

kalkınma

KURULUŞLARI

I. CİLT

Kamu Kuruluşları • Meslek Kuruluşları
Kooperatifler • Birlikler • Forumlar • Platformlar

Kalkınma Atölyesi

Türkiye'de Kalkınma Kuruluşları

I. CİLT

**Kamu Kuruluşları • Meslek Kuruluşları
Kooperatifler • Birlikler • Forumlar • Platformlar**

Kalkınma Atölyesi

Proje Ekibi
Bengi UĞUZ
Can GÜL
Ertan KARABIYIK
Gürsel GÜNDOĞDU
Özgür ÇETINKAYA
Tanju KURUÖZ
Tuğba ATALAR

Editör
Ertan KARABIYIK

Kapak Fotoğrafı
Zonguldak Maden İşçileri

Düzeltili
Sultan GÜNDÜZ

Dizgi, Mizanpaj ve Kapak Tasarımı
PI-KARE Tasarım Reklam
Bayındır 2 Sokak 54/12 Tuna Han
Kızılay/ANKARA Tel: (312) 425 17 91
E-mail: info@pi-kare.com

Baskı ve Cilt
BRC Ofset Tel: (312) 384 44 54

ISBN
975-98363-1-9
I. Baskı (1000 adet)
Ocak 2005

*Türkiye’de Kalkınma Kuruluşları Projesi’ne ve bu kitabın
basımına sağladıkları desteklerden dolayı İngiltere Büyükelçiliği’ne
teşekkürlerimizi sunarız.*

We would like to thank the British Embassy for their contributions in realising
the "*Development Institutions in Turkey*" project and
publishing this book.

ÖNSÖZ

Türkiye'de son yıllarda kalkınma alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarında yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde büyük bir artış olmuştur.

İngiltere Büyükelçiliği, "Kalkınma Kuruluşları Rehberi"nin oluşturulmasında Kalkınma Arölyesi ile işbirliği yapmaktan onur duymaktadır.

Türkiye'de türünün ilk örneği olma özelliğini taşıyan bu veritabanı, sektörde şu anda aktif olan çeşitli kuruluşlar arasındaki iletişim ve işbirliğine yardımcı olmayı hedeflemektedir.

Sir Peter Westmacott
Büyükelçi
İngiltere Büyükelçiliği Ankara
8 Aralık 2004

FOREWORD

In recent years, a large number of NGOs and civil society groups, working in the field of development, have sprung up in Turkey at the local, regional and national level.

The British Embassy is proud to co-operate with Development Workshop in putting together this "Guide to Development Organisations".

As the first database of its kind in Turkey, it aims to facilitate communication and co-operation between the wide range of organisations now active in the sector.

Sir Peter Westmacott
Ambassador
The British Embassy Ankara
8 December 2004

KAMU KURULUŞLARI	15
Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı (AAK)	17
Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (ABOS)	21
Bayındırlık ve İskan Bakanlığı	26
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	30
Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü (ÇAY-KUR)	34
Çevre ve Orman Bakanlığı	37
Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE)	44
Devlet Planlama Teşkilatı (DPT)	52
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ)	59
Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM)	62
Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü (EİEİ)	67
Ekonomik ve Sosyal Konsey	72
Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (GAP-BKI)	75
Hazine Müsteşarlığı	83
İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İGEME)	89
İller Bankası Genel Müdürlüğü	93
Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSSGM)	100
Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü (KHGM)	109
Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)	115
Milli Prodüktivite Merkezi (MPM)	122
Orman Genel Müdürlüğü (OGM)	129
Orman ve Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü (ORKÖY)	132
Özelleştirme İdaresi Başkanlığı (ÖİB)	137
Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	143
Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)	146
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF)	150
Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı	156
Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA)	165
Türk Standartları Enstitüsü Başkanlığı (TSE)	170
Türk Patent Enstitüsü	174
Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü (İŞKUR)	177
Ulaştırma Bakanlığı	185
Yüksek Çevre Kurulu	188
Yüksek Planlama Kurulu	190
MESLEK KURULUŞLARI	193
Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK)	195
Hak - İş Konfederasyonu (Hak-İş)	199
TMMOB Çevre Mühendisleri Odası (ÇMO)	203
TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası (ZMO)	207

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB)	212
Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK)	218
Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK - İŞ)	225
KOOPERATİFLER ve BİRLİKLER	231
Antalya Pamuk ve Narenciye Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (ANTBİRLİK)	233
Çukurova Pamuk, Yerfıstığı ve Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (ÇUKOBİRLİK)	235
İncir, Üzüm, Pamuk, Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri (TARİŞ)	238
Karadeniz Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (KARADENİZ BİRLİK)	241
Marmara Zeytin Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (MARMARA BİRLİK)	244
Nevşehir Üzüm ve Mamülleri Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (TASKO BİRLİK)	245
Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği (OR-KOOP)	246
Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği (PANKOBİRLİK)	249
Trakya Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (TRAKYA BİRLİK)	251
Türkiye Milli Kooperatifler Birliği (Türkiye-Koop)	253
Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)	256
Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği	263
Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB)	265
Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı (IULA-EMME)	268
FORUMLAR ve PLATFORMLAR	275
An Hareketi	277
Sosyal Forum Hareketi	282

GİRİŞ

Kalkınma, üzerinde en çok tartışılan, tanımı ve içeriği zamana bağlı olarak değişen, farklı bakış açıları ve farklı uzmanlık alanları tarafından farklı şekillerde ele alınan kavramların başında gelmektedir. Kimi zaman yalnızca ekonomik veriler kalkınmayı açıklarken kimi zaman niceliksel veriler ile niteliksel değişim kalkınmayı açıklamak amacı ile kullanılmakta ve ekonomik, sosyal, kültürel, çevresel vb. onlarca gösterge bu kapsamda ele alınmaktadır.

Kavram ve tanımı çerçevesinde oluşan, zaman içinde değişen tüm bu farklı değerlendirmelerin özünde, dünyanın içinde bulunduğu kaçınılmaz iletişim ve değişim süreci yatmaktadır. Bahsedilen nedenlerle, KALKINMA ATÖLYESİ'nin öncelikle üzerinde durduğu konu, kalkınma kavramı hakkında genel bir yaklaşımı ortaya koymak olmuştur. Özellikle bu çalışmada, kalkınma kavramı; insanların ve toplumların, potansiyel güçlerini tanımları ve kendi geleceklerine yönelik gelişim ve değişim sürecini başlatmaları temel yaklaşımı çerçevesinde ele alınmıştır.

KALKINMA ATÖLYESİ, bu temel yaklaşım ışığında, ülkemiz koşullarında gereksinimi duyulan çok yönlü çalışmaları üretme heyecanı ve duyarlılığına sahip bir "kalkınma grubu" olma çabası içerisinde. Bu çerçevede, KALKINMA ATÖLYESİ tarafından ortaya konulan somut çalışmalardan biri de "*Kalkınma Kuruluşları Rehberi*" olmuştur.

Türkiye'de son yıllarda çeşitli konu ve alanlarda faaliyetler yürüten sivil toplum kuruluşları ile diğer kurum ve kuruluşları tanıtan çeşitli rehberler hazırlanmaya ve yayınlanmaya başlanmıştır. Bu rehberler arasında, Sivil Koordinasyon Derneği tarafından hazırlanan "*Deprem Bölgesinde Etkin Olunup ve Afete Hazırlanan Sivil Toplum Kuruluşları*", The British Council desteğiyle hazırlanan "*İnsan Hakları Alanında Çalışan Sivil Toplum Kuruluşları Rehberi*", İngiltere Büyükelçiliği desteğiyle hazırlanan "*Kadın Kuruluşları Rehberi*", Tarih Vakfı'nın sekiz yıl sonra yenilediği "*Sivil Toplum Kuruluşları Rehberi*", Türkiye Çevre Vakfı'nın hazırladığı "*Türkiye Çevre Kuruluşları Rehberi*" ile "*1001 Gönüllü Kuruluş Rehberi*" yer almaktadır.

Bu tür rehberler benzer alanlarda çalışan veya benzer örgüt yapılarına sahip farklı kurum ve kuruluşları tanıtmaya, iletişim ve işbirliği olanakları sağlamaya yönelik hazırlanmaktadır. Ancak günümüzde "kalkınma" (yerel, bölgesel, ulusal, kırsal, kentsel, çevresel vb.) alanında faaliyetler yürüten, farklı statü ve düzeylerdeki kurum ve kuruluşları kuruluş öyküleri, faaliyetleri ve diğer özellikleriyle tanıtan bir rehber veya yayın bulunmamaktadır.

"*Kalkınma Kuruluşları Rehberi*" fikri, kalkınma sürecinde rol alan, kalkınmayı gerçekleştirmek amacıyla çeşitli program ve projeler uygulayan, planlama sürecine yön veren, kalkınmayı finanse eden ve kapasite geliştiren kuruluşların bireyler, karar vericiler ve toplum tarafından yeterince tanınmadığı düşüncesinden ve "kalkınma" sürecinde görev almak isteyen birey ve örgütlerin bu evrende başlıca rol üstlenen kuruluşlara katılımı kolaylaştırma gereksiniminden hareketle ortaya çıkmıştır. Ayrıca, kalkınma alanında çalışan sivil toplum kuruluşları ile diğer kurum ve kuruluşların birbirlerini yeterli düzeyde tanımadıklarının görülmesi de bu çalışmanın çıkış noktalarından biri olarak dikkat çekmektedir.

Kalkınma gibi çok boyutlu ve yönlü bir alanda kuruluşları tanıtıcı bir rehberin olmaması KALKINMA ATÖLYESİ tarafından bir eksiklik olarak değerlendirilmekte ve kalkınma bağlamında çeşitli bilgilere ihtiyaç duyan kuruluşların bu alanda çalışarak elde ettikleri bir şekilde ilgili kuruluşları daha fazla görünür kılabacak "Türkiye'de Kalkınma Kuruluşları Rehberi"nin hazırlanmasının anlamlı ve gerekli olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmayla, Türkiye ölçeğinde "kalkınma" alanında çeşitli faaliyetlerde bulunan, kalkınma plan, program ve projeleri tasarlayan, planlayan ve uygulayan kamu, meslek, sivil toplum (dernek, vakıf vb.), merkez, ajans, araştırma, banka, uluslararası vb. kuruluşları kuruluş öyküleriyle birlikte tanıtmak, rehber aracılığıyla çeşitli düzeylerde kalkınma kapsamında proje hazırlığı içinde bulunan kişi ve organizasyonlara bilgi ve başvuru kaynağı hazırlamak, benzer alan ve konularda faaliyet gösteren sivil toplum ve diğer organizasyonlar arasında bir iletişim ve işbirliği olanağı yaratmak, kalkınma alanında faaliyet göstermek isteyen farklı mesleklerdeki kişi ve gruplara (öğrenci, öğretim görevlisi, gönüllü gruplar vb.) kalkınma ile ilgili tanıtıcı ve yol gösterici bir rehber sunmak, kalkınma alanında oluşmuş veri tabanını sistematik bir yayın haline getirmenin başlangıcını oluşturmak hedeflenmiştir.

Gerek ortaya konulan hedef gerekse kalkınma kavramı konusunda yapılan genel değerlendirmeden yola çıkıldığında pek çok kişi ve kuruluşun gerçekleştirdiği çalışmaların kalkınma kapsamında ele alınması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Çok genel bir yaklaşımla konu, kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütlerinin neredeyse tamamının ilgi alanı içerisinde yer almaktadır. Söz konusu bu durum, çalışma süresince karşılaşılan en önemli tartışma konularının başında yer almıştır.

Tartışmalar, KALKINMA ATÖLYESİ'nin mevcut olanakları ve kısıtlayıcıları da düşünülerek, çalışmanın kısa bir süre içinde geliştirilmesinin kaçınılmaz olduğu gerçeğinden hareket ederek mevcut durumda yakın geleceğimizin şekillendirilmesinde aktif rolü olan ve yukarıda özetle ifade edilen gereksinimlerin giderilmesinde etkin olabilecek kuruluşlardan oluşan ve kapsama alınması gereken kuruluşlar listesi hazırlanmıştır. Ancak bu kuruluşların bir kısmı rehberde yer almak istemediklerini bildirdiklerinden çalışma kapsamına alınmamıştır.

Rehberde, kamu kuruluşları olarak genellikle dış kaynaklı finansman sağlayarak program ve proje uygulayan, oldukça sık karşılaştığımız kuruluşlar değerlendirilmiştir. Bakanlıklar, bağlı kuruluşlar ve özerk kuruluşlar bu kapsamda değerlendirilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Turizm ve Kültür Bakanlığı gibi kalkınma çabalarına destek veren kuruluşların faaliyetleri kamuoyu tarafından yeterince bilindiği için kapsama alınmamıştır. Meslek kuruluşları olarak sendikalar, esnaf odaları, mimar ve mühendis odaları ile kooperatif birlikleri rehber kapsamına alınmıştır. Sivil toplum kuruluşu olarak dernekler ve vakıflar; bankalar olarak kamu bankaları, uluslararası kuruluşlar olarak ise, temsilciliği Türkiye'de olan, ayrıca bir şekilde Türkiye'ye yönelik kalkınma çabalarında finansman ve teknik desteklerde bulunan, kalkınma sürecinde yer alan sınırlı sayıda kuruluşlar dikkate alınmıştır.

Kapsamın belirlenmesinden sonra kalkınma kuruluşları hakkında bilgi ve veri derlemek amacıyla bir "Kalkınma Kuruluşları Veri ve Bilgi Formu" geliştirilmiştir. Geliştirilen veri ve bilgi derleme formu, proje ekibi tarafından merkezleri Ankara ve İstanbul'da bulunan kuruluşlar yerinde ziyaret edilerek ve yüz yüze yapılan görüşmelerle; merkezleri Ankara ve İstanbul dışında bulunan kuruluşlara ise çeşitli iletişim ve ulaşım araçlarıyla gönderilerek yanıtlandırılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmanın yanı sıra, değerlendirme kapsamındaki bütün

kuruluşlarla ilgili bilgi derleme ve dosya oluşturma çalışmaları yapılmıştır. Söz konusu süreçte başta internet olmak üzere, kurumların kitaplıklarından, kurumlar özelinde hazırlanarak satışa sunulan yayınlardan ve farklı kurumlar tarafından hazırlanan rehberlerden yararlanılmıştır. Elde edilen tüm veriler ve bilgiler sistematik olarak rehberde özetlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada yararlanılan bütün bilgiler, kurumların toplumla paylaştığı kaynaklardan derlenmiş ve her bilginin dayandığı kaynak rehberde belirtilmiştir.

Rehber, kurum bazında belirli bölümlerden oluşmaktadır. Başlangıç bölümü genellikle söz konusu kurumun/örgütün kuruluş öyküsünü tarihsel süreçle birlikte anlatmaktadır. Benzer rehber çalışmalarında görülmeyen bu bölüm kalkınma olgusunun tarihsel süreçte algılanmasında yol göstereceği olacağı düşüncesi ile üzerinde önemle durulan bölümlerden biri olmuştur. Bu kapsamda mevcut yayınlardan edinilemeyen kuruluş öyküleri yüz yüze görüşmelerle edinilmeye çalışılmıştır. Ancak yine de, bu konuda hedeflenen nitelik ve nicelikte veriye ulaşılamamıştır. Rehberde başlangıç bölümünün ardından kuruluşun amaç, hedef ve görevleri açıklanmaktadır. Üçüncü bölüm, kuruluşun faaliyetlerini, program ve projelerini, dördüncü bölüm kuruluşun yakın gelecekte gerçekleştirmek istediği faaliyetleri, beşinci bölüm işbirliği yaptığı kuruluşları, son bölüm ise, yayınlarını kapsamaktadır. Ancak kurum bazında verilen bu bilgiler bölüm isimleri belirtilmeden anlatılmaktadır.

Kalkınma alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ile diğer kurum ve kuruluşlar bu rehberden yararlanabilecek temel hedef grubu oluşturmaktadır. Ayrıca çeşitli mesleklerden kişi ve gruplar, öğrenci toplulukları, kalkınma alanında çalışmak isteyen yeni kurulmuş veya kurulacak olan çeşitli örgütler ile kişiler rehberin dolaylı yararlanıcılarıdır. Üniversite öğrencileri ve öğretim üyeleri kalkınma sürecine katılmaları bakımından bir diğer dolaylı hedef grubu oluşturmaktadır.

Rehber çalışmasının finansal desteği İngiltere Büyükelçiliği tarafından sağlanmıştır. Hem fikrisel hem de finansal destekleri için kendilerine teşekkür ederiz. Bu süreçte bizlere fikrisel desteğini esirgemeyen ODTÜ Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Ayşe Gündüz Hoşgör'e, rehberin nihai okumasını yaparak gözden kaçırdığımız eksikliklerin giderilmesi için yardım eden Sultan Gündüz'e teşekkürlerimizi sunarız. Ayrıca, çalışmalarımız sırasında yakın ilgi ve desteklerini gördüğümüz, bizlere kurumlarıyla ilgili bilgileri sağlayan, düşüncelerini paylaşan kuruluş temsilcilerine de teşekkür ederiz.

KALKINMA ATÖLYESİ'nin ülkemiz kalkınma sürecinde yararlı olacağı düşüncesi ile oluşturduğu "*Türkiye'de Kalkınma Kuruluşları Rehberi*"nin ilgili tüm kesimlere yararlı olmasını diliyor, eksiklik ve yanlışlıkların çalışma grubumuza ait olduğu düşüncesi ile hareket ediyor ve rehber hakkındaki görüşlerinizi, değerlendirmelerinizi bekliyoruz.

KALKINMA ATÖLYESİ

Aralık 2004, Ankara

PK 305 Yenışehir 06444 ANKARA

kalkinmaatolyesi@yahoo.com

KAMU KURULUŞLARI

KAMU KURULUŞLARI

Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı (AAR)
Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (ABGS)
Bayındırlık ve İşkan Bakanlığı
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
Çay İşletmeleri Genel M¼d¼rl¼đ¼ (ÇAY-KUR)
Çevre ve Orman Bakanlığı
Devlet İştatistik Enstit¼s¼ (DİE)
Devlet Planlama Teşkilatı (DPT)
Devlet Su İşleri Genel M¼d¼rl¼đ¼ (DSİ)
Dış Ticaret M¼řteřarlıđı (DTM)
Elektrik İşleri Et¼d İdaresi Genel M¼d¼rl¼đ¼ (EİEİ)
Ekonomik ve Sosyal Konsey
G¼neydođu Anadolu Projesi B¼lge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (GAP-BKİ)
Hazine M¼řteřarlıđı
İhracatı Geliştirme Et¼d Merkezi (İGEME)
İller Bankası Genel M¼d¼rl¼đ¼
Kadının Stat¼s¼ ve Sorunları Genel M¼d¼rl¼đ¼ (KSSGM)
K¼y Hizmetleri Genel M¼d¼rl¼đ¼ (KHGM)
K¼ç¼k ve Orta Ol¼ekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)
Milli Prod¼ktivite Merkezi (MPM)
Orman Genel M¼d¼rl¼đ¼ (OGM)
Orman ve K¼y İlişkileri Genel M¼d¼rl¼đ¼ (ORK¼Y)
¼zelleřtirme İdaresi Başkanlığı (¼İB)
Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF)
Tarım ve K¼y işleri Bakanlığı
T¼rk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA)
T¼rk Standartları Enstit¼s¼ Başkanlığı (TSE)
T¼rk Patent Enstit¼s¼
T¼rkiye İş Kurumu Genel M¼d¼rl¼đ¼ (İşKUR)
Ulaştırma Bakanlığı
Y¼ksek Çevre Kurulu
Y¼ksek Planlama Kurulu

Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı (AAK) Family Research Institute

Aile Araştırma Kurumu (AAK), 1989 yılında Bakanlar Kurulu tarafından 396 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuştur. Aile Araştırma Kurumu'nun kuruluş amacı "...Türk ailesinin bütünlüğü, güçlendirilmesi ve sosyal refahının artırılması için gerekli araştırmaları yapmak ve projeler geliştirmek, bunların uygulamaya konulmasını sağlamak, aile ile ilgili ulusal politikanın oluşmasına yardımcı olmak..." şeklinde belirlenmiştir.

Ailenin bütünlüğünün korunması, güçlendirilmesi ve sosyal refahının artırılması için araştırma yapmak ve yaptırmak, bu konuda projeler geliştirerek, uygulamaya konulmasını sağlamak; mevcut aile yapısını, ana, baba, eş ve çocuklar ile akraba ilişkilerinden kaynaklanan sorunları, ekonomik, sosyal ve kültürel faktörlerin aile üzerindeki etkilerini araştırmak, bu konularda eğitim programları hazırlamak veya hazırlatmak; aile geçimsizliğini, çocuk suçlarını ve kötü alışkanlıkları doğuran sebepleri incelemek ve bunların önlenmesi amacıyla dönük eğitici programlar hazırlamak veya hazırlatmak; ailelerin maddi kaynaklarının rasyonel kullanılmasını sağlamak amacıyla çalışmalar yapmak, bu konuda Millî Eğitim Bakanlığı ile koordineli olarak eğitim programları hazırlamak veya hazırlatmak; ailedeki kültürel değişimleri, iç ve dış göçün aile yapısına olan etkilerini araştırmak; sosyal amaçlı vakıf, dernek, federasyon ve benzeri gönüllü kuruluşlarla işbirliği yapmak, bunların aileye yönelik çalışmalarına destek sağlamak; nüfus ve aile planlamasının toplumsal etki ve sonuçlarını araştırmak, ulusal bir politikanın geliştirilmesine yardımcı olmak; aile sorunları konusunda kamuoyundaki eğilim ve istekleri tespit etmek amacıyla, özel ve kamu kurum ve kuruluşlarıyla ortak çalışmalar düzenlemek ve uygun görülenleri desteklemek; yurtdışında çalışan Türk ailelerinin sorunlarını araştırmak kurumun temel görevleri arasındadır.

"Bireyin gelişiminde aile çok önemli rol oynar ve sosyalleşme sürecinde temel birimlerinden biridir. Ailenin en önemli işlevleri anne ve babanın ya da diğer aile üyelerinin çocuklarına sağladıkları bakım, sevgi ve eğitimidir. Çocuk geliştikçe, ebeveynin fiziksel, bilişsel ve sosyal olarak daha yeterli hale gelen çocuğuna karşı olan davranışı farklılaşır ve bu durum giderek aile içindeki ilişkileri de değiştirir. Burada aileye düşen görev, her yaş dönemindeki çocuğuna sevgi ve ilgi göstermektir. Ebeveynler çocuklarının davranışsal, duygusal, kişilik ve bilişsel gelişiminde temel birim olarak büyük önem taşır. Ergenlik dönemindeki değişiklikler de aileyi ve aynı zamanda aile-içi ilişkileri etkileyebilmektedir. Dolayısıyla, bir yandan ailesi ile olan bağı, diğer yandan da bireyselliğini ve özerkliğini destekleyen anne-baba tutumunun, ergenin yerliliğini ortaya çıkarmada etkili olmaktadır. Aile içindeki iletişimde yidder yerine barış, engelleme yerine gelişme, çatışma ve sürtüşmeler yerine mutlu-luk ve huzur, hoşgörüsüz-lük yerine hoşgörü temel alınmalıdır. Eşler arasındaki uyumsuz-luk boşanmayı beraberinde getirmekte ve bu durum çocuğun gelişimini etkilemektedir."

Yukarıdaki saptamalar ışığında Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, aile konusunda kamuoyunun duyarlılığını artırmak için çeşitli araştırmalar yaptırmakta, toplantılar, sem-

pozyumlar düzenlemekte yazılı ve görsel yayınlar hazırlayarak bunları kamuoyuna sunmaktadırlar. Bu çerçevede yapılan faaliyetler; Aile Araştırma Kurumu Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Gelişim Psikolojisi Anabilim Dalı işbirliği ile 1998 ve 1999 yılları arasında aile eğitimi seminerleri çerçevesinde "Çocuklarımızın Yaşadıkları Ortamın İncelenmesi" konulu "Anne-Baba Eğitim Programı" düzenlenmiştir. Katılımcılardan gelen yoğun istek üzerine programın ülke genelinde yaygınlaştırılması planlanarak çalışmalara başlanılmış, ayrıca sözü edilen Anne-Baba Eğitim Programı 23 Haziran-28 Temmuz 1998 tarihleri arasında TRT-GAP televizyonu "Dört Mevsim Kadın" programı içerisinde canlı olarak yayınlanmıştır. Pilot bölge olarak Ankara'da başlatılan seminerlerde hamilelikten başlayarak yetişkindiğe kadar tüm dönemlere özgü özellikler, sorunlar ve çözüm önerileri, ilgili konularda özgün çalışmaları ve deneyimleri olan öğretim üyeleri tarafından ele alınmıştır. Seminerlerin amacı, izleyenlerin yaşam boyu gelişim konusunda bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesine ek olarak, bu yolla toplumun farklı yaş dönemlerine özgü sorunlara olan farkındalıklarını artırmak ve sosyal politikaların oluşturulmasında etkin rol oynamasını sağlamaktır.

Pilot uygulaması Ankara'da yapılan *Aile Eğitimi Seminerleri (Anne-Baba Okulu)* Projesi kapsamında öncelikli olarak düşük sosyo-ekonomik düzeydeki aileler hedef grup olarak seçilerek beş yılı kapsayacak şekilde projenin daha geniş bir alanda uygulaması tasarlanmıştır. Projenin sonunda yapılan genel değerlendirme ile 0-18 yaş dönemlerine ilaveten proje, yaşam boyu gelişim yaklaşımı içinde orta yaş ve yaşlılık dönemlerini de kapsayacak şekilde hizmetin daha geniş halk kitlelerine yaygınlaştırılması planlanmıştır.

1990 yılından bu yana Kurum tarafından düzenli olarak ilgili kurum ve kuruluşların, araştırmacıların ve sivil toplum örgütlerinin katılımıyla dört yılda bir Aile Şurası düzenlenmektedir.

AAK ile Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğü arasında GAP yöresine yönelik insan-çevre ilişkileri, tarihi eserlerin korunması, yöre çalışma hayatı, kız çocuklarının okuması ve aile içindeki durumu, evlilikleri, aileçi ilişkiler gibi konuları ele alan dizi film projesi uygulanmıştır.

Kurum tarafından 1991 yılında "*Kadının Ülke Ekonomisindeki Yeri*" konulu uygulamalı alan araştırması yaptırılmıştır. Aynı yıl, "*Türk Ailesinin Yaşadığı Mekanlara İlişkin Eğilimler, Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi, Sosyal Bünyemize Uygun Konut Tipleri, Bağımsız İşyeri Sahibi Kadınların Aile ve İş İlişkileri ile Gecekondularda Aileler Arası Geleneksel Dayanışmanın Çağdaş Organizasyonlara Dönüşümü*" başlıklı araştırmalar yaptırılmıştır.

Bir sonraki yıl ise, Televizyon ve Aile, İhtime Kaybı, Ailece Bu Kayıp ile Yaşamayı Öğrenmek, Ailede Çocuk Eğitimi ve Çalışan Kadınların Çocuk Bakımı ve Eğitimi Problemi, Tıp Alanında Çalışan Kadınlar konulu bilimsel çalışmalar; 1993 yılında Yurtdışına İlgüçlÜ Göçü ve Parçalanmış Aileleri, 1994 yılında, Aileçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları Araştırması, 1996 yılında, Türk Ailesinde Adolesanların (Ergenlerin) Sorunları ve Bunlara İlişkin Politikalar ve Yüksek Enflasyonun Aileçi İlişkiler Üzerinde Etkisi konulu araştırmalar, 1997 yılında Mesleklere Göre Aile Araştırması Olarak; İşçi Ailesi, Metropolde Kariyer Meslekleri ve Aile Yapısı Temelinde Yaşama Tarzları: Ankara Örneği, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Terörden Kaynaklanan Göçlerin Aile Yapısına Etkileri, Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet, Ekonomik Hesaplamalarda Bir Birim Olarak Aile araştırmaları, 1998 yılında, Rojanma Sebepleri, 2002'de Türkiye'de Madde

Kullanımı Profili ile kurum uzmanlarıca yürütülen, "Akraba İlişliğinin Kültürel Nedenleri-Ankara Örneği" adlı araştırma projesi, Kurum ile Yaşlı Sorunların Araştırma Derneği (YASAD)'nın işbirliğinde yürütülen "Yaşlı ve Aile İlişkileri Araştırması: Ankara Örneği" konulu araştırmanın alan çalışması gerçekleştirilmiştir. Kurum, Batman ilinde 2000 yılında onaltısı kadın olmak üzere toplam yirmisekiz intihar olayının gerçekleşmesini dikkat çekici bularak bu yörede bir inceleme yapmış, hazırlanan rapor ilgili kurumlara gönderilmiştir. Uzmanlar bu konuda çeşitli TV programlarına katılarak bilgilendirme çalışmalarında bulunmuştur. Ayrıca kurum tarafından "Deprem Bölgesinde Aileye Yönelik Çalışmaların Değerlendirilmesi" konulu bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, DİE, DPT, GAP, İstanbul Üniversitesi, Birlik Vakfı, Akademik Araştırmalar ve Gelişmeler Vakfı, Türkiye Psikologlar Derneği, Yaşlı Sorunlarını Araştırma Derneği Kurum'un yurtiçinde işbirliği yaptığı kuruluşlardır. Kurumun fon aldığı kuruluşlar arasında ise, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Birleşmiş Milletler Aile ve Nüfus Programı (UNFPA) ve Dünya Bankası yer almaktadır.

Aile Araştırma Kurumu gelecekteki faaliyetlerini; Türkiye'de demokrasi ve insan haklarının eksiksiz uygulanması için aile odaklı eğitim çalışmaları olarak sürdürmeyi öngörmektedir. Tüm yerleşim bölgelerinde yaşayan, farklı toplumsal kesimleri oluşturan aileleri hedef alacak eğitim çalışmaları, ailedeki bütün bireyleri kompozisyonlarını kapsamayı tasarlamaktadır. Aile yaşamında demokrasi ve insan hakları eğitimi, anne-babaların, çocukların, gençlerin ve yaşlıların yararlanacağı programlar olarak çeşitlendirilecektir.

Ailede; temel haklar, eşitlik, adalet ve özgürlük düşüncesinin ve pratiğinin gelişmesi, aile bireylerinin sistemli, üretken, çalışkan ve kendine güvenen, sorumluluk sahibi bilinçli vatandaşlar olarak yetişmesi, duyarlı, katılımcı, dayanışmacı, paylaşımcı değer, tutum ve davranışlarının kazanılması, demokratik kişilik, çağdaş değer, tutum ve davranış biçimlerinin desteklenmesi, kendisinden, toplumundan ve çağından sorumlu, bilimin ışığında toplumun geleceğine katkılar yapacak kuşakların yetişmesi için başlatılan eğitim çalışmalarının, orta ve uzun vadede yaygınlaştırılması öngörülmektedir.

Türkiye'nin AB'ye üyelığının ekonomik ve siyasi yönleri kamuoyunda yoğun bir biçimde tartışılmasına karşın, sosyal ve kültürel yönleri üzerinde yeterince durulmadığı, bu nedenle AB mevzuatının uygulanmasıyla Türkiye'deki aileye yönelik politikaların düzenleme ve yürütülmesinde ortaya çıkabilecek değişiklikler kapsamında çalışmalar öngörülmektedir.

Aile Araştırma Kurumu görev alanı çerçevesinde araştırma projelerine destek olarak bu konularda çeşitli kitaplar yayınlamıştır. Bu yayınların bazıları arasında; Türkiye Aile Bibliyografyası, 1950-1988 Köy Ailesinde Meydana Gelen Değişmeler, Kınalızade Ali Çelebi'de Aile, Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını, Milletlerarası Özel Hukuka Çocuklara İlişkin Kurallar, Çocukların Korunmasına İlişkin Milletlerarası Sözleşmeler ve Türk Hukuku, Avrupa Topluluğu Ülkelerinde Aile Politikaları, Aile Kurumu - Karşılaştırmalı Ülkeler Panoraması, Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi - Türk Romanında Aile Kurumu, Aile Araştırma Yöntemleri, Gecekondu Kadınının Kente Özgü Düşünce ve Davranış Geliştirme Süreci, Ruh Hastalığının Aile İşlevlerine Etkisi, Gecekondularda Ailelerarası Geleneksel Dayanışmanın Çağdaş Organizasyonlara Dönüşümü, Yüksek Enflasyonun Aile içi İlişkiler Üzerinde Etkisi, Ekonomik Hesaplamalarda Bir Birim Olarak Aile, Aile içinde ve Toplumsal Alanda Şiddet, Uyuşturucu Madde Kullanımının

Aile Üstüne Etkisi, Hukuki Esasları ve Sosyo Ekonomik Yönleriyle Kısmi Çalışma yer almaktadır.

Kurum tarafından yayınlanan görsel yayımlar arasında; enlemiz belgesel filmi, "Bizim Bayramlarımız", "Kötü Tohum" ve "Bayramlarımız" spot filmi, "İslanan Topraklar" dramatik-belgesel ile "Tehlike Kapımızda" uyuşturucu madde kullanımına karşı uyarıcı ön bölümlük eğitim amaçlı dramatik film yer almaktadır.

İletişim

Meşrutiyet Cad. No: 19 Kızılay 06650 ANKARA
Tel: (312) 419 29 79
Faks: (312) 419 29 78-70
E-mail: aile@aile.gov.tr
Web: www.aile.gov.tr

Kaynaklar

www.aile.gov.tr

Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (ABGS)

Secretariat General for the European Union Affairs

Avrupa Birliği'nin kurucusu sayılan Fransız Devlet adamı Jean Monnet, ekibi ile birlikte hazırladığı bildiride; Avrupa ülkeleri arasında ekonomik bütünleşmenin zaman içerisinde siyasi bütünleşmeyi de beraberinde getireceğini ve bu sayede Avrupa ülkeleri arasında savaşların engelleneceğini ifade etmiştir. Avrupa Birliği'nin temelleri, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Jean Monnet'ten ilham alarak Fransız Dışişleri Bakanı'nın "Schuman Deklarasyonu" ile 1950'de atılmıştır. Bildiride, Avrupa için hayati önem taşıyan kömür ve çelik üretimi ve dağıtımının ortak bir uluslar üstü organın yönetimine verilmesi önerilmiştir. Schuman Deklarasyonu'nun açıklandığı gün, 9 Mayıs, Avrupa Birliği'nde, "Avrupa Günü" olarak kutlanmaktadır. Bunun üzerine 1951'de Fransa, Almanya, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg arasında imzalanan Paris Antlaşmasıyla Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) kurulmuştur.

Avrupa Birliği'nin derinleşme hareketinin yanı sıra süregelen genişleme hareketi, topluluğa yeni üye devletlerin katılımını ve birbirini takip eden bir süreç anlatmaktadır. AB'nin genişlemesi, 1990'lı yılların başına kadar batı sisteminin dışında kalan Merkez ve Doğu Avrupa ülkelerinin katılımıyla yepyeni bir strateji halini almıştır. Avrupa Birliği, kurulduğu günden bu yana, özgürlük, demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan haklarına saygı, azınlık hakları ve sosyal boyutu ihmal etmeyen serbest pazar ekonomisi evrensel değerlerinin savunuculuğunu yapmaktadır. AB, üye ve aday devletlerin bu değerleri benimsemesini şart koşmaktadır. 1957 yılında altı kurucu üye arasında Roma Antlaşması ile Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (AAET) kurulmuştur. Roma Antlaşması AET'yi kuran ülkelerin temel bütünleşme modeli olarak benimsedikleri Ortak Pazar'ın oluşturulmasına yönelik hükümler içermektedir. AKÇT'nin yürütme organları, AET ve AAET'nin yürütme organlarıyla 1967'de yürürlüğe giren Birleşme (Düzyon) Antlaşmasıyla birleştirilmiş ve bu üç topluluk "Avrupa Toplulukları" adıyla anılmaya başlanmıştır. 1973, 1981, 1986 ve 1995 yıllarında topluluğa yeni üyeler katılmıştır. 1960'lı yıllarda Topluluk Roma Antlaşması'nda öngörülen Gümrük Birliği kararlarını uygulamaya çalışmıştır. Üye ülkeler arasında ilk gümrük birliği indirimi 1959 yılında gerçekleştirilmiş ve 1968 yılında da Gümrük Birliği tamamlanmıştır. 1969 Lahey Konferansı'nda, Ortak Pazar'ın tam anlamıyla hayata geçirilmesi, ortak ekonomik ve mali politikaların oluşturulması kararlaştırılmıştır.

Topluluk, 70'li yıllarda Ortak Dış Ticaret Politikaları'nın geliştirilmeye başlanması ve Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu'nun kurulmasıyla Ortak Kalkınma politikalarını uygulamaya başlamıştır. 1980'li yılların başında Topluluk, petrol krizinin etkisiyle üye ülkelerin ekonomilerinde baş gösteren işsizlik ve enflasyon gibi makro ekonomik sorunlar ile mücadelede yetersiz kalmıştır. Bu yetersizlik, topluluğun bütünleşmiş büyük ve tek bir pazar yaratmadaki eksikliğine bağlanmıştır. 1985 yılında Lüksemburg Konseyi'nde, Avrupa bütünleşmesine yeni bir ivme kazandırmak amacıyla bir "Avrupa Tek Senedi" imzalanmıştır. 1987 tarihinde yürürlüğe giren Avrupa Tek Senedi'nin amacı, topluluğun amaçlarından olan ortak pazarın gerçekleştirilmesidir. 1990'lı yılların başında, Avrupa Tek Senedi ile öngörülen ekonomik bütünleşme büyük ölçüde gerçekleştirilmiştir. Maastricht Antlaşmasıyla ilk olarak Gümrük Birliği aracılığıyla malların serbest

dolaşımını sağlayan ve üçüncü ülkelere ortak bir gümrük tarifesi uygulayan Avrupa Topluluğunda, Avrupa Tek Senedi ile başlatılan süreçle birlikte, Avrupa Tek Pazarı 1993'te yürürlüğe girmiştir. Aynı anlaşma ile Avrupa Birliği kurulmuştur. Bu anlaşmaya, yeni bir hukukîsal yapı düzenlenmiştir.

1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılmasıyla, Avrupa tarihi bir dönüm noktasına gelmiştir. Merkezi ve Doğu Avrupa ülkeleriyle ilk kez kurumsal ilişkileri geliştirme olanakları doğmuştur. Topluluk, bu ülkelerin pazar ekonomisine geçişini kolaylaştırmak amacıyla kredi sağlayacak olan Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası'nı kurmuştur. Ayrıca, bu ülkelerle ilişkilerin temel mali mekanizmasını oluşturacak ve ülkelerin ekonomik açıdan yeniden yapılandırılmasını sağlayacak PHARE Programı oluşturulmuştur. Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinin ve diğer aday ülkelerin Avrupa Birliği'ne üye olmak için 1993'te yapılan Kopenhag Zirvesi'nde belirlenen Kopenhag Kriterleri'ni yerine getirmesi gerekmektedir. AB, 1997 yılında Lüksemburg Zirvesi'nde her aday ülke için geçerli olan yeni bir genişleme politikası tanımlanmıştır. Temel politikası, her aday ülkenin müzakere ve tam üyeliğe hazırlanmasına yardımcı olan katılım öncesi stratejisidir. Karılım Ortaklığı Belgesi, Ulusal Program ve İlerleme Raporları genişleme politikasının temel araçlarıdır.

Türkiye, 1958'de kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) tam üyelik için Temmuz 1959'da başvurmuştur. AET, Türkiye'nin kalkınma düzeyinin tam üyelik için yeterli olmadığını bildirmiş ve bu koşullar gerçekleşinceye kadar ortaklık anlaşması imzalanması önerilmiş, bu doğrultuda Ankara Anlaşması imzalanmıştır. Anlaşma ile hazırlık dönemi, geçiş dönemi ve son dönem olarak üç devrede tamamlanacak bir ortaklık ilişkisi kurulmuştur. Ortaklık Anlaşması'yla Türkiye'nin topluluğun ekonomi politikalarına yakınlaştırılması, Gümrük Birliği'ni tamamlaması ve tam üyeliğinin gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Anlaşma ile birlikte Türkiye üç mali protokol imzalamıştır. Türkiye mali protokoller çerçevesinde 1964'ten 1981'e kadar Topluluk kredilerinden ve Avrupa Yatırım Bankası'ndan (AYB) 752 milyon Euro değerindeki mali yardımdan yararlanmıştır. Hazırlık döneminin tamamlanmasıyla Türkiye'nin geçiş döneminde üstleneceği yükümlülüklerin belirtildiği Katma Protokol 1970'de imzalanmış, 1973'de yürürlüğe girmiştir. Geçiş dönemi sonunda gümrük birliğinin tamamlanması öngörülmüştür. Ancak 1970'lerde Türkiye'nin ekonomik ve siyasi tercihlerden dolayı AET'ye olan soğuk yaklaşımı ve bundan dolayı Topluluğun yükümlülüklerini aksatması ve ortaklık ilişkilerinin gelişmesinde çabadan kaçınması nedeniyle iki Anlaşmada da öngörülen yükümlülükler tam olarak uygulanamamıştır. Topluluk, 1980'de özellikle enerji, sağlık, çevre ve eğitim sektörleriyle ilgili projelerin finansmanı ile ilgili bir özel yardım paketi hazırlamıştır. 1980 yılındaki askeri müdahale ve insan hakları ihlalleri iddiaları üzerine bu paketin bir bölümü 1987 yılına kadar askıya alınmıştır. 1983 yılında sivil yönetimin yeniden kurulması ve 1984 yılından itibaren Türkiye'nin dışı açılma sürecini başlatmasıyla ilişkiler yeniden canlanmıştır. Türkiye, 1987 yılında tam üyelik için tekrar başvurmuştur. AB Komisyonu, 1989 yılında verdiği yanıtta gümrük birliği sürecinin tamamlanmasını önermiştir. Topluluk, 1991'de, Körfez Savaşı'ndan en çok etkilenen ülkeler için mali yardımda bulunmuş ve bunun bir sonucu olarak, Türkiye de bu faizsiz krediden yararlanmıştır. 1993 ve 1995 yıllarında, Türkiye idari işbirliği önlemlerine yönelik, 1993'ten bu yana, Türkiye'deki sivil toplum kuruluşları (STK) insan hakları ve sivil toplumun geliştirilmesine yönelik faaliyetlerinin finansmanı için mali yardım almaktadır.

Katma Protokol'de öngörüldüğü üzere 1995'te Gümrük Birliği için hazırlık süreci tamamlanmış ve Ortaklık Konseyi'nde alınan karar uyarınca Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği 1 Ocak 1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye, 1996-1999 yıllarında uyandırıcılığı

mücadele faaliyetleri için, 1992-1998 yıllarında, nüfus politikaları ve aile planlaması faaliyetlerine yönelik mali yardım almıştır. Türkiye'ye, ayrıca, "Life-Üçüncü Ülkeler", "Kalkınmaya Olan Ülkelerde Çevre" programları kapsamında desteklenen çevre projeleri için ve HIV/AIDS ile mücadele kapsamındaki girişimler için mali yardım sağlanmıştır. Avrupa Komisyonu, Türkiye'nin ekonomisini Gümrük Birliği'ne uygun hale getirilebilmesi için 1996'da bir Özel Hiyem Programı başlatmıştır. Bu öneri, Avrupa Birliği Konseyi'nde oybirliği sağlanamadığı için onaylanmamıştır. Gümrük Birliği'nin uygulanmaya konulmasından sonra, Türkiye ekonomisini daha rekabetçi hale getirmek için, 1996 yılından itibaren beş yıllık bir dönemde kullanılmak üzere AYB tarafından ek kredi tahsis edilmesi önerilmiştir. Ancak, AYB Yönetim Kurulu'nda oybirliği sağlanamadığı için, program uygulanmaya konulamamıştır. Gümrük Birliği yardımı, Türkiye tarafından talep edilmesine rağmen, bir sonuç alınamamış ve artık gündemden çıkmıştır. Acil yardım ve rehabilitasyon faaliyetlerinde, Ağustos 1999'daki Marmara Depremi'nden sonra özel bir bütçe tahsis edilmiştir. Ayrıca, özel bir AYB girişi (Türk Deprem Rehabilitasyon ve Yeniden Yapılaşma Yardımı-TERRA) ile Banka'dan Türkiye'ye, Marmara ve Düzce depremlerinde zarar gören bölgelerin rehabilitasyonu ve yeniden yapılandırılması için üç yıllık bir kredi sağlanmıştır.

1995'te kabul edilen Barcelona Bildirgesi ile kurulan Avrupa-Akdeniz Ortaklığı, AB'nin Akdeniz Havzası'ndaki bölgesel bütünleşme politikasının bir uzantısıdır. AB ile Akdenizli ortakları arasındaki mali işbirliği için 1995-99 yılları için Avrupa Komisyonu, ortaklığın başlıca mali aracı olan MEDA I (Akdeniz Ekonomik Kalkınma Alanı) Programını önermiştir. MEDA I Programı'ndan yararlanmak üzere hem ulusal hem de bölgesel programlar geliştirilmiştir. Avrupa Komisyonu'ndan sağlanan bu hibeler, Avrupa Yatırım Bankası'nın ortaklık kapsamında sağladığı uzun vadeli kredilerle de desteklenmiştir. MEDA I Programı, Avrupa-Akdeniz İşbirliği'nin uygulanmasındaki temel mali yardım mekanizmasıdır. Ortaklığın üyelerinden biri olan Türkiye, 1996 yılından beri AB kaynaklarından yararlanmaktadır. 1999 yılı sonu itibarıyla, Türkiye'ye ayrılan bu hibenin tamamı, ekonomik istikrar, sosyo-ekonomik kalkınma, demokratikleşme ve sivil toplumun güçlendirilmesini amaçlayan ikili projelerde kullanılmak üzere tahhüt edilmiştir. Türkiye, ikili işbirliğinin yanı sıra MEDA kapsamında desteklenen Kültürel Miras Programı, Gençlik Hiyem Programı, Görsel-İşitsel İşbirliği Programı, EUMEDIS ve SMAP gibi çeşitli bölgesel programlardan da yararlanmaktadır. Avrupa-Akdeniz Ortaklığı'nın uygulanmasında önemli rolü olan Avrupa Yatırım Bankası, Akdenizli ortakları, çeşitli alanlarda uygulanan projelere verdiği uzun vadeli kredilerle desteklemektedir. AYB, Türkiye'de özellikle çevre, altyapı, enerji ve telekomünikasyon alanlarındaki projelere kredi sağlamaktadır. Avrupa Komisyonu'nun genişlemeye esas teşkil etmek üzere hazırladığı öneriler 16 Temmuz 1997 tarihinde "Gündem 2000" başlıklı bir raporda açıklanmış ve Türkiye genişleme kapsamının dışında kalmıştır. Türkiye, Türkiye-AB müktesebatıyla çeliştiği Gündem 2000 raporuna karşılık Lüksemburg Zirvesi Toplantısı'ndan beklentilerini ortaya koymuştur. Bunlar; Türkiye'nin genişleme sürecine dahil olması, Türkiye'nin uygun katılma öncesi stratejisi ile desteklenmesi, Türkiye'nin Avrupa Daimi Konferansı'na diğer adaylarla eşit statüde katılmasıdır. Türkiye, 10-11 Aralık 1999 tarihlerinde Helsinki'de yapılan AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde oybirliği ile Avrupa Birliği'ne aday ülke olarak kabul edilmiş ve diğer aday ülkelerle eşit konumda olacağı ifade edilmiştir. Zirve kararlarına göre Türkiye, diğer aday ülkeler gibi bir Katılım Öncesi Stratejisi'nden yararlanacaktır. Ayrıca, önceki AB Konseyi kararları çerçevesinde bir katılım ortaklığı hazırlanmasını öngörmektedir. Bu ortaklığın aynı zamanda, siyasi ve ekonomik kriterlere, üye ülke olmanın getirdiği yükümlülükler çerçevesinde ve AB mük-

tesebatinın üstlenilmesine ilişkin Ulusal Program ile birarada katılım hazırlıkları üzerinde yoğunlaşacağı belirtilmiştir. Komisyon ayrıca, katılım öncesine yönelik mali kaynakların eş güdümü için tek bir çerçeve sunmada görevlendirilmiştir. Türkiye için Katılım Öncesi Strateji çerçevesinde Avrupa Komisyonu, Helsinki sonrası dönemde Türkiye'nin yararlandığı mali yardım miktarını arttırmak için bir dizi karar almıştır. MEDA II Programı çerçevesinde Komisyon tarafından yönetilecek hibeler ve AYR'nin kredileriyle Türkiye'nin yılda 210 milyon Euro tutarında bir bütçeden yararlanması beklenmektedir. Türkiye'ye ayrılan yardımlar, katılım öncesi hazırlıkları desteklemeyi hedeflemektedir.

Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (ABGS), 4 Temmuz 2000 tarihinde Türkiye'nin AB'ne tam üyelik sürecinde, Ulusal Programın uygulanması ve Kopenhag Kriterleri'ne uyum çalışmalarının hızlandırılması ve Katılım Ortaklığı Belgesi ile paralel önceliklerin tespit edilmesi, bu öncelikler kapsamındaki uyum çalışmalarının bir takvime bağlanarak kısa vadede ve orta vadede yapılacak çalışmaların tamamlanacak şekilde planlanması ve uyum çalışmaları için gerekli kurumsallaşma ve finansman gereksiniminin belirlenmesi amaçları ile kurulmuştur.

Dışişleri Bakanlığı'na bağlı olan ABGS, AB'ye uyum sürecinde devlet içinde koordinasyonu sağlayan birimdir. ABGS, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ile işbirliğiyle hazırlanan Ulusal Program çerçevesinde, kamu kurum ve kuruluşlarınca yürütülecek iç uyum çalışmalarında plan ve programlara uygun olarak koordinasyonu sağlamakta; Türkiye'nin Avrupa üyeliğine hazırlanması amacıyla oluşturulacak kurul ve komitelerin sekreteryaya hizmetlerini yürütmek ve oluşturulan kurul ve komiteler tarafından alınan kararların uygulanmasını yönlendirmekte; hükümetin ve oluşturulacak kurul ve komitelerin kararları doğrultusunda araştırma ve incelemeleri yapmakta; görev alanına giren konularda sözleşme ile yurtiçi veya yurtdışında gerçek ve tüzel kişilere araştırma, etüt ve çeviri işleri yaptırmakta; yerine getirmekte yükümlü olduğu hizmetlere ilişkin olarak yönetmelik, tebliğ, genelge ve benzeri düzenleyici işlemleri Başbakanlık aracılığıyla yürütmektedir.

Avrupa Birliği tarafından Türkiye için sağlanan dış yardımların programlanması ve bu bağlamda yıllar itibarıyla finansman desteği sağlanacak proje ve programların belirlenmesi, Avrupa Birliği Katılım Öncesi Stratejileri'nin uygulanmasına katkıda bulunmak, Ulusal Program'da belirlenen alanlara yönelik ve yapılması öngörülen iş ve işlemlerin gerçekleştirilmesine, Türkiye'nin kendi mevzuatını Avrupa Birliği mevzuatı ile uyumlaştırmasına katkı sağlamak prensiplerine göre gerçekleşmektedir. ABGS, Avrupa Komisyonu ile ilgili bakanlıklar ile birlikte ortaya konan proje ve programlara nihai Avrupa Birliği finansman desteğini kararlaştırmaktadır.

ABGS, Türkiye'nin üyelik sürecinde AB Müktesebatı ve Ulusal Program çerçevesinde belirlenen öncelikler hakkında kamu kurum ve kuruluşlarını bilgilendirmek ve bu önceliklere göre projeleri yönlendirmek amacıyla toplantı, sempozyum, panel gibi faaliyetler düzenlemekte, üniversiteler, sivil toplum örgütlerine, özel sektöre yönelik eğitim çalışmalarında rol almaktadır.

"AB'ye Tam Üyeliklin Türk Ekonomisine ve İş Dünyasına Etkileri" paneli, "Avrupa Birliği-Türkiye İlişkileri" toplantısı, "Küreselleşme ve Avrupa Birliği Sürecinde Türk Kamu Yönetimi" semineri, AB Paneli, Türkiye ve Ekonomik ve Parasal Birlik, Avrupa Birliği'nin "Sermaye Hareketleri ve Ödemeler Rejimi" semineri, "Topluluk Programları ve Türkiye'nin Bu Programlardan Yararlanma Olanakları" konferansı, "Mesleklerin Karşılıklı Tanınması ve Serbest Dolaşımı" konulu toplantı, "AB Sürecinde Yerel Yönetimler" konferansı düzenlenen etkinliklerden bazılarıdır.

AB'ye uyum sürecinin daha etkin bir şekilde sürdürülebilmesi için, bu değişim ve gelişim

sürecinin toplumun her kademesi tarafından benimsenerek uygulanabilmesi, bunun için de uyum sürecinin çeşitli aktörleri arasında daha geniş kapsamlı ve daha sıkı bir iletişim sağlanması, ilgili tarafların bu süreçte katılımcı olarak yer alması gerekmektedir. Kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, basın ve medya kuruluşları ve konuyla ilgili tüm bireylerin hem kendi aralarında hem de AB kurumları ile iletişimini sürdürebilmesi amacıyla ABGS, "İstanbul İletişim Platformu Projesi"ni gerçekleştirmiştir.

Teknik Destek ve Bilgi Değişim Ofisi (TAIEX)-Avrupa Birliği Komisyonu'nun Genişleme Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak kurulmuştur ve aday ülkelere AB mevzuatı ile ilgili uyumlaştırma çalışmalarına, bu mevzuatın uygulanmasına ve bu uygulamalar için gerekli idari yapıların oluşturulmasına yönelik kısa süreli teknik destek vermektedir. Uzman desteği, inceleme gezileri ve seminerler/çalışma grupları aracılığıyla sunulan bu teknik destek, aday ülke tarafından jeküllendirilebilmekte ve organizasyon ülkenin en üst düzeyde yarar için aday ülke ile iletişim içerisinde yapılmaktadır. Türkiye 15 Mart 2002 tarihinde TAIEX bütçesine dahil edilmiş olup, bu tarih itibarı ile TAIEX Ofisi'nin tüm faaliyetleri ile ilgili koordinasyon ABGS tarafından yürütülmektedir.

ABGS, toplantı, konferans gibi etkinlikler ve eğitim programları çerçevesinde üniversiteler, sivil toplum örgütleri, kamu kurum ve kuruluşları ve özel sektörle işbirlikleri yapmaktadır. İşbirliği geliştirdiği kuruluşlardan bazıları; KoçYönder, Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Türkiye Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TUSİAD), İktisadi Kalkınma Vakfı (İKV), Toplumsal Araştırmalar Kültür ve Sanat için Vakıf, Türk Parlamenterler Birliği ve Merkez Bankası'dır.

AB Genel Sekreterliği, Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde kamu kurum ve kuruluşları arasında eşgüdümü, sivil toplum örgütlerinin, üniversitelerin ve medyanın katılımını sağlamak amacıyla eğitimler düzenlemek, projeler ve araştırmalar yapmak, Avrupa Birliği'ni oluşturan temel değerlerin yerleşmesine yönelik çalışmalarına devam edecektir.

Ulusal Program (2001-2003), Avrupa Birliği Temel Terimler Sözlüğü, Political Reforms in Turkey, Avrupa Birliği Uyum Yasa Paketleri kitabı ABGS'nin yayınları arasında yer almaktadır.

İletişim

Eskişehir yolu 9. km. 06520 ANKARA
Tel: (312) 286 77 20
Faks: (312) 286 04 08
Web: www.abgs.gov.tr

Kaynaklar

www.abgs.gov.tr
www.dpt.gov.tr
www.mfa.gov.tr

Değişim ve Gelişim Sürecinde Avrupa Birliği ve Türkiye, Arı Harçkırı, Aralık 2003

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Ministry of Public Works and Settlement

1848 yılında "Nafia Nezareti" adı altında çalışmalarına başlayan Bayındırlık Bakanlığı 1920 yılı ve 3 sayılı kanunla "Nafia Vekaleti" adını almıştır. Söz konusu kurum 1934 yılı ve 2443 sayılı kuruluş kanunu ile demiryolları, limanlar, karayolları ve köprüler inşa etmek, PTT tesislerini kurup işletmek, su işlerini düzenlemek ve devlet daire ve müesseselerinin her türlü yapı işlerini yapmakla görevlendirilerek Bakanlık yapısına kavuşturulmuştur. 1939 yılında, işletmeleri teşkilat dışı bırakılarak yarıncı bir kuruluş haline getirilmiştir. 1972 yılında, Bayındırlık Bakanlığı'nın kuruluş ve görevleri yeniden düzenlenmiştir.

1958 yılında kurulan bölge, şehir, kasaba ve köylerin planlanması, mesken politikası, yapı malzemesi konuları ile uğraşmak, afetlerden önce ve sonra önlemleri almak, kentsel altyapıyı gerçekleştirmek, belediyelerle ilişkileri düzenlemek konularında görevlendirilen İmar ve İskan Bakanlığı ile Bayındırlık Bakanlığı 1983 yılında birleştirilerek Bayındırlık ve İskan Bakanlığı adını almıştır. 1984 yılında Bakanlığın kuruluş ve görevleri yeniden düzenlenmiştir. Düzenleme ile bir çatı altında birleşen iki bakanlık istisnai durumlar dışında imar yetkilerini yerel yönetimlere devretmişlerdir. Kısacası Bakanlık, kamunun bayındırlık ve iskan alanında ki büyük ölçekli yatırımlarının gerçekleştirilmesi amacıyla kurulmuştur.

1986 yılında Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na bağlanmıştır; Bakanlığın hizmet birimlerinden olan Demiryolları, Limanlar ve Hava Meydanları İnşaatı Genel Müdürlüğü Ulaştırma Bakanlığı'na; ilgili kuruluşlardan Türkiye Emlak Kredi Bankası (daha sonra Emlak Bankası adını almıştır) 1987 yılında Başbakanlığa; bağlı kuruluşlardan olan Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü 1989 yılında Maliye Bakanlığı'na devredilmiş ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığı bugünkü yapısına kavuşturulmuştur.

Bakanlık, ülkenin alt yapı ihtiyacını karşılamak üzere, kamu yapılarının inşaatı ile esaslı onarımlarının yapılması veya yaptırılması, yapı malzemesi, deprem araştırma, afet uygulamaları hizmetleri ile inşaatlarının yürütülebilmesi amacıyla kurulmuştur. Bakanlık, kamunun altyapı yatırımlarının, yapı malzemesi ve deprem araştırmalarının etkin bir şekilde yürütülmesi ile imar ilke ve politikalarının belirlenmesini hedeflemektedir.

Bakanlığın görevleri arasında; kamu yapıları ve tesislerini inşaat ve esaslı onarım işlerini yapmak veya yaptırmak; bağlı kurum ve kuruluşların kendi kuruluş kantinlerinde gösterilen inşaat, bakım, onarım ve hizmetlerin yapılması veya yaptırılmasını sağlamak üzere gerekli işleri yapmak; çeşitli özellik ve ölçekteki imar planlarının, şehir altyapı tesislerinin ve sığınakların projeye esas standartlarını hazırlamak; konut politikası ilkelerine göre konut yapmak, yaptırmak; Türkiye'nin şart ve olanaklarına göre, en gerekli ve yararlı yapı malzemesinin ekonomik ve standartlara uygun imalini ve kullanılmasını sağlayacak önlemleri almak, aklarmak; deprem, yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ ve benzeri afetlerden önce ve sonra meskün alanlarda alınacak önlemlerle yapılacak yardımları tespit etmek ve bunların uygulanmasını sağlamak, bu konularda ilgili bakanlıklar ve kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği yapmak; il özel idarelerine alt yapı ve tesisleri yapmak veya yaptırmak; gerçek ve tüzel kişilere yapılan işler dışında yurtiçinde

ve yurtdışında iş yapan ve belirlenecek gerekli nitelikleri taşıyan müteahhitlere belge vermek ve gizli sicillerini tutmak; bir kamu hizmetinin görülmesi amacı ile resmî bina ve tesisler için imar planlarında yer ayrılması veya bu amaçla değişiklik yapılması gerektiği takdirde valilik kanalı ile ilgili belediyeye talimat vermek ve gerçekleştirilmesini sağlamak; birden fazla belediyeyi ilgilendiren imar planlarının hazırlanmasında kabul ve onaylanması safhasında ortaya çıkabilecek ihtilafları çözümlmek, gerektiğinde onaylamak; kamu yapıları ile ilgili imar planı ve değişikliklerinin; umumi hayata müessir afetler dolayısıyla veya toplu konut uygulaması veya geçeköndü kanunun uygulanması amacıyla yapılması gereken planların ve plan değişikliklerinin, birden fazla belediyeyi ilgilendiren metropoliten imar planlarının veya içerisinden veya civarından demiryolu veya karayolu geçen, hava meydanı bulunan veya havayolu veya denizyolu bağlantısı bulunan yerlerdeki imar ve yerleşme planlarının tamamını veya bir kısmını, ilgili belediyelere veya diğer idarelere bu yolda bilgi verilerek ve gerektiğinde işbirliği sağlanarak yapmak, yaptırmak, değiştirmek ve resmî onaylamak; bu işlerle ilgili tüzük, yönetmelik, tip sözleşme, şartname, rayiç, fiyat analizleri ve birim fiyatları hazırlamak ve yayımlamak, belediyelere ve il özel idarelerine genel bütçe vergi gelirlerinden pay verilmesi hakkındaki mevzuat uyarınca tesis edilen belediyeler ortak fonundaki paylarının iller bankasının yıllık programa giren yatırımları için dağıtımını onaylamak ve izlemek, Bakanlık ilgili kuruluşlarına ait görevlerin yapılmasını sağlamak; bu kuruluşların kanunları ile diğer kanunların bakanlığa verdiği görevleri yapmak yer almaktadır.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Bakan, müsteşar ve beş müsteşar yardımcısından oluşmaktadır. Ana hizmet birimleri (*Yapı İşleri Genel Müdürlüğü, Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü*), danışma ve denetim birimleri, yardımcı birimler ile bağlı (*Konut Müsteşarlığı, Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Karayolları Genel Müdürlüğü ve Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü*) ve ilgili kuruluşlardan (*İller Bankası Genel Müdürlüğü*) oluşmaktadır.

Bakanlığın faaliyetleri arasında görevleri ile ilgili yasal düzenlemeleri hazırlamak, deprem bölgelerinde hasar tespitleri yapmak, arsa üretmek, kıyı kanunu hükümlerini uygulamak ve denetlemek, vb. konular yer almaktadır. Bakanlık tarafından ayrıca, Türkiye'de arazi kullanımına yönelik imar planlarının altlığını oluşturacak şekilde deprem risk haritası çalışmaları çeşitli üniversitelerinde katkısı ile devam etmektedir.

2003 yılı içinde *Yapı İşleri Genel Müdürlüğü (TİGM)* tarafından 1364 proje ve 8,5 milyon m² inşaat alanı özel idare yatırımını kontrolü yapılmıştır. YİGM, Tunceli, Urfa ve Bingöl depremleri sonucu 584 resmî binada inceleme yapmış ve bunların hasar oranlarını tespit etmiştir. Bunlar arasında yer alan orta hasarlı binalar ile Afyon ilindeki orta hasarlı binalara alt takviye yapılmıştır.

Afet İşleri Genel Müdürlüğü tarafından 2003 yılı içinde, evini yapana yardım yöntemiyle, 7736 konut ve 133 işyeri, ihale yöntemiyle 5003 konut, 16 altyapı ve 9 afet önleyici önlem projesi yürütülmüştür.

Marmara Deprem Bölgesi'nde yapılan prefabrik konutlardan kamu kurum ve kuruluşlarına kamu hizmeti görülmesi amacıyla tahsis işlemi yapılmıştır. Marmara Bölgesi'ne konuşlandırılan konuşuncular Adana, Afyon, Elazığ ve Bingöl illerine nakledilmiş ve geçici donanım mekânları oluşturulmuştur.

Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü 2003 yılında, Bodrum Yarımadası, Tahtalı Barajı Su Toplama Havzası, Mordoğan Kesimi, İstanbul Formula 1 Alanı Plan Çevre Düzeni Planı (ÇDP) değişikliklerini onaylamıştır. Genel Müdürlük belediye imar uygulamaları ve köy kalkınmasına da nakit olarak fon sağlamaktadır.

Ayrıca, Bitlis Ahlat 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı, İzmit - Adapazarı - Yalova ve Bingöl afetlerde yerleşim alanı planları da onaylanmıştır. Türkiye genelinde 2003 yılı içinde 14 farklı ilde olmak üzere toplam 63 adet 1/1000 ölçekli pafta üzerinde kıyı kenar çizgisi onanması yapılmıştır.

Temelli Gecekondu Önleme Bölgesi Planı hazırlanarak onaylanmış ve yaklaşık 25 bin konutluk arsanın konut yapı kooperatiflerine dağıtımı başlamıştır. Gecekondu önleme bölgeleri ve konut envanteri çıkartılarak atıl konumdaki konutların değerlendirilmesi ve işlevini tamamlayan bölgelerin ilgili belediyelere devri çalışmaları devam etmektedir. İzmir-Gazienir, Buca ve Bornova'da yaptırılan ve 20 yılı aşkın bir süredir çeşitli nedenlerle dağıtımı yapılamayan sosyal konutların işlemleri tamamlanarak tapu dağıtımı çalışmalarına başlanmıştır.

Bakanlık tarafından, hükümetin Acil Eylem Planı'nda yer alan 15 bin km bölünmüş yol yapım hedefi doğrultusunda, ana akslar ve transit koridorlar bazında kapasite yetersizliği görülen ve yakın gelecekte görülecek kesimler incelenmiştir.

Buna göre; kapasite yetersizliğinden dolayı 5.600 km yol birinci öncelikli, 4.000 km yol uluslararası aks bütünlüğünün sağlanabilmesi için ikinci öncelikli ve 5.400 km yolda bölgesel gelişmeler dikkate alınarak üçüncü derecede öncelikli olarak belirlenmiştir.

Bakanlığa bağlı kuruluş olarak faaliyet gösteren *Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü*, emlak müjaverliği ve emlak komisyonculuğunun yasal statüye kavuşturulması ve kamu sorumluluğu taşıyan lisanslı ölçme bürolarının oluşturulması gibi alanlarda kanun tasarıları hazırlamaktadır. Kurum tarafından hazırlanan *Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi Projesi*'nin birinci aşaması tamamlanmış ve ikinci aşamasında yerel örgütlerin sisteme entegrasyonu ve sistemin devreye sokulması hedeflenmektedir.

Bakanlığa bağlı kuruluşlardan biri olan *Toplu Konut İdaresi Başkanlığı* 43 il merkezi ile bu illere bağlı ilçelerle birlikte 91 noktada 45.621 konut uygulaması hedeflemektedir. Bu çerçevede 11 yerleşim yerinde 6474 konut ihalesi yapılmıştır.

Arsa stoku oluşturarak arsa piyasasını düzenlemeyi amaçlayan Arsa Ofisi de Bakanlığa bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Bu çerçevede kurum bir yandan kamulaştırma, devir ve satın alma yoluyla arsa stokunu artırırken bir yandan da arsa piyasasına ucuz arsa sağlamaktadır.

Bakanlığa ilgili kuruluş olarak bağlanan İller Bankası Genel Müdürlüğü 2003 yılı içinde 369 harita, 90 imar planı, 233 içme suyu planı, 228 kanalizasyon uygulaması, 20 katı atık projesi, 10 jeotermal enerji, bir jeoteknik araştırma işini tamamlamıştır.

Bakanlık, yatırımcı ve uygulamaya dönük çalışmaları nedeniyle tüm yerel yönetimlerle (belediyeler ve il özel idareleri) birlikte Dünya Bankası ve Avrupa Yatırım Bankası ile işbirliği içindedir.

Bakanlık gelecekte Türkiye'de etkin bir afet yönetimi ile birlikte imar ve planlama konusunda tek yetkin kamu kuruluşu olma vizyonuna sahiptir. Ayrıca teknik altyapı stan-

dartlarını geliştirerek Türkiye'nin yerleşme, konut ve arsa sorunlarını çözmeyi ve kamu tarafından yürütülen inşaatlarda etkin bir denetimle usulsüz ödemelerin en aza indirgenmesini hedeflemektedir.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı kurulduğundan bugüne kadar imar, iskan, deprem standartları konusunda birçok yayın çıkarmıştır. Bu yayınların başlıcaları arasında, Türkiye'de Afetlere Karşı Dayanıklılığı Sağlayacak Yeni Bir Yerleşme ve Yapılaşma Denetim Sistemi Önerisi, Türk Yerleşme ve Yapılaşma Sisteminin Diğer Ülkelerle Karşılaştırma Analizi, İstanbul Kentsel Gelişimi Sorunları ve Avrupa Metropoller, İmar Planlama Uygulama, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı-Genelgeler, Şantiyede Yapı Bilgisi Tatbikatı, 3194 Sayılı İmar Kanunu ve Yönetmelikleri, Belediye İmar Altyapı ve Konu Rehberi, Kıyı Mevzuatının Gelişimi ve Planlama, Kıyılarımız Mevzuat Planlama Uygulama Semineri, 3194 Sayılı İmar Kanunu 18. Madde Uygulamaları Semineri - Bildiriler, Kent Planlamada Yeni Gündem Çevre ve Katılım, Mucavir Alanlar ve Fiziksel Planlama, 775 Sayılı Gecekondu Kanunu ve Uygulama Yönetmeliği, İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak İşlemler Hakkında 2981/3330/3366 Sayılı Kanun ve Yönetmelikler, Yapı Tesis ve Onarım İşlemlerine Katılım Yönetmeliği, Bayındırlık İşleri Kontrol Yönetmeliği yer almaktadır.

İletişim

Vekâletler Cad. No: 1 Bakanlıklar ANKARA

Tel: (312) 417 92 80

E-mail: bayindirlik@bayindirlik.gov.tr

Web: www.bayindirlik.gov.tr

Kaynaklar

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı 2003 yılı Faaliyet Raporu

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı 2004 yılı Ocak Ayı Faaliyet Raporu

www.bayindirlik.gov.tr

T.C. Devlet Teşkilatları Rehberi, TODAİE, 2002

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Ministry of Labour and Social Security

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın ilk çekirdeği 1930'lu yıllarda İktisat Vekaleti içinde oluşmuştur. 27 Mayıs 1934 tarih ve 2450 sayılı İktisat Vekaleti Teşkilatı ve Vazifeleri Hakkında Kanunla, bu yapı bünyesinde İş ve İşçiler Bürosu kurulmuştur. Çalışma Bakanlığı, Başbakanın 7 Haziran 1945 tarihli Cumhurbaşkanlığı tezkeresi ile kurulmuş, hemen arkasından 22 Haziran 1945 tarih ve 4763 sayılı Çalışma Bakanlığı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun çıkarılmıştır. Daha sonra, 1974 yılında Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi ile Sosyal Güvenlik Bakanlığı kurulmuş, Sosyal Sigortalar Kurumu ile Bağ-Kur bu Bakanlığa bağlanmıştır. 1983 yılında çıkarılan 184 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın Teşkilatı ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Çalışma Bakanlığı ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı birleştirilerek "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı" adıyla yeniden yapılandırılmıştır.

Bakanlığın yurtdışı örgütü, 1960'lı yılların başından itibaren gelişen ve Türkiye için yeni bir ölçü niteliğindeki sanayileşmiş Avrupa ülkelerine düzenli işgücü sevkiyatı ile doğan gereksinim sonucu oluşturulmuştur. Başta Almanya Federal Cumhuriyeti'ne olmak üzere, diğer Avrupa ülkelerine giden işgücünün yabancı toplumsal çevrede ve değişik yaşam koşullarında devlet eliyle destek görmesi ve sorunlarına çözüm bulunması amacıyla bulunduğu ülkelerdeki büyükelçiliklerin bünyesinde çalışma müşavirlikleri, başkonsolosluklar bünyesinde ise çalışma atöşelikleri kurulması yoluna gidilmiştir.

Bakanlığın kuruluş amacı, çalışma hayatını, işçi-işveren ilişkilerini, iş sağlığı ve güvenliğini düzenlemek, denetlemek ve sosyal güvenlik olanaklarını sağlamak, bu olanakları yaygınlaştırmak ve geliştirmek, yurtdışında çalışan işçilerin çalışma hayatından doğan hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirmektir.

Bakanlığın görevleri arasında; çalışma yaşamını düzenleyici, işçi işveren ilişkilerinde çalışma hayatının sağlanmasını kolaylaştırıcı ve koruyucu önlemler almak; çalışma yaşamındaki mevcut ve olası sorunları ve çözüm yollarını araştırmak; ekonominin gerektirdiği insan gücünü sağlamak için önlemleri araştırmak ve uygulamasının sağlanmasına yardımcı olmak; istihdamı ve tam çalışmayı sağlayacak, çalışanların yaşam düzeyini yükseltecek önlemleri almak; işçi sağlığı ve iş güvenliğini sağlayıcı önlemlerin alınmasını sağlamak; çalışma yaşamını denetlemek; sosyal adalet ve sosyal refahın gerçekleşmesi için önlemleri almak; çeşitli fizyolojik, ekonomik ve sosyal risklere karşı sosyal sigorta hizmetlerini uygulamak; sosyal güvenlik olanaklarını sağlamak, yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi için tedbirler almak; yabancı ülkelerde çalışan işçilerin çalışma yaşamı ve sosyal güvenlikle ilgili sorunlarına çözüm yolları aramak, hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirmek; çalışma yaşamını geliştirmek için çalışanları koruyucu ve çalışmayı destekleyici önlemler almak; iş istatistiklerini derlemek ve yayınlamaktır.

Bakanlığın öncelikli görevleri arasında, yayınladığı kanunlar arasında yer alan, İş Kanunu, Deniz İş Kanunu, Basın İş Kanunu, Sendikalar Kanunu, Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu, Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu, Yabancıların Çalışmaları Hakkında

Kanun ve bunlara dayatılarak çıkarılan rüzük, yönetmelik ve genelgeleri uygulamak ve bunlarla ilgili görüş oluşturmak yer almaktadır.

Bakanlık, çalışma hayatına ilişkin istatistiklerin uluslararası standartlara ve bilimsel ölçütlerle uygun olarak hazırlanması ve toplu iş sözleşmesi sürecinin tüm aşamalarına ilişkin istatistiklerin derlenmesi, değerlendirilmesi ve yayımını da yürütmektedir. Asgari ücretin belirlenmesi de Bakanlığın yürüttüğü bir diğer faaliyettir.

Bakanlık, çalışma yaşamının öncelikli risk grubu olan çocuk işçiliğini önlemeye yönelik olarak 1992 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ile imzaladığı protokol çerçevesinde, *Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesi Uluslararası Programı'na (IPEC)* ilk aşamasında katılarak bu konudaki kararlılığını ortaya koymuştur. Bugüne kadar sürdürülen ILO/IPEC programının süresi 2001 yılında ILO ve Bakanlık arasında yapılan yeni bir protokol ile 2006 yılına kadar uzatılmıştır.

Bakanlık, Türkiye'de yürütülen projelerde ILO/IPEC'in partneri olması nedeniyle, ILO/IPEC çerçevesinde ülkedeki tüm IPEC projelerinin uygulanmasına karar vermek ve projeleri izlemek sorumluluğu taşımaktadır. Bu kapsamda Bakanlık bünyesinde, ülkede çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik politikaları belirlemek, belirlenen politikaların yaya- ma geçirilmesi için izlenecek stratejileri ve yöntemleri saptamak üzere *Çalışan Çocuklar Bölümü* oluşturulmuştur.

Bakanlık, çalışma yaşamıyla ilgili olan, Türkiye tarafından onaylanan veya onaylanması düşülen uluslararası sözleşmeler ile ilgili görüş oluşturmakta ve bunların Avrupa Birliği (AB) Konsey Direktifleri ile ilgili uyumlaştırılması çalışmalarını yürütmektedir. Ayrıca Bakanlık, çalışma hayatı ile ilgili olmak üzere OECD'nin çalışmalarına katılım sağlamakta ve katkıda bulunmaktadır.

Bakanlık yurtdışında çalışan veya yurda dönen işçilerin iş yaşamı ile ilgili her türlü sorununda uluslararası anlaşmalar ve ikili anlaşmalar çerçevesinde devreye girerek onlara yardımcı olmaktadır. Bu çerçevede Bakanlık bünyesinde YURTDANIŞ Bürosu kurulmuştur. Bu büro TRTINT kanalında gösterilmek üzere bazı yayınları hazırlayarak yayıma hazır hale getirmektedir. Bunun dışında, Bakanlığın yurtdışı birimleri tarafından, oturma hakları, mesleki eğitim olanakları, AB mevzuatından kaynaklanan haklar, yaşlı ve emeklilerin hakları konusunda projeler uygulanmıştır. Yine yurtdışı birimleri tarafından uygulanmak üzere ileri haklar, güler yüz, dostluk, altın bilezik, paydos ve birinci kuşak başlıklı eylem planları hazırlanmıştır. Bu eylem planları söz konusu birimler tarafından uygulanmaktadır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile bağlı ve ilgili kuruluşların dış kaynak kullandığı projeleri takip etmek amacıyla bir müsteşar yardımcısının başkanlığında *Proje Uygulama Birimi (PUB)* oluşturulmuştur. PUB, 17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 tarihlerinde meydana gelen depremler sonucu SSK tesislerinde oluşan hasarın giderilmesi için tasarlanan projeleri ele almıştır. PUB'un görevleri arasında dış kredi kuruluşları ile görüşme yapmak, kredi değerlendirme raporuna esas olacak ayrıntılı fizibilite raporu hazırlamak, proje kapsamındaki etüdleri yapmak, detaylı uygulama projeleri hazırlamak, inşaat, malzeme ve müşavirlik hizmetlerinin ihale dokümanlarını hazırlamak, kredi kuruluşları ile yapılacak sözleşme ve protokol tasarımlarını hazırlamak, proje işlemlerinin yürütülmesi konusunda

finans kuruluşları ile SSK arasında koordinasyonu sağlamak ve proje işlemlerini onaylamak yer almaktadır.

Bakanlığın mevcut ve yeni projeleri arasında; i) uluslararası iş güvenliği ve sağlığı araştırma merkeziyle birlikte bölge ve gezici laboratuvarların kurulmasını öngören *İŞ-GUM Projesi*, ii) çalışma hayatının AB mevzuatına uyumunu hedefleyen *Çalışma Hayatı ve AB'nin Geniştirilmesi Projesi*, iii) 3. ülkelerden ithal edilen ürünlerin güvenlik kontrollerinin yapılmasına öngören *MATRA Projesi* ve iv) çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik olarak *ILO/IPEC Projesi* yer almaktadır.

Bakanlık iş güvenliği, işçi sağlığı, çalışanların hakları konularında çalışanları ve kamuoyunu bilinçlendirmek için eğitim çalışmaları yapmaktadır. Bakanlık bu kapsamda, her yıl düzenli olarak İş Sağlığı ve Güvenliği Haftası etkinlikleri ve bu çerçevede uluslararası, ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde konferans, kongre ve sempozyumlar düzenlemektedir. Bakanlık bünyesinde ayrıca Yakın ve Orta Doğu Çalışma ve Eğitim Merkezi de bulunmaktadır.

Bakanlığa bağlı olarak faaliyet gösteren Amele Birliği Sandığı, Ereğli Kömür Havzası işçilerinin bir biriktirme ve yardımlaşma sandığıdır. Bu sandık 1925 yılında kurulmuştur. Sandık, Amele Birliği üyelerine geçici iş görmezlik, tedavi, son yardım, öğrenim, konaklama, iş kazaları, cenaze ve kredi yardımlarında bulunmaktadır.

Bakanlık bünyesinde bulunan Sosyal Güvenlik Yüksek Danışma Kurulu, sosyal sigorta kurumları arasında koordinasyonu, norm ve standart birliğini, mali hareketleri izlemek ve ortak veri tabanını hazırlamakla sorumlu bir kuruluştur.

Bakanlık ayrıca, sosyal güvenlik kurumlarının koordinasyonundan ve onlara ait politikaların belirlenmesinden de sorumludur. Bu çerçevede, Türkiye'deki sosyal güvenlik kurumları olan SSK, Bağ-Kur ve Türkiye İş Kurumu Bakanlığa bağlı kuruluş statüsündedir.

Bakanlık çeşitli projeleri ve çalışmaları gerçekleştirmek amacıyla, Dünya Bankası, Uluslararası Çalışma Örgütü, Avrupa Birliği Komisyonu, Dünya Sağlık Örgütü, Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı, Birleşmiş Milletler Çevre Programı ve UNICEP'in fon almaktadır. İşbirliği yaptığı kuruluşlar ise, Sağlık Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Devlet İstatistik Enstitüsü, Hazine Müsteşarlığı, Sosyal Sigortalar Kurumu, Bağ-Kur, Emekli Sandığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Özürlüler İdaresi, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu, Aile Araştırma Kurumu, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Vakıflar Genel Müdürlüğü, üniversiteler, belediyeler, işçi ve işveren kuruluşları ve meslek kuruluşlarıdır.

Bakanlık, çalışma hayatı alanında; esnek çalışma biçimlerini düzenleyen mevzuat değişikliğinin yapılması; insan gücü niteliğinin artırılması için kısa süreli eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin etkin olarak sürdürülmesi; insan gücü planlamasının etkin bir şekilde yapılması; kayıt dışı istihdam ve yabancı kaçak işçi çalıştırılmasının önlenmesi; çocuk işçiliğinin önlenmesi için önlemlerin alınması; sosyal güvenlik alanında; sağlık hizmetlerinin sunumu ile finansmanının ayrılması; genel sağlık sigortası sistemi ve kurumunun kurulması; uzun vadeli ve kısa vadeli sigorta programlarının birbirinden ayrılması, prim karşılığı olmayan ödemelerin kaldırılması; bütünleştirilmiş bir sosyal güvenlik ağının kurulması; bütünleştirilmiş bir sosyal hizmet ve yardım ağı ve kurumsal yapının oluşturulması; sosyal güvenlik kuruluşlarında norm ve standart birliğinin sağlanması çalışmalarını yapmayı öngörmekte

ve sosyal güvenlik alanında; genel sağlık sigortası sistemi ve kurumunun kurulması; primlerin tespiti ve hesapların yapılması; primlerin toplanmasının tespiti ve kaynak tespiti; temel teminat paketinin belirlenmesi; emeklilik sigortaları kurumunun kurulması; sosyal hizmetler ve yardımların tek çatı altında toplanması; kurumsal yapı ve işleyişin tespiti; ortak veri tabanı ve ortak numara sisteminin oluşturulması; norm ve standart birliğinin sağlanması konularında komisyon çalışmaları yaparak bu konularda yeni düzenlemelere girmeyi hedeflemektedir.

Ayrıca Bakanlık, sosyal sigorta, yardım ve hizmet kuruluşlarının ortak veri kullanımını sağlamak amacıyla model belirleme çalışmalarının sonuçlandırılarak ortak kullanılabilen verilerin belirlenmesi ve veri tabanları iletişiminin sağlanması çalışmalarını tamamlamayı hedeflemektedir.

Bakanlık iş yaşamı, işçi sağlığı ve iş güvenliği, yurtdışında çalışan işçilerin sorunları ve hakları ile çocuk işçiliğinin önlenmesi konularında bugüne kadar birçok kitap, broşür, poster ve görsel yayın yayınlamıştır. Bu yayınlardan bazıları arasında, Yıllık 2004, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Teşkilat Yapısı ve Faaliyetler, Yeniden Yapılanma ve Yeni Atılımlar, Çalışma Raporu-Yıllık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Dergisi yer almaktadır.

İletişim

İnönü Bulvarı No:42 Emek ANKARA

Tel: (312) 296 60 00

E-mail: webmaster@esgb.gov.tr

Web: www.esgb.gov.tr

Kaynaklar

Yıllık 2004, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Teşkilat Yapısı ve Faaliyetler

Yeniden Yapılanma ve Yeni Atılımlar

Çalışma Raporu- Yıllık

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Dergisi

www.calisma.gov.tr

Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü (ÇAY KUR.) General Directorate of Tea Establishments

Türkiye'de çayın yetiştirilmesi konusunda ilk çalışmalar 1888 yılında başlatılmış, zamanın Ticaret Nazırı İsmail Paşa aracılığıyla Çin'den getirilen tohumlar Bursa dolaylarında ekilmiş, ancak olumlu sonuç elde edilememiştir. 1917 yılında Batum ve çevresinde incelemeler yapan heyette bulunan Halkalı Yüksek Ziraat Mektebi Müdür Vekili Ali Rıza ERTEN seyahat dönüşü İktisat Vekaletine verdiği raporda, Batum ve çevresinde çay ve narenciye yetiştüğünü, aynı ekolojik koşulların bulunduğu Rize ve civarında da çay birkisi ve narenciye yetiştirilebileceğini bildirerek, bu bölgede çay üretiminin yapılmasına başlanmasını önermiştir. Bu rapor önceleri dikkate alınmamasına rağmen; 1924 yılında çıkartılan 407 sayılı kanun ile çay üretimi çalışmalarına başlanmıştır. Çay tarımı deneme çalışmaları için Rize'de, Bahçe Kùltürleri İstasyonu kurulmuş ve başına Ziraat Umum Mùfettişı Zihni DERİN getirilmiştir. Deneme çalışmalarının olumlu sonuç vermesiyle 1937 yılında Sovyetler Birliği'nden, Gürcistan kökenli yirmi ton çay tohumu alınarak daha etkili çalışmalar yapılmış, 1939 yılında otuz ton, 1940 yılında ise, yine yirmi ton çay tohumu satın alınarak üreticilere dağıtılmıştır. 29 Mart 1940 tarihinde çıkartılan 3788 sayılı Çay Kanunu ile çay tarımı ve üreticisi desteklenmiştir. Kararname ile birlikte Araklı'dan Rusya sınırına kadar, bölgedeki otuz bin dönümlük bir alan çay tarımı için ayrılmış ve Ziraat Bankası'ndan beş yıl süre ile üreticilere faizsiz kredi verilmesi kararlaştırılmıştır. Elde edilen yaş çay yaprağı işlenerek Zihni Derin tarafından kurulan atölyelerde ilk kuru çay elde edilmiştir. 1942 yılında çıkartılan 4223 sayılı kanunla çay ithali ve ihracatında sınırlama devlet tekeline alınmıştır. Giderek artan çay üretimi nedeniyle, fabrika kurulması sorunu ortaya çıkmış ve 1947 yılında günde altmış bin ton kapasiteli ilk çay fabrikası Rize Fener Mahallesi'nde işletmeye açılmıştır. Üretim artmasıyla 5684, 6133, 6757 sayılı kanunlarla da çay üretimi teşvik edilmiş ve çay ekim alanları artırılmıştır.

Önceleri Tekel Genel Müdürlüğü'nün faaliyet konusu içinde yer alan çay üretimi; 1971 yılında Çay Kurumu Genel Müdürlüğü'ne devredilmiştir. 08.06.1984 tarih ve 233 Sayılı KHK ile kuruluşun unvanı Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü (ÇAYKUR) olarak değiştirilmiştir. 2002 yılında 203 bin yaş çay üreticisi ile 766 bin dekar çaylık alanın kaydı olduğu saptanmıştır. 2002 yılında kırk altı adet tasnifli dökme kuru çay fabrikası ve 3 adet paketleme fabrikası mevcut olup, 94 bin ton tasnifli dökme ve 94 bin ton paketli çay üretimi gerçekleştirmiştir. Fabrikaların imalat ve sistem kapasitelerini geliştirmeye ağırlık verilmiş ve 1973 yılında günde 2.732 ton yaş çay yaprağı işlenirken, teknolojik gelişmelerden de faydalanılması sonucu 2002 yılında bu rakam, günlük 6.805 tona yükseltilmiştir. 04.12.1984 gün ve 3092 sayılı Çay Kanunu'nun birinci maddesine göre; çay tekeli kaldırılmış, çay tarımı, üretimi, işlemesi ve satışı serbest bırakılmıştır. Bunun sonucunda serbest çay piyasasında faaliyet gösteren birçok işletme üretime başlamıştır. Fakat bu sektörde gerekli olan yasal düzenlemelerin yetersizliği nedeniyle; işkansı ve ruhsatsız faaliyet gösteren özel işletmeler doğmuştur. çayların kalitesiz olması ve kayıt dışı ekonomi ile üretilmesine sorunları doğmuştur.

ÇAYKUR, 440 sayılı İktisadi Devlet Teşekkülleri Kanunu'na göre 06.12.1971 tarih ve 1947 sayılı Çay Kurumu adı altında tüzel kişiliğe haiz faaliyetlerinde özerk ve sorumluluğu

sınırlı bir İktisadi Devlet Teşekkülü olarak kurulmuştur. 1973 yılından itibaren Çay Kurumu Genel Müdürlüğü adı altında faaliyete geçerek, 4233 sayılı Kahve ve Çay İnhisarı Kanunu ve 3788 sayılı Çay Kanunu ile Tekel'e verilen yetkiler Çay Kurumu'na devredilmiştir. 1983 yılında Kamu İktisadi Teşebbüsleri'nin yeniden düzenlenmesi Bakanlar Kurulu tarafından kararlaştırılarak 60 Sayılı Kanun Hükmündeki Kararname, 1983 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kararnamenin bazı maddeleri ise 2929 Sayılı Kanunla yeniden değişikliğe tabi tutulmuştur. 1497 Sayılı Çay Kurumu'nun kuruluş kanunu, Kanun Hükmünde Kararname ile yeniden değişikliğe tabi tutulmuş, mevcut 2640, 3788 ve 4223 Sayılı kanunlar yürürlükten kaldırılarak 60 Sayılı Kanun Hükmündeki Kararname hükümleri çerçevesinde faaliyette bulunmak üzere Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü adı altında bir Kamu İktisadi Kuruluşu kurularak kuruluşun hukuki bünyesi örgüt yapısı ve organları ile ilgili konular yeniden düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra, 1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri hakkındaki Kanun Hükmündeki Kararname ile 60 ve 112 sayılı K.H.K. yürürlükten kaldırılmıştır. 1984 tarihinde ÇAY-KUR'un ana statüsü belirlenerek yeniden yapılanmaya gidilmiştir. Bu kapsamda, çay ürününün tarımı, üretimi, işletmesi ve satışı serbest bırakılarak bu konuda özel sektörün çay fabrikası kurma ve işletmesi sağlanmıştır.

ÇAY-KUR'un amaç ve faaliyet konuları; Türkiye'nin tarım politikasına uygun olarak çay tarımını geliştirmek, çay kalitesini ıslah etmek, işlenmesini teknik esaslara göre yürütmek, iç ve dış pazar isteklerini karşılamak üzere kuru çay üretmek, ithal etmek ve ihraç etmek, verimlilik esasına dayalı işletme politikasıyla sermaye birikimine yardımcı olarak yatırım kaynağı yararmaktır. ÇAYKUR'un faaliyet konuları ise; üreticilerden, işletmeye uygun nitelikteki çay yapraklarını satın almak, satın alınan çay yapraklarını işlemek ve değerlendirmek için teknolojik faaliyette bulunmak, ürettiği veya ithal ettiği kuru çayların iç ve dış pazar isteklerine uygun olarak harmanlanmasını, paketlenmesini ve pazarlanmasını sağlamak, yukarıdaki faaliyetlerle ilgili olarak; gerekli tesisleri kurmak ve işletmek, üretim faaliyetlerinden doğan yan ürünleri değerlendirmek ve yardımcı maddeler üretmek, çay ürününün kalite ve veriminin ve işletme tekniğinin geliştirilmesi için gerekli araştırmaları yaparak laboratuvarlar kurmak ve işletmek, gerekli madde ve araçları tedarik etmek, ticaretle iştigal etmek, ihracat ve ithalat yapmak, çay üreticilerinin kooperatifleşmesi için faaliyetlerde bulunmak, çay borsasına çay sanayicilerinin katılımında önderlik yapmak, çay eksperlerinin yetiştirilmesi için önlemleri almak, kuruluşun ihtiyacı için her türlü taşınır ve taşınmaz mal edinmek, kamulaştırma yapmak, aynı, amal ve ticari haklar tesis etmek, bunlar üzerinde tasarrufla bulunmak, mevzuat uyarınca verilen diğer görevleri yerine getirmek, istihdamı geliştirme çalışmaları kapsamında düzenlenen beceri kazandırma programlarının uygulanmasını sağlamak, kurulmuş ve kurulacak küçük ve orta büyüklükteki özel kuruluşlara idari ve teknik alanlarda rehberlik yapmaktır.

ÇAY-KUR, bu amaç ve faaliyetlerini doğrudan doğruya ve müessese, bağlı ortaklık, iştirak ve diğer birimler eliyle yerine getirmektedir. Kurumun amaç ve faaliyet konuları Yüksek Planlama Kurulu kararı ile değiştirilebilir. ÇAY-KUR'un organizasyon yapısı; ana hizmet birimleri, danışma ve denetim birimleri, yardımcı birimler, rafla kuruluşları ve iştirakler şeklinde biçimlenmektedir.

Çay Tarım Dairesi Başkanlığı; Türkiye'nin tarım politikasına uygun olarak, plan ve program dahilinde, çay tarımını geliştirmek ve işletmeye uygun nitelikteki çay yapraklarını satın almak ve kuru çay üretmek üzere fabrikalara ulaştırmaktır. Ayrıca birim, üreticiler ile iliş-

kileri düzenlemekte ve program hedeflerine ulaşmak için belirlenen uygulamaları izlemek ve sorun alanlarını gidermek için planlamalar yapmaktadır.

İşletme ve Üretim Dairesi Başkanlığı; kuru çay üretimi yapmak üzere satın alınan yaprakların teknolojiye uygun biçimde işlenmesini, paketlenmesini, korunmasını, stokların takibini ve ayrıca üretimin verimli bir biçimde son bulması için işletmeler arası koordinasyonu düzenlemektedir. Bununla birlikte üretimde ihtiyaç duyulan araç-gereç ve malzemelerin temini için planlamalar yapmaktadır.

Pazarlama Dairesi Başkanlığı; kuruluşun program ve çalışmalarına yönelik yatırımı, üretim ve tüketim malzemeleri ile hizmetlerin yurtiçi ve yurtdışından alımı, satımı ve depolanması işlemlerini yapmakta ve üretilen çayların tüketiciye ulaşmasını sağlamaktadır.

ÇAYKUR'un danışma ve denetim birimleri, Araştırma-Planlama Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği ve Teftiş Kurulu Başkanlığıdır. Yardımcı birimleri, Enerji Dairesi, İdari ve Sosyal İşler, Muhasebe ve Mali İşler, Personel Dairesi, Satın Alma Dairesi, Savunma Sekreterliği, Proje ve İnşaat Dairesi ve Makine Dairesi'dir. Tayra kuruluşları ise, kırk beş çay fabrikası, üç paketleme fabrikası, dokuz pazarlama bölge müdürlüğü, Araştırma Enstitüsü Başkanlığı, Anademiir Fabrikası Müdürlüğü ve Ankara İrtibat Müdürlüğü'nden oluşmaktadır. ÇAY-KUR iştirakleri ise Çaysan A.Ş. (Rize)'dir.

İletişim

Müftü Mah. Menderes Bulvarı 53080 RİZE
Tel: (464) 213 02 11 (20 Hat)
Fax: (464) 213 02 47
E-mail: caykur@caykur.gov.tr
Web: www.caykur.gov.tr

Kaynaklar

www.caykur.gov.tr

T.C. Devlet Teşkilatları Rehberi, TODAİE, 2002

Çevre ve Orman Bakanlığı Ministry of Environment and Forestry

Çevre ve Orman Bakanlığı, 2003 yılında 4856 sayılı kanun ile belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde, Çevre ve Orman bakanlıklarının birleştirilmesi suretiyle kurulmuştur. Türkiye'de yirmi beş yılı aşkın bir süredir çevre konusunda yönetsel bir yapıların kurumsallaşmaya başladığı görülmektedir. İlk olarak 1978 yılında Başbakanlığa bağlı bir Genel Müdürlük olarak kurulan çevre örgütlenmesi 1988 yılında müsteşarlığa dönüştürülmüştür.

Ormancilık örgütünün kuruluşu ise 1839 yılına kadar uzanmaktadır. Bu tarihte ilan edilen Tanzimat Fermanı'ndan önce, ülke ormanlarının yönetim ve idaresinden sorumlu bir örgütün bulunmadığı dönemlerde ormanlar, yararlanmada hiçbir kuralın bulunmadığı kaynaklar olarak görülmüyordu. Ormanların ekonomik bir değer olarak kabul edilmesi ve işletilmesi Tanzimat'tan sonra başlamıştır. Bu dönemde ormanların yönetim ve denetim altında olması gerektiği anlaşılarak Ticaret Nezareti'ne bağlı bir "Orman Müdürlüğü" kurulmuştur. Bu kurumun ormancılığın örgütlenmesinde ilk adım olduğu kabul edilmektedir.

Ormancılığın genel müdürlük seviyesinde örgütlenmesi 1862 yılında çıkarılan, amacı ormanların korunması ve ormanlardan hazineye gelir sağlamak olan "Orman Nizamnamesi"nin 1869 yılında yürürlüğe girmesinden sonra Maliye Nezareti bünyesinde "Orman Umum Müdürlüğü" (Orman Genel Müdürlüğü) kurulması ile başlamaktadır. 1872 yılında Orman ve Maadin Nezareti adıyla ilk bakanlık kurulmuştur. 1892'de bu Bakanlık kapatılarak işler yine genel müdürlük düzeyinde yürütülmüştür. 1969 yılında tekrar Orman Bakanlığı kurulmuş ve 12 Eylül 1980'de Bakanlık kapatılarak işler tekrar genel müdürlük düzeyinde yürütülmüştür. 1992 yılında Orman Bakanlığı yeniden kurulmuş ve 2003 yılında Orman ve Çevre bakanlıkları birleştirilmiştir. Çevre ve Orman Bakanlığı'nın kuruluş amaçları; çevrenin korunması ve iyileştirilmesi; kırsal ve kentsel alanda arazinin ve doğal kaynakların en uygun ve verimli şekilde kullanılması ve korunması; Türkiye'nin doğal baki ve hayvan varlığı ile doğal zenginliklerinin korunması ve geliştirilmesi; her türlü çevre kirliliğinin önlenmesi, ormanların korunması, geliştirilmesi ve orman alanlarının genişletilmesi; ormanların içinde ve bitişğinde yaşayan köylülerin kalkandırılması ve bunun için önlemlerin alınması; orman ürünlerine olan gereksinimin karşılanması ve orman ürünleri sanayinin geliştirilmesi şeklinde özetlenebilir. Bakanlığın hedefi, genel olarak çevrenin korunması ve sürdürülebilir kalkınma politikalarının geliştirilmesi ve uygulanmasına dönük işbirliği ve eşgüdüm çalışmalarının yürütülmesidir. Bakanlığın görevleri arasında; ülkenin çevre yönetimi (koruma, izleme, denetleme, program geliştirme, standart belirleme vb.) politikasını belirlemek ve uygulamak, çevre sorunlarının teknik, idari ve finansman bakımından çözümünü sağlamak üzere kamu, özel ve gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve eşgüdüm sağlayarak çalışmaları yönetmek veya yönlendirmek; sürdürülebilir kalkınma ilkesi çerçevesinde çevreye olumsuz etki yapabilecek her türlü plan, program ve projenin, fayda ve maliyetleriyle çevresel olguların ortak bir çerçeve içinde değerlendirilmesini gerçekleştirecek çevresel etki değerlendirmesi ve stratejik çevresel değerlendirme çalışmalarını yapılmasını sağlamak, bu çalışmaları denetlemek ve izlemek; dengeli ve sürekli kalkınma amacına uygun olarak

ekonomik kararlarla ekolojik kararların bir arada düşünülmesine olanak veren rasyonel doğal kaynak kullanımını sağlamak üzere, kalkınma planları ve bölge planlarını, temel olarak çevre bilinci planlarının temininde, çevre bilincini, eğitimi, uygulamalarını sağlamak, çevre uygulamalarına etkinlik kazandırmak için başta yerel yönetimler olmak üzere, kamu kurum ve kuruluşları ve gönüllü kuruluşlar için sürekli bir eğitim programı uygulamak, bu amaçla yapılan eğitim faaliyetlerini izlemek, desteklemek, yönlendirmek, çevre bilincini geliştirmek ve çevre sorunları konusunda kamuoyu araştırmaları yapmak; çevre ve orman konularında uluslararası düzeyde sürdürülen çalışmaları izlemek ve bunlara katkıda bulunmak; ormanların korunması, imarı, islahı, kadastrası ve vasıf tayini ile bakımını yapmak; devlet ormanlarına ilişkin kamu yararına ittifak hakkı tesisi ve iznine ait işleri yürütmek; erozyonu önleyici her türlü önlemi almak; devlet ormanları içindeki otlak, yaylak ve kışlakları özel mevzuatına göre islah etmek, otlatma amenajman planlarını yapmak veya yaptırmak; ağaçlandırmaya yapmak, devamlı ve geçici fidanlıklar kurmak; devlet ormanları içinde ve bitişğinde oturan köylülerin sosyal ve ekonomik gelişmelerini sağlamak amacıyla her türlü kredi ve yardım kaynaklarıyla desteklemek, orman-halk ilişkilerini geliştirmek ve bu konuda her türlü önlemi almak; yurtiçi odun hammaddede ihtiyacı karşılamak, odun ve odun dışı orman ürünlerinin ithalat ve ihracatına ilişkin esasları belirlemek, gerektiğinde tohum, fidan ve üretimle ilgili ürünleri ithal ve ihracat etmek; millî parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları ve orman içi mesire yerleri ile biyolojik çeşitliliğin, av ve yaban hayatı alanlarının tespiti, yönetimi, korunması, geliştirilmesi, işletilmesi ve işlettilirilmesi sağlamak yer almaktadır.

Bakanlık, çevre kirliliğinin önlenmesi, izlenmesi, ağaçlandırma, orman köylüsünün sosyo-ekonomik durumunun iyileştirilmesi, korunan alanların yönetimi gibi alanlarda, özetle, çevre yönetimi alanında yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli araştırma ve uygulama çalışmaları yürütmektedir.

Bakanlığın yasal düzenlemelere yönelik çalışmaları arasında, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nda değişiklik yapılması hakkındaki tasarı, Hayvanları Koruma Kanunu tasarısı, Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Acil Durumlarda Müdahale ve Zararların Tazimini Esaslarına Dair Kanun tasarısı, Özel Çevre Koruma Kanunu Bakanlığının kurulmasına dair 383 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin kanun halinde düzenlenmesi çalışmaları yer almaktadır.

Bakanlıkça gerçekleştirilen uluslararası çalışmalar arasında; ikili, bölgesel (Karadeniz, Akdeniz ve Ortadoğu) ve uluslararası (OECD, UN, UNEP, UNDP vb.) kuruluşlarla işbirliği ve eşgüdüm çalışmaları yer almaktadır. Bu kapsamda, 2003 yılı içinde Ukrayna, Umman, Bulgaristan, Kanada, İran, Fransa arasında geçen yıl içinde İkili İşbirliği Anlaşması hazırlık çalışmaları başlatılmıştır. *Çoruh Havzası Rehabilitasyon Projesi* ve *Anadolu Su Havzalarının Rehabilitasyonu Projesi* hazırlık çalışmaları devam etmektedir.

Bakanlıkça, 2003 yılı içinde 30 bin hektarlık alanda ağaçlandırma 35 bin hektarlık alanda erozyon kontrolü tesisi gerçekleştirilmiştir. 4500 hektarlık alanda özel ağaçlandırma tesisi ile 2000 hektarlık alanda mera islahı gerçekleştirilmiştir. Ayrıca yüz ton tohum toplanmıştır.

Azıçlı Meriç Vadisi Tıgkın Ovasının Biyosfer Rezervi olarak planlanması projesi tamamlanmıştır. *Küre Dağları Milli Parkı'nda Biyolojik Çeşitliliğin Korunması ve Türkiye için Katılmalı Bir Koruma Alan Yönetimi Modeli ve Ulusal Önemli Sahip Tabii Türlerin Terinde Korunmasının Uygulanması Değerlendirme ve Takibi* projeleri devam etmektedir.

Ekolojizim ilke ve stratejilerini belirlemek üzere uzmanlardan oluşan bir Komite çalışmalarına

başlatılmıştır. İllerin kirlilik durumlarının değerlendirilmesi, *Kümes ve Ahır Gübrelерinin Geri Kazanılması Değerlendirilmesi ve İrtisatı Projesi*, *Türkiye'de Katsı Atık Yönetimini Kapasite Geliştirme Projesi* ile AB standartları arasındaki yasal ve teknik boşluklar belirlenmiştir. Yönetmelikler AB standartları ile uyumlu hale getirilmiş olup, bu yöndeki çalışmalar devam etmektedir.

Bakanlığa bağlı olarak faaliyet gösteren *Özel Çevre Koruma Kurumu*'nca yürütölen faaliyetler arasında *Katsı Atık Geri Kazanımı İştirakı Projesi*, *Mangun Gölü Havzası Erozyon Araştırma Projesi*, *Köyceğiz-Dutyan, Belek, Fethiye-Çalış Özel Çevre Koruma Bölgeleri Deniz Kaplımbahalarının Araştırılması Projesi*, *Biyojik Çeşitliliğin Tespiti Projesi*, *Dutya-Bosburnun Özel Çevre Koruma Bölgesinin Denissel ve Kıyusal Biyojik Çeşitliliğinin Tespiti Projesi*, *Tuz Gölü Özel Koruma Bölgesi Toprak Sınıflaması, Arazi Kullanım Durumunu ve Arazi Kalite Sınıflama Projesi*, *Belek Özel Çevre Koruma Bölgesinin Biyojik Zenginliğinin Tespiti ve Ekolojik Yönetimi Projesi*, *Gölbahı Özel Çevre Koruma Bölgesi Ağaçlandırma Çalışmaları* yer almaktadır.

Bakanlığa bağlı olarak faaliyet gösteren *Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü*'nca yürütölen faaliyetler arasında atmosferik gözlem, ozonsonde gözlemleri, endüstriyel aktiviteler ve fosil kökenli yakıtların kullanımı nedeniyle oluşan sınırlar ötesi taşınabilir hava kirliliği ile yağmur sularında asidite ve iz element konsantrasyonlarının incelenmesi ve belirlenmesine yönelik çalışmalar yer almaktadır.

Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü (ORKÖT), orman köylerine ve orman içinde yaşayan köylölere yönelik hizmetlerin finansmanını oluşturan Orman Köylöleri Kalkınma Fonu'nun 1974 yılında yasal bir düzenlemenin yürürlöğe girmesine dek, bu kesime götürölecek hizmetler için, yöntem ve model araştırmaları yapmış ve 1974 yılının ardından plana dayalı fon kaynaklı uygulamalara geçmiştir. Bakanlık orman köylüsü ile ilgili olarak, orman köylülerinin sosyo-ekonomik ve kültörel kalkınmalarına destek olmak; kalkınma havzalarında, etir ve araştırmaya dayalı kırsal kalkınma plan ve projelerini hazırlamak; her türlü kredi ve yardımları orman köylüsüne yönlendirmek gibi konularda faaliyet göstermektedir. Bu kapsamda, öncelikle ilçe bazında "kalkınma planları" yapılmakta, bu planlarda önerilen sosyal ve ekonomik amaçlı hizmetler her yıl bütçe ve iş programlarına dahil edilerek uygulamaya konmaktadır. Bu hizmetler; köy rüzel kişiliklerine yapılan karşılıklı yardım; sosyal amaçlı ferdî kredi yardımları; ekonomik amaçlı ferdî kredi yardımları; ekonomik amaçlı kooperatif kredileri; orman köylülerinin eğitimi ve yayım çalışmalarından oluşmaktadır.

Çevre ve Orman Bakanlığının yapacağı ağaçlandırma, erozyon kontrolü ve yapay gençleştirme çalışmaları ile kamu kurum ve kuruluşlarının, askeri birliklerin, belediyelerin ve halkın yapacağı ağaçlandırmalarda gereksinim duyduğu orman ağacı fidanlarını, park-bahçe tanziminde boylu ve formu fidanlar ile süs bitkisi fidanlarını üretme görevi Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlöğüne verilmiştir.

Orman amenajman planlarına göre orman rejimi içindeki alanların 10,7 milyon hektarı bozuk ve çok bozuk niteliktedir. 1999 yılında güncelleştirilen respitere göre Türkiye'de 2,4 milyon hektar teknik yönden ağaçlandırmaya uygun alan bulunmaktadır. Bakanlıkça, 2003 yılı sonuna kadar 1 milyon 789 bin 144 hektar ağaçlandırma yapılmıştır.

Türkiye'de 1985-2000 yılları arasında yılda ortalama 80 bin ha, ağaçlandırma ve erozyon kontrolü, 240 bin ha, mevcut ağaçlandırma ve erozyon kontrolü çalışmalarının bakımları

yapılmıştır. Ormancılıkta yılda ortalama 240 işgünü çalışılacağı ve bir ha. alanın insan gücü ile ağaçlandırılması için 90, makine gücü ile ağaçlandırılması için 8 işgünü, bir ha. alanın insan gücü ile bakımı için 24 işgünü çalışılacağı ve ağaçlandırma çalışmalarının % 80'inin insan gücü ile yapıldığı düşünüldüğünde, söz konusu faaliyetlerde yaklaşık olarak 58 bin kişiye bir yıl süreyle iş olanağı sağlanmıştır. Çevre ve Orman Bakanlığı'nın rutin faaliyetlerinin yanı sıra projeye bağlı olarak gerçekleştirdiği çalışmalar ise, aşağıda yer almaktadır.

Su Havzaları Rehabilitasyon Projesi: amacı havzadaki doğal kaynak aşınmasını kabul edilebilir seviyeye indirmek ve rehabilite etmek; havzada yaşayan köylünün gelir seviyesini arttırmak, doğal kaynakların doğru kullanımına yönelik eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarını yapmaktır. Proje, 1993 yılından itibaren; Elazığ, Malatya, Adıyaman illerindeki 54 mikro havzada, 1998 yılından itibaren; Adana, K. Maraş, Sivas illerindeki 18 mikro havzada ve 1999 yılından itibaren; Isparta, Antalya, Mersin, Gaziantep ve Şanlıurfa illerinde 16 mikro havzada olmak üzere 2001 yılı sonu itibarıyla toplam 88 mikro havzada uygulanmıştır. Proje kapsamında ormancılık açısından erozyon kontrolü, yeni ormanların kurulması, mevcut ormanların iyileştirilmesi, meraların ıslahı çalışmaları yapılmaktadır. Tarım faaliyetleri kapsamında ise, nadas alanlarının azaltılması, nadas yerine ürünün değiştirilmesi, eğimli alanlarda işlemeli tarımın azaltılması, buğday yerine çok yıllık yem bitkisi veya meyveciliğin özendirilmesi, agronomik paket uygulamaları (bilimsel tarım), teknığe uygun sürüm, yüksek verimli tohum, ekonomik gübre, arıcılık, bağcılık, sebze ve meyve yetiştiriciliği vb. gelir artırıcı faaliyetlerin tanıtımı, hayvancılığın geliştirilmesi, suni tohumlama, mera ıslahı vb. çalışmalar yer almaktadır. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü de projenin uygulandığı alanlarda tarımsal faaliyetlerin geliştirilmesi için küçük ölçekte sulama ve tarımsal amaçlı teras uygulamalarını yapmıştır. Projenin toplam bütçesi 110 milyon ABD doları olup, 77 milyon ABD doları Dünya Bankası'ndan sağlanan kredidir. Proje kapsamında Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü (AGM), Tarımsal Geliştirme ve Üretim Genel Müdürlüğü (TÜGEM) ve Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü (KHGM) rol almıştır.

Senirkent Erozyon Kontrolü Projesi: Isparta-Senirkent'te meydana gelen selden dolayı ilçe merkezinde 74 kişi hayatını kaybetmiş, 46 kişi yaralanmış, 195 ev yıkılmış, 107 ev hafif, 18 ev orta derecede hasar görmüştür. Bu afet üzerine Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü gerekli incelemeleri yaparak, felakete neden olan selin, havzanın ağaçlandırılması durdurulan ve aşırı otlatmanın devam ettiği alanlarda oluştuğunu tespit etmiştir. Bunun üzerine Isparta Valiliği'nin ve yerel idarelerin desteği ile söz konusu sahalar otlatmaya kapatılmış ve erozyon kontrolü önlemleri çalışmalarına başlanılmıştır. Bu çalışmalara finansal destek sağlamak amacıyla Dünya Bankası'ndan 1.4 Milyon ABD doları finansman sağlanmıştır. Dünya Bankası'ndan sağlanan bu kaynak ile başta felakete neden olan dere havzaları ve potansiyel tehlike oluşturan komşu dere havzalarında 2600 hektar erozyon kontrolü ve 490 hektar mera ıslahı planlanmıştır.

Sütçüler Erozyon Kontrolü Projesi: Proje, sel ve taşkın afetlerinin olduğu Isparta ili Sütçüler ilçe merkezi yukarı havzalarının ağaçlandırılması ve erozyon kontrolünü amaçlamaktadır. Proje, Dünya Bankası'nın finans desteğinde, Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü ile Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı'nın işbirliğiyle yürütülmektedir.

Sel ve Deprem Felaketi Acil Yardım Projesi (TEFER): Batı Karadeniz'de özellikle, Bolu, Zonguldak, Karabük, Kastamonu ve Bartın illerinde meydana gelen sel felaketinden, 37 bin km² alan ve 2.2 milyon kişi etkilenmiştir. 151 nehir yatağından dışarı taşmış ve 478 ev tamamen su altında kalmıştır. Sel ve taşkın ile evler, kamu binaları, kırsal ve şehir altyapıları,

telekomünikasyon ve enerji dağıtım sistemleri hasara uğramış, orman ürünleri ve fidanlıklar tahrip olmuş, malsul ve hayvanlar zarar görmüştür. Toplam zarar 500 milyon ABD doları olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede Bakanlık tüm Türkiye çapında özellikle orman alanlarında bu projeyi yürütmeye başlamıştır.

TEM Otoyolu Ağaçlandırmaları: Çevre ve Orman Bakanlığı Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü (AGM) ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Karayolları Genel Müdürlüğü (KGM) ve Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA) arasında bir protokol imzalanmıştır. Bu protokol; Ankara Çevre Otoyolu ile Ankara-İstanbul Otoyolu'nun ağaçlandırma, peyzaj planlaması olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır.

Ordu-Giresun Kırsal Kalkınma Projesi: Proje ile Ordu ve Giresun illerinde kırsal kesimde ve orman köylerinde yaşayan halkın gelir seviyesinin çeşitli faaliyetlerle artırılması amaçlanmaktadır. Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu'ndan (IFAD) sağlanan kredi ile Tarım ve Köylüleri Bakanlığı'nın koordinasyonunda Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Çevre ve Orman Bakanlığı Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü, Orman ve Köy İlişkileri Genel Müdürlükleri tarafından ortaklaşa yürütülen projenin ormancılık bölümü 2,543 milyon ABD dolarıdır. Projedeki ormancılık faaliyetleri; ağaçlandırma tesis ve bakımı, erozyon kontrolü tesis ve bakımı, mera rehabilitasyonu, mera ve yem bitkisinin desteklenmesi, bozuk baltalık alanların rehabilitasyonu ve kırsal kalkınma ormancılığıdır. Ormancılık faaliyetleri her yıl seçilmiş orman köylerinde uygulanmıştır.

Türkiye-Finlandiya Ormancılık Projesi: Türkiye ve Finlandiya hükümetlerinin ortak teknik işbirliği ile 1992 yılında imzalanarak yürürlüğe girmiştir. Proje ile Türkiye'nin farklı coğrafi ve iklim koşullarını temsil eden beş ayrı yöredeki fidanlıklarda toplam 21 otomatik sistire, havalandırma ve sulama sistemine sahip orman fidanı üretimi amaçlı modern sera tesis edilmiştir.

Adana Çakıl Çayı Erozyon Kontrol Projesi: 1980 yılı ilkbaharında Seyhan Nehri'nin bir kolu olan ve Seyhan Baraj Gölüne dökülen Çakıl Çayı taşmış, E-5 karayolunu ve demiryolunu tahrip etmiş, Adana ilini ise tehdit eder konuma gelmiştir. Niğde'nin Bor ve Ulukışla ile Adana'nın Pozantı ilçelerinde 39 köyü içine alan proje 1982 yılında uygulamaya başlamıştır. Proje kapsamında yöre insanına dünya gıda programı çerçevesinde gıda ve gübre yardımı yapılmıştır.

İzmir Karşıyaka Erozyon Kontrolü Projesi: İzmir'de 4 Kasım 1995 günü başlayan şiddetli yağış nedeniyle meydana gelen taşkın sonucu; Karşıyaka, Çiğli ve Narlıdere ilçelerinde binlerce evi su basmış, yüzlerce ev yıkılmış ve toplam 62 kişi hayatını kaybetmiştir. 2000 yılı sonuna kadar İzmir Karşıyaka ilçesinde toplam 2146 ha. erozyon kontrolü çalışması yapılmıştır.

10 Milyar Meşe Tohumu Projesi: TEMA Vakfı tarafından 1998 yılında "10 Milyar Meşe Tohumu Ekimi Projesi" başlatılmış ve Bakanlık ile TEMA Vakfı arasında 1998 yılında bir protokol imzalanmış ve bu protokol ile projenin koordinatörlüğünün Bakanlık tarafından yapılması öngörülmüştür. 2000 sonu itibarıyla, sözleşmesi protokol çerçevesinde 3432,5 ha.lık sahaya meşe tohumu ekimi yapılmıştır. 2002 yılında ise, programa alınan 500 ha. meşe tohum ekim sahası oluşturulmuştur.

Kumul tespit çalışmaları: Çalışmalar kapsamında, toplam 8333 km. uzunluğundaki kıyı bandında, 46.583 hektar alanda bulunan kumullar; kendine özgü flora ve faunasıyla Türkiye ekosisteminin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Türkiye, Avrupa'nın en fazla kumula sahip ülke-

sıdır. Türkiye'nin % 0.6'sı kumullarla kaplı olup en fazla kumul 21.611 ha. ile Akdeniz Bölgesi'nde bulunmaktadır. Kumulların stabilize edilmeleri ve ekosistem dengelerinin yeniden tesis edilmesi, biyo-mühendislik yöntemleri mümkün olabilmektedir. Bu çerçevede, Bakanlık olarak toplam 10657 ha. alanda kumul çalışmaları tamamlanmıştır.

Tahkim Uzunçöl Çığ Kontrolü Çalışması: Trabzon İli Çaykara İlçesi Uzunçöl Beldesi'ni yıllarca tehdit eden, bazı yıllarda can ve mal kayıplarıyla sonuçlanan çığ felaketine karşı tedbir alınması için yöre halkından gelen yoğun talepler üzerine 1996 yılından itibaren çığ sahalarında gözlemlere başlanmıştır. İlk çalışmalara 1997 yılında başlanmış ve 1999 sonuna kadar 160 ha. alanda 39 bin m. profil demir direkler arasına kafes tel gerilerek çığ kontrol tesisi, bu tesislerin tamamlanması için 5414 m² kordon duvar, 70 bin m. teras yapılarak ve 89 bin adet değişik türden fidan dikilerek çalışmalar tamamlanmıştır. Çevre üzerinde önemli etkiler yapması olası belli plan ve programlar hakkında bir çevresel değerlendirme yapılmasını sağlamak için stratejik çevresel değerlendirme mevzuatı hazırlık çalışmaları devam etmektedir.

GEF Projesi, Küresel Çevre Fonu (GEF)'nin hibe katkısı ile Orman Bakanlığı ve Dünya Bankası işbirliğiyle hazırlanan "*Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi*" projesi hibe anlaşması, 1 Ağustos 2000 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Proje beş farklı bölgede altı yıl sürecektir.

Avrupa Birliği LIFE 2000 Programı tarafından desteklenen "*Tehdit Altındaki Bitki Türlerinin Bulundukları Ekosistemlerin Korunması ve Yönetimi Projesi*", Çevre ve Orman Bakanlığı koordinatörlüğünde Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ve Türkiye Tabiatını Koruma Derneği ile ortaklaşa olarak yürütülmektedir. Proje; bölgesel öneme sahip olmaları nedeniyle öncelikle Bern Sözleşmesi ekinde yer alan ve Türkiye'de tehdit altındaki türlerin Toroslar-Burdur-Konya alanında popülasyonlarının belirlenmesi, bu alanlar için uygun yönetim planlarının hazırlanması ve veri tabanı oluşturularak belirtilen bölgede ekolojik bir ağ oluşturulmasını öngörmektedir.

Caulerpa Projesi: Akdenize giren yapan tropikal kökenli Caulerpa türlerinden hızla gelişen Caulerpa taxifolia adlı deniz bitkisinin Türkiye'nin kıyılarında yayılmasının önlenmesine ilişkin bir projedir.

Sahipsiz Hayvanların Korunması Projesi: Proje, sokak hayvanlarının başta insan sağlığına olumsuz etkilerini önlemek ve insani olarak kontrolünü sağlamak amacı ile pilot bir çalışma olarak Bakanlık ile Gölbaşı Belediyesi arasında 2000 yılında imzalanarak yürürlüğe girmiştir.

Gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için *Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)* çalışmaları yapılmaktadır.

Bakanlık, katı atık, evsel ve endüstriyel sıvı atık, tehlikeli atık, tıbbi atık, tehlikeli kimyasalların yönetimi ve politikaların belirlenmesinde tek yetkili kurumdur. Bu çerçevede, Bakanlığın özel atıkların (piller, yağlar vb.) yönetimine ilişkin mevzuat hazırlığı devam etmektedir.

Milli park, bilimsel ve estetik bakımından, ulusal ve uluslararası cender bulunan doğal ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip doğa parçalarıdır. Bakanlık, 686 bin hektarlık alanda 33 milli parkın yönetiminden sorumludur. Tabiat parkı, bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenmeye ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarıdır. Bakanlık, 69 bin hektarlık 17 tabiat parkından sorumludur. Tabiatı koruma alanı, bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz ve kaybolmaya yüz tutmuş ekolo-

sistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihiva eden ve mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçalarıdır. Bakanlık, 84 bin hektarlık 35 tabiatı koruma alanının yönetiminden sorumludur. Tabiat anıtı, doğa olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değerlere sahip millî park esasları dahilinde korunan tabiat parçalarıdır. Bu objeler bazen bir kaya, bir şelale de olabilir. Bakanlıkça 101 tabiat anıtı tescil edilmiş olup, tabiat anıtların toplam alanı 503 hektardır.

Çevre ve Orman Bakanlığı çevrenin korunması ve sürdürülebilir kalkınmanın Türkiye'de uygulanması aşamasında birçok uluslararası kuruluşla işbirliği yapmaktadır. Fon aldığı ve işbirliği yaptığı uluslararası kuruluşlar arasında, OECD, Dünya Bankası, Avrupa Birliği, Bölgesel Çevre Merkezi, Akdeniz Eylem Planı, Akdeniz Teknik İşbirliği Programı, Akdeniz Gözlemevi, Karadeniz Ekonomik İşbirliği, Karadeniz Çevre Programı, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Birleşmiş Milletler Çevre Programı, Dünya Ormancılık Kongresi, Küresel Çevre Fonu ve Avrupa Birliği Çevre Koruma Desteği Programları (LIFE, SMAE, MATRA) yer almaktadır. Bakanlık, Türkiye'de kamu kurum ve kuruluşlarının tamamı ile doğrudan işbirliği ve eğüdüm çalışmaları yürütmektedir. İşbirliği yaptığı başlıca sivil toplum kuruluşları arasında, Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği (ORKOOP), TEMA, Doğal Hayatı Koruma Vakfı, Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği, Türkiye Tabiatı Koruma Derneği, Türkiye Ormancılar Derneği, TMMOB ve bağlı odalar bulunmaktadır.

Bakanlık, yakın bir gelecekte sürdürülebilir kalkınma hedefine uygun olarak ekonomik kararlarla ekolojik kararların bir arada düşünülmesine olanak veren ve rasyonel doğal kaynak kullanımını sağlamayı amaçlayan çevre düzeni planlarını havaza bazı esasına göre tamamlamayı hedeflemektedir. Bununla birlikte çevre yönetimi alanında daha katılımcı, şeffaf ve yerinden yönetim anlayışına uygun bir yetki devrini de kapsayan örgütlenme biçimi Bakanlığın temel vizyonunu oluşturmaktadır.

Bakanlık, kamuoyunun çevre ve ormancılık konusundaki duyarlılığını artırmak için sürekli ve sınırsız olarak yayınlar çıkarmakta ve spot filmler hazırlamaktadır. Bakanlığın periyodikleri arasında ayda bir yayınlanan Kozalak Gazetesi ile Çevre ve İnsan Dergisi yer almaktadır. Bakanlık tarafından yayınlanan ve dağıtımı yapılan yayınları arasında, Çevre El Kitabı, Cumhuriyetimizin 75' yılında Ormancılığımız, Osmanlı Uygarlığı Ormancılığı ile İlgili Belgeler I, II, III ve Yürüyen Köşk yer almaktadır.

Hetişim

Atatürk Bulvarı No:153 Bakanlıkda ANKARA
Tel: (312) 417 60 00 (23 Hat)
Faks: (312) 215 00 94
E-mail: cevreorman@cevreorman.gov.tr
Web: www.cevreorman.gov.tr

Kaynaklar

Çevre ve Orman Bakanlığı 2003 Tarihli Faaliyet Raporu
www.cevreorman.gov.tr

Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) State Institute of Statistics (SİS)

Osmanlı yönetiminin modern istatistik bilgi ve yöntemlerinden yararlanma çabaları 19. yüzyıl da reform süreci ile başlamış ve 1830 tarihli nüfus sayımı bunun ilk örneğini oluşturmuştur. Tanzimat reformları sonucu merkeziyetsiz yapıyı geliştiren Osmanlı yönetimi; eğitim, sağlık, haberleşme, ulaşım vb. alanlarda sorumluluklarını artırmış ve toplum hakkında daha sağlıklı ölçülebilir nitelikte bilgilere gereksinim duymuştur.

19. yüzyılın başından itibaren merkezi sisteme dayalı olarak yerleşim merkezlerinde ve taşrada istatistik büroları açılmış ve bu çalışmaları takip ve kontrol etmek için ayrı bir merkezi organ kurulmuştur. 1891'de yürürlüğe giren "Bab-ı Ali İstatistik Encümeni Nizamnamesi" uyarınca, Bab-ı Ali'de Merkezi İstatistik Encümeni kurulmuş ve istatistik hizmetleri kanuni bir esasa bağlanmıştır. 1918 yılında çıkarılan yeni bir kanunla istatistik faaliyetleri Sadaret'e bağlı İstatistik Müdüriyeti Umumiyesi bünyesinde toplanmış, konunun uygulaması bir yıl devam ettikten sonra yürürlükten kaldırılmış ve eski sistem Cumhuriyet dönemine kadar devam etmiştir.

Cumhuriyetin ilanından sonra 1926 yılında Başbakanlığa bağlı Merkezi İstatistik Dairesi kurulmuştur. Uluslararası boyutta istatistik örgütlerinin kuruluş tarihleri ile karşılaştırıldığında şu anda istatistik konusunda çok ileride olan ülkelerde bile istatistik örgütlerinin kuruluşu daha sonraki yıllara rastlamaktadır.

1926 yılında kurulan "Merkezi İstatistik Dairesi" 1930 yılına kadar faaliyetlerini sürdürmüş, 1930 yılında 1554 sayılı yasa ile "İstatistik Umum Müdürlüğü" adını almıştır. 1933 tarihinde 2203 sayılı yasa ile yeniden düzenlenmiş olan İstatistik Umum Müdürlüğü; görevlerini umum müdürü, müşavirlik, muavinlik ve 10 Şube ile sürdürmüştür. 1939 yılında 3656 sayılı yasa ile "Taşra Muntaka Teşkilatı" ve "Fiyat İstatistikleri Müdürlüğü"nin örgüte dahil edilmesi karara bağlanmış ve bu organizasyonla faaliyetlerini 1950 yılına kadar sürdürmüştür. 1950 yılında önemli bazı kadrolar kaldırılarak yeni kadrolar ve yeni faaliyetlerin başlaması öngörülmüştür. Bu kapsamda "Tetkik ve Araştırma Dairesi" kurulmuş İstatistik Genel Müdürlüğü'nce toplanacak istatistiklerin ilmi ve teknik esaslarını hazırlamak, milli gelir tahminlerini yapmak, istatistik bilgilerin modern istatistik tekniklere göre toplanmasını sağlamak, ulusal ve uluslararası istatistiklerin analiz ve karşılaştırmasını yaparak, istatistiğin gelişimini takip etmek ve uygulama olanaklarını hazırlamakla görevlendirilmiştir. 1955 yılında Genel Nüfus, Genel Tarım ve Genel İşyeri Sayımları'nın hangi yıllarda yapılacağına dair hükümler getirilmiştir. Yasaya göre sonu (0) ve (5) ile biten yıllarda Genel Nüfus Sayımı, sonu (0) ile biten yıllarda Genel Tarım Sayımı, sonu (1) ile biten yıllarda Genel Sanayi İşyeri Sayımı'nın yapılması hükme bağlanmıştır.

Devlet Planlama Teşkilatı'nın kurulması kararı ile birlikte 53 sayılı yasayla İstatistik Enstitüsü yeniden yapılandırılarak, bugünkü kimliğini oluşturan organizasyon çatısı kurulmuştur. 1980 yılında Ekonomik İstikrar Tedbirleri, istatistik alanında da yeni yapılanmayı getirmiş ve DİE'nin Görev Yetki ve Kuruluşu Hakkında Kanun'un değiştirilmesi gündeme gelmiştir. Bu amaçla 1984 yılında 219 sayılı "DİE Başkanlığı'nın Kuruluş ve Görevleri

Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile teşkilat yeniden yapılandırılmıştır.

Günümüzde istatistiklere duyulan gereksinimin artması ekonomik ve sosyal gelişmelere olan gereksinim, istatistik bilgilerin amaç ve kapsamlarında yeni yaklaşımları zorunlu kılmaktadır. Uluslararası boyuttaki gelişmeler, uluslararası işbirliği ve koordinasyon ile istatistiğin önemi çok farklı boyutlara ulaşmıştır. 21. yüzyıla girerken mevcut yasa gereksinimleri karşılamada yetersiz kalmış, 1989 yılında 357 ve 367 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler ve daha sonra 1990 yılında 403 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişiklikler yapılarak düzenlemeler yapılmıştır. 53 sayılı yasa ve 219 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile DİE'nin Tetkik Araştırma Dairesi, Ekonomik İstatistikler Dairesi, Sosyal İstatistikler Dairesi, Teknik İşler Dairesi ve İdari ve Mali İşler Dairesi çerçevesinde işlevlerini yürüttüğü yapı yeni yapılanmada Avrupa Topluluğu Koordinasyon Dairesi, Bilgi İşlem Dairesi, İstatistik ve Ekonometrik Yorumlar Dairesi, Araştırma Tetkik ve İstatistik Teknikler Dairesi, Tarım ve Sanayi İstatistikleri Dairesi, İşgücü Hizmet Fiyat İstatistikleri ve İndeksler Dairesi, Uluslararası İlişkiler Dairesi, Ulusal Hesaplar Dairesi, Araştırma Planlama ve Koordinasyon Dairesi, uzaktan algılama, coğrafi bilgi sisteminin yer aldığı bilgi sistemleri, istatistik ve hizmetiçi eğitim amaçlı Eğitim Merkezi Koordinatörlüğü, Çevre Koordinatörlüğü, Bölge Teşkilatı Koordinatörlüğü ve Döner Sermaye İşletmesi günün gereksinimlerine uygun olarak yeniden kurulmuştur.

DİE Başkanlığı, Başbakanlığa bağlı olarak görev yapan, merkez ve bölge birimlerinden oluşan bilimsel ve teknik nitelikli bir kamu kuruluşudur. DİE'nin amacı; ülkenin sosyo-ekonomik ve kültürel faaliyetleriyle ilgili istatistikleri derlemek, değerlendirmek ve yayımlamaktır. Başkanlık, ülkenin kalkınmasında ve kaynakların akılcı bir şekilde kullanılmasında sayısal verilere dayalı bilgileri en modern bir şekilde işleyerek ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına, araştırmacılara ve sivil toplum kuruluşlarına hızlı, doğru ve güvenilir bir şekilde sunmayı hedeflemektedir.

DİE'nin görevleri; ana faaliyet konuları ile alt yapının kurulması ve geliştirilmesiyle ilgili olmak üzere üç bölüme toplanabilir. İlk bölümde, ana faaliyetler bulunmaktadır. Bunlar arasında; Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetleriyle ilgili her türlü istatistikleri derlemek, değerlendirmek, yayımlamak; kalkınma planı ve yıllık programların hazırlanması, uygulanması, takibi aşamasında ve ekonomik karar ve tedbirlerin sonuçlarının izlenmesi aşamalarında verileri öncelikle derlemek ve değerlendirmek; genel nüfus sayımını; sonu (0) ile biten yıllarda, genel tarım sayımını; sonu (1) ile biten yıllarda, genel sanayi ve işyerleri sayımını; sonu (3) ile biten yıllarda yapmak; yapılması görev olarak belirtilen sayımlar dışında, ülkenin ihtiyaç duyduğu diğer konulardaki genel sayımlar, anket ve araştırma projelerini planlamak, uygulamak, süresinde sonuçlandırarak istatistik bilgileri kullanıcı amaçlarına uygun bir biçimde, uluslararası standartlarda yayımlamak; kamuoyu araştırmaları yapmak, diğer kuruluşların bu konudaki çalışmalarına yardım etmek yer almaktadır. İkinci bölümde ise, alt yapının kurulması ve geliştirilmesi ile ilgili görevler bulunmaktadır. Bunlar arasında; bilimsel araştırma ve teknikleri izlemek amacıyla ulusal ve uluslararası seminerler, konferanslar ve toplantılar düzenlemek; Enstitü işlevlerini kamuoyuna duyurmak amacıyla ulusal ve uluslararası seminerler, konferanslar ve toplantılar düzenlemek; ekonomik, sosyal, kültürel konularda Türkiye istatistik alt yapısını oluşturacak verileri kapsayan bir "Bilgi Bankası"ı kurmak; Bilgi Bankası'nın devamını sağlamak amacıyla, veri derleme, veri işleme teknolojisi ve dağıtma yöntemlerinde gerekli yenilikleri yapmak; istatistik tanım ve standartlarını tespit etmek, istatistik metodlarını geliştirmek, istatistik analiz ve etüdleri yapmak; Enstitü'nün görev alanına giren konularda yükseköğretim kurumlarının görevleri saklı kalmak şartıyla üniversite ve diğer eğitim kurumlarıyla işbirliği yaparak "Ulusal ve Uluslararası Eğitim Merkezleri" kurmak; Enstitü perso-

neliyle, diğer kurum ve kuruluşların elemanları için, kısa süreli istatistiklerle ilgili konularda "hizmetiçi eğitimler" ile uzun süreli "ihtisas eğitimleri" yapmak, konferanslar ve seminerler düzenlemek; kamu kurum ve kuruluşları ile özel idare, belediye ve diğer gerçek ve tüzel kişilerin istatistik çalışmalarına yardımcı olmak ve koordinasyonu sağlamak; istatistiklerin derlenmesinde ve düzenlenmesinde kamu ve özel kuruluşların uygulamalarıyla ilgili ilkeleri tespit etmek; hangi kamu kuruluşlarının, hangi konularda istatistik derleyip düzenleyeceklerini ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak kararlaştırmak; istatistik çalışmaları için gerekli olan; adres, hava fotoğrafı, harita, kroki ve benzeri belgeleri derlemek, bu konularda kamu kuruluşlarıyla işbirliği yapmak; istatistik çalışmaları için gerekli olan; adres kütüğü, kayıt sistemi ve numaralama çalışmalarını düzenlemek ve bu konularda kamu kuruluşlarıyla işbirliği yapmak yer almaktadır. DİE, sektör ve konu bazında sayısal verileri derlemekte, değerlendirmekte, işlemekte ve yayımlamaktadır.

Bir ülkede demokrasinin niteliği, ekonomik kararların etkinliği, toplumsal sorunların çözümü, sağlıklı ve güçlü bir istatistik yapısı, bilgi sistemi alt yapısı ile bilim, teknoloji ve bilgi akışını sağlamakta yakından ilgilidir. Bugün bilginin üretilmesi kadar, bilgilerin açık ve hızlı biçimde topluma aktarılması da büyük önem taşımaktadır. Çünkü teknolojik ve ekonomik gelişmelerin hız döndürücü olduğu çağda, bilgileri zamanında derlemek, değerlendirmek ve politikaları zamanında uygulamaya etkin biçimde koymak, büyük yarar ve üstünlük kazandırmaktadır.

Cumhuriyetin kuruluşu yıllarda ekonomisi tarıma dayalı olan Türkiye için tarım ve hayvancılık faaliyetlerine yönelik bilgilerin derlenmesi büyük önem taşıdığından 1927 ve 1950 yıllarında tamsayım yöntemi ile uygulanan Genel Tarım Sayımı, 1963 yılında devlet tarımsal işletmelerinde tamsayım, diğerlerinde ise örnekleme yöntemi kullanılarak uygulanmıştır. 1970 yılında küçük tarımsal işletmelerin örnekleme, büyük işletmelerde tamsayım ve alan örnekleme yöntemi uygulanmış ve alan örnekleme için topografik haritaların kullanımı gerçekleştirilmiştir. 1980 yılında yapılan Genel Tarım Sayımı çalışması köyler ve küçük işletmelerde örnekleme, büyük işletmelerde tamsayım yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. 1991 ve 2001 yıllarında yapılan Genel Tarım Sayımları'nda, tamsayım yöntemi ile köy muhtarlık anketi, küçük işletmelerde ise örnekleme yöntemi ile uygulama yapılmıştır. Bahsedilen süreçte, toplanan bilgilerin kapsamı ve kullanılan yöntemlerle etkin gelişmeler sağlanmıştır.

İlk Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı, 1927 Genel Nüfus Sayımı'nın ardından sayım sırasında tespit edilen işyeri adresleri esas alınarak yapılmıştır. Aynı dönemde tarımsal işletme yapısının yanı sıra, tarımda ücretli çalışanların analizine yönelik çalışmalar da geliştirilmiştir. 1960 Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı, Birleşmiş Milletler önerilerine uygun olarak tarım dışı tüm sektörlerden bilgi derlenerek yapılmıştır. 1963 Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı'nda tarım ve inşaat sektörleri kapsam dışı bırakılmıştır. 1970 Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı'nda büyük işyerleri tamsayım, küçük işyerleri örnekleme yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir.

1980 ve 1985 Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı'nda inşaat sektörü de kapsanarak uygulama yapılmış ve büyük işyerleri tamsayım, küçük işyerleri örnekleme yöntemi ile sayılmıştır. Tüm Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı uygulamalarında ilk aşamada kısa soru kağıdı ile tamsayım yöntemi kullanılarak temel bilgiler derlenmiş ve bu bilgiler esas alınarak örnekleme yöntemi ile ikinci aşamada uzun soru kağıdı uygulanması gerçekleştirilmiştir. 1992 Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı'nda ikinci aşama uygulaması soru kağıdı girdi-çıkı analizlerine uygun olarak düzenlenmiştir. Yıllık Sanayi İstatistikleri, küçük işletmelere yönelik analiz çalışmaları, yoğunlaşma istatistikleri vb. analiz çalışmaları sürekli olarak yapılar duruma geçirilmiştir.

Cumhuriyet döneminde milli gelirin hesaplanması ilk kez İsmet İnönü'nün Başbakanlığı

döneminde 1929 yılında İstatistik Umum Müdürlüğü görevine getirilen uzman Camille Jacquart'a verilmiş, yapılan tahmin sayısal verilere dayalı olmamış ve kişisel yapılan hesaplamalar esas alınmıştır. Milli gelir konusunun bilimsel olarak ele alınışı, 1935 yılında Ekonomi Bakanlığı'na bağlı Konjonktür Servisi'nin kuruluşu ile başlamıştır. Alman İstatistikçi Dr. Franz Eppenstein 1927 ve 1933-1934 yılları için tahminler yapmış ve sonuçlar Ekonomi Bakanlığı tarafından yayımlanmıştır. Şefik Bilkur'un katkıları ile istatistikî veriler kullanılarak yapılan bu çalışma daha sonra Türkiye Milli Gelir Tahminleri için örnek oluşturmıştır.

1940'lı yıllarda milli gelir konusunda kişisel çalışmalar başlatılmıştır. İstatistik Genel Müdürlüğü'nde ikinci köklü çalışma Celal Aybar'ın başkanlığı döneminde yapılmış ve çalışma "1943-1944 Milli Gelir" başlığı ile yayımlanmıştır. 1950 tarihli yasa ile milli gelir tahmini üretme görevi Tetkik Araştırma Dairesi'ne verilmiş ancak; nüfus, sanayi ve tarım sayımları nedeni ile bu dönemde yeterli çalışma yapılamamıştır. 1953 yılında Milli Erüd Grubu kurularak ilk çalışma grubu ilkeleri altında veri kaynaklarından da yararlanarak, milli gelir tahminleri verilmeye başlanmıştır.

1961 yılında planlı kalkınma dönemine geçiş ile birlikte milli gelir tahminlerinde sektörel bazda ayrıntılı tahminlerin yer aldığı çalışmaların yapılması planlanmış ve bu konuda yeni Milli Gelir Erüd Grubu kurulmuştur. Bu grup; köylerde inşaat ve sanayi faaliyeti ile ilgili örneklemeye dayalı bir çalışma gerçekleştirmiş, ancak kapsamlı çalışmalar yapamadan dağılmıştır. Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı yapılan çalışmaları yeterli bulmayarak aynı bir Milli Gelir Serisi hazırlamış, 1957 yılına kadar bu seri ile DİE serisi aynı olmuş, 1958 yılından itibaren tarım sektörü başta olmak üzere sektörel farklılıklar doğmuştur. Üçüncü Milli Gelir Erüd Grubu ancak tarım sektörünü düzeltebilmiş ve 1964 yılında çalışmalar sona ermiştir.

DİE, 1968 Ulusal Hesaplama Sistemi'ni-SNA (System of National Account) kabul etmiş ve Hollandalı uzman Th. M. Bouthoorn danışmanlığında girdi-çıkı çalışmaları başlamıştır. 1974 yılında tamamlanan çalışma iki ayrı serinin birleştirilmesinde, yeni Milli Gelir Metodolojisi'nin ve 1948-1972 dönemini kapsayan Milli Gelir Serisi'nin yaratılmasında etkin olmuştur. Girdi-çıkı çalışmaları DİE tarafından periyodik olarak uygulanmaya başlamıştır. 1990 yılında milli gelir tahminleri üç aylık dönemler itibarı ile verilmeye başlanmış, 1987 yılı temel alınarak ve 1985 ile 1990 girdi-çıkı tablolarından yararlanılarak, Milli Gelir Serisi oluşturulmuştur. 1991 yılında Harcamalar Yöntemi ile Milli Gelir hesaplamalarına geçilmiş ve yöntem, kapsam konusunda araştırmalar yapılarak kalın-tı yolu ile bulunan özel nihai tüketim, makina teçhizat yatırımları, mal akım yöntemi ile hesaplanmaya başlamıştır. Üretim, Gelir ve Harcama yolu ile hesaplanan "Gayri Safi Yurt İçi Hasıla Tahminleri" 1980 yılına kadar geriye dönük hesaplanmıştır.

DİE tarafından, 1993 yılında Milli Gelir Yöntem çalışmaları da başlamış ve fonksiyonel gelir dağılımını belirlemeye yönelik Gelir Yöntemi ile Hesaplamalar; üretim ve ithalat vergileri, sübvansiyonlar, sabit sermaye tüketimi, işgücü ödemeleri ve işletme kalemleri ayrıntısında hesaplamalara geçilmiş ve 1993 SNA tavsiyelerine uyum çalışmaları başlatılmıştır. Uydu hesapları çerçevesinde turizm sektörü olarak ele alınmış ve buna yönelik çalışmalar tamamlanmış, diğer çalışmaları ise devam etmektedir.

Fiyat ve indelster konusundaki çalışmalar 1927 yılında başlamıştır. 1927 yılında 20 şehir merkezlerinden derlenen fiyatlara dayalı olarak "Hayat Pahalılığı İndeksi" hesaplanmış ve 1922 yılı

na kadar geriye götürülmüştür. 1954-1955 yılında memur aile tüketimleri esas alınarak "Ankara Şehri Tüketici Fiyat Endeksi" oluşturulmuş, planlı kalkınma dönemine geçiş ile birlikte 11 ilde Hanehalkı Gelir ve Tüketim Harcamaları Anketi (HHGTHA) uygulanarak "1968=100 Bazlı Tüketici Fiyatlar Endeksi" hazırlanmış ve yayımlanmıştır.

1973-1974 yılları arasında nüfusu 2 000'in altında olan kırsal yerlerde HHGTHA uygulanmış, Türkiye, beş bölge için Kırsal Tüketici Fiyatlar Endeksi hazırlanmıştır. Kent kesimi Türkiye geneli göstergeli indeks mevcut olmadığından, 1978-1979 yıllarında Türkiye genelinde "Bazlı Kentsel Yerler Tüketici Fiyatlar Endeksi" hazırlanmış ve sonuçları 1982 yılından itibaren aylık olarak yayımlanmaya başlamıştır. 1981 yılında başlatılan çalışmalar sektörler arası ve uluslararası karşılaştırmalara olanak sağlamak amacı ile "1981=100 Temel Yılı Toptan Eşya Fiyat Endeksi" hazırlanmış, 1992 yılında "1987=100 Temel Yılı Toptan Eşya Fiyat Endeksi" çalışmasının tamamlanması ile 1981=100 temel yıllı indeks yayından kaldırılmıştır. 1987 yılında Türkiye genelinde beş bölge, kır, kent ve 16 seçilmiş şehir için Tüketici Fiyat Endeksi hesaplamalarına olanak verecek HHGTHA yapılmış ve 1990 yılından itibaren "1987=100 Temel Yılı Endeksi" yayımlanmaya başlamıştır. Zaman içerisinde toplumun tüketim yapısında, üretiminde ve sektörlerde meydana gelen değişimleri tespit etmek ve indekslere yansıtmak amacıyla 1994 yılında yeni bir Tüketici Fiyatları Endeksi ve Toptan Eşya Fiyat Endeksi hazırlık çalışmalarına Türkiye, kır, kent ve seçilmiş 19 il merkezi düzeyinde başlanmış, 1996 yılında 1994=100 Temel Yılı Endeksler olarak yayımlanmaya başlamıştır.

Nüfus istatistikleri; genel nüfus sayımları, nüfusa yönelik kayıt sisteminden gelen veriler ve nüfusa yönelik örneklerle yöntemi kullanılarak yapılan anketlerden elde edilmektedir. İlk genel nüfus sayımı DİE'nin kuruluşunun ikinci yılında yapılmıştır. 1935-1990 yılları arasında sonu 0 ve 5 ile biten her beş yılda genel nüfus sayımı çalışmaları yapılmıştır. 1990 yılından sonra yasa değişikliği kapsamında 2000 yılı ve sonrası için genel nüfus sayımı çalışmalarının sonu (0) ile biten her on yılda bir uygulanması kararı alınmıştır. Genel nüfus sayımlarında Türkiye sınırları içinde bulunan, nüfusu sayım anında bulunduğu yerde tespit eden "de facto" yöntemi kullanılmıştır. Genel nüfus sayımlarında 63 yıllık zaman süresince nüfusun niceliği ile sosyal, demografik ve ekonomik niteliklerine ilişkin düzenli olarak bilgi sağlanmış, ancak 1940 Genel Nüfus Sayımı'nın savaş koşulları nedeni ile yalnızca nüfusun idari bölünüşüne ait sonuçları verilebilmiştir. 1927 yılından itibaren genel nüfus sayımlarında içerik açısından değişiklikler olmuş; yaş, medeni durum, eğitim durumu, meslek, iktisadi faaliyet vb. temel nitelikler yanında doğurganlık, bebek ölümleri ve göç verilerine ilişkin zaman serileri oluşturulmuştur.

Ulusal sınırlar içerisinde tüm nüfusun eksiksiz sayılabilmesi için adres çerçevesi 1927 yılında 1003 sayılı yasa ile binalara numara, sokaklara isim verilmesi, bu kanuna dayalı yönetmeliklerle desteklenmiş, 1963 yılında ise, İçişleri Bakanlığı ile yeni bir yönetmelik hazırlanmıştır. Yönetmeliklere göre tüm sayım, anket çalışmalarında temel çerçeve olarak kullanılan Numaralama Cevreleri günümüzde bilgisayar ortamında veritabanı olarak ele alınmaktadır. Doğumlarla ilgili istatistikler 1964-1986 yılına kadar nüfus müdürlüklerinden alınarak yayımlanmış, ancak tüm doğumların kayda girmemesi nedeni ile 1986'dan sonra değerlendirilmekten vazgeçilmiştir. Ölüm istatistikleri 1931 yılında 25 büyük il merkezinde derlenmeye başlanmış, 1957'de il, ilçe merkezleri ve 1982 yılından itibaren de tüm bucak ve köyler kapsamına alınarak Türkiye geneline yayılmıştır.

Bu çalışmalar dışında DİE Başkanlığı, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlardaki istatistik gereksinimlerinin en iyi şekilde karşılanması için danışma niteliğinde karar alan bir organa da sahiptir. Bu organ DİE Şurası'dır. Şura 1965, 1967, 1976 ve 1982 yıllarında toplanmıştır.

DİE, Avrupa Birliği fonlarından finanse edilen "*Türk İstatistik Sisteminin Geliştirilmesi (TİSG) Programı*" kapsamında, çeşitli istatistik alanlarında proje yürütmektedir. 15.3 milyar Euro tutarında toplam bütçeye sahip istatistik projelerinin uygulanma süreci 36 aydır. Bu kapsamda yürütülen alt projeler arasında, iş kayıt sisteminin oluşturulması, iş istatistiklerinin iyileştirilmesi, iş istatistiklerinin toplama sistemleri ve istatistiksel birimler, bilgi ve iletişim teknolojilerinin yönetimi, stratejisi ve organizasyonu, diğer kurumlarla bağlantılı bir "sınıflandırma sunucusu"nın oluşturulması, tarım istatistikleri sisteminin iyileştirilmesi, bölgesel istatistik sisteminin geliştirilmesi, istatistiksel verinin yayını ve dağıtımı, makro-ekonomik istatistiklerin geliştirilmesi, sosyal istatistiklerin geliştirilmesi, kurum kapasitesinin geliştirilmesi yer almaktadır.

İkinci Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Projesi (1989-1996); Dünya Bankası ile Türkiye Cumhuriyeti arasında 28 Haziran 1989 tarihinde imzalanmış olan ve 2 Ağustos 1989 tarihinde yürürlüğe giren "İkinci Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Projesi" kapsamında Enstitü'ye 500 bin ABD doları tutarında kredi tahsis edilmiştir. Projenin amacı, Türkiye'de küçük ve orta ölçekli sanayi sektörüne ait istatistik veri tabanının oluşturulması ve geliştirilmesi için çeşitli ayrıntıda bilgilerin toplanacağı yıllık imalat sanayi anketinin kurumsallaştırılmasıdır. Söz konusu proje kapsamında ekipman alımı, eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin sağlanması yönündeki proje faaliyetleri Enstitü'nün ilgili teknik birimi olan "Tarım ve Sanayi İstatistikleri Dairesi" ile koordinasyon halinde yürütülmüş olup, proje 1996 yılında tamamlanmıştır.

Tarımda İstihdam İstatistikleri Alanında Devlet İstatistik Enstitüsü Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi (1996-1998); Türkiye Cumhuriyeti ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) arasında 22 Mart 1996 tarihinde imzalanmış ve bu proje ile Enstitü'ye 96 bin ABD doları tutarında hibe kaynak tahsis edilmiştir. Bu proje ile Türkiye'de tarımda istihdam yapısını belirlemek, tarımdaki çalışmalarla ilgili politikaların saptanmasına yardımcı olmak ve Avrupa Birliği standartlarına geçiş için tarımda istihdam konusundaki uyum sorunlarını tespit etmek amaçlanmıştır. Ekipman alımı, eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin sağlanması yönündeki proje faaliyetleri Enstitü'nün ilgili teknik birimi olan Tarım ve Sanayi İstatistikleri Dairesi ile koordinasyon halinde yürütülmüş ve söz konusu proje faaliyetleri 1998 yılında tamamlanmıştır.

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün Araştırma ve Veri Analiz Kapasitesini Geliştirmek Amacıyla Demografi Eğitimi Projesi (1996-2001); Dış finansmanı Birleşmiş Milletler Nüfus ve Aile Fonu (UNFPA)'ndan sağlanan 234 bin ABD doları tutarındaki proje, 12 Ocak 1996 tarihinde imzalanmıştır. Projenin amacı, nüfus sayımı yönteminin "de facto"dan "de jure"la değiştirilmesi için bir model oluşturmak; "de jure" yöntemi ile karşılaştırmalı olarak "de facto" yöntemi ile derlenen verilerin analizinde sorunlara çözüm getirmek için bir sistem geliştirmek; sayımlar arası anketler için bir çerçeve oluşturmak; DİE'nin demografik istatistikler altyapısının niteliğini artırmak ile Türkiye'de nüfus ve demografi alanındaki verileri uluslararası standartlara uygun hale getirmektir. Proje kapsamında ekipman alımı ve eğitim hizmeti sağlanmıştır. Projenin danışmanlık hizmeti ile ilgili olan faaliyetler, UNFPA'nın 2000 yılı gelirlerindeki azalma nedeniyle gerçekleştirilememiştir. Proje 2001 yılı itibarıyla UNFPA tarafından kapatılmıştır.

Birleşmiş Milletler Nüfus ve Aile Fonu'nun 1995-1999 dönemini kapsayan II. Ülke Programı çerçevesinde 126 bin ABD doları tutarındaki "*Devlet İstatistik Enstitüsü'nün Uluslararası Göç ve Nüfus Dinamikleri Konusunda Teknik Kapasitesinin Geliştirilmesi Projesi*" 8 Mayıs 1997 tarihinde imzalanmıştır. Bu proje ile uluslararası göç konusunda veri derlenmesi ve analizine yönelik istis-

istatistiksel bir sistemin geliştirilmesi ve uluslararası göç istatistikleri için bir veri tabanının oluşturulması amaçlanmıştır. Projenin ekipman alımı, eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin sağlanması konusundaki faaliyetleri tamamlanmıştır. Projenin seminer organizasyonuna ilişkin faaliyeti 2000 yılı Genel Nüfus Sayımı çalışmalarının yoğunluğu nedeniyle zamanında gerçekleştirilememiş ve UNFPA'nın 2000 yılı gelirlerindeki azalma nedeniyle bu faaliyete ilişkin bütçe kullanılamamıştır.

Dış finansmanı UNDP tarafından sağlanan 103 bin ABD doları tutarındaki "*Ulusal Hesaplar Alanında Devlet İstatistik Enstitüsü'nün Teknik Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi*" 19 Kasım 1998 tarihinde imzalanmıştır. Birleşmiş Milletler-Ulusal Hesaplar Sistemi(SNA)'nın uygulanması ve uygulamanın Türkiye ekonomik koşulları doğrultusunda istatistik bilgi yönetimine uyarlanması; mevcut hesapların, yüksek enflasyon ve tüm sermayenin akışı altında ulusal hesaplar gibi yeni konuları da içeren biçimde genişletilmesi ve sürdürülebilir gelişme, yeni refah ölçütleri vb. gibi yeni kavram ve yaklaşımların kapsanması projenin üç temel amacını oluşturmaktadır.

MEDSTAT Programı -Avrupa-Akdeniz İstatistik İşbirliği Programı, Aralık 1995'teki Barcelona Süreci'nin bir bölümü olarak 1996-1999 dönemi için başlanmıştır. Halen maddi anlamda en önemli örneklerden biri olan ve Barcelona Süreci'nden doğan ilk bölgesel projedir (20 Milyon Euro). Akdeniz ortaklarının 12 istatistik enstitüsü ve üye ülkelerin 15 enstitüsü ile Eurostat arasında bölgesel bir işbirliği programı olan MEDSTAT, enstitülerin teknik düzeylerini yükseltmeyi, ortak çalışmaların başlatılmasını ve üye ülkeler arasında Avrupa Birliği İstatistik Standartları'na uygun bir şekilde veri değişiminin artırılmasının yanı sıra karşılaştırılabilirliğini geliştirmek amacıyla verilerin uyumlaştırılmasını amaçlamaktadır. DIE tarafından halen üç proje çalışması yürütülmektedir. Bunlar; i) İşgücü Piyasası Bilgi Sistemleri Projesi, ii) Uzaktan Algılama Çalışmaları ve iii) Coğrafi Bilgi Sistemleri Çalışmaları'dır.

Dış kaynaklı projelerden sağlanan yararların yarısına DIE, personelinin teknik yeterlilik ve kapasitelerini arttırmaya yönelik olarak çeşitli uluslararası kuruluşlar tarafından sağlanan eğitim ve burs programlarına katılım konusundaki çalışmalarını etkin biçimde devam ettirmektedir. Teknik yardım projeleri Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı'nın (TİKA) mali desteği ile 1994 yılından beri Orta Asya, Balkanlar ve Kafkaslar'daki geçiş ülkelerinin gereksinim ve istekleri doğrultusunda yürütülmektedir. Teknik yardım sağlanan ülkeler Azerbaycan ve Kazakistan'dır. Bosna Hersek ve Gürcistan'da ise, teknik yardım projesi devam etmektedir.

Enstitü'nün fon aldığı kuruluşlar arasında, Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası, Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Birleşmiş Milletler Nüfus ve Aile Fonu (UNFPA), Karadeniz Ekonomik İşbirliği ve Türk İşbirliği Kalkınma Ajansı (TİKA) yer almaktadır. İlişkide bulunduğu kuruluşlar arasında ise, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, mesleki ve sivil toplum kuruluşları yer almaktadır.

DİE, dünyanın sayılı istatistik kuruluşlarından biri olmayı da kendisine hedef olarak belirlemiştir. Bilgi çağıının gerisinde kalmamak ve 21. yüzyılda Türkiye'yi çağdaş dünyanın saygın bir üyesi yapmak için yürütülen faaliyetlerin yanında, uluslararası alanda kendisinden yararlanan, eğitim programları düzenleyen, başka ülkeler için istatistik organizasyonlarının altyapısını kuran ve gerekli teknik yardımları sağlayan bir kurum olmak gibi bir vizyonu bulunmaktadır. DİE, kullanıcı (müşteri) beklentilerini aşmak zorunda olduğundan hareketle, yüksek kaliteli ürün ve hizmetlerin üretilmesi yönündeki çabaları artırarak devam ettirmeyi, kullanıcılar tarafından bugün talep edilmeyen, ancak üretildiğinde ve ortaya konduğunda son derece anlamlı ve yararlı olduğu görülecek olan istatistik bilgilerin üretilmesini hedeflemektedir.

Enstitü, Türkiye'de istatistiki verilere dayalı araştırma ve yayınları yapan tek kurum olduğundan dolayı periyodik olarak veya istatistiki verilerin derlenmesine dayanan birçok yayına sahiptir. Kapsamlı bir kütüphanesi olan Enstitü, çalışmalarının tamamını araştırmacılara elektronik ortamda ya da yayın halinde ücretli olarak da sunmaktadır. Bu yayınlar arasında, Kataloglar, Sınıflamalar, Kapsam ve Yöntemler, Metodolojiler, Sorularla İstatistikler Serileri, Çeviriler, Yıldönümü ve Özel Gün Yayınları, Süreli İstatistik Yayınları, Türkiye İstatistik Yıllıkları, Tarihi İstatistik Serileri, Projeksiyonlar, Özetler (Aylık Dış Ticaret Özeti gibi), Haber Bültenleri (Tüketici Fiyatları İndeks Sonuçları vb.), broşürler (DİE Kuruluş Yıldönümü, DİE tanıtım broşürleri), afişler (2000 Genel Nüfus Sayımı afişleri, vb.), Günlük (DİE Günlüğü) yer almaktadır.

İletişim

Necatibey Caddesi No: 114 Yücetepe 06580 ANKARA
Tel: (312) 417 64 40
Faks: (312) 425 33 87- 418 11 82
E-mail: webmaster@die.gov.tr
Web: www.die.gov.tr

Kaynaklar

T.C. Devlet Teşkilat Rehberi, TODAİE, 2002
www.die.gov.tr

Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) State Planning Organization (SPO)

İkinci Dünya Savaşı sonrasında oluşan iki kutuplu dünya düzeninde Türkiye Birleşmiş Milletler San Francisco anlaşmasını imzalayan ve Bretton Woods sistemine katılan ülkelerin içinde yer almıştır. Türkiye'nin bu tercihi, 1945'li yıllardaki tek partili politikaların ana çizgisi olarak benimsenmiştir. Bu tercih sonrası ekonomide liberalleşme ve siyasal yaşamda çok partili sisteme geçiş süreci başlamıştır. Çok partili sisteme geçiş, uzun süren tek partili döneme karşı biriken muhalefetin sözcüsü olarak Demokrat Parti'nin (DP) 1950 yılında iktidara gelmesi ile son bulmuştur. 1950'lerin başında Türkiye'de siyasal ve ekonomik bakımdan liberalleşme politikalarının etkisiyle bir rahatlama dönemi yaşanmıştır. DP, yurtiçinde iktidarı pekiştirmiş, dünya kapitalist sistemine eklenmiştir. Ancak 1960'lı yıllara doğru Türkiye'nin dünya kapitalizmine eklenmesinde ve çok partili sistemin işleyişinde çeşitli sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu bir yandan Türkiye'nin Bretton Woods sistemi kuruluşları ve dünya kapitalizminin diğer odakları ile ilişkilerinin gelişmesine yol açmış, yurtiçinde ise DP iktidarı karşı ciddi bir toplumsal ve siyasal muhalefet oluşmuştur. Başta Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası (WB) olmak üzere Türkiye ekonomisine kendi belirledikleri yöntemlerin uygulanması konusunda baskı uygulamaya başlamıştır. Bu nedenlerle muhalefet Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) etrafında toplanmış ve DP'nin plansız liberalizmi yerine, ekonomi yönetiminde planlı kalkınma yönteminin kullanılmasına yönelik baskılar artmıştır. 1960 yılına gelindiğinde, 27 Mayıs askeri müdahalesi ile birlikte DP iktidarı son bulmuş, muhalefetin ana fikirlerine sıcak bakan 27 Mayıs Yönetimi, Türkiye siyasi yaşamını devralmıştır. Bu yönetimin iki temel girişimi 1961 Anayasası'nın hazırlanması ve Devlet Planlama Teşkilatı'nın (DPT) kurulması olmuştur. DPT'nin hızla kurulma gereksinimi, ülkenin içinde bulunduğu toplumsal gerginlik ortamı ve Demokrat Parti döneminde uygulanan istikrarsız ekonomi politikalarıdır. DPT'nin kuruluşu ve Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın hazırlanışı böyle bir tarihsel süreç içinde gerçekleşmiştir.

DPT, kaynakların verimli kullanılması ve kalkınmanın hızlandırılması amacıyla ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel planlama hizmetlerinin bir bütünlük içerisinde etkin, düzenli ve süratli olarak görülebilmesi için kurulmuştur. Amaçları ve görevleri; ülkenin doğal, insani ve ekonomik her türlü kaynak ve olanaklarını tespit ederek, takip edilecek ekonomik, sosyal ve kültürel politika ve hedeflerin belirlenmesinde hükümete danışmanlık yapmak, hükümet tarafından belirlenen amaçlar doğrultusunda kalkınma planları ile yıllık programları hazırlamak, bakanlıkların ve kamu kurum ve kuruluşlarının ekonomik, sosyal ve kültürel politikayı ilgilendiren faaliyetlerinde koordinasyonu sağlamak, uygulamayı etkin bir biçimde yönlendirmek ve bu konularda hükümete danışmanlık yapmak, uluslararası kuruluşlarla iletişim içerisinde çalışarak ileriye dönük stratejiler geliştirmek ve topluma perspektif sağlayan politika önerilerini katılımcı bir yaklaşımla belirleyerek özel kesim için orta ve uzun dönemde belirsizlikleri giderici genel bir yönlendirme görevini yerine getirmek, kalkınma planlarının ve yıllık programların başarı ile uygulanabilmesi için ilgili kurum ve kuruluşların ve yerel yönetimlerin kuruluş ve işleyişlerinin iyileştirilmesi konusunda görüş ve tekliflerde bulunmak, kalkınma planları ve yıllık programların uygulanmasını izlemek ve koordine etmek, değerlendirmek ve gerektiğinde kalkınma planları ve yıllık programlarda usulüne uygun değişiklikler yapmak,

maliye, para, dış ticaret ve kambiyo politikalarının kalkınma plan ve yıllık programların hedefleriyle uyum içinde uygulanması konusunda hükümete danışmanlık yapmak, özel sektör ve yabancı sermaye faaliyetlerinin plan hedef ve amaçlarına uygun bir şekilde yürütülmesini düzenleyecek teşvik ve yönlendirme politikalarının genel çerçevesini hazırlamak ve hükümete teklif etmek, kalkınmada öncelikli yörelerin daha hızlı bir şekilde gelişmesini sağlayacak tedbirleri tespit ve teklif etmek, uygulamayı izlemek ve koordine etmek, kalkınma plan ve yıllık programlardaki ilke ve hedeflere uygun olarak, uluslararası kuruluşlarla ilişkilerin geliştirilmesinde, temas ve müzakerelerin yürütülmesinde görüş ve tekliflerde bulunmak ve bölgesel veya sektörel bazda gelişme programları hazırlamaktır.

Devlet Planlama Teşkilatı, *Yüksek Planlama Kurulu, Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu* ile *Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı*'ndan meydana gelmektedir. Yüksek Planlama Kurulu, Başbakanın başkanlığında, Başbakanın belirleyeceği sayıda bakanlar ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı'ndan oluşmaktadır. Başbakanın bulunmadığı toplantılara Başbakan tarafından belirlenen devlet bakanlarından biri başkanlık eder. Kurulun görüşeceği konuların içeriği ve özelliğinin gerektirdiği durumlarda, kurula başkan tarafından diğer bakanlar ve kamu görevlileri de çağrılabilir. Kurulun sekretarya hizmetleri Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından yürütülür.

Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu: Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu bakanın başkanlığında, Başbakanın belirleyeceği bakanlar ile Maliye Bakanlığı Müsteşarı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı, Hazine Müsteşarı, Dış Ticaret Müsteşarı ve Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Başkanı'ndan oluşmaktadır. Kurul toplantılarına Başkan tarafından konuyla ilgili bakanlar davet edilebilir ve görüşülecek konuların gerektirdiği hallerde diğer kamu görevlileri de çağrılabilir. Kurulun sekretarya hizmetleri Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından yürütülmektedir. Kurulun görevi özde, ülkenin yurtiçi ve yurtdışı ekonomisi, para, kredi ve maliye politikalarını tespit ederek uygulanmasında koordinasyon sağlamak ve bununla ilgili gerekli tedbirleri ve kararları almaktır.

Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı: merkez teşkilatı ile yurtdışı teşkilatından meydana gelmektedir. Müsteşar, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nın en üst amiridir. Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı, Başbakana veya görevlendireceği devlet bakanına bağlı olup, Müsteşarlığın faaliyetlerini sevk ve idare ile görevlidir. Müsteşarlıkta müsteşara yardımcı olmak üzere en fazla beş müsteşar yardımcısı ile bir genel sekreter görevlendirilebilir. Görevlendirilecek müsteşar yardımcılarının sayısı Başbakan tarafından belirlenmektedir. Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'ndaki ana hizmet birimleri, Yıllık Programlar ve Konjonktür Değerlendirme Genel Müdürlüğü, Ekonomik Modeller ve Stratejik Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Ekonomik Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Avrupa Birliği ile İlişkiler Genel Müdürlüğü, Dış Ekonomik İlişkiler Genel Müdürlüğü ve Yönetim Bilgi Merkezi Dairesi Başkanlığı'dır. Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ana hizmet birimlerinde gerektiğinde sürekli veya geçici özel ihtisas komisyonları kurulabilir. Ayrıca bölgesel veya sektörel bazda gelişme programlarının hazırlanması amacıyla Müsteşarın teklifi ve Başbakanın veya Devlet Planlama Teşkilatı'nın bağlı bulunduğu bakanın onayı ile geçici çalışma grupları kurulabilir.

Yıllık Programlar ve Konjonktür Değerlendirme Genel Müdürlüğü: yıllık programların makro dengelerini oluşturmak, kalkınma planlarının hazırlanmasına katkıda bulunmak, konjonktürel gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek, kamu maliyesi, ödemeler dengesi, para, banka

ve mali piyasalar kontrollerinde gerekli araştırmaları yapmak ve bu çerçevede gerekli politika önerilerinde bulunmak, kurumsal ve hukuki düzenlemeler ile ilgili görüş vermek, uluslararası kuruluşlarla temas ve müzakerelere katılmakla görevlidir.

Ekonomik Modeller ve Stratejik Araştırmalar Genel Müdürlüğü; kalkınma planlarının makro dengelerini oluşturmak, yıllık programların hazırlanmasına katkıda bulunmak, ekonomik modeller, dünya ekonomisi, ülke ekonomileri, ulusal ve uluslararası stratejiler, sanayileşme, teknoloji, çevre politikaları ve benzeri konularda araştırmalar yapmak, geliştirdiği makro modeller ile ekonomik ve sosyal politikaların uzun dönemli etkilerini tahmin etmek, bölgesel entegrasyonlarla ilgili gelişmeleri ve stratejileri izlemek ve bunlara yönelik alternatifler hazırlamak, kalkınma planlarının uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek, bu konularda uluslararası kuruluşlarla temas ve müzakerelere iştirak etmekle görevlidir.

Ekonomik Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü; ekonomik sektörlerde proje geliştirme ve değerlendirme, sanayileşme, teşvik ve yönlendirme, iç ve dış ticaret politikaları konularında çalışma ve araştırmalar yapmak suretiyle kalkınma planları ve yıllık programların hazırlanmasına katkıda bulunmak, ekonomik sektörlerle ilgili olarak ileriye dönük stratejiler geliştirmek, kamu yatırım programını hazırlamak, kamu projelerini izlemek ve yıl içinde revizyonu ile ilgili işlemleri yapmak, uygulamaya ait dönem raporlarını hazırlamak, uygulamayı yönlendirmek, kurumsal ve hukuki düzenlemeler ile ilgili görüş vermek, plan ve programların uygulanması sırasında kamu ve özel kesim kuruluşları arasında gerekli koordinasyonu sağlamak ve bu amaçla kurum ve kuruluşların üst düzey yetkili temsilcilerinin katılacağı komisyonlar kurmak, uluslararası kuruluşlarla temas ve müzakerelere katılmakla görevlidir.

Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü; sosyal sektörlerde çalışma ve araştırmalar yapmak suretiyle kalkınma planları ve yıllık programların hazırlanmasına katkıda bulunmak, sosyal sektörlerle ilgili olarak ileriye dönük stratejiler geliştirmek, kamu yatırım programını hazırlamak, kamu projelerini izlemek ve yıl içinde revizyonu ile ilgili işlemleri yapmak, uygulamayı yönlendirmek, kurumsal ve hukuki düzenlemeler ile ilgili görüş vermek, plan ve programların uygulanması sırasında kamu ve özel kesim kuruluşları arasında gerekli koordinasyonu sağlamak ve bu amaçla kurum ve kuruluşların üst düzey yetkili temsilcilerinin katılacağı muhtelif komisyonlar kurmak, uluslararası kuruluşlarla temas ve müzakerelere katılmakla görevlidir.

Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü; il ve ilçe bazında araştırma ve planlama çalışmaları yapmak, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının bu konularda yapacakları çalışmaların kalkınma planları ve yıllık programlarla tutarlılığını sağlamak, yapısal uyum politikalarının uygulanması sırasında ortaya çıkabilecek sorunların çözümünü amacıyla projeler geliştirmek ve bu konularda yapılacak çalışmaları koordine etmek, yerel istihdamın ve girişimciliğin geliştirilmesi çerçevesinde küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinin, esnaf ve sanatkarların ve kırsal kesimin sorunlarına yönelik politikalar geliştirmek, kurumsal ve hukuki düzenlemeler ile ilgili görüş vermek, uygulamayı yönlendirmek, kalkınmada öncelikli yöreleri ve gereksinimleri tespit etmek, bu yörelerin özelliklerini dikkate alarak daha hızlı bir gelişme sağlanması amacıyla çalışmalar yapmak, bölgesel kalkınma projeleri ile ilgili koordinasyonu sağlamak ve görev alanına giren konularda görüş vermek ve uluslararası kuruluşlarla temas ve müzakerelere iştirak etmekle görevlidir.

Avrupa Birliği ile İlişkiler Genel Müdürlüğü; Avrupa Birliği ile ilişkilerde ekonomik, sosyal, hukuki ve diğer konularda hükümet tarafından tespit edilecek hedef ve politikalarla ilgili çalışmaları yapmak ve önerilerde bulunmak, gereksinim duyulan inceleme ve araştırmaları yapmak veya yaptırmakla görevlidir.

Dış Ekonomik İlişkiler Genel Müdürlüğü; bölgesel, çok taraflı ve ikili ekonomik ilişkilerin kalkınma planları ve yıllık programlarda belirtilen ilke, hedef ve politikalarla uyumlu ve etkili bir şekilde yürütülmesi için gerekli çalışmaları yapmak, geliştirmek olan ülkelerin kalkınma çabalarına yardımcı olmak amacıyla bu ülkelere yönelik teknik yardım faaliyetlerini yürütmek, gelişme yolundaki ülkeler ve özellikle İslam ülkeleri arasında ekonomik ve ticari işbirliği amacıyla kurulan örgütlerle ilgili çalışmalar yapmak, bu örgütlerin daimi nitelikteki kurullarının gerektiğinde sekreterya hizmetlerini yürütmekle görevlidir.

DTP bünyesinde; ayrıca, ekonomik, sosyal ve kültürel politikalar ile hedefleri belirlenmekte; Hükümete danışmanlık görevinin etkin bir şekilde yerine getirilmesi amacıyla Müsteşarlık bünyesinde, dünyadaki ekonomik, sosyal ve kültürel oluşum ve gelişimleri arında alacak, değerlendirecek, yetkililerin ve kamuoyunun bilgisine sunacak, arşivleyecek *Yönetim Bilgi Merkezi Dairesi Başkanlığı* bulunmaktadır. *Yönetim Bilgi Merkezi Dairesi Başkanlığı*; kalkınma planları ve yıllık programların ekonomik, sosyal ve kültürel politika ve hedeflerinin belirlenmesi için bilgileri ulusal ve uluslararası kuruluşlardan sağlamak, bu bilgileri kullanıcılara sunmak, Müsteşarlık bilgisayar sistemlerinin etkin olarak kullanılması için tedbirler almakla görevlidir.

Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nda iki danışma birimi bulunmaktadır. Bunlar, *Müsteşarlık Müşavirleri* ve *Hukuk Müşavirliği*'dir. *Müsteşarlık Müşavirleri*; özel önem ve öncelik taşıyan konularda müsteşara yardımcı olmak üzere en fazla beş Müsteşar müşaviri ve diğer birimlerde istihdam edilmek üzere yirmi beş Müsteşarlık müşaviri görevlendirilebilir. *Hukuk Müşavirliği*; Müsteşarlık birimlerinden sorulan hukuki konular ile hukuki, mali, cezai sonuçlar doğuracak işlemler hakkında görüş bildirmek, müsteşarlığın menfaatlerini koruyucu, anlaşmazlıkları önleyici hukuki tedbirleri zamanında almak, anlaşma ve sözleşmelerin bu esaslara uygun olarak yapılmasına yardımcı olmak, adli ve idari davalarda gerekli bilgileri hazırlamak ve hazineyi ilgilendirmeyen idari davalarda müsteşarlığa temsil etmekle görevlidir. Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı görevleri ve faaliyetleri kapsamında;

Plan ve programların hazırlanması ve uygulamaların izlenmesinde, bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, kamu ekonomik teşebbüsleri ve kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlar ve özel kesim üst düzey kuruluşları ile yakın işbirliği içinde bulunmaktadır. Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, kalkınma planlarının ve yıllık programların hazırlanması, uygulanması ve izlenmesi aşamalarında gerekli olan verileri, bunların toplanmasında ve değerlendirilmesindeki amaç ve zaman aralıkları ile bu verilerin sunulma şeklini tespit eder. Devlet İstatistik Enstitüsü, plan ve programların hazırlanmasında gerek duyulan bilgileri zamanında ve yeterli kapsamda sağlamak amacıyla Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ile yakın işbirliği içinde çalışmaktadır. Ekonomik, sosyal ve kültürel hedefler ile politikaların belirlenmesine esas teşkil edecek hususlar Yüksek Planlama Kurulu'nda görüşülerek tespit edilmekte, bu suretle tespit edilen esaslar Bakanlar Kurulu'nda öncelikle görüşülerek karara bağlanmaktadır.

Kalkınma planının hazırlanması; Başbakan veya ilgili bakan, Bakanlar Kurulu'nun onayladığı esaslar ve hedefler çerçevesinde kalkınma planı ve yıllık programların hazırlanması konusunda Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'na direktif vermektedir. Kalkınma planının Başbakanlığa sunulmasından itibaren bir hafta içinde Yüksek Planlama Kurulu toplanır. Kurul bu planı inceleyerek, planın kabul edilmiş bulunan ana hedeflere uygun olup olmadığını bir raporla Bakanlar Kurulu'na bildirir. Plan, Bakanlar Kurulu'nda incelenerek kabul edildikten sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin onayına sunulmaktadır.

Yıllık Programlar: Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından hazırlanarak, Yüksek Planlama Kurulu'na sunulur. Kurul, programları inceleyerek bir raporla Bakanlar Kurulu'na sunar. Bakanlar Kurulu, Planlama Teşkilatı ile birlikte orta vadeli tahminler de sunulmaktadır. Yıllık programlar, bütçeler ile iş programlarından önce hazırlanır. Bütçelerle iş programlarının hazırlanmasında yıllık programlarda kabul edilmiş olan esaslar dikkate alınır. Bütçelerin Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonu'nda görüşülmesi sırasında, birden fazla yılı kapsayan ve kalkınma planı ve yıllık programların bütünlüğünü ilgilendiren yatırım projelerinin programa ilave edilmesinde, "Kalkınma Planlarının Yürürlüğe Konulması ve Bütünlüğünün Korunması" maddesinde yer alan esas ve usullere uyulur. Yıllık programlarda yer alan makro politikaların uyum içinde yürütülmesini sağlamak amacıyla Bakanlar Kurulu'na değerlendirme raporları sunulmaktadır. Müsteşarlık, kabul edilen planların, yıllık programların ve projelerin uygulanmasındaki uyum ve işbirliğini sağlamaktadır. Plan, yıllık program ve proje uygulaması, teşkilat tarafından zaman zaman gözden geçirilerek elde edilen sonuçlar değerlendirilir ve alınması gerekli tamamlayıcı tedbirler, belirli devrelerde hazırlanan raporlarla Bakanlar Kurulu'na sunulur.

DPT, kurulduğu günden bugüne kadar sekiz beş yıllık kalkınma planı hazırlamıştır. Kurumun hazırladığı kalkınma planlarının yanı sıra, hazırladığı, tamamladığı ve devam etmekte olan bazı kırsal kalkınma projeleri de bulunmaktadır. Bu kapsamda *Çorum-Çankırı Kırsal Kalkınma Projesi*, *Erzurum Kırsal Kalkınma Projesi*, *Bingöl-Muş Kırsal Kalkınma Projesi*, *Yozgat Kırsal Kalkınma Projesi*, *Erzincan-Sivas Kırsal Kalkınma Projesi*, *Ordu-Giresun Kırsal Kalkınma Projesi*, *Güneydoğu Anadolu Projesi*, *Doğu Anadolu Projesi* ve *Doğu Karadeniz Projesi* örnek olarak gösterilebilir.

DPT, 2003 yılından itibaren AB Gençlik ve Eğitim Programları kapsamında Leonardo, Socrates ve Gençlik Programları'nın "Ulusal Ajans" sıfatı ile koordinasyon görevini üstlenmiştir. Bu kapsamda çeşitli programların uygulanmasını koordine etmektedir.

Leonardo da Vinci (Mesleki Eğitim Programı): Organizasyon ve içeriği Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin sorumluluğunda olan Leonardo da Vinci Programı ile AB'ne üye ve aday ülkelerin mesleki eğitime yönelik politikalarını desteklemek ve geliştirmek için yürütülen bir programdır. Bu program, uluslararası işbirliğinin kullanılarak mesleki eğitim sistemleri ile uygulamalarında kalitenin geliştirilmesini, yeniliklerin teşvik edilmesini ve Avrupa boyutunun yükseltilmesini amaç edinmiştir. Mesleki eğitime yalın alanlardaki projelere destek sağlayan diğer Topluluk programları ve girişimleri de bulunmaktadır. Komisyon ve üye devletler Leonardo da Vinci Programı ile bu programların birbiriyle tutarlı ve birbirini tamamlayıcı olmasına dikkat etmektedir. İşhdam konusundaki talimatlarda belirtilen öncelikler de göz önünde tutulmaktadır. Komisyon, Topluluk sosyal ortaklarıyla sektörel düzeydeki çalışmalar dahil Avrupa Sosyal Diyaloğu ile işbirliğini geliştirmeye çalışmaktadır.

Programın birinci aşamasının hedefleri doğrultusunda ikinci aşamada da üye devletlerin mesleki eğitimin kapsamı ve organizasyonu konusundaki sorumluluğuna, kültürel ve dil çeşitliliği dikkate alınarak gerçekleştirdikleri eyleme destek olmaya çalışılmaktadır. Bunun için mesleki eğitim alanındaki uluslararası işbirliği projeleri finanse edilmektedir. Programın üç genel hedefi bulunmaktadır; bireylerin özellikle gençlerin, temel mesleki eğitim içinde tüm düzeylerde beceri ve yeterliliklerinin artırılması, bu hedef, işhdamın artırılması ve mesleki entegrasyonun/yeniden entegrasyonun kolaylaştırılması amacıyla diğerleriyle birlikte iş-bağlantılı mesleki eğitim ve çıraklık yoluyla gerçekleştirilebilir. Özellikle teknolojik ve örgütsel değişimi güçlendirmek üzere uyum sağlayabilmeyi artırıp geliştirmeye yönelik sürekli-mesleki eğitimde ve hayat-boyu beceri ve yeterlilikler kazınmada kalitenin yükseltilmesi, bunlara erişimin iyileşti-

rilmesi, rekabet edebilmeyi ve girişimciligi, yeni istihdam fırsatları açısından da geliştirmek üzere mesleki eğitimin yenileme sürecine katılmanın desteklenip artırılması, bu çerçevede, üniversiteler dahil mesleki eğitim kurumları ile işletmeler (özellikle KOBİ'ler) arasında işbirliğinin artırılmasına özel önem verilmesini öngörmektedir. İlk iki hedef kapsamında yenilikçi danışma ve rehberlik yaklaşımları özel önem taşımaktadır. Söz konusu üç hedef uygulanırken, işgücü piyasasında engelliler dahil en fazla dezavantajlı konumda bulunanların eğitim almasını kolaylaştıracak uygulamaların geliştirilmesi öngörülmektedir.

Socrates (Genel Eğitim) Programları: Socrates, Avrupa Birliği'nin genel eğitim alanındaki eylem programıdır. Program, aşamalar halinde planlanıp uygulamaya konmaktadır. Socrates Programı, Avrupa Birliği Antlaşması'nın 149 ve 150. maddelerine dayanılarak hayata geçirilmiştir. Söz konusu maddelere göre, Birlik üye devletlerle yakın işbirliği içinde, bir dizi eylemi uygulamaya koyarak eğitimde kalitenin geliştirilmesine katkıda bulunacaktır. Antlaşma, aynı zamanda, Birliğin bütün vatandaşlarının hayat boyu öğrenme olanaklarını geliştirme taahhüdünü de içermektedir. Socrates Programı, aşağıdaki türden faaliyetleri desteklemekte ve programın değişik eylem alanlarında (alt program) çeşitli şekillerde hayata geçirilmektedir: Avrupa'da, eğitim alanında insanların ülkeler üstü (ülkelerarası) hareketliliği, eğitim alanında yeniliği ve kaliteyi artırmayı hedefleyen, ülkeler üstü işbirliği ve ortaklıklara dayanan projelerin geliştirilmesi, yabancı dil yeteneklerinin geliştirilmesi ve farklı kültürlerin anlaşılması, eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı, karşılıklı bilgi, tecrübe ve iyi uygulama örneklerinin aktarımını kolaylaştıran ülkeler üstü işbirliği ve iletişim ağıları, eğitim sistemleri ve politikalarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi ve gözden geçirilmesi, karşılıklı bilgi değişimi ile yeniliklerin ve iyi uygulama örneklerinin yayımına yönelik faaliyetler. Socrates Programı seçti eylem alanından (alt program) oluşmakta ve aşağıdaki türde faaliyet/projelerle uygulamaya geçirilmektedir:

Erasmus (Yüksek Eğitim): Üniversite lisans ve lisans üstü (doktora dahil) eğitimi, bu alanda işbirliğini ve karşılıklı öğrenci değişimini konu alan alt programdır. **Comenius (Örgün Eğitim-Üniversite Öncesi Okul Eğitimi):** Avrupa eğitim projelerinin geliştirilmesine yönelik okullararası işbirliğinin ve ortaklığın geliştirilmesi, okullararası iletişim ve işbirliği ağlarının oluşturulması, öğretmenler için meslek içi ve öncesi kısa süreli eğitim olanakları, örgün eğitim personelinin eğitimi için olanaklar sağlayan programdır. **Grundtvig (Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Eğitimi):** Ülkeler üstü işbirliği projeleri, öğrenme amaçlı işbirliği ve ortaklıklar, yaygın eğitim personelinin kısa süreli eğitim amaçlı olarak ülke dışına hareketliliği, uzmanlık alanı (thematic) ve proje amaçlı ağların kurulmasını amaçlamaktadır. **Minerva (Uzaktan Eğitim ve Eğitimde Bilgi ve İletişim Teknolojileri-ICT):** Eğitim alanında veya eğitim üzerinde etkisi olan diğer alanlarda yeniliklerin anlaşılması amaçlı projeler, eğitim alanında, özellikle yenilik getiren, özgün ve yeni yöntemlerin ve kaynakların tasarlanması, geliştirilmesi ve test edilmesi amaçlı çalışmalar. **Lingua (Avrupa Dilleri Eğitimi):** Dil öğreniminin öneminin kavranmasına ve desteklenmesine yönelik faaliyetler (bilgilendirme kampanyaları, yarışmalar, ödüller, özel çalışma ve incelemeler, dil becerilerinin tanınmasına yönelik programlar, dil eğitim kurumları arasında iletişim ve işbirliği ile bilgi alışverişini artırma amaçlı çalışmalar ve projeler, bu alanda düzenlenen toplantı, seminer, konferans vb. ile uzmanlık yayınlarının desteklenmesi, akademik uzmanlık ağlarının oluşturulması). **Observation and Innovation (Eğitim Sistemleri/Politikalarının İzlenmesi):** Diplomalarda, mesleki niteliklerin ve eğitimde geçirilen sürelerin karşılıklı tanınmasına yönelik faaliyetlerin, çalışmaların, incelemelerin, pilot projelerin ve bilgi alışverişinin desteklenmesi, Ulusal Akademik Tanınma ve Bilgi Merkezleri (NARIC) Ağı faaliyetleri. **Joint Actions (Diğer Avrupa Programları ile ortak eylemler):** Mesleki eğitim ve gençlik programları ile işbirliği ve ortak proje olanaklarının geliştirilmesi. **Accompanying Measures (Diğer Eylem Alanlarında Ter Ahmayan Destek Tedbirleri):**

Socrates hakkında genel bilgilendirme ile bilinç oluşturma ve artırma amaçlı faaliyetler, eğitim alanında işbirliğinin etkisinin maksimize edilmesi ve olumlu sonuçlarının yaygınlaşmasına yönelik çalışmalar.

Programın ikinci aşamasını uygulamaya koyan 24.1.2000 tarih ve 253/2000/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi kararına göre programın amaçları şunlardır: Bütün eğitim kademelerinde Avrupa boyutunu güçlendirmek, bütün eğitim alanlarında fırsat eşitliğini geliştirirken, geniş eğitim kaynaklarına ülkeler üstü erişimi kolaylaştırmak, Avrupa Birliği dillerinin, özellikle de az kullanılan ve öğretilen dillerin nicel ve nitel olarak gelişimini teşvik etmek, faaliyetler aracılığıyla eğitim alanında işbirliği ve hareketliliği desteklemek ve bu bağlamda engelleri ortadan kaldırmaya yardımcı olmak, eğitim kurumları arasında karşılıklı değişimi teşvik etmek, açık ve uzaktan eğitimi geliştirmek, diplomalar ve eğitim çalışmalarının karşılıklı tanınması konusundaki gelişmeleri teşvik etmek, karşılıklı bilgi değişimini geliştirmek, eğitim uygulamalarının ve araç-gereçlerinin geliştirilmesi alanındaki yenilikleri teşvik etmek ve eğitim alanında ortak politika konularını araştırmak. Bu amaçlara yönelik yürütülen faaliyetlere paralel olarak program, kadın-erkek eşitliğini, engelliler için fırsat eşitliğini sağlamayı ve sosyal dışlanma, ırkçılık ve yabancı düşmanlığına karşı mücadelede aktif katkıda bulunmayı da hedeflemektedir.

DPT'nin kalkınma programları, özel ihtisas raporları, süreli yayınlar, yıllık programlar, uzmanlık tezleri ve çalışma raporları olmak üzere altı kategoride yayınları bulunmaktadır. Temel Ekonomik Göstergeler: Türkiye (aylık), AB'den Haberler (aylık), Ekonomik Gelişmeler (aylık), Yatırımların illere Göre Dağılımı (yıllık), Uluslararası Ekonomik Göstergeler (yıllık), Kamu Yatırımları Raporu (üç aylık), kurumun süreli yayınlarından bazılarıdır.

Hetışim

Necatibey Cad.No: 108 Yücetepe ANKARA
Tel: (312) 294 50 00
E-mail: bilgi@dpt.org.tr
Web: www.dpt.org.tr

Kaynaklar

Necar Erder-Atilla Karasmanoglu-Ayhan Çilingiroglu-Atilla Samancı: *Planlı Kalkınma Stratejisi 1960'larda Türkiye'de Planlama Deneyimi*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2003
www.dpt.org.tr

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ) State Hydraulic Works

Devlet Su İşleri (DSİ) Cumhuriyetin ilk yıllarında "Su İdareleri" adı altında kurulmuştur. Bununla birlikte DSİ, 1953 yılında 6200 sayılı kanunla, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na bağlı kuruluş olarak tanımlanmasının ardından kurumsallaşmaya başlamıştır. 1954 yılında örgütlenen DSİ, ülkenin tüm su kaynaklarının geliştirilmesinden sorumlu ana yatırımcı kuruluştur. Tarım, enerji, içme - kullanma - sanayi suyu temini ve çevre olmak üzere dört ana sektörde faaliyetlerini sürdürmekte olan DSİ, bu süre zarfında; 536 baraj, 42 göler inşa ederek; yılda 2,7 milyon hektar araziye sulanabilir hale getirmiş, 51 hidroelektrik santral (HES) tesisi ile yılda 36 milyar kWh enerji üretilebilecek kapasiteye ulaşmış, başta İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Adana olmak üzere nüfusu yüzbinden fazla olan illere yılda 2,3 milyar m³ içme suyu temin etmiştir. Bütün bunların yanında taşkın kontrol, erozyon önleme ve ağaçlandırma çalışmaları ile Türkiye'de bir bütün olarak su yönetiminde tek kuruluş olmuştur. DSİ'nin 50 yıllık toplam yatırım tutarı 31 milyar ABD dolarıdır. DSİ, teknik ve ekonomik yönden yapılabilir olan yerüstü ve yeraltı suyu projelerini gerçekleştirerek kamunun hizmetine sunmaktadır.

DSİ'nin kuruluş amacı, toplumun sosyo-ekonomik ilerlemesini ve refahını sağlamak, üretimi artırmak, iklim koşullarının kötü etkilerini azaltmak veya ortadan kaldırmak, güvenli hidroelektrik enerjisi sağlamak ve su temin etmek amaçlarıyla; suyla ilgili projelerin çevreyle barışık bir şekilde fizibilite çalışmalarını yapmak, kesin projelerini hazırlamak, bunları inşa etmek, işletmek veya işletme bakım hizmetlerini devretmektir. DSİ'nin "yurdumuzdaki toprak ve su kaynaklarını geliştirme" yönündeki amacı, birbiriyle ilişkili geniş bir alandaki faaliyetleri kapsamaktadır. Bunların başlıcaları; tarım için sulama suyu temini, hidroelektrik enerji üretimi, büyük şehirler için içme ve endüstri suyu sağlama, su kalitesini iyileştirme, taşkın kontrolü, arazi ıslahı, nehir düzenleme ve kontrolü, rekreasyon, su ile ilgili yapıların dizaynı ve yapı malzemeleri üzerine araştırmalar yapmak olarak sayılabilir.

DSİ, ülkemizde tüm su kaynaklarının planlanması, yönetimi, geliştirilmesi ve işletilmesinden sorumlu, katma bütçeli ve tüzel kişiliğe haiz en yetkili kuruluştur. DSİ'nin görevleri; taşkın sular ve sellerle karşı koruyucu tesisler yapmak, sulama tesisleri kurmak, bataklıkları kurutmak; arazi drenajı yapmak; hidrolik enerji üretim tesisleri kurmak; yeraltısuları hakkındaki 167 sayılı kanun ile verilen görevleri ve büyük şehirlere içme, kullanma ve endüstri suyu sağlanmasına ilişkin görevleri yapmak; akarsuları ıslah etmek ve mümkün olanları ulaşıma elverişli hale getirmek; DSİ'nin geliştirdiği su kaynaklarında su ürünleri üretimini artırmaya çalışmalarda bulunmak; yukarıda belirtilen işlerin etüt, planlama, proje ve inşaatlarını yapmak veya yaptırmak, yapılması için gerekli fiyat analizleri, birim fiyat analizleri, birim fiyat cetvelleri, şartnamelerle tip veya özel sözleşmeler yapmak; şehir ve kasabaların içme suyu ve kanalizasyon projelerini incelemek, onaylamak ve denetlemek; yer altı ve yerüstü su kaynaklarının kirlenmeye karşı korunması için gerekli verileri toplamak; bunları değerlendirmek ve ilgili kuruluşlarla birlikte önlemleri almak; resmi kurum ve kuruluşlarla kamu tüzel kişilikleri ve öteki tüzel ve gerçek kişiler tarafından yapılıp kamu yararı bulunan ve DSİ'nin görevlileri ile ilgili işlere ait proje ve keşif evrakını incelemek ve onaylamak; inşaatın yapılmasının proje ve

teknik gereklere uygunluğunu denetlemek ve bu işlerin etüt ve projelerini uygun gördüğü bir bedel karşılığında yapmak veya yaptırmak; kanunlarla verilen benzer görevleri yapmaktır. Ayrıca DSI'nin su kaynaklarının geliştirilmesi için oric. master olan ve fizibilite raporları hazırlamak görevleri arasındadır. Bu itibarla; akım ve meteoroloji, toprak sınıflaması, tarımsal ekonomi, erozyon, haritalama, jeolojik koşullar gibi çeşitli konularda gerekli ana veriler, havza etütleriyle DSI tarafından toplanmaktadır.

DSİ, kurulduğundan bugüne kadar su kaynaklarının geliştirilmesi konusundaki temel kuruluşlardan biri olarak varlığını sürdürmüştür. Bu noktada DSI'nin genel ve bölgesel kalkınma ile ilişkisini vurgulamak gerekmektedir. DSI aşağıda sıralanan konularda faaliyetler yapmaktadır.

Havzalardaki su kaynaklarına ilişkin projelere ekonomik ve teknik çözümler bulmak amacıyla, fizibilite ve master plan raporları hazırlamak; su havzalarının geliştirilmesi amacıyla; etüd, planlama ve projelendirme çalışmalarını yürütmek; baraj ve hidroelektrik enerji santralleri inşa etmek; sulama ve drenaj tesisleri inşa etmek; DSI tarafından inşa edilmiş olan tüm yapıları işletmek veya gerçek veya tüzel kişilere devretmek; taşkınlarla karşı koruma yapıları inşa etmek; yeraltı suyunun kullanımı, korunması, etüd ve araştırılması için tüm çalışmaları yapmak. Nüfusu yüzbinden fazla olan yerleşim birimlerine su temin etmek ve su arıtma tesisleri geliştirmek üzere tüm çalışmaları yapmak (1053 sayılı kanunda). Tesislerin işletme ve idaresi için gerekli bina ve yapıları kurmak veya kurdurtmak; Yukarıdaki işlerin gerçekleştirilmesi amacıyla emlak ve arazileri kamulaştırma ve/veya geçici olarak kullanmak; nehir akım ölçümleri, toprak sınıflaması, zirai ekonomi, jeolojik etütler, su kalitesi analizleri, su yapılarının modellenmesi, temel araştırma ve etütlerini yapmak, malzeme, alet, yedek parça, makine ve daimi ekipmanı işletmek, kiralamak ve temin etmek; bataklıkları ve nehirleri ıslah etmektir.

DSİ, bugüne kadar Türkiye'de 125 hidroelektrik santral işletmeye almıştır ve bunlardan 42,2 milyar kilowatt saat enerji üretilmektedir. Bunların 82 adedi kurulu gücü 2 MW üzerinde olan santraller olup, bunların 44 adedi DSI tarafından inşa edilmiştir. DSI tarafından inşa edilen HES'lerin toplam kurulu gücü 9912 MW ve yıllık ortalama enerji üretimi 35,7 milyar kilowatt saat'tir. 40,5 milyar kWh daha enerji üretecek 102 HES'in inşaatı DSI yatırım programında bulunmaktadır.

DSİ, dünyanın en büyük su projelerinden biri olan GAP'ı gerçekleştirmektedir. GAP, 22 baraj ve 19 HES inşaatını kapsamaktadır. Bunlardan 9 baraj ve 5 HES inşaatı tamamlanmıştır. GAP'ta tamamlanan HES'lerde 20 milyar kWh enerji üretilmektedir. GAP'ın tamamlanmasının ardından 7 milyar kWh enerji üretilebilecek ve 1,7 milyon ha. alan sulanacaktır. DSI bugüne kadar tarım alanlarına sulama suyu götürmek amacıyla birçok proje geliştirmiştir. Bu projelerle 2,6 milyon ha. tarım alanı sulanmaktadır. DSI'nin inşa ettiği irili ufaklı barajların hegyüzü sulama amaçlıdır.

DSİ, Türkiye'de 14 büyük ilde yaşayan yaklaşık 20 milyon insana 17 projeye 2 milyar metreküp içme suyu sağlamıştır. DSI bugüne kadar şehirlere içme suyu sağlamak için 17 baraj, 15 arıtma tesisi, toplam 1,6 milyon metreküplük 72 büyük su deposu ve yaklaşık 1000 km boru hattı inşa etmiştir. 24 ile 850 milyon metreküp su sağlayabilecek 25 proje ise hazırlık aşamasındadır. DSI 15 milyon nüfuslu İstanbul kentinin içme suyu sorununu 2040 yılına kadar çözmeyi amaçlamaktadır. İnşa halindeki Sazlıdere, Yeşilçay ve Melen-I ile İstanbul'a 468 milyon m³/yıl su sağlanacaktır. Planlama aşamasındaki Melen II, III, IV projeleri ile İstanbul'a 922 milyon m³/yıl su sağlanacaktır.

Türkiye'de ve dünyada su kaynakları çeşitli yollarla kirlenmekte ve bu durumu insanı sağlığını

doğrudan olumsuz etkilemektedir. DSI yurt genelinde akarsularda kirlilik seviyesini yakından izlemekte, bu amaçla kurulan 1017 gözlem istasyonunun verilerini sürekli değerlendirmektedir.

Yukarıdaki faaliyetlerin bazılarının aynı zamanda Türkiye'de çevre koruma alanında yaşanan sorun alanları ile örtüştüğü görülmektedir. Bu çerçevede, özellikle 1950 ve 1960'lı yıllarda "bataklıkların ve nehirlerin ıslah edilmesi"nin sulak alanların ve biyolojik çeşitliliğin yok edilmesi ile örtüştüğü tüm çevrecilerin paylaştığı genel bir yargı ve bulgudur. Bunların dışında, yine DSI tarafından yörenin biyolojik çeşitliliği hakkında yeterince araştırma yapılmaksızın yapılan sulama ve drenaj faaliyetleri ile baraj inşaatlarının da bir bütün olarak ekosisteme zarar verdiği kabul edilmektedir. Nehrin kaynağına yakın olarak yapılan bu çalışmaların akarsu ile birlikte taşıyan alüvyonel birikintileri azalttığı ve böylelikle kıyı ekosistemine ve morfolojisine zarar verdiği bilimsel araştırmalar sonucu bulgulanmıştır. Kuşaca, DSI'nin kurumsal faaliyetleri ile çevre koruma alanında sürekli olarak bir gerilim söz konusudur. DSI, kalkınma ve çevre arasında yaşanan ikilemde sürekli olarak genel düzeyde son yıllara kadar gelişmenin yanında yer almıştır. DSI'nin faaliyetleri sonucu kurulan sulak alanların olduğu alanlar köylülere dağıtılmış, ne var ki, burada hem verim düşmüş hem de toprak giderek çoraklaşmıştır.

DSI'nin finansal, teknik eğitim vb. konularda işbirliği yaptığı kuruluşlar arasında; U.S. Bureau of Reclamation, U.S. Army Corps of Engineer, ICID (International Commission on Irrigation and Drainage), INPIM (International Network on Participatory Irrigation Management), Uluslararası Büyük Barajlar Komisyonu (ICOLD-Türkiye), Dünya Su Konseyi, UNESCO Water Portal, WMO (Dünya Meteoroloji Teşkilatı), GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Tarım ve Köyleri Bakanlığı - Tarım Reformu Genel Müdürlüğü, Çevre ve Orman Bakanlığı, Devlet Meteoroloji Genel Müdürlüğü, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, Dünya Bankası (The World Bank Group) yer almaktadır.

DSI, Türkiye'de su kaynaklarının sürdürülebilir kalkınma ilkesi çerçevesinde koruma ve kullanma dengesi gözetilerek kullanmayı vizyon olarak belirlemektedir. DSI, gelecekte de çağdaş teknikler kullanarak ve sürdürülebilir politikalar geliştirerek su yönetimini tarım, sanayi, enerji ve çevre alanlarında sürdürmeyi hedeflemektedir.

Kuruluşun yayınları arasında; Erozyon 2004, Su Dünyası (aylık dergi), Özette Baraj Nedir, DSI'nin İçmesuyu Projeleri ve Çevre, Türkiye'de Hidroelektrik Enerji ve Suyu Atılan İmza bulunmaktadır.

Hetqin

İsmet İnönü Bulvarı Yücecepe ANKARA
Tel: (312) 417 83 00 (20 Hat)
Faks: (312) 418 24 98
E-mail: dsi@dsi.gov.tr
Web: www.dsi.gov.tr

Kaynaklar

T.C. Devlet Teşhizat Rehberi, TODAİE, 1998
www.dsi.gov.tr

Dış Ticaret Müsteşarlığı Undersecretariat of Foreign Trade

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra dağılan Osmanlı İmparatorluğu döneminde, dış ticaret politikası daha ziyade gümrük politikası aracılığı ile yürütülmüş ve ayrıca bir dış ticaret politikasına ve örgütüne gerek duyulmamıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2 Mayıs 1920'de kabul ettiği kanunla on bir kişilik ilk Bakanlar Kurulu'nu oluşturmuştur. Bakanlar Kurulu'nda ticaret, sanayi, maden, ziraat ve orman işlerini yürütmek üzere bir İktisat Bakanlığı yer almıştır. Sonradan ziraat ve orman işleri ayrılarak ayrı bir bakanlık oluşturulmuştur. 10.8.1925 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanan yönetmelikle, yurtdışında önemli ticaret merkezlerinde ticaret temsilcilikleri kurulması sağlanmış ve böylece ilk kez yabancı ülkelere gönderilecek ticaret temsilcilerinin nitelikleri ve görevleri belirlenmiştir. 27 Mayıs 1934 tarihinde kabul edilen 2450 sayılı kanun ile kurulan İktisat Bakanlığı'nın görevleri kara ticareti, deniz ticareti, sanayi ve maden işlerini kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Bu anlamda, dış ticaret konuları ile ilgili birimler ilk kez Dış Ticaret Reisliği ('Türk Ofis') ismi altında toplanmıştır. Ticaret Bakanlığı ismi ile yeniden kurulan bakanlık bünyesinde yer alan ve yeni ismi, "Dış Ticaret Dairesi Reisliği" olan Dış Ticaret Örgütü'nün görevleri: Dış ticaret ilişkilerini düzenlemek, ticaret anlaşmalarına ait esasları belirlemek, anlaşmaların uygulanmasını ve dış ticaret ilişkilerinin açığını dolduracak önlemleri uygulamak, ticaretle ilgili sergi ve fuarlara teşvik, katılım ve bunlara ait işlerle ilgilenmek şeklinde belirlenmiştir. Dış Ticaret Dairesi Reisliği olarak otuz iki yıl görev yapan bu kuruluş, 26.3.1971 tarihinde Ticaret Bakanlığı'ndan ayrılarak müstakil bir "Dış Ekonomik İlişkiler Bakanlığı" haline gelmiş olsa da, bu bakanlık 1971 yılında eski Ticaret Bakanlığı'nın yeniden kurulması ile birlikte bu bakanlık içerisinde Dış Ticaret Genel Sekreterliği adıyla fonksiyonunu devam ettirmeye başlamıştır. Genel Sekreterlik, İhracat Genel Müdürlüğü, İthalat Genel Müdürlüğü, Anlaşmalar Genel Müdürlüğü, A.E.T İşleri Genel Müdürlüğü, Değerlendirme Genel Müdürlüğü, Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğü (bu birim sonradan Devlet Planlama Teşkilatına bağlanmıştır) bölümlerinden oluşmuştur.

13.12.1983 tarihli ve 188 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile, bir taraftan Ticaret Bakanlığı bünyesindeki Dış Ticaret Genel Sekreterliği ile Standardizasyon Dairesi öte taraftan Maliye Bakanlığı bünyesindeki Hazine Genel Müdürlüğü ve Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilatı Genel Sekreterliği bir araya getirilmek suretiyle Başbakanlığa bağlı Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı kurulmuştur. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı on bir yıl hizmet verdikten sonra 9.12.1994 tarihinde kabul edilen ve 1994 tarihinde yürürlüğe giren 4059 sayılı Kanunla Başbakanlığa bağlı Hazine Müsteşarlığı ve Dış Ticaret Müsteşarlığı isimleri ile iki ayrı kuruluş haline getirilmiştir. Söz konusu kanuna göre, dış ticaret politikalarının belirlenmesine yardımcı olmak, belirlenen politikalar çerçevesinde ihracat, ihracatı teşvik, ithalat, yurtdışı müteahhütlik hizmetleri, ikili ve çok taraflı ticari ve ekonomik ilişkileri düzenlemek, uygulamak, uygulamaları izlemek ve geliştirmek görevlerini üstlenen Dış Ticaret Müsteşarlığı, İhracat Genel Müdürlüğü, İthalat Genel Müdürlüğü, Anlaşmalar Genel Müdürlüğü, Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü, Dış Ticarette Standardizasyon Genel Müdürlüğü, Ekonomik Araştırmalar ve Değerlendirme Genel Müdürlüğü'nden oluşmaktadır. Cumhuriyetin gelişmesine paralel

olarak gittikçe önem kazanan dış ticaret, ülke kalkınması ve ekonomik gelişmede önemli rol oynayan faaliyetlerden biri olmuştur.

İhracat Genel Müdürlüğü; ihracatın kalkınma planları ve yıllık programlardaki ilke, hedef ve politikalar yönünden, ülke ekonomisi yararına düzenlenmesini, desteklenmesini ve geliştirilmesini sağlamak, kamu kurum ve kuruluşlarına çeşitli mevzuatla verilmiş yetkilerin kullanımında ihracata ilişkin politikanın uygulanmasına dair esasları düzenlemek, uygulamalarla görevli kuruluşlar arasında koordinasyonu temin etmek ve anılan kurumların ihracata ilişkin yeni düzenlemeleri ile ilgili görüş bildirmek, ihracatın her aşamasında gözetim, denetim ve yönlendirilmesine ilişkin önlemleri almak ve bu hususlarla ilgili düzenlemeler yapmak, madde ve ülke bazında tedbirleri almak, İhracat Rejim Kararı da dahil olmak üzere, ihracata dair mevzuatı hazırlamak ve uygulamak, ihracatın desteklenmesi ve yönlendirilmesi konularında tedbirleri hazırlamak, uygulamak, uygulamayı takip etmek ve değerlendirmek, ihracata konu olan tarım ürünlerinin destekleme alım fiyatlarının belirlenmesine yönelik hazırlıkları yapmak ve destekleme stoklarının ihracat yoluyla değerlendirilmesine ilişkin esasları tespit etmek, ihracata yönelik krediler ve diğer devlet yardımları ile ilgili olarak madde ve ülke politikalarına ilişkin esasları belirlemek ve ilgili birim ve kuruluşlara iletmek, ihraç maddelerine karşı uygulanan kısıtlayıcı tedbirlerin ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar yapmak, bağlı muamele ve off-set gibi karşılıklı ticaret uygulamalarının usul ve esaslarını belirlemek, İhracatçı Birlikleri ve üst kuruluşlarının çalışma esaslarını düzenlemek, izlemek ve çalışmalarına yardımcı olmak, ülke ihracatının geliştirilmesini teminen ihraç ürünlerinin tanıtımı amacıyla yurtiçinde ve yurtdışında konferans, seminer ve benzeri organizasyonları düzenlemek, yurtdışı fuar ve sergi düzenlenmesine ilişkin esasları belirlemek ve uygulamak, kıyı ve sınır ticareti ile ilgili düzenlemeleri yapmak, kalkınma planları ve yıllık programlardaki ilke, hedef ve politikalar yönünden ihracatın ve döviz kazandırıcı hizmetlerin, ihracat ve ithalat politikalarının hedefleri de gözetilerek, teşvik ve yönlendirilmesi konularında tedbirleri hazırlamak, uygulamak, uygulamayı takip etmek ve değerlendirerek tedbirleri almak, ihracatı teşvik kararları ve bu kararlara istinaden çıkarılan tebliğler çerçevesinde ihracat projelerini değerlendirerek, uygun görülenleri "İhracat Teşvik Belgesi"ne bağlamak, uygulamada çıkan ihtilaflarda ilgili kuruluşlara görüş vermek, ihracatı teşvik belgesi şart ve niteliklerine aykırı davranışlara Müsteşarlığın yetkileri çerçevesinde yaptırımlar uygulamak konularında çalışmaktadır.

İthalat Genel Müdürlüğü; ithalatın uluslararası anlaşmalar ile kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen ilke, hedef ve politikalar çerçevesinde yürütülmesini sağlamak, kamu kurum ve kuruluşlarına çeşitli mevzuatla verilmiş yetkilerin kullanımında ithalat ile ilgili politikaların uygulanmasına dair esasları düzenlemek ve anılan kurumların ithalata ilişkin yeni düzenlemeleri ile ilgili görüş bildirmek, İthalat Rejim Kararları da dahil olmak üzere ithalata dair mevzuatı hazırlamak, madde politikalarını teklif etmek, uygulamak, ithalatla ilgili izinleri vermek ve ilgili kurum ve kuruluşlarla koordinasyonu sağlamak, iç piyasa ve sanayiinin ihtiyaçlarını iç ve dış ekonomik gelişmeleri dikkate alarak izlemek ve ithal mallarına uygulanacak mali yüklerle ilişkin hazırlıkları incelemek, yürütmek ve uygulamayı sağlamak, ithal malların dünya piyasalarına uygun olarak ithalini sağlayıcı tedbirleri almak, uygulamak ve izlemek, İthalatçı Birlikleri ve üst kuruluşların çalışma esaslarını düzenlemek ve izlemek, çalışmalarına yardımcı olmak, ithalatla ilgili belgeler vermek, ülkemizde düzenlenen uluslararası fuarların ithalatla ilgili işlemlerini düzenlemek ve yürütmek, 14/06/1989 tarih ve 3577 sayılı İthalatta Hakarız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun'un verdiği ve Müsteşarlık tarafından verilecek diğer görevleri yerine getirmek.

Anlaşmalar Genel Müdürlüğü; kalkınma planları ve genel ekonomik politikalar çerçevesinde, iki taraflı ticaret ve iki taraflı ticaret, sınai ve teknik işbirliği anlaşmaları ile çok taraflı ticaret anlaşmalarını gerektirğinde ilgili bakanlık ve kuruluşlarla işbirliği halinde hazırlamak, mülterlerarası veya bölgesel ticari işbirliği anlaşmaları ve protokollerine ilişkin hazırlık çalışmalarını ve müzakerelerini yürütmek, iki taraflı ekonomik işbirliği ve ticaret anlaşmaları ve çok taraflı ticaret anlaşmalarının uygulanması ile ilgili mevzuatı hazırlamak, yürürlüğe koymak ve uygulamak, ülkemiz ile "Ekonomik İşbirliği ve Ticaret Anlaşması" bulunmayan ülkelerle ticari işbirliğini düzenlemek ve bu faaliyetin gerektirdiği işbirliğini sağlamak, Türk Devletleri ile ticari ilişkilerin kurulması, geliştirilmesi ve koordine edilmesi faaliyetlerini yürütmek, Türk Devletleri ile yapılacak iki taraflı ticaret, sınai ve teknik işbirliği anlaşmalarını gerektirğinde ilgili bakanlıklar ve kuruluşlarla koordineli olarak hazırlamak ve bunlara ilişkin müzakereleri yürütmek ve ilgili bakanlık ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, yurtdışı müteahhirlilik hizmetleri ile ilgili olarak Müsteşarlığın görev alanına giren uygulamaları yürütmek ve ilgili kurum ve kuruluşları koordine etmek, Müsteşarlığın görev alanına giren dış temaslarla ilgili protokol faaliyetlerini düzenlemek ve Müsteşarlıkça verilecek diğer görevleri yerine getirmektedir.

Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü; Müsteşarlığın görev ve faaliyet alanına giren konularda Avrupa Birliği ile ilişkilerin, kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedefler doğrultusunda yürütülmesini sağlamak, Avrupa Birliği'ne yönelik olarak hükümet tarafından belirlenen amaçlar çerçevesinde tespiti, ekonomik ve ticari ilişkilerde kısa, orta ve uzun vadede uygulanacak politikaların saptanması çalışmalarını yapmak ve bu konularda uygulamaya ile ilgili tedbirlerin alınmasını sağlamak, öneriler hazırlamak, Avrupa Birliği ile Türkiye arasındaki Ortaklık Anlaşması ile bu anlaşmaya ek anlaşma veya protokollerdeki Müsteşarlığın görev alanına giren konular ile ilgili uygulamanın yürütülmesini sağlamak, Avrupa Birliği'nin Ortak Ticaret Politikası çerçevesinde üçüncü ülkeler ile akdettiği anlaşmalara paralel olarak akdedilecek ticari anlaşmalara ilişkin hazırlık çalışmalarını yürütmek, Avrupa Birliği konuları ile ilgili olarak Müsteşarlığın görev ve faaliyet alanına giren hususlarda Müsteşarlık birimleri arasında koordinasyonu sağlamak ve bu konularda diğer bakanlık ve kuruluşlarla ilişkileri yürütmek, Müsteşarlığın görev ve faaliyet alanına giren konularda, birlik kurumu ve organları ile gerekli temas ve toplantıları yapmak, Avrupa Birliği Türkiye Ortaklık Organları'nda alınan kararlarla ilgili olarak gerekli uyum ve uygulama çalışmalarını yerine getirmek, Avrupa Birliği ile ticari konularda yapılmakta olan müzakerelere ilişkin hazırlıkları yürütmek, Avrupa Birliği ile Türkiye arasında gerçekleştirilmekte olan gümrük birliğinin ekonomik ve ticari etkilerine ilişkin olarak değerlendirmeler yapmak, bu konulardaki önerileri değerlendirmek, Avrupa Birliği ile hizmet ticareti alanında yapılan müzakerelere ilişkin politikaların genel ticaret politikası ile uyumlu şekilde saptanması için gerekli çalışmaları yürütmek, Müsteşarlık görev ve faaliyet alanına giren konularda mevzuat karşılaştırılması ve yakınlaştırılması konularında koordinasyonu sağlamak, Avrupa Birliği ile ilişkili Müsteşarlık içi eğitim faaliyetlerinin koordinasyonunu sağlamak ve Müsteşarlıkça verilecek diğer görevleri yerine getirmektedir.

Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü; kalkınma planları ve yıllık programlar çerçevesinde serbest bölgelerin kurulması, yönetilmesi ve işletilmesi ile ilgili ilke ve politikaların tespiti konusunda çalışmalar yapmak, araştırma, planlama ve koordinasyon faaliyetlerini yürütmek, 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu ve buna ilişkin mevzuat çerçevesinde düzenlemeler yapmak, serbest bölgelerde yapılabilecek üretim, alım-satım, depolama, kiralama, montaj-demontaj, bakım-onarım, kıyı (off-shore) bankacılığı, bankacılık, sigortacılık, finansal kiralama ve diğer faaliyet konularını belirtmek, serbest bölgelerde faaliyet göstere-

cek gerçek ve tüzel kişilere "Faaliyet Ruhsatı" vermek veya verilmiş belgeleri iptal etmek ve Müsteşarlıkça verilecek diğer görevleri yerine getirmekdir.

Dış Ticarete Standardizasyon Genel Müdürlüğü; dış ticarete konu malların standartlaştırılması sağlamak, Dış Ticarete Standardizasyon Rejim Kararı da dahil olmak üzere ihracat ve ithalatın kalite ve standartlar yönünden denetlenmesine ait mevzuatı hazırlamak ve uygulamak, Türk standartlarından gerekli görülenleri, Müsteşarlığın bağlı bulunduğu Bakan onayı ile zorunlu uygulamaya koymak ve bu standartların gerektirdiği denetimleri yapmak veya yaptırmak, dış ticarete mühtasır olmak üzere 10/06/1930 tarih ve 1705 sayılı kanunda belirtilen tedbirleri almak, Dış Ticarete Standardizasyon Denetimleri ile Laboratuvar Müdürlükleri'nin çalışmalarını koordine etmek ve Müsteşarlıkça verilecek diğer görevleri yerine getirmektedir.

Ekonomik Araştırmalar ve Değerlendirme Genel Müdürlüğü; Türkiye ve dünya ekonomisi ile ilgili gelişmeleri sürekli olarak izlemek ve değerlendirmek, Türkiye ekonomisi ve dış ticareti ile ilgili olarak çalışmalar yapmak, derlenmiş bilgi ve istatistikleri değerlendirmek, Müsteşarlığın görev alanına giren konularda araştırmalar yapmak, bilgilerin daha hızlı bir şekilde kullanıcıların hizmetine sunulmasını teminen Genel Müdürlük bünyesinde Dış Ticaret Bilgi Merkezi kurmak ve çalıştırmak, Müsteşarlık birimlerinin gerek duyacakları ekonomik ve ticari alanlardaki araştırmaları yapmak, Bilgi İşlem Merkezi'ni yönetmek ve bilgi depolamak, yayın ve dokümantasyon hizmetlerini yürütmek, Müsteşarlığın görev ve faaliyet alanına giren konularda kalkınma planları, yıllık programlar, izleme kararları ve icra planlarının uygulanmasını izlemek ve bu alanda koordinasyonu sağlamak, ithalat ve ihracat ile ilgili belgeleri düzenlemek ve vermek ve Müsteşarlıkça verilecek diğer görevleri yerine getirmektedir.

Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın, ana hizmet birimleri dışında yardımcı birimleri de bulunmaktadır. Bu birimler; Personel Dairesi Başkanlığı, İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı, Savunma Uzmanlığı, Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği'dir. Buna ek olarak danışma ve denetim birimleri vardır. Bu birimler ise, Hukuk Müşavirliği, Müsteşarlık Müşavirleri ve Dış Ticaret Kontrolörleri Kurulu Başkanlığı'dır. Kurumun ayrıca taşıra ve yurtdışı teşkilatları bulunmaktadır. Müsteşarlığın taşıra teşkilatı, bölge müdürlükleri ile bunlara bağlı müdürlüklerden oluşmaktadır. Müsteşarlığın yurtdışı teşkilatı, daimi temsilcilikler ve ticaret müşavirlikleri diye iki ayrı yapılanmadan oluşmaktadır. Daimi Temsilcilikler, Belçika, İsveç ve Fransa'da bulunmaktadır. Dış Ticaret Müsteşarlığı'na bağlı kuruluşlar ise, İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İGEME) ve İhracatçı Birlikleri'dir.

İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İGEME); Türkiye ihracatının geliştirilmesi ve güçlü bir yapıya kavuşturulması temel amacı ile kurulmuş ilk ve tek kamu kuruluşu olan İGEME, bu amaç doğrultusunda yeni pazarlar ve iş olanakları yaratmaya yönelik araştırma-geliştirme çalışmaları yürütürken ihracatçının dış pazarlardaki paylarını artırmalarını yardımcı olmak üzere eğitim, yayın ve tanıtım faaliyetlerinde bulunarak, yerli ve yabancı iş çevrelerine ticari enformasyon sağlayarak, ihracatın ürün ve pazarlar yönünden çeşitlenmesine, nitel ve nicel olarak geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. İhracatçıya ve ihrac potansiyeli olan kuruluşlara ihracat yapabilmeleri ve ihrac kapasitelerini artırabilmeleri için gerekli bilgileri sağlamak, bu alandaki beceri ve donanımlarını geliştirmelerine yardımcı olmak, dış ticaretle ilgili kamu kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak, merkezin yurtiçi çalışma alanını oluşturmaktadır. Diğer taraftan, yurtdışındaki alıcılara Türk ihrac ürünleri ve firmalarının tanıtılması amacı ile yabancı dillerde yayınlar hazırlamak, uluslararası fuar ve sergilere

katılımını organize etmek, yerli ihracatçı ile yabancı ithalatçı arasında direkt temas olanakları yaratmak gibi faaliyetler, İGEME'nin yurtdışına yönelik çalışmalarıdır.

Ihracatçı Birlikleri; Müsteşarlık Teşkilat Kanunu'nun altıncı maddesinde Müsteşarlığın bağlı kuruluşları arasında yer alan İhracatçı Birlikleri'nin kuruluşu 1930'lu yıllara dayanmaktadır. Altmış yıllık bir geçmişe sahip olan ve kuruluş ve işleyişleri 93/4614 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile düzenlenmiş bulunan İhracatçı Birlikleri halen on üç Genel Sekreterlik altında yirmi bir değişik sektörde elli yedi İhracatçı Birliği ve bunlara bağlı kırk yedi irübat bürosu ve iki yurtdışı temsilciligi ile hizmet vermektedir. İhracatçı Birlikleri, aynı konuda faaliyet gösteren en az elli ihracatçının başvurusu üzerine bakanlık onayı ile kurulur. Kuruluşa ilişkin tebliğin Resmi Gazete'de yayımlanmasını müteakip tüzel kişilik kazanır ve Genel Sekreterin atanması ile faaliyete geçer. Bugün hala İstanbul, İzmir, Bursa, Ankara, Mersin, Antalya, Gaziantep, Denizli, Erzurum ve Giresun'da olmak üzere on üç Genel Sekreterlik bünyesinde yirmi sektörde elli altı organizasyon İhracatçılar Birliği olarak faaliyetini sürdürmektedir.

Dış Ticaret Müsteşarlığı, ekonomik ilişkilerde bulunduğu ülke ve bölgelerde çeşitli araştırmalar yapmış, bu araştırmalar sonunda birçok rapor yayınlamıştır. Ayrıca birçok yayını bulunmaktadır. Periyodik olarak her ay "Başlıca Ekonomik Göstergeler", "Dış Ticaret Bülteni", "Aylık Dış Ticaret Göstergeleri", "Bilgi Kartı", "Dış Ticaret Dergisi"ni yayınlamaktadır. Ayrıca üç ayda bir "Dünyada ve Türkiye'de Ekonomik Gelişmeler" yayımlanmaktadır. Türkiye ekonomisi ve dış ticaret konularına yönelik yayınları arasında; Dünyada ve Türkiye'de Bor ve Topyum, Dünyada ve Türkiye'de Petrol, Türkiye'de Dış Ticaret Stratejisi, Türkiye'nin Dış Ticareti ve Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler bulunmaktadır.

İletişim

İpönü Bulvarı No: 36 Emek 06510 ANKARA

Tel: (312) 204 76 00

Faks: (312) 212 87 78

E-mail: www@dtm.gov.tr

Web: www.dtm.gov.tr / www.foreigntrade.gov.tr

Kaynaklar

www.dtm.gov.tr

www.canaktan.org

Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü (EİEİ)

General Directorate of Electrical Power Resources Survey and Development Administration

Türkiye'de elektrik enerjisi üretim olanakları ile ilgili mühendislik hizmetlerini yürüten Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na bağlı, özel hukuk hükümlerine tabi ve ticari usullere göre yönetilen kamu tüzel kişiliğine sahip yatırımcı bir kamu kuruluşu olan Elektrik İşleri Etüt İdaresi (EİEİ) 1935 yılında 2819 sayılı yasa ile kurulmuştur. Kuruluşun amacı, elektrik enerjisi üretim olanaklarını araştırmak ve bu yönde mühendislik ve danışmanlık hizmeti vermektir. Kurum yenilenebilir enerji kaynaklarının potansiyelini saptayarak bir çeşit kullanımını özendirerek ve böylelikle sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunmakta Türkiye'nin enerji kaynaklarının potansiyellerinin tümünü belirlemeyi hedeflemektedir.

Kurumun görevleri; Türkiye'nin su kaynaklarını ve diğer enerji kaynaklarını etüt ederek elektrik enerjisi üretimine elverişli olanları saptamak, hidrolojik etütler ve jeoteknik araştırmalar yapmak, baraj ve hidroelektrik santralleri (HES) tesislerinin istikşaf (ön inceleme), master plan, fizibilite (yapılabilirlik) ve kesin proje aşamalarından oluşan mühendislik hizmetlerini yürütmek, yenilenebilir enerji kaynakları (güneş, rüzgar, jeotermal vb.) ile ilgili araştırma, etüt ve gösteri çalışmaları yapmak, sanayi, konut ve ulaşım sektörlerinde enerji tasarrufuna yönelik etütler, bilinçlendirme ve eğitim çalışmaları yapmak, enerji kaynaklarının rasyonel kullanımı ile ilgili çalışmaları yürütmek, hidroelektrik santrallerin inşaat, işletme denetimi ve danışmanlık hizmetleri ile kamulaştırma işlemlerini yürütmek, görev ve uzmanlık alanı kapsamındaki etüt ve araştırma işlerini kurum ve kuruluşlara ticaret karşılığında yapmaktır. Kurumun temel çalışma alanları; enerji verimliliği, hidroelektrik santral projeleri, jeolojik ve jeoteknik çalışmalar, hidroelektrik çalışmalar, rüzgar enerjisi, güneş ve diğer yenilenebilir enerji kaynaklarına yöneliktir.

Türkiye'de ilk planlı enerji tasarrufu çalışmaları 1981 yılında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na bağlı EİEİ tarafından Bakanlığın direktifleri doğrultusunda başlatılmıştır. EİEİ'nin enerji tasarrufu faaliyetlerinin, yurt çapında daha etkili ve kapsamlı olarak yürütülebilmesi için 1993 yılı başında, EİEİ bünyesinde Ulusal Enerji Tasarrufu Merkezi (EİE/UETM) oluşturulmuştur. Bugüne kadar Birleşmiş Milletler Sanayi Kalkınma Örgütü (UNIDO), Dünya Bankası, AB ve Japon Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA) gibi çeşitli uluslararası kuruluşlar tarafından desteklenen projeler kapsamında yabancı uzmanlar tarafından teorik ve pratik olarak eğitilen personel ve en son enerji tasarrufu etüt cihazları ile donatılan Ulusal Enerji Tasarrufu Merkezi, ülke çapında binalarda, sanayi ve ulaşım sektörlerinde enerji verimliliğinin artırılması amacıyla birçok çalışmayı yürütmektedir.

JICA ile birlikte yürütülen çalışmalarla Türkiye'de enerji tasarrufu konusunda bilinçlendirme ve enerji tasarrufuna olumlu katılımın sağlanması hedeflenmiştir. 2000 yılında başlatılan ve 2005 yılına kadar sürecek olan proje kapsamında, JICA desteğiyle kurulan Enerji Tasarrufu Uygulama Tesisi Ekim 2001'de hizmete açılmıştır. Tesislerde teorik ve uygulamalı olarak ulusal ve uluslararası düzeyde Enerji Yöneticisi kursları düzenlenmektedir. Türkiye'de enerji verimliliğini

artırmak amacıyla Türk sanayinde enerji verimliliği potansiyelinin belirlenmesi ve geri kazanılması için enerji tasarrufu etütleri, bilgilendirme ve bilinçlendirme etkinlikleri gerçekleştirilmektedir. Ulusal Enerji Tasarrufu Merkezi ağırlıklı olarak sanayi sektörüne yönelik olarak; enerji tasarrufu etütleri, enerji verimliliği eğitim aracı programı, enerji yöneticisi kursları, tanıtım ve bilgilendirme, istatistiksel araştırmalar, mevzuat ve politika çalışmalarını yürütmektedir.

Enerji Tasarrufu Koordinasyon Kurulu, kamuoyunun enerji tasarrufu konusunda bilinçlendirilmesini sağlama yönünde çalışmalar yapmak ve tasarruf önlemlerini uygulamaya koymak amacıyla 1981 yılında Başbakanlık talimatı ile kurulan Enerji Tasarrufu Koordinasyon Kurulu, EİE/UETM bünyesinde çalışmalarını sürdürmektedir. Kurul'un kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra, özel sektör ve üniversite bünyesinden üyeleri bulunmaktadır. Bilinçlendirme ve eğitim çalışmaları kapsamında her yıl ocak ayında Enerji Tasarrufu Haftası düzenlenmekte ve hafta içerisinde çeşitli etkinlikler organize edilmektedir. Anılan haftadan bağımsız olarak yıl içerisinde de seminer, konferans, panel gibi faaliyetler sürdürülmektedir. Kurul ve kurul üyesi kuruluşlarca enerji tasarrufu konulu TV spot filmleri hazırlanmakta, Milli Eğitim Bakanlığı'nın katkuları ile ilk ve orta dereceli okullarda enerji verimliliğini işleyen konferanslar düzenlenmektedir. Bu çalışmalarda hedef kitle; öğrenciler, sanayiciler, kamu kuruluşları ve halktır. EİE'nin proje çalışmaları enerji verimliliğini artırma ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımına odaklanmıştır.

Enerji tasarrufu konusunda öğrencilerin bilinçlendirilmesi amacıyla seminerler düzenlenmekte, öğrenci ve öğretmenlere yönelik çeşitli dokümanlar sağlanmaktadır. Ayrıca kamu kurum ve kuruluşlarına hizmet içi eğitim programları kapsamında enerji tasarrufu konulu seminerler verilmektedir.

Binalarda Enerjinin Etkin Kullanımını Projesi, kapsamında Türkiye ile Almanya arasında Teknik İşbirliği çerçevesinde binalarda enerjinin etkin kullanımı alanında "Binalarda Enerjinin Verimli Kullanılması-Erzurum İlinde Uygulama" Kasım 2002'de başlanmıştır. EİE/UETM, Alman Teknik İşbirliği Kurumu (GTZ) ve Erzurum Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülen proje, çeşitli bina etütleri, eğitim programları, yasal düzenleme gereksinimlerinin belirlenmesi, belediyelerde danışmanlık merkezlerinin oluşturulması gibi birçok faaliyetleri kapsamaktadır.

Konutlarda ve Ulaştırma Sektöründe Enerji Tüketimi Projesi kapsamında, 1997 yılı sonlarında Devlet İstatistik Enstitüsü ve EİE işbirliği ile ülke çapında bir istatistik veri derleme çalışması başlatılmıştır. Finansmanı DİE, EİE ve DPT katkısıyla karılanan bu proje ile ülke çapında temsili örnekleme yapılarak coğrafi bölgeler bazında konutların yapısal özellikleri, yalıtım durumları, ısıtma sistemleri, yakıt ve elektrik olarak enerji tüketimlerinin analizleri gerçekleştirilmiştir. İstatistiksel değerlendirme DİE tarafından yapılarak sonuçları yayınlanmıştır. Ulaştırma sektörüne yönelik istatistik çalışmaları 2001 yılı sonu itibarı ile tamamlanmıştır.

Enerji Tasarrufu Uygulama Fabrikası çalışmaları, Japon Hükümeti ile EİE işbirliği ile yürütülen "Enerji Tasarrufu Projesi" kapsamında Japon Uluslararası İşbirliği Ajansı'nın (JICA) desteği ile 22 Ekim 2001 tarihinde başlanmıştır.

Rüzgâr Enerjisi Su Pompalama Sistemleri Projesi; EİE'nin iki mekanik rüzgâr enerjisi su pompalama sistemi bulunmaktadır. Bu proje aracılığıyla; mevcut teknoloji ile ilgili bilgi birikiminin sağlanması, bu sistemlerin bakım-onarım ve işletme konularında deneyim kazanılması, yurtiçinde imalat ve kullanım olanaklarının araştırılması amaçlanmaktadır. Altı metre yüksekliğe çelik halatlı bir direk üzerinde bulunan bu sistemlerden biri altı kanatlı olup emme basma tulumba yardımıyla maksimum yedi metre derinlikten 5 metre yüksekliğe su basabilmekte-

dir. Sistem 3 m/sn rüzgar hızında su pompalayabilmektedir. Bu sistem "EİEL Yeni Enerji Kaynakları Parkı"na tesis edilmiştir. Ayrıca EİEL tarafından rüzgar su pompalama sistemi tasarımı ve inşaatı yapılmıştır. Bu sistemin rotor çapı iki metre, kanat sayısı onaltı, piston çapı 10 cm, stroku 32 mm ve pompalama yüksekliği dört metredir. Didim (Aydın) "Güneş ve Rüzgar Enerjisi Araştırma Merkezi"ne tesis edilen bu sistem 3 m/sn rüzgar hızında 5.3 m³/gün su pompalayabilmektedir.

IRESMED (Integration of Renewable Energies into Electricity Network) Projesi, Avrupa Birliği JOULE ve INCO programı kapsamında finanse edilmiş olan bir projedir. Proje, kırsal alan elektrifikasyonu için PV ve rüzgar gücünün elektrik üretimine entegrasyonunu sağlamak üzere iki ayrı çalışma grubunda yürütülmektedir. EİEL, IRESMED Projesi'ne "Dağıtım Şebekesine Bağlı Elektrik Üretimi İçin Rüzgar Gücünün Entegrasyonu" kapsamında katılmıştır. Projenin amacı, Güney Akdeniz ülkelerindeki kırsal bölgelerde dağıtım şebekesine bağlı üretim çerçevesinde küçük şehirler ve köylerin elektrik enerjisi gereksinimini sağlamak amacıyla büyük ölçekli rüzgar gücünün kullanılmasıdır. IRESMED Projesi Avrupa Birliği'ne üye Kuzey Akdeniz Ülkeleri kurumları olan OME, RISO, ENEL, CEMATE, CREETA, TGI, DTS ve ENDESA'nın teknik desteği ile yürütülmüştür.

MED 2010 Projesi, AB tarafından desteklenmiş ve OME (Observatoire Mediterranéen de l'Energie) koordinatörlüğünde organize edilmiş olup OME (Observatoire Mediterranéen de l'Energie - Fransa), BP Solar - İspanya, CDER (Center for the Development of Renewable Energies- Fas), CHSI (Centro Elettrotecnico Sperimentale Italiano), CEMAT (Centro de Investigaciones Energéticas-Ispanya), EDF (Electricité de France), ENCORE (Endesa Cogeneration Renovables-Ispanya), NREA (New and Renewable Authority-Mısır), RISO (Risoe National Laboratory-Danimarka), STTG (Société Tunisienne de l'Electricité et du Gaz-Tunus), ARMINES (Association pour la Recherche et le Développement), ENSMP (École Nationale Supérieure des Mines de Paris - Fransa) kuruluşları tarafından yürütülmüştür. MED 2010 Projesi ile Akdeniz ülkeleri'nde (AB'ye üye Akdeniz ülkeleri ve Güney Akdeniz ülkeleri) rüzgar ve güneşten elde edilecek elektrik enerjisinin Avrupa Birliği ülkelerine büyük ölçekli entegrasyonunu sağlama yolları araştırılmıştır. Yapılması planlanan entegrasyon ile Avrupa Birliği Komisyonu'nun yenilenebilir enerji konusundaki 2010 yılı için %12'lik yenilenebilir enerji kullanımı ve Kyoto Protokolü'nün Avrupa Birliği ülkeleri'nde 2010 yılında CO₂ emisyonlarının 1990 yılı baz alınarak % 8 azaltılması hedeflerine ulaşılması öngörülmektedir.

EIE-AREB-TŞ Feasibilite Projesi, kapsamında EİEL, AREB-TŞ (Avrupa Rüzgar Enerjisi Birliği Türkiye Şubesi) ile Türkiye'de rüzgar enerjisi kullanımını özendirmek ve sistem tasarımı için metodoloji oluşturmak amacıyla Gökçeada'da "*Rüzgar Enerjisi Feasibilite Projesi*" hazırlamıştır. Bu amaçla AREB-TŞ (Avrupa Rüzgar Enerjisi Birliği Türkiye Şubesi) ile bir ortak girişim protokolu yapılmıştır. Proje, Avrupa Yatırım Bankası ve METAP (Mediterranean Technical Assistance Programme) Programı'ndan desteklenmiştir. Projeye Türkiye'de resmi kurumlar ve özel sektör tarafından kabul edilecek şekilde rüzgar santrallerinin geliştirilmesi ve sistem tasarımı için bir mühendislik metodolojisinin oluşturulması, şebeke bağlantılı rüzgar elektrik dönüşüm sistemlerinin final tasarım çalışmaları için referans oluşturmak ve bu sistemlerin yaygınlaştırılmasının sağlanması, bu çalışmanın Türkiye'nin rüzgar açısından zengin olan diğer yerlerine örnek oluşturması, fizibilite çalışması amacıyla seçilecek yerde çevresel etki değerlendirme çalışması yapılarak rüzgar sistemi kurulması durumunda olabilecek etkilerin önceden belirlenmesi ve rüzgar enerjisinin

yaygın kullanımını teşvik ederek sistemdeki yerleşik kaynakların yarattığı kirliliğin azaltılması amaçlanmaktadır.

Türkiye Rüzgar Atlası Projesi kapsamında, İİİİ, Devlet Meteoroloji İşleri (DMI) ile işbirliği yaparak rüzgar enerji kaynağının değerlendirilmesine ve planlamalarına referans oluşturmak, rüzgar enerji dönüşüm sistemlerine uygun olan yerleri belirlemek amacıyla Türkiye'nin Rüzgar Atlası hazırlanmıştır. Rüzgar Atlası'nın hazırlanmasında ilgili istasyonlar için rüzgar ölçüm verileri, arazi pürüzlülük bilgileri, yakın çevresel engel bilgileri ve harita bilgileri (topografya) gerekli olmaktadır. Bu amaçla ilk olarak 1/25000 ölçekli 193 pafta sayısallaştırılmış harita ve 96 istasyona ait meteorolojik rüzgar verisi DMI'den temin edilmiştir.

EİE'nin güneş enerjisi çalışmaları kapsamında EİE Enerji Kaynakları Enar Dairesi Güneş Enerjisi Şubesi, 1982 yılından bu yana güneş enerjisi konusunda araştırma, geliştirme, bilgilendirme ve gösteri çalışmaları yürütmektedir. Çalışmaları arasında; teknoloji takibi, değerlendirilmesi, kaynak ve potansiyel belirlenmesi, kullanım alanlarının araştırılması, araştırma-geliştirme ve gösteri projeleri gerçekleştirilmesi yer almaktadır.

EİE'nin fon aldığı kuruluşlar arasında, Avrupa Birliği, Dünya Bankası, MİTAP, UNIDO, UNDP, JICA ve GTZ yer almaktadır. İşbirliği yaptığı kuruluşlar arasında ise, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, Millî Eğitim Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Devlet İstatistik Enstitüsü, OME (Observatoire Méditerranéen de l'Energie) Fransa, BP Solar İspanya, CDER (Center for the Development of Renewable Energies-Pas), CRESI (Centro Elettrotecnico Sperimentale Italiano) CIEMAT (Centro de Investigaciones Energéticas-Ispanya), EDF (Electricité de France), ENCORE (Endesa Cogeneration Renovables-Ispanya), NREA (New and Renewable Authority-Mısır), RISO (Risoe National Laboratory-Danimarka), STEG (Société Tunisienne de l'Electricité et du Gaz-Tunus), ARMINES (Association pour la Recherche et le Développement), ENSMP (École Nationale Supérieure des Mines de Paris-Fransa) yer almaktadır.

Türkiye'nin yenilenebilir enerji kaynakları konusunda araştırmalarını sürdürerek enerji gereksiniminin büyük bir kısmının bu kaynaklardan karşılanmasına katkıda bulunmak kurumun temel vizyonudur. Binalarda ve ulaşımda enerji tasarrufuna yönelik çeşitli broşür ve kitapçıklar hazırlanarak, kamu kurumlarına, üniversitelere, belediyelere, valiliklere, enerji tasarrufu ile ilgili etkinliklerde katılımcılara dağıtılmaktadır. EİE'nin yayınladığı kitaplar arasında, Enerji ve Çevre İlişkisi, Binalarda Isıtma ve Soğutma, Pencerelerdeki Isı Kaybı, Binalarda Enerji Tasarrufu için Önlemler, Aydınlatmada Enerji Tasarrufu, Kaçak Tüketilen Enerji, Sanayide Enerji Yönetimi Esasları (4 Cilt), Enerji Yönetimi, Kazanlarda Enerji Verimliliğinin Artırılması, Buhar Sistemleri, İzolasyon, Fabrikalarda Enerji ve Kütle Denklilikleri, Basınçlı Hava, Elektrik Enerjisinin Verimli Kullanımı, Fabrikalarda Enerji Tasarrufu Odakları, Güneş Isınımı ve Güneşlenme Süresi Değerleri, Su Akımları Yıllığı, Su Akımları Aylık Ortalamaları, Aylık ve Yıllık Akarsu Gözlem İstasyonları (AAGİ) ve (YAGİ), Göl Seviyeleri, Türkiye Akarsularında Süspanse Sediment Gözlemleri ve Sediment Taşıma Miktarları, Türkiye Akarsularında Su Kalitesi Gözlemleri, Regülatör Yeri için Mühendislik Hidrolojisi Raporu, Baraj Yeri için Mühendislik Hidrolojisi Raporu, Araştırma Havzaları Çalışma Raporu, Doğu Karadeniz-Karadere Havzası Enerji İmkanları Yapılabilirlik Çalışması, Yukarı Köprüçay Havzası-Bazak Barajı ve HES Master Planı Çalışması, Aşağı Arslan Nehri Havzası Enerji İmkanları Yapılabilirlik Çalışması ve Antalya-Alara Çayı Havzası Enerji İmkanları Yapılabilirlik Çalışması yer almaktadır.

EEF'nin yayınladığı veriler arasında, Minimum veya Maximum Akım veya Seviye, Saatlik Akımlar veya Seviyeler, AGİ veya GGI Günlük Seviyeler (Su Gözlem Cetveli), Su Akım Anahtar Eğrisi, Günlük veya Aylık Ortalama Akımlar, Sediment Gözlem İstasyonu'nun Gözlenen Bir Ölçüm Değeri, Bir Sediment Gözlem İstasyonu'nun Gözlenen Tüm Sediment Değerleri, Su Kalitesi Gözlem İstasyonu'nun Gözlenen Bir Ölçüm Değeri, Bir Su Kalitesi Gözlem İstasyonu'nun Gözlenen Tüm Kalite Değerleri, Günlük Ortalama Güneş Enerjisi Verileri, Saatlik Ortalama Güneş Enerjisi Verileri, Saatlik Rüzgar Hız Verisi, Saatlik Rüzgar Yönü Verisi, AGİ için Tesis Yapımı ve Ölçü Alınması, AGİ için Akım Ölçümü veya KGI için Kar Ölçüsü, AGİ için Akım Ölçümü veya KGI için Kar Ölçüsü, AGİ Esel Enkesitri verilmektedir.

İTİP'nin yayınladığı teknik bilgi serileri arasında, Ön Enerji Tasarrufu Etüdü, Yönetimin Destek ve Karlosu, Enerji Muhasebesi, İzleme ve Değerlendirme, Personelin Eğitilmesi, Verilerin Grafik Üzerinde Gösterilmesi, Spesifik Enerji Tüketiminin Hesaplanması, Ana Ekipmanlarınızla İlgili Verileri Aynı Saklayın, Fabrika Performansının Kontrolü İçin Basit İstatistiksel Metotların Denenmesi, Havanın Etkisini Gözönde Alın, Maliyeti Kontrol Edin "Buhar", Maliyeti Kontrol Edin "Yüksek Kalorifik Değerleri", Sıvı Yakıtlı Kazanların Kontrolü ve Verimlerinin İyileştirilmesi, Gaz Yakıtlı Kazanların Kontrolü ve Verimlerinin İyileştirilmesi, Kömür Yakıtlı Kazanların Kontrolü ve Verimlerinin İyileştirilmesi, Fazla Havanın Kontrolü, Kazanlarda Blof Miktarının Azaltılması, Su Tarafındaki Kazan Borularının Temiz Tutulması, Isı Transfer Yüzeylerinin Temiz Tutulması, Blofın Isı Geri Kazanımı, Baca Gazlarından Isı Geri Kazanımı, Kömür Yakıtlı Kazanların Uygun Şekilde Çalıştırılması, Buhar Kaçaklarının Giderilmesi, Buhar Borularının İzolasyonu, Buhar Kapanlarının Kontrolü ve Onarılması, Kondensatın Kazana Geri Gönderilmesi, Buhar Kayıplarının Azaltılması, Elektrik Faturalarında Tasarruf, Güç Faktörünü Düzeltme, Düşük Yüklü Motorların Değiştirilmesi yer almaktadır. Binalarda Enerji Verimliliği Proje Bülteni ve Enerji Verimliliği Özer Filmi de İTİP tarafından yayınlanan süreli yayınlar arasındadır.

Herleitung

Elektronik yolu 7. km No:166 Çankaya ANKARA
Tel: (312) 295 50 00
Faks: (312) 295 50 05
E-mail: elektroniknet@eic.gov.tr
Web: www.eic.gov.tr

Karmahler

T.C. Devlet Tiyatları Rahiberi, TODAİE, 1998
www.eis.don.tr

Ekonomik ve Sosyal Konsey
Economic and Social Council

Günümüzün gelişmiş toplumlarında hükümetle toplum kesimleri arasındaki diyalog sadece siyasal diyalogdan ibaret kalmayıp, ekonomik ve sosyal alandaki sorunlar da sivil toplum örgütleri ile sürdürülmektedir. Ayrıca, bu diyalog tüm toplum kesimlerinin kendi aralarında etkileşim ve işbirliği şeklinde de yaşanmaktadır. Esasen, günümüzde toplumsal sorunların çözümü, bunalmaların ortaya çıkmasını beklemeksizin, katılımcı demokrasi, diyalog, ikna ve uzlaşmadan geçmektedir. Ancak, bu diyalog ve uzlaşmanın, rastlantılara bırakılmayıp, kalıcı ve kurumsal bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Bazı ülkelerde gelenekler bu konuda yeterli olabilirken, birçok ülke bu hususta anayasal veya yasal düzenlemeleri tercih etmiş bulunmaktadır. Türkiye'nin tam üyelik sürecinde bulunduğu, Avrupa Birliği'nin kurumsal yapısı içinde, danışma organı olarak Ekonomik ve Sosyal Komite'ye yer verilmiştir. AB'nin Ekonomik ve Sosyal Komitesi ile Türkiye'nin bunu karşılayan kuruluşu arasında bir ilişki kurulması ise, 1987'de Türkiye'nin tam üyelik başvurusu ile başlayan süreç boyunca, adım adım kaydedilen gelişme sonucu, ancak 1995 yılında, Karma İstişare Komitesi'ne işlerlik kazandırılması ile gerçekleşmiştir.

Türkiye'de Ekonomik ve Sosyal Konsey'in kurulması için anayasal veya yasal herhangi bir düzenleme yapılmamış olduğundan, 17.3.1995 tarihli bir Başbakanlık Genelgesi ile bu yönde ilk adım atılmış, bunu 1996, 1997 ve 1999 yıllarındaki genelgeler izlemiştir. Bunun yanında, VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda "Ekonomik ve Sosyal Konsey yasal çerçeveye kavuşturulacaktır" şeklinde bir hedef öngörülmüş, ayrıca, son birkaç yıl içerisinde kurulan hükümetlerin protokollerinde ve programlarında "Ekonomik ve Sosyal Konsey'in kurulması hakkında kararın" öncelikle çıkarılması gereken yasa tasarıları arasında sayılmıştır. Konsey, ülke sorunlarının yürürlükteki mevzuata ve onaylanmış uluslararası belgelere saygı temelinde bir diyalog ve uzlaşma yoluyla ele alınıp çözüme kavuşturulmasını; kesimlerin ülkenin çıkarlarının halkın çıkarlarıyla bağdaştırılmasını; diyalog ve işbirliğinin kurumsallaştırarak, karar alma mekanizmasına dahil edilmesini sağlamayı öngörmektedir.

Ekonomik ve Sosyal Konsey'in temel işlevi, ekonomik istikrarın kurulması, büyümenin ve sanayileşmenin hızlandırılması, üretimin, yatırımların ve verimliliğin artırılması, ekonomiye rekabet gücü kazandırılması, istihdamın geliştirilmesi ve işsizliğin önlenmesi, ılgınlı niteliğinin yükseltilmesi, gelir dağılımının iyileştirilmesi ve sosyal adaletin sağlanması, sosyal devlet anlayışının gereği olarak kamu hizmetlerinin geliştirilmesi, çalışma hayatının demokratikleştirilmesi, ülke demokrasisinin daha da geliştirilmesi ve güçlendirilmesi gibi temel sosyo-ekonomik amaçlar için sürekli ve kalıcı bir diyalog platformu olmak, danışma organı olarak ortak görüş oluşturmak ve hükümet ile parlamentoya önerilerle bulunmaktır. Hükümet, ekonomik ve sosyal konularda Konsey'e danışabilecek, ekonomik ve sosyal nitelikli program, kanun tasarısı ve teklifleri ile diğer hukuki düzenlemelerle ilgili olarak Konsey'den görüş alabilecektir. Bu durumlarda Konsey, bünyesinde oluşturacağı danışma kurulları ile de tüm kesimlerin görüşlerini raporunda yansıtmaktadır. Kalkınma Planı ve Yıllık Programlar'ın hazırlanması sırasında, ekonomiyi ve sosyal yaşamı doğrudan etkileyen kanun tasarısı ve tekliflerinin hazırlanması sırasında, hükümetin Konsey'e danışması,

ekonomik ve sosyal gelişme yönünde yararlar da sağlayacaktır. Tasarı, sürekli ve kalıcı bir "danışma organı" olarak, yukarıda belirtilen ekonomik ve sosyal konularda diyalog, uzlaşma ve işbirliği platformu oluşturmak amacıyla düzenlenmiştir. Ekonomik ve Sosyal Konsey; Başbakan'ın başkanlığında, Başbakan yardımcısı, Devlet Planlama Teşkilatı'ndan sorumlu Devlet Bakanı, Hazine'den sorumlu Devlet Bakanı, Dış Ticaret Müsteşarlığı'ndan sorumlu Devlet Bakanı, Devlet Personel Başkanlığı'ndan sorumlu Devlet Bakanı, Maliye Bakanı, Tarım ve Köyşleri Bakanı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, Sanayi ve Ticaret Bakanı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı, Gümrük Müsteşarı, Devlet Personel Başkanı ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu, Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nu temsil eden üçer temsilciden ve Başbakan tarafından belirlenecek diğer hükümet temsilcileri ve sivil toplum kuruluşları temsilcileri ile kamu görevlilerinden oluşur.

Ekonomik ve Sosyal Konsey'in amacı, ekonomik ve sosyal politikaların oluşturulmasında, toplumsal uzlaşma ve işbirliğini sağlayacak, sürekli ve kalıcı bir ortam yaratarak, danışma niteliğinde ortak görüş belirlemektir. Konsey'in görev ve yetkileri, toplumdaki ekonomik ve sosyal birimlerin, hükümetin ekonomik ve sosyal politikalarının oluşturulmasına katılmalarını sağlamak, hükümet ile toplumsal kesimler arasında ve toplumsal kesimlerin kendi aralarındaki uzlaşma ve işbirliğini güçlendirecek çalışmalar yapmak, görüş, öneri ve raporları hükümete, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne, Cumhurbaşkanlığına ve kamuoyuna sunmak, görüş bildirirken uzlaşılan ve uzlaşılamayan hususları ayrı ayrı belirtmek, sürekli ve geçici nitelikte çalışma kurulları kurmak ve üyelerini belirlemek, bu kurulların raporlarını görüşmek, Türkiye-Avrupa Birliği Karma İşbirliği Komitesi üyelerini Avrupa Birliği Ekonomik ve Sosyal Komitesi'nin yapısı ve özelliklerini dikkate alarak belirlemek ve Komite'nin çalışmalarını izlemek, amaçları doğrultusunda ulusal ve uluslararası düzeyde seminer ve toplantılar düzenlemek, uygun görülecek toplantılara temsilci göndermek, ekonomik ve sosyal konularda yayımlar ve araştırmalar yapmak ve yaptırmaktır. Konsey ayrıca, hükümetin isteği üzerine, ekonomik ve sosyal nitelikli her türlü konuda, ekonomik ve sosyal yaşamı doğrudan etkileyen kanun tasarıları ve kalkınma planı ile yıllık programların hazırlanması sırasında görüş bildirebilir.

Ekonomik ve Sosyal Konsey'de Konsey Başkanı, Başbakan'dır. Başbakan'ın toplantılara katılamaması durumunda görevlendireceği Başbakan Yardımcısı toplantılara başkanlık eder. Konsey Başkan Yardımcıları ise, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu tarafından bir, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu ile Türkiye Ziraat Odaları Birliği tarafından bir, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu tarafından bir kişi olmak üzere üç başkan yardımcısı belirlenir. Başkan yardımcıları bir yıl süreyle ve döngüsel olarak görev yaparlar. Başkanlık Divanı; Konsey Başkanı, üç Konsey Başkan Yardımcısı ve Konsey Sekreteryası'ndan sorumlu müsteşardan oluşur. Konsey, üç ayda bir, başkanın davetiyle olağan, başkanın daveti veya Başbakan tarafından belirlenecek olanlar dışında kalan temsilcilerin üçte birinin yazılı istemleri üzerine olağanüstü toplanabilir. Toplantı yeter sayısı, Başbakan tarafından belirlenecek olanlar dışında kalan temsilcilerin salt çoğunluğudur. Konsey toplantılarının gündemine ilişkin hazırlıklar, Konsey'i oluşturan kuruluşlardan birer temsilcinin katılımı ile sekreteryaya tarafından yapılır ve toplantı gündemi Başkanlık Divanı tarafından belirlenir, sekreteryaya tarafından temsilcilere duyurulur. Toplantılara ilişkin diğer esas ve yöntemler yönetmelikle düzenlenir.

Konsey gereksinin duyulan konularda görüş bildirmek üzere geçici ve daimi nitelikli çalışma kurulları oluşturabilir. Çalışma kurulları, gerektiğinde geçici nitelikli çalışma grupları oluşturabilir. Çalışma kurulları ile çalışma grupları, çalışmaları ve toplantılarını, bilgi ve veri sağlamak ve görüş oluşturulmasına katkıda bulunmak amacıyla, Başbakanlık, ilgili bakanlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcilerini davet edebilir. Kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, toplantılara katılmak ve devlet sırrı dışındaki tüm bilgi ve verileri sağlamakla yükümlüdür. Çalışma kurulları, gündemi ile ilgili konularda meslek örgütlerini, diğer sivil toplum örgütlerini ve konuyla ilgili uzmanları toplantıya çağırabilir. Çalışma kurulları ile çalışma gruplarının kuruluş, çalışma esas ve yöntemleri yönetmelikle düzenlenir.

Ekonomik ve Sosyal Konsey'in faaliyetleri genellikle toplantılar biçiminde yapılmaktadır. Ekonomik ve Sosyal Gelişmeler Toplantısı, Türkiye'nin Ekonomik Durumu ve Öncelikleri Toplantısı, Makroekonomik Durum Toplantısı, Sosyal Güvenlik Kuruluşlarının Sorunları ve Çözüm Önerileri Toplantısı, Eşel-Mobil Sistemi Uygulanması, Mevsimlik ve Geçici İçi İstihdamı, Ekonomik ve Sosyal Konsey'in Çalışma Usul ve Esasları İç Genelgesinin Hazırlanması, Türkiye'nin AB'ye Üyelik Sürecine İlişkin Genel Değerlendirme gibi çalışmalarla gündemdeki siyasal, ekonomik ve sosyal durumlara ilişkin değerlendirme ve bilgilendirmeler yapılmaktadır.

Kaynakça

T.C. Devlet Teşkilat Rehberi, TODAİE, 2002
www.dpt.gov.tr

Güneydoğu Anadolu Projesi
Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (GAP-BKİ)
Southeast Anatolia Project
Regional Development Administration

Verimli Hilal veya Yukarı Mezopotamya olarak adlandırılan Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) Bölgesi, tarih boyunca Anadolu ve Mezopotamya toprakları arasında geçişi sağlayan bir köprü görevi görmüştür. Kaynağını Doğu Anadolu Bölgesi'nden alan Fırat ve Dicle nehirleri, suları Basra Körfezi'ne boşaltır. GAP Bölgesi'nin Türkiye'nin en az yağış alan bölgesi olması nedeniyle Fırat ve Dicle nehirlerinin su kaynaklarının sulama ve enerji üretimi için değerlendirilmesi öngörülmüştür.

Türkiye, kuruluşunun onuncu yıldönümünde ve ülkenin her alanda değişim ve gelişim içinde bulunduğu sıralarda, elektrik enerjisi ülkenin en belirgin ve öncelikli gereksinimi konumundadır. Türkiye'nin başta su kaynaklarından enerji elde etmesi amacıyla 1935'te Elektrik İşleri Etüd İdaresi (Eİİ) kurulmuştur. Bu amaç doğrultusunda "Keban Projesi" ile keşif etüdlere başlanmış ve Fırat Nehri'nin her açıdan tetkiki ve sonuçlarının tespiti için; Palu, Pertek, Keban Boğazi, Kömürhan, Karakaya ile Kemalpaşe'de birer gözlem istasyonu kurulmuştur. Fırat üzerinde Eİİ tarafından 1938 yılında Keban Boğazi'nde jeolojik ve topografik etüdlere girilmiş, 1950-60 yılları arasında sondaj çalışmalarına ağırlık verilmiştir.

İkinci Dünya Savaşı ve savaş sonrası yaşanan ekonomik güçlükler nedeniyle çalışmaların uzun süre aksaması ve yeni gereksinimlerin ortaya çıkması üzerine 1954 yılında Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ) kurulmuştur. Böylece, Türkiye'de havza çalışmaları yapılması fikri oluşmuş ve DSİ çalışmaları çerçevesinde Türkiye 26 havzaya ayrılarak, etüd ve planlama çalışmalarına başlanmıştır. Çalışmaların verimli olabilmesi için yerel organizasyonlarla işbirliğine gidilmesi benimsenmiştir. Fırat Havzası'nda su ve toprak kaynaklarının geliştirilmesiyle ilgili ilk çalışmalara 1961 yılında Diyarbakır'da kurulan Fırat Planlama Amirliği'nce başlanmıştır. Bu çalışmalar sonucunda 1964 yılında Fırat Havzası'nın sulama ve enerji potansiyelini belirleyen "Fırat Havzası İstikşaf Raporu" geliştirilmiştir. 1968 yılında Aşağı Fırat Projeleri'nde önerilen depolama tesisleri ve hidroelektrik santraller fizibilite, sulama tesisleri de master plan aşamasında olmak üzere bir yerli-yabancı firmalar grubuna ihale edilmiş ve bu çalışmalar 1970 yılında tamamlanmıştır. Diğer yandan Dicle Havzası içinde aynı paralelde çalışmalar DSİ Diyarbakır Bölge Müdürlüğü'nce sürdürülmüştür. Böylece, Aşağı Fırat Havzası ile Dicle Havzası'ndan nasıl yararlanılacağı açıklık kazanmış ve 1977 yılında bu iki havza projesi "*Güneydoğu Anadolu Projesi*" olarak adlandırılmıştır.

Bölge'nin su kaynaklarının geliştirilmesi ile sulamaların sağlayacağı sosyo-ekonomik değişimin büyüklüğü Güneydoğu Anadolu Projesi'nin çok sektörlü entegre bir bölgesel

kalkınma projesi olarak ele alınmasını gerektirmiştir. Bu amaçla yürütülen faaliyetlerin koordinasyonunun sağlanması ve yönlendirilmesi görevi 1986 yılında Devlet Planlama Teşkilatına (DPT) verilmiştir. DPT Müsteşarlığı 1988 yılında, ülke kalkınması ve kalkınma için bir sosyo-ekonomik kalkınma projesi olarak ele almak amacı ile GAP Master Plan çalışmasını başlatmıştır. Bu çalışma kapsamında, Proje için muhtemel yönetim sistemleri ve alternatifleri de ele alınmıştır. GAP Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatı'nın (BKİ) organlarından biri olan GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı 388 sayılı KHK'nı yürürlüğe girdiği 6 Kasım 1989 tarihinde çalışmalarına başlamıştır.

1989 yılında hazırlanan GAP Master Planı'ndan bu yana geçen sürede, Bölge'de, ülkede ve Ortadoğu'daki hızlı gelişmeler nedeniyle, Plan'da öngörülen hedeflerin gerisinde kalmıştır. Irak ambargosu ve terör, Bölge'de kalkınma faaliyetlerini ve Bölge'nin Ortadoğu ülkeleri ile olan ticaretini olumsuz etkilemiş, Türkiye'nin kamu finansman dengesindeki bozulma, Proje'nin kaynak gereksinimini yeterli ve zamanlı bir biçimde karşılayamamasına neden olmuştur. Bu arada kalkınma sürecinde kalkınmanın tanımı ve felsefesine yeni boyutlar eklenmiş; Master Plan'da üzerinde yeterince durulmayan, çevre ve sürdürülebilirlik kavramlarıyla Plan hazırlanırken yeterince dikkate alınmayan katılım-çılık gibi kavramlar ön plana çıkmıştır. Tüm bu gelişmeler ve Bölge'nin kalkınmaya olan gereksinimleri, GAP Bölge Kalkınma Planı'nın yeni bir anlayışla hazırlanmasını gündeme getirmiştir. Bu nedenle GAP İkinci Master Plan'ın en belirgin ilkesi sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı olmuştur. Bu yaklaşımla kamu kaynak ve potansiyelinin rasyonel kullanımı, halkın katılımının güçlendirilmesi, insani gelişme hedeflerinin yakalanması beklenmektedir.

Güneydoğu Anadolu Bölge Kalkınma Planı'nın (GAP BKP) makro çerçevesini 27 Haziran 2000 tarih ve 697 sayılı Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (BYKP) belirlemektedir. Ayrıca, Avrupa Birliği'ne tam üyelik doğrultusunda hazırlanan Ulusal Program ve son olarak Türkiye'nin Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı çalışmalarını çerçevesini oluşturmuştur.

GAP-BKİ, ilgili Devlet Bakanı'nın sorumluluğunda, GAP Yüksek Kurulu kararları çerçevesinde, GAP Bölge kalkınmasına dair planlama, araştırma ve uygulama çalışmalarını yürütmekle görevlidir. GAP Yüksek Kurulu, GAP BKİ tarafından hazırlanacak her türlü plan, proje, ve programları inceleyip karara bağlayan organdır. GAP Yüksek Kurulu, Başbakan başkanlığında GAP'tan sorumlu Devlet Bakanı, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanı ile Bayındırlık ve İskan Bakanı'ndan oluşmaktadır.

GAP-BKİ, GAP Yüksek Kurulu'nun sekreteryası hizmetlerini yürütmekle de görevlendirilmiştir. GAP kapsamına giren yöreleri kalkındırmak, yatırımların gerçekleştirilmesi için plan, altyapı, ruhsat, konut, sanayi, maden, tarım, enerji, ulaştırma ve diğer hizmetleri yapmak veya yaptırmak, yöre halkının eğitim düzeyini yükseltmek için gerekli tedbirleri almak veya aldirmek, kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak diğer görevleridir. GAP-BKİ; çalışmalarını merkez ve bölge teşkilat birimlerine bağlı olarak gerçekleştirir. GAP-BKİ, eğitim, planlama, tarım, sosyal, sanayi gelişme ve yatırımlar, altyapı, çevre, kültür ve turizm, dış ilişkiler ve tanıtım konularında faaliyetlerini yürütmektedir.

Eğitim çalışmaları kapsamında GAP-BKİ, kurumun edindiği bilgi birikimi ve deneyimlerini ulusal-uluslararası kuruluşlarla işbirliği yaparak insani ve sosyal gelişmeye ve kapa-

site geliştirmeye yönelik eğitimler düzenlemektedir. Eğitim faaliyetleri, bölgesel ve insani kapasite geliştirme ile deneyim değişimine yönelik olarak iki kategoride ele alınmaktadır. Kapasite geliştirmeye yönelik eğitimlerde, kırsal kalkınma, bölgesel ve kentsel planlama, yerel yönetimler, çevre, turizm, girişimcilik, kültürlerarası iletişim, proje hazırlama ve yönetimi izleme ve değerlendirme, liderlik, insan kaynakları yönetimi ve su kaynakları yönetimi alanlarında eğitim verilmektedir. Deneyim değişimine yönelik eğitimlerde, katılımcı sulama yönetimi, katılımcı yeniden iskan, kalkınma ve kadın, gençlik programları, sürdürülebilir bölgesel kalkınma konuları ele alınmaktadır. Eğitim çalışmalarlarıyla, GAP'tan dolayı ve doğrudan etkilenen nüfus grupları (kent yoksulları, çiftçiler, kadınlar, gençler, sokakta çalışan çocuklar vb.), kamu kurumları, özel sektör, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları yönetici ve görevlileri, üniversite mensupları, yüksek lisans öğrencileri, GAP'ın gerçekleştirilmesinde edinilen bilgi ve birikimden yararlanabilecek ülkelerin bölgesel/kırsal kalkınma ile ilgili kamu, özel ve gönüllü kuruluşların yönetici ve çalışanlarına ulaşmayı hedeflemektedir.

Planlama çalışmaları çerçevesinde, 1989'da hazırlanan GAP Master Planı ile; GAP Bölgesi'nin kalkınması için yapılması önerilen tüm faaliyetler ve ön projeler tespit edilmiştir. Ancak GAP Bölgesi'nde öngörülere uymayan önemli gelişmeler meydana gelmiş ve projeksiyonların bir bölümü gerçekleşmemiştir. Bölge'de çok önemli demografik değişiklikler ve önemli oranda kentleşme görülmüştür. Bunun yanı sıra, 1990'larda kalkınmada ortaya çıkan katılımcılık, kalkınmanın sürdürülebilirliği, cinsiyet dengeli kalkınma ve özel sektörün katılımı gibi kavramlarla GAP Master Planı'nın yenilenmesi gereksinimi doğmuştur. Bakanlar Kurulu kararı ile Haziran 1998'de GAP'taki tüm yatırımların tamamlanması için 2010 yılı hedef yılı olarak belirlenmiş ve GAP'ın tüm sektörel bileşenleri ile birlikte 2010 yılında tamamlanması için koordinasyon ve planlamaları yapma görevi GAP İdaresi'ne verilmiştir. İlgili kesimlerin katılımıyla hazırlanmış olan bu plan, aynı zamanda, hangi projelerin hangi kuruluşlar tarafından ve ne şekilde yapılacağını gösteren yıllık uygulama programının da temelini oluşturmaktadır.

Bölge'de tarımsal faaliyetler kapsamında sulama, tarım, hayvancılık alanında projeler uygulanmaktadır. *GAP Bölgesi Sulama Kanallarındaki Suyun Regülasyonu ve İşletilmesi ile Su Tasarrufu Sağlayan Sulama Metod ve Teknolojileri Projesi*; Türkiye'nin en büyük su kanalı olan Harran Ana Kanalı'nda uygulanmıştır. Proje, su dağıtım sistemleriyle su tasarrufu sağlamayı amaçlamaktadır. *GAP Bölgesi'ndeki Sulama Sistemlerinin İşletme Bakım ve Yönetimi Projesi*; GAP-BKI tarafından yürütülen proje, çiftçilerin, iyi bir işletme, bakım ve yönetim düzenlemesinin yanı sıra etkin bir eğitim ve yayım sistemi ile ekonomik ve sosyal refahını arttırmayı amaçlamaktadır. *Tarımsal Araştırma Geliştirme Projesi*; GAP ile sulamaya açılacak 1.7 milyon hektar alanda yetiştirilebilecek ürün çeşitlerinin ve türlerinin tespit edilmesini amaçlamaktadır. Projeye ilgili çalışmalar TÜBİTAK, Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi ve ICARDA (Uluslararası Kurak Alanlarda Tarımsal Araştırma Merkezi) tarafından yürütülmektedir. *Sulama Dışı Alanlarda Halkın Gelir Düzeyinin Artırılması Projesi*; GAP-BKI, İl Tarım Müdürlüğü işbirliğiyle yürütülmektedir. Proje, sulama alanları dışında kalan nüfusun mevcut sosyo-ekonomik durumlarının, potansiyellerinin saptanarak gelir getirici yeni faaliyet alanlarının ve bunların geliştirilmesi yollarının belirlenmesi amacıyla uygulanmıştır. *Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Projesi*; GAP Bölgesi'nde orman kaynaklarının korunması, iyileştirilmesi, genişletilmesi, hayvancılıkta büyük öneme sahip meraların korunması ve ıslah edilmesi, erozyonun önlenmesi amaçlanmaktadır. Proje, Çevre ve Orman

Bakanlığı, Türkiye Erozyonla Mücadele ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA) ve GAP BKİ'nin işbirliğiyle yürütülmektedir. *Kırsal Kalkınma Projesi*; GAP-BKİ ve Avrupa Birliği tarafından gerçekleştirilen C.A.D. Bölgesinde Kalkınma Planı ile amaçlanmaktadır. C.A.D. Bölgesi'nde sularan alanlarla sulanmayan alanlar arasındaki gelişmişlik ve gelir farklığını gidermeyi amaçlayan bu proje ile küçük, topraksız ve ekonomik açıdan sıkıntılı çiftçilere ulaşılarak özellikle küçük-ölçekli ayni ve nakdi desteklerle ile üretkenliklerinin artırılmasına çalışılmaktadır.

Sosyal faaliyetler kapsamında, toplumsal örgütlenme ve katılım, nüfus hareketleri ve yerleşme, eğitim, sağlık, istihdam ve gelir, tarımsal yayım, mülkiyet ve arazi kullanımı gibi temel çalışma alanları ele alınmaktadır. GAP Bölgesi'nde açılan Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM); eğitim ve sosyal-kültürel etkileşim yoluyla; kadının statusünü yükseltmeyi, cinsiyet dengeli bir kalkınmayı amaçlamaktadır. Bunun dışında sağlık ve eğitime yönelik uygulamalar, sosyal gelişmeye yönelik, proje geliştirme ve uygulama faaliyetleri, insan kaynaklarının geliştirilmesine ilişkin eğitim programlarını kapsamaktadır. *Birecik Barajı'ndan Etkilenen Nüfusun Yeniden Yerleşimi, İstihdamı ve Ekonomik Tatminleri için Planlama ve Uygulama Projesi*; Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'na (UNDP) desteklenen "GAP Bölgesi'nde Sürdürülebilir Kalkınma Programı" içinde yer alan 29 alt projeden biri olan Proje, GAP-BKİ tarafından Ağustos 1997'de başlatılmıştır. Proje, Birecik Barajı'nın göl aynası altında kalan veya kısmen etkilenen yerleşim yerlerindeki halkın yeniden yerleşimlerine yardımcı olmak ve yeni yaşamlarına sosyal, kültürel ve ekonomik uyumlarını kolaylaştırmak, daha önceki benzer uygulamalarda yaşanan olumsuzlukların önlenmesini amaçlamaktadır. *Ilısu Barajı'ndan Etkilenen Nüfusun Yeniden Yerleşimi, İstihdamı ve Sosyo-Ekonomik Tatminleri için Destek Projesi* ile Dicle Nehri üzerindeki Ilısu Barajı'ndan etkilenen kırsal yerleşimler ve Hasankeyf ilçe merkezindeki nüfusun yeniden yerleşimi ve istihdamı ile yeni yaşamlarına sosyal, ekonomik ve kültürel uyumlarını kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Proje'nin yeniden yerleşim konuları dışındaki bileşenleri GAP İdaresi ile UNDP tarafından ortaklaşa yürütülen "Sürdürülebilir Kalkınma Programı" kapsamındaki 29 alt projeden biridir. *Diyarbakır Kentinde Sokakta Çalışan Çocukların Rehabilitasyonu Projesi*; sokakta çalışan çocukların ve ailelerinin yaşam standartlarını yükseltmeyi, yerel kapasiteyi güçlendirmeyi, çocuk işçiliğini kademeli olarak azaltmayı amaçlamaktadır. Proje, GAP-BKİ koordinasyonunda Diyarbakır Valiliği, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), GAP-BKİ ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Psirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü (SHÇEK) işbirliği ve bir sivil toplum örgütünün sağladığı teknik ve finansal katkı ile yürütülmektedir.

Köy Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi'nin amacı terör nedeniyle yaşadıkları yerleri terketmek durumunda kalan nüfusun ve kendi istekleri ile güvenliği sağlanan köylerine geri dönme eğiliminde olan nüfusun planlı bir biçimde geri dönüşlerinin sağlanması ve sürdürülebilir yaşam koşullarının oluşturulması amaçlanmaktadır. 1999 yılına kadar valilikler tarafından gerçekleştirilen uygulamalar, Proje ile birlikte dönüş sürecinin etkin bir biçimde gerçekleştirilmesi ile uygulamada çeşitli kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonun sağlanmasını temel almaktadır. Proje, yeniden yerleşim, kırsal kalkınma, altyapı temini, sosyal donatı ve arazi kullanım planlaması konularındaki çalışmaları kapsamaktadır.

Sanayi faaliyetlerinde, ekonomik kalkınmanın tüm bölgelere dengeli dağılımı ve bölgeler arasındaki sosyal ve ekonomik dengesizlikleri dikkate alarak sanayileşmenin sağlanmasında organize sanayi bölgeleri (OSB) ve küçük sanayi siteleri (KSS) kurulması ulusal politika olarak uygulanmıştır. Küçük ve Orta Boy İşletmelerin (KOBİ) kalkınma plan ve

programlarında öngörülen hedeflere göre korunmaları, üretimlerini arttırmaları, kalite standartlarını yükseltmeleri, ek istihdam yaratmaları ve rekabet güçlerini yükseltmeleri için ülke genelinde uygulanmak üzere bir KOBİ Kararnamesi hazırlanmıştır.

1997 yılında GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (GAP BKİ) ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (BMKP) tarafından başlatılan *Küçük ve Orta Ölçekli Girişimcileri Destekleme Projesi (GAP-GİDEM)*, Avrupa Birliği'nin sağladığı finansman ile, bölgedeki küçük ve orta ölçekli işletmeler, turizm işletmeleri, tarımsal işletmeler ve el sanatlarına yönelik girişimciliğin geliştirilmesi ile kadınların ve gençlerin ekonomiye kazandırılması alanlarına yönelik olarak tasarlanmıştır. Bu amaçla bölgedeki mevcut ve potansiyel girişimcilere danışmanlık, eğitim ve bilgilendirme konularında hizmetler verilmektedir. GAP-GİDEM'ler halen Adıyaman, Diyarbakır, Mardin ve Şanlıurfa illerindeki ofisleri ile bölgeye hizmet vermektedir. 2003 yılında GAP-GİDEM Projesi çerçevesinde küçük ve orta ölçekli toplam 351 işletmeye danışmanlık/tavsiye hizmeti sunulmuştur. Ayrıca 29 eğitim/seminer organize edilmiş ve bu eğitimlerden 1392 kişi yararlanmıştır. GAP-GİDEM ofisleri özellikle meyzuat ve teşvikler konusunda yatırımcı ve işadamlarına bilgilendirme hizmetleri sağlamıştır. Bölgesel ölçekte sektörel fırsatların geliştirilmesi (ekolojik tarım, aromatik bitkiler, tekstil, sarımsak, bağcılık, kadın girişimcilik, mermer ve gümüş işleme) konularında da çalışmalar sürdürülmektedir.

Altyapı faaliyetleri, olarak GAP Bölgesi yerleşmelerinde içme suyu, kanalizasyon, arıtma, yağmur suyu drenajı, katı atık tesisi gibi çalışmalar yapılmaktadır. Bu kapsamda, *GAP Bölgesel Ulaşım ve Altyapı Projesi (BUA)*, *27 Yerleşimin Kanalizasyon Tatbikat Projeleri*, *21 Yerleşimin Atıksu Arıtma Tesisi Tatbikat Projeleri*, *GAP Uluslararası Havaalanı*, *GAP Kentsel Sanitasyon ve Planlama Projesi*, *GAP Bölgesi Orta ve Küçük Ölçekli Yerleşimlerde Eysel Atıksuların Arıtılarak Sulama Amaçlı Kullanılması Projesi* uygulanmıştır.

"*GAP Bölgesi Orta ve Küçük Ölçekli Yerleşimlerde Eysel Atıksuların Arıtılarak Sulama Amaçlı Kullanılması Projesi*", GAP Bölgesi'nde sulamadaki kısıtlamaları aşabilmek ve arıtılmadan kullanılan eysel atıksular ile yapılan sulama uygulamalarını düzenlemek amacıyla bir pilot proje hazırlanması ve elde edilen tecrübe ile uygulamaların yaygınlaştırılması amacı ile geliştirilmiştir. Proje, ülke uygulamaları içinde bir ilk olma özelliğini taşımaktadır. GAP-BKİ tarafından 1999 yılında hazırlanan teknik şartnameye uygun olarak, üç aşamalı bir proje geliştirilmiştir. Projenin I. ve II. aşamaları kapsamındaki çalışmalar, UNDP-GAP özel fonu ile Fransız Hükümeti'nin sağladığı finansman ile yürütülmüştür.

Çevre faaliyetleri kapsamında, *Diyarbakır ve Yöresi Çevre Araştırma, Atatürk Baraj Gölü Alt-Bölge Gelişme Planı*, *Adıyaman Çevre Eğitimi*, *Adıyaman Eko-Kent Planlama Yaklaşımı*, *Midyat ve Nusaybin Çevre Eğitimi*, *GAP Bölgesi'nin Günümüzdeki ve Tahin Gelecekteki İktisadi Durumunun İncelenmesi* projeleri yürütülmüştür. Kültür ve turizm faaliyetleri kapsamında, *GAP Bölgesi'ndeki Kültür Varlıklarının Araştırılması*, *Korunması ve Tanıtılması*, *Antik Zeugma (Belus) Kenti'ne İlişkin Acil Kurtarma Çalışması*, *Mardin'de Katılamcı Kentsel Rehabilitasyon Projesi*, *Acırlı (Mardin-Midyat) Ören Yeri Çevre Düzenleme Projesi*, *Mardin Kentsel Tasarım Projesi* yürütülmüştür.

GAP-BKİ, GAP Bölgesi'nin kültürel mirasını sadece restorasyon, kentsel tasarım çalışmaları olarak değerlendirmemekte, bölgenin sosyal, kültürel, eğitimsel, ekonomik ve istihdam

boyutuyla kalkınmasını sağlayacak "Alt Bölgesel Kalkınma Planı" yaklaşımı ile ele almak-
tadır. Zeugma Antik Kenti'nde ilk kez kazılara 1987 yılında Gaziantep Müze Müdürlüğü
tarafından başlanmıştır. GAP kapsamında, Fırat Nehri üzerinde yapımı öngörülen ve
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na, 1993 yılında yap-işlet-döret modeli ile inşa
edilmek üzere uluslararası bir konsorsiyuma (Birecik A.Ş.) ihale edilmiş bulunan Birecik
Barajı inşaatının başlaması nedeniyle, Zeugma'da yürütülen kazı çalışmaları ayrı bir boyut
kazanmıştır. Baraj inşaatının belirlenmesinden sonra, Kültür Bakanlığı tarafından 1992
yılından itibaren "acil kazı ve kurtarma çalışmaları" başlatılmıştır. Birinci derecede arkeolo-
jik sit alanı olan Zeugma'da, 1987 yılında başlayan kazı çalışmaları, Birecik Barajı inşaatının
başlaması nedeniyle, 1992 yılından itibaren acil kazı ve kurtarma çalışmaları şeklinde
sürdürülmüştür. Zeugma'da, GAP İdaresi'nin koordinasyonunda, Packard Humanities
Institute'nün finansmanıyla, Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün
izni ve Gaziantep Müzesi'nin denetiminde, Gaziantep Valiliği ve Birecik A.Ş.'nin katkılarıyla
Oxford Arkeoloji Birimi'nin kazı alanındaki profesyonel yönetiminde çok uluslu bir kazı
ve kurtarma çalışması başlatılmıştır.

7 Aralık 2001 tarihinde Hazine Müsteşarlığı, GAP BKK ve Avrupa Birliği arasında imza-
lanan finansman anlaşması ile yürürlüğe giren GAP Bölgesel Kalkınma Programı, 2002
yılından itibaren beş yıllık bir uygulama dönemini kapsamaktadır. "GAP Bölgesel
Kalkınma Programı" bileşenlerinden biri olan "*Kültürel Mirasın Geliştirilmesi Projesi*"
uygulanmaktadır. GAP Bölgesi, insanlık tarihinde medeniyetlerin beşiği olmuş, tarih
boyunca Anadolu ve Mezopotamya arasında bir köprü görevi görmüştür. GAP Bölgesi,
tarih öncesi çağlardan başlamak üzere birçok uygarlığın bıraktığı kültür varlıkları ve tu-
rizm potansiyeliyle ayrı bir önem taşımaktadır. Bölge, son yıllarda yaşanan hızlı değişim-
le birlikte, baraj göl aynalarının ve sulama kanallarının kültür varlıklarını etkilemesi,
birçok höyük üzerinde tarım yapılması, çağdaş yaşamın getirdiği kentleşme ve göç,
sosyo-kültürel yapının gün geçtikçe değişimi gibi nedenlerle hızlı bir kültür erozyonu-
yla karşı karşıya bulunmaktadır. Bu nedenle GAP kapsamında yer alan tarihi ve kültürel
değerler ayrı bir duyarlılık içinde ele alınmaktadır. Bu bağlamda Avrupa Komisyonu
tarafından sağlanan hibe ile 2003 yılında Kültürel Miras Geliştirme Projesi
başlatılmıştır. Kültürel Miras Geliştirme Projesi, bölgenin kültürel ve tarihi mirasını
korurken, aynı zamanda GAP Bölgesi'nin bu mirasına dikkat çekerek, sürdürülebilir
kültürel turizmin geliştirilmesini hedefleyen yerel girişimleri destekleyecektir.

GAP BKK'nin, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAIE), ODTÜ,
Hazine Müsteşarlığı, Academy International, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme
ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), AIESEC (Uluslararası Öğrenci Değişim
Organizasyonu), Hacettepe Üniversitesi, Kültür Bakanlığı, Türkiye Mühendis ve Mimar
Odaları Birliği (TMMOB), Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı,
Sosyoloji Derneği, Tarımsal Enerji ve Mekanizasyon Araştırma Eğitim Vakfı (TEMAY),
Çukurova Üniversitesi, Türkiye Kalkınma Vakfı, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları
Konfederasyonu (TESK), Türkiye Ziraatçılar Derneği, ABD Ticaret ve Kalkınma
Ajansı, Harran Üniversitesi, Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilcililiği (AKTT), DEL-
CAN Firması, Yeşil Adımlar Çevre Eğitim Derneği, Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği
Doğu Akdeniz ve Orta Doğu Bölge Teşkilatı (IULA-EMME), İstanbul Teknik Üniver-
sitesi, Türkiye Erozyonla Mücadele ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA), Çevre ve
Orman Bakanlığı, ODTÜ Tarihsel Çevre ve Araştırma Merkezi (TAÇDAM), Çevre ve
Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL), Doğal Hayatı Koruma Vakfı
(DHKV), Dünya Sağlık Örgütü, Türkiye Kalkınma Bankası, Halk Bankası ve TEDAŞ
Genel Müdürlüğü ile işbirlikleri bulunmaktadır.

1992 Rio Konferansı'nın bir sonuç bildirgesi olan Gündem 21, "Sürdürülebilir Kalkınma" kavramının yaşama geçirilmesine yönelik en geniş kapsamlı eylem planıdır. Rio Konferansı, katılımcı mekanizmaların ve süreçlerin benimsenmesini sağlamıştır. Alınan bu karar ve belirlenen hedefler doğrultusunda GAP'a insanı merkez alan entegre bir kalkınma projesi kimliğini kazandırmak amacıyla, 1997'de GAP İdaresi ve UNDP teknik işbirliğiyle "Sürdürülebilir Kalkınma Programı" gerçekleştirilmiştir. 1997 yılı uluslararası işbirliklerinin başlangıç yılı olmuştur. GAP İdaresi, Birleşmiş Milletler Gıda Örgütü (FAO), Avrupa Birliği (AİT) ve Dünya Bankası (IBRD) ile program ve projeler yürütmektedir. Bunun dışında, ABD'de Arizona Eyalet Üniversitesi (ASU), San Diego Eyalet Üniversitesi (SDSU), Oklahoma Eyalet Üniversitesi (OSU), Kent Eyalet Üniversitesi (KSU), Portland Eyalet Üniversitesi (PSU); Amerika'da yerleşik bir hayır kuruluşu olan Hasna Inc.; Merkezi Suriye'de bulunan Uluslararası Kurak Alanlarda Tarımsal Araştırmalar Merkezi (ICARDA); merkezi Sri-Lanka'da bulunan Uluslararası Su Yönetimi Enstitüsü (IWMI); Mısır Güney Vadi Kalkınma İdaresi (TOSHKA); Bari'de (İtalya) bulunan Akdeniz Tarımsal Araştırma Örgütü (CHIEAM-IAMB) ve Suriye Sulama Bakanlığı Arazi Islah Müessesesi (GOLD) ve İsrail Dışişleri Bakanlığı Uluslararası İşbirliği Merkezi (MASHAV), US Army Corp.'s of Engineers, International Program for Technology and Research in Irrigation and Drainage (IPRTD), Kanada Uluslararası Kalkınma Araştırma Merkezi (IDRC), Uluslararası Su Kaynakları Birliği (IWRA), Dünya Su Konseyi (WWC), Küresel Su Ortaklığı (GWP), Uluslararası Hidrolik Enerji Birliği (IHA) ile işbirlikleri geliştirmiştir.

Haziran 1998'de hükümet, GAP'ın 2010 yılında tamamlanmasını öngören bir karar almış ve bu doğrultuda planların hazırlanması görevini de GAP-BKİ'ne vermiştir. Proje tamamlandığında, yılda toplam 50 milyon metreküpten fazla su akıtan Fırat ve Dicle nehirleri üzerindeki tesislerle, Türkiye toplam su potansiyelinin %28'i kontrol altına alınması, Çukurova'nın 4.5 katı olan 1.7 milyon ha'nin üzerinde arazinin sulanması ve 7460 megavatın üzerinde bir kurulu kapasiteyle yılda 27 milyar kilovatsaatlık hidroelektrik enerjisi üretilmesi öngörülmektedir. Planlanan toplam sulama alanı, Türkiye'de ekonomik olarak sulanabilir toplam alanın %20'sine eşdeğer olacaktır. GAP'ın sulama projeleri tamamlandığında, Türkiye'de şimdiye kadar devlet eliyle gerçekleştirilen sulama alanına eşit bir alan daha sulı tarıma açılmış olacaktır.

GAP-BKİ, ilgili kurum ve kuruluşlar arasında gerekli koordinasyona yardımcı olmak, GAP ile ilgili tüm kuruluş ve kişiler arasındaki iletişimi kolaylaştırmak ve projeye ilişkin görüş ve düşünceleri aktarmak amacıyla "GAP Dergisi" adında Türkçe ve İngilizce olarak periyodik bir yayın çıkartmaktadır. Kurumun diğer süreli yayımları ise, GAP'ta Son Durum (Basın Bülteni), GAP İdaresi 1998 Yılı Faaliyet Raporu, ÇATOM Bülteni, Halferi Bülteni'dir. GAP Bölgesel Kalkınma Planı, GAP Bölgesi'nde Toplumsal Değişim Eğilimleri, Şanlıurfa Gecekondu Yerleşimlerinde İyileştirme, Yasallaştırma ve Altyapı Projesi, Ekonomik Kalkınma Ajansı (EKA) İçin Model Etüdü, GAP Tarımsal Pazarlama ve Ürün Deseni Araştırması, GAP Bölgesi'ndeki Tarım İşletmelerinin Ekonomik Analizi, Kısa, Orta ve Uzun Dönemdeki Kredi İhtiyaçlarının Belirlenmesi, GAP Bölgesi'ndeki Baraj Göl Aynaları Altında Kalacak Yörelere İstihdam ve Yeniden Yerleşim Sorunları Araştırması, GAP Tarımsal Araştırma ve Geliştirme Proje Paketi, GAP Bölgesi Ulaşım ve Altyapı Geliştirme Projesi, GAP Bölgesi'nde Kadının Statüsü ve Kalkınma Sürecine Entegrasyonu Araştırması, GAP Bölgesi Nüfus Hareketleri Araştırması, Gaziantep Karı Anık Depolama Kurumsal Uygulama Projesi, Hasat Sonu Yönetim, GAP Bölgesi Kışal

Kalkınmasında Kooperatifçilik ve Diğer Örgütlenme Modelleri, GAP Enformasyon Dizisi, Birecik, Halferi, Suruç, Bozova İlçeleri ile Rumkale'deki Taşınmaz Kültür Varlıkları, GAP Bölgesi'nde Kültür Varlıklarının Korunması, Yaşatılması ve Tanıtılması Sempozyumu, Geçmişten Geleceğe Bir Köprüdür ZEUGMA, Adıyaman Turizm Rehberi, 8.Ulusal Halk Sağlığı Kongresi, II.Ulusal Tropikal Hastalıklar Kongresi, GAP II.Tarım Kongresi, Her Yönüyle GAP Sempozyumu, Bölgesel Kalkınma Sürecinde Sosyal Hizmet Sempozyumu'99 kurumun diğer yayınlarıdır.

İletişim

Merkez

Willy Brandt Sok. No: 5 Çankaya 06680 ANKARA

Tel: (312) 442 23 24

Faks: (312) 440 13 84

Web: www.gap.gov.tr

Bölge Müdürlüğü

E.İ. 155 Urfa Tünel Ağız 63000 ŞANLIURFA

Tel: (414) 314 17 50 (4 Hat) Faks: (414) 313 50 73

E-mail: bolge@urfa.gov.tr

Web: www.gap.gov.tr

Kaynaklar

GAP 2000 Yılı Faaliyet Raporu

www.gap.gov.tr

Güneydağı Anaokulu Projesi Broşürü

www.zeugma2000.com

www.delturccc.eu.int

www.stgp.org

Hazine Müsteşarlığı The Undersecretariat of Treasury

Osmanlı İmparatorluğu'nda Hazine, çeşitli aşamalardan geçtikten sonra, 1863 yılında Maliye Nezareti bünyesinde Hazine-i Vezne'nin kurulmasıyla son şeklini almıştır. Hazine-i Vezne, devlet gelir ve giderlerini zaman ve mekân itibarıyla denkleştirilmesi olarak tanımlanan hazinenin klasik işlevlerini Merkez Bankası kurulmadan önce vilayete bağlı birimlerin nakit açık veya fazlası olan idari birimlerden nakit açığı olan birimlere nakit aktarımı yapardı. Böylece çıkan sonuç vilayetin kendi hesaplarıyla birleştirilerek vilayetin nakit durumu tesbit edilirdi. Vilayetin nakit fazlası varsa, bu fazlalık merkezdeki kasaya gönderilir, şayet nakit açığı varsa merkezden nakit istenirdi. Bu dönemde Hazine, para nakillerini genellikle posta yoluyla gerçekleştiriyordu. Osmanlı Bankası'nın şubeleri olan yerde, bu işlem sözkonusu banka tarafından yerine getiriliyordu. Osmanlı Bankası imtiyaz mukavelesi uyarınca Hazine için bir cari hesap da açılmıştı. Vezne işlemleri ise mal sandıkları tarafından üstlenilmişti. Cumhuriyet döneminde Hazine-i Vezne 1927 yılına kadar Maliye Vekaleti bünyesindeki konumunu korumuş, 1927 yılı Bütçe Kanunu ile 'Hazine-i Vezne ve Muamelat-ı Nakdiye Müdüriyeti'ne dönüştürülmüştür. 1929 yılında 'Muamelat-ı Nakdiye Müdürlüğü'ne, 1936 'Nakdiye Müdürlüğü'ne dönüştürülen Hazine, 'Nakit İşleri Genel Müdürlüğü' adını almış ve 1942 yılında Hazine Genel Müdürlüğü'ne dönüştürülmüştür. Daha sonra 1960 yılında ve 'Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilatı'nı da bünyesine alarak 'Hazine Genel Müdürlüğü ve Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilatı Genel Sekreterliği' adını almıştır. 13 Aralık 1983 tarih ve 188 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile Başbakanlığa bağlı Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı oluşturulmuştur. Müsteşarlık bünyesindeki Kamu Finansmanı, Dış Ekonomik İlişkiler ve Banka ve Kambiyo başkanlıkları Hazine fonksiyonlarını üstlenmiştir. Daha sonra, 1984 yılında bu birimler genel müdürlük olarak düzenlenmişlerdir. Bu yapı da, bazı alt birimlerin görev ve işlevlerini genişleterek ana hizmet birimi haline getiren 4 Mayıs 1989 tarih ve 376 sayılı KHK ile bir kere daha değiştirilmiştir. Müsteşarlık Merkez Teşkilatı 1991 yılında bir kez daha değişikliğe uğrayarak, Devlet Planlama Teşkilatı bünyesindeki, Teşvik ve Uygulama, Yabancı Sermaye ve Serbest Bölgeler başkanlıklarını genel müdürlükler olarak bünyesine almıştır. Son defa, 1993'te yeniden düzenlenen Hazine bir kez daha yapısal değişikliğe uğrayarak 4059 sayılı kanun ile Dış Ticaret'ten ayrılarak "Hazine Müsteşarlığı" adı ile bugünkü yapısına kavuşmuştur.

Hazine Müsteşarlığı, ekonomi politikalarının tespitine yardımcı olmak ve bu politikalar çerçevesinde hazine işlemleri, kamu finansmanı, kamu iktisadi teşebbüsleri ve devlet işletmeleri, ikili ve çok taraflı dış ekonomik ilişkiler, uluslararası ve bölgesel ekonomik ve mali kuruluşlarla ilişkiler, yabancı ülke ve kuruluşlardan borç ve hibe alınması ve verilmesi, ülkenin finansman politikaları çerçevesinde sermaye akımlarına ilişkin düzenleme ve işlemlerin yapılması, bankacılık ve sermaye piyasası, yurtdışı müteahhidlik hizmetleri, sigorta sektörü ve kambiyo rejimine ilişkin faaliyetler ile yatırım ve yatırım teşvik faaliyetlerini düzenlemek, uygulamak, uygulamanın izlenmesi ve geliştirilmesine ilişkin esasları tespit etmek amacıyla kurulmuştur. Hazine Müsteşarlığı'nın hedefi Türkiye'de sürdürülebilir bir

ekonomisinin kurumsallaşmasını sağlayarak borçlar ve ödemeler dengesini sorunsuz bir konuma ulaştırmaktır. Hazine Müsteşarlığı'nın ana hizmet birimleri arasında Kamu Finansmanı Genel Müdürlüğü, Kamu İktisadi Teşebbüsleri Genel Müdürlüğü, Dış Ekonomik İlişkiler Genel Müdürlüğü, Banka ve Kambiyo Genel Müdürlüğü, Banka ve Kambiyo Genel Müdürlüğü, Sigortacılık Genel Müdürlüğü, Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü bulunmaktadır.

Kamu Finansmanı Genel Müdürlüğü'nün görevleri; hazine işlemlerini yürütmek, devlet giderlerinin gerektirdiği nakli sağlamak, devletin genel bütçe ile ilgili yurtdışı ödemelerini yapmak, iç ödemeler ve dış ödemeler saymanlıkları kurmak ve yönetmek, devlete ait para, kıymetli maden ve değerleri muhafaza etmek, yönetmek ve nemalandırmak, devletin iç borçlanmasını yürütmek, devlet tahvili, hazine bonosu ve diğer iç borçlanma senetleri çıkarmak, ihale yöntemi, sürekli satış yöntemi ve diğer yöntemlerle satışını yapmak ve yaptırmak, bunların satış miktarlarını, değerlerini ve faizlerini belirlemek, devlet borçlarının yönetimine ilişkin olarak her türlü iç borçlanmanın hazırlık, akit, ihraç ve dış borçlanma da dahil olmak üzere ödeme, erken ödeme, kayıt işlemlerini yürütmek ve devlete verilen faiz ve ikrazata ilişkin işlemleri yapmak, Hazine'nin iç ve dış borç garantisi verdiği konulara ilişkin olarak garantinin yerine getirilmesine yönelik ödemeleri borç idaresi altında yapmak ve bu amaçla Devlet Borçları Saymanlığı kurmak ve yönetmek, borç yönetiminin hesabını tutmak, Türkiye'nin dış borç veri tabanını oluşturmak, bu amaçla dış borç kütüğü tutmak, muhtelif kanun ve diğer mevzuat çerçevesinde hazine garantisi verilmesi ile ilgili işlemleri yürütmek, gerekli kayıtları tutmak, garanti ve devir şartlarını belirlemek, Türk parasının dolaşımı ve istikrarını sağlamaya yönelik politikaları Merkez Bankası ile birlikte oluşturmak ve uygulamak, para politikası ile ilgili konularda Hazine ve Merkez Bankası ilişkisini kurmak, nakit yönetimini genel ve katma bütçeli idarelerle özel bütçeli kuruluşların, döner sermayeli kuruluşların ve fonların gereksinimleri ve para politikasının genel hedefleri doğrultusunda yürütmek, ülkenin finansman politikaları çerçevesinde yerli ve yabancı özel sektörün yatırım ve sermaye faaliyetlerinin plan, hedef ve gayelerine uygun bir şekilde yürütülmesini teşvik ve tanzim edecek tedbirleri teklif etmek, kanun, kanun hükmünde kararname, bakanlar kurulu kararı, yönetmelik ve diğer mevzuatta kurulmuş fonlarla ilgili genel politikaları belirlemek, para ve bütçe politikalarını dikkate alarak fonlar arasında koordinasyonu temin etmek, fonlar arası aktarımları koordine etmek, fonların makro ekonomik dengeler içindeki yeri ve önemi ile etkilerini değerlendirmek ve bu konuda önerilerde bulunmak, benzeri nitelikteki işlem ve sektörler için birden fazla fonun kaynak tahsisini önleyici çalışmalar yapmak ve teklifte bulunmak, yeni kurulacak fonlarla ilgili görüş bildirmek, fonların yeniden yapılandırılmaları, tasfiye veya birleştirilmelerine ilişkin çalışmalar yapmak ve bu konuda ilgili kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, madeni para ve hatıra para basımını planlamak ve bu amaçla Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü ile ilişkileri yürütmektir.

Kamu İktisadi Teşebbüsleri Genel Müdürlüğü'nün görevleri; hazine pay sahipliğinin gerektirdiği her türlü işlemi yapmak, Hazine ile kamu iktisadi teşebbüsleri ilişkisini kurmak, bu kuruluşların Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nın görüşünü alarak yıllık genel yatırım ve finansman programlarını hazırlamak ve Bakanlar Kurulu'nun onayına sunmak, uygulamayı izlemek ve yıl içinde ortaya çıkacak gelişmelere göre programda gerekli değişiklikleri yapmak, kamu iktisadi teşebbüslerinin faaliyetlerini kanun, rüçuk ve yönetmelik hükümlerine uygun olarak yürütülmesini takip etmek, kamu iktisadi teşebbüslerinin etkin ve verimli çalışmasını sağlamak veya özelleştirilmelerine hazırlık amacıyla küçültülmesini, bölünmesini veya birleştirilmesini, kısmen veya tamamen, sürekli veya süresiz olarak faaliyetlerinin durdurulmasını, kapatılmasını veya tasfiyesini, istihdam yapısının düzenlen-

mesini, organizasyon yapısının değiştirilmesini de kapsayan yeniden yapılandırmaya yönelik olarak Yüksek Planlama Kurulu, Özelleştirme Yüksek Kurulu ve diğer yerli organlarca verilen görevlere ilişkin her türlü işlemleri yapmak, tarımsal destekleme politikalarının oluşturulması ve uygulanmasına ilişkin çalışmalar yapmak, Petrol Kanunu ile ilgili olarak vergi hükümleri dışındaki mali hükümlerin uygulanmasını sağlamak, sosyal güvenlik sisteminin finansmanına ilişkin olarak Müsteşarlık faaliyet alanına giren konularda çalışmalar ve uygulamalar yapmaktır.

Dış Ekonomik İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün görevleri; 1173 sayılı kanun hükümleri çerçevesinde; milletlerarası ekonomik işbirliğine dayanan her türlü dış kamu borçlanmalarının hazırlık, akit, kefalet ve garanti işlemlerini yürütmek ve dış kamu borçlarına esas olacak iletişimi sağlamak, sağlanan dış kamu borçlarının ve kültür yardımları dışındaki dış yardımların kullanılmasına, bu borç ve dış yardımlara ait mukavele ve anlaşmaların uygulanmasına ilişkin olarak ülke içinde ve dışında yapılacak her türlü temas, müzakere ve gerekli işlemleri bu konularla ilgili olarak yabancı devlet ve milletlerarası ekonomik ve mali kuruluşlar ve bunların temsilcilik ve temsilcileriyle mali ve ekonomik konularda temas ve müzakerelerde bulunmak, Türkiye Cumhuriyeti adına, yabancı devletler, uluslararası ekonomik ve mali kuruluşlar, banka ve fonlarda ülkemizi temsil etmek, bu kuruluşlarla ve bunların temsilcilik ve temsilcileri ile ekonomik ve mali konularda temas ve müzakerelerde bulunmak ve uluslararası anlaşmalara imza koymak, sözkonusu anlaşmalara ilişkin her türlü işlemi yürütmek, Türkiye'nin yabancı ülkelere yapacağı yardımlara ilişkin politikaları tespit etmek ve gerektiğinde bunlara finansal katkıda bulunmak, uluslararası mali ve ekonomik kuruluşlara üyelik ve temsil ilişkilerini düzenlemektir. Bu kuruluşlara katılım paylarını ödemek için her türlü işlemi yapmak ve gerektiğinde devlet adına sermaye katkısını karşılamak için taahhüt senedi vermek, uluslararası mali ve ekonomik kuruluşlar tarafından yürütülen teknik yardımın koordinasyonunu yürütmek, yıllık programlar çerçevesinde ödemeler dengesi gerçekleşme ve tahminlerini hazırlamak, değerlendirmek ve ekonomik tahilliler yapmak, finansmanı dış kredilerle sağlanan projelerle ilgili ithalata ilişkin izinleri vermek, Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı ülkelere, bu ülkelerdeki kurum ve kuruluşlar ile mali piyasalardan borçlu veya garantör sıfatıyla borç almak ve bunlara ilişkin akit ve garanti işlemlerini yürütmek, Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı ülkelere ve bu ülkelerdeki kuruluşlardan hibe almak ve vermek konusuna ilişkin işlemleri yürütmek, bu ülkelerle ve bu ülkelerin kurum ve kuruluşları ile ekonomik ve mali konularda ilişkin anlaşmalar yapmak, bu işlemlerle ilgili ülke içinde ve dışında yapılacak her türlü temas ve müzakereleri yürütmek, esas ve şartları belirlemek, uluslararası mali piyasalarda mevcut finansman araçlarını kullanmak suretiyle dış borç yükünü hafifletici her türlü işlemi yapmak, ileri teknoloji gerektiren temel altyapı projelerinin yerli ve yabancı özel sektör katılımı ile gerçekleştirilmesi için, ilgili kanunlarda belirtilen çerçevede garanti vermek ve buna ilişkin işlemler yapmak ve bu projelerle ilgili hazırlık ve akit çalışmalarına katılmak, Avrupa Birliği ile ilişkilerin koordinasyonuna katılmak ve bu konuda Müsteşarlığın görev ve faaliyet alanına giren çalışmaları yapmak, ekonomik ve mali entegrasyona ilişkin politikaların belirlenmesine yardımcı olmak, gümrük birliğinin ekonomik ve mali etkilerini değerlendirmek, ekonomik ve mali mevzuatın uyumlandırılması çalışmalarını yapmak, Avrupa Birliği ve Birliğin kurum ve kuruluşları ile borç ve hibe sağlanmasına ilişkin her türlü temas ve müzakereleri yürütmek ve bunlara ilişkin anlaşmaları imzalamak, Müsteşarlığın görev ve faaliyet alanına giren Avrupa Birliği ile ilgili konularda diğer Bakanlık ve kuruluşlarla koordinasyonu sağlamak, Müsteşarlığın görev alanına giren iç ve dış temaslara ilişkin protokol faaliyetlerini düzenlemektir.

Banka ve Kambiyo Genel Müdürlüğü'nün görevleri; bankacılık, sermaye piyasası, menkul kıymetler borsaları, kambiyo borsaları, ödünç para verme işleri, finansal kiralama ve mali sektörün diğer ilgili kurumlarında mevzuatın uygulanması, uygulanır ve ilgili kuruluşlarınca uygulanmasını izlemek, kambiyo politikalarına ilişkin esasları düzenlemek, Türk Parası Kıymetini Koruma mevzuatını hazırlamak, uygulamak, denetimini sağlamak ve ilgili kuruluşlarca uygulanmasını izlemek ve yönlendirmek, mali sektöre ilişkin iç ve dış gelişmeleri izlemek, değerlendirmek ve mevzuatın Avrupa Birliği ile uyumlandırılması çalışmalarını yürütmek, kambiyo politikalarının uygulanması ve mali sektör ile ilgili konularda Müsteşarlık ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ilişkilerini kurmak, Sermaye Piyasası Kurulu, menkul kıymetler borsaları ve mali sektörün diğer kurumlarının Müsteşarlığın bağlı olduğu Bakanlık ile ilişkilerini düzenlemek, yabancı müteahhütlik hizmetleri ile ilgili olarak Müsteşarlığın görev alanına giren uygulamaları yürütmek ve ilgili kurum ve kuruluşları koordine etmektir.

Sigortacılık Genel Müdürlüğü'nün görevleri; Sigorta Murakabe Kanunu, Mükerrer Sigorta İhtisarı Hakkında Kanun, Türk Ticaret Kanunu, Karayolları Trafik Kanunu ve Sivil Havaacılık Kanunu'nun sigortacılıkta ilgili bölümleri ile diğer kanunların sigortacılıkta ilgili hükümlerinin ve bunların ek ve değişikliklerinin verdiği görevleri yürütmek, sigortacılıkta ilgili konularda mevzuatı hazırlamak, uygulamak ve ilgililer tarafından uygulanmasını izlemek, yönlendirmek ve bu mevzuatın Avrupa Birliği ile uyumlaştırılması çalışmalarını yürütmek, ülke sigortacılığının gelişmesi ve sigortalıların korunması için tedbirler almak, bu tedbirleri bizzat uygulamak veya ilgili kuruluşlarda uygulanmasını izlemektir.

Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü'nün görevleri; kalkınma planları ve yıllık programlar çerçevesinde ülke kalkınmasında yabancı sermayeden beklenen gerekli katkıların sağlanmasını ve yönlendirilmesini temin amacıyla gereksinim duyulan mevzuatı hazırlamak, Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu ve buna ilişkin mevzuat çerçevesinde belirtilen işleri yapmak, yabancı ülkelerle yapılacak yatırımların karşılıklı teşvik ve korunması anlaşmalarına ilişkin hizmetleri ve müzakereleri yürütmek, yatırımları teşvik mevzuatı çerçevesinde yabancı sermayeli yatırım projelerini, yurtdışı yatırımları ve yurtdışı müteahhütlik hizmetlerini değerlendirerek uygun görülenleri teşvik belgesine bağlamak, teşvik belgesi koşulları ve niteliklerine uygun olarak gerçekleşen yabancı sermayeli yatırımlarla ilgili kapatma işlemlerini yapmak, teşvik belgesi koşulları ve niteliklerine aykırı davranan yatırımcılara gerekli yaptırımları uygulamak, ileri teknoloji ve yüksek maddi kaynak gerektiren ve ilgili mevzuatla yatırım ve hizmetlerin kısmen veya tamamen yerli ve/veya yabancı şirketler vasıtasıyla yapı-şirket-değer, modeli ile gerçekleştirilmesi için gerekli organizasyon ve koordinasyonu yapmak, yabancı sermayeli yatırımları mahallinde tetkik etmek ve değerlendirmek.

Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğü'nün görevleri; kalkınma planları ve yıllık programlardaki ülke, hedef ve politikalar yönünde yatırımların ve döviz kazandırıcı hizmetlerin ihracat ve ithalat politikalarının hedefleri de gözetilerek desteklenmesi ve yönlendirilmesi konularında teşvik tedbirlerini hazırlamak, uygulamak, uygulamayı takip etmek ve değerlendirmek gerekli tedbirleri almak, yatırımları teşvik mevzuatı çerçevesinde yatırım projelerini değerlendirerek uygun görülenleri teşvik belgesine bağlamak, teşvik tedbirlerini uygulamakla görevli kuruluşlar arasında koordinasyonu temin etmek, uygulamada çıkan ihtilaflarda ilgili kuruluşlara görüş vermek, "Yatırım Teşvik Belgesi" koşulları ve niteliklerine uygun olarak gerçekleşen yatırımlarla ilgili kapatma işlemlerini yapmak, yatırımları teşvik belgesi koşulları ve niteliklerine aykırı davranan yatırımcılara gerekli yaptırımları uygulamak, yatırım teşvik önlemlerinin uygulanması ile ilgili olarak mevzuat ile verilen görevleri yapmak, yatırımları mahallinde tetkik etmek ve değerlendirmek.

Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün görevleri; Türkiye ve dünya ekonomisiyle ilgili gelişmeleri izlemek, ekonomik ve mali analizler yapmak ve değerlendirme raporları hazırlamak, Türkiye ekonomisiyle ilgili anketler yapmak, derlenmiş bilgi ve istatistikleri değerlendirmek, orta ve uzun vadeli alternatif makro ekonomik politikalar geliştirmek ve önermek, bu konularda birimler arasında koordinasyonu sağlamak, Müsteşarlığın araştırma programını birimlerin gereksinimlerine uygun olarak oluşturmak ve bu araştırma programını gerektiğinde ilgili kuruluşlarla işbirliği içinde uygulamak, bilgilerin daha hızlı bir şekilde kullanıcıların hizmetine sunulmasını teminen Ekonomik Bilgi Merkezi kurmak ve çalışma esaslarını belirlemek, Bilgi İşlem Merkezi'ni yönetmek, bilgi depolamak, Müsteşarlığın daha etkin ve verimli çalışmasını temin amacıyla organizasyon ve çalışma usulleri konularında önerilerde bulunmak, personel için gereksinim duyulan yurtiçi ve yurtdışı seminer ve kısa süreli eğitim faaliyetlerini koordine etmek, kalkınma planları, yıllık programlar, izleme kararları ve icra planlarını teşkilatça uygulanmasını izlemek ve bu alanda koordinasyonu sağlamak, yayın ve dokümantasyon hizmetlerini yürütmek ve Müsteşarlıkça verilecek benzeri görevleri yapmaktır.

Hazine Müsteşarlığı; kamu finansmanı mevzuatı ve uygulamalarını izlemekte ve bu konudaki uygulamaları yönlendirmektedir. Ayrıca sonuçlar rapor halinde yayınlanmakta; borç yönetimi ve Hazine alacaklarına ilişkin olarak yasal düzenlemeler yapmakta ve bu konudaki gelişmeleri izlemekte; Kamu İktisadi Teşebbüsleri'ni yatırım, kredi, borç ve faiz gibi konularda bilgilendirmekte ve bu konudaki yasal girişimleri yapmaktaki; yabancı sermaye yatırımlarının Türkiye'ye gelmesi için araştırmalar yapmakta, teşvikler vermekte ve yasal düzenlemeler hazırlamakta; yabancı personelin çalışma koşullarını ve onlara yönelik düzenlemeleri yapmakta; yatırımlar için verilen teşvik için bilgi ve belgeleri tespit etmekte ve yatırımları gerçekleşme oranına göre denetleyerek teşvikleri serbest bırakmaktaki; yatırımlarda devlet yardımlarının biçim, tutar ve oranını tespit ederek sektörel öncelikleri belirlemekte; KOBİ'leri teşvik etmek için ulusal ve uluslararası çalışmalara katılmakta ve gerekli düzenlemelerin belirlenmesine katkıda bulunmakta; finansal sistem, kambiyo ve sigorta alanlarında düzenlemeler yapmakta ve Türkiye'nin aldığı borç, kredi, faiz ve hibe gibi maddi konularda yabancı ülke ve kuruluşlarla işbirliği çalışmalarında bulunmakta ve Türkiye'yi temsil etmektedir.

Hazine Müsteşarlığı, Dünya Bankası'ndan sağlanan kredi ile yürütülen Özelleştirme Sosyal Destek Projesi'ne de katkıda bulunmaktadır. Bu çerçevede Müsteşarlık, Dünya Bankası ile ıkras anlaşması yapmıştır. Projenin amacı, özelleştirmeden etkilenen çalışanlara, işletmelere ve yörelere destek sağlayarak işsizliği azaltmaktır. Projenin ana yararları; kamu kuruluşlarındaki istihdamın rasyonelliğini sağlayacak tedbirler alarak, işletmelerin üretkenliğini artırmak; kamu kuruluşlarının yeniden yapılandırılması sırasında işlerinden ayrılan işçilere, geçici gelir desteği sağlayarak yoksulluğa düşmelerini engellemek; özelleştirme ve ekonomik reform programından etkilenen işçilerin, işgücü pazarına dönmelerini hızlandırmak amacıyla işe yerleştirme ve kendi işlerini kurmalarına yönelik eğitim ve danışmanlık hizmeti vermek, Türkiye'deki sosyal güvenlik sisteminin güçlendirilmesi ve daha geniş kapsamlı bir sosyal yardım programının oluşturulmasını desteklemek şeklinde özetlenebilir.

Hazine Müsteşarlığı başta Dünya Bankası, IMF ve Avrupa Birliği olmak üzere kredi veren birçok ülke ve firma ile yakın bir ilişki içinde bulunmaktadır. Yurtiçinde ise, Hazine Müsteşarlığı, ulusal ve bölgesel düzeyde kalkınmayı öncelikli sektörler doğrultusunda

sağlamak için sektörel bazda firmalara ve örgütlere kredi vermektedir. Bu çerçevede, öncelikli sektörler bazında kamu kurum ve kuruluşları ile özel şirketler ve araştırma kurumları da Hazine'nin yüksek olduğu kuruluşlar arasında yer almaktadır. Hazine Müsteşarlığı'nın vizyonu, Türkiye'de sürdürülebilir bir ekonominin kurumsallaşmasını sağlamaktır. Bu çerçevede Hazine, gerekli yasal değişiklikleri yaparak Türkiye'nin kredibilitesini yükseltmeyi ve ödemeler dengesini pozitif yönde değiştirmeyi öngörmektedir.

Hazine Müsteşarlığı'nın üç ayda bir olarak yayımlanan "Hazine Dergisi" adlı süreli bir yayını bulunmaktadır. Ayrıca Hazine, Türkiye ekonomisi üzerine kapsamlı analizler içeren birçok çalışmayı yayımlamıştır. Bunlar arasında, 4325 sayılı Kanunla Sağlanan Devlet Yardımları ve Kanun Kapsamındaki İller ile İlgili İstatistikî Bilgiler, Avrupa Birliği'nde Devlet Yardımları Kurallarını Belirleyen Çerçeve ve İlke Kararları, Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğü, 1990-2002 Yıllarında Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğü'nce Düzenlenen Genel ve KOBİ Yatırım Teşvik Belgeleri, Teşvik Politikaları ve Doğrudan Sermaye Yatırımları, Borç Yönetim Ofisi ve Türkiye Uygulaması Üzerine Bir Çalışma, Türkiye'de Yatırımlara Sağlanan Teşvikler ve Etkinliği, Türkiye'de Uygulanan Yatırım Teşvik Politikaları (1968-1998), 1996-2000 Yıllarında Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğü'nce Düzenlenen Yatırım Teşvik ve KOBİ Yatırım Teşvik Belgeleri, Düünden Bugüne Borçlarımız, An Empirical Approach to Fiscal Deficits and Inflation: Evidence from Turkey, Türkiye'de Yatırım Teşvik Uygulamaları, Bankacılık, Banka Dışı Mali Kurumlar ile Kambyo Mevzuatı ve Uygulamaları, Türkiye Ekonomi Politikası, EURO ile İlgili Gelişmeler ve Türkiye'ye Yansımaları, Fiscal Adjustment in Turkey: The Role of Quasi-Fiscal Activities and Institutional Reform, EURO'nun Dış Borç Yönetimine Etkileri, Parasal Birlik Avrupa Para Birliği ve Türkiye, Inflation Targeting: Japanese Case and Prospects for Turkey, OECD Ekonomik Görünüm Raporu, Mali Sistem, Reel Ekonomi, Ödemeler Dengesi ve Kamu Maliyesi yer almaktadır.

İletişim

İnönü Bulvarı No:36 Etiler 06510 ANKARA
Tel: (312) 204 60 00
E-mail: hazine@hazine.gov.tr
Web: www.hazine.gov.tr

Kaynaklar

T.C. Devlet Teşkilat Rehberi, TODAİE, 2002
Hazine Müsteşarlığı tanıtım broşürü
www.hazine.gov.tr

İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İGEME) Foreign Trade Export Promotion Center

Türkiye ihracatının geliştirilmesi ve sağlıklı bir yapıya kavuşturulması temel amacı ile kurulmuş ilk ve tek kamu kuruluşu olan İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İGEME), özel hukuk hükümlerine tabi ve tüzel kişiliğe sahip bir kamu kuruluşu olarak 118 sayılı yasayla 1960 yılında kurulmuştur. Ancak daha sonra 2001'de çıkarılan kanunla Merkez yeniden yapılandırılmıştır. Merkez, Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı'na bağlı olarak çalışmakta olup Dış Ticaret Müsteşarı'nın başkanlığını yaptığı yönetim kurulu tarafından yönetilmektedir. Kurul üyeleri; Dış Ticaret Müsteşar Yardımcısı, İhracat Genel Müdürü, Dış Ticarette Standardizasyon Genel Müdürü ile Gümrük Müsteşarlığı, Sanayi ve Ticaret, Dışişleri, Maliye, Tarım ve Köyler Bakanlığı temsilcilerinin yer aldığı kamu kesimi ve İhracatçı Birlikleri'nin temsilcileri ile Odalar Birliği Genel Sekreterlerinden oluşmaktadır. İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi'nin merkezi Ankara'dadır. İGEME, idari yapısı genel sekreterlik, başkanlıklar, daire başkanlıkları ve bağlı şube müdürlükleri olarak organize edilmiştir. Faaliyet konularına göre İGEME üç temel bölüm altında görev yapmaktadır. Bunlar "başkanlık" olarak adlandırılan idari kademelerdir: Uygulama ve Koordinasyon, Araştırma ve Geliştirme, İdari ve Mali İşler ve Bilgi Sistemleri. Faaliyetler, merkezdeki bu üç başkanlığa bağlı, yedi daire başkanlığı ile yürütülmektedir.

İGEME, ihracatın geliştirilmesine yönelik amaçları doğrultusunda, yerli pazarlar ve iş olanakları yaratmak için araştırma-geliştirme çalışmaları yürüterek, Türkiye ihracatçısının dış pazarlardaki paylarını artırmalarına yardımcı olmaya çalışmaktadır. Bu amaçla, eğitim, yayın ve tanıtım faaliyetlerinde bulunmaktadır. Kurum, yerli ve yabancı iş çevrelerine ticari enformasyon sağlayarak, ihracatın ürün ve pazarlar yönünden çeşitlenmesine, nitel ve nicel olarak geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. İGEME'nin amacı, ihracatçıya ve ihrac potansiyeli olan kuruluşlara, ihracat yapabilmeleri ve ihrac kapasitelerini artırılabilmeleri için gerekli bilgileri sağlamak, bu alandaki beceri ve donanımlarını geliştirmelerine yardımcı olmak, dış ticaretle ilgili kamu kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak, merkezin yurtiçi çalışma alanını oluşturmaktır. Diğer taraftan, yurtdışındaki alıcılara Türkiye ihrac ürünleri ve firmalarının tanıtılması amacı ile yabancı dillerde yayınlar hazırlamak, uluslararası fuar ve sergilere katılımı organize etmek, yerli ihracatçı ile yabancı ithalatçı arasında doğrudan ilişki kurma olanaklarını yaratmak gibi, yurtdışına yönelik çalışmaları bulunmaktadır.

İGEME amaçları paralelinde çeşitli faaliyetler ve çalışmalar yapmaktadır. Araştırma-geliştirme çalışmaları bir bütün olarak yurtdışındaki ihracatçılara ve yurtdışındaki ithalatçılara verilen çeşitli hizmetleri kapsamaktadır. Tarım ve sanayi sektörleri ile bu sektörlerle girdi sağlayan ve hizmet veren sektörler pazar araştırması çalışmalarının konusunu oluşturmaktadır. Araştırma çalışmaları zaman zaman JETRO (Japonya), CBI (Hollanda) ve ITC ile işbirliği içinde entegre projeler halinde yürütülürken, bunlardan bağımsız olarak da yerinde, masa başında, zengin bilgi kaynaklarına sahip olan kütüphanedeki yayınlar aracılığı ile pazar araştırmaları gerçekleştirilmekte, ürün-tüketici profilleri ve özel araştırmalar kapsamında yayınlanarak ilgili kesimlere ulaştırılmaktadır.

Ülke araştırmalarının esas amacı, Türkiye ihracat ürünlerinin çeşitlendirilmesi için ihracat potansiyeli olan ürünlerin ihracat olanaklarının araştırılması ve/veya ihracat ürünlerinin mevcut pazarlardaki paylarının artırılması ve/veya bu ürünleri yeni potansiyel pazarlara bulundurma yoluyla ihracatın geliştirilmesidir. Pazar araştırmaları, Türkiye ihracat sektörü açısından önem arz eden ülkelerin ekonomik yapısı ve ticari durumunu inceleyen önemli ithal kalemleri ile bunlardan ülke için ihracat potansiyeli ürünlerin tespit edilerek bu pazarlardaki payın artırılmasını amaçlayan çalışmalardır.

İGEME'nin yaptığı bir başka çalışma ise, Türkiye ihracatçısına, ihracat mevzuatı ve süreçlerini en son şekli ile duyurmak ve bu amaçla yayınlar hazırlamaktır. Ürün ve sektörler bazında merkez tarafından hazırlanan İngilizce yayınlar, CBI ve JETRO gibi kuruluşlarla yürütülen ürün bazında entegre ihracat geliştirme projeleri, bu projeler kapsamında sağlanan ürün adaptasyonu, danışmanlık, tanıtım hizmetleri ve seminerler organize edilmesi, çalışmaların geliştirme boyutunu oluşturmaktadır. Ürünler ve sektörler bazında ihracatçıya yurtdışı, ithalatçıya yurtiçi hakkında hızlı bir şekilde bilgi verilmesi geliştirme çalışmalarının diğer önemli boyutunu oluşturmaktadır.

İGEME, dış ticaret ile ilgili kuruluşlarda çalışan elemanların bu alandaki bilgi ve becerilerini geliştirmek, dış ticaretin hedeflenen düzeye ulaştırılmasında ve sağlıklı bir yapıya kavuşturulmasında gereksinim duyulan nitelikli iş gücünün yetiştirilmesine katkıda bulunmak amacı ile Dış Ticaret Eğitim Programları düzenlemektedir. Bu programlar genel katılıma açık olduğu gibi zaman zaman da bazı kurum ve kuruluşların talebi üzerine sadece o kuruluşların elemanlarına veya belirli sektörlerle yönelik olarak hazırlanabilmektedir. İGEME'nin ihracatçı firma ve kuruluşlara sunduğu hizmetler arasında dış ticaret konusunda düzenlenen kurs, seminer ve çalıştay şeklindeki eğitim faaliyetleri ağırlıklı olarak yer almaktadır. İGEME, bu eğitim programlarının yanı sıra ülke ihracatının geliştirilmesinde yararlanılabilecek ek olanakların tanıtıldığı ya da Türkiye ihracatı için önemli sayılan belirli ürünler ve pazarlar hakkında ayrıntılı bilgilerin aktarıldığı güncel konu ve gelişmelere ağırlık veren seminerler ve paneller de düzenlemektedir.

Kuruluşun yaptığı ve ülke ihracatı ve ihracatçısı için önemli bir başka faaliyet ise, çeşitli konularda yapılan tanıtım çalışmalarıdır. Günümüz dünya ticaretinde ihracatın geliştirilmesi ve etkin bir pazarlamayı sürekli kalma çalışmalarının başanya ulaşmasında, ülkelerin ürünlerini, firmalarını ve hizmetlerini çağdaş yöntemler ile tanıtımları büyük bir önem taşımaktadır. İGEME de, bir dış ticaret geliştirme kuruluşu olarak, yerli ihracatçılarla yabancı ithalatçıların doğrudan temasını sağlamak, tanıtıma ve yeni iş olanakları yaratmaya yönelik faaliyetlerini geliştirmek ve etkinleştirmek amacıyla uluslararası fuarlara katılım ve diğer tanıtım faaliyetlerini sürdürmektedir. Ticaret fuarları çok eski zamanlardan beri kullandılmakta olan ve pazarlamada zaman içerisinde giderek daha fazla önem kazanan, en yaygın ticaret geliştirme araçlarından birisidir. Uluslararası ticaretin geliştirilmesinde, sürekli ve düzenli iş ilişkilerinin kurulmasında, ticari promosyonun yanı sıra ülke tanıtımının yapılmasında da ticaret fuarlarının önemi oldukça fazladır. Uluslararası fuarcılık alanında gerek Türkiye'de ve gerekse dünyada önemli gelişmeler olmaktadır. İGEME bu gelişmeleri yakından izlemekte ve yıllık programları çerçevesinde Türk firmalarının uluslararası ticaret fuarlarına katılımını organize etmektedir. Diğer taraftan çok çeşitli kaynaklardan merkeze ulaşan fuar bilgileri, günlük Dış Ticaret Bülteni'nde duyurulmakta ve ilgili çevrelerin hizmetine sunulmaktadır. Bunun yanı sıra firmalardan merkeze gelen, yurtdışında düzenlenecek fuarlara ilişkin bilgi talepleri yanıtlanmaktadır. Aynı şekilde, fuarlara bireysel olarak katılan firmalara talepleri üzerine katılım prosedürlerine ilişkin olarak her türlü teknik destek sağlanmaktadır.

Türkiye'nin ihracat potansiyeli ve ihracat ürünleri ile ülke ihracatçısının yurtdışında tanıtımının yapılması konusunda, kuruluşundan bu yana önemli hizmetler veren İGEME, bugüne kadar uluslararası ticaret fuarlarına katılımın yanı sıra, basılı, görsel ve işitsel tanıtım materyali hazırlamıştır. Bunlar arasında yurtdışına yönelik olarak hazırlanan genel veya sektörel bazda broşür, katalog, kitap ve rehberler ile film, multivizyon, interaktif tanıtım materyalleri sayılabilir. En son olarak, Türkiye'de kendi alanında örnek olan hem ticari bilgi hem de tanıtım işlevini yerine getiren, yeni ve görsel açıdan etkin bir araç olan CD-ROM ortamında "*Türk İhracat Rehberi*" hazırlanmıştır. Bu tanıtım materyallerinin gerek Türkiye'nin yurtdışı temsilcilikleri, gerekse İGEME benzeri kuruluşlar, yabancı ticaret ve sanayi odaları kanalı ile yaygın dağıtım yapılmaktadır. Ayrıca hem İGEME'nin organize ettiği fuarlarda hem de diğer kuruluşlarca hazırlanan heyet, fuar vs. tanıtım faaliyetlerinde bu materyaller kullanılarak hedef kitlelere ulaşılmaya çalışılmaktadır.

Dış dünyaya ilişkin bilgi sağlamanın ve dışa açılmanın bir yolu olarak uluslararası kuruluşlar ile ilişkilerin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede, yurtdışındaki İGEME benzeri ulusal ve uluslararası kuruluşlar ile ortak çalışmaları geliştirerek ekonomik işbirliğine katkıda bulunmak da İGEME'nin başlıca görevleri arasında yer almakta ve bu yöndeki çalışmalar Merkez faaliyetlerinde ağırlığını korumaktadır. İGEME Avrupa Ticareti Geliştirme Kuruluşları (ETPO) ve ETPO'nun alt çalışma gruplarından biri olan WETPEG (West European Trade Fair Experts Group) ile yakın işbirliği içinde olup uluslararası ticaretteki gelişmeleri takip etmek ve bilgi alışverişinde bulunmak amacıyla bu kuruluşun yıllık toplantılarına katılmaktadır.

Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC) ile de ilişki içerisinde olan İGEME, bu kuruluşun sağladığı çeşitli teknik desteklerden yararlanmakta ve Türkiye ihracatçısının gereksinim duyduğu ticari bilgilerin önemli bir bölümünü ITC'den temin etmektedir. Benzer şekilde Hollanda'nın İthalatı Geliştirme Kuruluşu (CBH) ile de yoğun bir işbirliği geliştiren İGEME, ilk yurtdışı ofisini bu kuruluşun teknik ve mali desteği ile Rotterdam'da açmıştır. Türkiye'nin ve Türkiye ihracatçısının, Hollanda pazarında tanıtımı ve bu pazarla ilişkin bilgilerin sağlanmasında CBH'nin teknik desteğinden büyük ölçüde yararlanılmaktadır. İGEME aynı türden teknik desteklerden yararlanmak amacı ile Japonya'nın dış ticareti geliştirme kuruluşu JETRO ile de benzer işbirliği faaliyetlerini geliştirmekte ve ayrıca değişen koşullara paralel olarak belirlenen hedef pazarlarda bulunan dış ticareti geliştirme kuruluşları ile ilişkiler tesis edilmesi ve karşılıklı işbirliğine girilmesi yönünde çalışmalarını sürdürmektedir. İGEME son dönemde, bu kuruluşlarla yürütülen işbirliği ve projeler çerçevesinde, ihracat potansiyeli olan seçilmiş ürünlere ilişkin pazar araştırmalarının seçilen ülkelerde alan çalışması şeklinde yapılmasına da ağırlık vermiştir. Bu çalışmaların sonuçları, elde edilen bilgi ve bulgular, yayınlar ve düzenlenen seminer/paneller ile ilgili iş çevrelerinin kullanımına sunulmaktadır.

Ticari bilgiye erişim hızı ve iletişimin uluslararası rekabette avantaj sağlayıcı bir unsur haline geldiği günümüzde, dış ticareti geliştirme kuruluşu olarak İGEME'nin en temel işlevlerinden biri de, ticari alanda gereksinim duyulan hızlı, zamanında ve doğru bilgi akışının sağlanması ve dışa açılmasında gerekli olan pazar bilgilerinin en kısa sürede Türk ihracatçısına iletilmesidir.

İGEME, dünya ekonomisinde rekabet kurallarının hızla değiştiği ve bu değişimlerin yeniliği teşvik eden kurumsal yapı ve düzenlemeleri zorunlu kıldığı için bilinciyle bilgi çağına ayak uydurabilmek amacıyla başlattığı çalışmalarda, ticari bilgi sistemi kurmuş ve dış ticaret veri

tabanını oluşturmıştır. Gelişen teknolojileri yakından takip etme çabasında olan Merkez, kullanıcılarına değişik ortamlarda hizmetler sunabilmek için CD ortamında tanıtım materyalleri hazırlanması, ticari bilgi temini ve sunumuna ilişkin altyapısını da tamamlamıştır. CD-ROM ortamındaki bilgi kaynaklarından yararlanıldığı gibi Türk İhracat Rehberi gibi tanıtım ve enformasyon amaçlı elektronik yayınlar da hazırlamaktadır. Aynı yaklaşım çerçevesinde internet web sitesini kurmuş olan İGEME, basılı ve manyetik ortamdaki bilgilerin çoğunu internet üzerinden yayınlamaktadır.

Bugüne kadar ticari bilgi depolanması ve dış ticaretle ilgili kişi ve kuruluşların hizmetine sunulmasında rehber, katalog, periyodikler gibi basılı yayın kaynaklarına ağırlık vermiş olan merkez bu alanda Türkiye'nin en zengin kütüphanelerinden birini oluşturmaktadır. Kütüphane faaliyetleri de, ticari bilgi sistemi içinde ele alınarak otomasyonu tamamlanmıştır. Türkiye dış ticaret verilerini gösteren bilgisayar terminali de bulunduran merkez kütüphanesi; kitap, araştırma raporları, süreli yayınlar, ülke raporları, katalog ve rehber, istatistik ve rapor, CD, e-yayın, sözlük, atlas ve benzeri materyallerle hizmet vermektedir. Marmara Bölgesi ve Ege Bölgesi müdürlüklerinde de kütüphane bulunmaktadır.

İletişim

Mithatpaşa Cad. No:60 Kızılay 06420 ANKARA
Tel: (312) 417 22 23
Faks: (312) 417 22 33
Web: www.igeme.org.tr

Kaynaklar

İGEME Faaliyet Raporu 2002
İGEME Faaliyet Raporu 2003
İGEME Tanıtım Broşürü
www.igeme.org.tr

İller Bankası Genel Müdürlüğü Bank of Provinces

Kurtuluş Savaşı'ndan sonra başlatılan kalkınma hamlesi çerçevesinde, şehir ve kasabaların yeniden imar ve inşası konusunda görev ve sorumluluklar üstlenen İller Bankası'nın temeli, Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatlarıyla, belediyelerin imar faaliyetlerini finanse etmek üzere, 11 Haziran 1933 tarihinde 2301 sayılı kanun ve 15 milyon TL sermaye ile "Belediyeler Bankası" ahiyla kurulmuştur. Bankanın kuruluşundan iki yıl sonra, 7 Haziran 1935 tarihinde ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'na ek olarak çıkarılan kanunla, tatbik edilen ve nüfusu onbinden yukarıda olan yerlerin harita ve imar planlarını, içme suları ile spor alanları ve lağım işlerini, 2490 sayılı Arıtma, Eksiltme ve İhale Kanunu hükümleri çerçevesinde yaptırmaya "Dahiliye Vekaleti mezumdur" denilmiş ve bu görev de Bankaya verilmiştir. Yine aynı kanunda adı geçen işler için program yapmak, uygulama yönetimini belirlemek amacıyla, Dahiliye Vekili'nin başkanlığında ilgili bakanlık temsilcileri ile Belediyeler Bankası temsilcisinden oluşan "Belediyeler İmar Heyeti" kurulmuştur. Asgari nüfus koşulu onbin olarak belirlenmiş olmasına rağmen, bütçe durumu uygun daha az nüfusa sahip beldelerin de imar heyetinin uygun görüşü ile aynı kanundan yararlanılabileceği öngörülmüştür.

Söz konusu Belediyeler İmar Heyeti, 1935'ten 1945 yılına kadar, belediyelerin yapacağı halihazır harita ve imar planı işlerinde danışmanlık ve kontrollük hizmetleri yapmış ve Bankanın verdiği kredilerle bu hizmetler desteklenmiştir. Belediyeler Bankası'nın "İller Bankası"na dönüştürülmesinden sonra "Belediyeler İmar Heyeti"nin görevleri de Bankaya devredilmiştir. Bu tarihten sonra ülkedeki gelişmelere paralel olarak Bankanın teknik hizmetleri daha da hız kazanmıştır. Bu amaca uygun olarak 1947 yılında kabul edilen 5116 sayılı kanunla bir fon kurularak İller Bankası'nın nüfusu ellibinden az yerleşmelerin; su, elektrik, mezbaha, harita alımı ve imar planı yapımı işlerinde bu fonun kullanılması esas kabul edilmiştir. Genellikle ilk kez yapılan planlarının bu fondan hibe şeklinde karşılanması, belediyelerin imar planı yapırma eğilimini hızlandırarak, kentlerin imarının planlı gelişimini desteklemiştir.

Bankanın kuruluş kanunu uyarınca yalnız belediyelere yönelik faaliyetlerde bulunması, kuruluş sermayesinin, hızlı nüfus artışı ve şehirleşmeye paralel olarak artan kredi gereksinmesini karşılayamaması, ayrıca, mali kaynağa ve teknik yardıma muhtaç İl Özel İdareleri ile köylerin bu yardım dışında bırakılması ve faaliyet sahasının daha da genişletilmesi gibi hususlar göz önünde bulundurularak, Belediyeler Bankası'nın değişik bir bünyeye sahip kılınması düşünülmüş ve bu düşünceyle kurulan Belediyeler Bankası'nın, Mahalli İdareler İmar Bankası'na dönüştürülmesi için 1944 yılında TBMM'ye sunulan kanun tasarısı hazırlanmıştır. Bu tasarının Bütçe Komisyonu'nda görüşülmesi sırasında Bankanın adı "İller Bankası" olarak değiştirilmiştir. İl özel idareleri, belediyeler ve köyleri de içine alan İller Bankası'nın kurulması, 13.06.1945 tarihinde kabul edilen 4759 sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle Belediyeler Bankası'nın görevlerini üstlenerek resmen kurulmuştur.

1949 yılından itibaren Bankaca hazırlanan ve değişik tarihlerde, günün koşullarına göre revize edilen "Şehir ve Kasabaların İmar Planlarının Düzenlenmesine ait Teknik Şartnamalar" ile imar planı elde etme esasları belirlenmiştir. Bu teknik şartname 1985 yılında yürürlüğe giren ve plan onama yetkisini merkezi yönetimden yerel yönetimlere (belediye ve valiliklere) kaydırarak 3194 sayılı İmar Kanunu ile bütün imar planı yaptırılan kurumların uyması gereken "Teknik Şartname" olarak kabul edilmiştir.

Bankanın ilk müdürlüklerinden olan Şehircilik Müdürlüğü'nün yanı sıra artan kentleşme sorunlarının çözümü için, 1958 yılında yürürlüğe giren 6785 sayılı İmar Kanunu ile artan gereksinimlere cevap vermek üzere Belediyeler İmar Planlama Müdürlüğü kurulmuştur. Bu ilk müdürlük 1970 yılında çıkarılan Personel Kanunu gereği bir daire başkanlığı bünyesinde birleştirilerek İmar Planlama Dairesi haline getirilmiştir.

Kentleşmenin hızlandığı 1960'lardan sonra Banka; kasaba ve şehirlerin imar planlarını, sınırlı bilgi veren İmar Komisyon Raporları'nı yeterli görmeyerek, kentin fiziki, demografik, sosyo-ekonomik verilerine dayalı planlama kararlarına göre şekillenerek daha çağdaş düzeylere gelmesini sağlamıştır. Bu arada, büyük kentlerin planlarını yarışmaya çıkarırken hazırlanan ön çalışmalar, kitaplar halinde düzenlenmiş ve planlama tarihinin o kesitinde de Banka yaptığı çalışmalarla öncülük etmiştir. Bir başka deyişle 1960'ların ikinci yarısında, planlama literatüründe temel olguların birisi de imar planı yarışmaları olmuştur.

İller Bankası bütün işlemlerinde kuruluş kanunu ve özel hükümlerine bağlı, rüzel kişiliğe sahip bir kamu kuruluşudur. Banka işlemleri Artırma, Eksiltme ve İhale Kanunu ile Genel Muhasebe Kanunu ve Sayıştay'ın denetlenmesine bağlı değildir. Banka halen teknik personel ve uzman kadrosuyla, 3216 belediye, 81 il özel idaresi, 15 su ve kanalizasyon idaresi olmak üzere toplam 3314 mahalli idareye hizmet vermektedir.

İller Bankası, dünyadaki gelişmeleri takip ederek, çağdaş toplumların sağlıklı ve düzenli bir çevrede yaşamaları için 1933 yılından beri ülke şehirciliğine hizmet vermektedir. Kuruluş Kanunu'nun ilk maddesinde; İller Bankası'nın öncelikle belediye, il özel idare ve köy yönetimlerinin imar işlerini çözmek amacıyla kurulduğu belirtilmektedir. İller Bankası; yerel yönetimlerin mali durumlarına ve gereksinimlerine uygun projeler geliştiren, proje seçiminde uygun finansman kaynağının varlığını irdeleyen, projenin niteliğini ve kaynak ihtiyacını projenin oluşum aşamasında denetleyen, projelere uygun kaynakların yaratılması konusunda yerel yönetimlere yardımcı olan ve piyasa koşullarına göre iç ve dış kaynaklardan en uygun finansmanı sağlayan, proje geliştirmede yardımcı ve yol gösterici olan, projelere uygunluk veren, kontrollük ve danışmanlık yapan, gereksinim duyulduğunda ihale sürecini hazırlayan ve denetleyen, projelerin her aşamasını yerel yönetimlerle birlikte ele alan, projelerin zamanında ve ekonomik olarak gerçekleşmesini sağlayan, kaynakların etkin bir şekilde dağılımını yürüten bir kuruluş haline gelmeyi amaçlamaktadır.

İller Bankasının görevleri; belediyeler, belediye birlikleri ve il özel idarelerinin kamu kullanımını niteliği taşıyan her türlü kentsel alt ve üst yapı hizmetleriyle (harita, imar planı, park, çocuk bahçesi, meydan gibi peyzaj planı, jeolojik etüt, belediye binası, hal binası, soğuk hava deposu, terminal binası gibi her türlü üst yapı, içme suyu, kanalizasyon, arıtma, katı atık, deniz dışarı vb.) ilgili etüd, plan ve proje hazırlamak, bu konularda danışmanlık ve kontrollük hizmetleri vermek ve söz konusu yatırımların gerçekleşmesi için kredi sağlamak; yerel yönetimlerin kendi kanunları gereğince yapmaya yetkili bulundukları mahalli kamu hizmetleriyle ilgili tesisler alt ve üst yapılar ve diğer işlerin yapılmasını kolaylaştırmak, şehir, kasaba ve köylerin kuruluş ve imarı yolundaki plan ve programların gerçekleştirilmesini

desteklemek amacıyla bu yönetimlere, İller Bankası'nın yönetmelğinde yazılı esas ve usullere göre kredi sağlamak, bu konularda kurulmuş ve kurulacak olan fonlardan tahsis yapmak; Bakanlık Kuruluş Kanunları hükümleri saklı kalmak üzere yerel yönetimlerin istemleri halinde harita, proje, keşif ve etütleri yapmak veya yaptırmak, bu idarelerin vücutta getirecekleri tesis ve yapılardan mahallince yaptırılmasına olanak olmayan veya İller Bankası tarafından toplu olarak yaptırılmasında yarar bulunan, içme suyu, kanalizasyon, kalkınma planları esas alınarak hazırlanan, İller Bankası yıllık yatırım programlarına girenleri yapmak veya yaptırmak; olanaklarına göre yerel yönetimlerin ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının program dışı işlerini istemleri halinde ve finansmanı bu idarelerce karşılamak üzere yapmak veya yaptırmak; İller Bankası'ndan alınacak kredilerle yapılacak işlerden yapımı ve denetlemeleri Bakanlığa verilmiş olanlar dışında kalanların, isteme ve olanağa göre teknik kontrol ve denetlemesini üzerine almak; yerel yönetimler için gerekli olan her türlü makine araç, gereç, malzeme ve eşyadan temin edebileceklerini bu idarelere istemleri halinde satmak veya kiralamak; yerel yönetimlerin İller Bankası aracılığıyla sigorta ettirmek isteyecekleri her türlü araç, gereç ve diğer menkuller ile gayrimenkul mallarını sigorta ettirmek; yukarıda yazılı görevleri yapmak üzere her türlü araç ve malzemeyi temin etmek. İller Bankası'nın görevlerini yerine getirebilmek için gerekli tesisleri doğrudan doğruya kurmak, kurulmuş veya kurulacak olan ortaklıklara gerekirse iştirak etmek; yerel yönetimlerin ve diğer kurum ve kuruluşların istemleri halinde bunların ve ayrıca kanunlarla kurulmuş fonlardan İller Bankası'na aktarılabilecek olanların vazedarlık hizmetlerini yapmak; bu hizmetlerle ilgili alınacak faiz ve komisyonlar, mevzuata aykırı olmamak kaydıyla İller Bankası'nca tayin ve tespit edilir.

İmar Planlama Çalışmaları, İmar Planlama Dairesi, belediyeler ve tüm yerel yönetimlerin şehircilik ve imarla ilgili her türlü sorunları ile ilgilenmekte olup, talep halinde yerel yönetimlere her türlü teknik yardımı yapmaktadır. Yerel yönetimlerin Bankaya vermiş olduğu yerkiye dayanarak imar planları, İller Bankası şehircilik uzmanları tarafından Başkanlıkça (emaneten), yeterli karne grubuna sahip şehir planıcıları ve mimarlara ihale ve yarışma suretiyle yapılmaktadır.

İmar Planlama Daire Başkanlığı'nın yanı sıra, 1.Bölge Müdürlüğü (İstanbul) ve 3.Bölge Müdürlüğü'nde (İzmir) bulunan Planlama Şube müdürlüklerinde çeşitli büyüklüklerde yerleşimlerin planları emaneten hazırlanmaktadır. 1972 yılında "İstanbul Mücavir Belediyeler Baş Uzmanlığı" adı ile kurulan Planlama Bürosu 1980 yılına kadar 12 yerleşiminin imar planlarını hazırlamış (yaklaşık 10.000 hektar), 2003 yılı sonuna kadar ise, bölge kapsamına giren yüzden fazla belediyenin imar planını tamamlamıştır.

1964 yılında Konya yarışması ile başlayıp 1973'e kadar toplam dokuz kent bütünü yarışması açılmıştır (Adana, Erzurum, Trabzon, Sivas, Zonguldak, Gaziantep, İzmit, Karabük, Safranbolu, Konya). Daha sonraki dönemlerde kentsel tasarım ağırlıklı proje çalışmaları da düzenlenmiştir (Mersin sahil bandı, Edirne Selimiye çevresi, Akşehir Nasrettin Hoca, İzmit Kıyı Kenarı, Ekişehir Pazar Alanı, Gaziantep 100. Yıl Atatürk Kültür Parkı vb.). Ayrıca, Danışma ve Denetleme Kurulları oluşturularak, kurumlararası eşgüdüm ve hızlı karar verme mekanizması kurulmuştur (Banka-Bakanlık-Belediye bütünleşmesi, Gebze, Tuzla, Darica, Kahramanmaraş, Edirne, Aydın, Denizli, Ekişehir imar planları vb.). Halihazır haritaların sayısal olarak üretimine geçilmesi ile birlikte, İmar Planlama Dairesi Başkanlığı, 1998 yılından itibaren bilgisayar destekli analiz ve tasarım uygulamalarına başlamıştır. Günümüze kadar üç adet yerleşimin yer seçim çalışmalarında coğrafi bilgi sis-

temleri kullanılarak analizler yapılmıştır. 1997 yılından sonra yaklaşık 400 yeni belediyenin kurulması ve deprem sonrasında mevcut belediyelerin imar planlama ve jeolojik etütler konusunda daha bilinçlenmesi ve imar planlarının yapımında yeni teknolojilerin (bilgisayar, coğrafi bilgi sistemi, vb.) kullanılması sonucu, İller Bankası belediyelerinin kamu idare imar planı talebi yapılmasına ve danışmanlık talebinin giderek artmasına neden olmaktadır.

İller Bankası'nın kuruluşundan bugüne kadar (1934-2003) 3215 belediye için ihale yoluyla yapılan imar planı adedi: 3.615, Bankaca (emanet olarak) yapılan imar planı 1.147, imar planı ön çalışması 4.762, imar planı keşfi de 3615'tir. 1975-2003 yılları arasında 341 peyzaj planı yapılmış, 1963-2003 yılları arasında 2000 belediyenin isteği yerine getirilmiş, 3880 imar planına esas jeolojik etüt raporu hazırlanmıştır. 1987-2001 yılları arasında da 3000'i aşkın özel jeolojik etüt rapor kontrolü yapılmış ve onanmıştır. Ayrıca; 1968-2003 yılları arasında Burdur (1968), Gediz (1970), Bingöl (1971), Çaldıran (1975), Varto (1975), Muradiye (1978), Lice (1978), Erzincan (1992), Dinar (1995), Marmara (1999), Afyon (2001) ve Bingöl (2003) doğal afetlerine ait 130 Afetlerde Yerleşim İmar Planı Banka tarafından hazırlanmıştır. Bugüne kadar yapılmış imar planlarının çoğu, konusunda tek bilgi bankası olan Banka arşivinde saklanmaktadır.

Marmara ve Düzce Deprem Bölgeleri Geçici Yerleşim Alanları Planlama Çalışmaları; Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nca yer seçimleri yapılan geçici iskan alanlarının yerleşim planları İller Bankası tarafından emaneten hazırlanmış olup; bu işler 17 Ağustos 1999 Marmara ve 12 Kasım 1999 Düzce depremleri sonrasında yaptırılan bütün geçici yerleşim alanlarını kapsamaktadır.

Afyon Depremi Sonrası Yerleşim Alanı Planlama Çalışmaları; 3 Şubat 2002 tarihinde, Afyon ve çevresinde meydana gelen depremle ilgili olarak; Afet İşleri Genel Müdürlüğü'nce yer tespiti yapılan 26 yerleşim alanı üzerinde, İller Bankası Genel Müdürlüğü İmar Planlama Dairesi Başkanlığı'nca yerel çalışmalar yapılmış olup; bu yerleşimlerden sekizinin imar planları ivedilikle hazırlanarak 29.08.2002 tarihinde Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca onayarak dağıtımı yapılmıştır.

Bingöl Depremi Sonrası Yerleşim Alanı Planlama Çalışmaları; 1 Mayıs 2003 tarihinde Bingöl ve çevresinde meydana gelen depremle ilgili olarak, Afet İşleri Genel Müdürlüğü'nce seçilen 23 yeni yerleşim alanı üzerine belirtilen hak sahipliliklerine göre gerekli imar planı ve imar planına esas jeolojik etüt çalışmaları Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca onaylanarak ilgili kurumlara dağıtımı yapılmıştır.

Peyzaj planlama çalışmaları; İller Bankası'nda imar planlarının hazırlanmasında olduğu gibi peyzaj projeleri de emanet ve yarışma yöntemleri ile yapılmaktadır. Peyzaj projeleri, çoğunlukla emaneten, 1987 yılından itibaren İmar Planlama Dairesi Başkanlığı bünyesindeki peyzaj mimarlarınca yürütülmektedir. 1965'ten bu yana kentsel tasarım ağırlıklı altı proje, yarışma yöntemi ile ele alınmıştır. Söz konusu projeler, Türkiye çapında olmak üzere yerleşmelerin; tarihi çevre, kıyı kesimi, karayolu çevresi, termal alanı çevresi, park, meydan, çocuk bahçesi vb. düzenlemeleri gibi çok çeşitli konuları kapsamakta, uygulamaya yönelik detay projeleri hazırlanmakta ve danışmanlık hizmeti de verilmektedir. Projelerin hazırlanmasında alanın fiziksel özellikleri yanında ilgili belediye istekleri de tasarımda etkili olmaktadır. Son yıllarda sanayileşme ve kentleşme ile artan çevre sorunları, planlı yeşil alan gereksinimi ve planlama konularına daha çok ağırlık verilmesi gereğini ortaya koymuş, bu bağlamda belediyelerin İller Bankası'ndan peyzaj projesi hazırlanması taleplerinde hissedilir derecede artış olmuştur.

Jeolojik etüt çalışmaları: İller Bankası veya belediyeler tarafından imar planı yapılan yerleşim birimlerinin imar planına esas jeolojik etüt çalışmaları ilgili teknik birimler tarafından yürütülmektedir. İmar planına esas jeolojik etüt çalışmaları sırasında, beldelerin genel ve lokal jeolojik özellikleri ile jeolojik birimlerin (kaya-zemin) yerleşilebilirlik özellikleri araştırılarak, deprem, heyelan, kaya düşmesi, tasman ve yer altı suyu gibi yerleşim güvenliğini olumsuz olarak etkileyebilecek faktörler incelenerek, önlemler ve öneriler hazırlanan raporlarda ayrıntılı olarak verilmektedir. İller Bankası'na programa alınan işlerde 2003 yılı sonuna kadar 3912 yerleşim amaçlı jeolojik etüt raporu hazırlanmıştır.

Bankacılık ve kredi çalışmaları: İller Bankası mevduat kabul etmeyen bir kalkınma ve yatırım bankası olup, diğer bankalar gibi her türlü bankacılık işlemini yapabilmektedir. Yerel yönetimlere, iştiraklerine ve diğer firmalara kısa ve uzun vadeli, borçlu cari hesap şeklinde nakdi krediler ve teminat mektubu şeklinde gayri nakdi krediler açmakta, yerel yönetimlerin yurtiçi ve yurtdışından temin ettikleri kredilere kefilik ve aracılık yapmakta, verilen kredilerin ödeme takip işlemlerini ve diğer kamu kuruluşlarının borç kesintilerini yerel yönetim payından düşmekte, bankacılık işlemlerinde banka ve sigorta muameleleri vergisi ve Bankalar Birliği'nin üyesi olması dolayısıyla üyelik aidatı ödemektedir. Banka Kanunu Uygulama Yönermeliği hükümleri çerçevesinde yerel yönetimlere uzun ve kısa vadeli kredi açılmakta ve bu idarelere Genel Bütçe Vergi Gelirleri'nden sağlanan paylarının dağıtım işlemleri yapılmaktadır. Kredilerin vadesi uzatılıp, faiz oranları düştürülerek, yerel yönetimlerin her türlü gereksinimleri kredilendirilebilir duruma getirilmiştir. Banka programında bulunan uzun vadeli on yıl yatırım kredilerine uygulanan faiz oranı % 16, yerel yönetimlerin kendi yatırım programlarında bulunan projelere uygulanan uzun vadeli beş yıl, yatırım kredilerine uygulanan faiz oranı %18, her türlü malzeme, araç, gereç ve ekipman alımında uygulanan uzun vadeli üç yıl kredilerde faiz oranı % 20, bir yıla kadar kısa vadeli kredilerdeki faiz oranı ise % 24 olarak belirlenmiştir.

Ayrıca Banka tarafından içme suyu, kanalizasyon veya diğer işler için gereken donanımlar ihale ya da kendilerinin yapımı ile gerçekleştirilmektedir. Yine Banka tarafından yerel yönetimlerin büyük ölçekli yapım işleri projelendirilerek ihaleye çıkarılabilmektedir.

Proje çalışmaları: İller Bankası, içmesuyu şebeke, içmesuyu arıtma, atık su şebeke, atıksu arıtma, katı atık, mimari, jeoteknik ve statik, makine, elektrik projeleri ile jeolojik etüt, jeoteknik etüt ile su-atık su laboratuvarı projelerini hazırlamakta ve bunları değerlendirmektedir. Ayrıca, İller Bankası, bünyesinde yerel yönetimlerin her türlü yatırım projeleri ile araç ve gereç teminine yönelik kredi taleplerini ekonomik, teknik ve mali açıdan değerlendirilecek olan "Proje Değerlendirme Birimi" oluşturulmuştur. Birim ile birlikte, yerel yönetimler ile ilişkiler daha açık, şeffaf ve katılımcı olacaktır. Yerel ve protokololler daha net olacak ve sonucunun ne getirip götüreceğini hesapladıktan sonra projeler ele alınacaktır. Ele alınacak projeler yerel yönetimlerin ihtiyaçlarına, mali gücüne uygun olacaktır. Grup projelere ortaklar arasında daha sağlıklı protokolün imzalanmasından sonra başlanacaktır. Etüd Plan ve Yol Dairesi Başkanlığı, bundan sonra Bankanın sahip olduğu proje üretim deneyiminin yanı sıra bu yeni çalışma anlayışını esas alacak bir duruşa sahip olacaktır.

İçme ve kullanma suyu temin amaçlı sondaj çalışmaları: Türkiye'de kentleşmenin hızlı bir şekilde gelişmesinin yanı sıra, İller Bankası'nın hizmet verdiği belediye sayısının da giderek artmasına paralel olarak içmesuyu taleplerinin de artmasıyla, Başkanlığın talep edilen hizmetlere yanıt verebilecek şekilde gelişme göstermiştir.

1998 ve 1999 yıllarında alınan dört Ingersoll-Rand T4 W tipi su sondaj makinaları ve daha sonraki yıllarda alınan iki adet Board-Longyear jeoteknik sondaj makinaları ile iş üretimi kapasitesi artmış, daha az sayıdaki ekip ile daha fazla sondajla iş yapılmaya başlanmıştır. Sadece emanet yöntemi ile başlayan kuyu açma çalışmalarına, 1985 yılında ihale yöntemiyle kuyu açma çalışmalarının da katılmasıyla çalışmalar daha da hızlanmıştır. Bankanın kendi ekipleriyle ve ihale sisteminin birlikte dengeli bir biçimde yürütülmesiyle iş yığılmalarının önüne geçilerek programa giren işlerin yılı içinde bitirilebilmesi olanaklı hale gelmiştir.

Makina ve Sondaj Dairesi Başkanlığı; yerel yönetimlerin, yerel yönetimlere bağlı kurum ve kuruluşlar ile diğer kurum ve kuruluşların içme ve kullanma suyu gereksiniminin karşılanması amacıyla, İller Bankası'nca yapılan hidrojeolojik etütlerle belirlenen sondaj talimatlarında belirtilen esaslara uygun şekilde, içme suyu sondaj kuyularının emanet yöntemiyle delinmesi ve donatılması işleri ile bu kuyularda geliştirme ve su verim deneyi yapılmasını, bu işlerle ilgili kontrollük hizmetlerinin yürütülmesini ilgili teknik birimlerince sağlar. Ayrıca, yerel yönetimlerin, yerel yönetimlere bağlı kurum ve kuruluşlar ve diğer kurum ve kuruluşlar ile Bankanın diğer birimlerinden gelen yerleşim alanları ile belediye binaları, oteller, iş hanları, otogarlar, su depoları, arıtma tesisleri ve kanalizasyon boru güzergahları ve yerleşim alanlarının yer seçimine esas oluşturacak jeolojik ve jeofizik etüt, sondaj, laboratuvar ve jeoteknik rapor hazırlanması çalışmalarının emanet veya ihale yöntemi ile yapılmasını, bu işlerle ilgili kontrollük hizmetlerinin yürütülmesini kendisine bağlı şube müdürlüklerinin yardımıyla sağlar.

Kanalizasyon çalışmaları; İller Bankası, yerel yönetimlerin ve olanaklara göre kamu kurumu ve kuruluşlarının kanalizasyon şebekesi, arıtma ve dışarı projelerini hazırlama ve bu çerçevede hidrolik, jeolojik ve oşinografi araştırmaları, mahalli etütleri, atık suların ve alıcı ortamların fiziksel, kimyasal ve bakteriyolojik deney ve analizlerini yapmakta, yaptırmakta ve bunlarla ilgili yıllık yatırım program tekliflerini hazırlamaktadır.

İller Bankası tarafından yatırım programına almada önceliğe tesir eden faktörler; yeni belediyeler, tabii afetlere maruz kalmış bölgelerdeki işler, Banka'nın diğer yatırımcı sektörlerinin programlarında yer alan ve devam eden projelerin devamını temin bakımından mevcut haritalarına ilave veya revizyon yapılması zorunluluğu, Banka'nın diğer yatırımcı sektörlerin programlarında yer alan ve haritaya ihtiyacı olan projelerin gerçekleştirilmesinin temini, kalkınmada öncelikli yörelerdeki işler, GAP Bölgesi'ndeki işlerdir.

İller Bankası görevleri kapsamında, yurtiçinde tüm kamu kurum ve kuruluşları ve yerel yönetimlerle işbirliği yapmaktadır. Ayrıca Dünya Bankası'ndan aldığı kredi ile deprem konularının proje ve uygulamalarını gerçekleştirmiştir.

Yeniden yapılanma döneminde İller Bankası; yerel yönetimlerin mali durumlarına ve gereksinimlerine uygun projeler geliştiren, proje seçiminde uygun finansman kaynağının varlığını inceleleyen, projenin niteliğini ve kaynak ihtiyacını projenin oluşum aşamasında denetleyen, projelere uygun kaynakların yaratılması konusunda yerel yönetimlere yardımcı olan ve piyasa koşullarına göre iç ve dış kaynaklardan en uygun finansmanı sağlayan, proje geliştirmede yardımcı ve yol gösterici olan, projelere uygunluk veren, kontrollük ve danışmanlık yapan, gereksinim duyulduğunda ihale sürecini hazırlayan ve denetleyen, projelerin her aşamasını yerel yönetimlerle birlikte ele alan, projelerin zamanında ve ekonomik olarak gerçekleştirilmesini sağlayan, kaynakların etkin bir şekilde dağılımını yürüten bir kuruluş haline gelmeyi amaçlamaktadır.

Kuruluşun periyodik olarak yayınladığı "İller Bankası Dergisi" son üç yıldır tasarruf tedbirleri nedeniyle yayınlanamamaktadır. Bunun dışında Banka, İller Bankası'nın kuruluş yılını anarak ve o döneme kadar gerçekleştirdiği hizmetleri özetleyerek İller Bankası'nın "66 Yılı" ve "67 Yılı" başlıklı çalışmaları yayınlamıştır.

İletişim

Atatürk Bulvarı No:21 Opera Ulus ANKARA

Tel: (312) 310 31 41

E-mail: ilbank@ilbank.gov.tr

Web: www.ilbank.gov.tr

Kaynaklar

İller Bankası'nın 67 Yılı

www.ilbank.gov.tr

Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSGGM)

Directorate General of The Status and The Problems of Women

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, 6. Beş Yıllık Kalkınma Planı ve Nairobi İleriye Yönelik Stratejileri kadını ilgili resmi bir kurumun kurulmasını gerekli kılmıştır. Kadınlara eşitlik içinde, sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi alanlarda hak ettikleri statüyü kazandırmak üzere 1990 yılında Kadının Statüsü ve Sorunları Başkanlığı, Başbakanlığa bağlı bir birim olarak kurulmuştur. 25 Ekim 1990 tarih ve 3670 sayılı kanunla, kadın konusunda ulusal bir mekanizma olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı olarak kurulan Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, 24 Haziran 1991 tarihinde Başbakanlığa bağlanarak sorumluluğu, kadın konuları ile ilgili bir devlet bakanlığına verilmiştir.

Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nün daha güçlü bir yapıya kavuşturulması amacıyla 1993 tarihinde 514 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı kurulmuş olup, Genel Müdürlük, Müsteşarlığın ana hizmet birimlerinden biri olarak yeniden yapılandırılmıştır. Ancak 514 sayılı KHK ve bu kararnamenin çıkarılmasına dayanak olan Yetki Kanunu Anayasa Mahkemesi kararı ile iptal edilmiştir. Bu iptalden sonra 1994 yılında Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı yeniden kurulmuşsa da bu kararname ve kararnamenin dayanağı olan Yetki Kanunu da Anayasa Mahkemesi tarafından yine iptal edilmiştir. Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü olarak hazırlanan tasarı 1999 yılı içinde TBMM ilgili komisyonlarında görüşülmüş olup, halen Meclis Genel Kurulu'ndadır. Genel Müdürlüğün kuruluş kanununun çıkarılması Avrupa Birliği Muktesabatının Üstlenilmesine İlişkin Ulusal Program'da kısa vadeli hedefler arasında sayılmıştır.

Genel Müdürlüğün amacı, kadın haklarını korumak ve geliştirmek, kadınların sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal yaşamdaki konumlarını güçlendirmek, hak, fırsat ve olanaklardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamaktır. Kuruluşun başlıca görevleri arasında, kadına karşı her türlü ayrımcılığı önlemek, kadın haklarını geliştirmek, kadın ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamın tüm alanlarında etkin hale getirmek, kalkınmanın fırsat ve olanaklarından eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak için temel politika ve programlara esas olacak inceleme-araştırma ve projeler yapmak, yaptırmak, bunları uygulamaya koymak. Görev alanına giren konularda kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler ve başta gönüllü kadın kuruluşları olmak üzere hükümet dışı kuruluşlarla işbirliği yapmak, koordinasyonu sağlamak, kamu kurum ve kuruluşları ve yerel yönetimlerde kadın birimlerinin oluşturulması teşvik etmek, kadına yönelik her türlü şiddet, taciz ve istismarın engellenmesi için çalışmalarla bulunmak, kadınların aile içinde ve sosyal yaşamdan kaynaklanan sorunlarına yardımcı olmak amacıyla bu alanda hizmet veren yerel yönetimler, gerçek ve tüzel kişiler ile gönüllü kuruluşlarla işbirliği yapmak ve koordinasyonu sağlamak, kadınlara yasalarla verilen hakların tam ve eşit bir biçimde kullanılabilmesi için kamuoyu oluşturmak, sağlık, çalışma, sosyal güvenlik, kültür, eğitim alanlarında kadınların bilinç düzeyini yükselt-

ci çalışmalarda bulunmak, görev alanına giren konularda, bilgi sistemleri, kütüphane, arşiv ve dokümantasyon merkezleri kurmak, cinsiyete dayalı istatistikleri derlemek, toplamak ve bu alandaki çalışmaları kurumsallaştırmak, görsel ve basılı yayın ve eğitim faaliyetlerinde bulunmak, ulusal ve uluslararası kongre, seminer ve benzeri toplantılar düzenlemek, 5.5.1969 tarihli ve 1173 sayılı kanun çerçevesinde, hizmet alanı ile ilgili örgüt ve organizasyonlara üye olmak ve katılmak, gerçekleştirilecek her türlü çalışma ve etkinlikte Türkiye Cumhuriyetini temsil etmek ve uluslararası sözleşmeler ile kararların getirdiği yükümlülükler çerçevesinde gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasını sağlamak bulunmaktadır.

Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü bünyesinde 28 Eylül 1994 tarihinde kadınlara karşı her türlü girişimcilik ve el emeğinin değerlendirilmesi konularında danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunmak üzere kurulan ve halen çalışmalarını sürdüren *Bilgi Başvuru Bankası* bulunmaktadır. Bu yapılanmanın amacı, kadını girişimcilikğe özendirme ve edindikleri bu deneyimleri kullanarak kendi işlerini kurmalarını ve toplumsal kalkınma içinde yerlerini almalarını sağlamaktır. Şiddete maruz kalan kadınlara yönelik olarak da, hukuki danışmanlık hizmeti ile birlikte psikolojik danışmanlık hizmeti verilmekte ve ihriyacı olanların barınma problemlerinin çözülmesi, girişimcilik ve el emeğinin değerlendirilmesi konularında kadının kendisine destek verebilecek diğer kurumlarla bağlantı kurulması ve bu kurumlardan haberdar edilmesi sağlanmaktadır. Kuruluşundan bugüne kadar sunduğu hizmetlerden binlerce kadının yararlandığı *Bilgi Başvuru Bankası*, kadınlar için şiddet, el emeği ve girişimcilik konularında bir başvuru merkezi olmaya devam etmektedir. *Bilgi Başvuru Bankası* dışında kurumun faaliyetleri, yasal çalışmalar, dış kaynaklı projeler, birinci temel alan araştırmaları, ikinci temel alan araştırmaları, üçüncü temel alan araştırmaları, sanayi sektörü, hizmet sektörü, bilgi belge merkezi, yayın faaliyetleridir.

Yasal Çalışmalar

Bu kapsamda Genel Müdürlük tarafından; 4320 sayılı Aile İç Şiddetin Önlenmesi Hakkındaki Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı Taslağı, Devlet Memurları Kanunu'nun, İq Kanunu'nun ve Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bazı maddeler eklenmesine ilişkin kanun tasarısı taslağı, Anayasa'nın 10. maddesinin değiştirilmesi hakkında çalışma, Türk Medeni Kanunu Tasarısı, Türk Ceza Kanunu, Aile Mahkemeleri Kurulmasına ilişkin çalışmalar ve BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin (CEDAW) daha etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla 1995 yılında Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyin (EKOSOK) önerisi üzerine yapılan çalışmalar sonucunda bu Sözleşme'ye ek olarak bir İhtiyari Protokol hazırlanmıştır.

Dış Kaynaklı Projeler

BM Kadının Kalkınmaya Katılımını Güçlendirme Ulusal Programı Projesi, 1993 yılından itibaren BM Kalkınma Programı Teknik Yardımı ile KSSGM tarafından yürütülmektedir. Projenin öncelik alanları; kadının kalkınmaya katılımı politikalarının kalkınma ve sektörel planlara entegrasyonu, cinsiyet ayrımlı veri tabanı oluşturulması, ulusal mekanizmanın güçlendirilmesi, eğitim programları aracılığıyla kadın sorunlarına duyarlı insan gücü kaynağının geliştirilmesi, kadına ilişkin araştırma ve pilot projelerin desteklenmesidir.

Kadın İstihdamının Geliştirilmesi Projesi (KIG): Dünya Bankası'ndan sağlanan kredi ile 1994-2000 yılları arasında gerçekleştirilen projenin amacı; geleneksel olarak erkeklerin egemen olduğu iş alanları da dahil olmak üzere kadınlara bütün alanlarda iş ve meslek olanaklarının sunulmasını sağlayacak politikaların üretilmesi için gerekli bilgi ve belgeleri sağlamak ve bunları yaygınlaştırmaktır. Projenin temel faaliyet alanları; araştırma fonunun kullanımı, araştırma sonuçlarının yaygınlaştırılması, kamusal bilgilendirme, dokümantasyon merkezinin kurulması ve toplumsal cinsiyet eğitimi materyalinin oluşturulmasıdır. Araştırma fonunun kullanımı; bir araştırma projesi olarak planlanmış Kadın İstihdamının Geliştirilmesi Projesi kapsamında, kadın istihdamının araştırılmasına yönelik projeleri desteklemek için, araştırma fonu yer almıştır. Söz konusu fon kullanılarak on altı araştırma projesi gerçekleştirilmiştir. Araştırmalar üç temel alanı kapsamıştır. Bunlar; kadın istihdamının iyi bilinmeyen yönlerinin araştırılması, eğitim-istihdam ilişkileri ile sektör araştırmaları ve işveren tutumlarıdır.

Birinci Temel Alan Araştırmaları

Kentlerde Kadınların İş Yaşamına Katılım Sorunlarının Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Boyutları: Kadın istihdamının kentlerdeki düşüklüğünün nedenleri ve "çalışamamanın" sosyo-kültürel belirleyicileri, kadın "işsizliğinin" boyutları ve nedenleri/sonuçlarını ortaya çıkarıp ve bu doğrultuda politikalar formüle edebilmek amacıyla yapılmaktadır.

Çalışmaya Hazır İlgücü Olarak Kentli Kadın ve Değişimi: İstanbul'da, 15-49 yaş grubunda, işsiz ve iş arayan, işsiz ve umudu kırılmış ve eksik istihdamda olanların sosyo-kültürel özellikleri, işsizlik nedenleri ve istihdamının gerçekleşebilmesi için gerekli koşulları araştırmayı amaçlamıştır.

Kadın İstihdamı İçin Yeni Perspektifler ve Kadın İlgücüne Muhtemel Talep: Türkiye'de kadınların işgücü piyasasının değişen yapısı içinde erkeklere göreli olarak konumlarını idarelemeyi ve mevcut durum değerlendirmesinden sonra gelecek 10 yıl için kadın istihdamına ilişkin projeksiyon yapmayı amaçlamıştır. Araştırmada, 1990-1995 verileri kullanılarak, istihdamı ve kadın istihdamını etkileyen makro-ekonomik faktörlerin belirlenmesinden sonra, işgücü piyasasındaki toplumsal cinsiyetçi katmanlaşma incelenerek, gelecek on yılda kadınların sektörlerdeki konumlarının, farklı makro-ekonomik ve sosyal politikalar uygulanması sonucu gösterebileceği değişiklikler incelenmiştir.

İşçi Sendikaları ve Siyasal Partiler: Kurumsal Gelenek ve Zihniyet Örüntülerinin Kadın İstihdamına Etkileri Araştırması: İşçi sendikaları ve siyasal partilerdeki kurumsal gelenekleri ve zihniyet örüntülerini; demokratik temsil, kadınların eksik temsili, cinsiyetçilik ve cinsler arası eşitlik kavramları ile ilişkilendirilerek, cinsiyetçiliğin yapısal çözülmesini ve siyasal partilerle sendikaların uyguladığı toplumsal cinsiyet politikalarının çözümlenmesini gerçekleştirmeyi hedeflemiştir.

Cinsiyetçiliğin Kültürel Pratikler Aracılığıyla Yeniden Üretilmesi: Popüler Kültürde Kadın İstihdamını Etkileyebilecek Olumlu ve Olumsuz Ögeler: Yerli televizyon dizileri, siyasal-haber programları, "reality show" ve komedi programlarının, ayrıca, ulusal günlük gazetelerin (kadın eki/sayfaları aracılığıyla) cinsiyetçi zihniyet kalıplarına ilişkin açık ve örtülü mesajları nasıl tasarladığını, aktardığını ve bunların "tüketiciler" tarafından nasıl algılandığını incelemektedir. Böylelikle proje, cinsiyetçiliğin ve toplumsal düzlemde cinsler arası rol ayrımının, kültürel pratikler aracılığıyla, özellikle de belli popüler kültür ürünleri dolayısıyla, kadın istihdamını nasıl etkilediğini araştırmıştır.

İkinci Temel Alan Araştırmaları

İşgücü Yetiştirme Kurslarının Kadın İstihdamına Katkısı Açısından Değerlendirilmesi: İş ve İşçi Bulma Kurumu (İş Kurumu) bünyesinde yürütülen İstihdam Garantili İşgücü Yetiştirme Kursları'nın, bu kursları bitiren kadınların bakış açılarından ve işgücü piyasası ve işverenlerin beklentileri bakımından; irdelenmesini ve verilen eğitimin, kadınların istihdama hazırlanması ve geçişi bakımından geliştirilmesinin koşullarını araştırma amacını taşımaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Örgün ve Yaygın Meslek Eğitiminin Kız Öğrencilerin Mesleğe Yöneltilmesi ve İstihdamı Açısından Değerlendirilmesi Araştırması: MEB'e bağlı örgün (kız teknik, ticaret ve turizm, din eğitimi) ve yaygın mesleki ve teknik öğretim kurumlarına devam eden kız öğrencilerin sosyo-kültürel ve ekonomik profillerini çıkarmayı, mesleki yönelimlerini etkileyen etmenleri belirlemeyi ve mezunların istihdamı etkinliğinin değerlendirilmesini yaparak kadınların meslek eğitimine ve istihdamına yönelik politikalar geliştirmeyi hedeflemiştir.

Üçüncü Temel Alan Araştırmaları: Tarım Sektörü

İzmir Yöresinde Kadın Eğitimine Yönelik Hizmetlerin Kadınların Kırsal Alanda İstihdamına Etkisi Kadın İstihdamına Katkısı Açısından Değerlendirilmesi: Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nın kırsal yörede kadına yönelik eğitim programlarının etkisini, istihdama katkısını, verimlilik/sosyal statüsünü geliştirmek bakımından, eğitimden sonra ortaya çıkan farkları ve programların olası geliştirilme doğrultularının araştırılmasını amaçlamıştır.

Kırsal Alanda Kadının İstihdama Katkısı: Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı ve Dünya Bankası Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi, 1992-1993 yılında Dünya Bankası kredisiyle uygulanan "Kadın Çiftçiler Pilot Tarımsal Yorum Projesi"nin başlatıldığı yerlerde, eğitim ve yayım çalışmalarının, kadın işgücünün nitelikli hale getirilmesi ve istihdamın sağlanması açısından ortaya çıkardığı kazanımları ve istihdamdaki niteliksel gelişmenin toplumsal değişime içerisinde incelenmesini ve kırsal alanda kadın istihdamının geliştirilmesi için bilgi toplanmasını amaçlamıştır.

Sanayi Sektörü

Konfeksiyon Üretiminde Kadın İstihdamının Bölünmesi: Sanayi sektöründe, kadın istihdamının önemli bir bölümünü kapsayan ve sürekli genişleyen, üretim ilişkilerinde ve organizasyonunda niteliksel değişimlere uğrayan bir alt sektör olan konfeksiyonda, üretim sürecinin ve dolayısıyla istihdamın bölünmesini, bu kategorilerin kadın istihdamı bakımından anlamını ve koşulların, tazeleme zincirinin en uç noktasını oluşturan "eve iş alan" kadınlara kadar araştırılmasını amaçlamıştır.

Gıda İşkolunda Çalışan Kadınların Koşulları ve Geleceği: Gıda sektöründe farklı koşullarda ve alanlarda çalışan kadınların demografik özelliklerini, çalışmaya bakış açılarını ve çalışma koşullarını irdelemeyi amaçlamıştır. Bu inceleme ve değerlendirmenin ışığında, gıda sektörünün yapısı ve olası değişimlerinin istihdam ve kadın istihdamı üzerindeki etkilerinin tartışılması ve geleceğe ilişkin bir projeksiyona ulaşılması hedeflenmiştir.

Hizmet Sektörü

Hizmet Sektöründe Kadın: Bu Hizmetlerinde Çalışan Kadınlara Yönelik Durum: Bu hizmet sektörlerinde çalışan kadınların iş bulmaları, iş tercihleri, çalışma koşulları, çalışmalarının aile içi ilişkilerine etkisi, ücret düzeyi konularındaki düşünceleri, kendini nasıl algıladığı, bireysel ve kültürel boyutta kendini ve geleceğini konumlandırması, çalışma yaşamı ile ilgili beklentileri konularının araştırılmasını amaçlamıştır.

Sağlık Sektöründe Kadınlara Yönelik Tutum ve Davranışlar: Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık: Proje, kadın çalışanın ağırlıklı olduğu sektörlerden biri olan sağlık sektöründe, değişik işyerlerinde ve değişik statülerde çalışan kadınların cinsiyete dayalı ayrımcılıkla karşılaşmış ve karşılaşmadıklarını ve ayrımcılık uygulamalarının hangi ilişkiler aracılığı ile örüldüğünün araştırılmasını amaçlamıştır.

Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık ve Kadın Çalışanlara Karşı Tutumlar: Türkiye'de Eğitim Sektörü Örneği: Öğretmenlik, çok sayıda kadının meslek olarak seçtiği bir alan olmakla birlikte, kadınların, özellikle yönetim kademelerinde ortaya çıkan cinsiyete dayalı ayrımcılık (CDA)'dan dolayı pek algılanmadığı orta öğretim düzeyinde, kadın ve erkek öğretmenler ve yöneticiler arasında yapılan araştırma ile, mesleğe nasıl yönelindiği ve CDA'nın nasıl gerçekleştiği, nasıl algılandığı veya görünmez olduğunun ve bu kültürü besleyen kaynakların neler olduğunun ortaya konulması amaçlanmıştır.

İşyerinde Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık ve İşverenlerin Kadın Çalışanlara Tutumunu, Büro ve Mağaza Çalışmalarına Derinlemesine Bir Bakış: Çalışma yaşamında alt kademelerde bulunan, müşteri ile yüz yüze gelen, düşük gelir ve genç yaş gruplarındaki kadınların, giderek daha çok kadını istihdam eden bu alanda cinsiyete dayalı ayrımcılığa maruz kalma tarzlarını ve ilişkilerini konu alan araştırma, kadınların iş yaşamında kalış süreleri ve koşullarındaki sorunların aşılabilmesi için eylem programları geliştirmeyi hedeflemiştir.

Çalışma Yaşamında Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık: Bankacılık Sektöründe Örnek Olay İncelemesi: Bankacılık sektöründe CDA'nın ortaya çıkış biçimleri ve işleyiş mekanizmalarıyla ilgili olarak yapılan bu araştırmada, kadınların genellikle yönetim kademelerinde bulunmadığı görülmektedir. Bu durumda, ne tür stratejiler geliştirilebileceği sorunundan hareket eden araştırma, ayrımcılık uygulamalarının ortadan kaldırılması yolunda eylem programları geliştirmeyi hedeflemiştir.

Bilgi Belge Merkezi

Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasında kadın ile ilgili konularda dokümantasyon, yayın ve tanıtma faaliyetlerinde bulunmak da yer almaktadır. KİG Projesi kapsamında oluşturulan Bilgi Belge Merkezi, kadınlara ilgili konularda yurtiçinde ve dışındaki basılı, yazılı, görsel ve elektronik belge ve bilgi kaynağını izlemek, toplamak, düzenlemek ve kullanıma sunmak, aynı zamanda günlük gazetelerde çıkan haberleri (basılı yayın ve internet üzerinden) izlemek, derlemek, indekslemek ve gerektiğinde tekrar erişimini sağlamak için çalışmaktadır. Merkezin koleksiyonunda, danışma kaynakları, kitaplar, makaleler, yayınlanmamış araştırma ve ülke raporları, ulusal ve uluslararası toplantıların bildirileri veya sonuç matnileri, 1995 yılından itibaren ulusal günlük gazetelerdeki kadın haberleri yer almaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Eğitimi KİG Projesi kapsamında Toplumsal Cinsiyet Eğitimi Materyali oluşturulmuş ve materyal üç kuruluşa sınanmış olup, yaygın kullanımı konusunda çalışmalar sürdürülmektedir. Bu programın uygulaması sırasında, katılanların bilgi düşünce ve davranışlarında toplumsal cinsiyet bakımından eşitlikçi değişikliklerin meydana gelebilmesi için çok yönlü bir etkileşim öngörülmüştür. Eğitim paketinin amacı, çalışma hayatında toplumsal cinsiyet rolleri ve ayrımcılığa karşı duyarlılık geliştirmek, toplumsal kurum ve örgütlerde planlama, izleme ve değerlendirme süreçlerinde kadın ve erkek tüm çalışanların eşit rol ve pay almalarını sağlamaktır.

Yayın Faaliyetleri

Müdürlük kadınların sosyal sorunları konusunda geniş bir yayın yelpazesine sahiptir. KSSGM araştırma, eğitim vb. konulardaki projeleri uygulamak üzere Dünya Bankası, UNFPA, UNDP, BM Ekonomik ve Sosyal Konsey gibi çeşitli kuruluşlardan fon almaktadır. İşbirliği yaptığı kuruluşlar arasında; Adalet Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Başbakanlık GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Türkiye İş Kurumu, DİSK, Türk-İş, Hak İş, TRT ve Kadın sorunları ile ilgili sivil toplum kuruluşları yer almaktadır.

Genel Müdürlük, gelecekte de kadın haklarının korunması konusunda hem sivil toplum kuruluşu gibi savunucu ve örgütlenmecisi hem de kamu kuruluşu gibi kadın haklarını yasal zeminde artırmaya yönelik araştırma, yayın, eğitim, örgütlenme ve iş olanakları sağlama konusunda daha özgün çalışmalar içine girmeyi hedeflemektedir. Müdürlüğün vizyonu ise, Türkiye'deki kadınların her alanda konumlarını güçlendirmek, hak, fırsat ve olanaklardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamaktır.

KSSGM; araştırma sonuçlarını kitap olarak yayınlamakta ve yaygın dağıtımını yapmaktadır. Bu yayımlardan bazıları;

- Seminer, Kongre ve Panel Bildirileri, 1991
- Kadın ve Sosyo-Ekonomik Gelişme, 1992
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Hükümeti Kadının Kalkınmaya Katılımını Güçlendirme Projesi, 1992-1996
- Kadınlara Yönelik Uluslararası Sözleşme ve Kararlar, 1993
- Kadını Girişimcilğe Özendirme ve Destekleme Paneli Bildiriler ve Tartışmalar, 1993
- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi Uyarınca Hazırlanan Türkiye Raporu, 1993-1994
- Medya, Şiddet ve Kadın: 1993 Yılında Türk Basınında Kadınlara Yönelik Şiddetin Yer Alış Biçimi, 1994
- Türkiye'de Kadının Durumu: Dördüncü Dünya Kadınlar Konferansı Türkiye Ulusal Raporu, 1994
- Ailede Kadına Karşı Şiddet ve Kadın Suçluluğu, 1995
- Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesine (CEDAW) Sunulan 2. ve 3. Birleştirilmiş Dönemsel Ülke Raporu Sunumu, Savunulması ve Komitenin Değerlendirmeleri, 1997
- Medyada Cinsiyetçilik 1997
- Siyasal Yaşam ve Kadınlara Destek Politikaları, 1997

- Teknolojik Gelişmelerin Sanayide Kadın İstihdamına Etkileri Türk Tekstil ve Elektronik Sanayilerinde Teknolojik Değişim ve Kadın İstihdamı, 1997
- *Endüstri ve Balıkçılık Sektöründe Bilişimin Rolüne Sıra*, 1997
- Turizm Sektöründeki Küçük İşyeri Örgütlerinde Kadın Girişimciler, 1997
- Eylem Platformu ve Pekin Deklarasyonu, 1997
- 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Uygulanması, 1998
- 1995 Yılında Pekin'de Gerçekleşen IV. Dünya Kadın Konferansı Sonuçlarının Uygulanması ve İzlenmesine İlişkin Ulusal Eylem Planı, 1998
- Cumhuriyet'in 75. Yılında Türkiye'de Kadının Durumu, 1998
- T.B.M.M. Kadının Statüsünü Araştırma Komisyonu Raporu, 1998
- Hukukta Kadın, 2000
- Çalışmaya Hazır İşgücü Olarak Kentli Kadın ve Değişimi, 1999
- İşgücü Yetiştirme Kurslarının Kadın İstihdamına Katkısı, 1999
- İzmir'de Kırsal Kadına Yönelik Eğitimin İstihdama Katkısı, 1999
- Yeni Üretim Süreçleri ve Kadın Emegi, 1999
- Gıda İşkolunda Çalışan Kadınların Koşulları ve Geleceği, 1999
- Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık: Türkiye'de Eğitim Sektörü Örneği, 1999
- Bankacılık Sektöründe Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık, 2000
- Kırsal Alan Kadınının İstihdama Katkısı, 2000
- Kadın İstihdamı İçin Yeni Perspektifler ve Kadın İşgücüne Muhtemel Talep, 2000
- Popüler Kültür Ürünlerinde Kadın İstihdamını Etkileyebilecek Ögeler, 2000
- Sağlık Sektöründe Kadın, 2000
- Kız Çocuklarının Mesleki Eğitime ve İstihdama Yönelimleri, 2000
- Kadın 2000: 21. Yüzyıl İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Kalkınma ve Barış, 2000
- Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik, 2000
- Avrupa Birliği Giriş Sürecinde Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve Kadın-Erkek Eşitliği Politikaları, 2000
- Türkiye'de Kadınlara Ait Girişimlerin Desteklenmesi, 2000
- Eğitim Materyallerinde Cinsiyetçi Ögeler, 2001
- Türkiye'de Kadın 2001, 2001
- PEKİN+5 Siyasi Deklarasyonu ve Sonuç Bildirgesi (Türkçe, İngilizce) Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu, 2001
- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve İhtiyari Protokol, 2001
- Avrupa Topluluğunun Çalışma Yaşamında Kadın-Erkek Eşitliğine Dair Düzenlemeleri ve Türkiye, 2002
- Kadın ve Çocuk Hakları Açısından Yeni Türk Medeni Kanunu, 2003
- The Report Prepared in Accordance With Article 18 of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women, 1994
- The Status of Women in Turkey: The Turkish National Report to the Fourth World Conference on Women, 1994
- Supporting Women-Owned Businesses in Turkey: A Discussion of Needs, Problems, Opportunities and Strategies, 1996
- Combined 2nd and 3rd Periodic Country Report of Turkey to the Committee on the Elimination of Discrimination Against Women, (CEDAW) 1997

Broşürler

- Türkiye'de İstatistiklerle Kadın, 1992
- Turkey Labour Force and Women in Statistics, 1992

- Women in Statistics, 1995
- Kadın Bültenleri (Şubat 1995-Aralık 1995)
- Kadın Bülteni 8 Mart 1996 Özel Sayı
- 3B Broşürü, 1996 1997
- Haklarımız Var, 1996
- Eylem Platformu, 1996
- 5 Aralık 1996 Türk Kadınlarının Siyasal Haklarının 62. Yılı, 1996
- Kadın İstihdamını Geliştirme Projesi (KİG), 1996
- KSSGM / Kadın Bilgi-Belge Merkezi, 1997
- Kadınlarımızın El Emeklerini Değerlendiriyoruz, 1998
- Kadının Kalkınmaya Katılımını Güçlendirme Ulusal Programı Projesi
- 1993-98 Türkiye'de Kadın 99/1999

Dağıtımı Yapılan Diğer Yayınlar

- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve İhtiyari Protokol
- Avrupa Topluluğunun Çalışma Yaşamında Kadın Erkek Eşitliğine Dair Düzenlemeleri ve Türkiye
- TBMM Kadının Statüsünü Araştırma Komisyonu Raporu
- Pekin+5 Siyasal Deklarasyonu ve Sonuç Belgesi
- Kadın ve Çocuk Hakları Açısından Yeni Türk Medeni Kanunu

Görsel Yayınlar

- "Kadınlar Vardır" isimli belgesel film: Kadının Kalkınmaya Katılımını Güçlendirme Projesi'nin desteğiyle "Kadınlar Vardır..." isimli bir belgesel film yaptırılmış, bu film, Tanzimattan günümüze Türk kadınının geçirdiği dönüşüm üzerine kurulmuş ve 4. Dünya Kadın Konferansı'nda Pekin'de gösterime sunulmuştur.
- "Köksüz Fidan" isimli drama filmi: GAP yöresindeki kadının eğitim seviyesini yükseltmek, ekonomik hayata katılımını artırmak, sağlık, sosyal ve hukuki güvenliğini sağlamak amacıyla TRT Kurumu Genel Müdürlüğü'ne 15'er dakikadan oluşan 13 bölümlük bir drama filmi yaptırılmıştır.
- "Kadın Çalıştıkça" isimli belgesel film: Kadın İstihdamının Geliştirilmesi Projesi araştırma sonuçlarından yola çıkılarak kentte ve kırdaki çalışan kadınların çalışma koşullarını ve çalışma yaşamındaki beklentilerini konu alan "Kadın Çalıştıkça" isimli 30 dakikalık belgesel/tanıtım filmi hazırlanmıştır.
- "Görsel Arşiv": Kadın İstihdamının Geliştirilmesi Projesi kapsamında yaptırılmış olup, 1000 saydam ve web sayfasından oluşmaktadır.
- "Kadının Statüsü" isimli canlı yayım: TRT Kurumu Genel Müdürlüğü ile imzalanan protokol kapsamında 21 Ekim 1998 tarihinden itibaren TRT Genel Müdürlüğü tarafından GAP TV kanalında yayınlanan "Dört Mevsim Kadın" programı içerisinde "Kadının Statüsü" adı altında 15 bölümden oluşan canlı yayın programı gerçekleştirilmiştir.

- Spot Drama Filmi: TRT Kurumu Genel Müdürlüğü ile imzalanan protokol kapsamında; Başlık Parası, Töre Cinayetleri, Şiddet, 4320 Sayılı Yasa, Okuma Yazma Kurslarına Katılımın Katkısı ve Kadın Hissatı konularında 5 bölümlü 3 Üçüncü Sınıfı "İçerik" spot drama filmlerinin yapımı gerçekleştirilmiş olup, 14 Nisan 2001 tarihinden itibaren yayınlanmaya başlamıştır.
- "Ötekinin Sesi" isimli belgesel film: Türk sinemasının ilk kadın yönetmenlerinin çalışmalarını anlatan ve 30 dakikadan oluşan filmin yapımı, TRT Kurumu Genel Müdürlüğü ile imzalanan protokol kapsamında gerçekleştirilmiş olup, 23 Haziran 2001 tarihinde GAP TV'de yayınlanmıştır.
- "Dönüşen Bilinç" isimli belgesel film: 31.7.2001 tarihinde TRT Kurumu Genel Müdürlüğü ile imzalanan protokol kapsamında 45 dakika olarak gerçekleştirilen bir bölümlük "Dönüşen Bilinç" adlı program, 8 Mart 2002 tarihinde GAP TV'de yayınlanmıştır.

Hetışim

Meşrutiyet Caddesi No:19 Bakanlıklar 06550 ANKARA

Tel: (312) 419 29 79

Faks: (312) 418 49 17

E-mail: info@kasgm.gov.tr

Web: www.kasgm.gov.tr

Kaynaklar

www.kasgm.gov.tr

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü (KHGM) General Directorate of Rural Services

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, kırsal alana hizmet için kurulan Yol Su Elektrik-Topraklu/Toprak ve İskan İşleri genel müdürlükleri ile Orman Genel Müdürlüğü'nün orman yolları ünitesi birleştirilerek 1984 yılında kurulmuştur. Bunun ardından Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname 1985 yılında yayımlanmıştır. Bu kanunla, Toprak ve İskan İşleri Genel Müdürlüğü kanunu ve değişiklikleri, 1960 tarihli Toprak Muhafaza ve Ziraî Sulama İşleri Umumî Müdürlüğü kanunu ve diğer kanunların; 3202 sayılı kanuna aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır. Bu kanun yürürlüğe girmeden önce kaldırılan Yol-Su-Elektrik (YSE), Toprak Su ile Toprak ve İskan İşleri genel müdürlüklerine muhtelif mevzuatla verilen görev, yetki ve sorumluluk, hak ve ayrıcalıklar ile Orman Genel Müdürlüğü tarafından orman yolları ve ormaniçi yollarını yapma işi Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir. Zaman içinde yapılan değişikliklerle Genel Müdürlüğün ana hizmet birimleri arasından "Köy Elektrifikasyon Dairesi Başkanlığı" çıkarılmış ve "orman ve ormaniçi yollarla ilgili hizmetler" de Orman Genel Müdürlüğü'ne devredilmiştir.

Kalkınma plan ve programları doğrultusunda sulamaya yeni açılan alanlarda hizmetlerin arazi toplulaştırması, tarla içi geliştirme hizmetleri vb. daha hızlı ve sağlıklı yürütülmesi ve gerçekleştirme oranlarının istenilen düzeye çıkarılması için GAP Bölgesi'nde yer alan Şanlıurfa ilinde bir Bölge Müdürlüğü, 1991 yılında Ankara Eğitim Merkezi Müdürlüğü ve 1993 yılında ise Makine İkmal müdürlükleri kurulmuştur. İslam ülkelerinde suyun tarımda etkin ve toprakla uyumlu olarak kullanımını sağlayarak, tarımsal üretimi artırmak ve artışı sürekli kılmak için uluslararası bir araştırma ve eğitim merkezi 1994 yılında Tarımsal Hidroloji Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü (THAEM) adı altında Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün taşra teşkilatı olarak İzmir Menemen'de kurulmuştur.

KHGM, kırsal alanlarda, yerleşim, ulaşım, kalkınma, toprak ve su kaynaklarının verimli kullanımı, kanalizasyon tesisleri yapımı, tarım alanlarının amacına uygun kullanımının sağlanması, imar planlarının hazırlanması amacıyla kurulan bir hizmet kurumudur. Kurumun hedefi, kırsal alanların fiziki yapısının bütüncül bir yaklaşım çerçevesinde kalkınmasıdır. Kurum, insani kalkınmadan çok fiziki kalkınma üzerinde yoğunlaşarak bu konuda çalışmalar yapmaktadır.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün görevleri; devlet ve il yolları ağı dışında kalan köyler ve bunlara bağlı yerleşim birimlerinin ulaşım sorunlarını tespit etmek ve çözmek; toprak ve su kaynaklarının verimli kullanılması, korunması, geliştirilmesini sağlamak; baraj, havzaalanı, fabrika, savunma ile ilgili tesislerin inşaatı, tarihi ve doğal değerlerin korunması gibi amaçlarla yapılacak kamulaştırmalar ve özel kanunların uygulanması sebebiyle yerlerini terk etmek zorunda kalanlardan geçim olanaklarını kısmen veya tamamen kaybedecek nüfus ile göçmen ve göçebelere ve bulunduğu yerde geliştirilmesi mümkün olmayan ormaniçi köyleri, köy nüfusunun çoğunluğu tarafından istenmesi halinde köylerin mahalle, köm, mezra

gibi dağıntık yerleşme yerlerini yeni bir yerleşme yerinde toplamak, tarım içi ve dışı sahalarda iskan etmek; köy ve bağlı yerleşim birimlerinin yol, su, elektrik, kanalizasyon tesislerinin inşaatı, onarımı, işletimi, geliştirme ve işletme hizmetlerini düzenlemek; köy ve bağlı yerleşim birimlerine, askeri garnizonlara sağlıklı, yeterli içme ve kullanma suyu tesislerini yapmak, geliştirmek ve yapımına destek olmak, sondaj kuyuları açmak; devletin hüküm ve tasarrufu altında veya özel mülkiyetinde bulunan yabancı fıstıklık, zeytinlik, sadızlık, harnupluk, fundalık, makilik, altyapı tesislerini imar, islah ve ihya etmek için gerekli projeleri ve programları hazırlamak, hazırlatmak, onaylananları uygulamak ve uygulamak; tarım alanlarının amacına uygun bir şekilde kullanılmasını sağlamak, denetlemek ve bu konuyla ilgili diğer kuruluşlarla işbirliği yapmak; kamunun hüküm ve tasarrufu altında veya özel mülkiyetinde bulunan taşlı, asitli, alkali veya turbiyer toprakları ve kurutulmuş sahaları tarıma elverişli hale getirmek; ekonomik üretime olanak vermeyecek derecede parçalanmış, dağılmış, şekilleri bozulmuş tarım arazilerinin teknik, ekonomik ve işletme olanakları ölçüsünde toplulaştırılmasını yapmak; sulama suyu ihtiyacı saniyede 500 litreye kadar olan suların tesislerini kurmak ve işletilmelerini sağlamak; toprak muhafaza, arazi islahı ve sulama gibi faaliyetlerde gerektirğinde birlikler, ortaklıklar, döner sermayeli ve tüzel kişiliği haiz işletmeler kurmak veya döner sermayeli işletmelerin, bu işlerle meşgul birimleri, şirketlere veya işletmelere ortak etmek, bunlarla ilgili her türlü anlaşmalar yapmak; deprem olasılığının en fazla olduğu aktif deprem kuşaklarında bulunan köylerdeki nüfusun konut ve tarımsal tesislerini depreme dayanıklı hale getirmek; hizmet ve tesislerin yapılması, geliştirilmesi, onarım, bakım ve emniyetle işletilmesi için gerekli tesis, atölye, bakımevi, laboratuvar, araştırma ve verici telsiz istasyonu, idare ve sosyal diğer tesislerin plan ve projelerini ve inşaatını yapmak, yaptırmak, onarmak, işletmek, kiralamak ve bakımlarını sağlamak; her türlü donanımın işletilmesi ve onarımı için gerekli bütün malzemeyi vasıfıyla belirlemek, sağlamak, icabında imal etmek ve ettirmek, arazi dahil bina ve taşınmaz malları geçici olarak kullanmak, kamulaştırmak ve satın almaktır.

KHGM, yukarıda verilen görevler kapsamında rutin olarak çalışmalarını merkez, bölge müdürlükleri, il müdürlükleri seviyesinde yürütmektedir. Taşrada 18 bölge müdürlüğü olan KHGM'nin ayrıca her ilde de örgütlenmesi bulunmaktadır. Bunların dışında, KHGM'nin 11 bölgesel nitelikte araştırma enstitüsü bulunmaktadır. Bunlardan Ankara, Konya, Tarsus, Ş. Urfa, Erzurum, Tokat, Samsun, Eskişehir, Menemen ve Kırklareli'nde bulunanlar genel nitelikte iken, Ankara'da bir toprak ve gübre araştırma enstitüsü ve Menemen'de ise tarımsal hidroloji araştırma ve eğitim merkezi bulunmaktadır.

KHGM, kuruluşundan bu yana sektörler itibarıyla uygulamalarından bazıları özetle; *köy yolu yapım uygulamaları kapsamında* yapılan çalışmalar sonucu Türkiye'de ulaşımı olmayan köy bulunmamaktadır. Son nüfus sayımı sonuçlarına göre yaklaşık 22 milyon insanın yaşadığı köylerdeki mevcut yollar ya ihtiyacı tam karşılayamamakta ya da yapısı itibarıyla standartların altında kalmış durumdadır. Bu durumun ortadan kaldırılması için KHGM, ülke düzeyinde Birinci Derece Öncelikli Köy Yolları Master Planı'nı hazırlamış ve bu plan çerçevesinde yaklaşık 411 bin km. yolun standardının yükseltilmesi ve sanat yapılarının tamamlanması öngörülmektedir.

İçmesuyu hizmet uygulamaları kapsamında KHGM, köy, mahalle, oba, mezra ve kom gibi yerleşim ünitelerine ve askeri garnizonlara içme suyu götürmek ve çevre sağlığı ile ilgili düzenlemelerini yapmakla yükümlü kılınmıştır. Zor coğrafya koşulları ve yerüstü su kaynaklarının yetersizliği hizmetleri olumsuz yönde etkilemektedir. Son yıllarda sağlıklı içme suyu sorununun çözümü için yeraltı su kaynaklarından yararlanma yoluna gidilmiş ve sondaj çalışmaları ağırlık verilmiştir. KHGM'nin en önemli uygulamalarından biri de köylülerin

yazdığı kırsal alana içme suyu götürülmesidir. KHGM, 35 bin köy ve 42 bin bağlı yerleşim birimi olmak üzere toplam 77 bin yerleşim ünitesine sağlıklı içme suyu götürmeye çalışmaktadır. 2004 yılı itibarıyla toplam 77 bin ünitadan; 62 bin ünitenin yeterli ve sağlıklı içme suyu varken, 7600 ünitenin suyu yetersizdir, 7400 ünitenin yeterli ve sağlıklı içme suyu bulunmamaktadır. Son yıllarda yaşanan kuraklık ve yeraltı sularının kontrolsüz kullanılması sebebi ile su kaynakları azalmakta ve daha önceleri yeterli olan sular yetersiz hale gelmekte veya tamamen kaybolmaktadır. Bu duruma gelmiş yerleşim sayısı bugün için 7900'dür. İçme suyu uygulamasında esas hedef olan şebekeli sisteme geçişlerde atık su ve kanalizasyon tesislerinin yapımı da beraber planlanmaktadır.

Tarımın hizmet uygulamaları; toprak ve su kaynaklarının planlı, programlı ve rasyonel olarak kullanılmadığı Türkiye'de çölleşme giderek kaçınılmaz hale gelmektedir. Doğal kaynakların bilinçsiz ve gelişmiş güzel kullanılması; çölleşmenin yanı sıra toprakların erozyona uğramasına ve aşınmasına, verimliliğinin düşmesine, çevrenin bozulmasına, kısacası doğadaki dengelerin alt üst olmasına neden olmaktadır. KHGM'ce hazırlanarak Başbakanlığa sunulan Arazi Kullanımı ve Toprak Koruma Kanunu (Toprak Kanunu) ile Arazi Toplulaştırma Kanunu'nun çıkmaması, toprak ve su kaynaklarının savurgan bir şekilde kullanılmasını önleyecek tedbirlerin alınamamasına yol açmaktadır. Uygun bir arazi kullanım planlaması olmadığı için buna bağlı olarak tarımsal üretim planlaması yapılamamakta, toprak ve su kaynaklarının kullanılması, korunması ve geliştirilmesine yönelik idari ve kültürel önlemler de yeterince alınamamaktadır. Toprak ve su kaynaklarının geliştirme projelerinde yararlanılardan katılım payı alınmadığı için tesislere sahiplenme olmamakta, bakım ve onarımları için büyük masraflara girilmektedir. Ayrıca, yıllık yatırım ödenekleri de yeterli olmadığı için bazen projeler hedeflenen süre içerisinde bitirilememektedir. Ancak bütün olumsuzluklara rağmen KHGM, Türkiye'nin öncelikle bir tarım ülkesi olduğu ilkesini göz önünde bulundurarak; tarla içi geliştirme, drenaj, toprak ıslahı, toprak muhafaza, sulama, gölet gibi tarımsal etkinliği yüksek olup köye ve köylüye ekonomik yararlar sağlayacak ve doğanın korunmasında önlemler içeren çalışmalar yapmaktadır. KHGM'nin hedefi bu hizmetleri daha ileri düzeylere çıkararak halkın refah seviyesini yükseltip köyden kente düzensiz göçün önlenmesine bir ölçüde katkıda bulunmaktır.

İskan çalışmaları; Devlet eliyle yapılan kamulaştırmalar sonucu yerlerini kaybeden hıak sahibi aileler ile dış ülkelerden göç yoluyla yurda gelenlerin yeni yerleşim birimlerinde iskan edilmesi, kendi evini yapmak isteyenlerin kredilendirilmesi yoluyla konut yapımı ve köy halkının sosyal, kültürel ve ekonomik yönden kalkınmasının sağlanması için sosyal ve ekonomik tesis yapımı çalışmaları devam etmektedir. KHGM'nin ana hizmet alanlarından bir diğerini oluşturan iskan uygulamaları 1900'ü yılların başında dışardan ve içerden göçlerle başlanmış olup, bugün de devam etmektedir. İskan uygulamalarında ana unsuru teşkil eden konut ve işletme binalarının ayrı ayrı yapılması kullanıcıların istekleri üzerine son yıllarda üst katı konut alt katı ise işletme olmak üzere tek üniteye dönüştürülmüştür. Köylerin sağlıklı yaşamalarında önemli bir yer tutan kanalizasyon uygulama çalışmaları da KHGM'ce yürütülen hizmetler arasında yer almaktadır. Ocak 2004 tarihi itibarıyla; 11159 ailenin iskanı sağlanmış, 11075 aileye kredi vermek suretiyle konut yapılmış, 9658 sosyal ve ekonomik tesis hizmete açılmış, 5208 kanalizasyon yapımı tamamlanmıştır.

Kar mücadeleleri; kara ikliminin hüküm sürdüğü Türkiye'nin bazı bölgelerinde kış mevsimi çok sert ve süresi de uzundur. KHGM, kış koşullarında normal yaşamın sürdürülmesi için maline-ekipman ve personeli ile kar mücadele çalışmalarını sürdürmektedir.

Araştırma hizmetleri; bu kapsamda toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesi, toprak-insan ilişkilerinin düzenlenmesi, yatırımcı birimlere proje verilerinin sağlanması amaçlanmaktadır. Araştırma hizmetleri, toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesi, toprak-insan ilişkilerinin düzenlenmesi, yatırımcı birimlere proje verilerinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Ulusal bilgi merkezi; doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı için bir veri tabanı oluşturulması gerekmektedir. Bu durum verilerin depolanmasında, işlenmesinde, ucuz ve gereken hızda hizmete sunulmasında coğrafi bilgi sistemleri (CBS) ve uzaktan algılama gibi gelişmiş teknolojilerin kullanılmasını gerektirmektedir. Bu anlayışla KHGM Araştırma Planlama ve Koordinasyon Dairesi bünyesinde bir Ulusal Bilgi Merkezi birimi oluşturulmuştur. Merkezde yapılacak bu çalışmaların sonucunda iki ana veri kaynağı oluşturulmaktadır. Bunlar; toprak veri tabanı, kırsal ve tarımsal altyapı hizmetleri veri tabanıdır. Toplanan ve üretilen coğrafi verilerin; değişik ortamlarda (bilgisayar ağları, internet, CD, basılı raporlar, grafikler ve haritalar) kullanıcıların ve uygulayıcıların hizmetine sunulması amaçlanmaktadır.

Envanter hizmetleri; KHGM'nin ileriye dönük yatırım hedeflerinin planlanması, programlanması ve etkin bir şekilde denetlenerek uygulanmasında en büyük veri tabanını her yıl düzenli bir şekilde yapılmakta olan envanter anket sonuçları oluşturmaktadır. Her yıl yenilenerek hazırlanan bu envanter sonuçları tablo ve grafiklerle donatılarak kitap haline getirilmekte ve başta üniversiteler olmak üzere yararlanmak isteyen tüm kurum ve kuruluşların hizmetine sunulmaktadır.

Eğitim uygulamaları; KHGM, hizmet götürdüğü kesimin yaşam düzeyinin ve refah seviyesinin yükseltilmesine katkıda bulunabilecek olan kendi personelinin eğitimine önem vererek elemanlarına; kurs, burs, seminer, toplantı, konferans, inceleme gezisi, staj, yüksek lisans gibi yurtiçi veya dışında kısa ve uzun süreli eğitimler düzenlemekte ya da sağlamaktadır. Bu eğitimler aynı zamanda personelin gelecekte üstlenecekleri görevler için bilgi, beceri ve nitelik kazanma yönünden ayrı bir önem taşımaktadır.

Kırsal Kısme İçme Suyu Temini Projesi; 100 milyon ABD doları dış kredi, 150 milyon 127 bin ABD doları iç kaynak olmak üzere toplam 257 milyon ABD dolara dört grupta 7202 yerleşim birimi içme suyuna kavuşturulmuştur. **Yozgat Kırsal Kalkınma Projesi** kapsamında, Yozgat ilinde; 25 km. köy yolu tesviyesi, 125 km. köy yolu stabilize kaplama, 67 üniteye içme suyu temini, 5058 hektar alana sulama suyu temin edilmiş olup, ayrıca 27 muhtelif iş makineleri ve tohum, 13 kalem laboratuvar malzemeleri ve tarım aletleri satın alınması gerçekleştirilmiştir. Bu hizmetler karşılığı toplam 4,5 milyon ABD doları dış kredi kullanılmıştır.

Ordu-Giresun Kırsal Kalkınma Projesi'nin gerçekleştirilmesi için Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu'ndan (IFAD) 3.089.150, İslam Kalkınma Bankası'ndan (IKB) da 8.168.000 olmak üzere toplam 11.257.150 ABD doları dış kredi ile 9.057.000 ABD doları iç kaynakları kullanılacak olup, Ordu ve Giresun illerinde 2001 yılı sonuna kadar; 89 üniteye içme suyu temini, 213 hektar alana sulama suyu temini, 109 km. köy yolu tesviyesi, 221 km. köy yolu stabilize kaplaması, 57 km. köy yolu onarımı, 53. km köy yolu malzemeli bakımı yapılmıştır. Bu hizmetler karşılığı toplam 6,5 milyon ABD doları dış kredi kullanılmıştır.

Doğu Anadolu Havza İyileştirme Projesi'nin gerçekleştirilmesi için, 15,7 milyon ABD doları dış kredi, 6,5 milyon ABD doları iç kaynak olmak üzere toplam 22,2 milyon ABD doları mal olan proje ile Malatya, Elazığ, Adıyaman, Kahramanmaraş, Adana, Sivas, Antalya, Isparta, İçel, Gaziantep ve Şanlıurfa illerinde toplam 41145 hektar alanda havza iyileştirme çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Sulama Yönetimi ve Tütrümlerde Katılımcı Öselleştirme Projesi; su kullanıcı organizasyonlarını güçlendirme konusunda Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne yardımcı olmak, yağmurlama ve damla sulama sistemlerini ülke düzeyinde tanıtmak amacıyla Dünya Bankası'ndan alınan 947 bin ABD doları dış kredi ve 236 bin ABD doları iç kaynağın birleşimiyle Afyon, Bursa ve İzmir illerinde toplam 1400 hektar alanda yağmurlama ve damla sulama projeleri uygulanmaktadır.

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP); kamunun entegre bir bölgesel kalkınma projesidir. KHGM bu proje kapsamında GAP Bölgesi'ne kırsal alanlarda yol, içme suyu, tarım hizmetleri, sosyal ve ekonomik tesisler ile iskan hizmetlerini götürmeyi öngörmektedir. Uzun yıllara yayılan projedeki hizmetlerin arasında, gölet inşası ve sulama, iskan, tesviyeli yol, asfalt yol, deraylı toprak erütleri, içme suyu, stabilize yol, arazi tesviyesi, drenaj, otlı arazi ıslahı ve tarla içi geliştirme hizmetleri yer almaktadır.

Köyken proje uygulamaları; kırsal alanlardaki hizmet kalitesinin yükseltilerek bu alanlarda yaşayan insanların ekonomik, sosyal ve kültürel yönlerden kalkandırılması amacıyla Köyken Projesi uygulamaları KHGM bünyesinde başlatılmıştır. Bu projeye altyapı bütünlüğü sağlanarak, köylünün günlük gücünün birleştirilmesi, tarımda sanayileşme başlatılması, yeni iş olanakları oluşturulması, kooperatifleşme ve benzeri örgütlenmelerle işbirliği sağlanması amaçlanmaktadır. KHGM'ce toplam maliyeti 5 trilyon lira olan altyapı ağırlıklı planlı programlı ve uygulamalı ilk Köyken Projesi Ordu-Mesudiye-Çavdar ve yöresi köylerde gerçekleştirilmiştir. Bu projeden 11 köy ve toplam 3450 kişi yararlanmıştır. Yine bu proje kapsamında 29 km. asfalt yol, 16 km. tesviye yol, 83 km. stabilize kaplama, 50,5 km. yol onarımı, 70 mt. uzunluğunda beş köprü, dört köyde içme suyu, yedi köyde kanalizasyon, altı köyde sulama suyu tesisi ve sekiz köyde de sosyal içerikli köy konağı yapılmıştır.

Master planı çalışmaları; KHGM'ce kırsal kesime götürülen hizmetlerden öngörülen yararın alınabilmesi, yapılması gereken işlerin bir plan dahilinde en kısa sürede ve en ekonomik koşullarda yerine getirilmesi için uzun vadeli çalışmalar da sürdürülmektedir. Bu amaçla ülke ve il düzeyinde; birinci derece öncelikli köy yolları master planı, köy kanalizasyonu master planı, sulama göletleri master planı hazırlanmıştır. Diğer taraftan kırsal alan planlaması hizmetlerinin beklenen düzeyde yerine getirilmesine yönelik olarak entegre proje çalışmaları da sürdürülmektedir. Bu kapsamda; köy içme suları 10 yıl ana planı, Hakkâri-Ağrı-Ardahan Kırsal Kalkınma Projesi, Şanlıurfa-Mardin içmesuyu temin projesi çalışmaları tamamlanarak DPT Müsteşarlığı'na iletilmiştir.

Doğal afetlerdeki çalışmaları; esas itibarıyla kırsal alanlara hizmet veren KHGM doğal afetlerin meydana geldiği zaman yörede yaşayanlara destek vermektedir. KHGM felakete uğrayan insanların can ve mal kaybının korunmasında, enkaz kaldırma çalışmalarında ve felaket sonrası yapılan hizmetlerle katkı sağlamaktadır. 17 Ağustos 1999 depreminde KHGM kurtarma ve enkaz kaldırma çalışmalarına toplam 2070 makine ve 3171 personel ile katılmıştır.

Ulaştırma çalışmaları; tarımsal ürünlerin gerek zamanında pazarlanması, gerekse köylerde yaşayan nüfusun sosyal gereksinimlerinin karşılanması bakımından köy yolları önemlidir. Kırsal alanlarda dağ ve orman yolları ile doğal afetlere maruz yerleşim birimlerinin ulaşım gereksinimlerinin sağlanması büyük önem taşımaktadır. Bugün Türkiye'de yolu olmayan köy bulunmamaktadır. 33 bin köy, 43 bin bağlı yerleşim birimi olmak üzere, yaklaşık 22 milyon nüfusu barındıran toplam 77 bin yerleşim birimine 291 bin km'lik yol ağı ile hizmet ve:

ılmaktadır. Ocak 2004 itibariyle toplam köy yolu ağının; 92 bin km'si asfalt kaplamalı yol, 1.768 km'si beton yol, 13 bin km'si stabilize kaplamalı yol, 55 bin km'si tesviyeli yol ve 11 bin km'si ham yol niteliğindedir.

KHGM'nin fon aldığı kuruluşlar arasında, Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD), Dünya Bankası ve Avrupa Birliği, işbirliği yaptığı kuruluşlar arasında ise, KHGM'nin görevleri kapsamındaki tüm kamu kurum ve kuruluşları ile üniversiteler yer almaktadır.

KHGM beş yıldan bu yana küçülme sürecine girmiş ve taşradaki bazı ilimal, eğitim, araştırma ve bölge müdürlükleri kapatılmıştır. Yine aynı dönemden beri KHGM'nin tüm kadrosu ve donanımı ile birlikte İl Özel İdarelerine devri gündemdedir. KHGM tasarruf tedbirleri nedeniyle son beş yıldır yeni bir yayın çıkaramamıştır. Bununla birlikte geçmiş yıllara ilişkin toprak yetenekleri, gübreleme, biyogaz, ulaşım ve iskan vb. gibi konularda yayınları bulunmaktadır.

Herişim

Eskişehir yolu 9.km Lodumlu ANKARA

Tel: (312) 287 33 60 (10 Hat)

Faks: (312) 287 80 97

E-mail: khgm@khgm.gov.tr

Web: www.khgm.gov.tr

Kaynaklar

www.khgm.gov.tr

Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı The Small and Medium Sized Industry Development Organization

Küçük ve Orta Büyüdükteki İşletmeler (KOBİ) Türkiye'de sanayi üretiminde ağırlıklı olarak bulunmaktadır. Bu işletmeler esnek üretim yapıları, krize karşı dirençleri ve istihdama katkıları nedeniyle giderek önem kazanmaktadır. Bununla birlikte, Türkiye'de KOBİlerin çoğunluğunun teknoloji, iletişim ve tanıtıma yeterince önem vermemelerinden dolayı piyasada rekabet güçleri azalmaktadır. Bu eksiklikleri gidermek üzere Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı kurulmuştur. KOBİ kavramı, küçük ve orta ölçekli işletmelerin çeşitli kredi, eğitim, bilgi ve danışmanlık hizmetlerinden düşük bir bedelle veya bedelsiz olarak yararlandırılması amacıyla geliştirilmiş olup, KOBİ yalnızca imalat sanayinde faaliyet gösteren ve 150'nin altında işçi çalıştıran işletmeleri kapsamaktadır.

T.C. Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Teşkilatı (UNIDO) arasındaki Uluslararası Antlaşma çerçevesinde 1973 yılında pılor proje niteliğinde Gaziantep ilinde, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde Küçük Sanayiye Geliştirme Merkezi (KÜSGEM) ile küçük sanayi işletmelerine kolaylık atölyeleri ile hizmet vermeye başlamıştır. Daha sonraki yıllarda bu çalışmalar genel değerlendirmeye tabi tutularak, 1983 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanıp yürürlüğe giren "Küçük Sanayi Yayım Hizmetlerinin Geliştirilmesi"ne dair uluslararası antlaşmaya göre KÜSGET, Küçük Sanayi Geliştirme Teşkilatı faaliyet göstermeye başlamıştır. Yine, Bakanlar Kurulu'nun 1978 yılında 7/16728 sayılı Kararı ile onaylanıp yürürlüğe giren "Sınai Eğitim Hizmetlerinin Verilmesi"ne dair uluslararası antlaşmaya göre SEGEM, Sınai Eğitim ve Geliştirme Merkezi faaliyetlerine başlamıştır.

KÜSGET, küçük ve orta ölçekli işletmeleri geliştirme merkezleri aracılığıyla teknik danışmanlık hizmetleri vermiş, modern işletmecilik ilkelerini bu işletmelerde uygulamaya koymuş, dünya standartlarında kalite bilincinin yerleşmesi ve yaygınlaştırılması, teknolojik üretim seviyesinin yükseltilmesi, istihdam kapasitesinin artırılması yolunda çalışmalarda bulunmuş, çağdaş yönetim becerilerinin kazandırılması için teknik alt yapının güçlendirilmesine ilişkin hizmetleri gerçekleştirmeye çalışmıştır. SEGEM ise, küçük ve orta ölçekli işletmelerde çalışan teknik elemanların ve yöneticilerinin eğitim gereksinimini karşılamak üzere programlar hazırlayarak yaşam boyu eğitim anlayışının yaygınlaştırılması amacıyla hizmet vermiştir. Ancak, gerek KÜSGET gerekse SEGEM'in proje kapsamında gerçekleştirmeye çalıştığı bu hizmetlerin süreli olması, kısıtlı olanaklarla yurt düzeyinde gereken katloyı yeterince karşılayamaması nedeniyle bu iki kuruluşun bir çatı altında daha kapsamlı ve ülke çapında süreli ve yaygın hizmetler verebilecek bir konuma kavuşturulması bakımından yasal bir düzenclemeye gidilmesi gereksinimi doğmuştur.

Hem bu ihtiyacı gidermek, hem de ülkenin ekonomik ve sosyal gereksinimlerinin karşılanmasında küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve dışsallıklarını yükseltmek amacıyla 3624 sayılı "Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun" 20 Nisan 1990 tarihinde yürürlüğe girmiştir. KOSGEB; küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinin teknolojik yeniliklere süratle uyumlarını sağlamak, rekabet güçlerini yükseltmek ve ekonomiye katkılarını ve etkinliklerini artırmak amacıyla faaliyetlerini sürdürmektedir. KOSGEB, genel ekonomik kalkınmanın sağlanması alanında öne çıkan ulusal nitelikli bir kamu kuruluşudur. Kurum, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin verimlilik artışı, teknoloji yenilenmesi ve rekabet düzeyinin bilginin, eğitim ve tanıtım ile artırılmasını hedeflemektedir.

KOSGEB'in görevleri arasında; sanayide, araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesi ve faaliyetlerin uygulanması için teknoloji merkezleri, teknoparklar, danışmanlık merkezleri, enstitüler ve benzeri birimlerin kurulmasını sağlamak; üniversiteler ile kamu ve özel araştırma kurumlarındaki bilim ve teknoloji alt yapısından işletmelerin yararlanmasını sağlamak, sanayi ve üniversite işbirliğini kuvvetlendirmek; teknoloji düzeyini yükseltmek üzere, mevcut teknolojik bilgilere erişmek ve yeni teknolojik bilgiler üretmek, erişilmiş ve üretilmiş bilgileri yaygınlaştırmak; üniversite ve araştırma merkezlerinin olanaklarından yararlanarak yeni ve ileri teknolojiye dayalı bilgilerin derlendiği, değerlendirildiği, geliştirildiği ve uygulamaya yönelik üretime hazır hale getirilerek işletmelerin kullanımına sunulduğu teknoloji merkezleri ve teknoparkları kurmak ve kurdurtmak; işletmelerin planlı yönetim anlayışına, modern ve çağdaş işletmecilik düzeyine kavuşturulmalarını sağlamak, sanayinin çeşitli alt sektörlerinde yatırımları yönlendirmek üzere proje profillerini uygulayacak, atıl kapasiteleri değerlendirecek, verimliliği artıracak, modernizasyon, üretim, yönetim, pazarlama, enformasyon ve teknoloji adaptasyonu gibi konularda kapsamlı "teknik yardım ve destek program ve projeleri"ni gerçekleştirecek ihtisas merkezlerini kurmak ve kurulmasını sağlamak; işletmelerin uluslararası düzeyde mal üretmeleri ve daha modern işletmeler haline gelmelerini sağlamak için gerekli yardımları bulundurmamak, sanayi rehabilitasyonu için gerekli düzenlemeleri yürütmek; sanayi ürünlerini çeşitlendirecek, yeni sanayi ilişkilerini geliştirecek şekilde; malzeme bilgisi, tasarım, prototip imalat, imalat usul ve işlemlerinin seçimi, takım aparat kullanımı, bakım onarım planlanması ve iş temini gibi işyerinde ve uygulamalı olarak aktif danışmanlık hizmetlerini verecek olan danışmanlık merkezleri tesis etmek ve bu işletmelerin ortak yararlanmalarına yönelik olarak malzeme test ve analiz ile mamul madde fiziki ölçümleme laboratuvar ve atölyelerini kurmak ve kurulmasını sağlamak; hizmet merkezlerinde görev alacak elemanların, özel ihtisas konularında eğitimini sağlamak için eğitim uzmanlarının yetiştirilmesi, yaygın eğitim programlarının düzenlenmesi, işletmelerin eğitim gereksinimlerinin tespiti ve gerekli eğitimlerinin sağlanması ile ilgili uygulamalı teknik eğitim merkezlerini kurmak; işletmelerin yatırım, üretim, yönetim ve planlama konularında bilgi ve beceri yönünden güçlenmeleri ve gelişmelerini sağlamak; işletmelerin pazarlama sorunlarına çözümler aramak; işletmelerin yurtiçi ve dış pazarlarda rekabet edebilir düzeye gelmelerini sağlamak için gerekli çalışmaları yürütmek ve konuya ilişkin danışmanlık hizmetlerini en verimli bir biçimde organize etmek bulunmaktadır.

KOSGEB, teknoloji geliştirme, işletme geliştirme ve laboratuvar olmak üzere üç ana konuda faaliyetleri bulunmaktadır. Teknoloji geliştirme konusunda; bilgi ve teknoloji yönelimli yeni firmaların kurulması, desteklenmesi, geliştirilmesi; mevcut küçük işletmelerin Ar-Ge projelerinin desteklenmesi; üniversite, kamu ve özel sektör Ar-Ge kurumları ile küçük işletmelerin işbirliğinin güçlendirilmesi; bilgi ve teknoloji yönelimli girişimcilere yönelik iş kurma ve geliştirme danışmanlığı ve girişimcilik eğitim programlarının geliştirilmesi; teknoloji geliştirme merkezlerinden hizmet alan küçük işletmelerin pazarlama ve finansman temini

yönündeki uygun araçlara yönlendirilmesi; küçük işletmelerin kendi iş ortamlarında oluşturdukları geliştirme faaliyetlerinin ve patent/faydalı model/endüstriyel tasarım gibi fikri ve sınai mülkiyet kapsamında değerlendirilebilecek uygulamaların izlenmesi, değerlendirilmesi ve ticarileştirilmesine yönelik faaliyetlerin yönlendirilmesi; küçük işletmelerin Ar-Ge faaliyetlerinin bir veri tabanı haline getirilerek internet ortamında ilgili taraflara duyurulması; TEKNO-NET bilgi ağıının küçük işletmelere uygulanması ve izlenmesi.

İşletme geliştirme konusunda, ilk adımda bilgilendirme ve yönlendirmenin sağlanması, yatırım rehberliği/proje profilleri (ticari, endüstriyel) oluşturulması, işletmeler arasında geliştirme ve destek programlarının uygulanması; işletmeler arasında bilgi temini ve yayımının gerçekleştirilmesi, teknolojik yenilikleri yayım hizmetleri, yönetim danışmanlığı, eğitim gereksinimlerinin tespit edilmesi ve program hedeflerine uyumlu eğitim programları sunulması, ISO 9000 kalite standartları/kalite güvence sistemlerinin kurulması, üretim işlemleri geliştirmeye desteklerde bulunma, işletme sorunları tespit, teşhis ve çözümleme, hedef kitle hizmet önceliklerinin belirlenmesidir.

Laboratuvar konusunda, sanayi ürünlerinin kontrol ve test edilmesi; laboratuvar fiyatlarının işletmelerin kapasitelerine göre kabul edilebilir düzeyde olması; bölgesel laboratuvarların kurulması yer almaktadır. KOSGEB, küçük ve orta büyüklükteki işletmelere yönelik olarak eğitim, tanıtım, bilgiye erişim ve teknolojilerinin yenilenmesi konularında çeşitli destekler vermektedir.

Özelleştirme Sosyal Destek Projesi (ÖSDP), Ekonomik Reform Programı ile bağlantılı ve bu programın ayrılmaz bir parçası olan ekonomik kalkınma kredisini destekleyen bir projedir. Bu projenin amacı, işsizlerin küçük ölçekli işletme kurmak için gerekli yatırımlık ve beceriye sahip olup olmadıklarını tayin etmelerine yardımcı olmak ve yeterli bulunan kişilerin gerekli iş planlarını geliştirmek, iş yerini açmak ve başarıyla devam ettirmek konusunda yardımcı olmaktır. Proje, KİT'lerin özelleştirilmesinden dolayı işlerinden çıkarılmış kişiler ile ekonomik reform programından dolayı işsiz kalan veya anılan programdan dolayı işgücüne katılmakta zorluk çeken ve işsizlik kaydını yaptırmış kişileri kapsamaktadır.

KOSGEB'in işletmelere sağladığı başlıca destekler: KOBİ'lerin finansal destek araçlarından daha yaygın ve etkin yararlanmalarının sağlanması amacıyla, kredi ve teminat sorunları Fon ve/veya Sermaye Yönetimi ile giderilmeye çalışılmakta, alternatif finansman araçlarından yeterince yararlanabilmeleri için gerekli sistem ve alt yapı çalışmaları yapılmakta ve bu konularda bilgilendirme ve yönlendirme desteği verilmektedir.

İşletmeler tarafından ürünlerini geliştirmeye yönelik olarak yapılan çalışmaların sonucunda, patent belgesi, faydalı model belgesi veya endüstriyel tasarım tescilli ile sonuçlanan bir buluş veya tasarımın ortaya çıkarılması amacı ile; işletmelere, Patent, Faydalı Model Belgesi veya Endüstriyel Tasarım Tescilli Belgesi almaları için geri ödemesiz destek sağlanmaktadır.

İşletmeler arası ortaklık ve işbirliği kültürünü geliştirmek, verimliliklerini ve üretimlerini artırmak, ürün kalitelerini yükseltmek ve işletmeleri ihracata yöneltmek amacı ile; işbirliği yapılan işletme/meslek kuruluşlarına faizsiz geri ödemesiz Ortak Kullanım Amaçlı Makine-Teknikat Desteği verilerek, Ortak Kullanım Atölyeleri (ORTKA), Ortak Kullanım Laboratuvarları (ORTLAB) ve Ortak Kullanım Eğitim Merkezleri (ORTEM) kurulmasını kapsamaktadır.

Ayrıca, yörelerdeki doğal kaynaklar, mevcut altyapı ve üstyapı, ekonomik durum, sanayi envanteri vb. çalışmalarla analizlerin yapılması ve uygun yatırım alanlarının tespit edilmesinin desteklenmesi ile, uygun ve karlı yatırımların gerçekleşmesi, ekonomik ve sosyal gelişme ile bölgesel kalkınmaya esas teşkil edecek stratejik planların oluşturulması amacı için Yerel Ekonomik Araştırma Desteği verilmektedir. Bu kapsamda, KOSGEB tarafından gerçekleştirilen özel amaçlı projeler çerçevesinde işbirliği yapılan meslek kuruluşlarına, yerel ekonomik araştırma yapırmaları için geri ödemesiz destek sağlanmaktadır.

İşletmelerin teknolojik düzeyinin yükseltilmesi, ürün kalitesinin ve yeni ürünlerin geliştirilmesi, verimliliğin artırılması, yurtiçi ve yurtdışı pazarlarda rekabet gücünün artırılmasının sağlanması amacı ile; işletmelerin fakülte ve dört yıllık yüksekokul mezunu ve iki yıllık yüksekokul mezunu *Nitelikli Eleman İstihdamı Desteği* geri ödemesiz olarak verilmektedir.

Küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinin sağlıklı bir ortamda verimli çalışmalarının sağlanması ve uluslararası rekabet ortamına uyum sağlayabilmeleri amacı ile KOSGEB tarafından *Altyapı ve Üstyapı Proje Desteği* verilmektedir. Bu kapsamda; Organize Sanayi Bölgeleri (OSB), Endüstri Bölgeleri (EB) ve Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (TGB) içinde yer alacak meslek kuruluşu/işletme ve girişimcilerin yaptıracağı üretim ve Ar-Ge binaları için üstyapı, küçük sanayi sitesi yapı, kooperatiflerine ise altyapı ve üstyapı inşaat uygulama projelerinin yapılmasına geri ödemesiz destek verilmektedir.

İşletmelere ve hizmet kuruluşlarına teknik ve idari konularda danışmanlık hizmeti verilmesi ile sorun analizi ve çözüm önerileri getirilmesi amacı ile; KOSGEB ve NMCP-Netherland Management Corporation Programme (Hollanda Yönetim Danışmanlığı Programı) kuruluşu arasında imzalanan protokol çerçevesinde ücretsiz danışmanlık hizmeti verilmektedir.

İşletmelerin dünya pazarlarına açılmaları, rekabet düzeylerini yükseltmeleri, internet hizmetlerinden yararlanarak internet kültürünü geliştirmeleri, KOBINET'in sağladığı hizmetlerden etkin ve yaygın olarak yararlanmaları, işletmelerin sayısallaştırılması, bilgi ağları ve e-iş desteği kapsamında, adım adım e-ticarete geçilmesine ve donanım, iletişim, servis, sunum, yazılım, yazılım geliştirme, danışmanlık ve tanıtım konularında geri ödemesiz destek sağlanmaktadır.

İşletmelerin ulusal ve uluslararası platformlarda rekabet edebilecek teknolojik düzeyde kurulması ve geliştirilmesini sağlamak için teknoloji, araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin artırılması amacı ile; bilim ve teknolojiye dayalı yeni fikir ve buluşlara sahip küçük ve orta ölçekli sanayi işletmeleri ile proje fikrine sahip girişimcilere teknoloji araştırma ve geliştirme desteği verilmektedir.

Bilgisayar teknolojisinin artan bir hızla gelişimi ve kullanım alanlarının giderek yaygınlaşmasından dolayı işletmelerin, ulusal ve uluslararası platformlarda rekabet güçlerini artırmaları ve kalite düzeylerini yükseltmeleri amacı ile işletmelere geri ödemesiz bilgisayar yazılımı desteği verilmektedir. İşletmelerin uluslararası pazarlardan pay alabilmeleri için ihtiyaç duydukları yurtdışı pazar araştırmalarının, işletmeler, sektörel kuruluşlar veya meslek kuruluşları tarafından, bir iş planı çerçevesinde gerçekleştirilmesi amacıyla yapılacak çalışmalara destek sağlanmaktadır. Yurtdışı pazar araştırma desteği geri ödemesizdir.

İşletmelerin ihracat, teknik/teknolojik ve ortak yatırım, mali ve benzeri işbirliği olanakları için araştırma, potansiyel ithalatçı işletme temsilcileri ile doğrudan ikili iş görüşmeleri yapma, tüketici tercih ve ürün fiyat düzeyi hakkında yerinde tespit, ekonomik yapı, sanayi durumu ile ilgili bilgi edinme ve böylece uluslararası işbirliği ortamına açılabilmesi amacıyla KOS-

GEB tarafından yıllık olarak hedef pazar ve ürün / ürün grupları bazında belirlenecek ülkelere, KOSGEB tarafından organize edilecek *İhracat Amaçlı Yurtdışı İş Gezisi (İYİG)* programlarına katılmaları konusunda destek sağlanmaktadır. İYİG programlarına katılım için sağlanan destekler geri ödemesizdir. İşletmelerin; uluslararası pazarlara giriş ve yurtdışı pazar paylarını artırma, rakiplerini tanıma, yeni ürünler ve teknolojiler hakkında bilgi edinme ve ürünleri için marka imajı oluşturmalarını sağlamak için, geri ödemesiz olarak yurtdışı fuarlara katılım desteği vermektedir.

İşletmelerin belirlenen hedef ülkelerde firma ve ürünleri tanıtmaya ve bu pazarlarda sürekliliklerini koruma, marka imajı oluşturma ve uluslararası pazarlarda yer almaları amacıyla yurtdışında düzenlenen daimi sergilere altı ayda bir değerlendirilmek üzere en fazla bir yıl süreyle ürün sergileme amaçlı katılımlarına yurtdışı daimi sergi (show-room) katılım desteği geri ödemesiz olarak verilmektedir. İşletmelerin; yurtiçi ve yurtdışı pazar paylarını artırma, rakiplerini tanıma, yeni ürünler ve teknolojiler hakkında bilgi edinme ve ürünleri için marka imajı oluşturmalarını sağlamak için yurtiçi uluslararası sanayi ihtisas fuarlarına katılım desteği geri ödemesizdir.

KOSGEB tarafından yapılacak bölgesel ve sektörel bazlı pazar araştırma ve analiz çalışmaları sonucunda elde edilen veriler ve meslek kuruluşları ile yapılacak işbirliği çalışmaları çerçevesinde tespit edilecek bölgelerde belirlenecek sektör ve ürün/ürün grupları için, en az beşbin metrekarelik stand alanını kapsayacak şekilde düzenlenecek olan yurtiçi bölgesel fuarlara işletmelerin katılımlarına destek sağlanmaktadır.

İşletmelerin uluslararası pazarlarda rekabet edebilmeleri ve dünya pazarlarından pay alabilmelerini sağlamak amacıyla pazar araştırma ve ihracatı geliştirme konusunda faaliyet gösteren şirketlerden hizmet alarak gerçekleştirecekleri çalışmalara ihracata yönlendirme desteği sağlanmaktadır. İşletmelerin marka imajı oluşturmalarının özendirilmesi, ürünlerinin kendi markalarıyla ulusal ve uluslararası pazarlarda tanınması ve tutunmasının sağlanması, ürünlerindeki katma değerın yükseltilmesi vb. amaçlarla yurtiçi ve yurtdışında tanıtım amaçlı gerçekleştirecekleri çalışmalara marka oluşturma ve tanıtım desteği sağlanmaktadır.

Yerel ekonomik ve sosyal gelişmeye katkıda bulunmak üzere kurulmuş İş Geliştirme Merkezleri'nin (İŞGEM) etkinlik ve verimliliğinin artırılmasına yönelik çeşitli destekler verilmektedir. İş Geliştirme Merkezi desteği, KOSGEB'in yürüttüğü Dünya Bankası, Avrupa Birliği vb. dış kaynaklı projelerle kurulmuş olup, proje çerçevesinde verilen desteğin sona ermesinden sonra işletici kuruluş tarafından faaliyetleri sürdürülen sabit yatırım ve işletme giderleri desteğini kapsar.

Ekonomik kalkınma ve istihdam sorunlarının çözümünün temel faktörü olan girişimciliklin desteklenmesi, yaygınlaştırılması ve başarılı işletmelerin kurulmasını sağlamak amacıyla yeni girişimcilere finansal destek sağlanmaktadır. Bu kapsamda; sabit yatırım (arazi temini ve bina yapımı hariç) ve personel giderleri dışında kalan işletme giderlerinin karşılanması; sabit yatırım giderleri geri ödemeli, işletme giderleri geri ödemesiz destek ve işletme, destek türlerinden birini ya da her ikisini talep edebilir.

İşletmelerin rekabet güçlerini uluslararası düzeye ulaştırmak, istihdam ettikleri işgücünü yeni ve ileri teknolojileri uygulayacak mesleki standartlara uygun kalitede bilgi, beceri ve

davranışlara sahip nitelikli insan gücü düzeyine yükseltmek amacıyla da KOSGEB tarafından işletmelere genel eğitim programları ve eğitim desteği verilmektedir.

Yaygın eğitim yöntem ve tekniklerinin uygulandığı bu destek için iki model uygulanmaktadır. KOSGEB hizmet birimlerinin yıllık olarak planlayıp kendilerine ait eğitim ortamlarında veya işletmenin kendi ortamında uyguladıkları genel eğitim programları çerçevesinde destek sağlanmaktadır. KOSGEB hizmet birimlerinin yıllık eğitim programlarında yer almayan, yeni ve ileri teknoloji, modern üretim ve yönetim teknikleri vb. eğitim konularında yurtiçi özel/kamu eğitim kurum ve kuruluşlarından alınan eğitim hizmetleri için destek sağlanmaktadır.

KOSGEB, laboratuvar hizmetlerinin ulusal ve uluslararası taminabilirliğini sağlamak için uluslararası standartlara uygun laboratuvar akreditasyonu için gerekli çalışmaları başlatmıştır. KOSGEB laboratuvarlarında ağırlıklı olarak metal malzeme, plastik ve kauçuk ile döküm sektörüne dönük testler yapılmaktadır. Laboratuvar test ücretleri büyük işletmeler için ayrı, küçük ve orta boy işletmeler için ayrı olarak iki kademeli biçimde düzenlenmiştir.

KOSGEB'in işbirliği yaptığı kuruluşlar arasında, Avrupa Birliği, OECD, Birleşmiş Milletler Sanayi Kalkınma Örgütü (UNIDO), Dünya Bankası, TOBB, İş-Kur, Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Avrupa Eğitim Vakfı, Alman Teknik Yardım ve İşbirliği (GTZ) yer almaktadır.

KOSGEB'in vizyonu, Türkiye'deki küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin verimliliklerini artırmak, teknolojik yenilenmeyi onlara tanıtmak ve KOBİ'lerin dünyadaki rekabet düzeylerini geliştirmektir. Bu vizyonu gerçekleştirmek için KOSGEB, daha fazla KOBİ'ye ulaşmayı, onları eğitim, tanıtım ve teknoloji konusunda bilgilendirmeyi ve yaptığı faaliyetleri yaygınlaştırmayı hedeflemektedir.

Kurum çalışmalarını tanıtıcı çeşitli afiş, broşür, kitap, vb. yayınların yanı sıra KOSGEB Sanayicinin Sesi adlı bir dergi yayımlanmaktadır. Kuruluşun yayınladığı çeşitli yayınlar arasında; Avusturya, Romanya, Hollanda, Finlandiya, Danimarka, Portekiz, İspanya, Rusya Federasyonu, Mısır, İran, Suriye, İngiltere ve Almanya ülke raporları, Avrupa Birliği CC Best Türkiye Raporu, European Union CC Best Turkey Report, Avrupa Birliği'nde Devlet Yardımları ve İmalat Sanayinde Uygulamaları, Avrupa Birliği Terminolojisinde Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerle İlgili Sözcük ve Kavramlar, KOBİ'lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler, İş Kurmak ve Yönetmek, Pazarlama Planı Rehberi, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerimizde ISO 9000 Uygulamaları, Özelik ve Uygulamalarla Malzeme, Ağaç Malzeme Bilgisi, Türkiye'de KOBİ Anlayışının Dünü, Bugünü, Geleceği Paneli, Mobilya Endüstrisinde Üst Yüzey İşlemleri, Girişimci Olabilir miyim?, Bir İş Fikri Bulmak ve Test Etmek, Türkiye'de ve OECD Ülkelerinde KOBİ'lerin Vergilendirilmesi, Küçük ve Orta Ölçekli Mobilya Sektörümüz, Kadın Girişimcilerin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Profili (Ankara Örneği), GATT Kuralları ve Uruguay Round'u Kapsamında Uygulanan Devlet Yardımları ve Sübvansiyonlar, Gümrük Birliği'nin Türkiye Ekonomisi Üzerinde Etkilerinin KOBİ'ler Açısından Araştırılması, Sermaye Piyasası Aracı Olarak Risk Sermayesi ve Türk Sermaye Piyasasında Uygulanabilirliği, Cumhuriyetin 75. Yılında Bilim, Teknoloji, Araştırma Politikalarının Sanayileşmeye Etkileri, KOBİ'lerin Uluslararası Pazara Açılmada Karşılaştıkları Yönetim Sorunları ve Çözüm Önerileri, Doğu Anadolu Bölgesi'nde Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmeleri Profili, İmalat Sanayinde İşletmeler Profili, İç Anadolu Bölgesi'nde Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmeleri Profili, Marmara

Bölgesi'nde Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmeleri Profili, Akdeniz Bölgesi'nde Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmeleri Profili, Karadeniz Bölgesi'nde Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmeleri Profili, Ege Bölgesi'nde Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmeleri Profili, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmeleri Profili, KOBİ Rehberi, Avrupa Birliği'nde KOBİ Destekleme Programları ve Diğer Teşvik Araçları yer almaktadır.

İletişim

KOSGEB MKEK Binası 9.Kat Tandoğan 06330 ANKARA

Telefon: (312) 212 81 90

Faks: (312) 212 25 08

E-mail: kos@kosgeb.gov.tr

Web: www.kosgeb.gov.tr

Kaynaklar

www.kosgeb.gov.tr

www.kabinet.gov.tr

www.sanayi.gov.tr

Desteklerimiz KOSGEB

KOSGEB Sanayicinin Ses Dergileri

Milli Prodüktivite Merkezi (MPM) National Productivity Centre

Kaynakların tutumlu ve akılcı bir biçimde kullanıldığı daha insancıl çalışma ortamları içinde, doğal çevreyi özenle koruyarak, daha çok ve daha kaliteli ürün elde etmek anlamına gelen "verimlilik" konusundaki çalışmalar, özellikle bu yüzyılın başlarından itibaren büyük önem kazanmış ve kurumsallaşmıştır. Bugün gelişmiş pek çok ülke, toplumların ve bireylerin yaşamında son derece önemli ve belirleyici bir yeri olan verimlilik merkezlerine sahiptir. Bu merkezler, verimlilik konusunda yaptıkları çalışmalarla ülkelerinin kalkınma çabalarında önemli bir pay sahibi olmaktadır.

Türkiye'de bugünkü anlamında verimlilik ile ilgili çalışmalar, 1940'ların sonlarında başlamıştır. Bir grup mühendis ve işletmeci 1948'de yaptıkları bazı çalışmalarla bu başlangıcın sahipleri olmuşlardır. Verimlilik konusundaki ilk kamu girişimi ise, 1954 yılında gerçekleşmiştir. Bu tarihte çıkarılan bir kararname ile "Vekaletlerarası Prodüktivite Komitesi" kurulmuş, böylelikle ilk kez verimlilik kavramının ülke çapında tanıtılması ve verimlilikle ilgili çalışmalar yapılması bir görev olarak belli bir kamusal organa verilmiştir. Bugün kamu kurumu niteliğinde bir araştırma, eğitim ve danışmanlık kuruluşu olarak faaliyetlerini sürdürmekte olan Milli Prodüktivite Merkezi (MPM), 17 Nisan 1965 tarihinde kurulmuştur.

MPM'nin en üst yönetim ve politika saptama organı olan Genel Kurul, işçi ve işveren kuruluşlarıyla, hükümet, üniversiteler, araştırma kurumları, oda ve meslek kuruluşlarının temsilcilerinden oluşur. Genel Kurul'da seçilen Yönetim Kurulu'nda ise, üç ana kesimden (işçi, işveren ve hükümet) en az birer temsilcinin bulunması yasa gereğidir. Diğer ülkelerdeki verimlilik merkezleri ile de ilişkiler içinde olan MPM, bu yönetim yapısı ve üstlendiği görevler bakımından benzerleriyle uyum içindedir.

MPM, ekonominin tüm kesimlerinde (tarım, sanayi, hizmet) gerek ulusal ve sektörel düzeyde, gerekse işletme düzeyinde araştırmalar yapmaktadır. Bu çalışmaların sonuçlarını kamuoyuna duyurmak ve uygulamaya aktarmak için eğitim programları düzenlemek de MPM'nin görevleri arasındadır. Merkez ayrıca, işletmelerden gelen talepler üzerine iş programına ve kadro olanaklarına uygunluğu ölçüsünde, tek tek işletmelere dönük eğitim ve danışmanlık çalışmaları da gerçekleştirmektedir. MPM bu etkinliklerini yayın çalışmalarıyla da desteklemekte, büyük bölümü kendi araştırmalarının sonuçlarını sergileyen 650'yi aşkın yayına sahip bulunmaktadır. Merkezi Ankara'da olan MPM'nin İstanbul, İzmir, Trabzon ve Gaziantep'te birer bölge müdürlüğü bulunmaktadır.

MPM, kurulduğu 1965 yılından beri ülke ekonomisinin verimlilik ilkelerine göre geliştirilmesine katkı sağlayan önemli bir kurumdur. Kurumun temel amacı, MPM Kuruluş Yasası'nda; "Ülke ekonomisinin verimlilik ilkelerine göre gelişmesini sağlamak için, kamu ve özel kesimde, sektör, alt sektör ve işletme düzeyinde verimlilik düzeyini ve verimlilik değişimlerini ölçmek, sorunları belirlemek, düşük verimliliğin nedenlerini ve sonuçlarını incelemek, mikro ve sektörel düzeylerde ortaya koymak ve her düzeyde yüksek verimlilik sağla-

mak için çözüm önerileri geliştirmek" olarak belirtilmiştir. Kurum, bu amaç doğrultusunda araştırma, verimlilik ölçme, eğitim, danışmanlık, yayın temel işlevleriyle hizmet vermek ve bu işlevlerini araştırma, danışmanlık, eğitim ve yayın bölüm başkanlıkları aracılığıyla yürütmektedir.

Kaynakların verimli kullanılarak, Türkiye'nin uluslararası rekabet yeteneğini ve toplumsal refah düzeyini yükseltmek amacıyla, verimlilik bilincinin benimsenmesine, tüm faaliyet alanlarında çağdaş verimlilik artırma ilke ve yöntemlerinin geliştirilmesine, uygulanmasına ve yaygınlaştırılmasına yönelik hizmetler sunan MPM, alanında yetkin bir kuruluştur.

MPM'nin yasa ile belirlenmiş görevleri ise, ülke ekonomisinin verimlilik ilkelerine uygun biçimde gelişmesine yararlı olacak önlemleri araştırmak, bu önlemlerin uygulamaya konulmasını sağlayacak çalışmalarda bulunmak; kamusal ve özel kesim kuruluş ve işyerlerinde verimliliği artıracak teknik, yöntem ve yaklaşımları saptamak, bunların uygulanabilme olanaklarını araştırmak ve uygulama ile izleme hizmetleri vermeyi de içeren eğitim ve danışmanlık çalışmaları yapmak; verimlilikle ilgili teknik yardımları sağlamak; kamusal ve özel kesim işyerleri, işçi-işveren ve uzmanlık kuruluşları, eğitim ve öğretim kurumları ve bilimsel kuruluşlar ile dış ülkelerde benzer amaçlarla kurulmuş örgütlerle ilişki ve işbirliği kurmak; ülke ekonomisinin tümünde ve belirli kesimlerinde verimliliği ölçmek, ulusal ve uluslararası verimlilik karşılaştırmaları yapmak ve sonuçları yayımlamak ve verimlilik ile ilgili dernekler kurulmasına yardımcı olmak ve söz konusu derneklerle yoğun işbirliği içinde bulunmaktır.

MPM'nin üstlenmiş olduğu temel hizmetler; araştırma, danışmanlık, eğitim, basın yayın ve halkla ilişkiler, enformasyon teknolojileri ve bilgi işlem bölümleri ile bölge müdürlükleri tarafından yürütülmektedir.

Araştırma: Araştırma Bölümü'nün araştırma ağırlıklı olmak üzere üstlenmiş olduğu işlevler, verimlilik ölçme ve izleme, danışmanlık, eğitim ve yayın olarak sıralanmaktadır. Araştırma çalışmaları genel olarak; Araştırma Bölümü'nce sürdürülen bir faaliyet olmakla birlikte diğer teknik bölümler ve bölge müdürlükleri de zaman zaman araştırmalar yapmakta ve merkezin en temel fonksiyonlarından biri olan araştırma işlevine katkıda bulunmaktadır. Esas işlevi araştırma yapmak olan Araştırma Bölüm Başkanlığı 12 uzman, 3 uzman yardımcısı ve 1 sekreter olmak üzere 17 kişiden oluşmaktadır. Bölümün büyük çoğunluğunu MPM'de 10-15 yıllık tecrübeye sahip uzmanlar oluşturmaktadır.

Farklı disiplinlerden gelen MPM uzmanlarıncı yürütülen çalışmalar, Yayın Yönergesi gereğince belirli bilimsel süreçlerden geçerek değerlendirilmekte ve yayına sunulmaktadır. Araştırmaların sonuçları kitap olarak okuyuculara sunulmakta, satışları Merkez'de yapılmaktadır. Aynı zamanda bazı araştırmaların sonuçları panellerde tebliğ olarak, MPM'nin sürekli yayın organları olan Anahtar ve Verimlilik Dergisi ya da dış yayın organları kanalıyla kamu oyuna duyurulmaktadır.

Bölümde gerçekleştirilen araştırma işlevi kapsamında yapılan çalışmaların konuları MPM Kuruluş Yasası, MPM Yayın Yönergesi ve Yayın İlkeleri, Beş Yıllık Kalkınma Planları, güncel strateji, plan ve programlar, yıllık programlar, diğer kurumlardan gelen istek ve öneriler ile diğer teknik bölümlerden gelen talepler göz önünde bulundurularak belirlenmekte ve önceliklendirilmektedir. Bu önceliklendirmenin yanı sıra, ülke ve

dünya koşullarındaki güncel gelişme ve değişimler dikkate alınarak, ekonomi ve toplumdaki gelişmelerin verimlilik ilkelerine dayandırılmasına katkı sağlayıcı çalışmaların yapılmasına özeti göstermektedir.

Araştırma Bölümü'nün çalışmaları genel olarak değerlendirildiğinde; çalışmaların sektörel ağırlığını imalat sanayiinin oluşturduğu, özel kesime yönelik çalışmaların özellikle son yıllarda kamu sektörüne yönelik olanlara göre sayıca fazlalığı, yine son yıllarda uygulamalı çalışmalara, teorik olanlara oranla daha fazla yönelmiş olduğu, çeşitli kurum ve kuruluşlardan gelen talepler doğrultusunda, "hizmete özel" olarak nitelendirilebilecek araştırma çalışmalarının da gerçekleştirildiği ve son on yılda makro alanlarda ölçüm ve araştırma çalışmalarının ağırlıklı olarak gerçekleştirildiği görülmektedir. Araştırma Bölümü, MPM'nin tüm bölümlerinin katıldığı, 1998 yılından bu yana devam eden ve bugüne kadar Gaziantep, Denizli, Çorum, Kayseri, Afyon, Balıkesir, Adana ve Mersin'de gerçekleştirilen "Verimlilik Artırma Projeleri (VAP)" kapsamında da araştırma, verimlilik ölçme ve izleme, danışmanlık ve eğitim işlevlerini sürdürmektedir.

2003 Yıllık Programı kapsamında yer alan ve Araştırma Bölümü tarafından gerçekleştirilen araştırmalar; İmalat Sanayi ve Alt Kollarında Verimlilik Göstergeleri, Enerji Sektöründe Verimlilik Göstergeleri, Madencilik Sektöründe Verimlilik Göstergeleri, Çeşitli Sektörler için Eko-Etkinlik Göstergelerinin Geliştirilmesi ve Türkiye'deki Ekonomik Büyümenin Eko-Etkinlik Göstergeleriyle Değerlendirilmesi, İmalat Sanayi için Toplam Faktör Verimliliği Endeksinin Geliştirilmesi-Yeni Bir MPM Verimlilik Endeksinde Doğru, İmalat Sanayiinde Teknik Etkinlik, ISO-9000 Belgeli Kuruluşlarda Kurumsal Performansın Seçilmiş Göstergelerle Değerlendirilmesi, Verimliliğin Artırılması için Yatırımların Yönlendirilmesi, Kamu Hizmetlerinde Verimlilik ve Etkinlik Ölçme Yöntemleri, İller ve Bölgeler Düzeyinde Tarımsal Ürün Deseni ve Verimlilik, Ekolojik Tarım, Sanayide Verimlilik Açısından Organize Sanayi Bölgelerinin Geliştirilmesi, Teknolojik Gelişme ve Piyasa Yapısı, Tarım Sektöründe Verimlilik Ölçme Yöntemlerinin Araştırılması ve Verimlilik Balık Açısıyla Türk Trafik Düzeni'nden oluşmaktadır.

Danışmanlık: MPM, dünyanın diğer ülkelerindeki verimlilik merkezleri gibi eğitim ve araştırma hizmetlerinin yanı sıra danışmanlık hizmetleri de vermektedir. Danışmanlık, MPM'nin kuruluş yasası ile kendisine verilen temel görevlerini yerine getirebilmesini sağlayan önemli bir fonksiyonudur. Öte yandan, hızla gelişen bilim ve teknolojiye paralel olarak verimlilik artırma tekniklerinin her geçen gün biraz daha geliştirilmesi ve çeşitlenmesi, işletmelerin bu konuda daha fazla desteğe gereksinim duymalarına yol açmaktadır. MPM'nin danışmanlık hizmetleri, işletmelerin bu konudaki gereksinimlerini karşılama amacı da taşımaktadır.

İşletmelerdeki sorunların büyük bir bölümü, işlerin günlük akışı ve koşturması içinde ve bir "taraf" olarak içeriden bakıldığında, çoğu kez gözden kaçabilmektedir. Oysa, "işletme körlüğü" diye adlandırılan bu zafı taşımayan, olaya uzman gözüyle ve dışarıdan bakabilen verimlilik danışmanlığı yaklaşımıyla, kuruluşların verimlilik sorunlarının teşhisi ve çözümü konusunda ciddi katkılar sağlanabilmektedir.

Bu kapsamda MPM, ülke ekonomisinin verimlilik ilkeleri doğrultusunda gelişmesine katkıda bulunmak için, genel olarak "Verimlilik Danışmanlığı" olarak isimlendirilen hizmetleriyle, ölçek ve sektör farkı gözetmeksizin, tüm kuruluşlara verimlilik artırma teknik ve yaklaşımları konusunda danışmanlık hizmeti vererek verimlilik düzeylerini artırmaktadır. Merkez tarafından verilen danışmanlık hizmetleri; Verimlilik Sorunlarının Teşhisi,

Verimlilik Ölçme ve İzleme, Organizasyon Geliştirme ve Performans Artırma Planlaması, Organizasyonel Yeniden Yapılanma, Organizasyonel ve Yönetişel Süreçlerde Yeniden Yapılanma ve Performans Analizleri, Performans Değerlendirme Yönetim Sistemi, İş Etüdü, Maliyet Muhasebesi, Üretim Planlama ve Kontrolü, Toplam Kalite Yönetimi, ISO 9001: 2000 Kalite Yönetim Sistemi, Çalışan Memnuniyetinin Ölçülmesi, Müşteri Memnuniyetinin Analizi, Proje Yönetimi, Yönetici Performansının Belirlenmesi ve Artırılması, Eğitim İhtiyacının Belirlenmesi, SWOT Analizi, Ekibin Etkenliğinin Analizi ve Artırılması, İnsan Kaynakları Yönetiminde Etkenliğin Belirlenmesi, Yönetişel Süreçlerde Performans Analizi, Ergonomik Analiz, İş Değerlendirme ve Ücretlendirme, Endüstride Bilgisayar Destekli Uygulamalar, Ofis Otomasyonu Kurulumu ve Gelişimi, Yönetim Bilgi Sistemi Kuruluşu, Bilişim Temelli, Sürdürülebilir Verimlilik Yönetimi, Bekleme Hattı Analizi, Kurum Kültürünün Belirlenmesi ve Geliştirilmesi, Kârlılık ve Verimlilik Analizleri, Bilgi İşlem Teşhis ve Değerlendirme, İşletmelerde Sosyal Sistemin Yapısal Gelişimi ve Kurumsal Etkenliğin Artırılması (SOS Danışmanlığı), İşletmelerde Dış Kaynak Kullanımı Danışmanlığı (Outsourcing) başlıklarından oluşmaktadır.

MPM'nin "Verimlilik Danışmanlığı" olarak isimlendirilen danışmanlık hizmetleri, yönetim bilimleri, ekonomi, mühendislik ve sosyal bilimler alanlarında yüksek eğitim görmüş, değişik verimlilik artırma teknik ve yaklaşımlarında uzmanlaşmış, deneyimli kadri elemanları ve gerektiğinde bu konularda MPM adına danışmanlık hizmeti verebilecek "MPM Danışmanlık Havuzu"nda yer alan dış danışman kişiler ve kuruluşlar aracılığıyla verilmektedir.

Danışmanlık hizmetlerinin yürütülmesinde izlenen temel yaklaşım, çalışma yapılan kuruluş ve işletmelerdeki çalışanların Merkez uzmanları tarafından eğitilerek, ortak çalışma grupları oluşturulması şeklindedir. Böyle bir yaklaşımın iki yararı olmaktadır. Birincisi; danışmanlık hizmetlerinin sunulduğu işletmenin konuyla ilgili elemanlarının MPM uzmanlarıyla baştan sona birlikte çalışması, dışarıdan gelen danışmanların kuruluşun yapısına ve özelliklerine yabancı olmaları sakıncasını büyük ölçüde ortadan kaldırmaktadır. İkincisi; çalışmalara fiden katılan işletme elemanları konuya ilişkin temel bilgileri edinmekte, böylece geliştirilen çözümlerin ileri tarihlerde o günün koşullarına göre gözden geçirilmesi gerektiğinde, işletmenin bu yolla yetişmiş kendi elemanlarından yararlanması mümkün olmaktadır.

Verimlilik Ölçme ve İzleme Hizmetleri: MPM'nin en temel işlevlerinden birisi Kuruluş Kanunu'nda da belirtildiği gibi "Ülke ekonomisinin verimlilik ilkelerine göre gelişmesini sağlamak için, kamu ve özel kesimde, sektör, alt sektör ve işletme düzeyinde verimlilik düzeyini ve verimlilik değişimlerini ölçmek"tir. Bu bağlamda Merkez, verimlilik ölçme ve izleme çalışmalarını sektör, alt sektör ve işletme düzeyinde sürdürmektedir. Merkezin kuruluş tarihi olan 1965 yılından 1996 yılına değin, İmalat Sanayii Verimlilik Göstergeleri'ne ilişkin indeks değerlerini yayımlamıştır. 1996 yılından itibaren ise yayını içerik ve kapsam olarak genişletip, "İmalat Sanayii ve Alt Kollarında Verimlilik, Üretim, İstihdam, Ücret ve İşçi-Saat Göstergeleri" başlığı ile yeniden düzenlemiştir. Yayımda, verimlilik göstergeleri toplam, devlet ve özel sektör ayırımında ve tüm imalat sanayii ile ISIC ikili ve üçlü sınıflandırma kapsamında yer almaktadır.

Bu çalışma ile bir yandan Kuruluş Yasası ile MPM'ye verilmiş misyonun olanaklar ölçüsünde yerine getirilmesi, diğer yandan verimlilik gelişmelerini yakından izlemek ve kullanmak durumunda olan kişi, kurum ve kuruluşlara güvenilir, geçiksiz ve dönemsel olarak emek verimlilik göstergelerini periyodik olarak sunulması amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın yanı sıra, Enerji ve Madencilik Sektörlerinde Verimlilik Göstergeleri düzenli olarak hesaplanarak kitap olarak sunulmaktadır. Düzenli olarak yayınlanan İlgücü ve Verimliliği göstergeleri dışında genellikle sektör ve alt sektörlerle ilişkin ölçme yöntemlerinin uygulanmasını ilişkin olarak yürütülen araştırmalar projeleri de, ölçme ve izleme çalışmalarını olarak iş programında yer almaktadır. 2003 yılında Merkez'de sürdürülen Araştırma niteliğindeki Verimlilik Ölçme ve İzleme Çalışmaları; İmalat Sanayii için Toplam Faktör Verimliliği İndeksinin Geliştirilmesi-Yeni Bir MPM Verimlilik İndeksinde Doğru, İmalat Sanayiinde Teknik Erkinlik, Tarım Sektöründe Verimlilik Ölçme Yöntemlerinin Araştırılması ve Kamu Hizmetlerinde Verimlilik ve Etkinlik Ölçme Yöntemleri'dir.

MPM'de Verimlilik Ölçme ve İzleme işlevi danışmanlık hizmeti olarak da sürdürülmektedir. Bu bağlamda kuruluşlardan gelen talepler doğrultusunda, gizlilik ilkesine dayalı olarak, belirlenmiş bir ücret karşılığında, işletme bazında, hizmete özel verimlilik ölçümleri gerçekleştirilmekte ve işletmelerde verimlilik ölçüm sistemi kurulmaktadır.

MPM'nin tüm işlevleri (araştırma, verimlilik ölçme ve izleme, danışmanlık ve eğitim) ile hizmet sunduğu; 1998 yılından bu yana devam eden ve bugüne kadar Gaziantep, Denizli, Çorum, Kayseri, Afyon, Bahçeşehir, Adana ve Mersin'de gerçekleştirilen "Verimlilik Artırma Projeleri (VAP)" kapsamında da işletme bazında verimlilik ölçme ve izleme çalışmaları bir danışmanlık hizmeti olarak sürdürülmektedir.

Eğitim Hizmetleri: MPM eğitimleri, özel ve kamusal kesimde görev yapan üst ve orta düzey yöneticilerin yanı sıra işletme ya da kuruluşlardaki mühendis, tekniker ve uzmanlar ile muhasebe, kalite, insan kaynakları ve eğitim departmanlarında çalışan personele yöneliktir. Büyük çoğunluğu MPM yönetici ve uzmanlarından, bir kısmı da akademisyenlerden oluşan bir kadronun eğiticiliğinde gerçekleştirilen MPM eğitimleri ile ilgililere bir yandan verimlilik konusunda pratik bilgiler sunulmakta; diğer yandan da ekonomik kalkınma sürecinin hızlandırılmasına katkıda bulunabilecek türden, kalkınmış ülkelerinin geliştirdiği teknik ve yaklaşımlar tanıtılmaya çalışılmaktadır. Bu çerçevede sunulan eğitim çalışmaları iki başlık altında düzenlenmektedir:

Bunlardan ilki, verimlilik kavramının tanıtımıyla kamuoyu oluşturmaya yönelik eğitim çalışmalarıdır. Bu eğitimlerin amacı, bir yandan verimliliğin önemi ile bu alanda yapılan ve yapılması gereken çalışmalarla ilgili bir kamuoyu oluşturmak, bilgi ve görüş alışverişi sağlamak; öte yandan, MPM ile çeşitli kuruluşlar arasında kalıcı hale getirilebilecek bir yaklaşıma ve diyalog ortamı yaratmaktır. MPM ayrıca, Türkiye'nin güncel sosyo-ekonomik sorunlarını konu alan ulusal ve uluslararası kongre, sempozyum ve konferanslara da programında yer vermektedir.

İkinci başlık altında toplanan eğitim çalışmaları ise, verimlilik artırma tekniklerinin uygulanmasına yönelik eğitim çalışmalarıdır. MPM bu çerçevede, işletmelerde verimlilik artırma tekniklerinin benimsenmesi ve uygulanması amacıyla, somut bilgi ve becerilerin kazandırılmasına yönelik eğitim programları düzenlemektedir. Bu çalışmaların bir bölümü genel katılıma açık nitelikte, bir bölümü ise, kuruma özel olarak düzenlenmekte ve tümü belirli bir ücret karşılığında gerçekleştirilmektedir.

Bilgi Teyin ve Farklılık İlişkileri: MPM bünyesinde çalışmalarını sürdüren bu bölüm, uzmanlarının araştırmalarından ve bilim adamlarının verimliliği konu alan özgün ya da çeviri eserlerinden oluşan süresiz yayınları, konularında çok önemli birer başvuru ve kaynak eser olarak ilgili kişi, kurum ve kuruluşların hizmetine sunmaktadır. Bunun dışında bölüm,

MPM'nin tanıtım çalışmalarını yürütmek; toplumu tüm kesimlerinde verimlilik kültürü oluşturmak ve geliştirmek, aynı zamanda da merkez ve etkinlikleri konusunda kamuoyu yaratmak amacıyla, sesli, görüntülü ve yazılı basın kuruluşları ile güçlü ve sürekli iletişim kurmak; her kesimden bireyleri aydınlatıcı gazete, dergi ve broşür yayımlamak; toplumun değişik kesimlerine yönelik ödüllü yarışmalar düzenlemek; işçi ve işverenlerle basın-yayın kuruluşlarına ve çalışanlarına teşvik ödülleri vermek; radyo ve televizyon programları hazırlamak; sergi ve fuarlara katılmak ve verimlilik sohbet toplantıları düzenlemek gibi görevleri de yerine getirmektedir.

Enformasyon Teknolojileri ve Bilgi İşlem (ETBİ): ETBİ Bölümü, Merkez projelerinin sistem çözümü, tasarım ve programlanması işlerini yürütmektedir. Ayrıca bölüm, kamu ve özel sektör yöneticileri ve çalışanlarına yönelik olarak bilgisayar destekli proje yönetimi, üretim tasarımı, verimlilik analizleri gibi güncel konularda eğitim ve danışmanlık hizmetleri verilmesine katkıda bulunmaktadır.

Bölge Müdürlükleri: MPM'nin; sanayi, hizmet ve tarım kesimlerinin yoğun olduğu bölgelerde gerçekleştirdiği çalışmalarda, hizmeti bu kesimlerin ayağına daha etkin götürebilmek amacıyla kurulmuş dört bölge müdürlüğü bulunmaktadır. Bu doğrultuda, İstanbul, İzmir, Trabzon ve Gaziantep bölge müdürlüklerinin temel görevi; bölgelerde verimlilik ilke ve tekniklerinin tanıtılmasını ve yaygınlaştırılmasını sağlamak, Merkez'in çalışmaları için talep yaratmak, bu talepleri karşılamak ve Ankara Merkez ile bölgeler arasında köprü oluşturmaktır.

MPM'nin en üst yetki organı olan Genel Kurul, temsilci ve tabii üyelerden meydana gelmektedir. Genel Kurul, kurumun kararları ve yönetmeliklerini kabul etmenin yanında, danışma kurullarını seçme görevi ile de yükümlüdür. Temsilci üyeler, beş kategoriden oluşmakta, bunların ilki, üniversitelerin rektörleri ile ilgili kürsülerinden ve enstitülerinden, Türk Standartları Enstitüsü (TSE), Türkiye Orta Doğu Amine İdaresi Enstitüsü (TODAİE), Türkiye Orta Doğu Çalışma Enstitüsü, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TUBİTAK), Türkiye İhracatı Geliştirme Enstitüsü, Türkiye Ekonomi Kurumu gibi rektörlüklerle ilgili diğer bilim ve eğitim kurumlarından meydana gelmektedir. İkinci kategoride, Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), Yüksek Denetleme Kurumu (YDK) ve Milli Savunma Bakanlığı (MSB), Maliye, Milli Eğitim, Bayındırlık, Ticaret, Gümrük ve Tekel, Tarım, Ulaştırma, Çalışma, Sanayi, Enerji ve Tabii Kaynaklar bakanlıkları ile DDY İşletme Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ), Erişim Genel Müdürlüğü, Et ve Balık Kurumu Genel Müdürlüğü, Karayolları Genel Müdürlüğü, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü (MTA), Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Gn. Müdürlüğü, PTT İşletme Genel Müdürlüğü, Sümerbank Genel Müdürlüğü, Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü (TMO), Türkiye Çimento Sanayii T.A.Ş. Genel Müdürlüğü, Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu, Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikaları, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) Genel Müdürlüğü, Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş., Tekel Genel Müdürlüğü, İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğü temsilcilerinden oluşmaktadır. Temsilcilerin üçüncü kategorisinde, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği yer almakta; diğer kategoriler ise, üye sayısı bakımından en çok temsil kabiliyetine sahip işçi ve işveren kuruluşların temsilcilerinden oluşmaktadır. Genel Kurul'un tabii üyeleri arasında; Danışma Kurulları Başkanları, rektörlüklerle derneklerinin başkanları, MPM eski başkanları ve Genel Sekreterler yer almaktadır.

MPM'nin verimlilik konusunda toplum bilincini artırmaya yönelik olarak, iki süreli yayını bulunmaktadır. 1967 yılından beri, üç ayda bir yayınlanan "Verimlilik Dergisi'nin her sayısı yaklaşık 10 makale içermektedir. Verimlilik Dergisi, 2004 yılından itibaren Hakemli Dergi uygulamasına geçmiştir. Merkezin bir diğer süreli yayını olan Anahtar Gazetesi her ay çıkarılmakta ve MPM'nin etkinliklerini içeren güncel haberlerin yanında, okuyuculardan gelen çeşitli konulardaki yazılara da yer vermektedir.

MPM'nin araştırmalarının sonuçlarını, raporlarını ve verimliliğe yönelik toplumsal bilinci artırmaya yönelik olarak yayınladığı kitaplarına örnekler ise; Verimlilik ve Yönetim Geliştirme Programı, Verimliliği Teşvik Kuruluşları, Evrim ve Deneyim, 2001 Krizi Sonrasında İşsizlik ve Çözüm Yolları, KİT'lerde Verimlilik ve Karlılık Analizleri, Türkiye'de Mali Sektörün Yapısı, Sorunları ve Ekonomiye Etkisi, Teknolojik Gelişme Büyüme ve İstihdam, İmalat Sanayii ve Alt Kollarında Toplam Faktör Verimliliği Gelişimi Açısından Mekansal Bir Değerlendirme, Türkiye'nin AB Ülkelerinde Hedef Pazarları ve Rekabetçi Konumu, Verimlilik ve Etkinlik Ölçümünde Yeni Yaklaşımlar ve İllere Göre İmalat Sanayiinde Etkinlik Karşılaştırmaları, II. Ulusal Orta Anadolu Kongresi, Küresel Rekabette Yeni Verimlilik Stratejileri Süreç İyileştirme, Müşteri Memnuniyeti ve Ölçümü, Tam Zamanında Üretim, Verimlilik Yönetimi, Ergonomi, Afyon Verimliliği Artırma Projesi olarak verilebilir.

İletişim

Gelibolu Sokak No:5 Kavaklıdere 06690 ANKARA
Tel: (312) 467 85 90
Faks: (312) 427 30 22
E-mail: ankara@mpm.org.tr
Web: www.mpm.org.tr

Kaynaklar

www.cnis.org.tr/dergi
MPM, "Verimlilik ve Yönetim Dergisi" No:1
MPM, "2004 Eğitim Çalışmaları" Broşürü
<http://www.mpm.org.tr>
MPM Kuruluş Kanunu

Orman Genel Müdürlüğü (OGM) General Directorate of Forestry

1839 Tanzimat Fermanı'ndan önce, yalnız İstanbul ve Marmara çevresiyle Kocaeli Yarımadası'ndaki ormanlardan sarayın, donanmanın, Topkane'nin ve ordunun orman ürünlerine olan gereksinimini sağlamak, istekleri en kısa zamanda ve yeterli miktarda karşılayabilmek ve saray mensuplarının avlanma ve eğlence arzularını yeterince tatmin edebilmek için sınırlı ölçülerde ve sadece bu alanlarda geçerli olmak üzere bazı idari tedbirler konulmuştur. Devletin ormancılık konusundaki sürekli ve yeterli ölçüde sistemli ilgisi Tanzimat Fermanı ile başlamış ve ormancılık hizmetlerinin takibinde Ticaret Nezaretine bağlı olarak bir "Orman Müdürlüğü" kurulmuşsa da, bu kuruluşun hizmetleri gerçek ormancılık düzeyinde olamamıştır. Bu konuda ilk ve ciddi şekilde adımlar, Fransa'dan getirilen ormancılık uzmanlarının yardımıyla 1857 yılında "ormancılık öğretimi" yapmak üzere, temelleri atılan okulun öğretime açılması ile başlamıştır.

Ülke ormanlarının sosyal, kültürel ve ekonomik değer taşıdığı düşüncesi ortaya çıktıktan sonra 1858 yılında, içeriğinde ormancılığa ait hükümler bulunan "Kanunname-i Arazi" hazırlanmış, bazı değişikliklerden sonra 1869 yılında yürürlüğe konarak tüm ormancılık çalışmalarının koordine edilebilmesi için ilk Orman Umum (Genel) Müdürlüğü kurulmuş ve Maliye Nezaretine bağlanmıştır.

1920-23 yılları arasında ormancılık işleri, İktisat Vekaletine bağlı bir genel müdürlükle yürütülmeye devam edilmştir. Bu arada bazı kanun ve kararlar çıkarılarak uygulamaya konulmuştur. 1920'de Balıklık Kanunu, 1924'de devlet ormanlarından köylülerin faydalanmasını sağlayacak İntifa Hakkı Kanunu çıkarılmış, fakat karşılaşılan zorluklar ile teknik eleman yetersizliğine ve ülkenin uzun geçmişe dayalı alışkanlıklarıyla çelişkili olması nedeniyle yürürlükten kaldırılmıştır. Orman Genel Müdürlüğü, 1924 yılında kurulan Tarım Bakanlığı'na bağlanmıştır ve bağlılık 1928 yılında Ticaret ve Tarım bakanlıklarının birleştirilmelerine kadar sürmüştür. 1931 yılında Tarım Bakanlığı yeniden kurulmuş ve 1937 yılında çıkarılan kanunla Orman Genel Müdürlüğü bu Bakanlığın bünyesinde yer almıştır. 1937 yılında yürürlüğe giren Teşkilat Kanunu ve Orman Kanunu; getirdikleri ana ilkeler ile Türkiye ormancılığının temeli atılmış ve ormancılık tarbiyatı da başlatılmıştır. Genel Müdürlük, 1969 Orman Bakanlığı'nın kuruluşuna kadar ülkeye yayılan ve çok yönlü talepleri karşılayan bir kuruluş olmuştur.

Ormancılığı ulusal öneme kavuşturan ve çalışmalara güc katan hükümler 1961 tarihli Anayasa'da yer almıştır. Ancak 1971'de bu hükümler, öncelikle orman-köy ilişkileri açısından bazı değişikliklerden sonra "ormanların ve orman köylüsünün korunması, ormanların geliştirilmesi" başlığı altında devlet, ormanların korunması ve ormanlık alanların genişletilmesi için gerekli kanunları koymanın devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğunu hükme bağlamış bulunmaktadır. 1981 Anayasası, ormanlar ve orman köylüsünün kullandırılması ve ormanların daha iyi korunabilmesi ve geliştirilmesine atıfta bulunmuştur. Ormancılık sektöründeki hizmetlerin çok fazla çeşitlenmesi ve hacminin büyümesi sonucu, bu hizmetleri yürütmesi için 1969 tarihinde Orman Bakanlığı kurulmuştur. 1981 yılında çıkarılan "Orman Bakanlığı'nı Tarım Bakanlığı'na Devri Hakkında Kanun" ile Orman Bakanlığı kapatılmıştır. Bakanlığın adı Tarım ve Orman Bakanlığı olarak değiştirilmiştir. 1983 yılı sonunda ise bu Bakanlık, Köyleri Bakanlığı ile birleştirilerek Tarım Orman ve Köyleri Bakanlığı adını

almıştır. Ormancilık faaliyet ve hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde karşılaşılan teknik, mali, ekonomik ve sosyal güçlüklerin aşılabilmesi için orman teşkilatı 1991 yılında yeniden Orman Bakanlığı şeklinde ömründenmiştir. Bakanlık, 6 tarihte Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü (AGM), Orman ve Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü (ORKÖY), Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü (MP) ana hizmet genel müdürlükleri ile bağlı kuruluş olarak Orman Genel Müdürlüğü (OGM)'nden oluşmaktadır. 2003 yılında Orman Bakanlığı ile Çevre Bakanlığı birleşerek Çevre ve Orman Bakanlığı ismini almış ve yeniden örgütlenmiştir. Ormancilık faaliyetleri Çevre ve Orman Bakanlığı ve bağlı kuruluş Orman Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Orman Genel Müdürlüğü, ağaçlandırma, milli parklar ve orman köylülerini kalındırma hizmetleri dışında kalan ormancilık hizmetlerini yürütmektedir. Bu kapsamda " ... devlet ormanlarının sürekliliğini sağlayacak şekilde teknik ve sosyo-ekonomik gereklere göre yönetmek ve işletmek, ülkenin sanayi ve yakacak odun ihtiyacını karşılamak...." üzere kurulmuş bir kurumdur.

Orman Genel Müdürlüğü, ormanların geliştirilmesini, usulsüz ve kanunsuz müdahalelere, tabii afetlere, yangınlara, çeşitli zararlılara karşı korumak ve gerekli kontrolleri sağlamak, ormanların devamlılığını sağlayacak şekilde, teknik ve ekonomik gerekliliklere göre idare etmek ve işletmek, asli ve tali orman ürünlerinin; üretim, taşıma, depolama, iş ve işlemlerini yapmak ve yaptırmak, bu ürünleri yurtiçinde ve dışında pazarlamak, ormancilık hizmetleri ile ilgili gerekli araç ve gereçleri temin ve tedarik etmek, ormanları imar ve ıslah etmek, orman bakımını ve gençleştirilmesini sağlamak, ormancilık hizmetlerinin getirdiği konularda döner sermaye işletmeleri kurmak, hizmetin gerektirdiği her türlü hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim yaptırmak, eğitim ve sosyal tesisleri kurmak, işletmek ve ayrıca ara ve alt kademe meslek elemanı yetiştirmek üzere okullar açmak, hizmetleri ile ilgili her türlü araştırma, envanter, basım, yayım ve tanıma işleri ile projeleri yapmak, yaptırmak, ormana ilişkin hizmetlerin daha süratli ve verimli yürütülebilmesi için her türlü malzeme, arsa, arazi, bina, tesis, tesisat satın almak veya kiralamak; hizmetleriyle ilgili bina ve tesisleri ve bunların bakım ve onarımlarını yapmak ve yaptırmak; ormancilık hizmetlerinin gerektirdiği makineler ile hizmet vasıtalarını, bunların ekipmanlarını ve yedek parçalarını sağlamak, bakım ve revizyonlarını yapmak ve yaptırmak, üretim, ağaçlandırma yolları ve yangın şeritleri ile ilgili orman ve orman yolları ağını tespit etmek ve etüd proje çalışmalarını yapmak, üretim, ağaçlandırma ve yangın sahalarıyla ilgili ve bu sahalarla ulaşılmasını sağlayan işleri yaptırmak, ayrı şekilde küçük çaptaki yapım, bakım ve onarım işlerini yapmak ve yaptırmak görevlerini üstlenmektedir.

Orman Genel Müdürlüğü, orman ürünlerine olan gereksinimlerin karşılanması amacıyla verimli orman alanlarının, mevcut amenajman planları çerçevesinde işletilmesi, üretimlerinin gerçekleştirilmesi ve pazarlaması ile ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesi, istihdam, orman yangınları ve orman zararlılarıyla mücadele ile ormanları kanunsuz müdahalelere karşı koruma faaliyetleri, orman kadastro ve mülkiyet çalışmaları, amenajman planlamaları, orman bakımı planlama ve uygulama faaliyetleri, orman hizmetleri için gerekli araç, gereç ve malzemenin temini, ihtiyaç duyulan bina ve arazinin kiralanma, satın alma işlemleri faaliyetlerini yürütmektedir.

Orman işçiliğinde kullanılan iş gücü, Türkiye'de 7,1 milyon civarındadır orman köylüsü için önemli istihdam kaynaklarından biridir. OGM, orman köylüsünün yaşam koşullarının düzeltilmesi ve yükseltilmesi için ormancilık yatırım ve hizmetleri ile istihdam yaratmaktadır. Ayrıca, ormancilık faaliyetleri kapsamında, yılda 700 bin civarındaki orman köylüsüne mevsimlik iş olanağı sağlamaktadır.

Orman yangınları ve zararlarıyla mücadele, OGM'nin öncelikli faaliyet alanıdır. OGM, yangınla mücadele faaliyetlerinde ortalama 12 bin işçi beş ay çalışmakta, kuruma ait 6 helikopterin yanı sıra her yıl 20 civarında helikopter kiralamaktadır. Ayrıca, orman yangın-

larını önleme amacıyla 133 bin km yol, 17 bin km yangın emniyet şeridi yapmıştır. Ormanlar, 779 kuleden gözetlenmekte, haberleşme için 17561 muhtelif telsiz kullanılmaktadır. OGM, orman zararlılarına karşı mücadelede kuş yuvaları asmak, kırmızı karınca nakletmekte, faydalı böcek üretmektedir. Diğer biyolojik, mekanik ve kimyasal mücadeleleri de sürdürmektedir. Orman amenajmanı, orman işletmeciliğini düzenli ve planlı olarak gerçekleştirmesini sağlar. Amenajman planlarını yapımı 1963 yılında başlamıştır.

Kendini yenileyebilen doğal kaynaklardan biri olan ormanlar insanlığın gereksinimlerini hep karşılamıştır. Gelişen bilgisayar teknolojisi ve orman ekosistemleri hakkındaki bilgi birikimin artması sonucunda, bu kaynaklardan yararlanmayı kendisine konu edinen orman amenajmanının kullandığı araçlar gelişerek değişim göstermiştir. Küresel bazda orman kaynaklarından sürdürülebilir şekilde yararlanmak için gelişen bilgisayar teknolojisi kullanılarak orman amenajman planlarının düzenlenmesi yapılmaktadır. Bu bağlamda ülke ormancılığında *Orman Kaynakları Bilgi Sistemi Projesi (FRIS)* ile uygulamaya konulan coğrafi bilgi sistemleri teknolojisini etkin şekilde kullanılmaktadır.

Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu'ndan (IFAD) temin edilen kredi ile Tarım ve Köyleri Bakanlığı'nın koordinasyonunda Orman Genel Müdürlüğü'nün katıldığı projenin ormancılık bölümüyle ilgili kısımda, Ordu ve Giresun illerinde kırsal kesimde ve orman köylerinde yaşayan halkın gelir seviyesinin geçirdi faaliyetlerle artırılması amaçlanmaktadır.

Küresel Çevre Fonu (GEF)'nin hibe katkısı ile Çevre ve Orman Bakanlığı ve Dünya Bankası işbirliğiyle hazırlanan *"Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi Projesi (GEF II)"* hibe anlaşması, Ağustos 2000 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kırkdareli/Iğneada, Antalya/Köprülü Kanyon, Kayseri/Sultanazade, Artvin/Camili alanlarında proje uygulanmaktadır. Proje, bir milli park (Köprülü Kanyon) ve üç tabii koruma alanında (Iğneada, Sultanazade, Camili) katılcılık ilkesiyle yönetim planları geliştirmeyi hedeflemektedir. Yapılacak yönetim planlarının yerel halk tarafından iyice anlaşılması, uygulamalara katılımın sağlanabilmesi amacıyla *"Kamuoyu Bilgilendirme ve Küçük Hibe Destek Programları"* geliştirilmektedir.

OGM'nin, Tarım ve Köyleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü, Orman ve Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü, Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD), Dünya Bankası, Özbekistan Tarım ve Sulama Bakanlığı işbirliği yaptığı kuruluşlardan bazılarını:

İletişim

Orman Genel Müdürlüğü, Gazi 06560 ANKARA
Tel: (312) 222 51 59 - 223 09 69 - 418 70 61 - 418 38 24
Faks: (312) 222 20 78-418 12 90
E-mail: ogm@ogm.gov.tr
Web: www.ogm.gov.tr

Kaynaklar

www.dpt.gov.tr
www.beygmu.gov.tr
www.ogm.gov.tr
www.kenthaber.com
arsiv.chtrviyetim.com.tr
www.cevreorman.gov.tr
www.ogm.gov.tr

Orman ve Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü, ormanların korunması, geliştirilmesi ve genişletilmesi hedeflerine ulaşılmasını sağlamak amacıyla, 1970 yılında Orman Bakanlığı'na bağlı olarak kurulmuştur. Kuruluşundan yaklaşık on yıl sonra, Tarım ve Orman Bakanlığı'na bağlanmıştır. Ormanlar içinde ve bitişğinde yaşayan köy halklarının; ekonomik, sosyal ve kültürel yönden kalkınmalarına katkı sağlayarak ormanlar üzerindeki olumsuz baskıları en aza indirmek, birinci derecedeki ilgilerini başka gelişim sektörlerine yönelmek için çeşitli çalışmalar ve düzenlemeler yapmıştır. Daha sonra 1982 yılında bağımsız bir daire başkanlığına dönüştürülmüştür. 1984 yılında, tamamen kapatılarak personeli ve malvarlığı, Tarım Orman ve Köyleri Bakanlığı'na devredilmiş; son olarak 1991 yılında Orman Bakanlığı'nun yeniden oluşturulmasıyla birlikte yeniden kurulmuştur. Çalışmalarını ve faaliyetlerini, 2003 yılında birleştirilen Çevre ve Orman Bakanlığı bünyesinde sürdürmektedir.

Kurumun amaçları, orman köylüsünün sosyo-ekonomik ve kültürel kalkınmalarına yardımcı olmak, kalkınma havzalarında eğitim ve araştırmaya dayalı kırsal kalkınma plan ve projelerini hazırlamak, her türlü kredi ve yardımları, orman köylüsüne yönlendirmektir. Orman ve Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü'nün görevleri; ormanların korunması, geliştirilmesi ve genişletilmesini gerçekleştirmek, orman içinde veya bitişisindeki köylülerin sosyal ve ekonomik gelişmelerini sağlamak amacıyla; kalkınma havzalarında, eğitim, araştırma, plan ve projeler hazırlamak ve bunları uygulamak, her türlü kredi ve yardım kaynaklarının bu hizmetlere yönlendirilmesini sağlamak ve ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak, orman köylülerinin kalkındırılmalarının desteklenmesi ile ilgili her türlü hizmetleri yapmak ve bu hizmetleri yürütmek, orman köylülerinin sosyal ve ekonomik yönden kalkındırılması, ısınma ve ısıtmada kullanılan oduna alternatif enerji kaynaklarının kullanılmasının teşvik edilmesi ve buna yönelik teknolojilerin kullanılması ve yaygınlaştırılması konusundaki projeleri desteklemek, ormancılık alanında faaliyet gösteren kooperatiflerin proje bazında desteklenmesi ile ürünlerin ulusal ve uluslararası pazarlarda değerlendirilmesi konularında araştırma ve danışmanlık hizmetleri vermek, orman köylerinde odun ve odun dışı orman ürünlerinin üretilmesini desteklemek ve bunlara dayalı sanayinin geliştirilmesine katkıda bulunmak, bulundukları yerden başka yerlere nakledilecek orman köylülerinin terk ettikleri taşınmaz malların kamulaştırma ve bakanlık makamınca verilen benzeri görevleri yapmaktır.

Türkiye'de yaklaşık 19 bin orman köyünde (7.282 ormanıçi, 4.630'u orman bitişigi köyü) toplam 7,1 milyon civarında bir nüfus yaşamakta olup, toplam nüfusun %11'ini, kırsal nüfusun ise yaklaşık üçte birini oluşturmaktadır. Ülke nüfusunun en düşük gelire sahip kısmını oluşturan orman köylerinden jehirlere mevsimlik ve devamlı göçün (özellikle genç nüfusun) büyük oranlarda devam etmekte olması, ülkenin önemli sosyal sorunlarından birini oluşturmaktadır. Orman köylerinin altyapı, sağlık ve eğitim olanakları da toplumun diğer kesimlerine nazaran düşük ve yetersiz durumdadır. Orman köylülerinin yaşadığı yörelerin birincil doğal kaynağı durumundaki ormanlar, alanların ve kaynaklarının %99'unun üzerindeki kısmı devlet mülkiyetinde olup, koruma, yönetim ve yararlanmanın düzenlenmesi görev ve yetkisi Çevre ve Orman Bakanlığı'na verilmiştir.

ORKÖY Genel Müdürlüğü tarafından orman köylüsünün kalkınması amacıyla yürütülen hizmetlerden biri kooperatiflere kredi vermektir. Ancak bunun için kooperatiflerin birlik

yapısına dönüşmeleri gerekmektedir. Türkiye'de kırsal alanda 1965 yılında devletçe uygulanan yurtdışına işçi gönderilmesinde kooperatif kuran köylülere öncelik tanınması yönteminin uygulanması sonucu hızla gelişen köy kooperatifçiliği hareketi, 1974 yılı sonunda yaklaşık bir milyon ortaklı 6 bin çok amaçlı köy kalkınma kooperatifinin kurulması ile sonuçlanmıştır. Kooperatif kuruluşunu özendirme motifinin yanlışlığı sonucu zaman içinde bu kooperatiflerin bir kısmı kapanmıştır. Ancak 1970'li yıllarda Orman Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi sonucu, sınırları içinde devlet ormanı bulunan köy kooperatiflerinin orman ürünleri üretimi yapmaları halinde kooperatiflere sağlanan prim ve kolaylıklar sebebiyle, ormancılık konusunda çalışan köy kooperatifleri büyük bir dinamizm kazanmışlardır. Halen 2001 yılı sonu itibarıyla kurulu bulunan ve toplam olarak 685 bin ortağa sahip olan 4.948 tarımsal köy kalkınma kooperatifi içinde, orman köylerinde kurulmuş olan yaklaşık 3.199'undan, 2.123 kooperatif ormancılık konusunda çalışmaktadır.

ORKÖY Genel Müdürlüğü tarafından kredi yachmından yararlanabilmesi için kooperatif ve birliklerin, orman köylerinde kurulmuş olması (belde, kasaba hariç), kooperatif amaç ve ilkelerine uygun olması, yasa ve ana sözleşmede belirtilen tüm yükümlülüklerini yerine getirmiş, yasal muhasebe defterlerini usulüne uygun tutmuş olması, en son genel kurul toplantısını yapmış, faaliyet göstereceği merkez ve alanın genel kurulca veya ana sözleşme ile saptanmış olması, uygulanacak projenin, kooperatif genel kurulu ve bakanlığın onayından geçmiş olması, kooperatifin merkez edindiği köydeki hanelerin % 51'inin kooperatifte temsil edilmesi şarttır. Yukarıda belirtilen şartları gerçekleştiren kooperatif ve birliklere, bayvuruları halinde, projelerin yıllık programa alınması, bütçede ödenek ayrılması sonucu, uygulamak istedikleri projelere, Bakanlığın onayından sonra kredi verilmektedir. Krediler; yeni yatırım, modernizasyon-revizyon, genişletme (tevsil), işletme sermayesi şeklindedir.

Yeni proje uygulamalarında; orman ürünlerinin tüketimini azaltıcı ve israfını önleyici, orman-halk ilişkilerini olumlu yönde etkileyici, bireysel kredi verilerek aile işletmelerinin yarattığı potansiyeli değerlendirebilecek, kooperatif-ortak ilişkisinin kurulabileceği, gerekli hammaddeyi en fazla miktarda sağlayabilen ve fiilen üretici sayısı en fazla olan, pazar alanı olan, faaliyet göstereceği yatırım konusunda ilgili kamu kuruluşlarından olumlu görüş alabilecek, orman köylüleri kalkınma hizmetlerine ilişkin esas ve usullerin 23-c maddesi gereğince proje tutarının en az % 10'unu öz kaynaklarından gerçekleştirebilecek, uygulamak istenilen projede tesis için gerekli uygun koşulları taşıyan arsası olan ve böyle bir arsayı sağlayabilecek, ulusal kalkınma planlarında yatırım önceliği kazanan, ORKÖY ilçe kalkınma planlarında öncelikli ilçelerde bulunan kooperatif projelerinde yukarıda belirtilen koşullar aranmaktadır.

Modernizasyon - revizyon projeleri; tesisin bulunduğu arsa ve arazisi yeterli olan, uygulanmak istenen modernizasyon projesinin, kurulu tesis kapasitesine olumsuz etkisi olmayacak, modernizasyon yatırımlarında, esas ve usullerin ilgili maddesi gereğince % 30 özkaynak katkısı sağlayabilen, daha önce kurulmuş tesisi olumlu yönde çalıştırdığını kanıtlayabilen ve ORKÖY kredisiyle tesis kurmuş olan kooperatif projelerine uygulanır.

Genişletme (tevsil) projeleri; tesisin bulunduğu arsa ve arazisi yeterli olan, uygulanmak istenen genişletme projesinin, kurulu tesis kapasitesine olumsuz etkisi olmayacak, genişletme yatırımlarında, esas ve usullerin ilgili maddesi gereğince % 50 özkaynak katkısı sağlayabilen, daha önce kurulmuş tesisi olumlu yönde çalıştırdığını kanıtlayabilen ve ORKÖY kredisiyle tesis kurmuş olan kooperatif projelerine uygulanır.

İşletme sermayesi projeleri: ORKÖY finansmanı ile tesis kurmuş olan kooperatifler, kurulmuş olan tesisi olumlu yönde çalıştırdığını belgelerle kanıtlayabilen, yeni bir sabit yatırıma gerek duymadan kanısire aramında bulunabilecek kooperatifler vasıtasıdır.

ORKÖY Genel Müdürlüğü'nün çalışma alanları ve kooperatifleşlik ilkelere açısından desteklenmesi uygun görülen proje konuları arasında; tarım ve orman üretiminde kullanılan araç ve ekipmanlar, halicilik tesisleri, doğal boya ve boyama tesisleri, süt toplama tesisleri, tarımsal ürünleri ambalaj, tanıf, depolama ve değerlendirme tesisleri, yapay yem üretim tesisleri, yabancı zeytinlik ve antepfıstığı ıslah ürünlerini değerlendirme tesisleri, zeytin salamura tesisi, keklik-defne işleme ve değerlendirme tesisi, reçel ve marmelat tesisleri, genişletme ve modernizasyon tesisleri, orman köylüsüne gelir getirileceği inanılan her türlü projeler yer almaktadır.

ORKÖY Genel Müdürlüğü tarafından bireysel kredi de verilmektedir. Bu krediler; karşılıksız yardımlar (deneme ve gösterim çalışmalarında şahıslara ve köy tüzel kişiliklerine verilir geri ödemesi yoktur), sosyal nitelikli krediler (köy bütünlüğü esasına göre talep edenlerin tümüne verilen bu kredilere değişik vadeler uygulanır ve faizsizdir), ekonomik nitelikli krediler (bu kredilerden yararlanacak şahıslar uygulanacak proje sayısına göre kura ile veya kurasız olarak belirlenir, geri ödemesi bir ile dört yıl arasında değişir ve Ziraat Bankası'nın küçük ve orta ölçekli tarımsal işletme tanımına giren üreticilere uyguladığı faiz oranının 1/7'si oranında faiz uygulanır.

ORKÖY Genel Müdürlüğü tarafından sağlanan bu kredilerden, orman köylerinde oturan halk bireysel olarak ya da kurdukları kooperatif veya kooperatif birlikleri aracılığıyla yararlanabilirler.

Anayasa ve yasalarla ORKÖY Genel Müdürlüğü'ne verilen görevlerin yerine getirilmesi amacıyla orman köyleri kalkınma hizmetlerinde kullanılmak üzere tahsis edilen özel ödenekten bireysel kredilere ayrılan ödeneklerin illere dağılımında; ilin orman varlığı (koru+balık), orman köyü sayısı, orman köyü nüfusu, orman içi köylerden başlamak üzere ormancılık çalışmalarının yoğun olduğu köylerde, gayri safi milli hasıladan fert başına düşen gelir payının miktarı, orman-halk ilişkilerinin durumu, doğal afetlerden zarar görmüş olma durumu dikkate alınarak belirlenecek puanlama sistemine göre toplam ödenek toplam puana bölünmek suretiyle bulunan miktarının ilin puanı ile çarpımı sonucu belirlenmektedir.

Programa alınacak köylerin tespiti, her yıl illerde kurulan bir komisyon tarafından yapılmaktadır. Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında 4856 Sayılı Kanun'un 08.05.2003 tarih ve 25102 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle heyette yer alan Bakanlık birimleri İl Çevre ve Orman Müdürlüğü bünyesinde yeniden yapılandırılmıştır.

Bireysel kredilerden yararlanmak isteyenler "bireysel kredilerden yararlanmak isteyenlerle ilgili sosyal ve ekonomik tespit tutanağı" ile tespit edilir. 2004 yılı bireysel kredilerinden yıllık geliri 6 milyar TL ve üzerinde olanlar yararlanamazlar hükmü bulunmaktadır. Bu şekilde kredi alacaklar tespit edildikten sonra; kendilerinden müracaat dilekçesi, ikametgah-muhtaçlık belgesi, kura belgesinin rasdıklı sureti, çiftçi belgesi (varsa çiftçinin bağ bulundığı ziraat odası veya tarım il ve ilçe müdürlüklerinden alınacaktır) istenir.

Anayasa'nın 170. Maddesinin birinci fıkrasında orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin değerlendirilmesinin yasayla düzenleneceği belirtildiğinden yapılan yasal düzenlemelerle 2/a ve 2/b

sahalarının değerlendirilmesi çalışmalarına başlanılmıştır. 2/b sahalarının değerlendirilmesi ile ilgili 2924 sayılı "orman köylülerinin kalkınmalarının desteklenmesi hakkında kanun" 1983 yılında yürürlüğe girmiş, 1992 yılında bu sahalarla ilgili tapu kadastro çalışmalarına başlanılmıştır. 2001 yılına kadar orman sınırları dışına çıkarılmış yerlerden 43.962 ha.'nın kullanım kadastro yapılmıştır. Kadastro yapılan 536 köydeki 27.500 ha. 2/b sahasında sarılarla ilgili çalışmalara başlanmıştır, 2001 yılı sonu itibarı ile 6701 ha. alanın orman köylüsüne satışı ve tapularının verilmesi gerçekleştirilmiş, bunun karşılığında 2004 yılı fiyatlarıyla 56 trilyon gelir elde edilmiştir.

ORKÖY Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen 2/B çalışmaları, 2924 Sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun Milli Güvenlik Konseyi tarafından, "Anayasa"nın 170. maddesinin amir hükmü gereğince" 17 Ekim 1983 tarihinde kabul edilmiş ve 20.10.1983 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanunun amacı, "Naldine karar verilen orman içi köyler halkının yerleştirilmesi ve orman sınırları dışına çıkarılmış ve çıkartılacak yerlerin değerlendirilmesi suretiyle, orman köylülerinin kalkınmalarının desteklenmesi" olarak belirlenmiştir. Kanunun kapsamı, orman kadastro komisyonları tarafından orman sınırları dışına çıkarılan, orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyp, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar görülen yerleri, otlak, kışlak, yaylak gibi yerleri, tarla, bağ, bahçe, meyvelik, zeytinlik, fındıklık, fıstıklık (antep fıstığı) gibi çeşitli tarım alanlarını, şehir, kasaba, köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerleşim sahalardır.

Orman köylüsüne götürülen hizmetler, ORKÖY, doğal kaynakların başında gelen ormanların sağladığı sosyal ve ekonomik yararların, günümüzde tartışmasız kabul edilen bir gerçek olduğunu, bu nedenle de korunmaları her şeyden önce orman içi ve bitişğinde yaşayan orman köylüsünün sosyal ve ekonomik kalkındırılması ile yakından ilişkili olduğunu belirtmektedir. ORKÖY ormanların korunması, geliştirilmesi ve genişletilmesi için, orman köylüsünü belirli alanlarda bizzat üretici duruma getirerek ormanlara olan olumsuz etkilerini azaltmayı amaç edinmiştir. Bu çalışmalar, dolaylı olarak göçü de bir ölçüde azaltarak, çarpık kentleşmenin önlenmesi açısından olumlu etki yaratmaktadır. Orman köylerinde genelde arazi kadastrounun tamamlanamaması nedeniyle, kredi talebi sırasında ipotek karşılığı olarak mülkiyet belgesi ibraz edilememesi ve faizlerin yüksek oluşu nedenleri ile zirai amaçlı kredi desteği sağlayan kurumlardan çiftçiler kredi alamamaktadır. ORKÖY, kredilendirilen kişilerin birbirine müteselsil kefil olmak suretiyle borçlanmalarını sağlayan kendine özgü basit yöntemiyle ile bu sorunu çözmeye çalışmaktadır. Yukarıda belirtilen amaçları gerçekleştirmek üzere ORKÖY tarafından, öncelikle ilçe bazında kalkınma havzaları seçilerek "kalkınma planları" yapılmakta, bu planlarda önerilen sosyal ve ekonomik amaçlı hizmetler her yıl bütçe ve iş programlarına dahil edilerek uygulamaya konmaktadır. Bu hizmetler; köy tüzel kişiliklerine yapılan karşılıksız yardımlar, sosyal amaçlı bireysel krediler, ekonomik amaçlı bireysel krediler, ekonomik amaçlı kooperatif kredileri, orman köylülerinin eğitim ve yayım çalışmalarıdır. ORKÖY, orman köylülerine ve orman içinde yaşayan köylülere yönelik hizmetlerin finansmanını oluşturan Orman Köylüleri Kalkınma Fonu'nun 1974'te 1744 sayılı yasanın ek-3 maddesi ile yürürlüğe girmesine kadar, bu kesime götürülecek hizmetler için, yöntem ve model araştırmaları yapmış ve 1974'ten başlayarak, plana dayalı fon kaynaklı uygulamalara geçmiştir.

Genel Müdürlük, kuruluşundan 2002 yılı sonuna kadar, 271.168 aileye, 2003 yılı cari illiyatları ile toplam 690,6 trilyon TL bireysel kredi desteği sağlamıştır. 1985 yılı genel nüfus

sayımından itibaren orman köyleri nüfusunda %32 oranında azalma olmuştur. Bu durum, ülkedeki nüfus artış hızı da dikkate alındığında orman köylerinden büyük kentlere doğru ne denli hızlı bir iletin yaşanıldığını göstermektedir. Bu alanı ORKÖY'nin görev alanı olarak de bütün şiddetiyle devam etmekte olup, durdurulması veya istenen düzeye çekilebilmesi ancak, devletin orman köylüsüne verdiği desteğin artırılarak sürdürülmesi ile mümkün olabileceğini göstermektedir. Kurum bununla birlikte, uygulama deneyimleri ve araştırma kuruluşları tarafından yapılan araştırmalar sonucu, orman köylerinden büyük kentlere göç eden bu insanların göç ettikleri yerlerde iş ortamı sağlanmasının, köyündekine oranla kırk kat daha pahalıya gerçekleşmekte olup, ayrıca göç nedeniyle gerek göç eden aileler gerekse de göç ettikleri çevreler üzerinde onarımı güç geri dönülemez hasarlar meydana getirdiğini tespit etmiştir. ORKÖY, gelecekte tespit ettiği ve belirtilen konularla ilgili çözüm amaçlı çalışmalar yapmayı planlamaktadır.

Kuruluşun gelirleri, 4706 sayılı yasanın 2/b maddesinin uygulamasından elde edilecek gelirler ile devlet orman işletme müdürlüklerinin satışlarının %3'ü, izin ve irtifak haklarına dayanılarak yapılacak tesislerin (kamu yararına yapılacak tesisler hariç) proje toplam bedelinden orman sahasına isabet eden kısmının % 3' ü oranında alınacak hisse, devlet orman işletmelerinin yıllık net karlarından alınacak % 10 hisse ve kullandırılmış kredilerin geri dönüşü ile her türlü faiz, bağış ve diğer gelirlerden oluşmaktadır.

ORKÖY, görev alanı kapsamında birçok kamu kurum ve kuruluşu, üniversiteler ve meslek odaları ile işbirliği yapmaktadır. Ayrıca, işbirliği yaptığı meslek ve gönüllü kuruluşlar arasında; ORKOOP, TEMA, TMMOB Orman Mühendisleri Odası yer almaktadır.

ORKÖY'ün temel vizyonu orman köylüsünün alternatif geçim kaynaklarına yönlendirilmesiyle onların yaşam koşullarının iyileştirilmesidir. ORKÖY'ün yaptığı çalışmaları ve verdiği kredileri özetleyen broşür niteliğinde yayınları bulunmaktadır. Tasarruf tedbirleri nedeniyle son beş yıldır herhangi bir yayın yayınlamamıştır.

İletişim

Atatürk Bulvarı No: 153 Bakanlıklar ANKARA
Tel: (312) 417 60 00
Faks: (312) 215 00 94
E-mail: info@cevreorman.gov.tr
Web: www.orkoy.gov.tr / www.cevreorman.gov.tr

Kaynaklar

www.cevreorman.gov.tr
www.orkoop.org.tr
T.C. Devlet Teşkilat Rehberi, TODAİE, 1998

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı (ÖİB) Prime Ministry Privatisation Administration

Türkiye'de 1983 yılından sonra gündeme gelen özelleştirme programına yönelik ilk hukuki düzenleme, 1984 yılında çıkarılan ve kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunlara ait tesislere, hisse senedi ihracı yoluyla gerçek ve tüzel kişilerin ortak edilebilmesine veya bu tesislerin işletme hakkının belli sürelerle devrine olanak tanıyan 2983 sayılı yasayla getirilmiştir. Daha sonra 1986 yılında çıkarılan 3291 sayılı yasada, kamu kuruluşlarının özelleştirme kapsamına alınması ve uygulamaların yürütülmesine ilişkin esaslar belirlenmiştir. Buna göre, 233 sayılı KHK'da adı geçen, tamamı devlete ait ve kamu iktisadi teşebbüsü statüsünde faaliyet gösteren kuruluşların özelleştirme kapsamına alınmasına Bakanlar Kurulu, KİTlerin müessese, bağlı ortaklık, işletme ve işletme birimleri ile iştiraklerindeki payların özelleştirme kapsamına alınmasına da Yüksek Planlama Kurulu yetkili kılınmıştır. Özelleştirme programının yürütülmesi konusunda ise, 2983 sayılı yasa ile oluşturulan "Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi" görevlendirilmiştir. Bu idare, özelleştirme programının yanı sıra, toplu konut uygulamalarının yürütülmesi, Kamu Ortaklığı Fonu'nun yönetimi ve Çalışanların Tasarruflarını Teşvik Hesabı'nda biriken paraların nemalandırılması gibi görevler de üstlenmiştir. 3291 sayılı yasayla, özelleştirme uygulamaları konusundaki karar organı, "Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Kurulu" olarak belirlenmiştir.

Nisan 1990'da yürürlüğe giren 412 sayılı KHK ile Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi, "Kamu Ortaklığı İdaresi" ve "Toplu Konut İdaresi" adı altında iki ayrı kuruluş olarak yeniden örgütlenmiştir. Kamu Ortaklığı İdaresi, özelleştirme uygulamalarının yürütülmesi ve Kamu Ortaklığı Fonu ile Çalışanların Tasarruflarını Teşvik Hesabı'nın yönetimi konusunda görevli kılınmıştır. 6 Ocak 1992 tarihinde yürürlüğe giren 473 sayılı KHK ile de, özelleştirme uygulamaları konusundaki karar organı "Kamu Ortaklığı Yüksek Kurulu" olarak değiştirilmiştir. Bu mevzuat dışında, doğrudan özelleştirme ile ilgili olmakla beraber birçok kanun ve kanun hükmünde karnamede özelleştirmeye ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

Ancak bütün bu düzenlemeler, bir takım genel esasların belirlenmesinden öteye gidememiş, uygulamaların gerektirdiği gereksinime yanıt verecek bir hukuki altyapı oluşturulamamıştır. Gerek karar verme, gerekse uygulamalar konusunda getirilen yetki sınırlamaları, özelleştirme sürecinin uzamasına ve işlemlerin aksamasına yol açmıştır. Bunun yanı sıra, uygulamalar esnasında veya daha sonra ortaya çıkabilecek, başta sosyal problemler olmak üzere muhtemel sorunların çözümüne yönelik yasal düzenlemelerin (işsizlik sigortası, antitrust yasası vb.) mevcut bulunmaması da özelleştirmenin karşılaştığı en önemli yapısal sorunlardan biri olmuştur.

Özelleştirme programından beklenen hedeflere ulaşılmasında karşılaşılan güçlüklerin giderilmesi amacıyla uygulamalara esas teşkil eden 2983 ve 3291 sayılı yasalarda çeşitli tarihlere değişikliğe gidilmiştir. Ancak bu değişiklikler, dağınık olan mevzuatı daha da karmaşık hale sokmuştur. Gerek bu karmaşık yapıdan kaynaklanan sorunların, gerekse özelleştirme uygu-

lamalarının sonucuna bağlı olarak karşılaşılan sosyal, ekonomik ve hukuki sorunların çözümü için yeni düzenlemeler yapılması kaçınılmaz olmuştur. Özelleştirmede karşılaşılan sorunların giderilmesi ve programın hız kazandırılması amacı ile uygulamaların hızlandırılması yasal ve yönetsel yapının değiştirilmesine yönelik ilk somut adım 1992 yılında atılmıştır. Bu tarihte başlayan mevzuat değişikliği çalışmaları 1994 yılında tamamlanmış ve konuya ilişkin ayrıntılı düzenlemeler içeren bir dizi kararname çıkarılmıştır.

Ancak, söz konusu kararnamelerin dayanağı olan 3987 sayılı yetki kanunu 7 Temmuz 1994 tarihinde Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. Daha sonra ise, bu kanun çerçevesinde çıkarılan 530, 531, 532, 533 ve 546 sayılı kanun hükmünde kararnamelerin iptali ve bu konuda yürütmenin durdurulması amacı ile Anayasa Mahkemesi'ne yapılan başvuru değerlendirilerek 21 Temmuz 1994 tarihinde karara bağlanmış ve söz konusu kararnameler iptal edilmiştir. Bu iptal kararları sonucu, özellikle yapısal açıdan getirilen değişiklikler nedeniyle doğacak hukuki boşluğa, Bakanlar Kurulu'nun 31 Temmuz 1994 tarihinde aldığı prensip kararı ile açıklık getirilmiştir. Konuya ilişkin olarak 3 Ağustos 1994 tarihinde yayınlanan Başbakanlık genelgesinde, Anayasa Mahkemesi'nin gerekçeli iptal kararının Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bu konudaki idari eylem ve işlemlerin, iptal kararından önceki mevzuat çerçevesinde yürütülmesi öngörülmüştür. Bu çerçevede İdare, 5 Ağustos 1994 tarihinden itibaren yeniden Kamu Ortaklığı İdaresi adı altında ve eski statüsünde faaliyetlerine devam etmiştir. Yine aynı tarihten itibaren, özelleştirmeye ilişkin esasların üzerinde fikri ve siyasi açıdan uzlaşma sağlanabilecek bir kanun çerçevesinde yeniden düzenlenmesi konusunda çalışmalara başlanmıştır.

Özelleştirme ile devletin ekonomideki sınıl ve ticari aktivitesinin en aza indirilmesi hedeflenirken, rekabete dayalı piyasa ekonomisinin oluşturulması, devlet bütçesi üzerindeki KİT finansman yükünün azaltılması, sermaye piyasasının geliştirilmesi ve atıl tasarrufların ekonomiye kazandırılması, bu yolla elde edilecek kaynakların altyapı yatırımlarına kanallize edilmesi amaçlanmaktadır. Özelleştirmenin temel amacı, devletin ekonomide işletmecilik alanından tümüyle çekilmesini sağlamaktır. Özelleştirme uygulamaları ile, bir yandan mali piyasalara ve dolayısıyla sermaye piyasalarına yönelmeyen yerli ve yabancı tasarrufları bu piyasalara yönlendirecek yeni kaynakların yaratılması, diğer yandan da kamu kesiminin fonlar üzerindeki talebi nedeniyle sıkışan mali piyasa üzerindeki olumsuz baskının engellenmesi hedeflenmektedir.

Özelleştirme İdaresi'nin görevleri; Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun kararlarını uygulamak, kuruluşların özelleştirme kapsamına alınmasına veya özelleştirme kapsamına alınmış olan kuruluşların eski statüsüne iade edilmesi veya özelleştirme programındaki kuruluşlardan gerekli görülenlerin özelleştirmeye hazırlanmasına karar verilmesi konusunda Kurul'a teklifte bulunmak; özelleştirme programına alınan kuruluşlardan anonim şirket statüsünde olmayanların anonim şirket haline dönüştürülüp dönüştürülmemelerine karar vermek; özelleştirme uygulamalarının gerektirdiği özelleştirme ile ilgili her türlü işlemi yürütmek; özelleştirme programındaki kuruluşların; kaynak kullanımlarına, taşınmaz edinmelerine, kiralamalarına ve bu taşınmazlar üzerinde sair âkitler yoluyla tasarruf etmelerine, yurtiçi ve yurtdışı borçlanmalarına, verimliliğin artırılması ilkesi gözetilerek bulundurularak yapılacak personel alımı ve azaltılmasına, çalışma şartlarına, personelinin yurtdışı geçici görevlendirilmelerine ilişkin talepler hakkında karar vermek; Özelleştirme Fonu'nu idare etmek; hizmetin gerektirdiği her çeşit araştırma, proje işleri, reklam, tanıtım, halkla ilişkiler işlemleri ve mali denetim ile hukuki, teknik, idari ve mali değerlendirme işlemlerini yapmak; özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlara, özelleştirme uygulama-

malarının gerektirdiği hallerde borç vermek, kamu bankalarının uyguladığı en yüksek ticari faiz oranını aşmamak kaydıyla Özelleştirme Fonu'ndan sağlanacak finansmana uygulanacak faiz oranlarını ve koşullarını belirlemektir.

4046 sayılı Özelleştirme Kanunu, 27 Kasım 1994 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanunla getirilen yeni düzenlemelerle Özelleştirme Yüksek Kurulu oluşturulmuş, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı kurulmuş, özelleştirme uygulamaları sırasında veya sonrasında işini kaybedenlere, kanunda belirtilen hükümler çerçevesinde, yasalardan veya toplu iş sözleşmelerinden doğan tazminatları dışında ek bir iş kaybı tazminatı ödenmesi öngörülmüş, Özelleştirme Fonu oluşturulmuş, özelleştirmenin kapsamı genişletilmiş, ıktisadi devlet teşekkülleri ile bunlara ait kurum ve payların yanı sıra, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının da özelleştirilebilmesine olanak tanıyan düzenlemeler yapılmış, erken emekliliğin teşviki amacıyla, özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlarda fiindeki Sandığı'na tabi personelden hizmet süresi itibariyle emeklilik hakkı kazananlara, bu hakkı kazandıkları tarihten itibaren iki ay içinde emekli olmayı istemeleri halinde ikramiyelerinin %30 fazlası ile ödenmesi hükme bağlanmış, özelleştirme kapsamındaki kuruluşların, özelleştirme uygulamaları sonucu kamu payının %15'in altına düşmesinden veya tasfiyesinden yahut tüzel kişilikleri sona erecek şekilde kapatılmasından önce sosyal yardım zammına hak kazanmış olan personele ödenen sosyal yardım zamları, ödemenin yapılmasının ardından Sosyal Sigortalar Kurumu'nun yazılı talebi üzerine İdare tarafından Özelleştirme Fonu'ndan en çok iki ay içinde adı geçen kuruma ödeneceği hükme bağlanmış, özelleştirme kapsamındaki kuruluşlarda uygulamalar sonucu kadrosu iptal edilen memur ve sözleşmeli personelin diğer kamu kurum ve kuruluşlarındaki boş kadro ve pozisyonlara atanmalarına ilişkin düzenlemeler getirilmiş, özelleştirme uygulamalarından elde edilecek gelirlerin, genel bütçe harcama ve yatırımlarında kullanılmaması hükme bağlanmış ve stratejik nitelikteki kuruluşlarda imtiyazlı hisse bulundurulması öngörülmüştür.

Özelleştirme çalışmaları 1985 yılında yarım kalmış tesislerin özel sektöre devriyle başlamıştır. 1985 yılından itibaren 241 kuruluşdaki kamu hisseleri, 22 yarım kalmış tesis, 5 rafınmaz, 4 elektrik santrali, 6 otoyol, 2 boğaz köprüsü, 29 tesis ile bir hizmet birimi özelleştirme kapsamına alınmıştır. 22 kuruluşdaki kamu payı ile 4 elektrik santrali ve 4 rafınmaz daha sonra özelleştirme işlemine tabi tutulmaksızın kapsamdan çıkarılmıştır.

Özelleştirme uygulamalarının başlatıldığı 1985 yılından 2004 yılına kadar geçen 19 yıllık süreçte kapsama alınan kuruluşların yarısından fazlası tamamen özelleştirilmiştir. Bu kuruluşlardan, daha önce ÇİTOSAN'ın bağlı ortaklığı statüsünde faaliyet gösteren çimento fabrikaları dışında, bu kuruluşların büyük bir kısmı varlık veya kamunun azınlık hissesine sahip olduğu iştiraklerdir. Bugüne kadar, SEK ve YEM Sanayii, ÇİTOSAN, TESTAŞ ve ORÜS'e bağlı tüm üretim birimleri tamamen özelleştirilmiş ve devlet bu alanlarda işletmecilikten çekilmiştir. YEM Sanayii A.Ş. ve SEK Sür Ürünleri A.Ş.'nin Kasım 1997'de, ÇİTOSAN ve TESTAŞ'ın ise Temmuz 1999'da, tüzel kişilikleri Ticaret Sicil'den silinmiş, söz konusu şirketler Er ve Balık Ürünleri A.Ş. bünyesinde birleştirilerek tasfiye edilmiştir. Bunun yanı sıra, 7 giyim tesisi ve 34 gayrimenkulü özelleştirilen KÖYTKS Yatırım Holding A.Ş. de, 1998'de Sümer Holding A.Ş. bünyesinde birleştirilerek tasfiye edilmiştir. Ayrıca ORÜS Orman Ürünleri A.Ş. bünyesinde bulunan 21 işletmesi özelleştirilmiş, kalan iki işletme SEKA'ya devredilerek, kuruluş Mart 2000 tarihinde tasfiye edilmiştir. Öte yandan, İSDEMİR 2002'de imzalanan devir sözleşmesiyle tüm varlıkları ile birlikte ERDEMİR'e devredilmiş ve tüzel kişiliği sona ermiştir. ÇELBOR A.Ş.'de bulunan

%100 oranındaki hisselerin tamamı 2002'de ERDEMİR'e devredilmiştir. Türkiye Gemi Sanayii A.Ş. ise Türkiye Denizcilik İşletmeleri A.Ş. bünyesinde birleştirilerek 2002'de tüzel kişiliği sona ermiştir. TUGSAŞ İstanbul Gübre San. A.Ş. ile TUGSAN 2002'de birleştirilerek Türkiye Gübre San. A.Ş. bünyesinde birleştirilmiş ve TUGSAŞ'ın bağlı ortaklığı haline getirilmiştir. DİTAŞ Deniz İşletmeciliği A.Ş.'de bulunan %50.98 oranındaki hisselerin tamamı Kasım 2002 tarihinde TUPRAŞ'a devredilmiştir. Turban Turizm A.Ş., Türkiye Ziraat Donatım A.Ş. ve TUMOSAN Türk Motor Sanayii A.Ş. Şubat 2003 tarihinde SÜMER HOLDİNG A.Ş. bünyesinde birleştirilerek tüzel kişilikleri sona ermiştir.

KARDEMİR özelleştirmesiyle ilk defa yöre halkı, sanayici ve çalışanlara bedelsiz devir suretiyle gider tasarrufuna yönelik bir uygulama yapılmıştır. NETAŞ ve TOPAŞ'da bulunan kamu hisseleri ilk defa uluslararası piyasalarda halka arz edilmiş, böylece IMKB'nin yabancı borsalarla entegrasyonunun sağlanmasında bir adım atılmıştır. 1990'lı yılların başında birçok şirketteki kamu hisseleri kurtulırsa halka arz edilmiş, hisse senedinin kurumsallaşması ve sermayenin tabana yayılmasında bir başlangıç yapılmış, 1998 yılında da Türkiye İş Bankası'ndaki kamu hisseleri ile 2000 yılında TUPRAŞ hisselerinin büyük bölümünün özelleştirilmesiyle yurtiçi ve yurtdışı piyasalarda bugüne kadar yapılan en büyük halka arz gerçekleştirilmiştir. Sümerbank, Denizbank, Etibank ve AnadoluBank'ın özelleştirilmesi ile de kamu bankalarının özel sektöre devredilmelerine ilişkin ilk adımlar atılmıştır. Deniz Nakliyatı T.A.Ş.'nin özelleştirilmesi, TDİ'nin İzmir Körfez Hattı ile şehir içi yolcu ve araç taşımacılığının da devri sonucunda devlet, deniz taşımacılığından da çekilmeye başlamıştır. Yine 2000 yılı içerisinde POAŞ'ın % 51 oranındaki hisselerinin blok satış yöntemiyle, 2002 yılında ise, kalan kamu hisselerinin IMKB'de satışı sonucunda POAŞ'da bulunan kamu hisselerinin tamamı özelleştirilmiştir. Ayrıca bu süreç içerisinde devletin, turizm, tekstil ve hayvancılık sektörlerindeki işletmelerinin yaklaşık % 90'ı da özelleştirilmiştir. Bunların dışında 1995 yılında özelleştirme kapsamına alınan Hamitabat, Kemerköy, Soma-B ve Yeniköy elektrik santralleri 1997 yılında kapsamdan çıkarılmış ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na iade edilmiştir. Maliye Bakanlığı ve Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne ait dört taşınmaz ise 2000 yılında kapsamdan çıkarılmıştır. Ayrıca, 1995 yılında hisseleri özelleştirme kapsamına alınarak Özelleştirme İdaresi'ne devrilen Türk Telekom, bu işlemin 1996 tarihli Anayasa Mahkemesi kararı ile iptal edilmesi sonucu kapsamdan çıkarılmıştır. Şirketin özelleştirme çalışmaları 4161 sayılı yasa çerçevesinde yürütülmektedir. 2004 yılı itibarıyla özelleştirme kapsamında 38 kuruluş bulunmaktadır. Bu kuruluşların 26'sında % 50'nin üzerinde kamu payı bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, özelleştirme kapsamında 29 tesis, altı otoyol, iki boğaz köprüsü ile bir hizmet birimi de yer almaktadır.

Özelleştirme uygulamaları sonucunda elde edilen kaynakların kullanımı üç başlık altında toplanmaktadır. Birincisi özelleştirme kapsamındaki kuruluşlara yapılan ödemelerdir. 5.3 milyar ABD doları düzeyinde ve toplam kaynakların %48'ini oluşturan bu tutar, kuruluşlara yapılan sermaye iştirakleri, verilen krediler, çalışanlara yönelik iş kaybı ve özelleştirme sonrası tazminatları ile emeklilik primi ödemeleri gibi kullanım kalemlerinden oluşmaktadır. İkinci büyük kullanım alanını kalemini ise, aynı tarih itibarıyla 3.4 milyar ABD doları düzeyinde ve toplam kullanımların % 31'ini kapsayan hazine ile hazine bünyesinde bulunan Kamu Ortaklığı Fonu'na yapılan aktarmalardan oluşturmaktadır. Bu Fon'un kullanım alanı mevzuatla sadece baraj, otoyol ve içme suları gibi altyapı tesislerinin finansmanı ile sınırlanmıştır. Üçüncü kullanım alanını ise, özelleştirme uygulamaları için çıkarılan bono ve tahvil ödemeleri gibi tutarlardan oluşmaktadır. Bu ödemelerin toplamı da yine aynı dönemde 1.9 milyar ABD doları düzeyinde olup, toplam kullanımların %17'sini kapsamaktadır.

Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanarak uygulamaya konulan Özelleştirme Sosyal Destek Projesi, imzalanan ikraz anlaşması gereği, öncelik özelleştirme nedeniyle işsiz kalacak olanlara verilmek üzere, işsizlere çeşitli kolaylıklar ve fırsatlar sağlamaktadır. Proje kapsamında özelleştirilecek işletmelerde çalışanların; emekli ikramiyeleri, kıdem, ihbar ve iş kaybı tazminatları ödenmekte, yeniden işe yerleştirilmelerine yardım amacıyla çeşitli hizmetler verilmektedir.

Projede ilk dönem yapılan çalışmalar sonucu, diğer ülkelerdeki mevcut uygulamalardan da yararlanılarak, Türkiye için uygun bir İşgücü Uyum Modeli geliştirilmiş, bu modelde yer alacak kuruluşlar belirlenmiş ve bunların proje içindeki görev ve sorumlulukları tanımlanmıştır. Çalışmaların uyum içinde yürütülmesi için bir Proje Yönlendirme Komitesi kurulmuştur. Komite, Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nda; Hazine Müsteşarlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğü (Türkiye İş Kurumu-İŞKUR), Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) temsilcilerinden oluşmaktadır. Dünya Bankasıyla imzalanan ikraz anlaşması gereği, 355,3 milyon ABD doları tutarındaki projenin 250 milyon ABD dolar bölümü Dünya Bankası kredisiyle, 105,3 milyon ABD dolar bölümü de Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti katkısıyla gerçekleştirilmektedir.

Özelleştirme Sosyal Destek Projesi'nin amacı, özelleştirmeden etkilenen çalışanlara, işletmelere ve yörelere destek sağlayarak işsizliği azaltmaktır. Projenin temel konuları; kamu kuruluşlarındaki istihdamın rasyonelliğini sağlayacak tedbirler alarak, işletmelerin üretkenliğini artırmak; kamu kuruluşlarının yeniden yapılandırılması sırasında işlerinden ayrılan işçilere, geçici gelir desteği sağlayarak yoksulluğa düşmelerini engellemek; özelleştirme ve ekonomik reform programından etkilenen işçilerin, işgücü pazarına dönmelerini hızlandırmak amacıyla işe yerleştirme ve kendi işlerini kurmalarına yönelik eğitim ve danışmanlık hizmeti vermek, Türkiye'deki sosyal güvenlik ağının güçlendirilmesi ve daha geniş kapsamlı bir sosyal yardım programının oluşturulmasını desteklemek, olarak özetlenebilir. İŞKUR tarafından proje kapsamında sağlanan danışmanlık programları: iş ve meslek danışmanlığı, iş kulübü hizmetleri, sosyal danışmanlık, işe yerleştirme hizmeti ve yeni bölgeye taşınma hizmetlerine, eğitim programları ise, istihdam garantili mesleki eğitim, kendi işini kuracaklara yönelik meslek eğitimi ve okuma-yazma eğitimine odaklanmaktadır.

Tophum Yararına Çalışma Programları (TTÇP) ise, en fazla altı aylık sürelerde, işsizlere, çevre koruma ve düzenleme, ağaçlandırma, park düzenleme, erozyon önleme, yol-su şebekelerinin onarımı, afet sonrası çalışmalar benzeri projelerde çalıştırılmak suretiyle, asgari ücret tutarında maaş ve sosyal güvence bedelleri proje kaynaklarından karşılanmaktadır. KOSGEB tarafından proje kapsamında sunulan hizmetler arasında, küçük ölçekli iş kurarlara danışmanlık desteği ve iş geliştirme merkezi hizmetleri yer almaktadır.

Özelleştirme İdaresi tarafından ekonomik reform programının sosyal etki çalışmaları da izlenmektedir. Bu bileşenin hedefi, Ekonomik Reform Programı'nın sosyal etkisini izlemek ve destekleyici ekonomik ve sosyal politikaların tasarlanması ve formüle edilmesinde yardımcı olmaktır. Bu bileşen altında yapılacak olan üç analiz, Hazine Müsteşarlığı'ndaki Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü tarafından yönetilip yürütülmektedir. Aşağıda bu analizlerin konu başlıkları yer almaktadır. i) *Özelleştirmenin Ekonomik Etkisi*: Yaklaşık 3000 işçi üzerinde beş kez tekrarlanan nicel araştırma yaparak, özelleştirme nedeniyle işlerinden çıkarılan işçilerin ekonomik durumlarının değerlendirilmesi, ii) *Özelleştirme ile Mücadele Stratejileri*:

Yaklaşık 200 işçi üzerinde beş kez tekrarlanan nitel araştırma yaparak, işlerinden çıkarılan işçilerin gereksinimleri ve mücadele stratejilerinin değerlendirilmesi, iii) *Teniden İşe Yerleştirme Müessesesi*: Tisba Bireysel Özelleştirme Devresindeki mesaiyeri işe yerleştirilen işgücü katılımcılarıyla deneysel kıyaslama çalışması yaparak, işgücünü yeni işe yerleştirme hizmetlerinin net etkisini saptamak bulunmaktadır. Proje uygulamaları kapsamında, şu ana kadar özelleştirilen kurumlardan çeşitli nedenlerle ayrılan işçilerden yaklaşık % 46'sı İşgücü Uyum Programı hizmetlerinden yararlanmış ya da halen yararlanmaktadır.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı yatırımcı birçok kamu kurum ve kuruluşu ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilişki içindedir. Hazine Müsteşarlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Türkiye İş Kurumu, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) işbirliği yaptığı başlıca kuruluşlardır. Bunlar dışında, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu ve Avrupa Birliği ile de fon ve danışmanlık ilişkisi bulunmaktadır.

Özelleştirme İdaresi'nin vizyonu, devletin asli görevleri olan adalet ve güvenliğini sağlanması yolundaki harcamalar ile özel sektör tarafından yüklenilemeyecek altyapı yatırımlarına yönelmesi, ekonomide işletmecilik alanından tümüyle çekilmesini sağlamaktır. Yakın gelecekte Özelleştirme İdaresi, ihale veya satış/devir prosedürü devam eden kuruluşlar arasında yer alan SEKA, TÜPRAŞ, Sümer Holding A.Ş., Türk Telekomünikasyon A.Ş. gibi tesis ve şirketlerin özelleştirilmesini hedeflemektedir.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, kamuoyunu güncel olarak faaliyetleri hakkında web sayfasından sürekli olarak bilgilendirmektedir. Ayrıca süreli olarak yayınladığı "Türkiye'de Özelleştirme Uygulamaları" başlıklı bir bülteni bulunmaktadır. "Türkiye'de Özelleştirme" adlı iki ciltten oluşan bir de güncel yayına sahiptir.

İletişim

Ziya Gökalp Cad. No: 80 Kurtuluş 06600 ANKARA
Tel: (312) 430 45 60
Faks: (312) 435 93 42
E-mail: info@oib.gov.tr
Web: www.oib.gov.tr

Kaynaklar

Türkiye'de Özelleştirme I-II
www.oib.gov.tr

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Ministry of Industry and Trade

Cumhuriyetin ilk yıllarında sanayi ile ilgili görev ve hizmetler 1924 yılında kurulan Ticaret Bakanlığı'na verilmiştir. Daha sonra 1957 yılında kurulan Sanayi Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı'nca yürütülen bazı görev ve hizmetleri kendi üzerine almıştır. Her iki bakanlık ayrı ayrı yaklaşık 25 yıl faaliyet gösterdikten sonra 1983 yılında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı olarak birleştirilmiştir.

Bakanlığın amaçları; Türkiye'nin sanayi politikasının bütün şartlarına ve teknolojinin gereksinimlerine göre tespirine yardımcı olmak, kalkınma plan ve programlarında yer alan ilke ve hedefler doğrultusunda sanayinin dengeli ve süratli şekilde gelişmesini sağlamak ve teşvik etmek, ulusal kalkınma plan ve programları doğrultusunda, iç ticaret hizmetlerine ilişkin ana hedef ve politikaların belirlenmesine yardımcı olmak, bu politikalar doğrultusunda faaliyetlerin düzenlenmesi, uygulanması ve geliştirilmesini sağlamaktır.

Bakanlığın görevleri arasında; Türkiye'nin sanayi politikasının belirlenmesine, sanayinin geliştirilmesine ve yönlendirilmesine ait önlemlerin hazırlanmasına yardımcı olmak; bölge ve illerin sanayileşme potansiyellerine ait araştırma, planlama ve proje çalışmalarını yapmak ve yaptırmak; sanayi, bölge ve sitelerinin kurulmasına izin vermek, bu kuruluşları desteklemek ve denetlemek, bu konularda ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak ve mevzuat hazırlamak, küçük sanayi ve el sanatları ile ilgili her türlü araştırma, geliştirme ve koordinasyon hizmetlerini yürütmek, endüstri bölgeleri, organize sanayi bölgeleri ile küçük sanayi sitelerinin kurulması ile ilgili bütün faaliyetlerin koordinasyonunu sağlamak; sanayi ürünlerinin standartlarını hazırlamak, normlarını temin veya tespit etmek ve kalite kontrolünü yapmak; sanayiye geliştirmek için kalite kontrolü merkez ve laboratuvarlarını kurmak ve kurulmuş olanlarla işbirliği yapmak; şirketlerle ilgili hizmetleri yürütmek ve bunları denetlemek; sağlıklı bir rekabet düzeninin oluşturulmasına yönelik politikaların belirlenmesi amacıyla inceleme, araştırma ve düzenlemelerde bulunmak; ticaret ve sanayi odaları, deniz ticaret odaları, ticaret borsaları ve esnaf derneklerine ait hizmetleri ve bankacılık mevzuatı ile bakanlığa verilen hizmetleri ilgili diğer bakanlıklarla işbirliği suretiyle yürütmek; evrensel kabul görmüş rükarıcı haklarının sağlanması ve korunmasına yönelik hukuki ve idari önlemleri almak, rükaricinin korunmasını sağlayıcı inceleme, araştırma ve düzenlemelerde bulunmak yer almaktadır.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın ana hizmet birimleri, *Sanayi Genel Müdürlüğü*, *Sanayi Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü*, *Küçük Sanatlar ve Sanayi Bölgeleri ve Siteleri Genel Müdürlüğü*, *İç Ticaret Genel Müdürlüğü*, *Teknikalandırma Genel Müdürlüğü*, *Avrupa Topluluğu Koordinasyon Genel Müdürlüğü* ile *Ölçüler ve Standartlar Genel Müdürlüğü*'dür.

Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş., *Sümer Halkalılık ve El Sanatları Sanayi ve Ticaret A.Ş.*, *Milli Prodüktivite Merkezi*, *Türk Standartları Enstitüsü*, *Türk Akreditasyon Kurumu* Bakanlığa bağlı kuruluşlar arasındadır. *Rekabet Kurumu* ve *Şeker Kurumu* ise Bakanlıkla ilişkili kuruluş olarak bağlanmışlardır.

Bakanlık, ekonomik gelişmelere koşut olarak tüketici haklarının yeniden düzenlenmesine yöne-

lik çalışmalar yürütmektedir. Bu kapsamda, 4822 sayılı Tüketicilerin Korunması Hakkında Kanun 2003 yılında yeniden düzenlenerek yürürlüğe girmiştir. Bu yasayla, ayıptı mal ve hizmetler, satıstan kaçınma, kaliteli ürün üretme, tehlikeli mal ve hizmetler, reklam ve ilanlar, garanti belgesi, tanıma ve kullanma kılavuzu, fiyat etiketi, satış sonrası hizmetler, sözleşmelerdeki haksız koşullar ve taksitle satış sözleşmeleri, kapıdan satış sözleşmeleri, devre tatil sözleşmeleri, paket tur sözleşmeleri, süreli yayın sözleşmeleri, tüketici kredisi sözleşmeleri, kredi kartı sözleşmeleri, abonelik sözleşmeleri ve mesafeli sözleşmeler alanlarında yeni düzenlemelere gidilmiştir. Bu yasa ve uygulama yönetmelikleriyle, daha önce hukuk sisteminde düzenlenmeyen haksız koşullar, kredi kartları, mesafeli sözleşmeler, paket tur sözleşmeleri ve devre tatil sözleşmeleri alanlarında düzenlemeler yapılarak tüketici hukukunda bulunan boşluklar giderilmeye çalışılmıştır.

Bu yasa çerçevesinde tüketici sorunları 81 il ve 931 ilçede oluşturulan Hakem Heyetleri'nce ele alınarak çözüme kavuşturulmaktadır. Ayrıca son bir yıl içinde Reklam Kurulu'na 187 başvuru yapılmış, bunlardan 185'i incelenmiş ve 132'sine cezai işlem uygulanmıştır.

Ankara, İstanbul ve İzmir il müdürlüklerine on-line bağlantı yapılarak sanayi sicil veri girişi ve belgelendirme işlemlerinin bakanlık merkezindeki sistemle entegrasyonu sağlanmıştır. Böylelikle sanayi belgesi daha hızlı bir şekilde verilmeye başlanmıştır. Mevcut sanayi envanteri veri tabanı Bakanlık web sitesinde kullanıma sunulmuştur.

İşlemlerin kolaylaşması açısından Bakanlık araçlarla ilgili belgelendirme işlemleri ve mühendis yetkilendirme belgesini TMMOB Makine Mühendisleri Odası'na 2003 yılında, imalar yetki belgesi, proje onayı gibi bazı yetkilerini de TSE'ye devretmiştir.

Türkiye genelinde faaliyet gösteren Teknoloji Bölgesi sayısı 16'ya, KOSGEB bünyesinde faaliyet gösteren Teknoloji Geliştirme Merkezi sayısı 12'ye yükseltilmiştir.

Yatırımcılara yönelik olarak, on il ve iki ilçe için sanayi potansiyeli ve yatırım alanları araştırması, el aletleri sektör araştırması ve onbeş konuda sanayi profili hazırlanmıştır. Yatırımcı rehberi ve fizibilite etüdü ile yarım kalmış yatırımlar ve darboğazda bulunan işletmelerle ilgili envanter çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Organize Sanayi Bölgesi (OSB) ve Küçük Sanayi Sitelerinde (KSS) 2003 yılı itibarı ile sanayinin hizmetine toplam 95 bin 866 işyeri sunulmuş ve 1 milyon 248 bin kişiye istihdam sağlanmıştır. 2003 yılı sonu itibarı ile 76 OSB ve 372 KSS'nin altyapı inşaatı tamamlanarak sanayicinin kullanımına verilmiştir. 57 OSB'nin ise altyapı çalışmaları devam etmektedir. Bakanlık yurtiçinde ve yurtdışında 2003 yılında 44 firmaya fuarlara katılım desteği sağlamıştır.

Bakanlık tarım-sanayi bütünleşmesinin geliştirilmesi amacıyla, bilşim, tarım ve tıp alanları için özel OSB'ler kurma çalışmalarını Tarım ve Köyşleri Bakanlığı ile eşgüdüm içinde yürütmektedir. Bakanlık, ölçü ve standartlar konusunda AB kriterlerine uyum çalışmalarına devam etmektedir. Bu çerçevede, ilgili mevzuatın güncellenmesi çalışmaları devam etmektedir. 2003 yılında Türk Ticaret Kanunu'nda yapılan değişiklikle şirket bölünmesi ve kurulması ile ilgili işlemler kolaylaştırılmıştır.

Bakanlık, Türkiye'de bulunan yaklaşık 5 milyon esnaf ve sanatkarın sorunlarını çözmek için yapısal bazı düzenlemeler yapmaktadır. Bu çerçevede kredi borçları 2003 yılında yapılandırılmış, kredi faizleri düşürülmüş, sicil affı getirilmiş ve e-esnaf projesi başlatılmıştır. Bakanlık, doğrudan yaklaşık 5 milyon dolaylı olarak ise 20 milyon varandışı ilgilendiren kooperatifler ile Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri'ne yönelik olarak yeniden yapılandırma çalışmaları yürütmektedir. Bu çerçevede, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nda yapılan değişiklikler,

ortaklık payları artırılarak kooperatiflerin sermaye payları artırılmış, bürokrasi ve kuruluş masrafları ise azaltılmıştır. Birliklerin borçları yeniden yapılandırılmış ve uluslararası tahkimin birliklere uygulanmasının önü açılmıştır.

Bakanlık, üreticilerin belli ürünlere yönelmesi için ipekböcekçiliği, tiftik, pamuk, zeytinyağı, ayçiçeği, soya, kanola ve mısır üreticilerine prim desteği vermektedir.

Bakanlık, çalışmalarını gerçekleştirmek için birçok kamu kurum ve kuruluşu ile işbirliği yapmaktadır. Ayrıca, Dünya Bankası, OECD, Birleşmiş Milletler Sanayi Geliştirme Örgütü (UNIDO), TOBB, TÜBİTAK, mesleki ve sivil toplum kuruluşları ile de işbirliği yapmaktadır.

Bakanlığın gelecekteki faaliyetleri, Türkiye'nin sanayi tesislerini ve altyapısını geliştirmek, dünya pazarlarında Türkiye'nin üretim ve ticaret payını artırabilmek için gerekli olan teknoloji üretimi ve geliştirilmesi dahil katma değeri ve ihrac olanağı yüksek malların üretimine doğru yönlendirmek, bölgesel gelişme ve kalkınmaya katkı verecek şekilde dengeli ve KOBİ'leri ön plana alan bir sanayi yapısı oluşturmak, ticari hayatta da girişimin önündeki engelleri olabildiğince kaldırarak bu kesimlere destek olmaya odaklanmaktadır. Bakanlığın vizyonu ise, yatırım altyapısının mümkün olduğunca yenilenerek özellikle KOBİ'lerin önündeki engellerin kaldırılmasıdır.

Hetışın

Eskişehir Yolu 7. Km ODTÜ Karşıı No:154 ANKARA

Tel: (312) 286 03 65

E-mail: webmaster@sanayi.gov.tr

Web: www.sanayi.gov.tr

Kaynaklar

www.sanayi.gov.tr

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Mayıs 2004

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) Capital Markets Board of Turkey

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), 1981 yılında 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile kurulmuştur. Yetkilerini kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak kullanan, idari ve mali özerkliğe sahip düzenleyici bir kamu kurumudur. İlgili olduğu Bakanlık, Başbakan tarafından görevlendirilen Devlet Bakanlığı'dır. Merkezi Ankara'da olan kurulun İstanbul'da bir temsilciliği bulunmaktadır. Kurul, Bakanlar Kurulu kararı ile atanan yedi üyeden oluşur.

Türkiye'de liberalizasyon politikaları 1980'lerden itibaren etkili bir şekilde uygulanmaya başlanmıştır. Bu doğrultuda Türkiye'de belli adımlar atılmış ve ekonominin finansmanında yeni bir seçenek olarak sunulmak üzere Sermaye Piyasası Kanunu çıkarılmıştır. Aynı kanunda, verilen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak üzere bir de Sermaye Piyasası Kurulu oluşturulmuş ve bu Kurul, ekonomik büyüme için yaşamsal önemi bulunan sermaye piyasalarının düzenlenmesi, denetlenmesi ve geliştirilmesi sorumluluğunu üstlenmiştir.

SPK, Türkiye'de sermaye piyasalarını çağdaş sermaye piyasaları düzeyine ulaştırma amacına odaklanarak, sermaye piyasalarının gelişmesine katkıda bulunmak üzere etkinlik göstermektedir. Kurul'un hizmet birimleri; *Denetleme, Ortaklıklar Finansmanı, Aracılık Faaliyetleri, Kurumsal Yatırımlar, Araştırma, Muhasebe Standartları, Piyasa Gözetim ve Düzenleme, Hukukî İşleri, Bilgi İşlem İstatistik ve Enformasyon, İdari ve Mali İşler* dairelerinden oluşmaktadır.

Kurul'un temel amaçları arasında; sermaye piyasalarının işleyiş kurallarını belirlemek, piyasadan fon kullanan şirketlerin belli kurallara uygun olarak en iyi şekilde yararlanmalarını sağlamak, sermaye piyasasına yatırım yapan tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarını korumak, piyasaların adil ve etkin çalışmasını sağlamak yer almaktadır. Kurul bu amaçlara kanun, yönetmelik ve tebliğlerle düzenlemeler yaparak, piyasaların gözetim ve denetimini sağlayarak ulaşmayı hedeflemektedir.

Kurul'un mali özerkliği bulunmaktadır. Bütün giderleri özel bir fondan karşılanmaktadır. Menkul kıymet ihraççıları (şirketler, yatırım fonları, yatırım ortaklıkları) bu fona ihraç ettikleri menkul kıymetlerin binde ikisi tutarında ücret öderler. Fon gelirleri Kurul giderlerini karşılamayacak durumda ise açık, bütçeden alınan yardımla kapatılır. Kurul, kendi gözetimi altındaki piyasalardaki işlemler, görev alanındaki işlerin kurallarının tanımlanması ile ilgili düzenlemeler yapmakla yetkilendirilmiştir.

SPK, menkul kıymetlerle ilgili, menkul kıymetler, kıymetli madenler, vadeli işlem ve opsiyon borsalarının kuruluş ve işleyişine, sermaye piyasasından menkul kıymet ihraççı yoluyla fon sağlayan şirketlere ilişkin ve sermaye piyasası kurumları ile ilgili düzenlemeler yapar. Yerli veya yabancı şirketlerin menkul kıymetleri Türkiye'de halka arz olunması istendiğinde Kurul kaydına alınması zorunludur. Menkul kıymetin Kurul kaydına alınabilmesi için şirketlerin ilgili belgelerle Kurula başvurmaları, yatırımcıyı bilgilendirmek için hazırlanan açıklamanın Kurul tarafından onaylanması gerekir. Kurul, kamuyu aydınlatma amacıyla verilen bilgilerin doğruluğunu izler. Muhasebe kayıtlarının şirketin gerçek durumunu yansıtmalarını sağlamak amacıyla bağımsız

denetim kuruluşları SPK'ya yardım ederler. SPK, yıllık, altı aylık ve üçer aylık dönemlerde açıklanan mali bilgilerin doğruluğunu inceler.

Sermaye piyasası faaliyetinde bulunacak kurumların SPK'dan izin alınmaları zorunludur. SPK, yatırım ortaklıkları ve yatırım fonları, gayrimenkul yatırım ortaklıkları, portföy yönetim şirketleri, yatırım danışmanlığı şirketleri, aracı kurumlar, derecelendirme şirketleri, genel finans ortaklıkları, bağımsız denetleme kuruluşları, risk sermayesi yatırım fonu ve ortaklıklarının kuruluşuna ve faaliyete geçmesine izin verir.

Sermaye piyasası ile ilgili bütün uygulamalarda menkul kıymet yatırımcısına zarar verecek davranışların incelenmesi SPK tarafından yerine getirilir. Özellikle; borsalardaki fiyat hareketliliği, kamuya açıklanmamış bilgilerin kullanılarak yapıldığı işlemler (içerden öğrenenlerin ticareti), karına aykırı olarak zamanında yapılamayan kamu açıklamaları, hisse senetleri fiyatları üzerinde manipülasyon yapılması, yanlış veya yanlış bilgiler yayılması, kurul düzenlemelerine aykırı uygulamalara girilmesi, sermaye piyasası kanunu ihlalleri: yetkisiz halka arzlar, yanlış bilanço açıklanması bu konular arasında sayılabilir.

SPK, piyasaya verilen bilgilerin doğruluğunu gösterir ve eğer görünürde yanlış ve yanlış bilgilendirme varsa şirketlerden düzenleme yayınlamasını ister, şirketin piyasaya verdiği bilgilerin tebliğlere aykırı olduğunu bildirerek dava açar ve özel durumlarda şirketin doğru bilgileri yayınlamasına kadar borsada işlem görmesinin durdurulmasını borsadan ister.

Kurul Başkanı herhangi bir anda denetleme başlatılmasını isteyebilir. Genellikle bir denetim piyasa gösterimi sonucunda ortaya çıkan konularda veya şirket aktivitelerinin takibi sonucunda veya şikayetler sonucunda başlatılır. Kurul koruyucu önlemler alabilir. Bunlar; verdiği izinleri kaldırabilir yani geri çeker, zararın tazminini isteyebilir, mahkemenin; varlıkların dondurulmasını isteyebilir, yapılan sermaye piyasası faaliyetini durdurabilir.

Kurula her yıl ortalama 600 şikayet gelmektedir. Şikayetlerin çoğu yatırımcıların sahip oldukları haklar hakkında yeterli bilgiye sahip olamamalarından kaynaklanmakta ve Kurul onlara gerekli bilgileri vermektedir. En fazla gelen şikayet konusu aracı kurumlarla olan anlaşmazlıklardır. Eğer yapılan şikayetler makul bulunursa gerekli denetleme faaliyetlerine başlanmaktadır. Kurul'a şikayette bulunmak isteyen kişilerin gerekli destekleyici dokümanlarla birlikte (aracı kurum eksteri gibi) isim ve adreslerinin bulunduğu bir dilekçe ile başvurmaları gerekmektedir. Alınan bütün dilekçeler mutlaka yanıtlanmaktadır. Kurul'un Ankara'daki merkezinde bulunan kütüphanesinde Kurul'un çalışma alanı olan sermaye piyasaları, finans, muhasebe ve bankacılıkla ilgili konularda 6000 dolayında kitap, 90 çeşit yerli ve yabancı dergi ve Kurul personeli tarafından yapılan araştırma raporları bulunmaktadır. Kütüphane, esas olarak Kurul personeline hizmet amacını taşımakla beraber ihisas kütüphanesi olması nedeniyle yurt çapında araştırmacı ve yatırımcılara da hizmet vermektedir.

SPK'nın piyasadaki kuruluşların temsilcileri ile diyalog içinde bulunarak, yeni yapılan düzenlemelerde onların görüşlerini almaktadır. Bu bağlamda konulara göre çeşitli zamanlarda toplantılar düzenlenmektedir. SPK'nın sermaye piyasası ile ilgili yaptığı düzenlemeleri, yayınlanan tebliğleri, aylık bülten bilgilerini ve duyuruların yer aldığı bilgileri içeren web sayfası bulunmaktadır.

SPK, sermaye piyasasında gözetimi ve düzenleyici kamu otoritelerini bir araya getiren Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Organizasyonu'na (IOSCO) üyedir. Ayrıca İktisadi İşbirliği ve Gelişim Teşkilatı (OECD), Teknik Asistanlık (TSPAKI) gibi uluslararası kuruluşlar ile yabancı ülke yetkilileri ve kurumlarıyla da ilişki ve işbirliği içinde bulunarak faaliyetlerini yürütmektedir. Yurtiçinde ise, Kurul görevlerinin yerine getirilmesinde bakanlıklardan, resmi ve özel kuruluşlardan görüş ve bilgi isteyebilir. Kurul'un istediği bilgileri ilgili kurumlar vermek zorundadırlar. SPK, işi gereği uğraştığı konularda başka mercileri ilgilendiren sorunlara rastlarsa konuyu ilgili mercilere iletir. SPK'nun işbirliği yaptığı diğer kuruluşlar arasında, TÜBİTAK Bilgi Teknolojileri-Elektronik Araştırma Enstitüsü, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Committee of European Securities Regulators, Emerging Markets Committee, European Regional Committee, İstanbul Altın Borsası, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, International Organization of Securities Commissions, Mali Suçları Araştırma Kurulu, Merkezi Kayıt Kuruluşu, Southeast European Cooperative Initiative, Technical Assistance Information Exchange Office, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği ve Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.Ş. yer almaktadır.

SPK, sermaye piyasasının güvenli, adil, şeffaf ve etkin işlenmesini sağlamak için, uluslararası norm ve gelişmelere paralel, değişen piyasa gereksinimlerini karşılayan, objektif, sade ve anlaşılabilir yaklaşımlarla hesap verilebilir düzenleme ve denetleme yapmayı kendisine vizyon edinmiş ve kendisine uluslararası alanda öncü, dinamik ve saygın olma misyonunu yüklemiştir.

SPK yakın gelecekte; girişim sermayesine ilişkin düzenleme yapma; portföy yönetim şirketlerine ilişkin düzenlemeyi tamamlama; halka açıldık oranlarını yükseltme; müşteri numarası ile işlem yapma zorunluluğunu getirme; birikimli oy kullanımı olanaklı hale getirme; aracı kurumların belge ve kayıt düzenine ilişkin düzenleme yapma; Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği (TSPAKB)'nin rahkim ile ilgili düzenlemesini yapma; sermaye piyasası araçlarının halka arzında satış yöntemlerine ilişkin esasları düzenleme; emeklilik fonlarının bağımsız denetimini yapma; yüksek enflasyon dönemlerinde mali tabloların düzeltilmesinde düzeltme işlemiinde esas alınacak yılı belirleme; oydan yoksun hisse senetlerine ilişkin esasları düzenleme; kıymetli madenler borsalarına ilişkin düzenleme yapma; vadeli işlem ve opsiyon borsalarına ilişkin düzenleme yapma; özel finans kurumlarına aracı kurum ücentesi olma olanakını tanıma; emeklilik yatırım fonları standart başvuru formlarını, kamuyu aydınlatma belgelerini (izahname, içtüzük, faaliyetleri arasında uyulması gereken kurallar) oluşturma ve web sayfasında yayınlama; kurumsal yatırımcılar (yatırım fonları, yatırım ortaklıkları) için kamuoyunu sürekli bilgilendirme internet sitelerini oluşturma; KOBİ'ler için piyasalar oluşturma; borsaların yeniden yapılandırılmasını sağlama; uzaktan erişimi olanaklı kılma; yatırım ortaklarının kendi hisse senetlerini geri almasına olanak verme; Adalet Bakanlığı bünyesinde yürütülen, Türk Ticaret Kanunu'nun AB'ye uyumu çalışmaları, uluslararası muhasebe standartları uyumunu sağlama; kurumsal yönetim ilkelerini belirleme; IMKB Vadeli İşlemler Piyasası'nda endekse dayalı vadeli işlem sözleşmelerinin işlem görmesini sağlama; IMKB Vadeli İşlemler Piyasası'nda faiz oranına dayalı vadeli işlem sözleşmelerinin işlem görmesini sağlama; kredili menkul kıymet, açığa satış ve menkul kıymetlerin ödünç alma ve verme işlemleri hakkında tebliğde değişiklik tebliğ taslağını hazırlama; saklama hizmeti vermeye aracı kurum oluşturma; aracı kurumların iştirak ettikleri portföy yönetim şirketlerinin ara dönem karlarının sermaye yeterliliğinde dikkate alınması; mevzuatın sadeleştirilerek AB düzenlemeleri ve uygulamaları ile uyumlu hale getirilmesini tamamlama; birleşme işlemlerinde uyulacak esasları düzenleme; halka açık genel kurullarda vekâleten oy kullanılmasına ve çağrı yoluyla vekâlet veya hisse senedi toplanmasına ilişkin esasları düzenleme; ilk halka arzlarda fiyat istikrarının sağlanmasına ilişkin düzenleme yapma; İstanbul Altın Borsası'nın bünyesindeki

piyasalara işlerlik kazandırılmasını sağlama; manipülasyonla mücadele amacıyla bir rehber hazırlama; Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsaları'nı faaliyete geçirme; Takasbank bünyesinde halen faaliyet gösteren borsa para piyasasının yeniden yapılandırılmasını sağlama; İstanbul Altın Borsası bünyesinde bir efektif ve arbitraj piyasası oluşturulması; yurtdışında yaşayan vatandaşların sistimal edilmeden sermaye piyasasına katılmalarını sağlama; küçük tasarruf sahiplerinin hakları korunarak şirketlerin halka açılması ve sermaye piyasasına katılmalarının teşvik edilmesi; finansal hizmetlerde çeşitliliğin artırılması ve özel finans kurumlarının denetimini ve mali sistem içindeki rolünü artırmayı hedeflemektedir.

SPK, kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla sermaye piyasasındaki gelişmeleri içeren yıllık rapor, aylık ve haftalık bültenler yayınlamaktadır. Ayrıca, SPK yapmış olduğu etkinlikler için çalışma raporu hazırlamakta ve bunu ilgili bakanlığa sunmaktadır. Aylık bülten içinde ihraç edilen menkul kıymetler, menkul kıymet stokları, ikinci el piyasa işlemleri, aracı kurumlar ve yatırım fonları ile yatırım ortaklıkları bilgileri yer almaktadır. Haftalık bülten ise, SPK'ya yapılan ihraç başvurularını, SPK'nın kayda aldığı menkul kıymetleri, Kurul kararlarını, suç duyurularını ve ilke kararlarını içermektedir.

Ayrıca SPK, sermaye piyasası ile ilgili yapılmış olan Kurul içi veya dışı çalışmalardan uygun bulduklarını kitap olarak basmaktadır. Bunlar arasında, Tarımda Çalışma ve Ekme Yükümlülüğü, İktisat Tarihi Yazıları, Türkiye İktisat Kongresi, Sermaye Piyasası Mevzuatı, Para Politikasının Zaman Tutarsızlığı ve Güvenilirlik Problemi: Türkiye Örneği, Sermaye Üzerine Büyük Düşünceler, Yeni Klasik Makroekonomik Modelin Politika Etkisizliği Hipotezi, Literatür ve Türkiye Örneği, Ekonomik Kalkınma, Tasarruf ve Sermaye Piyasası İlişkileri, Türkiye Örneği, Yabancıların Türkiye'de Çalışma Hürriyeti, Osmanlı Sanayii (1913-1915), Ekonomide Devlet, Aracı Kurumlar, 1920-1930 Yılları Arasında Kurulan Türk Anonim Şirketlerinde Yabancı Sermaye gibi çalışmalar yer almaktadır.

Hetışim

Eskişehir Yolu 8. Km No:156 06530 ANKARA
Tel: (312) 292 90 90
E-mail: spk@spk.gov.tr
Web: www.spk.gov.tr

Kaynaklar

SPK Faaliyet Raporu 2003

www.spk.gov.tr

T.C. Devlet Tarihî Rehberi, TODAİE, 1998

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDF)*

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDF), 1986 yılında 3294 sayılı yasa ile yoksul ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlara ne biçimde olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici önlemler olarak gelir dağılımını adilane bir şekilde sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmek üzere kurulmuştur. Kuruluş yasasında Fon'un amacı; "Fakrî zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile, gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici önlemler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektir." şeklinde belirlenmiştir. Fon, sosyal güvenlikten yoksun muhtaç ve düşkünlere yönelik olarak devletin tüm sosyal sorumluluklarını yerine getirmesini hedeflemektedir.

Mevcut yapıda, Fon'un karar organı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kurulu'dur. Fon Kurulu; Başbakan tarafından görevlendirilen bir Devlet Bakanı başkanlığında Başbakanlık Müsteşarı, İçişleri Bakanlığı Müsteşarı, Sağlık Bakanlığı Müsteşarı, Vakıflar Genel Müdürü ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürü'nden oluşmaktadır. Kurul ayda bir kere olağan, gerektiğinde olağanüstü toplanarak Fon kaynağının kullanımına ilişkin kararlar almaktadır. Başbakanın veya Devlet Bakanı'nın çağrısı üzerine olağanüstü toplantı yapması da olanaklıdır. Kurul kararları Başbakanın onayı ile yürürlüğe girmektedir. Fon Kurulu'nun yönetmelikle belirlenen görevleri, Fon gelirlerinin zamanında toplanmasını sağlamak, il ve ilçelerin gelişmişlik ölçütlerini dikkate alarak Fon'da toplanan kaynakları vakıflara aktarmaktır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu, yerel ölçekte "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıf"ları aracılığıyla çalışmaktadır. Vakıflar, 3294 sayılı yasanın yedinci maddesine göre, Fon'da toplanan kaynağı ilçe çapında gereksinim duyan yurttaşlara nakdi ve aynı olarak dağıtmak ve bu yasanın amacını uygun çalışmalarda bulunmak üzere, her il ve ilçede "Türk Medenî Kanunu Hükümlerine Göre Kurulan Vakıflar Hakkındaki Tüzük" hükümlerine göre kurulmuştur. Vakıfların karar organları, "Vakıf Mütevelli Heyeti"dir. İl ve ilçelerde tüm yardım programları, bu mütevelli heyetlerin kararları ile yürürlüğe girmektedir.

Valilerin başkanlığındaki il vakıflarının mütevelli heyetleri, belediye başkanı, emniyet müdürü, defterdar, il milli eğitim müdürü, il sağlık müdürü, il sosyal hizmetler müdürü, il müftüsü ve her faaliyet dönemi için hayırsever vatandaşlar arasından valinin seçtiği üç sivil üyeden oluşmaktadır. Kaymakamların başkanlığındaki ilçe vakıflarının mütevelli heyetleri ise, belediye başkanı, ilçe emniyet müdürü, mal müdürü, ilçe milli eğitim müdürü, ilçe sağlık müdürü, ilçe müftüsü ve her faaliyet dönemi için hayırsever vatandaşlar arasından kaymakamın seçtiği üç sivil üyeden oluşmaktadır.

Fon'un gelirleri; kanun ve kararnamelerle kurulu bulunan veya kurulacak olan fondardan bakanlar kurulu kararıyla % 10'a kadar aktarılabacak miktarlardan, gelir ve kurumlar vergisi

* Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu, Aralık 2004'te Genel Müdürlük statüsüne kavuşmuştur.

mükelleflerinden tahsil edilecek ilave % 4'lenden, trafik para cezalarının % 50'sinden, RTÜK gelirlerinin % 15'inden, bütçeye konulacak ödeneklerden, her nevi bağış ve yardımlardan ve diğer gelirlerden oluşmaktadır. Diğer fonların kapatılması ve gelirlerinin genel bütçeye dahil edilmesi Fon gelirlerinde yaklaşık 300 trilyon TL. gelir kaybına neden olmuştur. Bunun sonucunda Fon gelirlerinde %35 oranında azalma meydana gelmiştir. Türkiye'de yaşanan krizler nedeniyle son yıllarda gelir ve kurumlar vergilerinin azalması sonucunda da Fon'un gelirleri olumsuz yönde etkilenmiştir.

SYDTF'nin giderleri, 3294 sayılı yasanın amacı ve kapsamı doğrultusunda Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına, Sağlık Bakanlığı'na yapılan aktarmalar ve bütç ödemelerinden oluşmaktadır. Vakıfların cari harcamaları ile ekonomik ve sosyal yoksulluk içinde bulunan vatandaşların gıda, yakacak, ilaç gibi acil ve güncel gereksinimlerinin karşılanması amacıyla, il ve ilçe vakıflarına periyodik olarak her ay kaynak aktarılmaktadır. Payların aktarılmasında; il/ilçe nüfusu ile Devlet Planlama Teşkilatı tarafından belirlenen sosyo-ekonomik gelişme endeksi dikkate alınmaktadır.

Vakıfların mali durumları aylık olarak tespit edilmekte, kaynak gereksinimleri izlenebilmektedir. Sağlık yardımları Sağlık Bakanlığı'na aktarılan kaynaklar ve vakıflara gönderilen yardımlardan oluşmaktadır. Bu kapsamda, yaklaşık 11 milyon yeşil kartlı vatandaşın ayakta tedavi giderleri, yeşil kart alamayacak durumda olanların ödeme gücünü aşan sağlık giderleri ile sosyal güvencesi olmayan vatandaşların ilaç, ayakta tedavilerine yönelik tıbbi malzeme araç-cihaz gereksinimleri karşılanmaktadır. Ayrıca, engelli vatandaşların protez, işitme cihazı, sakat arabası, araç-gereç gereksinimleri de sağlık yardımları kapsamında yer almaktadır.

Sağlık yardımları ile Fon adeta yoksul insanların sağlık güvencesi sağlayan bir işlev üstlenmiştir. Ekonomik yetersizlik nedeniyle üretim süreçlerine katılamayan, gelir elde edecek faaliyetlerde bulunamayan kişi ve ailelere üretime katılarak kendilerine yeterli hale gelmeleri amacıyla proje desteği verilmektedir. Bu yardımlarla; ekonomik ve sosyal yoksulluk sorununun daha rasyonel çözülmesi, kaynakların bir kısmının üretime yönlendirilmesi, yoksul ailelerin mesleki becerilerini veya başka becerilerini ortaya koyabilecekleri bir üretim olanağına sahip kılınmaları yoluyla istihdam yaratılması amaçlanmaktadır.

Proje yardımlarıyla, vatandaşların kendi köylerinde, üretime katılarak gelir elde ettiklerinden kırsal kesimden kentlere göçün önlenmesinde de belli bir katkı sağlanmaktadır. Projeler, bölgenin sosyo-ekonomik ve coğrafi yapısına uygun olarak vakıflar tarafından geliştirilip, değerlendirildikten sonra Fon'a iletilmektedir. Fon Genel Sekreterliği Proje Hizmetleri Grup Başkanlığı tarafından teknik ve ekonomik açıdan değerlendirilen projeler Fon Kurulu'na sunulmaktadır. Kurul'da onaylanan ve kaynak ayrılan projelerin uygulama tarihlerine göre vakıflara kaynak transferi gerçekleştirilmektedir. Proje harcamaları vakıflar tarafından gerçekleştirilmekte olup, fayda sahiplerine proje malzemeleri verilmektedir. Proje ilk yıl ödemesiz, üç yıl içinde bedelin ödenmesi koşuluyla desteklenmektedir. Böylece fayda sahiplerinin de projeye katkı sağlanarak, projenin daha fazla sahiplenilmesi amaçlanmaktadır. Projeler vakıflarca yerel bazda izlenmekte ve proje geri dönüşleri ayrı bir hesapta biriktirmektedir. Vakıflar, topladıkları proje geri dönüş gelirlerini Fon İdaresi'ne bilgi vererek amaçları doğrultusunda harcayabilmektedir.

Vakıflar tarafından geliştirilen ve Fon Kurulu'nda değerlendirilerek, kaynak transferi yapılan başlıca proje konuları arasında; seracılık, meyvecilik, çeşitli bitki yetiştiriciliği

gerekliliği, projenin ilü temel bölüm olarak tasarlanmasına neden olmuştur. i) krizin yoksul nüfus üzerindeki etkilerini azaltacak hızlı yardım bölümü ve ii) orta ve uzun vadede sosyal riski azaltma ve önlemeye yönelik programları takviye edecek yatırım bölümü. Özetle, projenin tasarlanmasındaki amaç, hem en yoksulları hedef alan bir güvenlik ağı oluşturmak hem de yoksulluktan kurtulabilmeleri için tramplen görevi üstlenecek bir sosyal yardım sistemi kurmaktır.

Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP) İkras Anlaşması, Türkiye Cumhuriyeti hükümeti ile Dünya Bankası arasında 14 Eylül 2001 tarihinde imzalanmış ve 28 Kasım 2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir. SRAP'ın genel hedefi, yakın zamanda yaşanan ekonomik krizin yoksul kesim üzerindeki etkilerini azaltmak ve gelecekte yaşanabilecek benzer olaylara karşı dirençleri artırmaktır.

SRAP'ın kalkınma hedefi, gerek uzun gerekse kısa vadede Türkiye'deki yoksulluğun azaltılmasına katkıda bulunmaktadır. Bu kapsamda; krizden etkilenen en yoksul kesime acil gelir desteği sağlamak (sosyal riskin hafifletilmesi), ii) yoksul kesime hizmet ve sosyal yardım sağlayan devlet kurumlarının kapasitesini artırmak (sosyal risk yönetimi); iii) temel sağlık ve eğitim hizmetlerinin geliştirilmiş kullanımına bağlı olarak nüfusun en yoksul yüzde altısına yönelik temel bir sosyal yardım sisteminin uygulanması (sosyal riskin hafifletilmesi ve engellenmesi) ve iv) yoksul kesim için gelir elde etme ve istihdam olanaklarının artırılması (sosyal riskin önlenmesi) yer almaktadır.

SRAP'ın yürütme birimi, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'dur. Bu amaçla, Fon bünyesinde bir Proje Koordinasyon Birimi kurulmuştur. SRAP faaliyetlerinin yürütülmesine yönelik olarak bir Danışma Kurulu oluşturulmuştur. Danışma Kurulu'nda, 13 kamu kuruluşu, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Anne-Çocuk Eğitim Vakfı, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, Anadolu Kalkınma Vakfı, Kadın Emekini Değerlendirme Vakfı ve Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı temsilcileri yer almaktadır. Projenin bedeli, 500 milyon ABD doları Dünya Bankası ikrası ve 135,5 milyon ABD doları hükümet katkısı olmak üzere toplam 635,5 milyon ABD dolarıdır.

Hızlı yardım kapsamında, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun öteden beri uygulamakta olduğu programlar kaynak açısından desteklenmiştir. Bu amaçla, 931 SYDV aracılığı ile eğitime katkıda bulunmak için "okula devam paketi" adı altında yaklaşık bir milyon çocuk hedeflenmiş ve toplam 52,5 trilyon TL yardım gönderilmiştir. Yine, eğitime katkı yardımı amacıyla, çocukların giysi ve ayakkabı gibi gereksinimleri için ikinci bir yardım paketi gönderilmiştir.

Projenin yatırım bölümü, kurumsal gelişim, şartlı nakit transferi ve yerel girişimler başlıklı üç ana bileşenden oluşmaktadır. Kurumsal gelişim bileşeni kapsamında, Türkiye'deki yoksulu koruyan ve sosyal yardım sağlayan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun politika geliştirme, araştırma, izleme ve değerlendirme kapasitelerinin geliştirilmesi, bilgi teknolojileri açısından güçlendirilmeleri, personel gelişimi ve eğitimi, kamuoyu bilgilendirme mekanizmalarının geliştirilmesi daha etkin bir sosyal yardım sistemi açısından ele alınacaktır.

Projenin, Fon ve SHÇRK'in tanıtılması, fayda sahiplerinin, kamuoyunun bilgilendirilmesi ve kamuoyunda yoksulluk konusunda duyarlılık yaratılması amacıyla, periyodik bir dergi

yayınlanması, kitapçıklar yoluyla bilgilendirme, afişler yoluyla iletişim kurulması ve bilgilendirme, web sitesi oluşturma, seminer, sempozyum, konferans, paneller düzenlenmesi, bilgilendirme toplantıları, basın toplantıları, basın bültenleri düzenlenmesi, ailelerin filmler yoluyla bilgilendirme, resim ve fotoğraf sergileri düzenlenmesi, yerel basın ve yerel televizyon aracılığıyla yöre halkı ile etkin iletişim sağlanması, ulusal TV kanallarında programlar yapılması ve bölgesel toplantılar düzenlenmesi gibi faaliyetlerin yürütülmesi planlanmıştır.

Şartlı Nakit Transferi kapsamında, yoksulluk nedeniyle çocuklarını okula gönderemeyen veya okuldan almak zorunda kalan ya da okul öncesi çocuklarını düzenli sağlık kontrollerine götüremeyen aileleri ekonomik yönden desteklemek ve Türkiye'de düzenli bir nakit sosyal yardım sistemi yerleştirmek açısından bir ilk gerçekleştirilmektedir. Bu amaçla, çocuklarda ve ailelerde olumlu davranış değişikliği yaratmak ve devam ettirmek için, Milli Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı ile koordineli çalışılarak, ailelerin çocuklarına düzenli olarak sağlık kontrolü yaptırıp yaptırmadıkları ve çocukların okula devam edip etmedikleri kontrol edilerek yardımlar devam edecek veya kesilecektir. Şartlı Nakit Transferi, temel sağlık ve eğitim hizmetlerinin iyileştirilmesi için nüfusun en yoksul %6'lık kesimini hedef alan temel bir sosyal güvenlik ağıdır. Ekonomik güçlükler nedeniyle çocuklarını okula gönderemeyen ve düzenli sağlık kontrollerini yaptıramayan, nüfusun en yoksul %6'lık kesimine dahil olan aileler, temel hedef kitledir.

Yerel Girişimler Bileşeni, Türkiye'nin en yoksul %36'lık kesiminin gelir elde etme ve istihdam fırsatlarını artırmaya yönelik faaliyetleri içerir. Yerel girişimler bileşeni, kuşaklar boyu süren yoksulluğu engelleyebilmek ve yoksul kesimi bir destek ile daha iyi bir hayat standardına ulaştırabilmek amacını taşımaktadır.

Nüfusun en yoksul %36'lık kesimine dahil olan aileler Yerel Girişimler Bileşeni'nin hedef kitledir. Şartlı Nakit Transferi programında olduğu gibi, belirlenen puanlama formülüne dayalı olarak, Fayda Sahibi Başvuru Formu'ndaki bilgiler vakıf personeli tarafından sisteme girilecek ve başvuruda bulunan her hane için bir yoksulluk puanı belirlenecektir. Eğer bu puan, belirlenen kesme noktasının altında kalırsa başvuru yapan kişi destekten yararlanmaya hak kazanacaktır.

Yerel Girişimler Bileşeni, gelir getirici mikro ölçekli alt-projeler, istihdam edilebilirlik eğitimleri alt bileşeninden oluşmaktadır. Gelir getirici mikro ölçekli alt-projeler alt bileşeninin amacı, yoksul hanelerin kendi geçimlerini sağlayacak işleri kurabilmeleri ve sürdürebilmeleridir. "Mikro ölçekli sürdürülebilir alt-proje" tanımı, önerilen alt-projenin teknik, ekonomik, mali ve sosyal yönden sürdürülebilir olması ve özellikle üretilecek mal veya hizmetin yöresel talebi ve pazarlama olanakları olmasını ifade etmektedir. Sunulması beklenen alt-proje konuları arasında tarım, hayvancılık, çiçekçilik, dokumacılık, el sanatları, metal-ağaç işleri, marangozluk, seracılık, perakendecilik, hizmet, mikro-fınans gibi faaliyet alanları sayılabilir.

Sivil toplum örgütlerinin katkıları ile yoksullar, özellikle kadınlar ve işsiz gençler için istihdam edilebilirlik eğitimlerini desteklemektedir. İstihdam edilebilirlik eğitimleri için alt-proje teklifleri, sivil toplum örgütleri (vakıf, dernek, vb), sanayi, ticaret ve esnaf odaları, kooperatifler ve birlikler tarafından hedef kitle adına yapılacaktır.

Toplum yararına programlarda çalışmalarla, yerel girişimlerin hedef kitesinde bulunan işsizlerin geçici istihdamı söz konusu olacaktır. Kısa dönemli ve günlük yevmiye kazandıran bu tür işlerde çalıştırılacak olan kişilerin, geçici de olsa çalışıyor ve kendi paralarını kazanıyor olmaları amaçlanmıştır. Toplum yararına yapılan bu tür işler arasında varolan sulama kanallarının temizlenmesi ve onarılması, konutlar için su kaynakları ve kanalizasyon işleri, çöplerin toplanması,

parkların, yolların ve cadde ışıklarının temizliği ve onarımı, kaldırımların onarımı, okulların, kliniklerin temizliği ve badanası gibi işler sayılabilir. Doğal afet veya olağanüstü durumlar sonrasında da, söz konusu geçici istihdam olanaklarının yaratılması mümkün olabilecektir.

Sosyal hizmetlerin yaygınlaştırılması kapsamında, toplum merkezleri aracılığıyla kimsesiz çocuklar, engelliler, yaşlılar, işsiz gençler ve yolsuallara sağlanan düşük maliyetli sosyal hizmetlerin yaygınlaştırılması için yeni toplum merkezlerinin kurulması veya mevcut toplum merkezlerinin programlarının çeşitlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu konuda öncülüğü yine sivil toplum kuruluşları yapacaktır. Bu kapsamda, Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) tarafından yapılacak başvurular önem taşımaktadır. SHÇEK'in bugüne kadar ulaşılabilen gruplara ulaşmak ve yeni metodoloji ve/veya hizmetlerin pilot uygulamalarını yapmak amacı ile hazırlayacağı alt-projeler dikkate alınacaktır. Sosyal hizmetler alt-projelerinin öncelikle hangi yörelerde destekleneceği konusunda yoksul kadın nüfusun ve mevcut toplum merkezlerinin Türkiye coğrafyası üzerindeki dağılımı önemli olacaktır. Alt-projelerin başarısı, toplum merkezlerinde özellikle kadınlarla ilgili eğitimlerin yaygınlaştırılmasına, gelir getirici faaliyetlere yönlendirilmelerine bağlı olacaktır.

Fon'un işbirliği yaptığı başlıca kuruluşlar arasında, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, SHÇEK, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, valilikler, kaymakamlıklar sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler yer almaktadır.

Fon'un vizyonu, kırsal ve kentsel alanlarda yaşayan yoksulların gelirlerini artırma, sürekli bir işe sahip olma ve hayat standartlarını yükseltmeye yönelik projelerine destek ve yoksul ailelerin çocuklarının eğitim almalarına yardımcı olmaktır. Fon gelecekte, gelir getirici projeler, istihdam eğitimleri ve sosyal hizmet amaçlı toplum merkezlerini kurmayı hedeflemektedir.

Fon, kamuoyunun dikkatini yoksulluğa ve faaliyetlerine çekmek için broşür, kitap, yayın ve posterler yayınlamaktadır. Fon'un yayınları arasında; Yoksullukta Stratejik Mücadele, Yerel Girişimler, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kitapları ile Sosyal Riski Azaltma Projesi, Yerel Girişimler ve Yoksulluk Çocuklarımızın Kalmasını Broşürleri bulunmaktadır.

Hetişim

Karadil Sok. No: 67 Bakanlıklar 06440 ANKARA
Tel: (312) 424 09 40
Faks: (312) 418 79 87
E-mail: sydtf@basbakanlik.gov.tr
Web: www.sydtf.gov.tr

Kaynaklar

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu, 2003
www.sydtf.gov.tr
Yoksulluk Çocuklarımızın Miras Kalmasını (Broşür)
Sosyal Riski Azaltma Projesi (Broşür)
Sosyal Riski Azaltma Projesi - Yerel Girişimler (Broşür)

Tarım ve Köylüleri Bakanlığı Ministry of Agriculture and Rural Affairs

Tarım Bakanlığı, Osmanlı İmparatorluğu'nun devlet örgütü içinde Tanzimat-ı Hayriye'nin ilanını izleyen dönemde, "Ziraat Nezareti" (Tarım Bakanlığı) adı ile yer almış ve Mutlakîyet, Mevriutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde bazen isim değıştirerek, bazen başka bakanlıklarla birleşerek, kimi zaman da ayrılarak veya kapatılıp tekrar kurularak günümüze kadar çeşitli evreler geçirmiştir.

Türkiye'de, tarımla ilgili bazı hizmetleri yürütmek üzere kurulan ilk örgüt 1838 yılında Mustafa Reşit Paşa'nın Dışişleri Bakanlığı zamanında bu bakanlığa bağlı olarak çalışan "Ziraat ve Sanayi Meclisi"dir. Bu Meclise sonradan "Meclisi Umuru Nafia" adı verilmiş ve 1839 yılında kurulan Ticaret Nezareti'ne (Ticaret Bakanlığı'na) bağlanmıştır. Tanzimat Fermanı'nı izleyen yıllarda, Osmanlı Devleti'nin yönetimi yeniden biçimlenirken, nezaretler (bakanlıklar) yeniden yapılandırılmıştır. Bu dönemde kurulan ve Fransa'dan örnek alınan bakanlıklardan biri de Ziraat Nezareti'dir (15 Şubat 1849).

1849 yılından Mevriutiyet'in ilanına kadar tarımla ilgili hizmetler; Ticaret ve Ziraat Nezareti, Ticaret ve Nafia Nezareti ve Orman ve Maadin ve Ziraat Nezareti gibi değışik adlar altında yürütülmüştür. Orman ve Maadin (Maden) ve Ziraat Nezareti Mevriutiyet döneminde de aynı isim altında çalışmalarını 1911 yılına kadar sürdürmüştür. 1911-1920 yılları arasında ise, tarımla ilgili kamusal hizmetler Ticaret ve Ziraat Nezareti adı altında yürütülmeye devam edilmiştir.

TBMM'nin açılmasının ardından 2 Mayıs 1920'de kurulan ilk hükümette ticaret, sanayi, ziraat, orman ve madenlerle ilgili işlerin İktisat Vekaleti tarafından yürütüleceği ilgili yasa da belirtilmiştir. İktisat Vekaleti olarak görev yapan bu bakanlık içerisinde Ziraat, Orman ve Baytar (Veteriner) genel müdürlükleri yer almıştır.

1924 yılında yürürlüğe giren "432 sayılı Ziraat ve Ticaret Vekaletleri Teşkilî Hakkında Kanun" ile İktisat Vekaleti kaldırılarak bunun yerine Ziraat ve Ticaret Vekaleti adı altında iki ayrı bakanlık oluşturulmuştur. Böylece kamu yönetim sistemi içerisinde ilk kez bağımsız bir Tarım Bakanlığı kurulmuştur. Bu durum 1928 yılına kadar bu şekilde sürmüştür. 1928 yılında yürürlüğe giren "1200 sayılı Ticaret ve Ziraat Vekaletlerinin Tevhidi ve İktisat Vekaleti Teşkilî Hakkında Kanun" ile daha önce birbirinden bağımsız ve iki ayrı bakanlık olarak oluşturulan Ziraat ve Ticaret bakanlıkları, İktisat Vekaleti adı altında tekrar birleştirilmiştir. 1931 yılında "1910 Sayılı Ziraat Vekaleti Teşkilîne Dair Kanun" ile Ziraat Vekaleti, İktisat Vekaleti'nden ayrılarak ikinci kez yeniden bağımsız bir Tarım Bakanlığı kurulmuş ve Ziraat, Orman ve Baytar (Veteriner) genel müdürlükleri bu Bakanlığa bağlanmıştır. Bundan sonra da zaman zaman ismine bazı eklemeler yapılmak suretiyle kamu yönetim sistemi içinde Tarım Bakanlığı, ayrı ve bağımsız bir Bakanlık olarak varlığını günümüze kadar sürdürmüştür. Genelde, gözlemlenen eksiklikleri gidermek üzere Tarım Bakanlığı 1937 yılında yasal olarak yeniden yapılandırılmış, merkez ve taşra birimlerinin örgüt yapısı ilk kez oluşturulmuştur.

1937 yılında 3203 sayılı "Ziraat Vekaleti Vazife ve Teşkilat Kanunu" ile üç ana hizmet birimi (Ziraat ve Veteriner İşleri genel müdürlükleri ve Pamuk İşleri Müdürlüğü) yanında tüzel kişiliğe haiz karma bütçeli bir birim olan Orman Genel Müdürlüğü olmak üzere dört ana hizmet ve bağlı kuruluşu kapsayan bir bakanlık merkez örgütü oluşturulmuş ve bu örgütlerin yasal görev ve sorumlulukları ayrıntılı biçimde belirlenmiştir. 1974 yılında ise, Tarım Bakanlığı'nın adı değiştirilerek "Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı"na dönüştürülmüştür.

1981 yılında "2384 sayılı Orman Bakanlığı'nın Tarım Bakanlığı'na Devri Hakkındaki Kanun" ile bakanlığın adı "Tarım ve Orman Bakanlığı" olarak değiştirilmiştir. Orman Bakanlığı kaldırıldıktan sonraki dönemde, Tarım ve Orman Bakanlığı'nın merkezi örgüt yapısı içerisinde, yedi danışma birimi, on dört ana hizmet birimi, dört yardımcı birim ile iki bağlı ve beş ilgili kuruluş olmak üzere toplam otuziki birimin yer aldığı görülmektedir. Sonrasında, 1983 yılında Köyleri ve Kooperatifler Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı'na bağlanarak bakanlığın adı "Tarım Orman ve Köyleri Bakanlığı" olarak değiştirilmiştir.

Son olarak, Bakanlığın mevcut merkezi örgüt yapısını şekillendiren 441 ve 442 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler çıkarılmıştır. Kararnameler ile Orman Bakanlığı ikinci kez ayrılmış ve Bakanlığın adı Tarım ve Köyleri Bakanlığı olarak değiştirilmiştir. Bakanlığa bağlı Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü (TMO), Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM), Türkiye Ziraî Donatım Kurumu (TZDK), Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Genel Müdürlüğü gibi dört kuruluşun da yine Tarım ve Köyleri Bakanlığı'na bağlı olmasından hareketle bu Bakanlığa bağlı toplam kuruluş sayısı yirmialıdır.

Türkiye, ekolojik özellikleri itibariyle önemli bir tarımsal potansiyele sahiptir. Tarımsal kaynakların korunması, geliştirilmesi ve sürdürülebilir kullanımı ile bu potansiyelden maksimum seviyede yarar sağlanması doğru ve etkin tarım politikalarının uygulanmasıyla olansdır. Geniş uygulama alanı ve taşıdığı üretim ve pazarlama riskleri ile dinamik bir özelliğe sahip olan tarım sektörü, insanlar için gerekli gıdaları karşılayan, sanayiye hammadde temin eden, nüfusun önemli bir bölümünü istihdam eden ve böylece ülke ekonomisine önemli katkıları olan stratejik bir öneme sahiptir.

Bakanlığın kuruluş amacı, bitkisel üretim hayvancılık ve su ürünlerini geliştirerek, kırsal alanların tarımsal, sosyal ve ekonomik kalkınmasını sağlamaktır. Bu çerçevede, i) tarımsal üretimde verimliliği artırmak, ürün kalitesini yükseltmek, üretimde istikrar ve sürdürülebilirliği yakalamak, ii) toprak ve su kaynaklarını korumak, geliştirmek ve sürdürülebilir bir biçimde kullanmak, iii) modern üretim tekniklerini geliştirmek, bunları çiftçiye aktarmak, iv) tarımla uğraşanlara yeterli ve düzenli gelir temin etmek, ihracatı artırmak, v) kırsal kesimi kalkındırmak öncelikli hedefler arasındadır.

Bakanlığının görevleri arasında; kırsal bölgelerin kalkındırılması, tarım, hayvancılık ve su ürünlerinin geliştirilmesi için politikaların tespitine yardımcı olmak, araştırma ve geliştirme etkinliklerinde bulunmak, laboratuvarlar kurmak, denetimler yapmak, tarım kesimi ve kırsal bölgelerin geliştirilmesi için altyapı tesislerini yapmak ve yaptırmak; tarımsal kredi ve diğer girdilerin, temin, tedarik ve dağıtım ile ilgili hizmetlerde ve

çiftçinin örgütlenmesinde yardımcı olmak, tarım ürünlerini destekleme politikaları ile ilgili çalışmalar yapmak, doğal afetlerden zarar gören çiftçilere özel mevzuatında yer alan suniî yetiştirilmesinde yarılmı yapılmış, bazı yetiştirilme türlerini yeti, bu, hazırlanmış, elektrik, iskan ihtiyaçlarını karşılamak, bunların ekonomik ve sosyal tesislere, sağlıklı ve modern fiziki yerleşme olanaklarına kavuşmalarını sağlayacak politikaları geliştirmek, arazi toplulaştırılması yapmak ve bunlarla ilgili araştırma, envanter, plan, proje yapmak ve yapılmasını sağlamak; hayvan ve bitkilerle bunların ürünlerinde meydana gelen hastalıklar, haşereler ve yabancı otlarla mücadele etmek veya ettirmek, bu konularda araştırmalar yapmak, tarımsal ürünlerin verimlerini ve üretimini artırmak amacı ile ıslah, tabii, yapay tohumlama ve embriyo transferi tekniklerini uygulamak ve geliştirme programlarını hazırlamak, uygulamak, uygulamak, çiftçilerin modern hayvancılık işletmeleri kurmalarını özendirmek, bunlara gerekli desteği sağlamak, finansmanı ile ilgili olduğu profeleri denetlemek, hayvan yetiştiriciliği ve yönetimi konularında araştırma, eğitim ve yayım hizmetleri yapmak, hayvan soy kütüğü sistemini organize etmek, yer almaktadır.

Türkiye'de yıllar itibarıyla tarım sektöründeki destekleme politikaları; pazar fiyat müdahaleleri ve destekleme alımları, girdi destekleri, doğal afet ödemeleri, hayvancılık destekleri, ürün teşvik primi gibi nakdi destekler, araştırma, eğitim, yayım ve kontrol hizmetleri, tarımsal alt yapı yatırımları, ithalatta uygulanan korumalar, ihracat teşvikleri, doğrudan gelir desteği, fark ödemesi (prim desteği) şeklinde uygulanmıştır. Destekleme araçlarından bazıları zaman içerisinde etkinliğini yitirmiş, sektörü yönlendirmekten uzaklaşmış ve bazı ürünlerde arz fazlalığına, bazı ürünlerde de arz açığına sebep olmuştur. Bu nedenle de yeni destekleme politikaları devreye konulmuştur.

Bu çerçevede, fiyat müdahaleleri ve destekleme alımları yoluyla yapılan uygulamaların vazgeçilmiş, tarımsal üretimde girdilere verilen destekler azaltılmış ve Doğrudan Gelir Desteği (DGD) uygulanmaya başlanmıştır. Bakanlık yukarıdaki desteklere ilave olarak; suni tohumlamadan doğan buzağaların desteklenmesi, arıcılık desteği, hastalıklardan arı işletme desteği, su ürünleri yetiştiriciliğinin desteklenmesi, tarımda kullanılan mazot desteği, şekerpancarı konusundan doğan telafi edici ödeme, fındıkta ilave destek ödemesi, çayda kalite primi ödemesi, çiftçi borçlarının yeniden yapılandırılması gibi yeni destek mekanizmalarını da çiftçilerin ve tarım sektörünün geliştirilmesi için uygulamaya koymuştur.

Laboratuvar hizmetleri kapsamında, Bakanlık ile AB ortaklığında yürütülmekte olan, *Gıda Denetim Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi* çerçevesinde, 14 ilde II Kontrol Laboratuvar Müdürlükleri'ne ve Bursa Gıda Kontrol ve Merkez Enstitüsü Müdürlüğü'ne, AB tarafından hibe olarak verilecek 122 çeşit, toplam 740 laboratuvar cihazı ile ilgili ihale yapılmıştır.

Tohumculuk faaliyetleri kapsamında, genetik potansiyeli yüksek çeşitlerin ve sertifikalı tohumlukların çiftçiler tarafından kullanılma oranının artırılması yönünde eğitim-yayım çalışmaları yapılmıştır. Bakanlığın tohumculuk sektörü ile ilgili en temel politikası, yeni teknolojilerin, yeni bitki çeşitlerine ait tohumlukların zamanında, kaliteli ve ucuz olarak üreticilere ulaşımını sağlamaktır. Bakanlık ayrıca, Türkiye'nin tohumluk gereksiniminin mümkün olduğunca yurtiçi üretim programları ile karşılanması amacıyla güçlü, istikrarlı, üretken ve rekabetçi bir tohumculuk sektörünün geliştirilmesini hedeflemektedir. Bu amaçla, TIGEM ve özel sektör işbirliği ile tohumluk üretiminin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

FAO'nun koordinatörlüğünde, Türkiye-Bulgaristan-Yunanistan arasında ortaklaşa olarak

Trakya'da yürütülen gap hastalığı ve diğer egzotik hastalıkların kontrolüne yönelik Teknik İşbirliği Projesi başlatılmıştır. Proje kapsamında hastalıklara yönelik taramalar, küçükbaş ve büyükbaş hayvanların kayıt altına alınması ile küpelenmesi ve laboratuvarlar arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesine yönelik çalışmalara devam edilmiştir.

Afet hizmetleri kapsamında, 2003 yılında "Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkındaki Kanun" çerçevesinde, çeşitli tabii afetler nedeniyle, 42 ilin 118 ilçesinin 764 köyünde 20.500 çiftçiye ait 115 İl Hasar Tespit Komisyon Kararı kapsamında birtkisel üretim ve canlı hayvan kayıpları olan üreticilere karşılıksız nakdi yardım olarak ödeme yapılmıştır.

İlaç Kalite ve Kalıntılarının İzlenmesi Projesi çerçevesinde veteriner ve zirai ilaçların etkin bir şekilde kontrollerinin yapılması, ilaçların hayvansal ve birtkisel materyallerdeki kalıntılarının izlenmesi, ilaç kalıntılarının dış ticaret yönünden etkilerinin giderilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmüştür.

Eğitim-yayın ve yayın çalışmaları kapsamında, Türkiye'nin doğal kaynaklarını, köy hayatını ve geleneksel el sanatlarını konu alan basılı ve görsel yayınlar hazırlanmıştır. Bakanlığa bağlı 19 zirai üretim işletmesi ve Tarım Meslek Lisesi'nde eğitim, öğretim ve tarımsal üretim faaliyetlerine devam edilmiştir. Çiftçi çocuklarının kırsal alanda istihdamına yönelik, el sanatları eğitim merkezlerinde, sekiz ay süreli parasız yatılı baki, kilim, ağaç oyma, kıymetli ve yarı kıymetli taş işleme, geleneksel bez dokuma, gümüş işleme ve konfeksiyon konularında 530 öğrenciye kurs verilmiştir.

Sulu Tarım Alanlarında Tarımsal Mekanizasyon Eğitim Merkezi Projesi çerçevesinde il müdürlüklerinde çalışan ve çiftçileri sulama teknikleri konusunda eğitmekle görevli sulama yayıncılarını yetiştirmek amacıyla, "Sulama Yayıncısı Temel Eğitim Kursları" düzenlenmiştir. 2003 yılında düzenlenen 20 kursta 328 mühendis ve 413 teknisyen eğitim görmüştür. Yine bu proje kapsamında çiftçiler modern sulama teknikleri konusunda eğitilmiştir.

Çiftçi Yaygın Eğitim Projesi (YAYÇEP) kitapları elektronik ortama aktararak, Bakanlık web sitesinde yayınlanmış ve CD ortamında 81 il müdürlüğüne gönderilmiştir. Ayrıca, arıcılık konusunda beş bin, tarımsal mekanizasyon konusunda da 5.300 kitabın dağıtımı yapılmıştır. Balık yetiştiriciliği ve iç su av araçları, arıcılık ve tarımsal mekanizasyon filmleri video kaset ve CD'leri 81 il müdürlüğüne ve tarım meslek liselerine dağıtılmıştır.

19 ilde uygulanan *Kadın Çiftçiler Tarımsal Yayın Projesi* ile, kırsal kesimde yaşayan kadınlara meyvecilik, bağcılık, süt sığırcılığı, arıcılık, kültür mantarı yetiştiriciliği, örtü altı sebze yetiştiriciliği, küçükbaş hayvan yetiştiriciliği, kanatlı hayvan yetiştiriciliği, organik tarım konularında eğitim verilmiş ve aynı yardım yapılmıştır.

Hayvancılık ıslahı ve yetiştirme araştırmaları kapsamında, sığır yetiştiriciliği yönünden, yerli sığır ırklarının geliştirilmesi ve yaygın olarak yetiştirilen kültür ırkları için boğa döl kontrolünü içeren bir ıslah programının uygulanması amacıyla 2001 yılı içinde "*Anadolu Alpacası Geliştirme Projesi*" başlatılmıştır. Koyunculukta yeni koyun tiplerinin artırılması ve yaygınlaştırılması çalışmalarına hız verilmiştir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne uyum sağlamış ivesi koyun ırkını geliştirmek amacıyla "*İvesi Koyunlarının Süt Verimlerinin Artırılması Projesi*" uygulamaya konulmuştur.

Su ürünleri araştırmaları kapsamında, hem deniz hem de tatlı su ürünleri konusunda araştırma faaliyetleri dört araştırma enstitüsü tarafından yürütülmektedir. Yürütülen projelerden birisi Trabzon Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü'nün Japonya-JICA ile ortak yürüttüğü "*Kalkan Balığı Projesi*"dir. Araştırmaların ticari boyuta taşınabilmesi için uygulama projeleri üzerinde çalışmalar başlatılmıştır. Öte yandan, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki su ürünleri potansiyelinin ortaya konulması ve ihtiyaç duyulan araştırmaların yapılabilmesi için "*GAP Su Ürünleri Üretim ve Tüketimini Artırma Etüt Projesi*" uygulanmaktadır.

Türk tarımının en önemli yapısal problemlerinden biri olan tarım arazilerinin bölünerek küçülmesini önlemek üzere, uygulama alanlarında arazi toplulaştırma çalışmaları hızlandırılarak devam etmektedir. Söz konusu toplulaştırma projeleri kapsamında 215 köyde 137,2 bin hektar alanda 24.700 arazi sahibini kapsayan, toplulaştırma çalışması tamamlanmıştır.

Arıcılık geliştirme faaliyetleri kapsamında, az topraklı ve topraksız çiftçilere gelir sağlamak, orman içi ve kenarı köylerde yaşayan kesimi kalkındırma yönünden önemli bir tarım kolu olan teknik arıcılığın geliştirilmesi, yeni arıcılık işletmelerinin kurulması ve kaliteli ana arı üretiminin artırılması amacı ile 2002 yılında ülke çapında arıcılık projesi uygulamaya konulmuştur.

Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM), tarım ve tarıma dayalı sanayinin gereksinimi olan her türlü mal ve hizmetleri üretmelde görevli, tüzel kişiliğe sahip, faaliyetlerinde özerk ve sorumluluğu sermayesi ile sınırlı bir İktisadi Devlet Teşekkülü'dür. TİGEM'in 1,1 milyon dekar arazisinde buğday, arpa, çavdar ve triticale olmak üzere yıllık ortalama 315 bin ton hububat, tohumluk amacıyla üretilmektedir.

Uygulamaya Konulan Projeler

Tarım Reformu Uygulama Projesi kapsamında destekleme politikalarında köklü değişikliklere gidilerek, tarımsal kredi ve girdi sübvansiyonları kaldırılmış, ürün fiyatına müdahale sisteminden vazgeçilmiştir. Küçük üreticilere verilen parasal destekle, sosyal dengenin sağlanmasını, fiyatların serbest piyasa ortamında oluşmasını ve çiftçi kayıt sisteminin kurulmasını amaçlayan Doğrudan Gelir Desteği uygulamaya konulmuştur. Diğer taraftan üretim açığı olan ürünler için prim ödemeleri ve hayvancılığı geliştirmeye yönelik destekler genişletilerek uygulanmaktadır.

Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek Projesi çerçevesinde görevlendirilen ziraat mühendisleri ve veteriner hekimler, köylerde tarımsal üretim ve hayvancılık konusunda üreticiye her türlü teknik ve bilgi desteği sağlamaktadır. Bu projede çalışanlar devlet memuru statüsünde değildir ve projenin finansmanı bütünüyle yerel ve özel kaynaklardan sağlanmaktadır. Proje bağlamında yer alan 1000 köye gönderilecek 1000 gönüllü tarım danışmanının belirlenmesine yönelik çalışmalar tamamlanmıştır. Projede görev alacak tarım danışmanlarının seçimi İl Proje Yürütme Kurulları tarafından yapılmış, danışmanlar göreve başlamıştır.

Kırsal Kestime Sosyal Destek Projesi, ekonomik ve sosyal yetersizlik içinde bulunan çiftçilerin gelir seviyesini yükseltmek, istihdamı artırmak, tarımsal ürünleri mahallinde değerlendirmek ve köyden kente göçü önleyebilmek amacıyla; örgütlü çiftçilerin, Sosyal

Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan desteklenmesi amacıyla ilgili Devlet Bakanlığı ile bir protokol imzalanmıştır. Bu doğrultuda Bakanlıkça her yıl desteklenecek kooperatiflere ek olarak her ay on kooperatifin desteklenmesi sağlanacaktır. Söz konusu projenin beş yıl sürmesi planlanmıştır.

Toprak Analiz Hizmetlerini Geliştirme ve Teyim Projesi, toprak tahlil çalışmaları amacına yönelik uygulamaya konulmuştur. Proje ile daha çok toprak ve bitki analizleri yapılarak çiftçilerin uygun gübreyi yeterli miktarda kullanması sağlanacaktır. Bunu gerçekleştirmekle hem birikisel üretimde verimliliğin artması hem de hizmetin çiftçinin ayağına götürülmesi öngörülmektedir. 2004 yılında başlayan bu proje, ilk etapta beş ilde uygulanacaktır.

Dış Kaynaklı Projeler

Ordu-Giresun Kırsal Kalkınma Projesi: Ordu ve Giresun illerinde kırsal kesimde yaşayan insanların gelirlerini artırma ve refah seviyelerini yükseltmeyi amaçlamaktadır. Projede, tarımsal faaliyetler başta olmak üzere gelir getirici faaliyetler, ormancılık ve kırsal altyapının geliştirilmesi öngörülmektedir. Proje kapsamında, Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD)'ndan yaklaşık 13 milyon ABD doları ve Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün iş makineleri alımı için İslam Kalkınma Bankası'ndan 8,2 milyon ABD doları kredi sağlanmıştır. Proje, Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü koordinatörlüğünde ve Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından ortaklaşa uygulanmaktadır.

Rize-Bayburt-Gümüşhane Kırsal Kalkınma Projesi: Rize, Bayburt ve Gümüşhane illerinde kırsal kesimde yaşayan nüfusun gelirinde ve yaşam standardında iyileşme sağlanması amaçlanmıştır. Proje, halen etüt aşamasında olup dış finansmanı konusundaki çalışmalar devam etmektedir.

Dejü Karadeniz Bölgesi Tarımsal Üretim ve Teknik Destek Projesi (DOKAP): 2004 yılı yatırım programına dahil edilen Proje ile, kayı kuşağında fındık üretimi yapan çiftçilerin alternatif ürünlere geçmeleri, çay üretiminde verimlilik ve kalitenin artırılması, dik dağlar ve vadiler nedeniyle küçük ölçekli ve dağınık tarımın hakim olduğu iç alanlarda ise tarımda kendine yeterlilik ve yaşam standardını yükseltmek için küçük ölçekli hayvancılık, meyvecilik, seracılık ve arıcılık kapsayan tarımsal faaliyetlerin desteklenmesi amaçlanmaktadır. Proje uygulama alanı olarak Giresun, Trabzon, Rize, Artvin ve Gümüşhane illeri belirlenmiştir. Proje'nin Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı ile teknik işbirliği kapsamında uzman desteği ve teknoloji transferi sağlanarak, beş yıl süre ile uygulanması planlanmıştır.

Sivas-Erzincan Kırsal Kalkınma Projesi: Sivas ve Erzincan illerinin az gelişmiş yörelerinde tarımsal verimliliğin ve gelir seviyesinin artırılması amacıyla küçük aile işletmelerinin desteklenmesi, sosyal ve tarımsal alt yapının iyileştirilmesi ve kırsal kesimde yaşam standartlarının yükseltilmesi suretiyle kırsal göçün önlenmesi hedeflenmektedir. 2004-2010 yıllarında uygulanacak ve toplam tutarı yaklaşık 30 milyon ABD doları olan projenin, dış kaynağı 22,9 milyon ABD doları olup, bunun 13 milyon ABD doları IFAD ve 9,9 milyon ABD doları ise OPEC tarafından sağlanmaktadır.

Alternatif Ürün Projesi: Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde, belirlenmiş alanlarda bütün üretiminden vazgeçerek alternatif ürün yetiştirmeyi tercih eden ve bütün ekim masraflarını karşılayan, yeni ürünün için olarak yıllık gıda ödemesi ile Bakanlık hasar masraflarının karşılanması amacıyla, bir yıllık net gelir farkı ödemesi yapılmaktadır. 2003 yılında 470 üreticiye toplam 2.409 dekar alan için 193 bin ABD doları ödeme yapılmasına yönelik çalışmalar tamamlanmıştır.

Ekolojik Tarımın Yaygınlaştırılması ve Kontrolü Projesi: Proje kapsamında doğayı tahrip etmeyen, ekolojik dengeyi koruyan, güvenilir gıda üretimini sağlayan alternatif bir üretim şekli olan organik tarımsal üretim yöntemleriyle yapılan üretimin artırılması, üretici ve tüketicinin bilinçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Söz konusu proje kapsamında; organik bitkisel, hayvansal ve su ürünleri üretiminin geliştirilmesi, Avrupa Birliği ülkelerindeki organik mevzuatın takibi ve ulusal mevzuatın uyumlu hale getirilmesi, yurtiçi ve dışında teknik elemanlara ve üreticilere organik tarım eğitimi verilmesi ve organik tarımın yaygınlaştırılması için yayım faaliyetleri, Bakanlık tarafından yetkilendirilmiş kontrol ve sertifikasyon kuruluşları ile organik tarım üretimi yapan üretici ve kuruluşların mevzuata uygun olarak denetlenmesi, kalıntı analiz laboratuvarının kurulması çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

Sorunlu Tarım Alanlarının Tespiti ve İyileştirilmesi Projesi: Proje kapsamında tarım arazilerinin amaç dışı kullanımı ile kullanımdan kaynaklanan sorunların belirlenmesi ve önlenmesi hedeflenmektedir. Böylece, Türkiye'de tarım arazilerinin yetenek sınıflarının belirlenerek, amacına uygun kullanılması, korunması ve geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, ilk defa köy sınırları dikkate alınarak Türkiye'deki tarım arazileri, nitelikleri ile birlikte köy, ilçe ve il bazında belirlenerek, ülke tarım arazilerinin envanteri çıkarılacaktır. Böylece, yerel planlamalardan gidilerek makro planlamalar için güncel ve sağlıklı bilgiler elde edilecektir. Proje sayesinde; arazi bilgilerine hızlı bir şekilde ulaşılması, dolayısıyla arazi temeline dayanan tarımsal desteklemelerin ve üretim planlamalarının alt yapısının oluşturularak sağlıklı bir şekilde yürütülmesi sağlanmış olacaktır.

AB'nin 2002 Mali İşbirliği Programı'ndan yararlanılarak, toplam bütçesi sırasıyla 17,4 milyon ve 5,31 milyon Euro olan "Veterinerlik" ve "Bitki Sağlığı" konularındaki iki yeni proje AB Komisyonu tarafından onaylanmıştır. *Veterinerlik İşleme Projesi*, AB'nin 2002 Mali İşbirliği Programı'ndan finanse edilmektedir. İhale sonucu Almanya, işleme partneri olarak seçilmiştir. *Bitki Sağlığı İşleme Projesi*, AB'nin 2002 Mali İşbirliği Programı'ndan finanse edilmektedir. İhaleler sonucu Hollanda ve Yunanistan işleme partneri olarak seçilmiştir.

Türkiye'de Gıda Denetim Hizmetlerinin Desteklenmesi Projesi: Proje il kontrol laboratuvarlarının altyapısının güçlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. AB'nin 2003 Mali İşbirliği Programı çerçevesinde, uygulanması kabul edilen Balıkçılık Projesi, 2004 yılında uygulamaya konulmuştur. Ayrıca toplam tutarı 35 milyon Euro olan yedi projenin ön mutabakatı sağlanmıştır.

Türkiye 2000 yılında Hollanda'nın AB üyeliği öncesinde aday ülkelere destek verdiği MATRA programına dahil edilmiş olup, Türkiye'ye 3 milyon Florin (1,5 milyon ABD doları) ayrılmıştır. Söz konusu programlar çerçevesinde Bakanlık tarafından sunulan, "Türkiye'deki Büyükbaş Hayvanların Tespit ve Kayıt Projesi" kabul edilmiştir. Bakanlığın 210 personeli TAIEX Ofisi tarafından yurtdışında düzenlenen çeşitli konulardaki eğitim programlarına katılmıştır. Yine, TAIEX Ofisi'nden yabancı uzmanlar Türkiye'ye gelerek, Bakanlık personeline, veterinerlik, bitki sağlığı, kırsal kalkınma, arazi kayıt ve idari yapılandırma konularında eğitim vermişlerdir.

Bakanlığın işbirliği yaptığı kuruluşlar arasında, Birleşmiş Milletler (BM) Türkiye Daimi Koordinatörlüğü, AB Komisyonu Türkiye Temsilciliği, BM Gıda ve Tarım Örgütü, Türk-Amerikan İş Konseyi, Dünya Bankası, Kurak Bölgeler İçin Uluslararası Tarımsal Araştırma Merkezi (ICARDA), Uluslararası Mısır ve Buğday Geliştirme Merkezi (CIMMYT), Japon Teknik Yardım ve İşbirliği (JICA), NATO Gıda ve Tarım Planlama Komitesi (FAPC), Avrupa Birliği ile Milletlerarası Akdeniz Yüksek Ziraî Ertir Merkezi (CIHEAM) yer almaktadır.

Bakanlığın yakın dönemde gerçekleştirmeyi planladığı hedefler; çiftçi kayıt sistemi ve buna bağlı olarak tarım bilgi sisteminin oluşturulması, kararlı bir tarım politikası oluşturmak için hazırlanan Tarım Çerçeve Kanunu'nun çıkartılması, uygulanmakta olan destekleme politikalarının yeniden gözden geçirilerek, doğrudan gelir desteğinin tarımsal üretim planlamasını olanaqlı kılmak ve üretimi yönlendirecek şekilde düzenlenmesi, Türkiye'de üretim açığı bulunan ve stratejik öneme sahip pamuk, ayçiçeği, soya, mısır ve kanola gibi yağlı tohumlu bitkiler ile zeytinyağı üretiminin artırılmasına yönelik prim uygulamalarının devam ettirilmesi, uygulamaya konulan tarımsal reform programı çerçevesinde şekerpancari üretim kotalarının daraltılmasıyla oluşacak alanlarda mısır, ayçiçeği, soya ve yem bitkileri gibi alternatif ürün ekimi yapan üreticilere telafi edici ödemelere devam edilmesi, hayvancılığın geliştirilmesi için destekleme miktarlarının artırılması, su ürünleri desteği ve süt teşvik primi uygulamalarına devam edilmesi, su ürünleri alanında; sektörün sorunlarının giderilmesine yönelik çalışmalara devam edilmesi, su ürünleri üretiminin artırılması için kültür balıkçılığının geliştirilmesi ve balıklandırma çalışmalarına ağırlık verilmesi, Tarım Ürünleri Sigortası Kanunu'nun çıkartılması, organik tarımla ilgili araştırma ve geliştirme çalışmalarına ağırlık verilmesi, sertifikalı tohumluk üretim ve kullanımında daha geniş üretici kitlelerine ulaşmak, tohumluk kullanım bilincini yaygınlaştırmak, kırsal kesimde yaşayan çiftçilerin bilgilendirilmesi ve eğitilmesini sağlamak, yeni iş olanakları oluşturmak amacıyla Alo Tarım Bilgi Hattı Projesi ve Genç Çiftçilerin Eğitimi Projesi'nin uygulamaya konulması, Üretici Birlikleri Kanunu'nun çıkartılması, tarımsal kalkınma kooperatiflerinin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan aktarılabacak kaynak ile süt sığırcılığı ve koyunculuk projelerine öncelik verilerek desteklenmesi, Tarımsal Ürünlerde Haç Kalıntılarının Önlenmesi Projesi'nin uygulamaya konulması, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun çıkartılması, Tohumculuk Kanunu'nun çıkartılmasıdır.

Bakanlıkça hazırlığı yapılan projeler arasında Türkiye-Suriye Sınırında Organik Tarım Projesi, Organize Tarım Bölgeleri ve Hayzaları Projesi, Tarımsal Ürünlerde Haç Kalıntılarının Önlenmesi Projesi, Alo Tarım Bilgi Hattı Projesi ile Tohumculuğu Geliştirme, At Hastalıklarının Kontrolü, İzlenmesi ve Eradikasyonu, Sorunlu Tarım Alanlarının Tespiti ve İyileştirilmesi konularında da projelerin uygulamaya konulması hedeflenmektedir.

Bakanlık, görev alanına giren konulardaki çalışmalarıyla ilgili olarak kitap, dergi, broşür, poster, CD, video ve televizyon programları yayınlamaktadır. Bakanlıkça tarım sektöründeki kapasitenin artırılması amacıyla yayımlanan birçok yayın bulunmaktadır. Bu yayınlar Bakanlığın, Yayın Dairesi Başkanlığı, Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü, Ankara Ziraî Üretim İşletmesi, Personel ve Makine Eğitim Merkezi Müdürlüğü, Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü birimlerince basılmaktadır.

Teskilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü yayınları arasında Ev Koşullarında Mevve ve Sebze Konservesi Yapımı video filmi, Dünya Çiftçi Kadınlar Günü Kutlaması sinevizyon gösterisi, Halı-Kilim Motifleri ve Desenleri video filmi, Halı-Kilim ve Ağa- Taş İşleri konulu dıalar, Halı-Kilim fotoğrafları, Halıcılık ve Teknolojisi, Temel Kavramlarıyla Halı ve Desen Teknolojisi, Halı-Kilim Desenleri, Yaygın Çiftçi Eğitimi Projesi (YAYÇEP) yayınları dikkat çekmektedir.

İletişim

Milli Müdafı Cad. No:20 Kızılay ANKARA

Tel: (312) 424 05 80

Faks: (312) 417 71 68

E-mail: webadmin@tarim.gov.tr

Web: www.tarim.gov.tr

Kaynaklar

www.tarim.gov.tr

Tarım ve Köylere Bakanlığı 2003 Yılı Faaliyetleri

Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA) Turkish Cooperation and Development Agency

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'nin dağılmasını takip eden yıllarda Türkiye'ye yakın bölgelerde bağımsız devletler ortaya çıkmıştır. Bu devletlerin bir bölümü Türkiye ile ortak tarih, dil ve kökene sahip olan Türk Cumhuriyetler'dir. Birliğin dağılmasından sonra, ortaya çıkan bu ülkeler demokrasiye geçişin kolaylaştırılması, yerel idarelerin kurulması, ekonomik reformların gerçekleştirilmesi, ulaştırma-haberleşme gibi çeşitli altyapı çalışmalarının yaygınlaştırılması, küçük ve orta ölçekli işletmelerin tesisi gibi çözüm bekleyen bir dizi sorun ile yüz yüze kalmışlardır.

Bu gelişmeler ışığında Türkiye'de hem siyasi çevrelerde hem de kamuoyunda "kardeş ülkelere" yardım edilmesi konusunda güçlü eğilimler ortaya çıkmıştır. Türkiye'nin yardım olanakları, bağımsız devletlerin yardım talepleri birbirine denk gelmiştir. Bu gerçeklerden yola çıkan birçok özel ve devlet kuruluşu Türk Cumhuriyetler'e yönelik yardım seferberliği başlatmıştır. 1992 yılına gelindiğinde yapılan ve planlanan yardım faaliyetlerinin organizasyonu ve koordinasyonu gerekliliği ortaya çıkmış, bu gereksinimi karşılayabilmek amacıyla Bakanlar Kurulu kararı doğrultusunda 24 Ocak 1992 tarihinde ilk adı *Ekonomi, Teknik, Kültür ve Eğitim Alanlarında İşbirliği Yönetim Kurulu* ve amacı Orta Asya, Kafkasya, Karadeniz ve Balkanlar'da ortaya çıkan yeni bağımsız devletlerin kalkınma çalışmalarına yardım sağlamak olan Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA) kurulmuştur.

Bakanlar Kurulu'nun 24 Ocak 1992 tarihi kararıyla yürürlüğe giren 480 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Dışişleri Bakanlığı'na bağlı bir örgüt olarak kurulan TİKA, 28 Mayıs 1999 tarihinde Başbakanlığa bağlanmıştır. 4668 sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun 12 Mayıs 2001'de yürürlüğe girmiştir. TİKA ilgili Devlet Bakanlığı'na karşı sorumlu ve tüzel kişiliği haiz bir kuruluştur.

TİKA, koordinasyon kurulu, ana hizmet birimleri, yardımcı ve danışma birimlerinden oluşur.

Koordinasyon kurulu; Dışişleri, Maliye, Milli Eğitim, Sanayi ve Ticaret, Enerji ve Tabii Kaynaklar ve Kültür ve Turizm bakanlıkları ile Hazine, Dış Ticaret, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlıkları, Diyanet İşleri Başkanlığı, TÜBİTAK Başkanlığı ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği temsilcilerinden oluşur. Temsilciler en az müsteşar veya başkan yardımcısı düzeyinde olmak zorundadır. Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı ve TİKA Başkanı koordinasyon kurulunun doğal üyesidir. Koordinasyon kuruluna TİKA'nın bağlı olduğu bakan başkanlık eder. Yılda en az bir defa toplanan koordinasyon kurulunun görevleri şunlardır; TİKA'nın faaliyetleri ile ilgili genel ilke ve öncelikleri hükümetin siyaseti ve dış politika hedefleri doğrultusunda belirlemek, TİKA'nın faaliyetleri kapsamında programa alınacak ülke ve topluluklarla, bu ülke ve topluluklara yönelik işbirliği ve yardım projelerini, ilgili ülkelerin kalkınma gereksinimlerini de dikkate alarak belirlemek, TİKA faaliyetlerinin koordinasyon kurulu kararlarına, ilgili kanunlara uygunluğunu sağlamak ve bu konuda tüm kamu kurum ve kuruluşları arasındaki koordinasyon ve işbirliğini gerçekleştirmek.

TİKA'nın ilki ana hizmet birimi ise, Ekonomik, Ticari ve Teknik İşbirliği Daire Başkanlığı ile Eğitim, Kültür ve Sosyal İşbirliği Daire Başkanlığı'dır. *Ekonomik, Ticari ve Teknik İşbirliği Daire Başkanlığı*; kalkınma yolundaki ülkelerin serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecinde *gözetimlik ve danışmanlık* programları, *imzalı ticaret, ticaretin geliştirilmesi, dış ticaret, bütçe ve vergi sistemleri* konularında yardım temin etmek; ekonomik, ticari ve teknik alanlarda bu ülkelerin kalkınma hedef ve gereksinimlerine uygun işbirliği program ve projelerini hazırlamak veya özel kurşlarla hazırlatmak üzere gerekli düzenlemeleri yapmak ve uygulanmasının koordinasyonu ile görevlidir.

Eğitim, Kültür ve Sosyal İşbirliği Daire Başkanlığı; kalkınma yolundaki ülkelerle eğitim, kültür ve diğer sosyal alanlardaki işbirliğini güçlendirmek amacıyla programlar hazırlamak, bu ülkelerden eğitim ve staj amacıyla Türkiye'ye gönderilecek kamu görevlilerinin, diğer elemanların ve öğrencilerin yetiştirilmesi, kabul, yerleştirme ve burs tahsis işlerinin yürütülmesi, Türkiye'den bu ülkelere uzmanlar gönderilmesi ve işbirliği programlarının yurtdışında gerektiğinde Türk Kültür Merkezleri ile de işbirliği yaparak yürütülmesi için gereksinim duyulacak düzenlemeleri yapmak ve uygulanmasının koordinasyonunu sağlamada görevlidir.

TİKA'nın ana hizmet birimleri dışında kalan yardımcı ve danışma birimleri ise; Personel, İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı ile Hukuk Müşavirliği'dir. Ajansın Arnavutluk, Azerbaycan, Bosna-Hersek, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan, KKTC, Makedonya, Moğolistan, Moldova, Özbekistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Ukrayna'da koordinatörlükleri bulunmaktadır.

Çalışmalarını ağırlıklı olarak Bağımsız Türk Cumhuriyetleri'nde yoğunlaştıran TİKA'nın kuruluş amacı, başta Türkçe konuşulan ülkeler ve Türkiye'ye komşu ülkeler olmak üzere, gelişme yolundaki ülkelerin kalkınmalarına yardımcı olmak, bu ülkelerle ekonomik, ticari, teknik, sosyal, kültürel ve eğitim alanlarında projeler ve programlar aracılığıyla işbirliğini geliştirmektir.

Başbakanlığa bağlı olarak çalışan TİKA'nın görevleri ise; gelişme yolundaki ülkelerle ekonomik, ticari, teknik, sosyal, kültürel ve eğitim işbirliğini, bu ülkelerin kalkınmalarına projelerle katkıda bulunmak, gelişme yolundaki ülkelerin kalkınma hedefleri ve gereksinimlerini de göz önüne alarak, ekonomik, ticari, teknik, sosyal, kültürel ve eğitim işbirliği ve yardım konularını belirlemek ve bu amaçla proje ve programları hazırlamak veya özel kuruluşlara hazırlatmak, gelişme yolundaki ülkelerin bağımsız devlet yapılarının geliştirilmesi, mevzuatın hazırlanması, kamu görevlilerinin yetiştirilmesi, serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecinde bankacılık, sigorta, dış ticaret, bütçe ve vergi sistemi gibi alanlarda gereksinim duyacakları yardımları sağlamak, bu ülkelere uzmanlar gönderilmesi, bu ülkelerden gelecek eleman ve öğrencilerin eğitim ve staj görmesi, bu kişilere burs tahsis edilmesi amacıyla koordinasyonu yapmak, eğitim ve kültür alanlarındaki işbirliği programlarının, yurtdışında, Türk Kültür Merkezleri aracılığıyla yürütülmesi için düzenlemeler yapmak, ana hizmet ve görevleriyle ilgili konularda diğer kamu kurum ve kuruluşları ile gerekli işbirliği ve koordinasyonu sağlamaktır.

TİKA'nın projeler ve programlar aracılığıyla gerçekleştirdiği çalışmalarını yardım ve işbirliği çalışmaları şeklinde ayırmak mümkündür. TİKA yardım çalışmalarını sosyal, mali ve daha çok teknik yardımlar sağlayarak sürdürmektedir. TİKA'nın yardım çalışmaları içinde eğitim programları, müşavirlik hizmetleri ve ekipman temini gibi konular yer almaktadır. Ajans, ayrıca, çok çeşitli konularda yardım amacı taşımayan ancak ilişkilerin geliştirilmesini amaçlayan işbirliği projeleri de gerçekleştirmektedir. Bölgesel işbirliğinin kurulması gereken konularda bölgesel

konferans, kongre, serniner ve çalışma toplantıları düzenlemekte, ortak bölgesel görüşlerin oluşmasına ve geliştirilmesine destek vermektedir.

TIKA projelerinin ilgili olduğu ülkeler kısaca Avrasya ülkeleri olarak adlandırılan Orta Asya'da Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Tacikistan, ve Moğolistan, Kafkasya'da Azerbaycan ve Gürcistan, Karadeniz'de Rusya Federasyonu, Ukrayna ve Moldova, Balkanlar'da Romanya, Bulgaristan, Makedonya, Arnavutluk ve Bosna-Hersek, Akdeniz'de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'dir.

Kuruluşundan 2002 yılına kadar 65 ayrı konuda toplam 690 teknik yardım, 470 işbirliği faaliyeti gerçekleştiren ajans, işbirliği ve yardım projelerinde ilgili ülkelerin sosyal ve kültürel özelliklerine öncelik tanımayı ve bu ülkelerdeki birikimlerin değerlendirilmesine özen göstermeye çalışmaktadır. Bu çerçevede alıcı ülkelerden gelen yardım taleplerine ve insan kaynaklarının geliştirilmesine yönelik projelere öncelik verilmesi, projelerde ilgili ülkelerle eşit düzeyde sorumluluk üstlenilmesi, proje tamamlandıktan sonra inisiyatifin bu ülkelere bırakılması, TIKA'nın proje ülkeleri olarak kabul edilmektedir.

TIKA, 2002 yılına kadar Avrasya ülkelerine yönelik 367 eğitim programı düzenlemiştir. Bu eğitim programları içinde en fazla ele alınan konular; Türkçe dil eğitimi, uluslararası ilişkiler, kamu yönetimi, bankacılık, muhasebe, pazarlama, işletme, maliye, vergi, gümrük, teknoloji eğitimi, iş geliştirme, istatistik, karayolu, sağlık, çevre, turizm ve yerel yönetimlerdir. Yine 2002 yılına kadar bu ülkelere yönelik 183 danışmanlık hizmeti verilmiştir. Danışmanlık hizmetlerinin süreleri gereksinime göre 3 ay ile bir yıl arasında değişmektedir.

Hoca Ahmet Yesevi Türbesi Restorasyonu, Orbun Anıtlarının Restorasyonu gibi projeler kurumun yardım amacı taşınmayı, daha ziyade kültürel ilişkilerin geliştirilmesini amaçlayan işbirliği çalışmalarına örnek olarak gösterilebilir.

Ajansın yardım, işbirliği, danışmanlık hizmetleri ile ilgili yukarıda verilen genel bilgiler doğrultusunda gerçekleştirdiği çeşitli örnek çalışmalar ise; TIKA, Merkez Bankası ve diğer Türk bankalarıyla ortak çalışarak Türk Cumhuriyetleri'ne yönelik bankacılık eğitim programları düzenlemiş ve danışmanlık hizmetleri vermiştir. Kurum, bankacılık alanında eğitim programları, staj ve danışmanlık hizmetlerinden oluşan çok sayıda faaliyet gerçekleştirmiştir. Maliye Bakanlığı ile işbirliği içerisinde çalışma alanında bulunan ülkelere yönelik maliye konusunda eğitim programları düzenlemiş, 600'ün üzerinde uzmanın eğitim görmesini sağlamıştır. Ayrıca, Türk Cumhuriyetleri Maliye Bakanlıkları'na ekipman yardımıyla bulunmuştur. Türk Cumhuriyetleri'nde küçük ve orta ölçekli sanayinin gelişmesini sağlamak amacıyla KOSGEB işbirliğinde eğitim programları düzenlemiş, danışmanlık hizmetleri vermiş, küçük sanayi siteleri modelini bu ülkelere aktarmaya çalışmıştır. Bu doğrultuda Kırgızistan'ın başkenti Biskek'te TIKA tarafından küçük bir sanayi sitesi kurulmuştur. Onbir Avrasya ülkesinde ortak bir KOBİ stratejisi geliştirmek üzere yürütülen faaliyetler içerisinde 2001 yılında Biskek'te toplanan *1. Avrasya KOBİ Kongresi* önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.

Tarım alanında da yardım ve işbirliği çalışmaları yürütülen ülkelere, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı desteğiyle tarımsal eğitim programları düzenlenmiş, örnek uygulamalar gerçekleştirilmiş, araştırma enstitülerinin kuruluşuna destek sağlamıştır. Bu çerçevede Azerbaycan'da bulunan eski adı 28 Mayıs Çiftliği olan *Türkiye-Azerbaycan Tahım Üretim ve Araştırma İşletmesi*

gerçekleştirilen çalışmalara örnek olarak verilebilir. 28 Mayıs Çiftliği'nin örnek bir çiftlik kurulması amacıyla tahsis edilmesinin ardından, çiftliğe tohumluk buğday ve gübre gönderilmiş, tarım ekipmanları hibe edilmiştir. Çiftlikte bulunan iki yönetim binasından birisinde Azerbaycan gençliğine eğitim programları yürütmesi amacıyla eğitim merkezi kurulmuştur. Çukurova Üniversitesi ve Türkmenistan Tarımsal Bilimler Akademisi işbirliğinde gerçekleştirilen *Bithisel Üretim Araştırma Projesi* ve *Tarımsal Araştırma İstasyonu Kurulması* çalışması ise TİKA'nın tarım alanında yürüttüğü faaliyetlerine bir diğer örnektir.

Madencilik konusunda MTA Genel Müdürlüğü ile birlikte çalışarak *Türk Cumhuriyetler Maden Envanteri Projesi* başlatılmıştır. Karayolları alanında ise TİKA, Karayolları Genel Müdürlüğü ile işbirliği içinde 1997 yılında Türkmenistan Karayolları Master Plan Çalışması'nı, 2000 yılında ise, *Kırgızistan Karayolları Master Plan Çalışması*'nı tamamlamıştır. 2001 yılında Tacikistan Karayolları teşkilatının organizasyonu, eğitim ve projelendirme program ve teçhizatı TİKA tarafından sağlanmıştır. TİKA'nın ekonomi ve ticaret bağlamında gerçekleştirdiği faaliyetlerinden biri de *Ticari Enformasyon Hizmeti Projesi*'dir. *Enformasyon Projesi* ile TİKA, Avrasya coğrafyasının ekonomik potansiyelini firma düzeyinde bilgilerle yayın ve elektronik ortamda Türkiye işverenlerine duyurmaktadır.

TİKA yukarıda özet bir şekilde anlatılmaya çalışan faaliyetlerinin birçoğunu görüldüğü gibi gerek yurtiçi gerekse yurtdışından geliştirdiği işbirlikleriyle gerçekleştirmektedir. Bu kapsamda TİKA, Türkiye'de çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarıyla (Tarım ve Köyşeri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Devlet İstatistik Enstitüsü, Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Merkez Bankası ve diğer bankalar vb.), üniversiteler ve bağlı araştırma merkezleri (Gazi Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi vb.), çeşitli vakıf, dernek, oda ve birliklerle birlikte çalışmaktadır. Faaliyetlerini yürüttüğü ülkelerin kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteleri, yerel yönetimleri, araştırma merkezleri ayrıca çeşitli yabancı ülkeler ajansın yurtdışı çalışma ortaktarıdır. Birleşmiş Milletler, OECD ise TİKA'nın işbirliği yaptığı uluslararası kuruluşlardır.

TİKA'nın vizyonu Türk dilinin konuşulduğu ülkeler, Türk ve akraba topluluklar başta olmak üzere komşu ülkelerle Türkiye arasında var olan ortak kültür unsurlarını geliştirmek ve bu ülkelerin dünya ile entegrasyonuna yardımcı olmak, yeni bağımsız cumhuriyetler ve kalkınmakta olan ülkelerde pazar ekonomisinin gerektirdiği kurumsal ve yasal altyapının oluşturulması ve gereksinim duyulan insan kaynaklarının geliştirilmesine ve Türk dünyası ile ortak fikir ve duygu gelişimine katkıda bulunan projeleri yürütmektir.

TİKA gerçekleştirdiği çalışmalarını ve etkinliklerini çeşitli yayınlar aracılığıyla ilgili çevrelere duyurmaktadır. Kurumun yayınları dört başlık altında toplanabilir;

Sürekli Yayınlar: Avrasya Dosyası, onbeş günde bir İngilizce ve Türkçe yayınlanır ve ücretsiz abonelik sistemi ile dağıtılır. Medya Gazetesi, 12 sayfa ve 10.000 adet basılır. Orta Asya Türk Cumhuriyetleri'nde dağıtılır. Avrasya Etüdler Dergisi, üç ayda bir Türkçe, İngilizce, Kazakça, Kırgızca, Türkmence, Özbekçe basılmaktadır ve akademik ağırlıktır.

Prestij yayınları: Orta Asya Mimarlık Mirasımızdan İzlenimler, Füzuli Albümü, MANAS-MAHAC (Kırgız Destanı), The Turks of Eurasia, Askar Akaev (The First President of the Kirghiz Republic), Nasreddin Hoca (Türkçe-Tatar Türkçesi/ Türkçe-Türkmen Türkçesi), Türkiye ve Tatar Türkçesiyle, Türkistanın Piri Hoca Ahmet Yesevi ve Külliyesi, Türkmenistan'ın Ekonomi Atlası, Geleneksel Kazak Halı Sanatı ve TİKA Aral Bölgesi El Halıcılığını Geliştirme Projesi, Moğolistan'daki Türk Anıtları Projesi Albümü kurumun prestij yayınlarına örneklerdir.

Ülke Raporları ve mevzuatları; bu kategoride yer alan yayınlar kurumun çalışmalarını yürüttüğü çeşitli ülkelerinin siyasi, ekonomik, toplumsal, coğrafi yapılarını incelemekte ve bilgiler vermekte ayrıca yine aynı ülkeler ile ilgili çeşitli mevzuatları tanıtmaktadır. Arnavutluk Ülke Raporu ve Mevzuatı, Bosna-Hersek Ülke Raporu, Kazakistan Ülke Raporu ve Mevzuatı, Kırgızistan Ülke Raporu ve Mevzuatı, Moldova Ülke Raporu ve Mevzuatı, Türkmenistan Ülke Raporu ve Mevzuatı, Bulgaristan Ülke Raporu yayınları bu kategoriye örnek olarak verilebilir. Ülke raporları, TİKA'nın ticari enformasyon sağlama çalışmaları kapsamında hazırladığı yayınlardır.

Kongre, konferans, seminer kitapları ve diğer yayınlar ise, TİKA'nın katıldığı veya düzenlediği çeşitli etkinliklerin kitaplarını ve bu kategoriye girmeyen diğer yayınlarını içermektedir. Örnek olarak Türkçe Konuşan Kafkasya ve İç Asya Ülkeleriyle Türkiye Arasında İletişimde İşbirliği Konferansı, Yeni Türk Cumhuriyetlerinin Dış Dünyaya Açılımı; Sorunlar ve Çözüm Yolları Konferansı, Kafkasya ve Orta Asya: Bağımsızlıktan Sonra Geçmiş ve Gelecek, Georgia a Short Foreign Investor's Guide; Cultural Heritage of Northern Cyprus; It's Protection and Preservation; Years of Establishment and Creation Bakü, Kırgızistan Karayolları Master Plan, Moğolistan'daki Türk Anıtları Projesi 2001 Yılı Çalışmaları, I.Avrasya Küçük ve Orta Ölçekli İşlemler Kongresi verilebilir.

İletişim

Akay Cad. No: 6 Küçükösar ANKARA

Tel: (312) 417 27 90

Faks: (312) 417 27 99

E-mail: tika@tika.gov.tr

Web: www.tika.gov.tr

Kaynaklar

www.tika.gov.tr

TİKA 2002, *Broşür*

"Türk Cumhuriyetlerinin Ekonomik Kalkınmalarında TİKA'nın Rolü", Dr. Öner Kahıncı, (www.foreigntrade.gov.tr/ead/DYDERGI/ocakossz2002/kahinc.htm)

www.denizli2000.com/bilgi/rehber.html

Dış Başında Türkiye, Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, 25.01.1999 (www.byeğin.gov.tr/YAYINLARIMIZ/DISBASIN/1999/01/25n01n99.HTM)

Türk Dünyası Bülteni, Sayı 2, Eylül 2002 (<http://www.tika.gov.tr/pdf/avdas/m2.pdf>)

www.tika.gov.tr/pdf/etud/etud20.pdf

Türk Standartları Enstitüsü Başkanlığı (TSE)

Turkish Standards Institution (TSI)

Türk Standartları Enstitüsü, her türlü madde ve mamuller ile usul ve hizmet standartlarını yapmak amacıyla 18.11.1960 tarih ve 132 sayılı kanunla kurulmuştur. Enstitü, tüzel kişiliğe sahip, özel hukuk hükümlerine göre yönetilen bir kamu kurumu olup, kısa adı ve markası TSE'dir. Bu marka çeşitli şekillerde gösterilir. Türk Standartları Enstitüsü'nün izni olmadan bu marka hiçbir şekil ve şart altında kullanılamaz. Yalnız Türk Standartları Enstitüsü tarafından kabul edilen standartlar Türk Standardı adını alır. Bu standartlar geçici olup, standardın ilgili olduğu bakanlığın onayı ile mecburi kılınabilir. Bir standardın mecburi kılınabilmesi için Türk Standardı olması şarttır. Zorunlu kılınan standartlar Resmi Gazete'de yayımlanır.

Yıllardır kalite konusunda gerek yurtiçinde gerekse yurtdışında yoğun çalışmalar yapan TSE, aynı zamanda Avrupa Kalite Teşkilatı (EQ) ve Milletlerarası Standartlar Teşkilatı'nın (ISO) yönetim kurullarında da yer alarak gerek Avrupa gerekse dünyada kalite politikalarının şekillenmesinde aktif bir rol almaktadır. Enstitü'nün 1990 yılından itibaren yürüttüğü Kalite Yönetimi Sistem Belgelendirme faaliyetleri Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) ve Hollanda Akreditasyon Konseyi (RvA) kuruluşları tarafından akredite edilmiştir.

Dünyadaki global yaklaşım çerçevesinde, özellikle Avrupa Birliği başta olmak üzere ürün ve hizmetlerin belgelendirilmesinde TSE uyum çalışmalarına ağırlık vermiş, belge ve sertifikaların uluslararası alanda karşılıklı tanınması sistemi olan IECEE-CB sistemine ve Avrupa ülkeleri bünyesinde belgelerin karşılıklı tanınması anlaşması çerçevesinde CCA'ya (Cenelec Certification Agreement - Cenelec Belgelendirme Anlaşması) kabloların belgelendirilmesi anlaşması HAR'a ve Avrupa Anahtar Markası olarak adlandırılan "KEY MARK" anlaşmasına üye olmuştur. Türkiye'de belgelendirme yapmaya yetkili ulusal bir kuruluş olarak kurulan Türk Standartları Enstitüsü (TSE) her türlü madde ve ürünlerin hizmet standartlarının saptanması amacıyla kurulmuştur.

20. Yüzyıl başlarından itibaren ekonomik ve sosyal hayatta standart ve standardizasyonun önem kazanması, ülkeleri, hazırlanan standartların uygulanması için çeşitli önlemler almaya yöneltmiştir. Gerek üretici ile doğrudan temas sağlanması, gerekse tüketici için teminat oluşturmaları açısından standardizasyon sistemlerinin kurulması, kısa vadede sonucu alınabilecek en etkili araç olarak görülmüştür. Bugün dünyanın pek çok ülkesinde ulusal standart örgütlerinin sorumluluğunda ve bünyesinde belgelendirme çalışmaları yapılmaktadır. TSE'de uluslararası gelişmelere koşut olarak Türkiye'nin üretim, ürün ve hizmet kalitesinin standardizasyonu ve belgelendirilmesini yapmayı hedeflemektedir.

Türk Standartları Enstitüsü'nün görevleri; her türlü standardı hazırlamak ve hazırlatmak, enstitü bünyesinde veya haricte hazırlanan standartları tertik etmek ve uygun bulduğu takdirde Türk Standartları olarak kabul etmek, kabul edilen standartları yayımlamak ve ihtiyari olarak uygulanmalarını teşvik etmek, mecburi olarak yürürlüğe konmalarında

yarar görülenleri ilgili bakanlığın onayına sunmak, kamu sektörü ve özel sektörün talebi üzerine standartları veya projelerini hazırlamak ve görüş bildirmek, standartlar konusunda her türlü bilimsel teknik incelemelerle araştırmalarda bulunmak, yabancı ülkelerdeki benzer çalışmaları takip etmek, uluslararası ve yabancı standart kurumları ile ilişkiler kurmak ve bunlarla işbirliği yapmak, üniversiteler ve diğer bilimsel ve teknik kurum ve kuruluşlarla işbirliği sağlamak, standardizasyon konularında yayım yapmak, ulusal ve uluslararası standartlardan arşivler oluşturmak ve ilgililerin yararlanmalarına sunmak, standartlarla ilgili araştırma yapmak ve ihtiyacı standartların uygulanmasını kontrol etmek için laboratuvarlar kurmak, kamu sektörü veya özel sektörün isteyeceği teknik çalışmaları yapmak ve rapor vermek, yurtdışı standart işlerini yerleştirmek ve geliştirmek için elemanlar yetiştirmek ve bu amaçla kurslar açmak ve seminerler düzenlemek, standartlara uygun ve kaliteli üretimi teşvik edecek çalışmalar yapmak ve bunlarla ilgili belgeleri düzenlemek, meteoroloji ve kalibrasyon ile ilgili araştırma ve geliştirme çalışmaları yapmak ve gerekli laboratuvarları kurmaktır. Türk Standartları Enstitüsü'nün bu görevlerinin öncelik esasına göre tanzimi Genel Kurul'da kararlaştırılır ve ilgililere duyurulur. TSE'nin esas çalışma konusu, üretimde, anlayışta, ölçme ve deneyde bir örneklik olan standardizasyonun sapranmasıdır.

Ürün belgelendirme konusunda, Türk Standartları Enstitüsü 1964 yılında uygulamaya koyduğu "Standartlara Uygunluk Belgelendirmesi (TSE Markasını Kullanma Hakkının verilmesi)" ile ürün belgelendirmesini başlatmıştır. Bu uygulama ile başlangıçta üreticilerde standartlara uygun ve kalite seviyesi yüksek mal üretme bilincini yerleştirilmesi, yaygınlaştırılması amaçlanmış, tüketicilerin can ve mal güvenliklerinin korunması sağlanmıştır.

TSE, kalite ve sistem belgelendirme konusundaki çalışmalarını dört ana başlıkta yürütmektedir; TS-EN-ISO 9000 Kalite Yönetim Sistemi, TS-EN-ISO 14000 Çevre Yönetim Sistemi, TS 13001 HACCP Yönetim Sistemi, TS 18001 OHSAS Yönetim Sistemi'dir. Bu konularda temel, dokümantasyon, iş tetkikçi yetiştirme eğitimleri ve istatistiksel proses kontrol eğitimi de düzenlenmektedir. Eğitim faaliyetleri yıllık programlanmakta ve talep edildiği takdirde kuruluş bünyesinde de eğitim düzenlenmektedir.

TSE, üretim yerlerinin, ürünlerin, hizmet yerlerinin, laboratuvarların, karayolu ile tehlikeli atık taşıyan araçların ve personelin belgelendirilmesi çalışmalarını sürdürmektedir. TSE Personel Belgelendirme çalışmaları kapsamındaki çalışmalarına Şubat 2001 tarihi itibarıyla başlamıştır. Avrupa Kalite Teşkilatı (ISO - European Organisation for Quality) Personel Belgelendirme Sistemi'ne göre, Uzman, Yönetici ve Tetkik Görevlisi Belgelendirmesi, Tahrifatlı Muayene Uzmanı Belgelendirmesi, Kaynakçı Belgelendirmesi, İnceleme Uzmanı Belgelendirmesi, Mesleki Uzmanlıklar Belgelendirmesi ve Eğitim olmak üzere altı ana başlıkta personel belgelendirme çalışmalarını sürdürmektedir.

Bu tarihten itibaren, Avrupa Kalite Teşkilatı'na Personel Belgelendirme alanında Ulusal Temsilci olarak akredite edilmek amacı ile başvuruda bulunulmuş, TS EN 45013 "Personel Belgelendirmesi Yapan Belgelendirme Kuruluşları İçin Genel Kriterler" standardı ve Avrupa Kalite Teşkilatı Personel Belgelendirme Şeması'ndaki tüm gerekleri karşılayan bir sistem oluşturulmuş; belgelendirme ve eğitim çalışmaları devam etmiş ve 15 Temmuz 2001 tarihi itibarı ile Avrupa Kalite Teşkilatı TSE'yi personel belgelendirme konusunda akredite etmiştir.

Böylece TSE Avrupa Kalite Teşkilatı'nda Türkiye'yi temsil eden tek "ulusal kuruluş" olmuştur. Avrupa Birliği'ne girme sürecinde olan Türkiye için, bu teşkilat tarafından belirlenen standartlara uyum sağlamak zorunluluğu ortamında Türkiye'nin prestijini artırmıştır. Böylece, TSE'ce belgelendirilen personel 34 ülkede ramınacaktır. TSE, kalite uzmanı, kalite sistemleri yöneticisi, kalite tetkik görevlisi, çevre sistemleri yöneticisi, çevre tetkik görevlisi, işçi sağlığı ve güvenliği yöneticisi, işçi sağlığı ve güvenliği tetkik görevlisi, toplam kalite yönetimi lideri, toplam kalite yönetimi tetkik görevlisi başlıklarında personel belgelendirmesi yapmaktadır.

Türk Standartları Enstitüsü'nün görevlerinden birisi; standartların uygulanması için laboratuvarlar kurmak, resmi ve özel sektörün talep edeceği teknik çalışmaları yapmaktır. Türk Standartları Enstitüsü laboratuvar faaliyetine kuruluşundan hemen sonra başlamıştır. Kuruluş yıllarında Ankara Merkez'den başlatılan laboratuvar hizmeti ile Türk Standartları'nun hazırlanması aşamasında, standartlarda yer alan muayene ve deney metodlarının uygulanabilirliği ve yeni metodların geliştirilmesi amaçlanmıştır. Daha sonra özellikle ürün belgelendirme çalışmalarının hız kazanması sebebiyle laboratuvar hizmetine olan yoğun talep üzerine, Enstitü'nün ülke düzeyinde örgütlenmesine paralel olarak bu hizmetin de yurt sathına yayılması hedeflenmiş, bazı bölge müdürlükleri ve temsilcilikleri bünyesinde mahallin sanayi potansiyeli dikkate alınarak yeni laboratuvarlar kurulmuştur. TSE'nin ticarete esas teşkil eden ölçü ve kontrol aletlerinin kalibrasyonları konusunda standartların belirlenmesi konusunda da yetkisi ve çalışmaları bulunmaktadır.

TSE'ye gelen tüketici şikayetleri belge kapsamı ve konularına göre değerlendirilmektedir. TSE ve TSEK belgeli ürünler ile ilgili şikayetler incelenerek malın tamiri, yenisi ile değiştirilmesi veya faturasında belirtilen miktar üzerinden paranın iadesi şeklinde değerlendirilmektedir. TSE'ce belgeli olmayan firmaların ürünleri için gelen şikayetler ise 4077 sayılı yasa gereği Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri'ne veya ilgili kuruluşlara aktarılmaktadır. Böylece tüketicilerin zaman kaybetmeden şikayetlerinin giderilmesi sağlanmaktadır. Ayrıca tüketicilere Enstitü'den belgeli ürünleri tercih etmelerinin kendilerine sağlayacağı faydalar konusunda da bilgiler verilmektedir.

TSE'ye gelen şikayetler istatistiki olarak değerlendirilmektedir. Değerlendirme sonuçları; standartlarda gerekli görülebilecek revizyon veya tadillerin yapılması için konu ile ilgili ihtisas kurullarına, ara kontrollerde gözönünde bulundurulması için belgelendirme birimlerine, kalite seviyesinin yükseltilmesi ve hatta israfın önlenmesi amacı ile, ilgili firmalara bildirilmekte ve şikayet konusu olan bazı ürünlerin üreticileri ile toplantılar yapılmaktadır.

Uzun dönemde tüketicinin korunmasında en ümit verici çözüm yolunun tüketicinin eğitimi olduğu, bilgilendirme ve koruma çabalarının toplum bireylerine "daha iyi bir tüketici" olma yollarının öğretilmesiyle sonuçlar vereceği gelişmiş ülkelerde kabul edilen bir görüştür. Türkiye'de tüketici eğitimine yönelik TSE, diğer tüketicilerin haklarına saygılı olan, topluma ve çevreye karşı duyarlı, sosyal sorunlarla ilgilenme istekliliği gösteren bilinçli tüketici tipinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması yönünde çalışmalar yapmaktadır. Tüketicileri bilinçlendirmek için yapılan çalışmalardan biri 1988 yılında tüketiciye değişik konularda bilgi vermek üzere yayınlanmaya başlanan TSE Tüketici Bülteni'dir. Bülten ücretsiz olarak, üretici firmalara, meslek kuruluşlarına, sendikalara, üniversitelere, ticaret ve meslek liselerine, belediyelere, valiliklere, kaymakamlıklara, özel idare ve yargı organlarına, kadın derneklerine, mahalli basına ve abone olan tüketicilere gönderilmektedir. Tüketicileri eğitmek için, çeşitli okul, belediye, özel yurtlar, üniversiteler vb. yerlerde, TSE'nin faaliyetleri, standart, kalite ve tüketici konularında konuşma ve görüşmeler yapılmıştır.

TSE uluslararası düzeyde, Uluslararası Metroloji Enstitüsü, Uluslararası Standardizasyon Örgütü, Avrupa Kalite Örgütü, Avrupa Standardizasyon Komitesi, Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi, Bölgelerarası Standardizasyon Birliği, Azerbaycan Standardizasyon, Metroloji ve Patent Kurumu ile ulusal düzeyde ise Türk Akreditasyon Kurumu, Türk Patent Kurumu, Devlet İstatistik Enstitüsü, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme Başkanlığı (KOSGEB), Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve üniversitelerle işbirliği yapmaktadır.

TSE tarafından yapılan belgelendirme faaliyetleri çeşitli antlaşmalar ile yakın işbirliği içinde bulunan ülkelere kolaylıkla ürün satmak isteyen yabancı firmaların da ilgisini çekmektedir. Bugüne kadar, Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Cezayir, Çin, Danimarka, Fransa, Finlandiya, Güney Kore, Hindistan, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Japonya, Macaristan, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya, Singapur, Sri Lanka, Suudi Arabistan, Taiwan, Tayland, Endonezya, Malezya, Slovenya, Brezilya, Bosna Hersek, Yunanistan ve daha birçok ülkede faaliyet gösteren firmalarla sözleşme imzalanmıştır.

İletişim

Necatibey Caddesi No:112 Bakanlıklar 06100 ANKARA
Tel: (312) 419 32 26
Faks: (312) 417 55 83
Web: www.tse.org.tr

Kaynaklar

Sistem Dokümanları (El Kitabı-Prosedürler)
CE İşareti ve Türk Standartları Enstitüsü
TSE Çocuk Dergisi (aylık olarak yayınlanmaktadır)
TSE Standard Dergisi (aylık olarak yayınlanmaktadır)
Standartlar hakkında yayınlanmış broşürler
TSE Tüketici Bülteni

Türk Patent Enstitüsü Turkish Patent Institute

Türkiye'de sınai mülkiyet haklarına ilişkin ilk uygulamalar, kısacası ilk marka ve patent yasalarının varlığı Osmanlı dönemine uzanmaktadır. Nitekim sınai haklarla ilgili ilk yasal düzenlemelerden olan Alamet-i Parika Nizamnamesi 1871, İhıra Beratı Kanunu ise 1874 tarihli olup bu düzenlemeler tüm dünyada bu alandaki ilk düzenlemeler olması nedeniyle dikkat çekicidir.

Bu gelişmeler Cumhuriyet döneminde de devam etmiş ve 1925 yılında "Sınai Mülkiyetin Korunması için Uluslararası Bir Birlik Oluşturulması Hakkındaki Paris Sözleşmesi"ne katılım sağlanmıştır. 1965 yılında uygulamaya konulan yeni marka kanunu ile marka mevzuatı önemli ölçüde değiştirilmiştir. Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı Kuruluş Anlaşması'na Türkiye'nin katılımı 1976 yılında gerçekleşmiştir. Patent İşbirliği Anlaşması 1996 yılında, Markaların Uluslararası Tercihine İlişkin Madrid Anlaşması ve ek protokolleri ülkemizde 1996 yılında kabul edilmiştir. Avrupa Patent Sözleşmesi'ne 2000 yılında katılım sağlanmıştır. Türkiye 1 Ocak 1995 tarihinden itibaren Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşması ve eki Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması'na taraf olmuştur.

Ülkemizde sınai mülkiyet haklarına dair işlemler 24 Haziran 1994 tarihine kadar Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde hizmet veren Sınai Mülkiyet Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmüştür. Bu tarihte Gümrük Birliği ile ilgili taahhütler doğrultusunda Türk Patent Enstitüsü kurulmuştur. Böylece dünyadaki uygulamalara koştur olarak, özerk yapıdaki bir patent kuruluşunun kurulması çalışmalarında ivme kazanılmıştır. Gümrük Birliği ile ilgili taahhütler çerçevesinde hazırlanarak yürürlüğe giren patent, marka ve endüstriyel tasarımlardan oluşan yeni sınai mülkiyet mevzuatının temel özelliği; uluslararası standartlara uygun olarak hazırlanması, yapılan her işlemin yayınlanması, işlemlerde şeffaflığın esas olması ve sanayicinin kendi kendini denetlemesinin olası olmasıdır. 2000 yılında hem Topluluk Marka ve Tasarım Ofisi ile bir işbirliği anlaşması imzalayan hem de Avrupa Patent Enstitüsü'ne 20. üye olarak kabul edilen Türk Patent Enstitüsü bugün kendi uğraşı alanında bir Avrupa Birliği kurumudur. Yeni kadroları ve personel alımını olanaklı kılan Türk Patent Enstitüsü Kanunu 2003 yılında revize edilmiştir. Enstitü, Türkiye'de sınai mülkiyet haklarının yönetimi için kurulmuş idari ve mali özerkliğe sahip Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na bağlı bir kamu kuruluşudur.

Enstitü; Türkiye'nin teknolojik ilerlemesine katkıda bulunmak, ülke içinde serbest rekabet ortamını oluşturmak ve araştırma geliştirme faaliyetlerinin gelişmesini sağlamak üzere, çeşitli kanunlarla düzenlenmiş olan patent ve markalar ile diğer kanunlarla düzenlenen sınai mülkiyet haklarının tesisi, bu konudaki korumanın sağlanması ve sınai mülkiyet haklarına ilişkin yurtiçi ve yurtdışında varolan bilgi ve dokümantasyonun kamunun istifadesine sunulabilmesi amacıyla kurulmuştur. Enstitü, sanayinin gelişiminde teknolojik gelişime katkıda bulunmak üzere, Türkiye sanayi ve ticari kesimlerinin uluslararası rekabet güçleri ile yeni buluşlarını; sınai mülkiyet haklarının en iyi şekilde oluşturulması ve korunmasıyla teşvik ve geliştirilmesini hedeflemektedir.

Enstitü'nün görevleri arasında; kanunlarla koruma altına alınmış sınai mülkiyet haklarının tescilini ve bu hakların korunması ile ilgili işlemleri yapmak, lisans işlemlerinde arabuluculuk faaliyetlerinde bulunmak ve mahkemelerde bilirkişilik yapmak, lisans ve devir anlaşmalarını tescil etmek, buluşların kullanımını takip etmek, yeni teknolojilerin değerlendirilmesi ile teknoloji transferinin yönlendirilmesi ve arşivlenmesi işlemlerini yapmak, yurtdışında benzer kuruluşlar ve uluslararası kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak ve Türkiye'yi temsil etmek, sınai mülkiyet hakları ile ilgili uluslararası anlaşmaların hazırlanmasına ülke çıkarlarını koruyarak katkıda bulunmak ve bu anlaşmaların Türkiye'de uygulanmasını sağlamak, yurtiçi ve yurtdışında teknoloji ve araştırma-geliştirme ile ilgili kurum ve kuruluşlarla ve bilgi bankalarıyla işbirliği yapmak, dokümantasyon merkezleri kurmak, bu bilgileri kamunun yararlanmasına sunmak, sınai mülkiyet hakları ile ilgili olarak çeşitli yayınlar yapmak ve Türk Sınai Mülkiyet Gazetesi'ni periyodik olarak yayınlamak, sınai mülkiyet hakları konularında yurtdışında kişi ve kuruluşların bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi için çalışmalar yapmak yer almaktadır. Enstitü'nün ana hizmet birimleri arasında; Patent Dairesi Başkanlığı, Markalar Dairesi Başkanlığı, Endüstriyel Tasarımlar Dairesi Başkanlığı ve Uluslararası İlişkiler Dairesi Başkanlığı bulunmaktadır.

Türk Patent Enstitüsü, sınai mülkiyet konusunda kamunun bilgilendirilmesi, bilgilendirilmesi ve sanayicilerin ulusal ve uluslararası bazda rekabet gücü kazanması; araştırma ve geliştirme faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşların akademisyen ve öğrencilerin, buluş sahiplerinin desteklenmesi ve son olarak da Türkiye'nin teknoloji üreten bir ülke olması amacıyla yayınlar, seminerler konferanslar, markalar ve patentler için ön araştırma hizmetleri ve dokümantasyon merkezleri başlıkları altında faaliyet göstermektedir.

Enstitü tarafından, patentler ve faydalı modeller ile patent ve faydalı tescil başvurularının ilgili mevzuat hükümlerine göre kayıt, dosyalama, araştırma, inceleme, değerlendirme, lisans ve devir gibi değişiklik işlemleri, ilan, tasnif ve sicil işlemleri gerçekleştirilmektedir. Enstitü, 2003 yılında 1067 patent, 720 faydalı model koruma altına almıştır. 21,368 markanın tescilini yapmış ve markalar konusunda 5.916 sözcüğün benzerlik, 969 yararlı modelin de araştırması yapılmıştır.

Enstitü'de patentlerle ilgili bilgi ve görüntülerin kayıtlı olduğu veri tabanlarına da çevrim-içi veya çevrimdışı erişim olanaklarının sağlanmasıyla, gerekli araştırmalar artık daha kısa sürede ve daha verimli olarak yapılabilmektedir.

1879 yılından 2002 sonuna kadar tescil edilmiş 37757 tescilli patent-faydalı model belgesinden son 20 yıl içinde koruma altına alınmış olanlara ait bibliyografik bilgiler (Uluslararası Patent Sınıflandırması (IPC) kodu, patent numarası ve tarihi, dosya numarası, korumanın başlangıç tarihi ve süresi, başvuru sahibi ve adresi, özet vb.) PATARA isimli veri tabanına aktarılmış olup, bu bilgilere bilgisayar yardımıyla erişim olmaktadır. Patent İşbirliği Anlaşması (PCT) anlaşmasıyla 1983-1989 yılları arasında yapılan patent başvurularına ait bilgi ve görüntüleri içeren mikrofilm ve 1970 yılı ve 16950 numaralı patent dokümanından itibaren toplam 5322 Türk patent dokümanı mikrofilm üzerine kaydedilmiştir.

Enstitü'de, yurtdışındaki patentlere ait CD-ROM'larda patent numarası, patent sahibinin adı, adresi, patentin ünvanı, patent konusunun uluslararası kodu (IPC), başvuru tarihi, koruma süresi, özet gibi bibliyografik bilgilerin yanı sıra, dokümanın tarifname, talep(ler) ve varsa teknik resimleri de içeren orijinal görüntüleri bulunmaktadır. Gereksinimlere göre araştırma yapıldıktan

sonra, istendiği takdirde yazıcıdan doküman veya bibliyografik bilgilerin çıktıları alınabilmektedir. Enstitü'de bulunan CD-ROM'lar arasında; Avrupa Patent Ofisi Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmeti hakkı sağlanan veri tabanları, Avrupa Patent Ofisi'nin sağladığı veri tabanları ve Japon Patent Ofisi'nden sağlanan veri tabanı bulunmaktadır.

Sınai mülkiyet altyapısını güçlendirmek amacıyla Dünya Bankası'nca finanse edilen Endüstriyel Teknoloji Projesi kapsamında, projenin büyük bölümünü içeren kampüs binasının inşaatı 2003 yılında tamamlanmış ve Mayıs 2004'te hizmete açılmıştır. Projenin toplam bütçesi 19,3 milyon ABD doları olup, bunun 4,3 milyon doları öz kaynak 15 milyon doları ise kredi ile gerçekleştirilmiştir. Proje uygulama planında, kurumsal gelişme dört ana başlıkta ele alınmıştır: eğitim, teknik danışmanlık, mal alımı ve sınai mülkiyet kampüsü inşaatı. Teknik danışmanlık başlığı altında Enstitü özel yazılım ve bilgi teknolojileri güvenlik sistemi de yer almaktadır.

Enstitü'nün 10. Kuruluş Yıldönümü Erkinlikleri çerçevesinde, Temmuz 2004'de "*Sınai Mülkiyet Hakları ve Ekonomik Gelişme*" konulu Uluslararası Sempozyum düzenlenmiştir. Nisan 2004'te Dünya Fikri Mülkiyet Günü nedeniyle "*Fikri ve Sınai Haklar*" konulu sempozyum düzenlenmiştir.

TPE etkinlikleri kapsamında 2004 yılında Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme İdaresi Başkanlığı Ankara Laboratuvar Müdürlüğü'nde "*Sınai Mülkiyet Hakları; Patent, Marka, Endüstriyel Tasarım*" konulu bir eğitim düzenlemiştir.

TPE Bilgi ve Doküman Birimleri, Yıldız Teknik Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi'nde bulunmaktadır. Enstitü'nün ilişkili olduğu başlıca ulusal ve uluslararası kuruluşlar arasında; Dünya Ticaret Örgütü, Avrupa Patent Enstitüsü, Avrupa Birliği, OECD, Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı, üniversiteler, kamu kuruluşları, TOBB ve TÜBİTAK yer almaktadır.

Teknoloji yoğun yapıya geçişin hızla tamamlanarak, sınai mülkiyet haklarının temini ve korunması ile ilgili işlem ve uygulamalarda azami şeffaflığa, müşteri odaklı hizmet anlayışına ve dünya çapında yüksek kalite standartlarına ulaşılması; toplumun, sanayicinin ve diğer ilgili kesimlerin bilinçlendirilmesi, eğitimi ve yönlendirilmesinde aktif rol alınması ve öncülük edilmesi Enstitü'nün vizyonudur.

Enstitü'nün üç ayda bir yayınladığı bir bülteni ve ayda bir yayınladığı Türk Sınai Mülkiyet Gazetesi ile birlikte her yıl yayınladığı faaliyet raporları, bir de Başvuru Kılavuzu bulunmaktadır. Ayrıca, Enstitü'nün kurumu ve çalışmalarını tanıtan broşürleri de mevcuttur.

İletişim

Necatibey Cad. No: 49 Kızılay 06440 Ankara
Tel: (312) 232 54 25
Faks: (312) 232 54 37
E-mail: info@turkpatent.gov.tr
Web: www.turkpatent.gov.tr

Kaynaklar

Türk Patent Enstitüsü Bülteni
Türk Patent Enstitüsü Yıllık Faaliyet Raporu 2001, 2002, 2003
Başvuru Kılavuzu
www.turkpatent.gov.tr

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü (İŞKUR)

İş ve İşçi Bulma Kurumu 1946 yılında kurulmuştur. Ancak, gerek ekonomik ve teknolojik alanda meydana gelen değişimler, gerekse bunlara paralel olarak yaşanan işgücü piyasasındaki gelişmeler, bu alana müdahale olarak ve yöntemlerinin de aynı oranda ve hızla gelişmesini zorunlu kılmıştır. Ancak, Kurum gelişmeleri izlemek ve müdahale etmekten uzak kalmıştır. Bunların yanı sıra, 1999 yılında işsizlik sigortasının yasalaşması ile de önemli ve kapsamlı görevler üstlenmiştir. Sonuçta, bu gelişimleri izleyebilmek ve işsizlik sigortasını etkin bir şekilde yürütmek için güçlü bir iş kurumunun varlığına gereksinim duyulmuş ve 4 Ekim 2000 tarihinde yayımlanan 617 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile İş ve İşçi Bulma Kurumu kapatılarak, Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)'na dönüştürülmüştür. Söz konusu Kararname ile Kurum'un görev alanı genişletilerek, klasik iş ve işçi bulma hizmetlerinin yanı sıra istihdamı korumak, geliştirmek ve işsizliği azaltmak için aktif işgücü politikalarını uygulayabilecek bir yapıya kavuşturulmuştur.

Sosyal tarafların çoğunlukta olduğu, kamu ve üniversite temsilcilerinin de yer aldığı bir Genel Kurul, Kurum'un, en yüksek yönetim, karar, yetki ve sorumluluk taşıyan organı olarak, işçi ve işveren temsilcilerinin de içinde bulunduğu Yönetim Kurulu, illerde bölgesel kalkınmada yerel inisiyatifli geliştiren ve yerel istihdam politikalarını belirleyecek İl İstihdam Kurulları oluşturulmuştur. Yurtiçi iş ve işçi bulma faaliyetlerinde bulunmak üzere özel istihdam bürolarına izin verilerek Kurum'un bu alandaki tekeli kaldırılmıştır.

Öte yandan, 48 yıldır Türkiye gündeminde bulunmasına rağmen, ancak 1999 yılında yasalaşan "işsizlik sigortası", 01.06.2000 tarihinde yürürlüğe girmiş ve bu tarih itibarıyla prim kesintisi başlamıştır. Primlerin toplandığı fonun yönetimi amacıyla sosyal tarafların da yer aldığı İşsizlik Sigortası Fonu Yönetim Kurulu oluşturulmuş, hizmetin gerektirdiği çalışmaları yürütmek amacıyla da İşsizlik Sigortası Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. Sigortalı işsizlere 2002 Mart ayından itibaren işsizlik ödeneği verilmeye, hastalık ve analık sigortası primleri ödenmeye, yeni bir iş bulma, meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi hizmetleri sağlanmaya başlanmıştır. Ayrıca, kamu kurum ve kuruluşlarında işe yerleştirme ve işe alınmada objektif ölçütlerin uygulanarak fırsat eşitliğinin sağlanması için, Kurum koordinatörlüğünde 1 Ekim 2000 tarihinde ilk merkezi Daimi İşçi Sınavı (DİS) yapılmıştır. Alınan taleplere uygun olarak sınav başarı sırasına göre işe yerleştirme çalışmaları sürdürülmektedir.

Türkiye İş Kurumu'nun amacı, istihdamın korunması, geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve işsizliğin önlenmesi faaliyetlerine yardımcı olmak ve işsizlik sigortası hizmetlerini sunmaktır. Kurumun hedefi, Türkiye'nin sosyo-ekonomik gerçeklerine uygun olarak ulusal istihdam politikalarının düzenlenmesi ve geliştirilmesidir.

Kurumun görevleri arasında; ulusal istihdam politikasının oluşturulmasına ve istihdamın korunmasına, geliştirilmesine ve işsizliğin önlenmesi faaliyetlerine yardımcı olmak, işsizlik sigortası işlemlerini yürütmek; işgücü piyasası verilerini, yerel ve ulusal bazda derlemek, analiz etmek,

yorumlamak ve yayınlamak, İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu'nu oluşturmak ve Kurul çalışmalarını koordine etmek, İşgücü arz ve talebinin belirlenmesine yönelik işgücü ihtiyaç analizlerini yapmak, iş ve meslek analizleri yapmak, iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri yapmak, işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmaya yönelik işgücü yetiştirme, mesleki eğitim ve işgücü uyum programları geliştirmek ve uygulamak, istihdamdaki işgücüne eğitim seminerleri düzenlemek, işçi isteme ve iş aramanın düzene bağlanmasına ilişkin çalışmalar yapmak, işgücünün yurtiçinde ve yurtdışında uygun oldukları işlere yerleştirilmelerine ve çeşitli işler için uygun işgücü bulunmasına ve yurtdışı hizmet akıdelerinin yapılmasına aracılık etmek, istihdamında güçlük çekilen işgücü ile işyerlerinin yasal olarak çalıştırmak zorunda oldukları işgücünün istihdamlarına katkıda bulunmak, özel istihdam bürolarına ilişkin Kurum'a verilen görevleri yerine getirmek, işverenlerin yurtdışında kendi iş ve faaliyetlerinde çalıştıracağı işçileri temin etmesi ile tarım işlerinde ücretli iş ve işçi bulma aracılığına izin verilmesi ve kaldırılmasına ilişkin işlemleri yapmak; gerektiğinde Kurum faaliyet alanı ile ilgili ihalelere katılmak suretiyle, yurtiçinde veya uluslararası düzeyde kurum ve kuruluşlara eğitim ve danışmanlık hizmeti vermek; Avrupa Birliği ve uluslararası kuruluşların işgücü, istihdam ve çalışma hayatına ilişkin olarak aldıkları kararları izlemek, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin taraf olduğu Kurum'un görev alanına giren illi ve çok taraflı anlaşma, sözleşme ve tavsiye kararlarını uygulamak bulunmaktadır.

Yurtiçi istihdamı, yurtdışı istihdam, özel istihdam büroları, insan gücü planlaması, istihdam ve işgücü talepleri gibi başlıklarda istihdam hizmetleri veren İŞ-KUR'un dört temel fonksiyonu vardır; iş ve işçi bulmaya aracılık, işgücü piyasası bilgilerinin sağlanması, aktif işgücü programlarının uygulanması ve işsizlik sigortasıdır. Bu fonksiyonlar içinde işgücü piyasasına ilişkin verilerin derlenmesi, değerlendirilmesi ve kullanıcılara sunumu son yıllarda özellikle gelişmiş ülke istihdam kurumlarının faaliyetlerinin yoğunlaştığı bir fonksiyon olarak öne çıkmıştır.

İŞ-KUR, işgücü piyasası bilgi hizmetleri başlığı altında istatistiksel çalışmalar yapmakta, aylık istatistik bülteni yayınlamakta ve aylık işgücü çizelgeleri ve bunları kullanarak istihdam durum raporları hazırlamaktadır. Mesleki araştırma geliştirme kapsamında ise, iş ve meslek analizleri yapmakta ve işgücüne meslekleri ve çalışma alanlarını tanıtmaktadır. Ayrıca bu konuda yayınlanan ve halen genişletilme çalışmaları sürdürülen Türk Meslekler Sözlüğü'nde de meslekler tanıtılmaktadır. İŞ-KUR'un bu konudaki önemli çalışmalarından biri meslek standartlarının saptanarak yayınlanması olmuştur. Ayrıca bu alanda Ulusal Meslek Standartları Kanun Tasarısı (Taslak) hazırlanmıştır.

Kurum tarafından, iş ve meslek danışmanlığı yapılmakta ve iş arayanlara yönelik olarak iş arama teknikleri, iş aramaya başlarken ve etkileyici iş görüşmesi başlıklarında bilgilendirici dokümanlar hazırlayarak gereksinim sahiplerine sunulmaktadır. İşgücü yetiştirme faaliyetleri kapsamında İŞ-KUR, istihdamın artırılması, işgücü piyasasının nitelikli işgücü ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla, aktif işgücü programları çerçevesinde çeşitli kurslar düzenlenmektedir.

İstihdam Garantili İşgücü Yetiştirme Kursları: Kurum'a kayıtlı herhangi bir mesleği ya da iş piyasasında geçerli bir mesleği olmayan işsizlerin, işgücü piyasasının gereksinim duyduğu mesleklerde yetiştirilerek istihdam edilmelerini amaçlayan kurslardır.

Kendi İşini Kurmak İsteyenlere Yönelik Meslek Edindirme Kursları: Kurum'a kayıtlı işsizlerden herhangi bir mesleki bilgi ve becerisi bulunmayanların kendilerine gelir getirici bir faaliyette bulunmalarını sağlamak amacıyla düzenlenen meslek edindirme kurslarıdır. Bu kurslar daha çok yörelin özellikleri dikkate alınarak planlanmaktadır.

Meslek Geliştirme Kursları: Kurum'da meslekli olarak kaydı bulunan ve mesleki niteliğini geliştirmek isteyen işsizlerin niteliklerini işgücü piyasasının gereklerine göre yükseltmek ve bu suretle istihdamlarını sağlamayı amaçlayan kurslardır.

Engellilere Yönelik Meslek Geliştirme Kursları: Kurum herhangi bir mesleği olmayan engellilere ilgi, gereksinim ve yeteneklerine uygun mesleklerde bilgi ve beceri kazandırmak ve bu suretle onları istihdama hazırlamak üzere işgücü yetiştirme kursları düzenlemektedir.

İş Kurma (Girişimcilik) Eğitimi ve İş Kurma Danışmanlık Hizmeti: Kurum tarafından kendi işini kurmak isteyen işsizler için düzenlenen kurslardan mezun olanlar ile söz konusu kurslara katılmamakla birlikte kuracağı iş ile ilgili mesleki bilgi ve deneyimi olan işsizlere girişimcilik eğitimi ve danışmanlığı hizmetinin verilmesi amaçlanmaktadır.

Toplum Yararına Çalışma Programı (TYÇP): Özelleştirme ve ekonomik reform programları sebebiyle işlerinden çıkarılan işçilerle kapsama dahil ikincil işsizlerden kültürel mirasın, çevrenin ve kamusal alt yapının korunması, sosyal yardımlaşma vb. alanlarda çalışmak isteyenlere yardımcı bulunmayı amaçlamaktadır. Bu program katılımcılara geçici iş olanakları sağlayarak onları belli bir süre için maddi olarak desteklemekte ve ayrıca katılımcılar bu sayede çalışma ortamına alışıarak iş tecrübesi ve iş disiplini edinmektedirler. Bu çerçevede sunulan hizmet konuları, çevre temizliği, kamusal altyapının yenilenmesi (bayındırlık hizmetleri), eğitim, sağlık ve sosyal alanlara katkı sağlanması (örneğin; okullar, hastaneler, huzarevleri gibi yerlerde yapılacak hizmetler vb.), restorasyon, kültürel mirasın korunması, ağaçlandırma, park düzenlenmesi, vadi ıslahı, erozyon engelleme çalışmaları, yol, su şebekeleri onarımı ve yapımı, afetler sonrası yapılan her türlü hizmetler TYÇP konularını oluşturmaktadır. Benzer amaçlı konular olmak kaydıyla, yukarıda belirtilen alanlar dışında da projeler oluşturulabilmektedir.

2003 yılında kamu, özel kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği sonucunda; vasıfsız işgücünün işgücü piyasasında geçerli olan bir meslekte yetiştirilerek istihdamlarının sağlanması amacıyla konfeksiyon, halı-kilim dokuyuculuğu, bilgisayar operatörlü, el sanatları, alün gümüş işleme, sayacılık, açıcı, mobilyacılık, trikotaj, kasiyer vb. gibi çeşitli mesleklerde 93 işgücü yetiştirme kursu düzenlenmiş ve bu kurslara 798 erkek 683 kadın olmak üzere 1481 kişi katılmıştır. İstihdam garantili olarak 22 işgücü yetiştirme kursu düzenlenmiş, bu kurslara 237 kadın ve 137 erkek olmak üzere toplam 374 kişi katılmıştır. Kendi işini kuracaklara yönelik 19 işgücü yetiştirme kursu düzenlenmiş, bu kurslara 276 kadın ve 75 erkek olmak üzere toplam 351 kişi katılmıştır. İşgücü piyasasına girişte zorluklarla karşılaşan engellilere yönelik eğitim, rehabilitasyon ve rehberlik hizmetleri geliştirilerek, engellilerin kendi işlerini kurmalarını, bir meslekte bilgi ve beceri kazanmalarını ve böylece daha kolay iş kurmalarını sağlamak amacıyla kamu ve özel kuruluşlarla işbirliği yapılarak yıl içinde değişik mesleklerde 20 kurs düzenlenmiş olup, bu kurslara 90 kadın ve 141 erkek olmak üzere toplam 231 kişi katılmıştır.

Ankara Mesleki Rehabilitasyon Merkezi'nde trikotaj, hazır giyim ve bilgisayarlı büro yönetimi (iki kurs) mesleklerinde altı ay süreli, 48 engelli kişinin katıldığı dört işgücü yetiştirme kursu düzenlenmiştir. Adalet Bakanlığı ve sivil toplum kuruluşlarıyla yapılan işbirliği sonucu cezaevlerinde bulunan ve tahliyelerine bir yıldan az kalan 358 hükümlünün katıldığı 23 işgücü yetiştirme kursu düzenlenmiştir. İşsizlik Sigortası kapsamında işsizlik ödeneği almaya hak kazanan işsizlerin mesleklerine uygun ve son yaptıkları işin ücret ve çalışma koşullarına yakın bir işe yerleştirilmeyen sigortalı işsizlerin, işgücü piyasasının gereksinim duyduğu mesleklerde yetiştirilerek işe yerleştirilmelerini veya kendi işlerini kurmalarını sağlanması amacıyla meslek

geliştirme, değiştirme ve edindirme eğitimleri Nisan 2002'den itibaren başlatılmıştır. İşsizlik ödeneği almaya hak kazanan işsizlere yönelik olarak 130 erkek 37 kadın toplam 167 işsizın katıldığı ikinci uygulama yılıdır. *Sosyal DesteK Projesi* (ÖSDP) kapsamındaki ilk proje uygulaması 2002 yılında başlatılmış olup, 2002 yılında düzenlenen 46 programa 2462 kursiyer, 2003 yılında ise 334 programa 12558 kursiyer katılmıştır.

Marmara ve Düzce depremlerine yönelik toplum yararına çalışma programları kapsamında depremde zarar gören vatandaşların istihdamlarını amaçlayan 140 proje uygulanmıştır. Bolu'da 180, Düzce'de 678, Sakarya'da 1138, Kocaeli'nde 1704 ve Yalova'da 905 olmak üzere toplam 4605 depremzede geçici olarak istihdam edilmiştir. Dünya Bankası ile yapılan anlaşma çerçevesinde anılan program 17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 tarihlerinde yaşanan depremde yoğun şekilde etkilenmiş olan beş ilde (Sakarya, Bolu, Düzce, Yalova ve Kocaeli) uygulanmıştır.

Kalkınmada öncelikli illerden Ordu, Mardin ve Erzurum'da 85 kişinin katıldığı üç TYÇP uygulanmıştır. TYÇP'ler 2002 yılından itibaren *Öselleştirme Sosyal Destek Projesi* kapsamında sürdürülmektedir. Bu bağlamda; 2002-2004 döneminde Hatay, Kayseri, Şırnak, Adıyaman, Kırşehir, Tunceli, Bingöl, Van, Çankırı, Kastamonu, Erzincan, Elazığ, Mardin, Samsun, Bolu, Ardahan ve Kars illerinde 499 kişinin katıldığı 37 TYÇP düzenlenmiştir.

Mesleki iyileştirme etkinlikleri, herhangi bir mesleği olmayan engellilere ilgi, gereksinim ve yeteneklerine uygun mesleklerde bilgi ve beceri kazandırmak ve bu suretle istihdama hazırlamayı amaçlamaktadır. İŞ-KUR Ankara Mesleki Rehabilitasyon Merkezi'nde engellilere yönelik en fazla altı ay süreli çeşitli mesleklerde kurslar düzenlenmektedir. Bu kurslara katılan engellilerin yetenek, beceri ve fiziksel fonksiyonlarını iyileştirici, işin gerektirdiği aktivitelerini geliştirici ve çalışma performanslarını artırıcı eğitim programları Hacettepe Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu uzmanlarıca uygulanmaktadır. Diğer taraftan ülke düzeyinde engellilere mesleki nitelik kazandırılarak işe yerleştirilmelerini veya bağımsız çalışmalarını sağlamak amacıyla da mesleki eğitim kursları düzenlenmektedir. Bu bağlamda 1978-2003 yılları arasında 6402 engellinin katıldığı 465 kurs düzenlenmiştir.

İŞ-KUR'un gerçekleştirdiği çalışmalardan biri de çalışan işgücüne yönelik işletmelerde eğitim seminerleridir. Bu çalışmalarda, işgücünün işletme ve verimlilik kültürü ile kalite ve iş güvenliği bilinci artırılarak yüksek performansa ulaşmasına katkı sağlanmakta, ayrıca ilk ve orta kademe yöneticilerine de yöneticilik ve eğiticiilik niteliklerinin geliştirilmesine yönelik eğitimler verilmektedir.

İşletmelerde eğitim seminerleri sekiz grupta gerçekleştirilmektedir:

İşçi Geliştirme Semineri: İlk kademe yöneticilerinin altında çalışanların işletme kültürünü artırarak disiplin içinde verimli, kaliteli, güvenli ve kolay iş yapmalarına, işyerlerinde kendileri düzeyinde çıkabilecek sorunların çözülmesine katkı sağlamak amacı ile yürütülmektedir.

İlk Kademe Yöneticilik Semineri: İşyerlerinde genellikle yönetim kademesinin ilk basamağını oluşturan ilk kademe yöneticilerinin işçi geliştirme seminerinde kazandırılan nitelikler yanında yöneticilik ve eğiticiilik niteliklerini geliştirerek, işyerlerinde ortaya çıkabilecek sorunlara kendi yetkileri çerçevesinde çözümler üretmelerine katkı sağlamak amacı ile yürütülmektedir.

Orta Kademe Yöneticilik Semineri: İşyerlerinde orta kademe yöneticisi olarak görev yapan katılımcıların, ilk kademe yöneticilik seminerine göre daha ayrıntılı olarak yöneticilik ve eğitimsel niteliklerinin geliştirilmesine katkı sağlamak amacı ile yürütülmektedir.

Zaman Yönetimi Semineri: Katılımcıları çalışma yaşamında etkili zaman kullanımının önemi ve gereği konusunda bilinçlendirerek, zamanı amaçsız ve başkaları tarafından kontrol edilmekten çıkarıp, amaçlı bir biçimde kendi kontrolleri altına almalarını sağlamak amacı ile yürütülmektedir.

Toplam Kalite Yönetimi Semineri: Katılımcıları, işyerlerinde toplam kalite yönetimi kültürünün oluşması ve yerleşmesi doğrultusunda bilinçlendirmek amaçlanmaktadır.

İnsan İlişkileri ve Stres Semineri: Katılımcıları, işyerlerinin temel hedefleri olan verimliliği artırmak ve kaliteyi yükseltmek için çalışanlar arasındaki ilişkileri geliştirme, olumsuz çevre faktörlerinin kişiler üzerindeki negatif etkilerini ortadan kaldırabilme veya bunlarla başa çıkabilme konusunda bilinçlendirmektedir.

İnsan İlişkileri ve İletişim Semineri: Katılımcıları, işyerinde dayanışmayı ve ekip ruhunu geliştirerek, bireyler ve birimler arasında etkili iletişimin yerleşmesini sağlamak için gereken yöntemler konusunda bilgilendirmektedir.

İş Sağlığı ve Güvenliği Semineri: Katılımcıları, işyerinde daha sağlıklı daha güvenli çalışmalar için iş güvenliği kuralları ve kazalardan korunma konusunda bilinçlendirmektedir.

Kurum, yurtdışındaki işçilerin yurtdışı ve yurtdışındaki sorunları kesin dönüşlerinin ardından yaşanan uyum sorunları konusunda danışmanlık ve eğitim gibi alanlarda hizmet vermektedir.

Aktif İlgücü Programları Projesi: Yeni Fırsatlar Programı: Yerel düzeyde belirlenmiş ihtiyaçlar doğrultusunda mesleki eğitim ve diğer istihdam tedbirleri acağı ile kişilerin istihdam edilebilirliklerini artıracak; değişik eğitim türlerinin tasarlanmasını, yürütülmesini ve yeniden eğitim olanaklarını destekleyen projeler; iş kurmayı teşvik eden, girişimciliği ve küçük ve orta ölçekli işletmeleri destekleyen projelerle; istihdam ve/veya eğitim olanakları yaratabilecek yenilikçi proje önerilerini değerlendirilerek uygulamaya konulması hedeflenmektedir.

İŞKUR, faaliyetlerini gerçekleştirirken Milli Eğitim Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sanayi Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı, Hazine Müstezarlığı, Devlet İstatistik Enstitüsü, GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Devlet Personel Başkanlığı, Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu, Bağ-Kur, KOSGEB, Milli Produktivite Merkezi, Halk Bankası, Üniversiteler, AB Genel Sekreterliği, Uluslararası Çalışma Örgütü, Dünya Bankası, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Kadınlar Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, işçi, işveren, meslek ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapmaktadır.

İŞKUR'un gelecekteki faaliyetlerinin başlıcaları arasında;

- İstihdamda bulunan ve istihdam yaratan sosyal kesimler arasında, istihdamla ilgili politikaların ve araçların belirlenmesinde ve uygulanmasında etkin olarak yer alınması,

- AB ülkelerindeki gibi işçi ve işveren kesimlerinin üzerinde anlaşıldığı hususların, yasama faaliyeti ile uygulamaya konulması,
- Tarımsal üretimin dünya piyasalarına daha duyarlı hale getirilmesi, tarımsal işletmecilik sisteminin teşvik edilerek geliştirilmesi, AR-GE faaliyetlerine hız verilmesi, dünya koşullarına uygun çağdaş bir destekleme sisteminin uygulanması,
- Katma değer üretecek modern sanayi ve hizmet yatırımlarının hızla artırılması, organize sanayi bölgelerinin ve küçük sanayi sitelerinin, geri kalmış bölgelerde desteklenmesine önem verilmesi,
- İl İstihdam Kurulları ve İl Mesleki Eğitim Kurulları'nın, yerel istihdam ve eğitim politikalarının oluşturulması ve uygulanmasında daha aktif rol oynaması,
- Gençlere iş yaratma konusunda girişimciliğin desteklenmesi, eğitim sisteminin, gençlerin yararcılık, girişimcilik ve yöneticilik yeteneklerini geliştirmesine olanak verecek şekilde yeniden yapılandırılması,
- Türkiye'de çok düşük düzeyde olan kadın istihdamının artırılması ve engellilerin de girişime olmaları için çeşitli önlemlerin öncelikle desteklenmesi,
- Teşvik sisteminin, AB ülkelerindeki gibi istihdam bazlı olması, uluslararası deneyimler de dikkate alınarak, yatırım yapan ve ilave istihdam yaratan işverenlere gelir ve kurumlar vergisi istisnası, ücret sübvansiyonu, sigorta prim indirimi, enerji maliyetinin düşürülmesi gibi çağdaş özendirme araçlarının devreye sokulması ve sağlanan bu avantajların ne şekilde kullanıldığının izlenmesi,
- İşsizliğin ve olumsuz etkilerinin azaltılması ile işgücü piyasasının düzgün çalışmasında, doğru insana, doğru zamanda, doğru işin teklif edilmesi; iş arayanlara ve işgücü piyasasına giremeyenlere yönelik danışmanlık, iş bulma ve eğitim hizmetlerinin sunulması; halen istihdamda olup işsiz kalma riski olanlara yönelik danışmanlık ve eğitim hizmetlerinin sunulması,
- Kayıtdışı istihdamın kayıt altına alınması için AB ülkelerinin uyguladığı "karma politika yaklaşımı"nın benimsenmesi, bu çerçevede; üretim ve istihdam üzerindeki vergi ve sigorta prim oranları ile diğer yüklerin kayıt dışılığı teşvik etmeyecek düzeye indirilmesi, bürokrasinin ve kayıtlılık işlemlerinin kolaylaştırılması, kayıtlı işçi çalıştırmanın vergi ve kredi kolaylıklarıyla teşvik edilmesi, kamuoyunun bilinçlendirilmesi, kayıt dışı çalışmaya karşı denetim ve yaptırımların etkinlikle uygulanması,
- OECD ülkeleri arasında vergi ve sigorta primi yükleri açısından birinci sırada gelen Türkiye'nin bu konudan çıkartılması ve istihdam vergilerinin OECD ortalamasının altına indirilmesi,
- İşletmede çalışan sayısına bağlı olarak getirilen yüklerin gözden geçirilmesi; işyeri kurma, işçi çalıştırma ve işi yürütmekle ilgili formalite engellerinin kaldırılması,
- Eğitilmiş ve iyi yetiştirilmiş işgücü, küresel ekonomide rekabet gücünün korunması açısından çok önemli bir etmen olarak öne çıktığından dolayı, kamu kurumları, özel sektör işletmeleri, bireyler, sosyal taraflar, sivil toplum kuruluşları ve eğitim kurumlarının dahil olduğu

tüm tarafların katılımını içeren etkin eğitim politikalarının geliştirilerek uygulanması,

- İl İstihdam Kurulları ve İl Mesleki Eğitim Kurulları birleştirilerek sosyal diyalog ve işbirliği ile yerel inisiyatiflerin azami katkısının sağlanması, işçi ve işveren kuruluşlarının birlikte uyguladıkları eğitim projelerinin geliştirilerek yaygınlaştırılması,
- Kırsal yörelerde eğitimini sürdürmek isteyen kızların eğitimlerinin desteklenmesi, bunların nitelikli emek haline dönüştürülerek tarıma dayalı sanayilerin kırdaki gelişmesine olanak sağlanması,
- Dezavantajlı grupların eğitim ve mesleki eğitimden yararlanma olanaklarının artırılması, yeni istihdam alanlarının yaratılması ve özel sektörde istihdamlarının teşviği, bu grubun istihdam oranının yükseltilmesine yönelik politikaların uygulanması,
- Çocuk işçiliği ile mücadelede, sorunun özünü oluşturan faktörlerin ortadan kaldırılmasına ağırlık verilmesi,
- Toplumdaki muhtaç, güçsüz, engelli ve yardıma gereksinim duyanlardan uygun kişilere sağlanacak hizmetlerin meslek kazandırma ve istihdamla bağlantısının kurulması,
- Tüm Kurum hizmetlerinin hedef kitlelerin-iş arayanlar, işverenler, öğrenciler, kamu-özel kurum ve kuruluşlar, akademisyenler, karar vericiler-kendi işlerini kendilerinin yapabileceği elektronik ortamda sunulmasının sağlanması, örneğin iş arayanlarla işverenlerin, kurumun herhangi bir müdahalesi olmadan birbirlerine erişimlerinin sağlanması, bu amaca ulaşabilmek için hedef kitlelerin Kurum hizmetlerine erişim kanalları çeşitlendirilmesi, uygun merkezlere elektronik self servis hizmeti verecek donanımlar kurulması ve Kurum yerel birimlerinin bu doğrultuda yapılandırılması,
- Doğru kişiye, doğru zamanda, doğru işin teklif edilebilmesi için, daha gelişmiş bir kayıt sisteminin yaratılması, iş fırsatları hakkında bilgi kaynaklarının çoğaltılması, mesleklerin sınıflandırılarak analizlerinin tamamlanması ve Türk Meslekler Sözlüğü'nün güncelleştirilmesi,
- Aktif işgücü politikaları başta olmak üzere tüm konularda Avrupa Birliği, Dünya Bankası, Avrupa Eğitim Vakfı ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla ülke koşulları ile uyumlu işbirliğinin geliştirilmesi,
- Girişimciliğin desteklenmesi, kendi hesabına çalışmanın özendirilmesi, bu kapsamda eğitim, işgücü temini, danışmanlık ve diğer destek önlemleriyle birlikte, başta KOSGEB, üniversiteler, teknokent vb. olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde gerekli araştırmaların yapılarak girişimciliği destekleyici projelerin geliştirilmesi,
- İşsizlik Sigortası Fonu'nda biriken kaynaklar esas olarak, işsizlik sigortası kapsamında bulunanlardan işini kaybedenlerin yeniden istihdama kazandırılabilmesi amacıyla, mesleki eğitim ve işgücü uyum hizmetlerinin etkin olarak sunulması, işsizlik sigortasından yararlanma koşulları, işsizlik ödeneği miktarı ve süresinin ülke koşulları ile uyumlu hale getirilebilmesi için çalışmaların yapılması,

- Başta; engelliler, terörden etkilenenler, eski hükümlüler, kadınlar, genç işsizler, uzun süreli işsizler, vasıfsız işgücü gibi dezavantajlı gruplar olmak üzere; işgücü piyasasına giriş ve istihdamın teşvik edilmesini bu amaçla yapılacak istihdam, iş ve meslek danışmanlığı, meslek eğitimi, girişimcilik eğitimi, mesleki iyileştirme hizmetleri ve modüler mesleki eğitim programlarının uygulamaya konulması, bu hizmetlerin etkin bir şekilde verilmesi için hizmetleri veren kuruluşlarla sıkı işbirliğinin yapılması,
- AB ülkelerinde uygulanan istihdamı koruyucu, geliştirici proje ve programların araştırılması, benzer projelerin Türkiye'nin ekonomik ve sosyal yapısı gözönünde bulundurularak uygulanmasının sağlanması,
- Kamu kurum ve kuruluşlarına işçi ve memur olarak alınacak personelin işe alınmasında fırsat eşitliği ve objektif kriterleri esas alan merkezi sınav uygulaması taviz verilmeden sürdürülmesi desteklenerek söz konusu kurum ve kuruluşların geçici, mevsimlik ve belirli süreli işlerine alınacak görevliler için de benzeri kriterleri esas alan düzenlemeler yapmalarının sağlanması,
- Özel İstihdam Büroları ile işe yerleştirmeye aracılık hizmetleri konusunda sıkı işbirliği yapılması ve istihdam hizmetlerinde birbirlerini tamamlayıcı roller üstlenilmesi, özel istihdam bürolarının sağlıklı örgütlenmelerini sağlamak ve emeğin istismarını önlemek üzere düzenlemeler ve denetimlerin yapılarak kamusal sorumlulukların yerine getirilmesi,
- Yabancı işçilerin istihdamına ilişkin izin ve uygulamaların İŞKUR tarafından yürütülmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması,
- İşverenlerin yurtdışında Türk işçi çalışmalarını teşvik edici tedbirlerin alınması,
- Tüm bu çalışmaların etkin bir şekilde yürütülebilmesi için, İŞKUR'un fiziki koşullar ve mali açıdan güçlendirilmesi, bilgi işlem olanakları ve nitelikli uzman personel sayısının artırılması yer almaktadır.

Kurum, çalışmalarını tanıtıcı çeşitli afiş, broşür, kitap vb. yayınların yanı sıra işsizlik sigortası sisteminin tanıtılması amacıyla "İşsizlik Sigortası Tanıyalım" isimli bir kitapçık bastırarak dağıtımını sağlamıştır. Ayrıca Kurum; Aylık İstatistik Bülteni, İşsizlik Sigortası Fonu Aylık Basın Bülteni, İş Kur Dergisi, Yıllık Faaliyet Raporları, İstatistik Yıllıklarını periyodik olarak yayınlamaktadır.

Hetışim

Atatürk Bulvarı No:133 Bakanlıklar ANKARA
Tel: (312) 425 06 86
Faks: (312) 425 84 51
E-mail: genelmudurluk@iskur.gov.tr
Web: www.iskur.gov.tr

Kaynaklar

Yeniden Yapılanma ve Yeni Atılınan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2002.
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı: Teşkilat Yapısı ve Faaliyetler-Yıllık -2004.
www.iskur.gov.tr

Ulaştırma Bakanlığı Ministry of Transportation

Cumhuriyetin ilk yıllarında bir bölümü Nafia Vekaleti, bir bölümü de İktisat Vekaleti'ne bağlı olarak yürütölen "ulaştırma" ve "haberleşme" hizmetleri 1939 yılında Ulaştırma Bakanlığı'na verilmiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra büyük bir gelişme gösteren ulaştırma sistem ve faaliyetlerinin mevcut hükümlerle yürütölmesinin güncelleşmesi nedeniyle 1945 yılında örgüt ve hizmet alanı genişletilmiştir. Ulaştırma ve haberleşme hizmetlerinde ki hızlı gelişmeler, Bakanlık örgütü ve diğer birimlerin yeniden artırılmasını gerektirmiş ve buna paralel olarak 1983 yılında Bakanlık örgütü ve görevleri yeniden düzenlenmiştir. Daha sonra 1984 yılında 211 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile bazı hükümler üzerinde değişiklik yapılmıştır.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı bünyesinde bulunan ve yatırımcı bir kuruluş olan Demiryolları Limanlar ve Hava Meydanları İnşaatı Genel Müdürlüğü (DLH) ile Ulaştırma Bakanlığı'nın işletmecisi kuruluşlarının tek bir çatı altında yer almasının, yatırımların tespiti ve gerçekleştirilmesinde daha olumlu sonuçlar vereceği düşünölerek DLH, Ulaştırma Bakanlığı bünyesine katılmıştır.

1987 yılında Ulaştırma Bakanlığı merkez birimlerinin günün gelişen koşullarına uygun olarak çalışabilmesi amacıyla yeniden düzenlemeye gidilmiş ve merkez birimlerinin faaliyet alanlarının genişlemesi sağlanmıştır. 1993 yılında Denizcilik Müsteşarlığı kurulmuş ve böylece deniz sektörü ile Ulaştırma Bakanlığı'nın ilgisi kesilmiştir. 2002 yılında "Kuruluşların Bağlı ve İlgili Oldukları Bakanlıkların Değiştirilmesi ile İlgili İşlem" uyarınca Denizcilik Müsteşarlığı Ulaştırma Bakanlığı'na bağlanmıştır. Aynı tarih itibarıyla KİT statüsündeki Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri Genel Müdürlüğü de Ulaştırma Bakanlığı'nın ilgili kuruluşları arasına dahil edilmiştir.

Bakanlığın kuruluş amacı, ulaştırma ve haberleşme sistem ve hizmetlerinin ülkenin ihtiyaçlarına uygun olarak tesisi ve geliştirilmesidir. Bu kapsamda; ulaştırma ve haberleşme iş ve hizmetlerinin, karayolu yapımı ve donanımı ile ilgili hususlar dışında, teknik, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlara, kamu yararına ve ulusal güvenlik amaçlarına uygun olarak kurulmasını, geliştirilmesini ve bu hizmetlerin birbirini tamamlayıcı şekilde yürütölmesini sağlayacak esasları tespit etmek; ulaştırma ve haberleşme talep ve gereksinimlerini belirlemek ve planlamak; ulaştırma ve haberleşme sistemlerinin düzenlenmesi, hava ve taşıma araçlarının teknik nitelikleriyle, bunlarda çalışanların yeterlilik koşullarının belirtilmesi hususlarında temel prensip ve politikayı tespit etmek, bu konularda koordinasyonu sağlamak; ulaştırma ve haberleşme işlerinde Karayolları Trafik Kanunu hükümleri saklı kalmak üzere kamu düzenini, can ve mal güvenliğini sağlayacak şekilde tedbirler almak, aldirmek ve uygulanmasını takip etmek ve denetlemek; devletin ulaştırma ve haberleşme hedef ve politikalarının tespiti ve uygulanması amacıyla araştırmalar yapmak, yaptırmak ve kamu kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak; haberleşme hizmetleri karşılığında alınacak ücretleri ilgili kanun hükümleri dahilinde hizmetin niteliğine ve ülkenin ekonomik koşullarına göre düzenlemek, uygu-

lanacak ücret tarifelerinden gerekli görülenleri onaylamak ve bunların uygulanmasını takip etmek; Telekomünikasyon Kurumu'nun görev ve yetkileri saklı kalmak kaydıyla, haberleşme ve iletme işletmeciliği, acil ve sınırlı hizmetler için usul ve esasları belirlemek ve bunların yerlilik koşullarını ve hizmet esaslarını tespit etmek ve tarifesine göre alınacak ücret karşılığında izin belgelerini vermek; yabancı ülkelerin ilgili kuruluşlarıyla ulaştırma ve haberleşme ilişkilerini düzenlemek ve yapılacak anlaşmaları uygulamak; doğal afetler ve olağanüstü haller sırasında ve sonrasında oluşan acil haberleşme trafiği nedeniyle santrallerin hizmet dışı kalmasının önlenmesini, haberleşme trafiğinin düzene sokulmasını ve afet haberleşmesine öncelik tanınmasını sağlamak, işletmecilerin kendi haberleşme sistemlerinde yapmaları gereken düzenlemelere ilişkin usul ve esasları belirlemek.

Ulaştırma Bakanlığı'nın faaliyet alanları arasında ulaşım, iletişim, denizcilik ve havacılık yer almaktadır. Bu faaliyetler genel müdürlük, müsteşarlık ve kurum örgütlenmeleri ile yürütülmektedir.

Türkiye'nin demiryolu politikalarının belirlenmesi, hatların ve vagonların yapım ve onarımından sorumlu tek kuruluş *Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü (TCDD)*'dir. 1950'ler sonrası karayolu ağırlıklı ulaşım politikaları sonucu ihmal edilmiş olsa da Türkiye'de 10.948 km uzunluğunda bir demiryolu ağı bulunmaktadır. TCDD'nin yük taşımacılığındaki payı %4'ler seviyesindedir ve bu oran son 50 yılda %60 oranında gerilemiştir. TCDD'nin yolcu taşımacılığındaki payı ise %2'dir. Son yıllarda zarar eden kurum yeniden yapılandırılma çalışmaları devam etmektedir.

Karayolu dışında kalan demiryolları, limanlar ve hava meydanlarının planlanması ve yapımından *Demiryolları, Limanlar ve Hava Meydanları (DLH) İnşaatı Genel Müdürlüğü* sorumludur. Bu çerçevede, DLH'nın gerçekleştirmekte olduğu projeler arasında Demiryolu Başkas Tüp Geçiş Projesi, Marmara Projesi, Karşı Tiflis Demiryolu Projesi, Ankara-Konya-Silifke-Mersin Demiryolu Projesi, Ankara-İstanbul Sürat Demiryolu Projesi, demiryolları, limanlar ve havaalanları fizibilite, proje ve yapım çalışmaları yer almaktadır.

Türk ve yabancı bayraklı gemilerin seyir güvenliğine yardımcı olmak, gemi trafik, gemi kurtarma hizmetleri yapmak ve bunlarla ilgili cihaz ve tesislerini kurmak, işletmek, can, mal ve gemi kurtarmak, yardım, çekme, batık çıkarmak ve bunlarla ilgili kılavuzluk, römorkaj ve dalgıçlık faaliyetlerini sürdürmek *Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri Genel Müdürlüğü*'nin sorumluluğundadır. Halen uygulanan projeler arasında; *Çekici ve Çok Maksatlı Römorkör Projesi, Acil Müdahale Muhabere İstasyonlarının Kurulması Projesi, Yeni Navigasyon Yardımcılarının Tesisi ve Mevcutların Islahı Projesi, Kurtarma Yardımcı Tesisat Alımı Projesi, Tiflis İstasyonlarının Modernizasyonu Projesi, Gemi Envanteri ve Tesisat Alımı Projesi ve Yenileme Projesi* bulunmaktadır.

Türkiye hava sahasındaki hava trafiğinin kontrolü ve düzenlenmesi ile sivil hava alanlarının işletilmesi hizmetleri de bakanlık bünyesinde hizmet veren *Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü* tarafından yürütülmektedir.

Denizcilik Müsteşarlığı, deniz taşımacılığı önündeki engellerin kaldırılması ve limanlarda sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması, deniz filosunun işlevlendirilmesi ve yatçılığın geliştirilmesi amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir.

Bakanlık bünyesinde bağlı kuruluş olarak faaliyet gösteren, *Telekomünikasyon Kurumu*, Türkiye'deki telekomünikasyon hizmetlerinin hızlı, kaliteli ve ucuz sağlanması amacıyla

yönlendirme, düzenleme ve denetleme yoluyla sektörde yasalara uygunluğun sağlanması, ilgili kurumlarla ilişkilerin yürütülmesi, teknolojik gelişmelerin izlenmesi, rekabetin korunması, uluslararası normlara uygunluğun sağlanması, tüketicinin korunması, kalkınma ve güvenlik politikalarının gözetilmesinden sorumludur. *Telekomünikasyon Kurumu*, idari ve mali özerkliğe sahip özel bütçeli kamu tüzel kişiliğidir.

Uluslararası yolcu ve yük taşımacılığı yapan firmalara yetki belgesi verilmesi de Bakanlık tarafından gerçekleştirilmekte ve bu alanda çeşitli düzenlemeler yapılmaktadır. Türkiye'deki sivil havacılığın niteliğinin artırılması ve uluslararası standartlara kavuşturulmasından bakanlık bünyesinde bulunan Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü sorumludur. Avrupa Birliği'ne uyum çalışmaları kapsamında posta sektörünün yeniden düzenlenmesi ve yapılandırılması çalışmaları ile ilgili faaliyetler de bakanlık tarafından yürütülmektedir. 163 yıllık bir geçmişi olan ve iletişimde Türkiye'de ilk olan Türk Telekom A.Ş. telekomünikasyon sektörünün düzenlenmesi ve modernizasyonu konusunda çalışmalar yürütmektedir.

Bakanlığın işbirliği yaptığı kuruluşlar arasında ilgili kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü, Uluslararası Denizcilik Örgütü, Uluslararası Can Kurtarma Federasyonu, Uluslararası Fener İdareleri Birliği ve Uluslararası Kurtarma Birliği yer almaktadır.

Bakanlık kısa bir süre içinde Ulaşım Master Planı'nı hazırlayarak Master Plan kapsamında ulaşım ile ilgili tüm hedeflerini ortaya koymayı öngörmektedir. Ayrıca, Türkiye'deki ulaşım türleri arasındaki dengesizliğin düzeltilerek karayolu odaklı politikalardan deniz ve demiryolu hedefleyen yeni politikalara ve uygulamalara geçilmesi Bakanlığın vizyonu olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede demir ve denizyolunun toplam ulaşım içindeki %2'lik payının yükseltilmesi hedeflenmektedir.

İletişim

Hakkı Taraylıç Caddesi No:5 Etiler ANKARA

Tel: (312) 550 10 00

Faks: (312) 212 72 30

E-mail: ubak@ubak.gov.tr

Web: www.ubak.gov.tr

Kaynaklar

Cumhuriyetin 75. Yılında Ulaştırma ve Haberleşme (1998)

Ulaştırma Bakanlığı Çalışmaları - Kasım 2002- Kasım 2003

www.ubak.gov.tr

Yüksek Çevre Kurulu

Çevre ve Orman Bakanlığı'nun başkanlığında, Çevre ve Orman Bakanlığı Müsteşarı, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanı, Devlet Planlama Teşkilatı ile Milli Savunma, İçişleri, Dışişleri, Maliye ve Gümrük, Milli Eğitim, Bayındırlık ve İskan, Sağlık, Ulaştırma, Tarım ve Köylüleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Sanayi ve Ticaret, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Turizm ve Kültür Bakanlığı Müsteşar, Diyanet İşleri, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu ve Türkiye Atom Enerjisi Kurumu başkanları ile üniversitelerin çevre ile ilgili çeşitli dallarından Yüksek Öğretim Kurulu tarafından seçilecek iki öğretim üyesi, Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği ve Türkiye Ziraat Odaları Birliği başkanlarından oluşan Yüksek Çevre Kurulu kurulmuştur. Yüksek Çevre Kurulu'nun sekreteryası hizmetleri Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yürütülmekte, Kurul yılda en az bir defa toplanmaktadır. Kurul'un çalışmaları ile ilgili konularda ön hazırlıkları yapmak ve kurulun vereceği kararlara esas teşkil edecek plan ve projeleri hazırlamak üzere, Çevre ve Orman Bakanlığı Müsteşarı'nın başkanlığında ilgili bakanlık ve kuruluşların genel müdür veya en yetkili amirinin katılımıyla Çevre Teknik Komitesi oluşturulmuştur. Yüksek Çevre Kurulu'nun ve Çevre Teknik Komitesi'nin çalışma usul ve esasları ile diğer hususlar yönetmelikle düzenlenmiştir.

Yüksek Çevre Kurulu'nun görevleri, uluslararası anlaşmalar dikkate alınmak suretiyle çevrenin korunmasını, kirlenmesinin önlenmesini, tükenmiş stokların yeniden korunmasını sağlayıcı hedefleri belirlemek, alınması gereken tedbirleri araştırmak ve bu amaçla yapılacak faaliyetleri izlemek, Özel Çevre Koruma Bölgesi'nde hangi çeşit tesislerin nerelerde yapılacağına, bu konuda ilgililere tahsis edilecek mal tahsisine ve yapı izni verilmesine ilişkin esasları belirlemek, Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak ilan edilen yöreler hakkında uygulanacak diğer ilkeleri tespit etmek, çevre konuları ile ilgili ilkeleri belirlemek ve bakanlıkça tespit edilecek gündeme göre konular hakkında inceleme ve görüşmelerde bulunmaktır.

Yüksek Çevre Kurulu'na bağlı Çevre Şurası ve Mahalli Çevre Kurulları bulunmaktadır. Bakanlığın çevre ile ilgili görevleri arasında bulunan konularda diğer bakanlıkların, sanayicilerin, gönüllü kuruluşların, meslek kuruluşları ile bilim adamlarının ve uzmanların fikir, bilgi ve tecrübelerinden yararlanmak üzere Bakan tarafından Çevre Şurası toplantıya çağrılır. Çevre Şurası'nın oluşumu, çalışma usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir. Mahalli Çevre Kurulları ise, her ilde valinin başkanlığında, bakanlıkların il temsilcileri, büyükşehir belediye başkanı, belediye başkanı, sanayi odası, ziraat odaları başkanları ve Çevre ve Orman Bakanlığı temsilcisinden oluşur. Kurulun sekreteryası hizmetleri il çevre ve orman müdürlükleri tarafından yürütülür. Kurul ayda bir defa toplanır. Kurulun çalışma usul ve esasları ile diğer hususlar bir yönetmelikle düzenlenir. Mahalli Çevre Kurulu'nun görevleri, bakanlığın kararları çerçevesinde, çevre kirliliğinin önlenmesi ve çevrenin iyileştirilmesi için kararlar almak, bu konu ile ilgili uygulama programlarını il düzeyinde hazırlamak ve uygulanmasını sağlamak, çeşitli bakanlık ve kuruluşların il düzeyindeki faaliyetlerini izlemek, yönlendirmek ve koordinasyonu sağlamak, ilerde kurulan tesis ve işletmelerin çevre kirliliği açısından yapılan denetlemelerine ait raporları incelemek, değerlendirmek ve önlemler almak, çevre kirliliğini önleyici eğitim faaliyetleri düzenlemek, Yüksek Çevre Kurulu tarafından çevre kirliliğine yol açan ve faaliyet kolları itibarıyla

gruplandırılan işletmelerin derecelerini; işletmelerin kapasitelerini, arıtma tesislerinin bulunup bulunmadığını, çevreye verdiği zararın ölçüsünü, cirolarını ve tesisin bulunduğu yerin ekolojik, ekonomik, teknik, teknolojik ve benzeri özelliklerini dikkate alarak belirlemek ve son olarak il düzeyinde çevre sorunlarını belirleyip çözüm teklifleriyle birlikte bakanlığa bildirmektedir.

Kaynakça

T.C. Devlet Teşkilat Rehberi, TDADİİ, 2002
www.cesrecarman.gov.tr

Yüksek Planlama Kurulu

Yüksek Planlama Kurulu, 1960 yılında 91 sayılı yasayla oluşturulmuştur. Kurulduğu dönemden bugüne işleyişi, katılımcıları ve görevleri çeşitli zamanlarda değiştirilmiştir. Bugün itibarıyla Devlet Planlama Teşkilatı'na bağlı bulunmaktadır. Yüksek Planlama Kurulu ilk oluşturulduğu dönemde, Başbakan (veya Yardımcısı), Bakanlar Kurulu tarafından seçilecek üç bakan, DPT Müsteşarı, İktisadi Planlama Dairesi Başkanı, Sosyal Planlama Dairesi Başkanı ve Koordinasyon Dairesi Başkanı olmak üzere toplam sekiz üyeden oluşmuş, görevleri 91 sayılı yasaya göre belirlenmiştir. Bu yasa daha sonra, 1984 tarihinde yürürlüğe giren 223 sayılı Devlet Planlama Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile yürürlükten kaldırılmış, Yüksek Planlama Kurulu'nun oluşumu ve görevlerine yönelik yeniden yapılandırılmıştır. Bu yeniden yapılanma girişimi sonunda, Yüksek Planlama Kurulu'nun DPT Müsteşarı dışındaki diğer bürokratların üyeliklerine son verilmiş, üye olarak Kurul'a katılacak bakanlar değişmiştir.

Kurul, 1987 yılında bir daha yapılandırılmış, Kurul bileşenleri ve görevleri yeniden belirlenmiştir. Bu defa Yüksek Planlama Kurulu, Başbakanın başkanlığında, Başbakanın belirleyeceği en çok üç devlet bakanı ile Dışişleri, Maliye ve Gümrük, Tarım ve Köylüleri, Sanayi ve Ticaret, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Bayındırlık ve İskan, Ulaştırma bakanlarından oluşmuştur. Yüksek Planlama Kurulu, 1991 yılında yeniden yapılandırılmıştır. Bu yapılandırmanın 1987 yılında yapılan düzenlemeden farkı, Başbakanın belirleyeceği üç bakan sayısı dörtte çıkarılmıştır. Bu yeni düzenleme dört ay yürürlükte kalmıştır. Daha sonra 1993 yılında yapılan düzenlemeyle kurul katılımcı sayısı sabit olarak belirlenerek, görev kısmında genişletmeler yapılmıştır.

Son olarak 1994 yılında yapılan değişiklikle bugün hala yürürlükte olan 540 sayılı KHK ile Kurul son halini almıştır. Bu son düzenlemeyle Yüksek Planlama Kurulu, Başbakanın başkanlığında, Başbakanın belirleyeceği sayıda bakanlar ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı'ndan oluşmaya başlamıştır. Başbakanın bulunmadığı toplantılara Başbakanın onaylayacağı devlet bakanlarından biri başkanlık yapmaktadır. Kurul'un görüşeceği konuların önemi ve özelliğinin gerektirdiği hallerde, kurula başkan tarafından diğer bakanlar ve kamu görevlileri de çağrılabilir. Kurul bu haliyle siyasiler ile bürokrasinin eşit olarak temsil edildiği bir platform özelliği taşımaktadır. Başbakan ve Bakanlar Kurulu tarafından seçilecek üç bakanın yanı sıra Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı'ndan başka, üç ana hizmet birim başkanı da Kurul'a üye sıfatıyla katılmaktadır. Kurul bu yapılandırmasıyla, siyasi tercihler ile teknik tercihlerin belli bir noktada uzlaşmasını sağlayacak bir ortalama olma özelliğine sahip bulunmaktadır. Kurulun sekreteryaya hizmetlerini Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı yürütmektedir.

Yüksek Planlama Kurulu'nun görevleri; iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı planlamada ve politika hedeflerinin tayininde Bakanlar Kurulu'na yardımcı olmak ve hazırlanacak kalkınma planları ile yıllık programları, Bakanlar Kurulu'na sunulmadan önce, belirlenen hedeflere uygunluk ve yeterlik bakımından incelemek, yurtiçi ve yurtdışı ekonomisiyle ilgili konularda kararlar almak, kalkınma planı ve yıllık programlar çerçevesinde kamu ekonomik

girişimleriyle ilgili kararları almak, ithalat ve ihracat rejimlerinin düzenlenmesine yönelik esasları tespit etmek, kanunlarla ve diğer mevzuatla verilen işleri karara bağlamak, Kamu Ortaklığı İdaresi ile Toplu Konut İdaresi'nin gelecek yıl programları ile yıl içindeki programların uygulanmasını değerlendirerek varsa aksadıkları giderecek tedbirleri almak, yıl sonunda da, o yıl içindeki uygulamaları değerlendirmek amacıyla yılda en az iki kez Başbakanın uygun göreceği tarihlerde toplanmak ve kanunla veya Bakanlar Kurulu tarafından öngörülen diğer konular ve Kurul Başkanı ya da üyelerinin görüşülmesini istediği konuları karara bağlamaktır.

Kaynakça

T.C. Devlet Teşkilat Rehberi, TODAİE, 2002

www.dpt.gov.tr

www.cbunap.gov.tr

MESLEK KURULUŞLARI

MESLEK KURULUŞLARI

Devrimci İőőı Sendikaları Konfederasyonu (DISK)

Hak - İş Konfederasyonu (Hak-İş)

TMMOB Çevre Mühendisleri Odası (ÇMO)

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası (ZMO)

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB)

Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu (TESK)

Türkiye İőőı Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK - İş)

Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) Confederation of Progressive Trade Unions of Turkey

Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK), 27 Mayıs 1960 askeri müdahalesinden sonra yürürlüğe giren 1961 Anayasa'sının getirdiği demokratik hak ve özgürlükler ortamında, 274 Sayılı Sendikalar ve 275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt kanunlarının 1963 yılında çıkmasıyla sendikaların önünün açıldığı koşullarda, politik anlamda ise sol düşüncenin gelişmeye başladığı dönemlerde kurulmuştur. DİSK'in kurulmasının ana nedeni, dönemin tek işçi konfederasyonu ile sendikal anlayış ve mücadele konusundaki görüş ayrılıkları bulunmasıdır. Bu görüş ayrılıklarının bazı sendikalar için Türk-İş'ten kopma noktasına gelmelerinde belirleyici olan olay, Paşabahçe Cam Fabrikası işçilerinin yaptığı grev olmuştur. Greve işçilerin ve bağlı oldukları Kristal-İş Sendikası'nın karşı olmasına rağmen, Türk-İş yönetiminin Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) ile anlaşmasına tepki olarak Petrol-İş, Maden-İş, Lastik-İş, Basın-İş ve Ter Büro-İş sendikaları yöneticileri grev destekleme komitesi kurmuşlar ve grevin devam etmesini sağlamışlardır. Bu olay üzerine Türk-İş yönetimi bu sendikaları ile ilgili olarak sendikacılık prensip ve disipliniyi ısrarla çiğnedikleri gerekçesiyle konfederasyondan geçici olarak ihraç etmiştir. Bunun üzerine 15 Temmuz 1966 tarihinde Maden-İş, Lastik-İş, Basın-İş ve Gıda-İş yöneticileri bir araya gelerek Sendikalar Arası Dayanışma Antlaşması (SADA) imzalamışlardır. Böylece DİSK'e giden yolda ilk adım atılmıştır. DİSK'in kuruluş çalışmaları sırasında iki rapor hazırlanmıştır. Bunlardan biri "Türk-İş Üyeligidenden Ayrılma Hakkında Rapor" ve "DİSK Kuruluşu Hakkında Rapor"dur.

DİSK'in kurucuları; Türkiye Maden-İş, Lastik-İş, Basın-İş, Türkiye Gıda-İş ve Türk Maden-İş sendikalarıdır. DİSK'in kuruluşuna kadar Gıda-İş Sendikası dışındaki kurucu sendikalar Türk-İş üyesiydiler. Türkiye Maden-İş, Lastik-İş ve Basın-İş sendikaları 12 Şubat 1967 yılında İstanbul'da olağanüstü kongrelerini toplayarak Türk-İş'ten ayrılma ve DİSK'i kurma kararı almışlardır. Merkezi Zonguldak'ta bulunan Türkiye Maden İşçileri Sendikası daha önce yaptığı toplantı ile DİSK'i kurma ve kuruluş tüzüğünü aynen kabul etme kararını almıştır. Bu beş sendikanın yöneticileri, 13 Şubat 1967 günü DİSK Tüzüğü ve kuruluş bildirisini İstanbul Valiliği'ne vererek DİSK'i resmen kurmuşlardır.

DİSK'in en yüksek karar alma organı üye sendikaların delegelerinden oluşan Genel Kurul'dur. Dört yılda bir yapılan genel kurullarda Konfederasyon'un izleyeceği politikaları saptayan kararlar, gerekli hallerde tüzük değişiklikleri ve zorunlu organlarda yer alarak üyeler seçilir. Genel Kurul'da Yönetim Kurulu, Disiplin Kurulu ve Denetim Kurulu da belirlenmektedir. DİSK danışma organları ise, Başkanlar Kurulları (Başkanlar Kurulu, Genişletilmiş Başkanlar Kurulu), Şube Başkanları ve Genel Temsilciler Kurulları ile Bölge Temsilciler Kurulu'dur. Konfederasyon çalışmalarının düzenli ve verimli yürütmesi için; Eğitim, Örgütlenme, Eğitim, Araştırma, Mali İşler, Kadın İşçiler Sorunları, Genç İşçiler Sorunları, Emekli Sorunları, Basın-Yayın ve Halkla İlişkiler, Hukuk, Dış İlişkiler, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği, Çevre Sorunları, Göçmen İşçiler

Sorunları uzmanlık daireleri bulunmaktadır. DISK'in biri Belçika-Brüksel'de olmak üzere toplam onbeş temsilciliği bulunmaktadır.

DISK, işçi sınıfının hak ve çıkarlarının toplumsu, çoğulcu, katilimci ve özgürlükçü temellere dayalı gerçek demokrasi ortamında kazanılıp geliştirilebileceğinin bilinci içinde, işçi sınıfına ve emekçi halka yönelik her türlü sömürü ve baskıyı ortadan kaldırmak, evrensel temel hak ve özgürlüklere sahip çıkmak, tüm uluslararası antlaşmalar, sözleşmeler ve Uluslararası Çalışma Örgütü kararlarına dayalı sendikal hak ve özgürlükleri eksiksiz yaşama geçirmeyi, geliştirmeyi, çalışma ve yaşama koşullarını uygar ve çağdaş bir düzeye ulaştırmak, üyeler arasında dayanışma, birlik ve dirliği sağlamak, uluslararası sendikal dayanışma içinde, Türkiye işçi sınıfının ve emekçi halkın ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmesini artırıcı her türlü bilimsel çalışmaya öncelik tanıyarak, işçi haklarına özgürlük bilinci ile sahip çıkmayı, bu bilinç temeli üzerinde kalıcı sonuçlara ulaşmak, çağdaş ve demokratik yöntemler yoluyla sınıfsal ve toplumsal kalkınmayı hedef alan bir mücadeleyi sürekli kılmak, sınıfının onursal görevi olarak, faşizme, cuntacığa, oligarşiye, baskıya, zulme ve işkenceci tüm rejim ve dikta yönetimlerine karşı mücadele etmek, ırk, cins, inanç, din, mezhep, dil ve düşünce ayrımı yapmaksızın, tüm işçilerin, işyerlerinde, işkollarında, ulusal ve uluslararası düzeyde birlik ve dayanışmasını sağlamak, tüm sendikal çalışmalarda tabanın söz ve karar sahibi olmasını, demokrasinin ve demokratik hukuk düzeninin her alanda egemen kılınmasını sağlamaktır.

DISK, temsil ettiği üyelerinin ekonomik, sosyal ve demokratik haklarını korumanın ve geliştirmenin yanı sıra Türkiye'nin de ekonomik, sosyal ve toplumsal sorunlarıyla da ilgilemekte ve gerçekleştirdiği çalışmalarla sorunlara yönelik politika ve çözüm önerileri geliştirmektedir. Bu kapsamda DISK bünyesinde kurulmuş olan DISK Araştırma Enstitüsü (DISK-AR) ve yaptığı çalışmalar ön plana çıkmaktadır. DISK-AR, 1978 yılında Konfederasyon bünyesinde kurulan bir "araştırma merkezi"dir. Kurulduğu yıl enstitü müdürlüğüne getirilen Prof. Dr. Sadun Aren DISK-AR'ın amacını: "Dünya ve Türkiye'de ekonomik, sosyal ve siyasi koşullarda gözlemlenen hızlı değişimler nedeniyle bağta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçi sınıfların (köylüler, küçük esnaf ve zanaatkarlar, memurlar, serbest meslek sahipleri) karşı karşıya oldukları sorunları saptamak ve bunlara çağımızın gereklerine uygun ne gibi ileri ve demokratik çözümler getirilebileceğini araştırmak ve incelemek üzere çalışmalar yapmak" olarak ifade etmiştir. Enstitü faaliyetleri kapsamında çeşitli konularda seminerler ve eğitimler düzenlemektedir. Bunun dışında yönetime katılma, kadın emeği ve ev işleri, çalışan çocuklar ve çıraklar, kreş, konut ve kentsizleşme, ücret ve ücret sistemleri, enflasyon başlıklarını taşıyan broşürler hazırlanmıştır.

Enstitü, 12 Eylül 1980 sonrasında DISK Araştırma Dairesi'ne bağlı olarak DISK-AR adıyla 1992 yılında yeniden oluşturulmuştur. 1992 yılından itibaren çalışmalar İstanbul Taksim'deki yeni merkezde sürdürülmeye ve bu çalışmalar kapsamında DISK-AR bülteni çıkarılmaya başlanmıştır. DISK-AR son olarak 2004 yılında gerçekleştirilen 12. Genel Kurul ile birlikte tüm üye sendikaların gereksinimlerine yanıt verecek şekilde yeniden yapılandırılması karar altına alınmıştır. DISK-AR tarafından hazırlanan araştırma raporlarından bazıları; "Alternatif Vergi Politikası", "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği", "İş Kolu Barajı ve Sendikalaşma", "Yeni Sanayi Stratejisi", "Tarım Raporu 2000" ve "2000'li Yıllarda İşçi Sınıfının Durumu" adlı çalışmalardır.

DISK'in amaç ve hedeflerine yönelik rutin faaliyetleri arasında; işçi hakları, 1 Mayıs İşçi Bayramı faaliyetleri, küreselleşme karşıtı eylemlerin örgütlenmesi, toplu sözleşmelerin yapılması, ücret politikalarını işçi lehine çözümlenmesine yönelik çalışmalar, sendikal

hak ihlallerinin engellenmesine yönelik çalışmalar, demokratikleşme ve insan hakları, kadın emeği ve emekçi kadınlar günü etkinlikleri, genç işçiler, çocuk işçiliğine karşı mücadele, sermaye egemenliğine ve emperyalizme karşı mücadele, demokrasi ve temel özgürlükler için mücadele gibi konular yer almaktadır.

DISK, rutin çalışmalarının yanında sosyal projeler de uygulamaktadır. Bu kapsamdaki çalışmalardan biri de, çocuk işçiliğinin engellenmesine yönelik gerçekleştirilen çalışmalardır. 1999 yılından itibaren DISK Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)- Çocuk İşçiliği'nin Sonu Edirilmesi Uluslararası Programı (IPEC) kapsamında üye sendikaların konu ile ilgili kapasitelerinin artırılması için çeşitli çalışmalar uygulamıştır. Konfederasyon ayrıca ülke genelinde de katıldığı çeşitli kampanya ve projelerle çocuk işçiliği ile ilgili uygulamalı çalışmalar yürütmektedir. Bu kapsamda DISK, 2000 yılında Türk-İş ve Hak-İş ile birlikte "*Çocuk İşçiliğine Karşı Ulusal Yürüyüş*"ün hazırlık çalışmalarını gerçekleştirmiştir. Ayrıca 2001 yılında yine diğer iki konfederasyon, ILO ve Millî Eğitim Bakanlığı işbirliği ile gerçekleştirilen "*Sokakta Çalışan Çocukların Eğitime Yönlendirilmesi Projesi*"ne katılmıştır. Proje kapsamında Adana, Gaziantep, Diyarbakır, Çanakkale ve Edirne illerinde yaklaşık 1600 çalışan çocuk yatılı ilköğretim bölge okullarına yerleştirilmiştir. DISK'ın çocuk işçiliği ile ilgili çalışmaları devam etmektedir.

Konfederasyon'un sosyal ve toplumsal bağlamda gerçekleştirdiği çalışmalardan biri de insan haklarının geliştirilmesine yönelik Avrupa Komisyonu'nun "Europe Initiative for Democracy and Human Rights (Demokrasi ve İnsan Hakları için Avrupa İnisiyatifi)" genel projesi kapsamında, Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC) ile işbirliği çerçevesinde başlattığı ve 28 aylık bir dönem kapsayan "*Herkes İçin Bütün İnsan Hakları Projesi*"dir. Projenin ana amacı, DISK üyesi işçilere, gündelik iş yaşamlarında karşılaştıkları bir dizi haksızlık ve baskı ile insan hakları mücadelesi arasındaki bağlantıyı örnekleriyle gösterebilmek, onları gerek işyerlerinde gerek yaşadıkları semtlerde insan hakları ihlallerine karşı duyarlı hale getirebilmektir. Bunu takiben duyarlılığı sürekli kılacak ve ihlallere karşı mücadele etmeyi sağlayabilecek kalıcı bir örgütlenime ağının oluşturulması hedeflenmektedir. Yürütülmekte olan proje kapsamında eğitimci eğitimi süreci tamamlanmıştır. DISK üyesi sendikaların şube yöneticisi, işyeri temsilcisi düzeyindeki 400'e yakın kursiyer, kendi illerinde ve işyerlerinde birer eğitimci olarak yetiştirilmiştir. Başta temel insan hakları, sosyal politikalar gibi sosyal bilimler olmak üzere bilgisayar, internet kullanımı gibi teknik konularda eğitim programları düzenlenmiştir. Ayrıca proje kapsamında bir web sitesi hazırlanmıştır.

DISK çevre konusunda da çeşitli çalışmalar yürütmektedir. Bu kapsamdaki çalışmalar DISK bünyesinde kurulu olan Çevre Sorunları Dairesi tarafından uygulanmaktadır. Çevre konusunda DISK'ın çalışmaları hem üye sendikaları ve işçilerin konu ile ilgili kapasitelerini arttırmaya yönelik eğitim ve seminerleri hem de Türkiye'nin çevre sorunları ile ilgili görüş ve eylemlerini içermektedir. DISK, kuruluşundan itibaren işçi sınıfının hak ve özgürlükler mücadelesini uluslararası alanda yürütebilmek ve sınıf dayanışmasını güçlendirmek amacıyla Uluslararası Özgür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) ve Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC) üyesidir. Ayrıca yurtiçinde yaptığı çalışmalarda; diğer işçi sendika konfederasyonları, sivil toplum örgütleri ve uluslararası kuruluşlarla çeşitli konularda işbirliği yapmaktadır. Bunun yanında Ekonomik ve Sosyal Konsey, Emek Platformu ve Demokrasi Platformu gibi girişimlere etkin olarak katılmaktadır.

DİSK, gelecekte kuruluş amaçları doğrultusunda işçi sınıfının demokratik, ekonomik ve sosyal koşullarının ve haklarının korunmasına ve geliştirilmesine yönelik çalışmalarına devam etmekte, bu kapsamda nedenleri heret aktığını enğıış adını geliştirilmesine enğıış, geliştirilme koşullarına uygun sendikal örgütlenme modellerinin anlaşılmasını ve uygulanmasını sağlayacak çalışmalar yapmayı hedeflemektedir. DİSK, aynı zamanda ülkenin içinde bulunduğu sosyal, ekonomik ve toplumsal sorunlara duyarlı politikalar üretmeye, görüş ve çözüm önerileri geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmayı öngörmektedir. Bu kapsamda üyelerine ve sendikaya bağlı çalışanların kapasitelerini artıracak eğitimler vermeyi öngörmektedir.

DİSK'in yayınları arasında sürekli olarak yayımlanan, "DİSK'in Sesi" dergisi bulunmaktadır. DİSK ayrıca kurulduğu günden beri araştırma, inceleme ve raporlar yayınlamıştır. Bu yayınlardan bazıları; Küreselleşme Rehberi 1, 2, 3, 4, Örgütlü Emek, Neden Sendika, Neden DİSK, İsterseniz Başarıyoruz, Sendikal Önderlik, Olaylar ve Tanıklarıyla DİSK Tarihi 1, 2, 3, 4, İşyerinde Cinsel Taciz, Sendikal Rehber, İş ve Aile Politikası, Çalışan Kadınlar, Pozitif Ayrımcılık, Sendikalar İçin Politikalar ve Anahatlar'dır.

İletişim

Abide-i Hürriyet Cad. Nakiye Elgün Sok. No: 117 Kat: 5-6-7 Şişli İSTANBUL.

Tel: (212) 291 00 05 - 06

Faks: (212) 234 20 75

E-mail: info@disk.org.tr

Web: www.disk.org.tr

Kaynaklar

www.disk.org.tr

Hak-İş Konfederasyonu (Hak-İş) The Confederation of Turkish Reel Trade Unions

Türkiye'nin işçi konfederasyonlarından biri olan Hak-İş, belli prensipler doğrultusunda Türkiye sendikacılığına adımı atmış, bugüne kadar çalışmalarını sürdürmüştür. Hak-İş Konfederasyonu, yedisi Türkiye'de biri Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde olmak üzere sekiz sendikası ve 400 bin üyesi ile sendikal işlevini sürdürmektedir. Hak-İş, 22 Ekim 1976 tarihinde Ankara'da kurulmuştur. 1977-1980 yılları arasında kurulu bulunan sekiz konfederasyon içerisinde en yenisi olarak örgütlenme çalışmalarını sürdüren Hak-İş, daha henüz kuruluşunun başındayken 12 Eylül engeliyle karşılaşmış, Milli Güvenlik Konseyi'nin 8 No'lu kararıyla faaliyeti durdurulmuştur. Hak-İş yöneticilerinin girişimleri sonucu konfederasyon 1981 yılında yeniden faaliyete geçmiştir. 1984 yılına kadar sendikal faaliyetlerin yasaklı olduğu dönemlerde, Hak-İş'e bağlı sendikalar üye kayıt faaliyetlerini sürdürmüşler, 7 Mayıs 1983 tarihli Sendikalar ve Grev ve Lokavt yasalarının yürürlüğe girmesinden sonra Hak-İş Konfederasyonu sendikalarını yeni yasalara uyarlayarak yeni sendikal döneme hazırlamıştır.

Hak-İş'in bu tarihten sonra diğer sendikalar ve demokratik kitle kuruluşları ve meslek örgütleri ile dayanışma faaliyetleri, birlikte mücadele çağrıları, ortak eylem kararları, kamuoyu oluşturmaya yönelik kampanyaları, sendikaların sözleşmeleri, kararlı grevleri ve eylemleri, yoğun eğitimler çalışmalarından bazılarıdır. Bir başka ifade ile, Hak-İş'in kısa tarihçesinin üç ayrı aşamadan geçtiği söylenebilir. Yukarıda belirtilen gelişmeler, siyasi ve sosyal olaylardan kaynaklı olarak ilk dört yılı (1976-1980) kuruluş, sonraki dört yılı (1980-1984) yasaklı dönem ve kaybolan yıllar ve 1984'ten günümüze kadar olan dönemi de Hak-İş'in açılma, gelişme ve etkin faaliyet yılları olarak tanımlanabilir.

Hak-İş Konfederasyonu, insan haklarına, evrensel ilkelere, Anayasa'ya ve hukuk kurallarına saygıyı esas alır. İnsan haklarına, temel hak ve hürriyetlere dayalı demokratik değerlere, laiklik ve sosyal hukuk devletine ve ülke bütünlüğüne içtenlikle inanır. Çalışanların hak ve çıkarlarını çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi anlayışı içinde en etkin bir şekilde korumayı ve geliştirmeyi ilke olarak benimser. İnsanı ve emeği yüce bir değer olarak kabul eder. Bu amaca ulaşmak için yenilikçi, ilkel, sorumlu ve kararlı mücadeleyi kendisine temel görev sayar.

Hak-İş, aşağıda yer alan ilkeler çerçevesinde temel amaçlarına ulaşmayı vazgeçilmez bir gereklilik sayar; insanı ve insan emeğini bejleri değer alanı içinde en temel değer alanı olarak benimser. Varlık gerektirini ve mücadele azmini bu temel ahlaki kabule dayandırır. Toplumsal farklılığı bir arada yaşamının doğal bir neticesi sayar. Bu temelde ortaya çıkan paylaşım mücadelesini ve taleplerini meşru bulur. Ancak mücadelenin adil koşullarda yürütülmesini vazgeçilmez bir zorunluluk olarak görür. Demokrasinin ve özgür bir sivil toplum yapılanmasının gereğini kendi varlık sebebi sayar ve bunu her halükârda savunmayı ahlaki bir gereklilik olarak kabul eder. Sivil ve açık topluma, insan hak ve özgürlüklerine ve demokrasiye karşı tehditleri öncelikle kendine dönük bir tehdit olarak değerlendirir.

Toplumun varlık gerekçesini oluşturan ulusal kültürel kimlik ve inanç alanlarından süzülerek oluşmuş çalışma ahlakını ve hak anlayışını vazgeçilmez bir olgu olarak kabul eder, kendini bu olgunun bir fonksiyonu olarak görür. İnsanı temel değer alanı olarak kabul eden bir sivil toplum kuruluşu olarak temel insan hak ve hürriyetlerini savunmayı ve geliştirmek için mücadele vermeyi kendisi için vazgeçilmez bir sorumluluk olarak kabul eder. Sendikacılığı sosyal gelişmenin ve teknolojik ilerlemenin sağlanmasında, sağlıklı bir gelişmenin başarılmasında yönlendirici, toplumsal sistemi adil bir bölüşümü sağlamaya yönelten, ufuk verici bir teklif hareketi olarak anlar. Türkiye'nin birliğini ve varlığını kendi varlığının gerekçesi sayar. Hak-İş; toplumsal mutabakat temeline dayanan ulusal bürünlük ve toplumsal barışın herkes için hayati derecede önemli bir ortak payda olduğunu açıkça kabul eder. Varlık anlayışının bir gereği olarak yaşanan çevre sorununu, kültürel kirlenmeyi ve insanın özüne yabancılaşmasını, karşı karşıya kalınan en ciddi modern kriz olarak kabul eder. Bu krizden çıkma noktasında önce insan, sürdürülebilir kalkınma ve alternatif teknoloji düşüncesini destekler ve kendisi bu yaklaşımlara her seviyede katkı sağlamayı bir zorunluluk kabul eder. Sendikal demokrasiyi insan emeğine saygının bir gereği olarak görür. İnsana saygı temelinden kalkarak, temsil ettiği işçiye ve onun iradesine saygıyı, bunun doğal sonucu olarak şeffaf, açık ve iletken bir sendikacılık anlayışını vazgeçilmez bir olgu olarak kabul eder. İşçilerin dışında işsizlerin, ezilen ve sömürülen kesimlerin, haklı yeneri kişi ve kurumların yanında olmayı, bu bağlamda hakkın yerine gelmesi için mücadele etmeyi kendi varlık gerekçesinin en doğal sonucu, süratli ve sürekli yenilenmeyi bir zorunluluk sayar. Bu durumun bir gereği olarak bilgi üretmeyi, bilgi kullanmayı, bilgiye hak ettiği değeri vermeyi işçiler, toplum ve Türkiye'nin geleceği bakımından vazgeçilmez bir zorunluluk olarak görür. Hak mücadelesinde diyalogun, müzakerenin, barışçı çözüm yollarını kullanmanın doğal bir strateji; buna karşılık her düzeyde çatışmayı tali ve müzakere yollarının kapandığı bir zeminde ortaya çıkan zorunlu bir yol olarak kabul eder.

Hak-İş'e bağlı sekiz sendika, kendi işkolları ile ilgili faaliyetler sürdürmektedir. Öz Gıda-İş Sendikası; gıda sanayi, bütün sektörü ve yardımcı hizmetler alanında, Hizmet-İş Sendikası; yerel yönetim çalışanları, kapıcılar ve diğer yardımcı hizmetleri alanlarında, Çelik-İş Sendikası; metal ve ağır metal işkolu, metal sanayi alanlarında, Öz İplik-İş Sendikası; dokuma ve deri işkolu alanında, Öz Tarım-İş Sendikası; tarım endüstriyel ve peyzaj, tarımsal ön işleme sektöründe, Tarım, Orman-İş Sendikası; tarım ve orman işçiliği ve işleme sektöründe, Öz Ağaç-İş Sendikası; ağaç işleme, sunta, kontroplak ve ağaç oyma işçiliği alanlarında faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Hak-İş, bağlı sendikaların dışında kurumsal olarak da çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır. Hak-İş'in içinde bulunduğu ve faaliyetlerini sürdürdüğü kurum, kurul, platform, komite, komisyon ve projelerden bazıları ise; Ekonomik ve Sosyal Konsey; Hak-İş, TİSK, TÜRK-İŞ, TOBB, TESK, DİSK ve TZOB'den oluşan konseyin, çalışma birimi ve esasları konusunda ortak bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Sivil İnisiyatif; Hak-İş, TİSK, TOBB, TÜRK-İŞ, TESK, TZOB ve DİSK bir araya gelerek "7'li Sivil İnisiyatif" yapısını oluşturmuşlardır. İnisiyatif, Türkiye'nin kalkınması ve sosyal kesimlerin ortak çıkarları için uzun vadeli bir dayanışma ve işbirliği ilişkisi içerisine girmişlerdir. Emek Platformu; Hak-İş, TÜRK-İŞ ve DİSK'in bir araya gelerek oluşturduğu platform, halkın ve işçi sınıfının sorunlarını ve ortak taleplerini formüle etmektedir. İşçi Sağlığı ve Güvenliği Ulusal Danışma Komitesi; tüm sosyal tarafların bir araya gelerek oluşturduğu komite, iş sağlığı ve işçi güvenliği konusunda ulusal politikalar oluşturmakta ve sorunlara çözüm aramaktadır. İŞ-KUR İş Gücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu; Avrupa Birliği Müktesebatı'nın üstlenilmesine ilişkin Türkiye Ulusal Programı ve Türkiye İş Kurumu Kanunu kapsamında, işgücü piyasası ile bilgi gereksinimlerinin tespit edilmesi, derinlemesine değerlendirilmesi,

faaliyetlerin izlenmesi ve geliştirilmesi amacıyla İŞ-KUR koordinatörlüğünde sosyal tarafların katılımıyla oluşturulmuştur.

Hak-İş'in faaliyetleri arasında ulusal ve uluslararası kuruluşlarla yürüttüğü bazı sosyal projeler bulunmaktadır. *ILO/IPEC Çocuk İşçiliği Projesi*; çocuk işçiliğiyle mücadeleyle ilişkin projelerin temeli ILO/IPEC Programları'na dayanmaktadır. Hak-İş, 1996 yılında ilk ILO/IPEC Projesi'ni Sakarya'da hayata geçirmiştir. 1999 yılında yine bu kapsamda Hak-İş'e bağlı sendika örgütleri aracılığıyla çocuk işçiliğine karşı bölge eylem komiteleri kurulmuştur. Her bölgede oluşturulan eylem komitelerini çocuk işçiliğiyle mücadele konusunda eğitmiştir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, Gaziantep'te, Orta Anadolu'da, Karaman'da, Batı Anadolu'da ve Sakarya'da aktif ve sürekli eylem komiteleri oluşturulmuştur. 2000 yılında Hak-İş, TÜRK-İş ve DİSK ile birlikte "*Çocuk İşçiliğine Karşı Ulusal Yürüyüş*"ü gerçekleştirmiş, çocuk işçiliği konusunda kamuoyunda duyarlılık yaratılmaya çalışılmıştır. Hak-İş, 2001-2002 yıllarında ILO/IPEC Programı kapsamında TÜRK-İş, DİSK ve Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ile ortak protokol gereğince, seçilmiş illerde 15 yaşın altında sokakta çalışan 1600 çocuğu sokaklardan uzaklaştırarak, MEB-YİBO (Yatılı İlköğretim Bölge Okulları) ve MEB-PIO'ya (Pansiyonlu İlköğretim Okulları) yerleştirilmesi projesini gerçekleştirmiştir. Projenin amacı, aile ve çocuk eğitimi sürekli hale getirerek 2001-2002 öğretim yılında ve daha sonraki dönemlerde sokakta çalışan ya da yoksulluk nedeniyle sokakta çalışma riski bulunan çocukların okullara yerleştirilmesini sağlamaktır. Projenin uygulandığı alanlar ise, Adana, Bursa, Gaziantep, Diyarbakır ve Çanakkale'dir.

Çalışma Hayatını Güçlendirme Projesi; İsveç Hükümeti, İsveç Ulusal İşgücü Piyasası Kurulu (AMS) tarafından yürütülecek ve AB'ye tam üyelik başvurusunda bulunan 13 üye ile işbirliği içinde uygulanacak olan "İş Hayatı ve AB Genişlemesi" (WLE) adlı üç yıllık destek programı uygulamaya konulmuştur. WLE programının hedefi, AB'ye girisi kolaylaştıracak ve destekleyecek şekilde ortak çaba harcayarak, işgücü piyasası ve çalışma ortamı konularında İsveç ve Avrupa'nın uzmanlık, teknik bilgisini aday ülkelerin kullanımına sunmaktır.

MEB/MVET-Mesleki Eğitimin Modernizasyonu Projesi; mesleki ve teknik eğitim sisteminin düzenlenmesi ve modernize edilmesi amacıyla 2003 tarihinde bir AB projesi olarak başlatılmıştır. Proje; Ankara, İstanbul, Konya, Elazığ ve Denizli olmak üzere beş pilot bölgeyi kapsamaktadır. Hak-İş, projenin Ulusal Koordinasyon Komitesi üyesidir. Hak-İş'in ayrıca çeşitli konularda üyelerini ve kamuoyunu bilinçlendirmeye yönelik eğitim programları uygulamaktadır. "ETUC Eğitim Projesi ve Ortak Yayınlar", "Türk Demokrasi Vakfı AB Eğitimi", "İsveç Sendikal Okul Deneyimi Semineri", Hak-İş'in bu konuya yönelik çalışmalarından bazılarıdır.

Hak-İş'in, başka Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) olmak üzere Uluslararası Endüstri İşçiler Derneği (IIRA) gibi uluslararası kuruluşlar ve sendikalarla işbirlikleri bulunmaktadır. Hak-İş, ICFTU (Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu) ve ETUC (Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonu) üyesidir. Ulusal ölçekte işbirliği yaptığı kurum, kuruluş ve projeler ise; Emek Platformu, Sivil İnisiyatif, İş Sağlığı ve Güvenliği Ulusal Danışma Kurulu, İŞKUR İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu, İŞKUR Aktif İstihdam Stratejisi Geliştirme Proje Yönlendirme Komisyonu, Ulusal Gözlemci Yönlendirme Kurulu, Sanayi Bakanlığı Tüketici Konseyi, Sosyal Güvenlik Yüksek Danışma Kurulu,

Sarıyî Bakanlığı Reklam Kurulu, İstihdam Kurulları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı/AB Sosyal Diyalog Komitesi, Avrupa Birliği Karma İstişare Komitesi'dir.

Hak-İş'in yayınları arasında, bağı sendikaların çıkardığı süreli yayınlarla (Öz Gıda-İş Gazetesi/Pındık Çiçek Açınca, Çelik-İş Dergisi, Hizmet-İş Sendikası Gazetesi, Öz İplik-İş Sendikası Gazetesi) birlikte, Hak-İş Dergisi kuruluşun süreli yayınlarıdır. Bunun dışında araştırmalardan oluşan kitap çalışmaları da bulunmaktadır. Kitaplaşan araştırma ve çalışmalarından bazıları; Haklar ve Özgürlükler Antolojisi, Yoksullukla Mücadele Antolojisi ve Yoksullukla Mücadele Antolojisi'dir.

Hetiqim

Tunus Cad. No: 37 Kavaklıdere ANKARA

Tel: (312) 417 16 30

E-mail: info@hakis.org.tr

Web: www.hakis.org.tr

Kaynaklar

www.hakis.org.tr

Hak-İş tüzüğü

Hak-İş 10. Olağan Genel Kurul Faaliyet Raporu

Ünal Özdemir (Basın Danışmanı)

Osman Yıldız (Dış İlişkiler Uzmanı)

Şahin Serim (Çalışma Heyeti Uzmanı)

TMMOB Çevre Mühendisleri Odası (ÇMO) UCTEA Chamber of Environmental Engineers

1980'li yılların başında bir meslek disiplini olarak ortaya çıkan çevre mühendisleri ilk olarak İnşaat Mühendisleri Odası (İMO) bünyesinde bir araya gelmişlerdir. Yaklaşık on yıllık bir süreçte İMO bünyesinde çalışmalarını mesleğin ve meslektaşlarının sorunlarının çözümüne odaklayan çevre mühendisleri gerek komisyon çalışmaları gerekse de örgütlenmeye yönelik çalışmalar yaparak çevre mühendislerinin bir çatı altında toplanmasını sağlamaya çalışmıştır. Bunun sonucunda, 1986 yılında Çevre Mühendisleri Derneği (ÇMD) kurulmuştur. Dört yılı aşkın süre zarfında faaliyet gösteren dernek, meslektaşlar arasında birliktelik ve dayanışmanın sağlamlaştırılması, örgütlülüğün devamının sağlanması ile asıl kuruluş amacı olan Çevre Mühendisleri Odası'nın (ÇMO) kurulması yönünde yoğun çalışmalarda bulunmuştur. Çalışmaların başladığı ilk günden bu yana ülke genelinde çevre konusunda basın, radyo ve televizyon aracılığı ile kamuoyu yaratılmaya çalışılmıştır.

1980'li yılların başlarından 90'lı yıllara gelindiğinde gerek örgütlenmede yaşanan sürekli ivme kazatma olgusu gerekse meslekle ilgili konularda ülke genelinde uygulanan politikalar, bu süreçte daha yoğun katkı koyma konusunda itici güç olmuştur. Bu koşullarda Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) çatısı altında ÇMO'nun kurulması yönünde adımlar atılmış ve 1991 yılı sonunda yapılan ÇMO Genel Kurulu'nda alınan karar gereğince İMO Genel Kurulu'na ÇMO'nun kurulması istemi olmuştur. İMO Genel Kurulu tarafından olumlu karşılanan bu istek TMMOB 32. Olağan Genel Kurulu'nda görüşülmüş ve 1992 yılında ÇMO'nun kurulması oy birliği ile kabul edilmiştir.

1980'li yıllar boyunca sürdürülen çalışmaların sonucunda 1992 yılında beş yüz üyesi ile kurulan ÇMO, çevre mühendisliği mesleğinin kamusal temsili ve meslektaşların örgütlenmesi açısından mesafeler kat etmiştir. Ülkenin farklı coğrafyalarında düzenlediği eğitim seminerleri, paneller, konferanslar, atölye çalışmaları, çevre mevzuatı, çevre yönetimi ve çevre sorunları konusunda yayınladığı raporlar, basın açıklamaları, çevre mühendisliğinden çevre eğitimine kadar çeşitli alanlarda yayınladığı kitap, dergi ve broşürler ile mühendislerin çevre örgütü haline gelmiştir. Üyelerinin özlük hakları ve mesleki eğitimlerinin sürekliliğine katkı sunmayı da önemli bir çalışma alanı olarak tanımlayan ÇMO'nun üye sayısı 1995 yılında bin yüze, 2000 yılında iki bine ve 2004 yılında ise üç bin yüze ulaşmıştır. Ülkenin dört bir yanındaki tüm meslektaşları ile daha yakın bir ilişki kurma hedefi ile ÇMO, kurumsal yapılanmasını güçlendirmiş ve süreç içerisinde üç şube, on dört il temsilciliğinden oluşan bir örgütsel yapıya ulaşmıştır.

ÇMO'nun toplumsal açıdan amaçları; mesleğe ilişkin, ülke ve toplum yararları çerçevesinde çalışmalar yapmak ve önerilerde bulunmak, mesleğin ve üyelerin değişen toplumsal ve ekonomik yapı içindeki konumlarını izlemek, değerlendirmek, bu temel üzerinde meslek-üye bazında düzenlemeler önermek ve/veya yapmak, çevre alanındaki

gelişmeleri ülke yararına uygun bir şekilde yaygınlaştırmaya çalışmak, bunun için yurt-
içi-dışı ilişkilerde bulunmak ve son olarak başta üye kitleleri olmak üzere emeğin hakkı-
yı korumak için mücadele etmek.

ÇMO'nun meslek ve toplum açısından amaç ve hedefleri ise; Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, bağlı odaları ve diğer meslek kuruluşları ile amaçları doğrultusunda ortak çalışmalar yapmak, çevre ile ilgili yasa, yönetmelik, tüzük, tebliğ, standartlar ve şartnamelere ilişkin görüş üretmek, yasal düzenlemelerin hazırlanma sürecinde çalışma yapmak ve bu doğrultuda ilgili kurumlarla işbirliği içinde bulunmak, çevre mühendisliği hizmetlerinin yasa, yönetmelik, tüzük, tebliğ, standartlar ve şartnameler açısından uygunluğunu denetlemek ve hizmet sürecinde meslektaşlar arasında haksız rekabeti önlemek ve buna ilişkin yasal düzenlemeleri sağlamak, çevre mühendisliği eğitiminin ülke gereksinimine göre geliştirilmesini sağlamak için üniversiteler, bakanlıklar ve diğer kurum-kuruluşlarla ilişki kurmak, gerekirse ortak çalışma yapmak, ülkedeki çevre mühendisliği hizmetlerinin öz kaynaklara dayalı olarak yapılması doğrultusunda çaba harcamaktır.

Üye ve meslek açısından amaç ve hedefleri ise; çevre ve çevre mühendisliği konusundaki gelişmeleri tartışmaya açarak, kamu ve meslektaşların ilgisine sunmak, üyelerin okul sonrası eğitimi ile ilgili çalışmalar yapmak, kurumsal ve uygulamaya yönelik olarak bilgi birikiminin artırılmasına katkı koymak, mesleğe ilişkin kitap, şartname, yönetmelik ve standartların yayın ve satış yoluyla üyelere aktarımını sağlamak, etkinlik vb. üretimleri sürekli ve sürekli yayımlarla üyelere ve kamuya duyurmak, çevre mühendisliği hizmetlerine ilişkin olarak, üreticilerin yasal düzenlemeler doğrultusunda çalışmasını denetlemek, izlemek ve buna ilişkin (ödül, uyarı, ceza vb.) işlemlerde bulunmak, mesleğin uygulanması sürecinde üyelerin karşılayacakları yasadışı ve haksız her türlü davranışa karşı girişimlerde bulunmak, çevre mühendislerinin çalışma olanaklarının artırılması ve mesleki etkinliğin sağlanması amacıyla kamu, özel kurum ve kuruluşlarla ilişki kurmak, çalışma alanındaki arz talep dengesinin gerçekçi oluşumunu sağlamak amacıyla da eğitim kurumlarına ilişkin nitel-nicel programlama önerileri üretmek girişimlerde bulunmaktadır. Son olarak amaç ve hedeflerin gerçekleştirilmesi sürecinde ülke düzeyinde şube, bölge temsilcilikleri ve temsilcilikler kurmak, mesleki denetim görevlileri atamak, çevre mühendisliğine ilişkin teknik birimler oluşturmak (laboratuvar vb.), üyelere yönelik sosyal, kültürel çalışmalar yapmak, bunun için gerekli mekanizmaları oluşturmaktır.

Oda, amaçları doğrultusunda güncel gelişmeleri üyelerine bildirmek ve bu gelişmelere yönelik onların mesleki bilgi ve deneyimlerini yükseltmek amacıyla değişik kentlerde seminerler düzenlemektedir. Tehlikeli Atık Yönetimi Eğitim Semineri (Temmuz 2004, İzmir), Çevre Mevzuatı Eğitim Semineri (Nisan 2004, İstanbul), ISO 14001 Denetçi Eğitim Semineri (Mayıs 2004, İstanbul) ve LPG İkmal İstasyonlarında Sorumlu Müdürlük Seminerleri (2003-2004, Ankara, Kocaeli, Samsun, Mersin, İzmir, İstanbul, Eskişehir) odanın düzenlediği son seminerlere örnek olarak verilebilir.

Oda, ayrıca mesleki alanda güncel gelişmeleri irdelenmek ve bilim çevrelerini biraraya getirerek çevre ve çevre mühendisliği alanlarına yeni katkılar sağlamak amacıyla düzenli aralıklarla, Ulusal Çevre Mühendisliği kongreleri düzenlemektedir. Kongrelerin illü 24-26 Ocak 1979 tarihinde Çevre Mühendisliği Bilimleri Derneği tarafından "I. Ulusal Çevre Mühendisliği Bilimleri Sempozyumu" adıyla düzenlenmiştir. 1997 yılında düzenlenen II. kongre ile birlikte ÇMO, kongrelerin organizasyonunu üstlenmiş ve günümüze kadar getirmiştir. V. Kongre 1-4 Ekim 2003 tarihinde Ankara'da düzenlenmiştir.

ÇMO, çeşitli dış kaynaklı projelerle de çevre konusundaki çalışmalarını sürdürmektedir. *Delta/Eko Verimlilik Programı ve Yerel Yönetimler için Bütünsel/Önleyici Çevre Yönetimi Eğitimi Projesi* bu kapsamda örnek olarak verilebilir.

Delta/Eko Verimlilik Programı, İsviçreli bir sivil toplum kuruluşu olan Sustainable Business Associates1 (SBA) tarafından 1996 yılında başlatılmış bir eğitim programıdır. Halen 11 Akdeniz ülkesinde devam eden DELTA Eko-Verimlilik Programı'nın amacı, DELTA Ağları aracılığıyla sanayicilere "eko-verimlilik" ve "sürdürülebilirlik" kavramlarını tanıtmak olarak belirlenmiştir. DELTA Ağları, işletme verimliliğinin artırılması ve çevresel etkilerinin en aza indirilmesi için firmalarda yeni bir işletme yönetimi manzumesinin yerleşmesi amacıyla çalışmalar yürütmektedir. Delta Ağları, DELTA Programı çerçevesinde kurulmuş ve geliştirmekte olan Akdeniz ülkelerinden sanayicileri çevre için ortak çalışmalar yürütebilecekleri bir yapı altında toplamayı amaçlar. ÇMO, Ocak 2000 ayından bu yana DELTA Programı'nın Türkiye Temsilciliği'ni yürütmektedir. ÇMO, DELTA Eko-Verimlilik Programı çerçevesinde 'temiz üretim', 'önleyici çevre yönetimi' ve 'eko-yönetim' kavramlarını Türkiye'de başta sanayi sektörü olmak üzere ilgili kamuoyunun gündemine getirmeyi, bu kavramların uygulamalarını yaygınlaştırmayı ve gönüllü firmalarda örnek oluşturabilecek çalışmalar gerçekleştirerek sonuçlarını kamuoyuna duyurmayı amaçlamaktadır. Program kapsamında önemli bir hedef kitle olan küçük ve orta ölçekli işletmelere (KOBİ) yönelik SBA ve Alman Teknolojik İşbirliği Ajansı (GTZ) tarafından hazırlanan "KOBİ'ler için İşletme Verimliliğinin Arttırılmasına Yönelik Çevre Yönetimi Kılavuzu" basılmıştır. Ayrıca ÇMO tarafından Mayıs 2001 tarihinde Gebze'de, Ekim 2001 tarihinde Ankara'da, Şubat 2001 tarihinde Bursa'da ve Temmuz 2003 tarihinde İzmir'de KOBİ'ler için işletme verimliliğinin artırılmasına yönelik çevre yönetimi seminerleri düzenlenmiştir.

Yerel Yönetimler için Bütünsel/Önleyici Çevre Yönetimi Eğitimi Projesi, ÇMO, İsviçre Kalkınma ve İşbirliği Ajansı'ndan (Swiss Agency for Development and Cooperation-SDC) sağladığı destek ile projeye Şubat 2000 tarihinde başlamıştır. Eğitim ve uygulama başlıklarında iki aşamadan oluşan proje kapsamında "Yerel Yönetimler için Bütünsel/Önleyici Çevre Yönetimi B1 Kitabı" ve "Belediye Çevre Mevzuatı" kitapları basılmıştır.

Çevre Mühendisleri Odası, amaç ve faaliyetlerini gerçekleştirirken TMMOB ve bağlı odalar, Türk Tabipler Birliği, Barolar Birliği, DİSK/Dev-Maden-Sen, Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği, Türkiye Ormancılar Derneği gibi kuruluşlarla işbirliği yapmaktadır. Ayrıca İsviçre Kalkınma ve İşbirliği Ajansı (SDC), Sustainable Business Associates1 (SBA) odanın geliştirdiği uluslararası işbirliklerine örnek olarak verilebilir.

Odanın gelecekte yapmayı hedeflediği çalışmalar, bugün yaptığı çevre mühendisliği kongreleri, mesleki sempozyumlar, mesleki eğitim seminerleri, paneller ve söyleşiler gibi etkinlikleri sürdürmektedir.

ÇMO'nun yayınları kitap ve süreli yayınlanan dergi, gazete ve bültenlerden oluşmaktadır. Odanın yayınladığı kitaplardan bazıları; "Altın, Bergama, Demokrasi", "Anaerobik Anıms Teorik Altyapı Semineri", "Belediye Çevre Mevzuatı", "Yerel Yönetimler Çevre Mevzuatı", "Madencilik ve Çevre Sorunları", "Çocuklar için Sağlıklı Çevreler" ve "Çevre-

sel Etki Değerlendirme (ÇED) Eğitimi Semineri Notları"dır. "Çevre ve Mühendis Dergisi", "Çevre Bilim ve Teknoloji Dergisi", "ÇMO Haber Bülteni", "Temiz Üretim Güncesi" ile sihe ve temsilcilik bültenleri odanın sineli yayınlarıdır.

İletişim

Araç II Sokak No:66/9 Kızılay ANKARA

Tel: (312) 430 64 34

Faks: (312) 430 64 35

E-mail: cmo@cmo.org.tr

Web: www.cmo.org.tr

Kaynaklar

www.cmo.org.tr

Ankara Sanayi Odası Aylık Haber Bülteni, Sayı 31, Eylül-Ekim 2001

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası (ZMO)

Chamber of Agriculture Engineers

1954 yılında kurulmuş olan ve Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'ne bağlı olarak faaliyet gösteren TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası (ZMO); Ankara'daki genel merkezi ile tüm ülke ölçeğine yayılan 22 şubesi ve 58 il temsilciliği aracılığıyla çalışmalarını sürdürmektedir.

ZMO; mesleki çalışmalar yapma yanında, insan hak ve özgürlüklerine saygı, hukukun üstünlüğü ve demokrasinin kuralları içerisinde kalarak toplumun demokratikleşmesi, ekonomik ve toplumsal yapının ulusal yararlar gözönüne alınarak oluşturulması için sorumluluk üstlenilmesi gerektiği düşüncesindedir. Bu ilkeler çerçevesinde, kamu kurumu niteliğindeki tüzel kişilik olma sorumluluğu ve demokratik örgüt yükümlülüğü, oda çalışmalarında gözönüne alınması gereken önemli iki asıl unsur olarak kabul edilmekte, Türkiye tarımına ve meslek toplumuna bu anlayış esas alınarak hizmet vermektedir.

Üyelerinin mesleki ve ekonomik hak ve çıkarlarının savunulması yanında, demokratik - laik - sosyal hukuk devletinin halk yararına sonuçlar üretmesine yönelik katılımcı çabalar gösterilerek kamuoyunun yönlendirilmesi; bu bağlamda idari ve yargı yolları kullanılarak karar süreçlerine müdahalede bulunulması, ZMO'nun "belirleyicilik" niteliğini ortaya koymaktır. Bu bağlamda ZMO, Türkiye sorunlarına yönelik olarak, ülke ve halktan yana tavrını ortaya koymakta ve demokratik kitle örgütleri ile işbirliği içerisinde çalışmaktadır. ZMO, bu sorunlar ve özellikle tarıma yönelik sorunların çözülmesinde üzerine düşen bütün görevleri yapma sorumluluğunu taşımaktadır.

1980'li yıllar genel olarak tarımın geriye gittiği yıllar olmakla birlikte, özellikle son yıllarda sektörde yaşanan çöküş karşısında, tuzugünün kendisine yüklediği amaç ve görevler kapsamında, ZMO'nun öncelikleri şunlardır; tarım siyasetini değerlendirip ulusal önün altını çizmek, güçbirliği oluşturmak, tarımın ve tarımcının kazanımlarını korumak ve geliştirmektir.

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu statüsünde bulunan TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası; özelde tarım sektörü, genelde ise ülke yararına çalışmalar yapmaktadır. Tüzüğü gereği ZMO'nun amaç ve görevleri, tarım sektörünün sosyo-ekonomik ve politik bütününe ilişkindir. Tarımın ekonomik bir sektör olarak geliştirilmesi yanında, sektörün insan unsurunu oluşturan köylülerin ve ziraat mühendislerinin yaşama ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi odanın temel öncelikleri arasındadır. Bu çalışmaların yanında ZMO demokratik, laik ve sosyal hukuk devletinin tüm kural ve kurallarıyla işlenilmesi, insan hak ve özgürlüklerine saygı, ekonomik ve toplumsal yapının ulusal yararlar gözönüne alınarak oluşturulması ve laik düzenin korunması için sorumluluk üstlenmektedir. ZMO'nun amaç ve görevleri özetle;

- Ülkenin tarımsal varlığı ve kaynaklarının korunması, geliştirilmesi ve işletilmesi, verimlerinin artırılması, kırsal nüfusun toplumsal ve ekonomik kalkınmasının sağlanması amacıyla her türlü odcinin ve etkinlikte bulunmak
- Üyelerinin hak ve yetkilerini savunmak ve bu yetkilerin kullanılabilmesini sağlamak üzere resmi ve özel kuruluşlarda girişimlerde bulunmak,
- Tarımsal girdileri sağlayan kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak, girdi ve ürün fiyatlarıyla hizmet ücretleri hakkında önerilerde bulunmak, tarımsal girdileri üretecek tesislerin kurulmasını teşvik etmek,
- Üyelerin mesleki çalışmalarında uymak zorunda oldukları kuralları saptamak, mesleki denetimi sağlamak üzere gerekirse yönetmelikler çıkarmak,
- Meslek alanındaki gelişme ve yenilikleri izlemek ve yaymak, bu amaçla yurtiçi ve dışındaki meslek kuruluşları ile ilişki kurmak, ortak çalışmalar yapmak, yurtiçinde ve dışında mesleği temsil etmek,
- 7472 sayılı yasa uyarınca çıkarılmış olan Ziraat Mühendisliği Yetki Tüzüğü hükümlerinin uygulanması amacıyla mevzuat çalışmaları yapmak, resmi ve özel kuruluşlarda gerekli girişimleri yapmak

Görüldüğü gibi ZMO'nun amaç ve görevleri, tarım sektörünün sosyo-ekonomik ve politik bütününe ilişkindir. Tarımın ekonomik bir sektör olarak geliştirilmesi yanında, sektörün insan unsurunu oluşturan köylülerin, çiftçilerin ve ziraat mühendislerinin yaşama ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi, temel öncelikler arasındadır.

ZMO tarafından, mesleki çalışmalar olarak her yıl ocak ayında bir hafta süreli "tarım haftası" etkinlikleri düzenlenmekte, bu etkinlik içerisinde sempozyum, paneller ve benzeri çalışmalar yer almaktadır. Tarımsal eğitimin başlamasının yıldönümünü kapsayan "tarım haftası" dışında da, genellikle Dünya Çevre Günü, Dünya Gıda Günü, Dünya Çölleşmeyle Mücadele Günü başta olmak üzere tarımsal açıdan önemli gün ve haftalarda da değişik bilimsel etkinlikler düzenlenmekte, şube yönetimleri ve il temsilcilikleri de kendi illerinde benzeri etkinlikleri gerçekleştirmektedir.

ZMO her yıl tarım haftasında, Türk tarımına ve ziraat mühendisliği mesleğine önemli emekleri geçmiş olan oda üyesi meslektaşlarına, çalışmalarına uygun olan bilim, hizmet ve teşvik ödülleri vermektedir. ZMO'nun düzenli etkinliklerinin içinde yer alan burs programının amacı, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası "Gençlik ve Meslek Yararına Yardım" ilkesi doğrultusunda, gelecekte Oda üyesi olmaya hakkı olan ziraat mühendisliği, bütün teknolojisi mühendisliği ve su ürünleri mühendisliği öğrenimini gören, yardıma muhtaç ve başarılı öğrenciler arasından seçilecek olanlara, karşılıksız burs vererek, onların öğrenimlerini başarı ile tamamlamalarına ve ülkeye yararlı bireyler olarak yetiştirmelerine yardımcı olmaktır.

ZMO'nun gerçekleştirdiği mesleki çalışmalar ise;

İstihdam sağlama çalışmaları; ZMO istihdam sorununun, ülkenin tarım sektörünün üretim yapıları kuvvetlendirilerek geliştirilmesi yolu ile "kalıcı" olarak çözülebileceğine inanmaktadır. Sağlanacak bu gelişme huzuna koşut bir ziraat mühendisi arzı, sorunun boyutunun daha da artmaması açısından önemli görülmektedir. Ziraat mühendisliği istihdamına ilişkin çalışmalar, mevcut kazanımların korunarak geliştirilmesi yanında, dünyada ve Türkiye'deki gelişmeler bağlamında, yeni çalışma alanlarının açılmasına gayret gösterilmesi düzleminde yürütülmektedir.

Bunun dışında ZMO bünyesinde, ziraat mühendisliği mesleğinin ilgili alanına giren kamu kurum ve kuruluşlarının yöneticilik, genelge, yönerge vb. düzenlemelerinin tüzüğe aykırı hükümlerinin tüzüğe uygun hale getirilmesi, tüzüğe bulunan ama mevcut düzenlemelerde yer almayan hükümlerin oluşturulması, bağlayıcı hale getirilmesi için girişimlerde bulunulmaktadır. İşsiz ziraat mühendislerinin istihdamına yönelik olmak ve bir anlamda yetki tüzüğüne işlerlik kazandırmak üzere; işsiz üyeler için ülke düzeyinde organizasyonlar oluşturulmasına ve işsiz ziraat mühendislerinin oda üyeliğinin özendirilerek çalışmalara katılmasının sağlanmasına çalışılmaktadır. Bu çalışmaların daha planlı bir şekilde yürütülebilmesine olanak tanımak üzere, veri toplama ve alan araştırma çalışmaları ve tüm ziraat fakültelerinden mezun bilgilerinin bilgisayar ortamında toplanması çalışması yürütülmektedir. Bu çalışmadan sonra, istihdam-gelir yapısı-sosyal statü vb. verileri derlemeye yönelik bir "Ziraat Mühendisliği Araştırma Projesi" kurgulanması ve yürütülmesi planlanmaktadır.

Ziraat mühendisliği öğretimine ilişkin çalışmalar; Ziraat mühendisliği eğitim ve öğretimi, tüm dünyada yeniden yapılandırılmaktadır. Avrupa Birliği, "Bologna Deklarasyonu" çerçevesinde, ziraat mühendisliği eğitim-öğretiminin ortaklaştırılmasına yönelik bir proje yürütmektedir. ZMO, eğitim-öğretim sisteminin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik çalışmalara öncülük etmek dahil her türlü girişimde bulunmayı görev bilmektedir. Bu bağlamda, 12-16 Ocak 2004 tarihinde TÜRKTAÇ ve TİKA desteği alınarak yerli ve yabancı bilim adamlarının ve ilgili tüm tarafların katılımı ile yapılan "Tarım ve Mühendislik" konulu sempozyum, konu ile ilgili çalışmalarda bir dönüm noktası oluşturacak niteliktedir. İçinde bulunulan dönemde ZMO, bu sempozyumdan edinilen verilerin ışığında düzenlediği çalıştaylar ile konuyu tüm yönleriyle değerlendirerek somut çözüm önerileri ortaya koymayı planlamaktadır. Bu çalışma, şu anda ziraat fakültelerinde aynı anda üç farklı sistemin geçerli olması gibi uygun olmayan gelişmeleri ortadan kaldırmaya yöneliktir. Ayrıca, öncelikle tüm ziraat fakültelerinde oda öğrenci temsilcilikleri kurularak, "ZMO Öğrenci Kurultayı"nın gerçekleştirilmesi üzerine çalışmalar yapılmaktadır.

Sendika örgütlenme ve çalışan üyelerinin sorunlarına yönelik çalışmalar; ZMO tarafından özel kesim ve kamuda çalışan ziraat mühendislerinin sendikalaşması için her türlü çaba gösterilmekte, örgütün bu konuda daha aktif kılınmasına önem verilmektedir. Kamuda çalışan ziraat mühendisleri meslektaşları arasında özlük ve ekonomik haklar bakımından yaratılmış bulunan farklılaşmanın giderilerek, ortak bir uygulamanın geçerli olmasına çaba gösterilmekte; bu çerçevede yan ödeme kararname, döner sermaye vb. uygulama yöntemlerinin yarattığı meslek ya da merkezde ve taşrada görevli meslektaşlar arası ayrımların ortadan kaldırılması için kamu yönetimi düzeyinde çabalar artırılarak sürdürülmekte, gerektiğinde konu hakkında kamuoyu yaratacak demokratik etkinlikler sergilenmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Teknik ve bilimsel çalışmalar; Tarımla ilgili değişik konularda birikimleri ve uzmanlıkları bulunan oda üyelerinin aktif katılımı ile oluşturulan çalışma grupları, gerek mesleki ve gerekse tarım sektörüne yönelik çalışmaların en önemli ögesi olmuştur. Bu çerçevede üretilen her türlü yazı, rapor, araştırma vb. ürünler, oda tarafından düzenlenen kongre, sempozyum, panel gibi etkinliklerin temel taşı niteliğini taşımaktadır. Bu tür çalışmalar kapsamında, ülke tarımının yakın gündemini oluşturan tarımda yeniden yapılanma ile tarımsal boyutunun gündeme geleceği beklenen AB'ne uyum çalışmaları ile ilgili konulara

özel önem verilmiş, 2003 yılı Tarım Haftası bu konuya özgü düzenlenmiştir. Geçmişte olduğu gibi bu tür etkinlikler, uzmanlıkları olan meslektaşları ve başka meslek insanlarından oluşan çalışma grupları aracılığıyla planlanıp, örgütlenecek ve uygulanacaktır.

Ülke sorunlarına yönelik çalışmalar; Ülke sorunlarının bir bütün ve tarım sorunlarının da bu bütünün parçaları olduğu unutulmadan, toplumun sorunlarını gündemde tutmak, demokrasinin olanaklarını sorumluluk kullanarak ziraat mühendisleri kitlesinin ve tarım kesiminin sorunlarına gerçekçi çözümler arayıp, ülke sorunlarının aşılmasına somut katkı sağlamak, demokrasi dışı tüm çaba ve niyetler karşısında kararlılıkla tavır takınmak ZMO'na göre kaçınılmaz bir sorumluluktur. ZMO ülke bütünlüğü anlayışı çerçevesinde, Türkiye'nin her bölgesinde demokrasi, temel insan hakları ve barış ilkelerinin yaşama geçmesi için, her türlü katkıyı koymayı görev saymaktadır.

Örgütsel ve mesleki çalışmalar; örgüt yapısının güçlendirilmesi; Örgütsel yapının güçlendirilmesi ile ilgili olarak, "üretken yapılanma, üretken kitle katılımının sağlanması ve daha kapsamlı çalışmalara yönelme", temel yaklaşımının, geçmiş dönemlerde olumlu sonuç vermesi noktasından hareketle "Üye-Oda ve örgüt birimleri arası" ilkel ilişkilerin daha da geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu anlamda, geçmiş dönemlerde başlatılan, mesleğe ve topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı eleştiriler ve öneriler dile getiren, aynı zamanda çalışmalara somut olarak katılan, katkı koyan her düzeydeki üyelerle ilişkilerinin geliştirilmesi ZMO'na göre, "daha güçlü ve üretken" bir odanın ön koşuludur.

Tarım ve tarımcıya iç ve dış kaynaklı etkilerin yoğunlaştığı bir ortamda, tarım kesimi, dünya oranla çok daha yüksek bir "ortak refleks" duygusuna gereksinim duymaktadır. ZMO, bu çerçevede ve mümkün olan her fırsatta, tarımla ilgili kişi ve kuruluşları bir araya getirmeye ve ortak ses oluşturmaya çalışmaktadır. Bu çabının başarılı sonuçlar verdiği kimi kuruluşlar şunlardır: Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Ankara Bölge Veteriner Hekimleri Odası, Tarım-Orkân Sen, TARGEV, Köy-Koop, Holstein Sığır Yetiştiricileri Birliği, Adana Çiftçiler Birliği, Ege Çiftçiler Birliği, Türkiye Ziraatçılar Vakfı, Tarım-İş Sendikası, Öz Gıda İş Sendikası, Tek Gıda İş Sendikası, Tarım Gıda -Sen, Tarım Ekonomisi Derneği, Türkiye Ziraatçılar Derneği, Veteriner Sağlık Teknisyenleri Derneği.

ZMO, önümüzdeki dönemde de dünyada ve Türkiye'deki gelişmeleri dikkatle izleyecek, gündemi inceleme çabalarını sürdürecektir, tarım ve diğer alanlarda yürütülen siyasaları değerlendirerek ülke ve toplum yararına müdahalelerde bulunacak, tarım sektörü ile ilgili olanlar başta olmak üzere, tüm demokratik kitle örgütleri ile ortak çalışmalar yaparak emekten yana bir güçbirliği oluşturulmasına katkıda bulunacak, tarımın ve tarımcının yanında, Cumhuriyetin kazanımlarını da koruyacak ve geliştirecektir.

Bunların yanında, yine meslek toplumunun hak ve yararlarını somut platformlarda savunulması, sahıplenişmesi, mevcut demokratik sistemin sağladığı katılım olanaklarının sorumluluk değerlendirilerek üretken bir yapılanmanın gerçekleştirilmesi amaç edinilmiştir. Meslek toplumu tarafından hizmet verilen kırsal kesim sorunlarının, bilimsel ve teknolojik gelişmelerin ışığında irdelenerek, uygulanabilir çözümler üretilmesi ve yine önceki dönemlerde yapılanların devamı niteliğinde olmak üzere amaç edinilmiş bulunmaktadır.

Oda genel merkezi olarak iki ayda bir "Haber Bülteni", 1980 yılından bu yana her üç ayda bir "Tarım ve Mühendislik" dergisi, 2000 yılından bu yana "Aralık" adlı dergi yayınlanmaktadır. Bunun yanında odanın tüm çalışmaları yayına dönüştürüldüğünden, her biri kaynak kitap niteliğinde olan önemli sayıda yayınları bulunmaktadır. Bu kitapların bazıları;

Türkiye'nin Toprak Kaynakları, Erozyon ve Toprak Koruma Terimleri Sözlüğü, Çay Sektörü Analizi, Türkiye'de Uygulanan Fındık Politikaları ve Fındığın Geleceği, Küreselleşme ve Türkiye Tarımı Sempozyumu, Türkiye Şeker Sektörü Analizi, Kuşatılmışlar Ülkesi Türkiye; Her Yönüyle GAP Sempozyumu, Tahkim Nedir? Neden Karşıyız?, Dünyada ve Türkiye'de Tarımsal Desteklemelere Yeni Yaklaşımlar, Hayvansal Üretimi Artırmada Yeni Yaklaşımlar Sempozyumu, Yeni Dünya Düzeni ve Türkiye Tarımı, Tarımsal Destekleme Politikaları, Sorunlar-Çözümler, Dünyü Bugünü ve Geleceği ile Atatürk Orman Çiftliği, Türkiye II. Teknik Arıcılık Kongresidir.

İletişim

Karanfil Sok. 28/12 Kızılay 06640 ANKARA

Tel: (312) 425 05 55

Faks: (312) 418 51 98

E-mail: bilgi@zmo.org.tr

Web: www.zmo.org.tr

Kaynaklar

www.zmo.org.tr

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası 39. Dönem (2004-2005) Çalışma Programı

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB)

Union of Turkish Engineers' and Architects' Associations

Avrupa'da ve ABD'de 19. yüzyılın ortalarında başlayan mühendis ve mimar örgütlenmeleri, Türkiye'de İkinci Meşrutiyet'le birlikte başlamıştır. 1908'de İstanbul'da çok sayıda sivil örgütün kurulduğu bilinmektedir. Bunlardan birisi de Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti'dir. Cemiyet, 1912 yılında etkinliklerini askıya almış, 1919'da yeniden çalışmalarına başlamış ve varlığını 1922 yılına kadar sürdürmüştür. Cumhuriyet'ten sonra ilk örgütlenmeler Mayıs 1926 yılında kurulan ve merkezleri Ankara'da bulunan Türk Mühendisler Birliği ve Türk Yüksek Mühendisler Birliği adı altında gerçekleşmiştir. Birliklerin amaçları arasında "memleketin ilerlemesine ve milli iktisadın inkişafına ve kuvvetlenmesine hizmet emeli ile mesleğin yükselmesine çalışmak", "meslek haklarını ve azanın ihtiyaç ve menfaatlerini temin ve himayeye, mühendisler arasında tanışma ve tesanütün artmasına hizmet etmek", "başka memleketlerden mühendis getirilmesine ihtiyaç kalmayacak derecede meslektaşların yetiştirilmesi için gençliğin mesleğe karşı رغبتini arttırmaya; sermaye getirme mecburiyeti olmadıkça, memleketimizde yapılarak inşaatın Türk mühendis müteahhitlerine yaptırılmasını ve memlekette yerli ve ecebî müesseselerde Türk mühendislerinin çalıştırılmasını temine çalışmak" yer almaktadır.

Bu örgütün Şubat 1927 tarihinde kurulan Türk Yüksek Mimarlar Birliği izlemiştir. Birliğin amacı, "Türk Yüksek Mimarları arasında fikri ve mesleki dayanışmayı temine, memleket içinde ve dışında Türk mimarisini ve mimarlığını tanıtmaya, Türk mimarlık sanatının ve inşaat bilgisinin beynelmîl rekabkilere göre inkişafına ve Türk yüksek mimarlarını mesleki, iktisadi ve hukukî menfaatlerini korumak" olarak belirtilmektedir.

Daha sonra bu örgütlere çeşitli tarihlerde uzmanlık dallarında örgütler eklenmiştir. Bu örgütler arasında, kurulduktan sonra başka örgütlerle birleşenler de bulunmaktadır. Bu örgütlerin tam bir listesi henüz çıkarılmamış olsa da bilinen örgütler şunlardır: Türk Mühendisler Birliği, Türk Yüksek Mühendisler Birliği, Türk Gemi Mühendisleri Cemiyeti, Türk Maden Mühendisleri Birliği, Türk Yüksek Maden Mühendisleri Birliği, Karabük Ağır Sanayi Mühendisleri Derneği, Türkiye Jeoloji Kurumu, Türkiye Harita ve Kadastrocular Cemiyeti, Türk Yüksek Mimarlar Birliği, Orman Mühendisleri Cemiyeti ve Türk Yüksek Ziraat Mühendisleri Birliği.

Mimar ve mühendis meslektaşların örgütlülüğünü geliştirmek üzere duyulan gereksinime, 1954 yılında Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin kuruluşu yanıt vermiş ve TMMOB Yasası'nın kabulünden sonra 1. Genel Kurul, 18-22 Ekim 1954 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Bu Genel Kurul, yukarıda belirtilen örgütlerden bazılarının delegelerinden oluşmuş, TMMOB Tüzüğü kabul edilmiş ve elektrik, gemi, harita, kadastro, inşaat, kimya, maden, makine, mimar, orman, ziraat mühendis odaları kurulması kararlaştırılmıştır. Bu Genel Kurul'dan sonra kurulan odaların adları ve kuruluş tarihleri şunlardır: Gemi Makineleri İşletme M.O. 1960, Şehir Plancıları Odası. 1968, Fizik M.O. 1970, Metalurji M.O. 1970, Mercoroloji M.O. 1970, Petrol M.O. 1970, Jeoloji M.O. 1974, İç Mimarlar O. 1976, Jeofizik M.O. 1986, Çevre M.O. 1992, Tekstil M.O. 1992,

Peyzaj Mimarları O. 1994, Gıda M.O. 1996. Kuruluş tarihinde on odası ve 8 bin üyesi bulunan TMMOB'nin, 2004 yılında oda sayısı 23'e, üye sayısı ise 220 bine ulaşmıştır.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin kuruluş amacı; Türk mühendis ve mimarları uzmanlık kollarına ayırmak, her kol için bir oda kurmak ve böylece aynı kolda uzman olanları bir oda bünyesinde toplamak, ülke ve kamu yararı gözetilerek, mesleğin gelişmesi, meslek üyelerinin hak ve yetkilerine yönelik girişim ve uygulamalarda bulunmaktır. Bununla birlikte kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşu olan TMMOB ve bağlı odaları aşağıda yer alan amaçlara yönelik hizmet vermektedirler.

a) Günün gerek ve koşullarına ve mevcut olanaklara göre, kanun, tüzük ve ana yönetmelik hükümleri içinde kalmak üzere, mühendis ve mimarları meslek kollarına ayırmak, meslek ve çalışma konuları aynı ya da birbirine yakın bulunan mühendis ve mimarlık grubu için odalar kurmak;

b) Mühendislik ve mimarlık mesleği mensuplarının ortak gereksinimlerini karşılamak, mesleki etkinlikleri kolaylaştırmak, mesleğin genel yararlarına uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halde olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak; kamu ve ülke çıkarlarının korunmasında, yurdun doğal kaynaklarının bulunmasında, korunmasında ve işlenmesinde, çevre ve tarihi değerlerin ve kültürel mirasın korunmasında, tarımsal ve sanai üretimin artırılmasında, ülkenin sanatsal ve teknik kalkınmasında gerekli gördüğü tüm girişim ve etkinliklerde bulunmak;

c) Meslek ve çıkarları ile ilgili işlerde, resmi makamlar ve öteki kuruluşlar ile işbirliği yaparak yardımlarda ve önerilerde bulunmak, meslekle ilgili bütün mevzuatı, normları, bilimsel araştırmaları, tip sözleşmeler ve bunlar gibi bütün bilimsel evrakı incelemek ve bunların değiştirilmesi, geliştirilmesi ya da yeniden konulması yolunda önerilerde bulunmak.

TMMOB'nin görevleri, Türkiye'deki mühendis ve mimarları; mesleki, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlar ile onların içinde yer aldıkları bütün süreçlerde temsil etmek, onların hak ve çıkarlarını halkın çıkarları temelinde korumak ve geliştirmek, mesleki, sosyal ve kültürel gelişmelerini sağlamak ve mesleki birikimlerini toplum yararına kullanmalarının zeminini yaratmaktır. Bu amaçla Birlik, mesleki alanlarıyla ilgili gelişmelerin ve politikaların sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel boyutlarını derinlemesine kavramak, yorumlamak ve tekrarlarından kaçınarak toplumu bilgilendirmek; bu politikaların toplum yararına düzenlenmesi için öneriler geliştirmek ve bunların yasağa geçirilmesi için mücadele etmek, bunların gereği olarak en genel anlamda bağımsız ve demokratik bir Türkiye'nin yaratılması yönündeki çalışmalarını bütünsel bir anlayışla ve etkinleştirerek yerine getirmektedir.

TMMOB, her genel kurul sonrasında belirlenen dönemlik çalışma programları doğrultusunda etkinliklerini sürdürmektedir. Haziran 2004 tarihinde sona eren 37. Çalışma Dönemi için belirlediği çalışma konuları şunlardır:

Bağımsızlık, demokrasi, barış ve insan hakları; Mühendislerin ve mimarların sorunlarını emekçi sınıfların sorunlarıyla ortak olduğu, meslektaşlarının yaşadığı sorunların çözümünün çok büyük ölçüde emekçi sınıfların sorunlarının çözümünde yattığı gerçeği, TMMOB'yi 1960'ların ortalarından itibaren, Türkiye'deki siyasal sistemi bütün yönleriyle sergilemeye ve

diğer çalışanlarla ortak mücadeleye götürmüştür. TMMOB, demokrasiyi, "halkın kendi siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel sistemlerini belirlemek için, iradesinin özgürce ifadesine; kendi yaşamının tüm yönlerine tam katılımına dayandığı temelde, insanı saygı ve hukukun üstünlüğü" olarak tanımlayan uluslararası belgeler kapsamında ve sorunun sınıflararası ilişkiler temelinde ele alınması gerekliliği çerçevesinde değerlendirmektedir. Demokrasinin temel bir unsuru barıştır. Bu çerçevede, başta Doğu ve Güneydoğu bölgeleri olmak üzere yurttan erişilen barış ortamının kalıcı hale getirilmesi ve bir an önce demokratik bir ortama geçilmesi için köye dönüş ortamlarının sağlanmasını, yurttaşların iradelerine saygılı olunmasını, köylerin yaşam ortamlarının onarılmasını ve yurttaşlara maddi destekler sağlanmasını, gelir dağılımının düzeltilmesini, yarıncıların hızlandırılmasını ve işsizliğin ortadan kaldırılmasını, köy koruculuğunun ve feodal düzeninin günümüzdeki uygulamalarından vazgeçilmesi ve tasfiye edilmesini savunmak ve bu alandaki gelişmelerin takipçisi olmak TMMOB'nin öncelikleri arasında olmaya devam etmektedir.

Dağal afetler ve depremler: TMMOB İstanbul'daki olası depreme karşı önlemlerin belirlenmesine katkıda bulunmak için, yapı stokunun depreme dayanıklılığı konusunda değerlendirme çalışmalarının yapılmasına yönelik mühendisleri eğitmek ve sertifikalandırmak için çalışmalar planlamaktadır. Özellikle afet yönetimi ve afete müdahale açısından "Afet Acil Eylem Planı"nı oluşturulacaktır. Bununla birlikte TMMOB, Marmara Depreminde elde edilen sonuç ve deneyimleri, ülkenin diğer riskli bölgelerine taşıyacaktır. Depremzedelerin sorunlarının çözümü amacıyla teknik ve hukuki süreçlerde destek olunmaya devam edilecektir. Depremden sonra ortaya çıkan hukuksal sorunlar birlikteliği olgusunun yeniden ele alınma gereğini ortaya çıkardığını öngören TMMOB, bu konuya yönelik olarak ilgili kurumlarla işbirliği içinde sorunun çözülmesine çalışacaktır. TMMOB, içinde barındırdığı disiplinlerin doğrudan ilgi alanına giren birçok konuda merkezi planlama bütünlüğünde bölgesel ve daha küçük ölçekli bütünsel planlamaların afetlerin önlenmesindeki önemini vurgulayacaktır. Afetlerin önlenmesi ve kaçınılmaz olarak meydana geldiğinde gerekli müdahalelerin yapılabilmesinde kamu gücünün gelişkin olması ve etkin kullanılabilmesi üzerinde durulacaktır.

Mühendislik ve mimarlıkta meslek ve uygulama alanları: Meslek alanları, uygulanan temel politikalarla kaynaklanan birçok soruna karşı karşıya olan TMMOB, dışa bağımlı ve geri kalmış, bilim ve teknoloji üretmeyen, üretimden uzaklaşmış bir ekonomik yapı nedeniyle, hem mühendislik ve mimarlık eğitiminde hem yeni bilimsel alanların açılmasında hem de var olan meslek alanları arasındaki yetkilerin belirlenmesinde sorunlar bulunduğu kanısındadır. Dışa bağımlı sanayileşme, hızlı ve plansız kentleşme sonucu oluşan kentsel fiziksel mekânların, sosyal ve teknik altyapıların düşük standartlarda olduğu görüşünü taşıyan TMMOB, bunun da toplumun temel gereksinimlerini karşılamaktan uzak olduğunu düşünmektedir. Bu amaca yönelik olarak izlenen politikaların, mühendislik ve mimarlık hizmetlerinin de toplumun gereksinimlerine yanıt verecek düzeye erişmesini engellemekte olması nedeniyle, TMMOB bu koşulların değişmesi için çaba harcamaya devam edecektir.

Ayrıca, TMMOB bünyesinde meslek ve uzmanlık alanları hukuku geliştirilerek, bu alanlardaki yetkilerin tanımlanması için çalışma yapılacaktır. Örgütte varolan mesleki çatışma konularına çözüm bulmanın yanı sıra, dünyadaki bilimsel ve teknik gelişmelere paralel olarak mühendislik ve mimarlık alanında ortaya çıkan yeni disiplinlerarası meslek alanlarını kavrayıcı ve kapsayıcı örgütlerine modelleri geliştirilecek, disiplinleri biraraya getiren, etik ilkeleri barındıran ve mezuniyet sonrası sürekli mesleki eğitimi önemseyen çalışma anlayışı özendirilecektir. Bu amaçla disiplinlerarası uygulama ve uzmanlık alanlarında çalışmalar yapılacaktır.

Mühendislik-mimarlık eğitimi: TMMOB, mühendislik ve mimarlık eğitimini, yeni liberal politikaların doğrudan ve dolaylı etkileri ile birlikte ele almakta ve değerlendirmektedir. Sorunu piyasa mantığı içinde ele alan yaklaşım yerine TMMOB; planlamaya dayalı, katılımı öngören, halkın gereksinimlerini gözetten bir anlayışta, kamusal hizmet alanı içinde görmektedir. Mühendislik ve mimarlık eğitiminin, uygun ders programları ve uygulama olanaklarıyla, tüm ülkede; eşit, parasız ve bilimsel bir şekilde verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu konuya yönelik olarak, gelecek dört yıl içinde mezun olacak yaklaşık yüz bin mühendis ve mimarın nitelikli bir eğitim alabilmesinin önündeki engelleri kaldırmaya yönelik ve bu konuda düzenleyici, yönlendirici, geliştirici çalışmalar yapılmasını öngörmektedir. Bunun yanı sıra konu, sürekli eğitime dayılan gereksinim açısından da ele alınacaktır. Ayrıca bu bağlamda; mesleki tanınırlık, eğitim kuruluşları ile birlikte mühendislik ve mimarlık eğitiminde uygunluğun/etkinliğin (akrediteasyonun) sağlanması, ÖSS, yeni programlar ve birimlerin açılması vb. konulara müdahale edilecek, meslek içi eğitim, belgelendirme vb. konularda çalışmalar sürdürülecektir. Mesleklerin karşılıklı tanınırlılığı konusunda, üyeleri herhangi bir hak kaybına uğramaması için çalışmalar da gerçekleştirilecektir.

Kamusal alanlar: Türkiye'de, serbestleştirme politikasının doğrudan hedef aldığı "kamusal alan" giderek tasfiyeye uğramakta, bu durumun ise kamusal alanın toplumun tüm kesimlerinin ortak çıkarları doğrultusunda düzenlenmesi ve korunması gereken ortak yaşam alanı olma özelliğini daha da ön plana çıkarması nedeniyle TMMOB; kamusal alanın düzenlenmesine ilişkin yasaların, "kamusal denetime" işlev kazandırmak durumunda olduğunu savunmaktadır. Bugün yürürlükte bulunan Yapı Denetim Yasası'nın yapı sürecinde sağlıklı, güvenli ve çağdaş bir yapılaşma ve buna dayalı kentleşmeyi yaratmaktan uzak, tam tersi yapı sektöründe yapı denetim şirketleri ile ticarileşmeye yol açtığı, kamusal denetimi ortadan kaldırdığı bilinmektedir. Aynı şekilde 560 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair KHK, İyici Sağlığı ve İş Güvenliği düzenlemeleri, bilrkişilik hizmetleri gibi kamu yararına denetimine ilişkin yasal düzenlemelerin ve uygulamaların yakın takibe alınması, yanlışlık ve eksikliklerinin ortaya konulması, 37. Dönem çalışma konuları arasında yer almaktadır. Öte yandan, kamusal denetimin bir gereği olarak; bugüne değin uzman olmayan kuruluşlarca kimi mühendislik - mimarlık hizmetleri ile ilgili olarak verilen belgelerin (örneğin Sanayi ve Ticaret Odaları'nca verilmekte olan Sanayi Tesisleri Kapasite Belgeleri vb.), TMMOB bünyesindeki ilgili odalar tarafından verilmesi yönünde çalışılacaktır.

Hizmetlerin serbest dolaşımı, yabancı mühendisler ve mimarlar: TMMOB 37. Çalışma Dönemi'nde Türkiye'nin temel gündemine oturan "AB'ye entegrasyon süreci"ni geniş emekçi kesimlerin haldarını gözetten bir yaklaşımla ele almakta, bu süreçte yaşanan sıkıntılara yönelik politika üretme sorumluluğuyla hareket etmektedir.

TMMOB'a göre, Türkiye'nin AB'ye entegrasyon sürecinde mühendislik-mimarlık alanında yaşanan sorunların başında hizmet ticaretinin serbestleştirilmesi gelmektedir. Hizmetlerin ve kişilerin serbest dolaşımı çalışmaları dahilinde gerek 2000 yılında başlatılan AB mevzuat uyum çalışmaları, AB-Türkiye Kişilerin ve Hizmetlerin Serbest Dolaşımı Anlaşması müzakereleri, gerekse 2005 yılında sona erecek olan Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS) kapsamında yapılan hizmet ticareti 2. Tur müzakerelerinde; amaç, alan, sektör durumu ve tavrı belirlenememekte, sektörlerdeki gerekli koruma ve rekabet önlemleri zamanında ve yeterli olarak alınamamakta, mühendislik, mimarlık ve müteahhütlik hizmetlerinde Türkiye'nin yabancılarla rekabet şansı oradan kaldırılmaktadır. Öte yandan Türkiye'de son yaşanan ve etkileri uzun yıllar sürecek olan derin krizler-

le geniş emekçi kesimlerle birlikte mühendis-mimarların da işsizlik ve yoksulluğu da giderek artmaktadır.

Yabancı mühendis-mimarların gerek AB, gerek GATS ile avantajlı konumları, Kamu İhale Yasası gibi süreçte yapılan bazı yeni düzenlemelere de yansıtılmış durumdadır. Mühendislik-mimarlık alanında yabancıların çalışma izinleri konusunda Türk mühendis-mimar haklarının korunması bu nedenle özel bir önemdedir. Yukarıdaki genel yaklaşım, Türkiye'de çalışan yabancı mühendis ve mimarların sayısındaki artış, Hizmetlerin Serbest Dolaşımı'nın yaratacağı haksız rekabet koşulları da gözönüne alınarak TMMOB tarafından incelenecek ve bu konuda uzun erimli bir politika oluşturacak biçimde, acil önlemlerin de ele alınacağı bir programa taşınması hedeflenmektedir. Bu bağlamda GATS vb. konuların gelişmesi ve mühendislere ve mimarlara etkileri yabancıların çalışma izinlerini düzenleyen yasa tasarısı dönem içinde ağırlıklı olarak üzerinde durulacak çalışmalar olacaktır.

Mal ve hizmet ticaretinin akreditasyonu; Akreditasyon ve belgelendirme, gümrük duvarlarının yok edilmesinin ardından, tarife dışı engelleri yok etmek için geliştirildiği söylenen uyumlaştırılmış teknik düzenlemelerdir. TMMOB'ye göre, başta bu düzenlemeleri geliştirenler olmak üzere, uluslararası geçerliliği olan ulusal akreditasyon sistemlerini kurmuş ülkelere bu sistem, en önemli tarife dışı engelleri yaratmak için kullanılmaktadır. Türkiye gibi bu sistemi oluşturamamış ülkelerin kayıpları bu nedenle çok büyüktür ve Türkiye, bu kapsamdaki gecikme ve yanlışlarına rağmen sağlıklı ve uluslararası geçerli bir sistemi ve bileşenlerini oluşturmak zorundadır.

Konunun tarihsel gelişimi, teknik engeller, ülke örnekleri, uluslararası geçerlilik, kazanımlar, akreditasyon kapsamı ve belgelendirme içerikleri boyutlarının da olduğunu düşünen TMMOB, tüm bu boyutların, çok detaylı olan belgelendirme içeriklerinin, belli bir kesiti yansıtacak şekilde yer alması gerektiği görüşündedir. TMMOB'nin gerçekleştireceği bu çalışmanın temel amaçları; akreditasyonun teknik engel ve teknik gereksinim felsefelerini ortaya koyabilmek, akreditasyon-belgelendirme kapsamını ve ilişkilerini bütünlük olarak aktırabilmektir. Çalışmanın hedefi, bu konu ile ilgili kurum ve kişiler için bir başvuru kaynağı ile bilgi ve bilinç oluşturmaktır.

CE işareti; 11 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren "Ürünlerle İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun" piyasaya güvenli ve belirlenmiş teknik özelliklerine uyan ürünler sunulmasını amaçlamaktadır. Bunun için de Uygunluk Değerlendirmesi'ni yapacak kuruluşlar oluşturulması istenmektedir. Uygulamada öncelik, uygunluk işareti olan "CE" işaretlemesine ve gerekli kuruluşların oluşmasına verilmiştir. Anılan alan için gerçekleştirilmiş düzenlemelerin hemen tamamı mühendislik ve mimarlık çalışmalarını içermektedir. 37. Çalışma Dönemi'nde TMMOB bünyesinde, konu ile ilgili olarak bağlı odaları ile işbirliği içerisinde çalışmalar başlatılacaktır.

Kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkiler; TMMOB'nin üyesi bulunduğu ve kurullarında temsil edildiği kuruluşlar ile kamu kurum ve kuruluşlarını ilgili odaların temsilcilerinden oluşan izleme kurulları aracılığıyla izleme ve politika geliştirmeye bu çalışma dönemi içerisinde önem kazandırılacaktır.

AB ile ilişkiler; TMMOB'ye göre emperyalizm, küreselleşme adı altında dikensiz bir sömürü bahçesi yaratma girişimlerini dünya ölçeğinde ekonomik, siyasal ve ideolojik düzenlerde de sürdürmektedir. Emperyalizmin küresel ölçekte yürüttüğü yeniden yapılanma süreçlerinden Türkiye'yi en yakından ilgilendireni olan Avrupa Birliği, bir sermaye örgütü olarak

emperyalizmin belirleyici odağı olmaya soyunmuş durumdadır. Bu nedenle, Türkiye'nin AB ile ilişkileri de özellikle Gümrük Birliği ile belirginlik kazanan bir eşitsizlik taşımaktadır. Katılım Ortaklığı Belgesi'nde de açıkça yazıldığı üzere AB'ne entegrasyon süreci Türkiye ekonomisinin IMF ve Dünya Bankası'na; siyasal karar mekanizmalarının da Brüksel'e havale edilmesi anlamı taşımaktadır. Türkiye'nin egemen sermaye çevrelerinin geleneksel klasik birikim sorunlarını aşmak üzere içerisine girmek için can atıkları Avrupa Birliği adaylık süreci mevcut eşitsiz gelişme koşullarında Türkiye ekonomisinin bütünüyle sömürgeleştirilmesi sonucunu doğuracaktır. Dolayısıyla bir yandan ABD'den yandan AB'le sömürgeleştirilmeye çalışılan Türkiye, TMMOB'ye göre, esas tarihinin en olumsuz dönemini yaşamaya aday olacaktır. Bu bağlamda, TMMOB tarafından AB ile ilgili gelişmeler izlenecek, özellikle mesleklerin karşılıklı tanınması, kişilerin ve hizmetlerin serbest dolaşımı ile ilgili sürece müdahil olunacak, bu konudaki TMMOB ilkeleri ve üyelerin çıkarları savunulacaktır.

TMMOB çalışmalarını 23 oda, bu odalara bağlı 160 şube ve 30 il koordinasyon kurulu ile sürdürmektedir. TMMOB'ye bağlı odalara 50 kadar mühendislik, mimarlık ve şehir planıcılığı disipliniinden mezun olan mühendis, mimar ve şehir planıcıları üyedir. TMMOB çeşitli etkinliklerinde birçok sendika, dernek, meslek kuruluşu ve siyasi parti üyeleri ile biraraya gelmekte ve işbirliği içerisinde çalışmalar yürütmektedir. Ayrıca TMMOB, odalarının kendi eşdeğeri kuruluşlarla kurdukları ilişkilerine paralel olarak Dünya Mühendislik Birlikleri Federasyonu'nun (WFEO) üyesidir.

TMMOB yayınları arasında internet üzerinden erişilebilir nitelikte olan bülteni ile kongre ve sempozyumların raporlarını da içeren kitapları yer almaktadır. Birliğin yayınları arasında yer alan "GATS Nedir?", "Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS)" ile ilgili olarak değişik tarihlerde düzenlenen bu panelin kayıtları üzerine katılımcıların yaptığı düzenlemelerden oluşmaktadır. Ayrıca TMMOB etkinliklerine yönelik olarak çıkarılan diğer yayınları; Kamu Yönetimi Temel Kanunu "Reform Değil Sosyal Devletin Tasfiyesi" Sempozyumu; Birlik Haberlerinin TMMOB Örgütülüğüne Etkileri; 2003 Yılı Bütçesi ve 3 Mart İstikrar Paketi Üzerine Değerlendirmeler; IMF'nin Dayattığı Yasal Düzenlemeler Sempozyumu; Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı Üzerine Değerlendirmeler; Küreselleşmenin (Anlamı, Uluslararası İlişkiler, Yerelleşme) Yansımaları; Gelişme Stratejileri-Workshop; Bölge içi Zorunlu Göçten Kaynaklanan Toplumsal Sorunların Diyarbakır Kenti Ölçeğinde Araştırılması; Aşağı Filyos Vadisi, Bartın, Karabük, Alaph Yörelerindeki Seller ve Heyelanlara İlişkin Rapor ve 17 Ağustos 1999, 12 Kasım 1999 Doğu Marmara Depremleri ve Türkiye Gerçeği'nden oluşmaktadır.

İletişim

Anıtkürk Bulvarı No:131 Kat:9 Bakanlıklar 06640 ANKARA
Tel: (312) 418 13 76
Faks: (312) 417 48 24
E-mail: tmmob@tmmob.org.tr
Web: www.tmmob.org.tr

Kaynaklar

www.tmmob.org.tr
www.tmmob.org.tr/tmmob/yayinlar/bulten/bulten57/tmmobden.htm
TMMOB, 37. Dönem Faaliyet Raporu

Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK) The Confederation of Turkish Tradesmen and Craftsmen

1953 yılında kurulan Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu (TESK), kökenleri 12. yüzyıla kadar inen Ahilik kültürüne dayalı, Türkiye genelinde 13 mesleki federasyon, 82 esnaf ve sanatkarlar odaları birliği, 3483 meslek odası ile yaygın bir örgütlenmeye sahip kamu kurumu niteliğinde bir meslek örgütüdür. TESK'e kadar uzanan esnaf ve sanatkarlar örgütlenmesine baktığımızda karşımıza Ahilik ve Gedik Teşkilatı çıkar.

Ahilik, 13-19. yüzyıllar arasında Anadolu'da yaşayan halkın sanat ve meslek alanında yetişmelerini sağlayan, onları ahlaki yönden geliştiren, çalışma yaşamını 'iyi insan'ı esas alarak düzenleyen bir örgütlenmedir. Ahilik, iyi ahlakın, doğruluğun, kardeşliğin, yardım-severliğin birleştiği bir sosyo-ekonomik düzendir. Ahi Evran tarafından Anadolu'da 13. yüzyılda kurulan Ahilik, belli kurallara bağlı olarak faaliyet gösteren esnaf ve sanatkarlar birliğini de ifade etmektedir.

Esnaf ve sanatkâr camiasının tarihine bakıldığında "Ahilik" ile "Pütüvvet"'in önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Çünkü bu iki kurum ve düzen çok uzun yıllar Osmanlı toplumunun belirleyici öğeleri olmuştur. Kimi araştırmacılar, Ahiliğin kökenlerini, doğuda özellikle Araplar arasında gelişmiş olan Pütüvvet Teşkilatı'na dayandırmışlar. Ancak yine de Ahiliğin Pütüvvetten bir hayli değişik, Anadolu Türklerine özgü bir kurum olduğunda birleşirler. Anadolu'nun Türklerin ikinci anayurdu haline gelişi 11. yüzyılın ikinci yarısındadır. Asya'dan göç eden sanatkar ve tüccar Türklerin yerli tüccar ve sanatkârlar karşısında tutunabilmeleri ve yaşayabilmeleri, aralarında bir örgüt kurmalarını gerektirmiştir. Ayrıca Türkler bu örgüt yardımıyla, sağlam, dayanıklı ve standart mal üretebileceklerini düşünmüşlerdir. İşte bu zorunluluk, dini-ahlaki kuralları fütüvvetnamelerde zaten mevcut olan esnaf ve sanatkarlar dayanışma ve denetim örgütünün, yani Ahiliğin kurulması sonucunu doğurmuştur. Öte yandan, deri işçilerinin ve Ahiliğin piri olan Ahi Evran'ın Anadolu'ya gelişi de bu tarihlere rastlamaktadır. Ahi sözcüğü de Arapçadır ve kardeş/kardeşim demektir. Ancak bazı araştırmacılar, Ahi sözcüğünün Türkçede cömert, eli açık, yigit anlamına gelen "aka" sözcüğünden geldiğini ileri sürmektedirler. Anadolu'da Türk kurum ve terimlerinin fazlaştığı bir dönemde "aka"nın, Arapça "kardeşim" anlamına gelen "ahi"ye dönüştüğü sanılmaktadır.

Ahiliğin temelleri, kuralları zamanın ve toplumun gereklerine göre oluşmuş daha sonraki kent ve kasabaların belediye hizmetleri ve bu hizmetlerin denetimi için de örnek alınmıştır. Ahiler, özellikle Osmanlı döneminde, standartlara uymayarak düşük kaliteli mal ve hizmet üreten esnafa çeşitli cezalar vermişlerdir. Ahilik teşkilatının geçerli olduğu dönemlerde, günümüzde bile tam olarak uygulanamayan kalite, standart, üretici-tüketici ilişkileri kesin kurallarla belirlenmiştir.

Gedik Teşkilatı, Osmanlı Devleti'nin egemenlik alanını genişletmesi sonucu, farklı dinsel inanışlara sahip kişilerin bir arada çalışması zorunluluğundan ortaya çıkmış, Ahilik niteliklerinden birşey kaybetmeden kurulan bir organizasyondur. Gedik sözcüğü Türkçedir ve "tekel", "imtiyaz" anlamına gelir. Gedik sistemi, 1860 yılına kadar sürmüştür. O zamanlar, bir kişi çiraklıktan ve kalfalıktan yetişip de açık bulunan bir ustalık makamına geçmedikçe, yani

gedik sahibi olmadıkça, dükkân açarak sanat ve ticaret yapamazdı. Ancak, ellerinde imtiyaz fermanları olan kişiler, sanat ve ticaret yapabiliirdi. Bu fermanlar, esnafın sayılarının artırılıp eksiltilmesi, mülk sahiplerinin kiralatını artırmaması, gedik olmayanların sanat ve ticaret yapamaması, açık olan gediklerin esnafın çırak ve kalfalarına verilmesi, dışardan esnaflığa kimserin kabul edilmemesi gibi hükümleri kapsıyordu.

Gedikler, sabir veya seyyar olmak üzere iki türdür. Seyyar veya havzi gedikler kişiye özgü olup, sahibinin istediği yerde sanatını ve ticaretini yapmasını sağlıyordu. Sabir gedikler ise, dükkân, mağaza, atölye gibi yerlere ait olduğundan, sahipleri başka bir yerde sanat ve ticaret yapamazlardı. Gedik sahibi, başka bir yere göç edecek olursa gedikini de resmen nakletmek ve senedini değiştirmek zorundaydı. Bu durumda yeniden resmi araştırma ve sorguturma yapılırdı. Gedikler, toplumun gereksinimleri, nakil ve değiştirmeler yüzünden çoğaltılıp azaltılabiliirdi.

Tanzimat'ın ilanından ve yabancı devletlerle ticaret anlaşmaları yapılmaya başlandıktan sonra, önden beri sürüp gelen tekeleli uygulamaların sanat ve ticaretin gelişmesinde zararı olduğu anlaşılmış, ticaret ve sanayiinin gelişmesi gerektiğinden ve istendiğinden, arık gedik düzeni ile tekeleli uygulamalar kuralının sürdürülmesinde hükümetçe yarar görülünerek kaldırılmıştır. Osmanlı döneminde esnaf ve sanatkarlık, 18. yüzyıla kadar altın çağını yaşamıştır. Ahilik gelenekleri ve daha sonra kurulan lonca teşkilatları bu sınıfı gerek nicelik ve gerekse nitelik yönünden geliştirmiştir. Bu gelişmeye devlet de katkı vermiş, derbendi denilen memurlar vasıtasıyla ticaret yollarının bakım ve güvenliğini sağlamıştır.

Osmanlı'nın çöküşünden Ahilik de payına düşeni almış, giderek yozlaşmıştır. Sonuçta giderek, loncalar bozulmuş, gediklere töreye göre değil, iltimasa göre atamalar yapılmaya başlanmıştır. Esnaf ürettiği malı satamaz olmuştur. Bu dönemde devlet tam bir çöküş yaşamıştır. Nihayet 1912 yılında loncalar tamamen ortadan kaldırılmıştır. Böylece 700 yıl boyunca yaşamış ve Anadolu halkının ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamında belirleyici rol oynamış olan Ahilik sistemi tarihe karışmıştır. İttihat ve Terakki döneminde esnaf ve sanatkarların yaşadığı bu çöküş çarkını tersine çevirerek çözümler aranmış, bu kesimin devlet tarafından teşvik edilmesi, çıraklık mekanizmasının iyi işletilmesi gibi formüller üzerinde durulmuştur. Ancak bir sonuç alınmadığı için Osmanlı İmparatorluğu gibi Ahilik sistemi de çökmüştür.

Cumhuriyetin kurulması ile birlikte esnaf-sanatkarlar kesiminin günümüz modern örgütlenmesinin başlangıcı olan 5373 sayılı Esnaf Dernekleri ve Esnaf Birlikleri Kanunu çıkarılmış, 1964 yılında yürürlüğe konulan 507 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu ile de esnaf-sanatkarlar teşkilatı bugünkü yapısına kavuşmuştur. 1991 yılında 507 sayılı kanunda değişiklik yapan 3741 sayılı kanun ile Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK) ve tüm alt teşkilatı, kökeni Ahiliğe dayanan ve Almanya'dan örnek alınan ikili meslek eğitimi sisteminin, işyerlerinde uygulanan pratik kısmı ile ilgili birtakım hak ve sorumluluklar üstlenmiştir. Bu kanun hükümlerine dayanılarak da, ayrıntıları düzenleyen beş eğitim yönetmeliği çıkarılmıştır. Konfederasyon ve alt teşkilatı, Ahilikten gelen ilkelerini kaybetmeden bugün de faaliyetlerine devam etmektedir.

Günümüz TESK yönetimi dört kurultan oluşmaktadır. Bunlar; *Genel Kurul*: Konfederasyon Genel Kurulu, birlik ve federasyonların yönetim kurulu üyelerinden ve konfederasyon organlarına dahil üyelere den oluşmaktadır. Dört yılda bir Mayıs ayında toplanır. *Başkanlar Kurulu*: Birlik ve federasyon başkanlarından oluşmaktadır. Genel Kurul'un toplanmadığı yıllarda Mayıs ayında ve ayrıca yönetim kurulunun gerekli gördüğü zamanlarda toplanır. *Yönetim Kurulu*: Genel Kurul

üyeleri arasından dört yıl için gizli oyla seçilen 21 kişiden oluşur. *Denetim Kurulu*: Genel Kurul temsilcileri arasından veya biri hariçten olmak üzere dört yıl süre için gizli oyla seçilen beş kişiden oluşur. TESK ve alt birim yöneticilerinin belirlenmesi için en alt birimden (odalar) itibaren, tamü yangı gösteriminde, demokratik usullerle, birlik ve federasyon yönetimleri belirlenmekte, birlik ve federasyon yönetimleri de TESK yönetim organlarını belirlemektedir.

Mesleki eğitim, üye hakları, istihdam, kapasite geliştirme, vergi, çocuk işçiliği, sosyal güvenlik, kredi, finansman, kadın girişimciliği gibi birçok alanda faaliyetlerini yürüten TESK'in yaklaşık dört milyon üyesi bulunmaktadır.

807 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu uyarınca kurulmuş TESK'in kuruluş yasasında belirtilen amaçları;

- Esnaf ve sanatkarlar odaları, esnaf ve sanatkarlar odaları birlikleri ile esnaf ve sanatkarlar federasyonları arasında birliği temin etmek, gelişmeyi ve ilerlemeyi sağlamak,
- Genel olarak esnaf ve sanatkarların faaliyetlerinin mesleki çıkarlar ve ülke yararına uygun bir şekilde yürütülmesini sağlamak, bu hususta her türlü önlem ve girişimlerde bulunmak,
- Esnaf ve sanatkarları yurt çapında ve uluslararası kurum ve kuruluşlar düzeyinde temsil etmek, esnaf örgütleri ile uluslararası dayanışma içerisinde olmak,
- Ulusal ekonomideki gelişmelere paralel olarak zorunlu görülecek mesleki önlemleri almak, dünyadaki değişimlere göre esnaf ve sanatkarların uyumunu sağlayacak girişimlerde bulunmak,
- Esnaf ve sanatkarların mesleki eğitimlerini geliştirmek, verimliliğin artması ve hizmet kalitesinin yükseltilmesi için faaliyette bulunmak; onların ekonomik, sosyal ve kültürel yönden gelişmelerini sağlamak amacıyla tesisler, şirketler, kurum ve kuruluşlar oluşturmak,
- Bakanlıkça verilecek diğer görevleri yapmak, esnaf ve sanatkarlarımıza yönelik her türlü çalışmayı gerçekleştirmek.

Kuruluş amaçları doğrultusundaki faaliyetlerin dışında, TESK'in yürüttüğü çalışma ve projeler iki ana başlık altında yürütmektedir;

TESK tarafından yürütülen projeler;

Çocuk İşçiliği Konusunda TESK'in Deyarlılığının Artırılması Projesi; Konfederasyon ve alt teşkilatı yöneticilerinin mesleki eğitime kanallı edilmesi ve çalışan çocuk ve gençlerin sorunlarının çözülmesini hedefleyen bu proje kapsamında Mart 1995'de İstanbul'da bir haftalık bir seminer düzenlenmiştir. Seminere Marmara Bölgesi'ndeki illerin esnaf ve sanatkarlar teşkilatı yöneticileri katılmış ve katılımcılara mesleki eğitim ve çalışan çocuklar konularında uzmanlar tarafından bilgi verilmiştir.

Halıcılık Sektöründe Çocuk Emeginin Rolü Projesi; Proje, bir alan araştırması niteliğindedir ve 1995 yılında Manisa, Tokat, Niğde, Aksaray, Nevşehir ve Kayseri illerinde, toplam 32 atölye-ev, ilközel sektör atölyesi ve bir kamu atölyesinde çalışan 256 kişi üzerinde uygulanmıştır. Araştırmanın amacı, el halıcılığı sektöründe çocuk emeği kullanımının saptanması, bu sektörde çalışan çocuk sorunlarının belirlenmesi ve çözüm yollarının geliştirilmesine dayanak teşkil edecek veriler elde etmektir. Araştırma sonuçları 1996 yılında yayınlanmıştır.

İşyeri Denetleme ve Danışmanlık Gruplarının (İDDG) Profillerinin Tespiti Projesi; Bir alan araştırması olan bu çalışma, Temmuz-Eylül 1995 tarihleri arasında İstanbul'da uygulanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, çeşitli kurumlardan konu ile ilgili 20 uzmanın katıldığı bir çalışma grubu toplantısında tartışılmıştır. Araştırma sonucunda İDDG üyelerinin eğitimeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

TESK Bünyesindeki İDDG'lerin Eğitim Programı Projesi (Eğitici El Kitabı Hazırlanması); İDDG'lerin incelenmesi araştırmasının ikinci kısmını oluşturan İDDG'lerin eğitilmesi amacıyla bir kılavuz kitap hazırlanması ve bir eğitim programı oluşturulması hakkındaki projenin amacı, İDDG üyelerinin eğitim düzeyleri ile çalışan çocuk ve meslekî eğitim konularındaki bilgi birikimlerinin dikkate alınarak İDDG üyelerine yönelik bir eğitici el kitabının ve bir eğitim programının hazırlanmasıdır. Hazırlanan kılavuz kitap çerçevesinde İDDG üyelerine çeşitli konularda eğitim verilir İDDG'lerin denetim ve danışmanlık hizmetlerini etkin şekilde yerine getirmesi hedeflenmiştir. Kitap 1998 yılında yayınlanmış ve TESK tarafından İDDG hizmetiçi eğitim faaliyetlerinde kullanılmaya başlanılmıştır.

TESK Bünyesindeki İDDG'lerin Eğitim Programı Projesi; Projenin ilk aşamasında Konfederasyon ve birlikler bünyesinde bir çekirdek kadronun eğitilmesi, ikinci aşamasında ise, pilot il olarak seçilen İstanbul Esnaf ve Sanatkar Odaları Birliği (ESOB)'ne bağlı odalardan 108 İDDG üyesinin bu çekirdek kadro tarafından eğitimi ve eğitilen İDDG üyelerinin saha çalışmalarının izlenmesi hedeflenmiştir. Proje, Ekim 1999 itibarıyla tamamlanmış ve proje dokümanında öngörülen hedeflere büyük ölçüde ulaşılmıştır. Türkiye genelinde TESK ve alt teşkilatından 30 kişilik bir çekirdek kadro seçilerek eğitilmiş, daha sonra İstanbul ve Bursa illerinde toplam 230 İDDG üyesi proje kapsamında hazırlanan 40 saatlik eğitim programına tabi tutulmuştur. TESK, projeden elde edilen veriler doğrultusunda eğitim programını diğer illere de yaygınlaştırmıştır.

Ailenin Gelirine Destek Sağlayarak Çocuk İşçiliğinin Sonu Erdirilmesi Projesi; Projenin amacı, çocukların yoğun olarak çalıştığı bölgelerde, çocuğu çalışan ailelere girişimcilik eğitimi vermek, ailelerin yeni gelir kaynakları bulmalarını temin ederek çocukların getirdiği gelire gereksinim duymamalarını sağlamak ve çocukları okula kanallıze etmektir. Proje için aile gelirini artırıcı faaliyetleri destekleyecek program olarak İLO'nun Kendi İşini Kurma ve Geliştirme Programı uygulanmıştır. Program, temelde potansiyel küçük girişimcilere pratik eğitim sağlayarak onların işlerini kumalarını ve fizibilite çalışmaları yapabilecek duruma gelmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Proje için çocuk işçiliğinin yoğun olduğu üç bölge seçilmiştir. Proje, Sinop ve Diyarbakır'da kırsal kesimde Türkiye Kalkınma Vakfı tarafından, İçel'de TESK tarafından uygulanmıştır. Proje etkinlikleri çerçevesinde projenin uygulanacağı bölgelerden ve merkezden seçilen eğitimciler bir eğitim programına tabi tutulmuşlardır. Daha sonra saha çalışmalarına geçilmiştir. İçel'de yerel düzeyde çalışan çocuklarla ilgili çalışma yapan kurumlar ve Valilik ile yakın işbirliği yapılmış ve çocuğu çalışan 60 aileye girişimcilik eğitimi ve danışmanlık hizmeti verilmiştir. Ancak ekonomik kriz ve kredi temininde yaşanan güçlükler nedeniyle projede öngörülen hedefler tam olarak gerçekleştirilememiştir.

Samsun Sağlık Ocağı Projesi; Samsun Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği, Samsun'da çocukların yoğun olarak çalıştığı Marangozlar Sanayi Sitesi'nde, Samsun Marangozlar ve Döşemeciler Odası tarafından bir sağlık merkezi kurulması planlandığı, bu çalışmaya uluslararası kuruluşların desteğinin sağlanmasını arzu ettiklerini bildirmiş, Uluslararası Çalışma Örgütü nezdinde girişimde bulunularak 9 Aralık 1999 tarihinde İLO ile Konfederasyon arasında bir proje imzalanmıştır. Bu proje ile, kurulması planlanan sağlık merkezine donanım desteği sağlanmıştır. Söz konusu merkez, sanayi sitesinde çalışan

esnaf ve sanatkarların ve çırak öğrencilerin hizmetine sunulmuştur. ve faaliyetlerini halen sürdürmektedir.

Kadın Girişimciliğinin Desteklenmesi Projesi, Avrupa Birliği tarafından, *Özellikle Programı* kapsamında finansal ve teknik düzeyde desteklenen bu proje, Avrupa Birliği'nce 1997 yılında kapsama alınmıştır. Türkiye ve Avrupa Birliği arasında imzalanan Çerçeve Anlaşması sonucunda, projenin AB Komisyonu tarafından ihale süreci başlatılmış ve proje ile ilgili diğer teknik çalışmalar tamamlanarak Haziran 2002'den itibaren proje uygulanmaya başlamıştır. Kadın Girişimciliğini Destekleme Projesi'nde, toplumun kendilerine yüklediği sosyal rolleri, dolayısıyla birer girişimci olarak ekonomik faaliyette bulunamayan, yeterli bilgi ve beceriye sahip olmayan, eğitim düzeyleri düşük olan ve bununla bağlantılı olarak genellikle kayıt dışı istihdam kapsamında yer alan kadınların öncelikli olarak desteklenmesi hedeflenmektedir. Kadınların birer girişimci olarak ekonomik faaliyetlerde bulunabilmesi için hem mesleki eğitim hem de iş yönetimi, pazarlama, kredi ve diğer finansman kaynaklarına kolay erişim gibi konularda tek elden sunulan yeterli ve nitelikli danışmanlık hizmetlerine gereksinim duyulmaktadır. Bu konudaki eksikliğin giderilmesi amacıyla hazırlanan ve süresi iki yıl olan bu projenin ana hedefi, kadın girişimciliğinin teşvik edilmesidir. Bu amaçla kadınların kendi işlerini kurup geliştirmeleri için gereksinim duyacakları hizmetleri verebilecek, gerekli altyapıya sahip danışmanlık merkezlerinin, proje kapsamında belirlenen Ankara, Bursa, Denizli, Mersin ve Çorum illerinde merkezler oluşturulmuştur. Bu merkezler aracılığıyla yaklaşık 1500 kadının girişimcilik konusunda eğitilmesi ve teşvik edilmesi öngörülmektedir. AB ve Konfederasyon, bu projenin gerektirdiği tra/eğitim, ekipman vb. teknik yardımı birlikte karşılayacaktır. Proje bütçesinin % 79.6'sı AB'nin, % 20.4'ü ise TESK'in katkılarından oluşmaktadır.

TESK'in katılımcı olduğu projeler

İstihdam ve Eğitim Projesi, Türkiye'de Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, Mesleki Eğitim ve Öğretim, İşgücü Piyasası ve İstihdam Projesi, Mesleki Eğitimde Sektör Diyalogu Projesi, Çalışma Hayatı ve Genişleme Projesi, OSTİM Projesi, Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesi için Zamana Bağlı Ulusal Eylem Programı Projesi, Çocuk İşgücünün En Kötü Biçimlerinin İzmir'de Seçilen Sınai Meslek Dallarında Sona Erdirilmesi Projesi, Mesleki Eğitim Konusunda Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi Projesi, KOSGEB-AB MEDA Ayakdaçıcılık Eğitim Enstitüsü Projesi.

BUMEDIS Projesi, Avrupa-Akdeniz ülkelerinin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanım düzeyleri arasındaki farklığı azaltmayı amaçlayan, eğitimde uygulanan bilgi ve iletişim teknolojileri, elektronik ticaret ve ekonomik işbirliği, sağlık ağları, kültürel miras ve turizmde multimedya, sanayi ve yerliliklikte uygulanan bilgi ve iletişim teknolojileri konularını içeren Avrupa-Akdeniz Bilgi Toplumu (BUMEDIS) Programı'na, TESK, Fransa Esnaf ve Sanatkarlar Daimi Meclisi APCM'nin liderliğinde, Almanya, Belçika, İtalya, Cezayir, Mısır, İsrail, Ürdün, Lübnan, Malta, Filistin, Suriye ve Tunus esnaf-sanatkar ve KOBİ meslek örgütlerinin katıldığı bir konsorsiyum dahilinde "Esnaf-Sanatkar ve KOBİ'lerde Yönetim ve Kalite İçin Avrupa-Akdeniz Hareketi" oluşturulması konusunda bir proje teklifidir. Avrupa-Akdeniz esnaf-sanatkarları ve KOBİ'leri için sürekli, otonom ve üretken bir kalite hareketi yaratma temelindeki proje teklifinin üç hedefi bulunmaktadır,

- Küçük işletmelerde ortak bir yaklaşıma dayalı sürekli bir yönetim ve kalite hareketi için gerekli temelleri hazırlamak,

- Küçük işletmelere yönelik yönetim ve kalite danışmanlığı piyasasının gelişmesi için uygun koşulları yaratmak,
- İlk aşamada ele alınan işletmelere, on-line eğitim ile oluşturulan ve kabul edilen ortak yaklaşımları duyurmak ve yaygınlaştırmak ve projenin otonom bir şekilde devamlılığını sağlamaktır.

MEDAPME Projesi; Fransız Esnaf ve Sanatkarlar Daimi Meclisi APCM ve Avrupa Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler ve Sanatkarlar Birliği UEAPME, Akdeniz'e kıyısı olan AB'ye üye ülkeler ve diğer Akdeniz ülkeleri meslek kuruluşlarının katılımıyla 1999-2000 yılları arasında MEDAPME Projesi'ni gerçekleştirmiştir. Bu projenin amacı, Avrupa-Akdeniz ülkeleri esnaf-sanatkar işletmeleri ve meslek örgütleri arasında internet ortamında işbirliği, deneyim ve emsal uygulamaların aktarılması ile bilgi ve teknoloji değişim ağı kurmaktır. Haziran 1999'da Brüksel'de yapılan bir başlangıç semineri ile başlayan bu proje kapsamında dört eğitim semineri ve bir nihai konferans planlanmış ve ıcr edilmiştir. Avrupa-Akdeniz Bölgesi ülkelerinin esnaf-sanatkar işletmelerinin sorunlarının tartışıldığı bu seminerler dizisinin ilki de Konfederasyon'un ev sahipliğinde 6-7 Kasım 1999 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenmiştir. Esnaf-sanatkar ve KOBİ'leri ilgilendiren önemli sorunların, Avrupa-Akdeniz ülkeleri sektör temsilcileri tarafından incelendiği proje kapsamında yapılan seminerlerde şu konular ele alınmıştır:

- Esnaf-Sanatkar ve KOBİ Kesiminde Yeni İşyeri Kurma Teşvikleri ve Kuruluş Sonrısındaki Yıllarda Destek ve Refakat Hizmetleri (6-7 Kasım 1999, Antalya)
- Esnaf-Sanatkar ve Küçük İşletmeler Meslek Örgütlerinin Mesleki Eğitim Alanındaki Roller (27-28 Ocak 2000, Berlin)
- Esnaf-Sanatkar ve KOBİ'lerin Finansman ve Kredi Olanaklarına Erişiminde Esnaf-Sanatkar ve KOBİ Meslek Örgütlerinin Rolü (7-8 Nisan 2000, Rabat)
- İşletmelerin Kalite Yönetiminde Meslek Örgütlerinin Rolü (18-19 Mayıs 2000, Roma)

Bu dört seminer sonrasında, Temmuz 2000'de Paris'te yapılan MEDAPME Nihai Konferansı ile projenin genel bir değerlendirilmesi yapılmış ve ileriye yönelik yeni hedef ve projeler görüşülmüştür. Yapılan bu nihai konferansta son bulan projede hedeflenen işbirliği ve değişim ağı, MEDAPLATFORM ile hayata geçirilmiş bulunmaktadır. Bu platforma hem esnaf-sanatkar meslek örgütleri, sektöre hizmet veren uzman ve danışmanlar hem de esnaf-sanatkar işletmeleri doğrudan kaydolabilmektedirler.

TESK'in ulusal ve uluslararası ilişkileri kapsamında; yönetiminde yer aldığı ulusal kuruluşlar olarak kuruluşlar; Kredi Garanti Fonu AŞ., Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Destekleme Vakfı (MEKSA), BAĞ-KUR, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), İŞ-KUR; temsil edildiği ulusal kuruluşlar arasında; Ekonomik ve Sosyal Konsey, MEB Çıralılık ve Meslek Eğitimi Kurulu, Kültür Bakanlığı Ahilik Yüksek Kurulu, ILO/IPEC Ulusal Koordinasyon Kurulu, Milli Produktivite Merkezi Genel Kurulu, AB Ekonomik ve Sosyal Komitesi- Karma İstisare Komitesi, Meslek Standartları Komisyonu, Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü Danışma Kurulu, Türkiye Aile Planlaması Vakfı, Ankara Üniversitesi Kadın Araştırma ve Uygulama Enstitüsü; üyesi olduğu ve temsil edildiği uluslararası kuruluşlar arasında; Uluslararası Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Birliği (IACME), Avrupa Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler ve El Sanatları Birliği(UEAPME), Dünya Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Topluluğu (WASME); işbirliği yaptığı ve yakın ilişkide bulunduğu yabancı kuruluşlar arasında; Alman Esnaf ve Sanatkarlar Merkez Birliği (ZDH), Fransız Esnaf ve

Sanatkarlar Daimi Meclisi (APMC), İtalyan Sanatkarlar Konfederasyonu (CONFARTTIGIANATO), Polonya Sanatkar ve Küçük İşletmeler Birliği (ZRP), Türk-Alman Ekonomik İşbirliği (BGZ), Fas Krallığı Sanatkar Odaları Federasyonu bulunmaktadır.

TESK'in rutin faaliyetleri, temsil ettiği meslek dalları, düzenlediği toplantı, seminer ve yürüttüğü çalışmalar kapsamında toplam 108 yayın hazırlamıştır. Bunlardan bazıları; Avrupa Topluluklarına Giriş Aşamasında Türk Küçük İşletmelerinin Durumu Karşılaşacakları Sorunlar ve Çözüm Yolları, Gıda Mevzuatı Sempozyumu, TESK Teşkilat Yapısı ve Fonksiyonları, Ücret Tarifeleri, Kayıt Ücretleri-Yıllık Aidatlar, Hizmet Karşılıkları ile İlgili Yönetmelik, Basında TESK 40. Yıl Kutlamaları, Özelleştirmenin Türk Esnaf ve Sanatkarları Açısından Değerlendirilmesi ve Önerileri'dir. Ayrıca TESK çalışmalarını ve esnaf ve sanatkarın sorunlarını gündeme getiren *Vitrin* adlı bir dergisi yayınlamaktadır.

İletişim

Tunus Caddesi No: 4 Bakanlıklar 06680 ANKARA

Tel: (312) 418 32 69 (Pbx)

Fax: (312) 425 75 26

E-mail: info@tesk.org.tr

Web: www.tesk.org.tr

Kaynaklar

www.tesk.org.tr

Esnaf ve Sanatkarların Sorunları ve Çözüm Önerileri, TESK Yayınları, 2003

www.kultur.gov.tr

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk-İş) Türk-İş Trade Union Confederation

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda çeşitli işçi ve memur dernekleri bulunmaktaydı. 1938 yılında kabul edilen Cemiyetler Yasası, sınıf esasına dayalı cemiyet kurmayı yasaklamış, ancak meslek sendikaları yasaklanmamıştı. O tarihlerde fazla güçlü olmayan ve sendikal deneyimi fazla bulunmayan işçi sınıfı, özellikle kamu kurum ve kuruluşlarında yoğunlaşmıştı. 1946 yılında Cemiyetler Yasası'ndaki yasak kaldırılmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın sokaklarını en yoğun biçimde yaşayan işçiler, yeni koşullarda sendikalar oluşturmuşlardır. 1947 yılında kabul edilen 5018 sayılı İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Yasa'nın yürürlüğe girmesinden sonra İstanbul, İzmir, Ankara, Zonguldak ve Adana bölgelerinden başlayarak sanayi işçilerinin görece yoğun olduğu bölgelerde sendikalar kurulmaya başlamıştır. 1948 yılından itibaren de ilki İstanbul İşçi Sendikaları Birliği ve TOLEYİS (Otel, Lokanta ve Eğlence Yerleri İşçileri Sendikaları) Federasyonu olmak üzere sendika birlikleri ve federasyonları kurulmuştur. Bu birlikler ve federasyonlar 1950'li yıllara gelindiğinde sayıları yüzlerce olan ve çok çeşitli işyerlerine, işkollarına, merkezlere dağılmış sendikaların bu dağılımlarını giderebilme gereksiniminden doğmuştur. Bir yandan, büyük çoğunluğu devlet sektöründe kurulmuş olan sendikaların en büyük işveren konumundaki devlet karşısında daha birlikteli ve uyumlu bir tutum izlemeleri gereği, öte yandan sendikal deneyime sahip kadroların yetersiz oluşu ve bu nedenle en küçük bürokratik bir işlemde bile danışmanlığa başvurulması ve benzer nedenler 1950'li yılların hemen başında birlik ve federasyon ötesinde bir üst yapılanmayı, konfederasyon fikrini ortaya çıkarmıştır.

Dönemin ayası gelişmeleri, soğuk savaşın kamplaşmış dünyası, Türkiye'nin ABİD ve NATO bloğu etkisinde kalmasının yanı sıra AFL ve ICFTU (Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu)'nun girişimleri, üst örgütlenmesini birlik veya federasyon şeklinde gerçekleştirmiş olan Türkiye sendikalarının konfederasyonlaşma aşamasına gelişini hızlandırmıştır. 6 Ekim 1950 yılında İstanbul İşçi Sendikaları Birliği sendikalara bir mektup göndererek konfederasyon gereğinin altını çizmiş, kurulacak konfederasyonun mahallî birlikler ve federasyonların katılımıyla kurulması gerektiğini savunmuştur. Ege, Ankara ve Çukurova sendikaları ise konfederasyonun sadece işkolu federasyonları tarafından kurulması gerektiği görüşüyle işkolu federasyonlarının kuruluşuna öncelik verilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Takip eden günlerde konfederasyona giden yolda güçlü bir yapı olan Teksit (Teksit ve Örmecilik Sanayi Sendikaları) Federasyonu kurulmuştur.

Bu gelişmeler ışığında konfederasyon kurulumuna yönelik somut adımlar 1952 yılında atılmaya başlanmıştır. Teksit'in 17-19 Şubat 1952 tarihli 1. Genel Kurulu'nda konfederasyon kurulu oluşturulmuştur. Kurul, 18 Şubat 1952'de sunduğu raporda, konfederasyonun mahallî birlikler ile federasyonların ortak çabası ile kurulmasının Türk işçisi açısından daha yararlı olacağını oybirliği ile alınan kararla açıklamıştır. Konfederasyon için bir ana tözük hazırlama kararı alınmış ve bu konu ile ilgili kimi hukukçu ve bilim adamlarıyla ilişkide olan İstanbul Teksit ve Örmecilik Sanayi İşçileri Sendikası görevlendirilmiştir.

6-7 Nisan 1952 yılında Bursa'da yapılan bir toplantıda hazırlanan tüzük onaylanmış ve toplantıya gazeteci kimliği ile katılan Kemal Sütker, konfederasyonun kısa isminin Türk-İş olmasını önermiş ve bu öneri toplantıya katılanlar tarafından kabul edilmiştir. 31 Temmuz 1952'de Konfederasyon'un ana tüzüğü Ankara Valiliğine verilerek, Türk İş İsmiyle kurulmuştur.

Türk-İş, 53 yıllık tarihinde 19 genel kurul düzenlenmiştir. Düzenlenen bu genel kurullarda hem Türk-İş yönetimi ile ilgili kararlar alınmıştır hem de Türkiye'nin ekonomik, toplumsal ve sosyal sorunlarına ilişkin konfederasyonun bakış açısı dile getirilmiştir. Bu kapsamda Türk-İş 8. Genel Kurulu'nda, 15-22 Nisan 1968, çeşitli konulara ilişkin 24 ilkesi belirlenmiş ve kabul edilmiştir.

Bu ilkelere bazıları;

- Türk-İş, Türk milletinin ekonomik ve sosyal sorunlarını bir bütün olarak görür. Türkiye'nin huzur, dengeli ve aktif kalkınmasını işçilerin refah, huzur ve güvenliği için şart sayar. Kalkınmanın gerçekleşmesi için bütün toplum sorunları ile yakından ilgilenmeyi görev ve amaç bilir.
- İşçilerin ve geniş halk topluluklarının sosyal, ekonomik ve siyasal haklarının tam bir özgürlük içinde tamamlanarak uygulanması için Türk-İş yaygın ve yoğun bir eğitim seferberliğine girişecektir. Türk-İş cehaletle mücadeleyi ve halkın kültür seviyesini yükseltmeye yardımcı olmayı görevleri arasında sayar.
- Topraksız, az topraklı veya dar gelirli köylünün yeterli toprağa ve verimli tarım işletmeciliğine kavuşmasını sağlayıcı, toprak dağılımında dengesizlik ve adaletsizliği önleyici, aynı zamanda tarımsal verimliliği artırıcı bir toprak ve tarım reformu yapılmasını ve bu reformun hızla sanayileşme ve işsizliği azaltma yönünden taşıdığı önemi gözönünde tutarak, bir an önce gerçekleştirilmesi için siyasi partiler üzerinde bütün etkisini kullanmayı Türk-İş başlıca görev sayar.
- Yurdumuzda az gelişmiş bölgelerin kalkınması için plan ve yıllık programlarda bu bölgelere özel yer verilmesini ve bu bölgelerde alt yapı ve suları yatırımlarının artırılmasını sağlama konusunda Türk-İş kendisine düşen görevi yapacaktır.
- Üretici, köylü ve çiftçinin kooperatifleştirilmeleri, bu kooperatiflere devletin müdahalesini veya aracı ve tefecilerin azmasını kesinlikle önleyici tedbirler alınması, ayrıca üretici kooperatiflere sanayi tesisler kurma olanaklarının sağlanması konularında Türk-İş, yetkilileri zamanında uyacaktır ve bu konuda gerekli çalışmaları yapacaktır.
- Kalkınma planlarında, belirli programlarda işsizliği azaltıcı ve lüks tüketim harcamalarını önleyici yatırımlara öncelik tanınması konularında çalışmak Türk-İş'in görevleri arasındadır.
- Sağlık alanında sosyal güvenliğin süratle bütün halkı kapsar duruma getirilmesi ve bu konuda gerekli tedbirlerin alınması için çalışmak Türk-İş'in görevidir.

Türk-İş, 1995'te gerçekleştirdiği 17. Genel Kurul'unda ise bu 24 ilkeye ek olarak, konfederasyonun demokratikleşme, ekonomik ve sosyal politikalar ile çalışma yaşamı ve sendikalar hakları ilişkin ayrıntılı görüşlerini içeren 147 maddelik programı kabul etmiştir. 35 sendikayı bünyesinde bulunduran Türk-İş, dokuz bölge ve yetmiş yedi il temsilciliği ile Türkiye genelinde yaygın bir örgütlenme ağına sahip bir meslek örgütüdür. Türk-İş Ana Tüzüğü'ne göre konfederasyonun amacı; insan hakları, çocuk ve özgürlükçü demokrasî kuralları, Atatürk ilkeleri, millî, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti anlayışı çerçevesinde çalışanların hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek şeklinde ifade edilmiştir.

Sendikalar genel olarak üyelerinin ekonomik, sosyal ve kültürel hakları, işçi hak ve özgürlüklerinin korunması ve geliştirilmesi için çaba sarf eden kuruluşlardır. Sendikalar işlevleri ve konumları gereği toplumsal sorunlara yakından ilgi göstermektedirler. Bu durum sendikaları gerek dünyada gerekse bulundukları ülkelerdeki gelişim ve değişimleri bağlı olarak görüş ve yaklaşımlarını kamuoyuna açıklayan, çeşitli sorunlar karşısında seçenekler sunan ve toplumsal süreçlere müdahale eden önemli basit grupları haline getirmiştir. Böylece sendikaların konum, işlev, ilgi, görev ve sorumluluk alanları sürekli olarak gelişmektedir. Bu nedenlerden dolayı Türk-İş, kuruluş

rüzgünde belirtilen amaçlara ulaşmak amacıyla gerçekleştirdiği faaliyetlerin yanı sıra, Türkiye'de önemli bir sivil toplum kuruluşu olarak araştırma, işçi sağlığı ve güvenliği, çocuk işçiliği, tüketici hakları, çevre koruma, insan hakları gibi konularda da çeşitli çalışmalar yürütmektedir.

Türk-İş'in araştırma kapsamında gerçekleştirdiği önemli etkinliklerinden biri "Aylık Gıda Harcaması" araştırmasıdır. Türk-İş Araştırma Merkezi tarafından gerçekleştirilen çalışma çerçevesinde farklı yaş ve cinsiyet gruplarına göre bilimsel veriler çerçevesinde Hacettepe Üniversitesi tarafından oluşturulan beslenme kalıbı esasına göre dört kişilik bir ailenin ortalama gıda harcamaları hesaplanmaktadır.

Türk-İş, işçi sağlığı ve iş güvenliği konusuna önem vermektedir. İşçi sağlığı iş güvenliği konusunu çevre konusuyla birlikte ele alan Türk-İş'in, başta riskli işkolları, ara kademe teknük elemanların eğitimi, karma eğitimler, işkolu ve işyeri eğitim çalışmaları olmak üzere, bu alandaki çalışmaların sayısı yılda kırkı bulmaktadır. Bu eğitimler, panel, sempozyum gibi faaliyetlerle, afiş, broşür, kitap gibi yayınlarla desteklenmektedir. Ayrıca, genç işçilere yönelik eğitimlerin yanı sıra, son oniki yıldır çocuk işçiliği konusunu da eğitim çalışmalarına dahil etmiştir.

Konfederasyon, tüketicinin korunması kapsamındaki çalışmalarına 1983 yılında başlamıştır. Öncelikle İstanbul'da Türk-İş Tüketici Danışma ve Şikayet Bürosu kurulmuştur. Türk-İş daha sonra 1993 yılında Türk-İş bölge temsilcilikleri öncülüğünde üyelerinin ve halkın tüketici olarak sorunlarını çözmek amacıyla tüketici derneklerini kurmuş, ayrıca Türkiye'de Tüketici Yasası'nın çıkarılması için girişimlerde bulunmuştur. 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un yürürlüğe girmesinden itibaren Türk-İş, başta Tüketici Konseyi olmak üzere, ilgili yasa hükümleri çerçevesinde kurulan Reklam Kurulu'nda da görev yapmaktadır. Türk-İş öncülüğünde kurulan iki dernek ile İstanbul Tüketiciyi Koruma Derneği ve Ankara'da bulunan Tüketici Hakları Derneği ile birlikte Tüketici Dernekleri Federasyonu (TÜDEF) kurulmuştur. Türk-İş, Türkiye'de başta yerli malı kullanımının yaygınlaştırılması, yurtdışı işihdamına katkı sağlayabileceği düsturuyla yerli firmaların ürettikleri malın kullanımına yönelik "Türkiye'de Üretilen Malı Kullan" kampanyalarını sürekli olarak yürütmektedir.

Türk-İş tarafından çevrenin korunması ile ilgili çalışmalar *İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Projesi* kapsamında yürütülmektedir. Türk-İş 1992 yılında *Endüstriyel Çevre Kirliliğinin İşçi Toplumları Üzerindeki Olumsuz Etkileri* konulu bir alan araştırması gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın sonuçları, çevre kirliliğinin hem işçi hem de aynı bölgede yaşayan ailelerin üzerinde olumsuz etkileri olduğunu ortaya koymuştur. Bu nedenle fabrikalarda kurulan işçi sağlığı ve iş güvenliği kurullarının, çevre kirliliğinin önlenmesi konusunda da fabrika yönetimleri ile ortak çalışmalar yapması konusunda eğitim seminerleri ve yayınlar yapılmıştır. Çevrenin korunması ile ilgili çalışmalar yaklaşık on yıldır başta Çevre ve Orman Bakanlığı ile imzalanan ortak eğitim protokolü ile eğitim seminerlerinde çevre eğitimi verilmiştir. Çevrenin korunması konusunda yapılan eğitimlere devam edilmektedir.

Türkiye'de insan haklarına yönelik çalışmaların son yıllarda giderek artması ve bu çalışmalar içinde sivil toplum örgütlerinin ağırlıklı olarak yer alması nedeniyle, Türk-İş başta sendikalar örgütlenmiş, grev ve toplu sözleşme hakkının korunması için insan hakları çalışmalarına ağırlık vermiştir. Türk-İş, Başbakanlık İnsan Hakları Danışma Kurulu ile birçok il ve ilçede kurulan İnsan Hakları İl ve İlçe Kurulları'nda görev yapmaktadır.

Konfederasyon, kurulduğu ilk yıllardan itibaren konut ve tüketim kooperatifiçiliği çalışmalarına ayrı bir önem vermiştir. İşçinin konut kooperatifleri yolu ile ev sahibi olmasını

özendirmek amacıyla, sendikalar öncülüğünde ve mali desteği ile birçok konut kooperatifi kurulmuştur. Bugün Anadolu'nun birçok ilinde Türk-İş veya bağlı sendikaların adlarını taşıyan binalarlar bulunmaktadır. Tüketim kooperatifleri konusunda yaklaşık 30 yıldır yapılan eğitim çalışmaları sonucunda tüketim kooperatifleri, bölge birlikleri ve Tüketim Kooperatifleri Merkez Birliği şeklinde üst örgütlenmelerini tamamlamışlardır. Tüketim Kooperatifleri Merkez Birliği ise, kooperatiflerde satılan birçok mal grubunu MB markası ile üreterek satmaktadır. Tüketim Kooperatifleri Merkez Birliği ile Türk-İş ortak eğitim çalışmalarını sürdürmektedirler.

Türk-İş'in toplumsal ve sosyal alanda gerçekleştirdiği faaliyetler arasında çocuk işçiliği ile mücadele önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye'de çocuk işçiliği sorununun çözümünde sendikal yapılara büyük görev düştüğünden hareketle yola çıkan Türk-İş, Çocuk İşçiliği'nin Sona Erdirilmesi Uluslararası Programı (IPBC) kapsamında, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ile 11 Ağustos 1993 tarihinde bir protokol imzalayarak, kısa vadede çalışan çocukların çalışma koşullarını iyileştirmek, uzun vadede çocuk işçiliğini ortadan kaldırmak amacıyla çeşitli projeler geliştirmeye başlamıştır. Aynı yıl Türk-İş, çalışan çocuklar sorunuyla etkin bir şekilde mücadele edebilmek ve ilgili birimlerin kurulması ve kurumsallaşmasına yardımcı olmak amacıyla bünyesinde "Çalışan Çocuklar Bürosu"nu kurmuştur. Büro'nun temel sorumlulukları; çocuk işçiliği konusunun gündemde tutulması, yapılan çalışmalarla sendika üyeleri arasında duyarlılığın artırılmasına devam edilmesi, çocuk işçiliğinin yoğun olduğu riskli sektörlerin belirlenmesine yönelik araştırmaların yapılması, çocuk işçilerin yerel profilinin belirlenmesi için bölge ve il temsilciliklerine ziyaretlerin sürdürülmesi, çocuk işçiliği ile ilgili politikalar üretilmesi, politik bir baskı grubunun oluşturulması, seminer ve eğitimler düzenlenmesi, medya ile ilişkiler ve çalışan çocuklar bülteninin hazırlanması şeklinde özetlenebilir. Kısacası Büro, konu ile ilgili bir koordinasyon birimi olarak tasarlanmıştır. Türk-İş, Çalışan Çocuklar Bürosu'nun aktif olarak çalışmaya başlamasıyla beraber 1993 yılından itibaren eğitim, toplantı, araştırma, sempozyum ve uygulama bazlı çeşitli faaliyetlere imza atmıştır. 1993-1994 yılları arasında gerçekleştirilen faaliyetler daha çok işçi sendikalarının konu ile ilgili duyarlılıklarının ve etkinliklerinin artırılmasına yönelik olmuştur. Grup çalışmaları, eğitim seminerleri ve yayın çalışmaları bu kapsamda değerlendirilebilir. Ayrıca aynı yıllar içerisinde "*Ankara'da Aşak ve Metal Sanayinde Bir Alan Araştırması*" adıyla bu sektördeki çocukların durumunun ortaya konulmasına yönelik bir temel araştırma gerçekleştirilmiştir.

1994-1996 yılları arasında çalışmalar özellikle deri iş kolunda çalışan çocukların durumlarının belirlenmesi ve çözüm yollarının geliştirilmesine odaklanmıştır. 1996-1997 yılları arasında yapılan çalışmalarda Türk-İş'in bölge ve il temsilciliklerini çocuk işçiliği konusunda güçlendirme faaliyetleri ön plandadır. Bu çerçevede "*Türk-İş Çalışan Çocuklar Ulusal Eylem Komitesi*" kurulmuş, daha sonra ulusal komiteye bağlı çalışacak bölge ve il eylem komiteleri kurulmaya başlanmıştır. Bu dönemin en önemli çıktısı, komite üyeleri çeşitli eğitimlerden geçirilerek çalışan çocuklar konusunun Türk-İş bölge temsilciliklerinin çalışmalarına dahil edilmesi olmuştur. Böylece Türk-İş'in örgütlü yapısı harekete geçirilmiştir.

1997 yılının son altı ayını kapsayan zaman diliminde bölge eylem komitelerinin gelişim planının belirlenmesi çalışmaları yapılmıştır. Böylece eylem komitelerinin çalışmalarını bir plan ve rakım çerçevesinde sürdürmeleri sağlanmıştır. Aynı dönemde Türk-İş, metal, tekstil, deri, gıda vb. sektörlerde tehlikeli koşullarda çalışan 500 çocuğa ulaşarak, sağlık taramalarının yapılmasını sağlamış, Ankara, Gazi ve Bilkent üniversitelerinde kurulan çalışan çocuklar ile ilgili birimlerin çalışmaları desteklenmiştir.

1998-1999 yıllarında "*Kısa Vadede Çocukların Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi, Uzun Vadede Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesi için Çok Türlü Eylem Programı*" uygulamaya geçirilmiştir.

Programın stratejisi çocukların, ailelerin, işverenlerin ve çocuk işçiliği ile mücadelede gönüllülerin eğitimi şeklinde belirlenmiştir.

2001 yılına gelindiğinde Türk-İş, diğer iki konfederasyon Hak-İş, DISK ve Milli Eğitim Bakanlığı'yla imzalanan işbirliği protokolü çerçevesinde "*Sokakta Çalışan Çocukların Eğitime Yönlendirilmesi Projesi*"ne katılmıştır. Proje çerçevesinde Adana, Diyarbakır, Gaziantep, Edirne, Çanakkale illerinde gerçekleştirilen alan çalışmaları sonucunda yaklaşık 1600 sokakta çalışan çocuğa ve ailelerine ulaşılarak, çocuklar yaşadıkları veya yaşadıkları yere en yakın Yatılı İlköğretim Bölge Okulları'na (YİBO) yerleştirilmiştir. Proje, ILO tarafından desteklenmiştir. Yine 2001 yılında Türk-İş, "*Sokaklarda Çalışan Çocukların Sorunlarının Çözümü İçin İlgili Kurumların Ortak Çalışmada Buluşturulması, Çocukların Eğitime Yönlendirilmesi ve 'Çocuk Evi' Modelinin Hayata Geçirilmesi*" çalışmasını gerçekleştirmiştir. Çalışmaların yürütüleceği alan olarak İstanbul Beyoğlu, Tarlabası ve Fatih ilçeleri belirlenmiştir. Çalışma kapsamında atölye çalışmaları, sempozyum, Tarlabası'nda bir 'Çocuk Evi'nin açılması ve 400 çalışan çocuğa ulaşılarak eğitime yönlendirilmeleri etkinlikleri yer almıştır. Çalışmalar ILO/ITPC desteğiyle ve birçok kamu kurum ve kuruluşları ile sendika, dernek, vakıf gibi sivil toplum örgütleriyle işbirliği gerçekleştirilmiştir. Türk-İş'in 1993 yılından itibaren başlattığı çocuk işçiliğini önleme çalışmaları, duyarlılık yaratma ve uygulama düzeyinde devam etmektedir.

Türk-İş, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU), Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu-Asya Pasifik Bölgesi (ICFTU-APRO), Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ETUC), İktisadi ve Kalkınma Teşkilatı Sendikal Danışma Komitesi (OECD-TUAC) gibi uluslararası kuruluşlara üyedir. Türk-İş, yurtiçinde yapacağı çalışmalar doğrultusunda sivil toplum örgütleri, konfederasyona bağlı sendikalar ve diğer sendikal konfederasyonlar olan DISK ve Hak-İş ile işbirliği yapmaktadır.

Türk-İş, 53 yıllık tarihinde olduğu gibi bundan sonra da amaçları doğrultusunda çalışmalarına devam edecek, Türkiye'nin ekonomik, toplumsal ve siyasi gelişimi ve değişimi çerçevesinde ortaya çıkabilecek sorunlara kendi geleneği doğrultusunda çözüm yolları geliştirmeye, kamuoyunu bilgilendirmeye ve örgütlü yapısını çağın ve ülkenin değişen koşullarına göre yapılandırmaya çalışacaktır.

İletişim

Bayındır Sokak No:10 Kızılay ANKARA

Tel: (312) 433 81 25

Faks: (312) 433 85 80 - 433 68 09

Web: www.turkis.org.tr

Kaynaklar

Çocuk İşçiliğine Karşı Sendikal Mücadele: Türk-İş Modeli, Türk-İş Teyitleri, No: 224, Ankara 1998

Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi, Cilt III, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı ortak yayını, 1998 İstanbul

Türk-İş Konfederasyonu Ana Tüzüğü, 1995

Sokaktan Okula, Sokakta Çalışan Çocukların Eğitime Yönlendirilmesi Projesi Final Raporu, 2002

Sokaklarda Çalışan Çocukların Sorunlarının Çözümü İçin İlgili Kurumların Ortak Çalışmada

Buluşturulması, Çocukların Eğitime Yönlendirilmesi ve "Çocuk Evi" Modelinin Hayata Geçirilmesi Projesi

progranın özeti, 2001

Türk-İş Haber Bülteni, 25 Haziran 2004

KOOPERATİFLER ve BİRLİKLER

KOOPERATİFLER

Antalya Pamuk ve Narenciye Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (ANTBİRLİK)
Çukurova Pamuk, Yerkıstığı ve Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (ÇUKOBİRLİK)
İncir, Üzüm, Pamuk, Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri (TARİŞ)
Karadeniz Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (KARADENİZ BİRLİK)
Marmara Zeytin Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (MARMARA BİRLİK)
Nevşehir Üzüm ve Mamülleri Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (TASKO BİRLİK)
Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği (OR-KOOP)
Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği (PANKOBİRLİK)
Trakya Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (TRAKYA BİRLİK)
Türkiye Milli Kooperatifler Birliği (Türkiye-Koop)
Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)
Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği
Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB)
Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı (IULA-EMME)

Antalya Pamuk ve Narenciye Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (ANTBİRLİK)

Antbirlik Cotton & Citrus Agriculture Sales Cooperatives Union

Antbirlik, 28 Temmuz 1952 yılında Antalya ilinde faaliyet göstermek üzere Antalya, Finike, Serik, Manavgat ve Alanya kooperatifleri tarafından, 2834 Sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu'na göre Antalya Pamuk Muz ve Narenciye Tanzim Satış Kooperatifi adı altında kurulmuştur. Antalya Topçular mevkiinde basit bir çırçır tezgahı ile faaliyete başlayan Antbirlik, geçen 52 seneye içinde önemli değişim ve gelişmeler göstermiştir. 1968 yılında Alanya Kooperatifisi'nin birlik bünyesinden ayrılması ile Antbirlik uzun yıllar sadece pamuk üreticilerinin birliği olarak faaliyetlerini sürdürmüştür. 1968 yılında Finike, 1969 yılında Kumluca ve 1975 yılında da Yeniköy ve Kınık kooperatiflerinin kurulması ile birliğe bağlı kooperatif sayısı yediye yükselmiştir. Ancak; Finike ve Kumluca yörelerinde pamuk ekiminin tamamen kalkması ile 1992 yılında bu iki kooperatif kapatılmış kooperatif ortakları Kınık ve Yeniköy kooperatiflerine aktarılmıştır. 1993 yılında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın kararı ile Antbirlik, Antalya Birlik ile birleşmiş ve böylece Antbirlik Narenciye ürünlerini tekrar bünyesine almıştır.

Birliğin amaçları; ortak üreticilerinin ürünlerini daha iyi değerlendirilmesini sağlayarak, bu konuda her türlü tedbiri almak ve ortaklar veya ortak olmayan üreticilerin tarımsal üretim faaliyetleriyle ilgili gereksinimlerini karşılamaktır. Birlik, kuruluşundan bugüne kadar belirtilen amaçlarının gerçekleşmesi için faaliyetler yürütmekte, ortak kooperatiflerin çeşitli sorunlarına çözüm getirmeye ve daha güçlü yapılanmalar haline gelmelerini sağlamaya çalışmaktadır.

Antbirlik'e bağlı çeşitli işletmeler ve fabrikalar bulunmaktadır. Bunlardan biri iplik fabrikasıdır. İplik fabrikasına ait saha 701 dekar olup, yalnızca işletme binası 50 dekar üzerine kurulmuştur. Üretim kapasitesi yaklaşık 100 bin iğdir. 1994 yılında iki adet 10 m²/dk vidalı kompresör ve RSA bobin makinelerinin 18'indeki mekanik düğümleyicilerin yerine kaynak düğümleyiciler alınarak, düğümsüz iplik üretimine geçilmiştir. İplik fabrikasında ilk ciddi kısmi modernizasyon 1998 yılında yapılmıştır. 1998 yılında yapılan kısmi modernizasyon kapsamında 11. pasaj 28 adet cer makinesi yerine 14 adet "Vauk" otomatik regüleli cer makinesi, 8 adet "Espero E" 60 kafa tam otomatik bobin makinesi hizmete alınmıştır. 2001 yılı modernizasyon kapsamında da iplik fabrikasının yedi grup harman hallaç ünitesi "Trüschler" firması tarafından komple yenilenmiştir. Bugün birliğe bağlı iplik fabrikasında karda ve penye türü olmak üzere %100 pamuk ipliği üretilmektedir. Yıllık iplik üretimi 13-15 bin ton, kullanılan ham madde miktarı ise yaklaşık 15-17 bin ton/yıl arasında değişmektedir. Birliğe bağlı bir başka işletme de Antalya merkezde bulunan yağ fabrikasıdır. Yağ fabrikası 1969 yılında üretime geçmiştir. Fabrika 40 bin ton/yıl pamuk çekirdeği işleme ve yaklaşık 6 bin ton/yıl ham yağ üretim kapasiteli olup, esas ürün olan nör pamuk yağına yanında küspe, kapçık, linter ve sabun pastası gibi tali ürünlerde üretilmektedir. Birliğin yetisi faal olmak üzere seksiz uçaklı bir zirai

mücadele uçak işletmesi bulunmaktadır. Uçakla pamuk zararlılarına karşı havadan ilaçlama yapılmak suretiyle bölge tarımına önemli bir katkıda bulunmaktadır. Antbirlik'in bir de narenciye işletmesi bulunmaktadır.

Antbirlik, 2000 yılında yürürlüğe giren 4572 Sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Hakkında Kanun ile özelleştirme kapsamına girmiş ve birliğin yeniden yapılandırma süreci başlatılmıştır. Antbirlik'in; Antalya merkez, Serik, Manavgat, Yeniköy, Kınık ve Alanya'da olmak üzere altı bağlı kooperatifi bulunmaktadır. Kooperatiflerin 14 bini faal olmak üzere, toplam 30 bin civarında pamuk ve narenciye üreticisi ortağı bulunmaktadır. Bölgedeki pamuk üreticilerinin hemen hemen tamamı birliğin ortağıdır.

İletişim

Fevzi Çakmak Caddesi No: 22 07100 ANTALYA

Tel: (242) 241 29 74 (4 Hat)

Faks: (242) 241 44 34

E-mail: info@antbirlik.com.tr

Web: www.antbirlik.com.tr

Kaynaklar

www.antbirlik.com.tr

Çukurova Pamuk, Yerfıstığı ve Yağı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (ÇUKOBİRLİK)

Çukobirlik, Çukurova bölgesinde pamuk üreticilerinin ürünlerini değerlendirmek ve üreticiye destek sağlamak amacıyla 1940 yılında 2834 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri Yasası'na göre; Adana, Ceyhan ve Tarsus Tarım Satış Kooperatifleri'nin bir araya gelerek, 275 ortakla oluşturdıkları bir kooperatifler birliğidir. Kuruluşunda çeşitli tarım satış kooperatifleri ile birleşen ve üretim ve satış anlamında hızla büyüme gösteren Çukobirlik 1985 yılında yürürlüğe giren 3186 sayılı yasaya göre yeniden yapılanmaya gereksinim duymuştur. Yeniden yapılanma süresinde, merkezi Mersin'de bulunan ve kısa adı "Yerfıstıkbirlik" olan Yerfıstığı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği de, belirtilen sayılı yasanın verdiği yetki kullanılarak bakanlık talimatları çerçevesinde 1989 yılında Çukobirlik ile birleştirilmiştir.

Kurumun faaliyet alanı böylece daha da genişlemiş ve kütü pamuğun yanı sıra yerfıstığı ve soya fasülyesi de dahil olmuştur. Bu birleşme ile birlikte kurumun unvanı, "Çukurova Pamuk, Yerfıstığı ve Yağı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği" olmuştur. Daha sonra 2000 yılında, Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 4572 sayılı yeni "Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu" ile kurum özerk bir yapıya kavuşmuştur. Çukobirlik, 2001 tarihinde yaptığı "İttibak Genel Kurulu"nda, 4572 sayılı Kanun çerçevesinde hazırlanan yeni ana sözleşmeye ittibak edilmesi, oy birliğiyle kabul edilmiş ve kurumun organizasyon biçimi ve faaliyet alanı son halini almıştır.

Çukobirlik bugün İçel'den Şırnak'a, Elazığ'dan Hatay'a kadar uzanan ve 12 ili kapsayan bir alanda otuz sekiz kooperatifi ve yaklaşık altmışdört bin üretici ortağa sahip bulunmakta ve hizmet vermektedir. Bağlı kooperatifleri aracılığıyla aldığı pamuğu kendi tesislerinde işleyen Çukobirlik'in sekiz adet sawgin, iki adet rollergin pres işlemesi, ayrıca Adana-Mersin karayolunun 19. kilometresinde kurulu ve tarıma dayalı hizmet veren entegre tesisi bulunmaktadır. Çukobirlik Merkez Entegre Tesisi kendi alanında, önemli bir yere ve üretime sahiptir.

Çukobirlik'in öncelikli amacı; ekimden satışa kadar her aşamada ortaklarına hizmet vermektir. Birlik, ortaklarının pamuğunu, soyasını ve yerfıstığını satın alarak onları serbest piyasa koşullarında haksız rekabetten korumayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda zirai ilaç, zirai gübre ve tohumluk gibi aynı destek sağlamaya çalışmaktadır. Çukobirlik'in bir diğer amacı ise, ortaklarının veya ortak olmayan üreticilerin de ürettikleri kütü pamuk, soya fasülyesi ve yer fıstığını değer fiyatlarıyla alarak piyasayı dengelemek, üreticilerin güvencesi ve sigortası olarak onlara ekonomik güç kazandırmaktır.

Çukobirlik Merkez Entegre Tesisi 563 bin 225 metre karelik alana kurulmuştur. Kurum tesislerinde ayrıca, bağlı işletmelerin bazı yedek parça ihtiyacını karşılayan bakım-onarım atölyesi bulunmaktadır. Söz konusu tesise bağlı, farklı sektörlerde faaliyet gösteren ve üretim yapan fabrikalar, sanayi tesisleri ile bir de spor kulübü bulunmaktadır. Bunlar iptik fabrikası, dokuma fabrikası, boya basma fabrikası, yağ fabrikası, sawgin ve rollergin tesisleri

ile Çukobirlik Spor Kulübü'dür. Ancak bu fabrikalardan bazıları, zarara uğradıkları gerekçesiyle hizmet verememektedir.

İplik Fabrikası: 1977 yılında işletmeye açılan ve 57 bin 300 metrekarelik kapalı alana sahip olan fabrika 100 bin 800 iğlidir. Yıllık üretim kapasitesi 13 bin 265 ton olan iplik fabrikasında, pamuk ipliği üretilmektedir. Yılların ihmal ve birikimi sonucu oluşan zararın önüne, alınan bütün önlemlere rağmen geçilememesi, karlılığın yakalanamaması ve ekonomik sıkıntı nedeniyle fabrika Temmuz 2003 tarihinden itibaren üretime ara vermiş bulunmaktadır.

Dokuma Fabrikası: 1983'te faaliyete geçen, 39 bin 200 metre karelik kapalı alana sahip fabrikada 604 sulzer dokuma tezgahı bulunmaktadır. Tezgahların 438 adedi eksantrikli, 130 adedi armürlü, 36 adedi jakarlıdır. 90 cm. ile 310 cm. eninde ham bez dokunabilen fabrikanın yıllık üretim kapasitesi ortalama ellidört milyon metre kadardır. Dokuma fabrikası da, bahsi geçen nedenlerden dolayı Temmuz 2003'ten itibaren üretime ara verilmiştir.

Boya-Basma Fabrikası: 1987 yılında işletmeye açılan ve 36 bin metrekarelik alana sahip olan fabrikada düz boyama ve baskı yapılabilmektedir. Burada, dokuma fabrikasında üretilen ham bez mamul hale getirilmektedir. Tarladan toplanan kütü pamuğu konfeksiyona hazır hale getiren, üretim zincirinin son halkasını oluşturan boya-basma fabrikasında 90-250 cm. eninde dokunan bezlerin tamamına boya ve baskı işlemi yapılabilmektedir. Fabrikanın üretim kapasitesi günlük 140 bin, yıllık 42 milyon metredir. Fabrika, Temmuz 2003 tarihinden bu yana üretime ara vermiştir.

Tuğ Fabrikası: 1975-1976 kampanya döneminde faaliyete geçen, modern ekstraksiyon sistemi ile çığır, ayçiçeği ve soya işleyebilen fabrika, günlük 200 ton, yıllık 120 bin ton üretim kapasitesindedir. Depolama kapasitesi 18.000 ton olan fabrikada yan ürün olarak sabun, atık ürün olarak da yem sanayinde kullanılan küspe elde edilmektedir. Fabrikada Temmuz 2003 tarihinden bu yana üretime ara verilmiştir.

Sawgın Tesisi: Adana Fabrikası (Merkez), Adana Antrepo, Ceyhan, Misis, Mihmandar, Tarsus, Reyhanlı ve Yenice kooperatiflerinde olmak üzere sekiz sawgın tesisi bulunmaktadır. Fabrikada Temmuz 2003 tarihinden bu yana üretime ara verilmiştir.

Rollerğın Tesisi: Kahramanmaraş ve Kırıkhan kooperatifleri bünyesinde olmak üzere, iki adet rollerğın tesisi mevcuttur. Fabrikada Temmuz 2003 tarihinden bu yana üretime ara verilmiştir.

Çukobirlik Spor Kulübü: 1977 yılında kurulmuş olup halen basketbol, su topu, yüzme, halter, güreş ve hentbol olmak üzere toplam altı branşta faaliyet göstermektedir. Kulübün söz konusu branşlarda yaklaşık üç yüz lisanslı sporcusu bulunmaktadır. Çukobirlik Spor Kulübü daha çok sporcu yetiştiren okul kimliği ile ön plana çıkmaktadır. Kulüpten yetişen değişik branşlarda çok sayıda sporcu, milli takımlara girme başarısı elde etmiştir. Çukobirlik Spor Kulübü'nün kendisine ait tesisleri ve tam donanımlı iki kapalı spor salonu bulunmaktadır.

Çukobirlik, faaliyetlerini daha çok ekonomi, sağlık, eğitim ve sosyal faaliyetler üzerinde yoğunlaştırmıştır. Birliğin ekonomik faaliyetleri, sahip olduğu fabrikaların ürettikleri ürünlerin pazarlanması ve ortakların çıkarlarını korumak olarak özetlenebilir. Sosyal faaliyetlerinin önemli bir kısmını ise, birlik bünyesinde yer alan Çukobirlik Spor

Kulübü'nün basketbol, hentbol, halter, güreş, su topu ve yüzme birimlerinin oluşturduğu görülmektedir. Sporcular arasında Avrupa ve Türkiye şampiyonu olma başarısını gösterenler çıkmıştır.

Çukobirlik bünyesinde çocuk doktoru, tıp doktoru, hemşire, laborant, sağlık personeli bulunmaktadır. Birlik personeline ve çocuklarına ücretsiz sağlık hizmeti sunmaktadır. Bu hizmetler, Çukobirlik bünyesindeki tahlil laboratuvarı ile desteklenmektedir. Ayrıca eğitim konusunda yaptığı hizmetler bulunmaktadır. Özellikle çalışanların çocukları için, entegre resideri içerisinde 0-6 yaş için kreş kurulmuştur. Kreş uzman eğiticiler gözetiminde dört yüz personel çocuğuna hizmet vermektedir.

1940 yılında kurulan Çukobirlik'e, otuz sekiz kooperatif üyedir. Ayrıca entegre fabrikalarındaki üretimleri ile Türkiye ekonomisine önemli katkılar sağlamıştır. Bununla birlikte Çukobirlik'in, ortaklarının ürettikleri malları satmak, üretim koşulları ile üretimi desteklemek ve istihdam yaratmak gibi ekonomik ve sosyal katkıları bulunmaktadır.

İletişim

Mersin yolu 19. Km ADANA
Tel: (322) 441 15 00 (23 Hat)
Faks: (322) 441 01 16 - 441 03 30
E-mail: cukkop@cukobirlik.com.tr
Web: www.cukobirlik.com.tr

Kaynaklar

www.cukobirlik.com.tr
Çukobirlik tanıtım broşürü

**İncir Üzüm Pamuk Zeytin ve Zeytinyağı
Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri (TARİŞ)
Unions of Agricultural Cooperatives for The Soles of
Figs, Reisin, Cotton, Olive and Olive Oil**

TARİŞ İncir, Üzüm, Pamuk, Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri (TARİŞ), Türkiye'de kooperatifiçiliğin tarihsel gelişim sürecinde oldukça önemli bir yer tutmakta, geçmiş Osmanlı İmparatorluğu dönemine kadar uzanmaktadır. 20. yüzyılın başlarında Ege Bölgesi'nde bazı ürünlerde dışa bağımlılığın dış ticarete dalgalanmalara yol açması nederi ile çiftçinin güçlükle yetiştirdiği ürününü satamaması, çoğu kez de ürün teslim etmek koşuluyla borçlandığı tefecilere bağımlı olması üzerine, İzmir Yemiş Çarşısı'nda kurulan tekelin kırılması ve incir üzerinde oynanan olumsuzlukların giderilmesi amacıyla örgütlenmeye gidilmiş, 29 Ocak 1912'de Germencik'te, 4 Şubat 1912'de ise, Aydın'da Egeli incir üreticilerinin gerçekleştirdiği üretici kongreleri ile Ege Bölgesi'nde Tarım Satış Kooperatifleri'nin kuruluşuna gidilerek ilk adım atılmıştır. 1913 yılı sonlarına doğru Nazmi Topçuoğlu, Kazım Nuri Çörüş, Ahmet Sarı ve arkadaşları, üreticilerin yaşadığı olumsuzluklardan kurtulabilmesinin tek yolunun, üreticiler arasında oluşturulacak kooperatif çatısı olduğunu görmüşlerdir.

Ege Bölgesi üreticilerini kooperatifiçilik ilkeleri doğrultusunda örgütleyen ilk kuruluş, Milli Aydın Bankası'nın bir kolu olarak, "Kooperatif Aydın İncir Müstahsilleri Anonim Şirketi" ismiyle 21 Ağustos 1915 tarihinde kurulmuş olup, bu tarih TARİŞ'in kuruluş günü olarak kabul edilmektedir. 9 Ekim 1935 tarihinde çıkartılan 2834 sayılı yasa ile "Tarım Satış Kooperatifleri" ve bunların birlikleri kurulmuştur. 1949 yılında, 2834 sayılı yasaya ve İncir ve Üzüm Tarım Satış Kooperatifleri Ana Sözleşmesine bağlı olarak, İzmir Pamuk ve ayrıca Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri kurulmuş, yönetimi kolaylaştırmak amacıyla ortak çalışma esasları kabul edilerek, "İzmir, İncir, Üzüm, Pamuk ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri" oluşturulmuştur. Her biri ayrı tüzel kişiliğe sahip olan birlikler, kuruluş yıllarında birliğe destek olan bankalardan Tarım Bankası'nın ilk hecesi ile, İq Bankası'nın ilk hecelerinin birleşmelerinden oluşan "TARİŞ" sözcüğünü ortak isim olarak kabul etmişlerdir. 1987 yılında zeytin ürünü, Zeytinyağı Birliği çalışma alanına alınmış, aynı yıl birliklerin unvanlarında bulunan "İzmir" kelimesi yerine "TARİŞ" kelimesi konularak, "TARİŞ, İncir, Üzüm, Pamuk, Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri" unvanı alınmıştır. TARİŞ İncir, Üzüm, Pamuk, Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri; Ege bölgesinde 65 yerleşim biriminde 106 tarım satış kooperatifi, 127,900' ü aşkın üretici ortağı ile Türkiye'nin ilk ve en büyük kooperatif kuruluşudur. TARİŞ, yakın zamanda incir, üzüm, pamuk ve zeytinyağı birimlerine ayrılmıştır.

TARİŞ; günümüz teknolojisine uygun modern tesisleri ile ana ürünleri olan incir, üzüm, pamuk, zeytin ve zeytinyağın yanı sıra, bu ürünlerden elde ettiği tali ürünleri, sağlığa ve hijyene önem verilerek, modern laboratuvarlarında kalite kontrolleri yapıldıktan sonra en iyi şekilde işleyerek üretim yapmayı amaçlamaktadır. İç ve dış piyasada önemli yeri bulunan TARİŞ, "TS-EN-ISO 9002 Kalite Sistem Belgesi" güvencesiyle hizmet sunmaktadır. Son

yıllarda çevre korumasına gösterdiği özenle dikkat çeken TARİŞ'in, ürünlerini cam şişe ile ambalajlamaya yönelmesi ve işletmelerinin arıtma tesislerine kavuşturulması, kuruluşun doğa koruma çalışmalarına önem verdiğini göstermektedir. Gerçekçi bir tarım politikası ve tarımın desteklenmesinin yanı sıra tarımda da araştırma-geliştirme çalışmalarının organize edilmesi gerekliliğinden yola çıkılarak TARİŞ AR-GE Müdürlüğü'nü kurmuştur. Amacı, dört ürünün kalite ve verimini artırmak, TARİŞ mamul ürünlerinin kalite güvencesini sağlamak için üreticinin bilgilendirilmesi de dahil olmak üzere tarımsal, teknolojik, bilimsel, ekonomik ve sosyolojik temelde araştırmalar yapmaktır. Hedefi ise, sürdürülebilir rekabet gücü için gerekli olan araştırma ve kalite güvencesi çalışmalarını yaygınlaştırmak, uluslararası standartlarda kaliteli ve verimli üretim yapılabilmesini sağlamak amacıyla teknoloji altyapısı, danışmanlık ve eğitim desteğini vermektir. TARİŞ faaliyetlerini oluşturduğu birliklerle gerçekleştirmektedir. Her birim kendi politikasını ve faaliyetlerini yürütmektedir.

TARİŞ İncir Birliği; 15 kooperatifi ve 7000'e yakın ortağı ile, kuruluşundan bu yana kuru incir konusunda üstlendiği görevi sürdürmekte olup, tarım satış kooperatiflerinin kuruluş amacına uygun olarak, başta piyasa fiyatlarının oluşturulmasında oynadığı belirleyici rol olmak üzere, üreticilere üretimleri ile ilgili girdilerin en uygun şekilde karşılanması, üretim ve işlemede verim ve kaliteyi artırıcı yeni teknolojilerin uygulamaya konması, ihracatta kuru incirle ilgili alternatif ürünlerin devreye sokulması, bünyesindeki AR-GE merkezinin koordinasyonuyla, üretim, bitti sağlığı, verimlilik, kalite ve değerlendirme alanlarında araştırmalar yürütülmesi ve üreticinin bilgisine sunulması gibi çeşitli çalışmalarda bulunmaktadır.

TARİŞ Üzüm Birliği; geçmişte üzüm kurumu ismiyle faaliyet yürüten bu birlik 1949 yılından sonra TARİŞ'e bağlanarak üretimine devam etmiştir. TARİŞ AR-GE merkezinin katkılarıyla kalite ve verimlilik konusunda gelişmeler kaydetmiştir.

TARİŞ Pamuk Birliği; Pamuk Birliğinin kuruluşundan günümüze kadar uzanan süreçte, Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu'dan sonra ikinci büyük pamuk üretim merkezi olan Ege Bölgesi'nde, gerek ekilen alan gerekse sağlanan verim açısından önemli bir gelişmenin gerçekleşmesi, kooperatifçiliğin benimsenmesinde, kooperatif ortak ilişkilerinin uyum içinde sürmesi, verimlilik ve ekonomik gelişme açısından büyük önem taşımaktadır. Ortak, kooperatif ana sözleşmesi gereğince belli miktarda ürün teslim etmeyi taahhüt eder. Kooperatifler satın aldıkları ürünü, ilk işleme (çirçirleme) amaliyesinden geçirirler. Birlik ürünü iç ve dış piyasalarda pazarlayarak değerlendirilmesini sağlar. Üretimde verimliliğin sağlanması ve üreticinin sıkıntıya düşmemesi açısından kooperatifler üreticilere gübre, ilaç, tohum gibi girdiler yanında nakdi krediler vermekle ve ödemeleri düzenli hale getirmekle sorumludurlar. TARİŞ'i oluşturan dört birlikten, bugün için iş hacmine göre %66'sını oluşturan Pamuk Birliği, İzmir'de kurulu İplik Fabrikası, Pamukyağı Kombinası, Bakım ve Yenileme Fabrikası ile Pamuk Depolama İşletmesi'nin yanı sıra Söke'de kurulu delinasyon tesisi ve Ege Bölgesi'nde 7 ilde kurulu 44 pamuk tarım satış kooperatifi ve bu kooperatiflere ait 29 çirçir işletmesi ile faaliyetini sürdürmektedir.

TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Birliği; TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği, bugün Aydın, Balıkesir, Çanakkale, İzmir, Manisa ve Muğla il ve ilçelerinde yayılmış, 33 kooperatif, 27000 üretici ortak, 28 modern kontinü sistem zeytin sıkma tesisi, salamura işletmeleri, İzmir'de kurulu Zeytin ve Zeytinyağı Kombinası ve Ayvalık-Gömeç'te kurulu Pirinç Entegre Tesisi ile sektörde, yarıstırcılıktan yan ürünlerin değerlendirilmesine kadar her kademede örgütlenmiş olan en büyük kuruluş olarak faaliyetini sürdürmektedir.

TARİŞ'in AR-GE Müdürlüğü çeşitli araştırma projeleri yapmaktadır. Bu projeler üretim aşamasında fayda sağlamakla birlikte, ürün verimliliğini de arttırmak amacıyla yapılmaktadır. Bununla birlikte TARİŞ tarım politikasını bu araştırma projelerinin sonuçlarına göre belirlemekte ve daha verimli üretim ile pazarlama olanağını oluşturmaktadır. TARİŞ, ortaklarından kaliteli ve verimli üretim yapmalarını sağlamak amacıyla bazı araştırma projeleri geliştirmekte ve uygulamaktadır: "Gediz Ovası Çekirdeksiz Üzüm Bağlarında Makro Besin Elementleri, Toprak Bitki İlişkileri ve Bağların Beslenme Durumu", "Büyük Menderes Havzası Topraklarının Potasyum İsteklerinin Tayininde Kullanılacak Kimyasal Analiz Yöntemlerinin Pamuk Tarla Denemeleri ile Kalibrasyonu Üzerinde Araştırmalar", "Pamuk Çekirdeğinin Depolanmasından İleri Gelen İşletme Kayıpları ve Uygun Depolama Yollarının Aranması ile İlgili Ön Çalışma", "Küçük Menderes Havzası İncir Bahçelerinin Beslenme Durumu ve İncelenen Toprak ve Yaprak Besin Elementleri ile Bazı Verim ve Kalite Özellikleri Arasındaki İlişkiler", "Pamuk İkiminde Linterlenmiş Tohumluğun Kullanımının Kültürel Yönden İncelenmesi", "Germencik Yöresi Sarılop İncir Bahçelerinin Beslenme Durumu ve İncelenen Besin Elementleri ile Bazı Verim ve Kalite Özellikleri Arasındaki İlişkiler", "TARİŞ Zeytinyağı Birliği Kooperatiflerinde Zeytinyağı alımı, İşlenmesi ve Depolanması ile İlgili Çalışmaların Ekonomik ve Teknik Yönden Ön Değerlendirme Çalışması" bunlardan bazılarıdır.

TARİŞ, araştırma ve eğitim faaliyetlerini uygularken üniversitelerle işbirliği yapmaktadır. Ayrıca Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'na bağlı il ve ilçe tarım müdürlükleri, bununla birlikte incir, üzüm ve pamuk araştırma enstitüleriyle birlikte ortak çalışmalar yapmaktadır.

TARİŞ, gelecekte sürdürülebilir rekabet gücü için gerekli olan araştırma ve kalite güvencesi çalışmalarını yaygınlaştırmayı, uluslararası standartlarda kaliteli, verimli ve düşük maliyetli üretim yapılabilmesini sağlamak amacıyla gereken teknoloji altyapısı, danışmanlık ve eğitim desteğini vermeyi, sağlıklı üretim ve çevre yönetiminin yerleştirilmesi amacıyla, müşteri memnuniyeti öncelikli test ve analiz hizmetleri sunmayı hedeflemektedir.

İletişim

1492 Sok. No:14 Alsancak İZMİR
Tel: (232) 463 55 00 (12 Hacı) - 422 21 95
Faks: (232) 421 00 66 - 463 61 07
E-mail: taris@taris.com.tr
Web: www.taris.com.tr

Kaynaklar

www.taris.com.tr

Karadeniz Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (KARADENİZ BİRLİK)

Kısa adı "Karadeniz Birlik" olan ve genel müdürlüğü Samsun'da bulunan, Karadeniz Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği, 3186 sayılı Tarım Satış Kooperatiflerinin Kuruluşları Hakkında Kanun ve buna bağlı olarak düzenlenen ana sözleşmeye göre faaliyet göstermektedir. Çalışma konusunu yağlı tohumlar oluşturmaktadır. Ancak bugün için yağlık ayçiçeği, soya ve kanola üzerinde çalışmaktadır. Haziran 1978 yılında 4 kooperatif ve 42 ortakla kurulan birlik, bugün kooperatif sayısını 22, ortak sayısını ise 75 bine çıkartmıştır. Birliğin faaliyet alanlarını, Samsun, Amasya, Çorum, Tokat, Yozgat, Kırıkkale, Kırşehir, Diyarbakır, Muş, Ağrı, Van, Şanlıurfa ve tüm GAP bölgesi oluşturmaktadır. Elazığ'da 30 bin ton/yıl ayçiçeği işleme kapasiteli bir yağ fabrikası ve Merzifon'da 60 bin ton/yıl ayçiçeği işleyen Meray Yağ Fabrikası'nın % 75'ine sahip olan Karadeniz Birlik'in amacı; ortak kooperatifler tarafından satın alınan ürünlerin (ayçiçeği, soya, kanola) en iyi koşullarda değerlendirilmesi için her türlü önlemi almak, bağlı kooperatiflerin ortakları ile ortak olmayan diğer üreticilerin tarımsal üretim faaliyetleri ile ilgili girdilerin (gübre, ilaç, tarım aletleri vb.) karşılanması için çalışmalar yapmaktır.

Karadeniz Birlik'in bir başka önemli fonksiyonu da, üreticiden satın aldığı ürünleri (mamul yağ, ham yağ ve küspe) işleyerek tüketiciye kaliteli ve ucuz ürünler sunmaktır. Karadeniz Birlik, kuruluğu yıldan bu yana ayçiçeği ekim alanları ve verimin yükseltilmesi yolunda çabalar sarf etmektedir. Ayçiçeği tarımının hiç bilinmediği yörelerde mevcut üretim potansiyeli harekete geçirilmiş, ortak ve kooperatif sayısı hızla yükselmiştir. Ülkemizde yağ sanayinin en önemli sorunu hammadde yetersizliği olup, gittikçe artan bir hızla bitkisel yağ ithal edilmektedir. Ayçiçeği, bitkisel yağ elde etme konusunda üretimi en elverişli bitkilerden biri olması bakımından, yağ sanayisi için büyük önem taşımakla birlikte, Türkiye'nin bitkisel yağ ihtiyacının %57'sini karşılamaktadır. Hammadde yetersizliği, ithalat yoluyla döviz kaybına neden olmaktadır. Oysa ekolojik koşulları itibarıyla yağlı tohum üretimine son derece uygun olan Türkiye, bitkisel yağ konusunda kendisine yeten, hatta mevcut yağ sanayinin tüm kapasite kullanımıyla ihracat yapan bir ülke konumuna getirilebilir.

Karadeniz Birlik, kuruluş yıllarından bu yana ayçiçeği ekim alanları ve veriminin yükseltilmesi yolunda çaba harcamaktadır. Ancak, ürün fiyat paritelerinin ayçiçeği aleyhine bozulması ve son yıllarda iklim faktörüne bağlı verim kaybı nedeniyle ciddi boyutlarda üretim kaybı yaşanmaktadır. Birliğe göre bu konuda öncelikli olarak yapılması gereken, üretiminin artırılması istenen ayçiçeğine verilecek raban fiyatın rakip ürünler karşısında avantajlı hale getirilmesi, daha uzun vadeli ödemelerle de dekar başına düşen verimin artırılmasıdır. Karadeniz Birlik, yeni ekim alanları bulma çabalarının yanısıra, dekar verim artışı için kaliteli tohumluk kullanımına büyük önem vermekte ve çevre koşullarına adaptasyon göstermiş tohum çeşitlerinin dağıtımını gerçekleştirmektedir. Yine tarımsal üretim artışı için temel girdilerden biri olan gübre, tüm olanaklar zorlanarak da olsa her yıl artan miktarlarda temin edilerek üreticilere dağıtımı yapılmaktadır. Karadeniz Birlik faaliyetlerini bölgesel projeler ve programlar geliştirerek uygulamaktadır.

Çukurova Programı: Karadeniz Birlik, geliştirdiği tarımsal projelerle ülke tarımına katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu nedenle çiftçiye iyi ürün sunmak, Türkiye'nin ham yağ açığını kapatmaya katkıda bulunmak için çalışmalar başlatmıştır. Karadeniz Birlik, tarımsal politikasında çeşitli saptamalarda bulunmuştur. Üretimin ayçiçeği, üreticisi açığını en yetiştiriciliği en kolay, tarımsal girdi maliyeti düşük ve yıllardır aynı ürün desenine sahip Çukurova Bölgesi için alternatif bir ürün olabileceğini belirtmekte ve konuyla ilgili girişimlerde bulunmaktadır. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Tarım ve Köyisleri Bakanlığı'nın başlatmış Tarım Reformu Uygulama Projesi'nin (ARIP) üç ana bölümünden biri olan "Alternatif Ürün Projesi" kapsamında Çukurova Bölgesi'ndeki çiftçilerin, satılamayan gereksinim fazlası ürün yerine Türkiye'nin gereksiniminin her geçen gün arttığı ayçiçeği tarımına yönlendirilmesi hedeflenmiştir.

Çukurova Bölgesine ilişkin bir başka projesi ise, 2001 yılında başlatılmıştır. Bu çalışma kapsamında aynı yıl, Birlik tarafından Çukurova çiftçisine, hibrit ayçiçeği tohumu dağıtımı yapılmıştır. Adana-Ceyhan bölgesinde otuz beş bin dönüm alanda ayçiçeği ekimi gerçekleştirilmiştir.

GAP Programı: Karadeniz Birlik'in tarımsal faaliyetlerini yoğunlaştırmak istediği bir başka çalışma alanı ise, GAP bölgesidir. Birlik, bölgenin hem yağlı tohum ekim alanlarının artırılması hem de dekara verimin yükseltilmesinde GAP'ın büyük önem taşıdığına inanmaktadır. GAP sulaması ile 1,7 milyon hektar arazi sulı tarıma açılacaktır. Böylece bölgenin tarım topraklarının yarısından fazlası sulanmış olacaktır. Birlik, bu verimli arazilerde kaliteli tohumluk kullanımıyla birlikte sulamanın da devreye girmesi ve modern tarım tekniği uygulamasıyla, üretimin önemli biçimde artacağını düşünmektedir. Bu konuda çiftçilerle ve özellikle ortaklarıyla diyalogun sürekli olması, sorunların yerinde görülmesi, çözüm yollarının karşılıklı tartışılması, yağlık ayçiçeği, soya ve kanola için yeni ekim alanları araştırmaktadır.

Gübre dağıtımı: gübre, tarımın en önemli ve doğru kullanıldığında %50'nin üzerinde verim artışı sağlayan temel girdilerinden biridir. Birlik hemen hemen her yıl, ortaklarına uygun koşullarda gübre dağıtımı yapmaktadır. Ayrıca doğru gübreleme için toprak tahlilinin önemini anlayan yaygın çalışmaları da yapmaktadır. Bu amaçla Birlik, olanakları ölçüsünde yapay gübrelerin zamanında alınarak çiftçilere ulaşmasını sağlamaya çalışmaktadır.

Tohumluk dağıtımı: Birlik, üreticilerin tohumluk gereksinimlerinin karşılanabilmesi için zamanında tohumluk üreticisi firmalarla sözleşme yapmakta ve üretici ortaklarına kredili hibrit tohumluk temin etmektedir.

Zirai ilaç dağıtımı: Birlik üreticilerine çeşitli dönemlerde ihtiyaçları olan zirai ilaç dağıtımını kredili olarak yapmaktadır.

Yemeklik yağ dağıtımı: Birlik, üreticilerden alınan yağlık ayçiçeğinden üretilen Karadeniz Birlik markalı yağların, yönetim kurulunca tespit edilecek esaslar çerçevesinde ortaklarına vadeli olarak vermektedir.

Pazarlama Faaliyetleri: Birlik, üreticilerinin büyük emeklerle ortaya çıkardığı ve kooperatifine teslim ettiği ürünün değerlendirilmesini sağlamak için çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Kooperatif deposundaki ürünün, fabrikaya sevkiyatından, mamullerin tüketiciye ulaştırılmasına kadar geçen tüm aşamalar takip edilmekte; verimlilik ve insan sağlığına ilişkin kontroller Birlik tarafından yapılmaktadır. Birlik bünyesindeki işletmelerde işlenen yağlık

ayçiçeğinden ayrıca yan ürün olarak küspe elde edilmektedir. Türkiye'de üretilen küspeler arasında kalite bakımından ilk sırada yer alan ve Meray A.Ş.'de üretilen küspe özellikle bölgedeki yem sanayicilerine verilmektedir. Meray A.Ş.'de üretilen mamul yağın Batı, Orta ve Doğu Karadeniz ile İç Anadolu bölgelerinde; Elazığ'da üretilen mamullerin de Doğu Akdeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde tüketilmesi sağlanmaktadır. Karadeniz Birlik üretici çıkarlarını korumayı hedeflerken, ülke ekonomisine, tarımsal ve bölgesel kalkınmaya yönelik faaliyetlerde bulunmaktadır.

İletişim

Karadeniz Birlik Genel Müdürlüğü Hançerli Mah. Atatürk Bulvarı No:552 SAMSUN

Tel:(362) 447 28 28

Fax: (362) 447 27 63-68

E-mail: karadenizbirlik@karadenizbirlik.com.tr

Web: www.karadenizbirlik.com.tr

Kaynaklar

www.karadenizbirlik.com.tr

Marmara Zeytin Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (MARMARA BİRLİK)

Marmara Birlik, ülkemizde ve özellikle de Marmara Bölgesi'nde kaliteli sofralık zeytinin yetiştirilmesi ile bölge zeytin üreticilerinin karşılıklı yardım, dayanışma ve ürünlerini daha iyi koşullarda yetiştirilip pazarlanması amacıyla 1954 yılında kurulmuştur. Marmara Birlik'in kuruluşu, ülkedeki diğer tarım satış kooperatifleri ve birlikleri gibi 2000 tarih ve 4572 sayılı "Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Hakkında Kanun" hükümlerine ve buna istinaden hazırlanan ana sözleşmesine göre kurulmuştur. Başlangıçta Gemlik, Mudanya ve Erdek kooperatiflerinin biraraya gelmesiyle kurulan ve süreç içerisinde sürekli büyüyen ve gelişen Marmara Birlik'in bugün; Bursa (Gemlik, Mudanya, Orhangazi ve İznik Kooperatifleri), Balıkesir (Erdek, Edincik ve Marmaraada kooperatifleri) ve Tekirdağ (Müreffe Kooperatifi) illerinde kooperatifi ve Bursa ilinde faaliyet gösteren bir Zeytin İşleme Ambalajlama Entegre Tesisleri bulunmaktadır. Marmara Birlik'in idari merkezi Bursa, uğraş konusu ise; Marmara Bölgesi'nde zeytin üreticilerinin ve ortaklarının zeytinlerini sofralık zeytin, zeytin ezmesi ve zeytinyağı olarak işlemek, yurtiçi ve yurtdışı piyasalara pazarlamaktır.

Bağlı kooperatif ve işleme tesisleri ile Marmara Birlik; yaklaşık elli bin zeytin üreticisi ortağı ile yüz binlerce yurtiçi ve yurtdışı tüketiciye hizmet sunan, ülkemizdeki önemli sanayi kuruluşları arasında yer alan zeytin üreticisi kuruluşudur. Depolama ve olgunlaştırma kapasitesi 79 bin ton olan Marmara Birlik, bölgesinde yetiştirilen sofralık zeytinin yaklaşık % 40-45'ini satın alıp, işlemekte ve pazarlamaktadır. Marmara Birlik, toplamda yaklaşık üçyüz bin kişiye hitap eden, hizmet veren bir kuruluştur. En önemli fonksiyonu da, üretici ortaklarına ait zeytinleri değerlendirmesidir. Ayrıca Marmara Birlik, ülkemiz sofralık siyah zeytin piyasasına ve Türkiye zeytinciliğine yön veren bir zeytin üretici kuruluşudur. Kampanya dönemlerinde tespit edilen ürün alım fiyatları ile satış fiyatları arasında uyum sağlayarak, ürünlerini uygun fiyatlarla tüketicilere sunmaktadır.

Hetışim

İzmir Karayolu 29 Km. Zirafta Meykû Başköy BURSA

Tel: (224) 449 00 10 /10 Hat

Faks: (224) 449 00 31

E-mail: marmarabirlık@marmarabirlık.com.tr

Web: www.marmarabirlık.com.tr

Kaynaklar

www.marmarabirlık.com.tr

Nevşehir Üzüm ve Mamülleri **Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (TASKOBİRLİK)** **Nevşehir Grape and Grape Product Agricultural Sale Cooperations Union**

1942 yılında zamanın Cumhurbaşkanı'nın Nevşehir'i ziyareti sırasında, bölge üzüm üreticilerinin üzümlerinin değerlendirilmesi yönündeki istek ve teşvikleri üzerine, o zamanki Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu'na verilen emir gereğince, Nevşehir il merkezinde, Atatürk Orman Çiftliği'ne bağlı bir şarap fabrikası kurulmuştur. Böylece bölge üreticilerinin ürünleri bu fabrikada değerlendirilmeye başlanmıştır. Ürünlerinin değerlendirildiğini gören üreticiler, 1953 yılında Nevşehir Üzüm ve Mamülleri Tarım Satış Kooperatifini, 1957 yılında Ürgüp Üzüm ve Mamülleri Tarım Satış Kooperatifini, 1958 yılında ise Avanos Üzüm Mamülleri Tarım Satış Kooperatifini kurmuşlardır. Daha sonra bu üç kooperatifin işbirliği ile 1958 yılında Nevşehir Üzüm ve Mamülleri Tarım Satış Kooperatifleri Birliği TASKOBİRLİK kurulmuştur.

Daha sonra birliğe katılan; 1967 yılında kurulmuş olan Gülşehir Üzüm ve Mamülleri Tarım Satış Kooperatifini, 1970 yılında kurulmuş Çat Üzüm ve Mamülleri Tarım Satış Kooperatifini, 1978 tarihinde kurulmuş olan Karaman Üzüm ve Mamülleri Tarım ve Satış Kooperatifini, 1978 tarihinde kurulmuş olan Hamzalar/Bozkır/Konya Üzüm ve Mamülleri Tarım Satış Kooperatifini ve son olarak 1991 tarihinde kurulmuş Gülnar/İçel Üzüm ve Mamülleri Tarım Satış Kooperatifleri'nin birliğe katılışından sonra, Nevşehir'de altı, Karaman'da bir, Hamzalar/Bozkır /Konya'da bir ve Gülnar/İçel'de bir olmak üzere toplam dokuz üzüm ve mamülleri tarım satış kooperatifini bünyesinde barındırmaya başlamıştır. Böylece birliğin çalışma alanları daha da genişlemiş üreticilerin ürünlerinin değerlendirilmesi sonucunda bölgede istihdam ve endüstriyel bir kuruluş haline gelmiştir. Bağlı kooperatiflerin yaklaşık altı bin üyesinin yanı sıra, ortak dışı alımlarla yirmi beş bin üreticiye destek olmaktadır.

İletişim

Nar Yolu No:69 NEVŞEHİR

Tel: (384) 213 13 11

E-mail: bilgi@taskobirlik.com

Web: www.taskobirlik.com

Kaynaklar

www.taskobirlik.com

Örmancılık Kooperatifleri Merkez Birliği (ÖR-KOOP) The Forestry Cooperatives Central Union of Turkey

Türkiye'de kırsal alanda 1965 yılında devletçe uygulanan yurtdışına işçi gönderilmesinde kooperatif kuran köylülere öncelik tanınması yöntemi sonucu hızla gelişen köy kooperatifçiliği hareketi, 1974 yılı sonunda yaklaşık bir milyon ortaklı altıbin çok amaçlı köy kalkınma kooperatifinin kurulması ile sonuçlanmıştır.

Kooperatif kuruluşunu özendirme motifinin yanlışlığı sonucu zaman içinde bu kooperatiflerin bir kısmı kapanmıştır. Ancak 1970'li yıllarda 6831 sayılı Orman Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi sonucu, sınırları içinde devlet ormanı bulunan köy kooperatiflerinin orman ürünleri üretimi yapmaları halinde kooperatiflere sağlanan prim ve kolaylıklar sebebiyle, ormancılık konusunda çalışan kooperatifler büyük bir dinamizm kazanmıştır. 2004 yılı sonu itibariyle kurulu bulunan ve toplam 685 bin ortağa sahip 4.948 tarımsal köy kalkınma kooperatifi içinde, orman köylerinde kurulmuş olan yaklaşık 3.199 kooperatiften 2.123'ü ormancılık faaliyetlerinde çalışmaktadır.

2004 yılında 23 birliğe bağlı 1.207 kooperatif ve 200 bin orman köylüsü ile ÖR-KOOP Merkez Birliği orman köylüsünün ekonomik ve sosyal haklarının savunucusu konumundadır. ÖR-KOOP'a bağlı 23 birliğin onüçü Karadeniz ve Ege Bölgesi'ndedir. Ayrıca bu birliklerden sekizi tarımsal amaçlı kooperatif birliği iken kalan onbeşi orman kooperatif birliğidir.

ÖR-KOOP'un başlıca görevleri arasında; her çeşit orman ürününün istihsal, imal, nakil, depolama ve atıf işlerinin yapılmasında ortaklara yardımcı olmak ve bu işlerin yapılmasında koordinasyonu sağlamak, orman teşkilatınca verilecek aslı ve tali orman ürünlerini ve orman arklarını değerlendirmek, Orman Kanunu, orman işletmesi ve döner sermayesi yönetmeliği hükümlerine göre ortaklara kredi ve ormanlarda iş sağlamak, ortaklarının Orman Kanunu hükümlerine göre alacakları pazar satış emvalini amaca uygun şekilde değerlendirmek veya değerlendirilmesine yardımcı olmak, ortakların ormancılıkla ilgili faaliyetleri konusunda ihtiyaç duyacakları makine, alet ve ekipmanlarla diğer girdileri ucuz ve kredili olarak temin etmeleri için gerekli faaliyetlerde bulunmak, ortaklarının kanuni haklarının istihsal ve ortaklarına intikalinde yardımcı olmak, gerekli önlemleri almak, ağaçlandırma işlerinin yapılmasında ortaklarına yardımcı olmak, orman yetiştirmek ve bu hususlarda gerekli koordinasyonu sağlamak, ortaklara hukuki, mali ve teknik konularda yardımcı olmak, gerektiğinde bu konularda eğitim ve denetim yapmak, orman köylüsünün sosyal güvenceye kavuşması için çalışmalar yapmak, amaç ve çalışma konularında belirtilen hususlarda gerektiğinde seminer, sempozyum, panel, konferans v.b. toplantılar düzenlemek yer almaktadır.

ÖR-KOOP Merkez Birliği, bağlı kooperatif birlikleri ve tabanda yer alan tarımsal köy kalkınma kooperatifleri gerek ana sözleşmeleri, gerekse uygulamaları itibariyle; en son 1995 yılında belirlenen "Uluslararası Kooperatif İlkeleri" olarak tanımlanan; gönüllü ve herkese açık ortaklık, ortaklar tarafından gerçekleştirilen demokratik denetim, ortakların ekonomik katılımı, özerklik ve bağımsızlık, eğitim, öğretim ve bilgilendirme, kooperatifler arasında işbirliği, topluma karşı sorumlu olma ilkelerini uygulamaya çalışmaktadır.

OR-KOOP Merkez Birliği ve bağlı birliklerin her türlü çalışmasında, dürüstlük ve tutarlılığı, açıklık ve saydamlığı, toplumun önceliklerini gözetmeyi, dayanışmayı, katılımcılığı, demokratikliği, bağımsızlığı, bilime saygıyı, ortak amaçlar için işbirliğini, gönüllü çalışmanın erdemini ve dostluğu ilke almaktadır.

OR-KOOP'un ortaklarına yönelik olarak Kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunları Araştırma Derneği ile işbirliği içinde yürütülen ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı GRP/SGP tarafından desteklenen, "*Orman Köylerinde Kurulu Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Yönetici ve Üyelerine Orman Ekosistemlerinde Biyolojik Çeşitliliği Terinde Koruma Eğitimi Projesi*" uygulaması, Kastamonu, Giresun, Zonguldak, Artvin ve Sinop illerinde gerçekleştirilmiş ve eğitimde toplam 250 kooperatif yöneticisine: "*Dağa, Biyolojik Çeşitlilik, Orman, Orman Köylüleri*", "*Kırsal Kalkınma Stratejileri ve Kırsal Kalkınmaya Yönelik Çalışmalar*", "*Kırsal Kalkınmada Sorun Tanımlama, Öncelik Belirleme ve Çözüm Önerileri Geliştirme*", "*Kırsal Kalkınmada Kadınlar*", "*Proje Yönetimi ve Örnek Uygulamalar*" başlıkları altında akademisyen ve uzman eğitimciler tarafından katılımcı bir eğitim verilmiştir.

Merkez Birliği'nin hazırlığı, devam eden ve destek bekleyen projeleri kapsamında; Avrupa Birliği SMAP programından hibe yardımı alarak uygulanmak üzere, orman köylüsüne yeni iş alanları ve gelir kaynakları yaratmak, örgütlülüğü desteklemek temel amacı doğrultusunda; ürün potansiyeli ve iş organizasyonu kolaylıkları göz önüne alınarak, Mersin ve Muğla illerinde odun dışı orman ürünlerinden özellikle pazar değeri yüksek olan, nesli tükenme riski altındaki (kekik, defne, biberiye ve tıbbi adaçayı gibi) bitkilerin yetiştirme ortamında çoğaltılması ve yönetim planlarının hazırlanması konusunda, OR-KOOP koordinatörlüğünde yürütülmek üzere bir ormancılık firması tarafından hazırlanarak bu firmanın danışmanlığı ile yürütülecek olan proje geliştirme çalışmalarına başlanmıştır.

Karaman iline bağlı üç orman köyünde bulunan kooperatifler aracılığı ile, OR-KOOP Merkez Birliği katkısı ve Avrupa Birliği fonlarından desteklenerek uygulanmak üzere hazırlanan ve Avrupa Birliği Türkiye Temsilciliği'ne "*Orman Köyü Eko-Turizm Projesi*" hazırlanmış, finansal destek beklenmektedir.

Henüz proje fikri niteliğinde olan diğer çalışmalar arasında; ormancılık, ağaç kesim ve standartizasyon teknikleri, iş güvenliği, işçi sağlığı ve ergonomi ve ağaçlandırmaya teknikleri, fidan dikimi, bakımı ve korunmasına yönelik eğitim yer almaktadır.

Bunların dışında OR-KOOP Merkez Birliği'nce ormancılık işlerini yürüten köy kooperatiflerinin içinde bulundukları durumun tespiti, darboğazların belirlenmesi ve bunların açılmasına yönelik politikaların oluşturulması konularındaki bilgi boşluklarının doldurulması amacıyla, "*Orman Köylerinde Kooperatifiçilik: Mevcut Durum ve Yönelimler*" adı altında, İ.U. Orman Fakültesi Ormancılık Ekonomisi Anabilim Dalı ve OR-KOOP bünyesinde görev yapan araştırmacı ve uygulamacılardan oluşan bir ekip tarafından yürütülen bir araştırma projesine başlanmıştır. Proje anketörlerinin belirlenmesi ve iş organizasyonu işlemleri sonucunda, kooperatiflerin yer aldığı sektörler, bulundukları ortam koşulları, bakanlıklar, üye sayıları, yönetsel yapıları, etkinlik düzeyleri, karşılaştıkları darboğazlar, kooperatifler arası ilişkiler, avantajlı sektör, coğrafya ve ortam koşulları ile geliştirilebilecek makro politikaların ilke ve araçları saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmada doğrudan gözlemleme, anket ve istatistik çözümleme yöntemlerinden yararlanılmıştır.

OR-KOOP, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği aracılığı ile 2000 yılında Uluslararası Kooperatifler Birliği'ne ayrıca 2001 yılında Uluslararası Tarım Kooperatifleri Birliği'ne de üye olmuştur.

Bunların dışında Çevre ve Orman Bakanlığı, Tarım ve Köyşleri Bakanlığı, Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği, Türkiye Ormancılar Derneği, TMMOB-Orman Mühendisleri Odası ve UNDP ile işbirliği yapmaktadır.

OR-KOOP, ormancılığın gelişmesi ve orman köylülerinin yaşam düzeyinin yükseltilmesi konularında daha etkin çalışmalar yapmayı öngörmektedir. OR-KOOP yakın gelecekte; orman köylerinde kooperatifiçiliği geliştirme; birliğe bağlı kooperatif yönetici ve ortaklarına ekonomik işbirliği, devlet kuruluşları ile ilişkiler konularında eğitim verme, bağlı kooperatifleri ve kooperatif birliklerini denetleme, ulusal ve uluslararası düzeyde diğer kooperatif kuruluşları, fakülte ve kuruluşlarla işbirliğini geliştirme; her türlü bilgi iletişimini ve istatistik verilerini geliştirme, ormancılık konusunda ulusal ve uluslararası düzeyde kooperatif, fakülte ve kuruluşlarla işbirliğini geliştirme; orman işçilerini (kooperatif ortakları), kooperatif ve kooperatif birliği yöneticilerini kooperatifiçilik, orman ürünleri üretimi, faydalanma, orman varlığının birlikte yönetimi ve doğal kaynakların korunması ve iyileştirilmesi konularında eğitime; orman işçilerini (kooperatif ortakları) ağaç kesim ve standardizasyon teknikleri, iş güvenliği, işçi sağlığı ve ergonomi konularında ilgili kuruluşlarla işbirliği içinde eğitim programları geliştirme; orman ürünleri kesim, tomruklama, sürütme, istifleme, taşıma, depolama işlerinde kullanılan her türlü alet ve ekipmanın; iş güvenliği, iş kalitesi, verimliliği artırma esasına göre gelişmelerini izleme ve uygulamaya aktarılması ile bu alet ve ekipmanın kooperatiflere uygun fiyatlarla sağlanması için gerekli çalışmaları yapma; orman işçileri için sertifikasyon sistemine geçilmesi konusunda çalışmalar yapma, orman işçilerinin (kooperatif ortakları) sağlık sigortası kapsamına alınması için topluluk sigortası olanağını geliştirme veya yasal düzenlemelerin yapılması için çalışmalar yapma, Çevre ve Orman Bakanlığı ile orman yasa ve yönetmeliklerinin hazırlanması, orman işçilerinin sosyal haklarının iyileştirilmesi konularında işbirliğini geliştirme; orman köylüsünün ormanda iş yapmasını ve kooperatifleri aracılığıyla sağlanan yasal hakların verilmesini engelleyen yasal risklerin ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar sürdürmeyi öngörmektedir.

OR-KOOP Merkez Birliği'nin başlıca yayımları, Türkçe ve İngilizce OR-KOOP Tanıtım Broşürü, Ormancılık Kooperatifleri Sempozyumu, Sürdürülebilir Ormancılıkta Ortaya Çıkan Yasal Riskler Çalıştay kitabıdır.

İletişim

Tunahbileni Caddesi 83/10 Kavaklıdere ANKARA

Tel: (312) 467 64 25 - 467 65 18

Faks: (312) 467 64 16

E-mail: info@orkoop.org.tr

Web: www.orkoop.org.tr

Kaynaklar

www.orkoop.org.tr

OR-KOOP Broşürü

Mustafa Tümerdirim, OR-KOOP Merkez Birliği Danışmanı

Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği (PANKOBİRLİK)

Pancar ekicilerinin kooperatifler halinde örgütlenmesi, Türkiye Şeker Sanayii'nin genişletilmesi konusunda alınan kararların uygulama başlangıcı olan 1951 yılına karşılık gelmektedir. Şeker sanayisinde bir dönüm noktası niteliği taşıyan gelişme hareketleri ve üreticinin kooperatif şeklinde örgütlenmesi, Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. Genel Müdürlerinden Baha Esat Tekand tarafından 1951 yılında başlatılmıştır. Böylece fabrikaların kurulması için gerekli sermayenin oluşması amacıyla, şeker endüstrisinin üretim faaliyetlerini meydana getiren çiftçilerin potansiyelinden de yararlanılması fikri doğmuştur. Ancak; çiftçilerin tek başlarına fabrikaya ortak olmaları yerine örgütlü olarak meydana getirdikleri bir kuruluşun sermayeye katılması, güçlenme yönünden daha uygun görülmüş ve 270-300 kişilik gruplar halinde bir araya gelen pancar çiftçileri "Kocaeli Pancar Ekicileri Kooperatifi" adı altında toplanmıştır. Bu suretle hem kooperatifleşme yolu ile çiftçinin örgütlenmesi başlamış, hem de kalkınma için gerekli adımlar atılmıştır. Bu girişim, pancar ekicilerinin Türkiye'de ilk örgütlenme ve kooperatif halinde şirket sermayesine, dolayısıyla fabrikanın mülkiyetine sahip olması yönünden ilginç olduğu kadar, endüstri ve ekonomi tarihinde de önemli bir dönüm noktası olmuştur. Nitekim bu anımlar, diğer şeker fabrikalarının kuruluşlarında da yapıcı rol oynamış ve şeker sanayisinin gelişme programının en verimli ve ümit verici unsuru olmuştur. Daha sonra Adapazarı Pancar Ekicileri İstihsal Kooperatifi adını alan kuruluş başlangıçta Adapazarı Şeker Fabrikası A.Ş.'nin 10 milyon lira olan sermayesine 3 milyon lira ile katılmış, sonraları Ziraat Bankası'nın 1,5 milyon liralık hissesini de alarak fabrikadaki mülkiyet payını artırmıştır. 1951 yılında kurularak yukarıda belirtilen aşamaları göstermiş olan Adapazarı Pancar Ekicileri İstihsal Kooperatifi'ni, yine aynı yıl kurulan Eskişehir, Amasya, Tırhal, 1952 yılında; Kütahya, Akşehir-Hıçın, Uşak, Alpullu, Konya, 1953 yılında; Kayseri, Burdur-Isparta, Balıkesir-Bursa, Erzurum, Erzincan, 1954 yılında; Elazığ, Malatya, 1962 yılında; Ankara, 1963 yılında; Kastamonu, 1969 yılında; Dinar Pancar Kooperatifi'nin kuruluşu izlenmiş, bu kooperatifler 1972 yılında 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu gereğince üst birlikleri olan Pankobirlik'i kurmuşlardır. Pankobirlik'in kurulmasıyla kooperatifçilik yeni bir döneme girmiş, daha sonra yeni şeker fabrikalarının açılmalarına paralel olarak da 1980 yılında Afyon, 1983 yılında Muş, 1984 yılında Bor, 1985 yılında Ağrı, 1986 yılında Elbistan, 1990 yılında Samsun, Çorum ve Ereğli, 1991 yılında Erçiş, 2000 yılında ise Sivas, Yozgat ve Kırşehir pancar kooperatifleri kurulmuştur.

Pankobirlik'in amaçları; ortak kooperatifleri her yönden kişi, kurum ve kuruluşlara karşı yurtiçi ve yurtdışında temsil etmek, kooperatifçilik hareketinin teşviki, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasını sağlamak, karşılıklı yardım ve dayanışma prensibinden hareketle ortaklarının çıkarlarını korumak, ortak kooperatiflerinin ihtiyacı olan her nevi ziraat alet ve makineleri, sulama malzemeleri ile bunların ekipman ve yedek parçalarını, her türlü kimyasal ve biyolojik gübreleri, bitki geliştirici ve düzenleyicileri, tarımsal mücadele ilaçlarını makineleri ve ekipmanlarını, bitkisel tohumluklar, damızlık besif ve süt hayvanları ile diğer kültür hayvanlarını ve bunların spermalarını, her türlü yem ve yem katkıları ile

hayvan sağlığı ilaçlarını ve sair ihtiyaçlarını yurtiçinden ve dışından temin etmek, ortak kooperatiflerin ihtiyaçlarını imal ve ithal eden, satış yapan müesseselerin temsilciliklerini almak veya bu tesisleri ortak etmek, kiralamak veya işletme hakkının devridanmak, ortak kooperatif üyelerinin pancar ve pancar dışında her türlü bitkisel ve hayvansal ürünler üretmesini, bu ürünlerin işlenmesi, değerlendirilmesi, pazarlanmasını ve gerektiğinde ihracatını sağlamak amacıyla çeşitli araştırmalar ve planlamalar yapmak, projeler üretmek, toprak ve bitki analizleri yapmak, gerektiğinde bunlarla ilgili ithalat yapmak, şirket ve tesisler kurmak ya da bu amaçla kurulmuş şirket ve kuruluşlara iştirak etmek, kooperatif ortaklarına her türlü sözleşmeli, kredili ve kontrollü bitkisel ve hayvansal üretim yaptırmak veya benzer modelleri uygulamak, ortaklarını bu konularda teşvik etmek ve yönlendirmek,

Tüm bu faaliyetlerle ilgili olarak gerektiğinde hazine, ilgili bakanlıklar, Ziraat Bankası vb. kuruluşlardan ve ayrıca yurtdışı kredi kaynaklarından kendisi ve ortak kooperatifleri adına kredi almak veya gerektiğinde alınacak kredilere aracı olmak, ortak kooperatiflerle iştiraklerinin iktisadi faaliyetlerini, hesap ve kayıtlarını teftiş etmek ve teftiş neticelerine göre çalışmalarına yön vermek, ortak kooperatiflerle iştiraklerinin danışmanı olmak, ortak kooperatif ve iştiraklerinin yönetici, denetici ve personeli ile kooperatif üyelerinin eğitimini sağlamak ve iştiraklerinin iktisadi faaliyetlerini ve diğer çalışmalarını Birlik politikaları doğrultusunda bütün yönleriyle koordine etmek, yurtiçinde ve dışındaki benzer teşekküllerle ilişkilerin kurulmasını, geliştirilmesini ve devamlılığını sağlamak, amaçlarıyla ilgili kurulmuş veya kurulacak her türlü şirket, kooperatif ve kuruluşlara iştirak etmek, ortak kooperatiflerin; personel politikalarını ve kadrolarını belirlemek, toplu-ış sözleşmesi kapsamı dışındaki personelinin tayin, terfi, nakil ve görevlerine kon verilmesi tekliflerini yapmaktır. Birlik yukarıda belirtilen amaçların uygulanabilmesi için bazı tedbirler almaktadır. Ortak kooperatiflerin ve iştiraklerin iktisadi faaliyetlerinin istenilen şekilde yürütülebilmesi için, gerektiğinde kredi müesseselerinden kredi almak veya alacakları krediye aracı ya da kefil olmak, birliğin ihtiyacı lüzumlu her türlü taşınır ve taşınmaz mallarla araç ve gereçleri satın almak, gerektiğinde satmak, yaptırmak, kiralamak, ipotek ettirmek, gerektiğinde ipotek almak ve ipotegi kaldırmak ve bu husustaki diğer tasarruflarda bulunmak, eğitim için gerekli her türlü tedbiri almak, ortakların ve iştiraklerinin faaliyetlerini koordine etmek gayesiyle lüzumlu istatistikî bilgilerin temin ve değerlendirilmesini yapmak, birliğin ve ortak kooperatiflerin alacaklarına karşılık gerektiğinde ipotek almak. Birlik, kuruluşundan bugüne kadar belirtilen amaçlarının gerçekleştirilmesi için gerekli çalışma ve faaliyetlerini oluşturarak, ortak kooperatiflerin çeşitli sorunlarına çözüm getirmeye ve daha güçlü yapılandırma haline gelmelerine yardımcı olmaya çalışmaktadır.

Hetiqim

Mihatpaşa Caddesi No: 19 Yenışehir 06420 ANKARA

Tel: (312) 435 56 20

Faks: (312) 435 62 83

E-mail: pankob@pankobirlik.com.tr

Web: www.pankobirlik.com.tr

Kaynaklar

Kurum Tütemi Broşürleri

www.pankobirlik.com.tr

www.tarim.gov.tr

Trakya Yağı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (TRAKYA BİRLİK)

Birlik, 1966 yılında, Babaeski, Edirne ve Lüleburgaz Yağı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri'nin bir araya gelmesiyle "Trakya Yağı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği", kısa adı ile "Trakya Birlik" olarak kurulmuştur. Trakya Birlik bölgesinde faaliyet gösteren kooperatifler ve üye ortakların çıkarlarını korumayı, bölgenin ekonomik durumunu iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle birliğin kuruluşunda üç olan kooperatif sayısı, bugün Marmara, Ege ve İç Anadolu bölgelerinde faaliyetlerini sürdürmekte olan kırk sekiz kooperatife yükselmiştir. Yine kuruluşta 2.103 olan ortak sayısı 2004 yılında 110 bine çıkmıştır. Trakya Birlik Türkiye'de üretilen ayçiçeğinin ortalama % 30 - % 50'sini temin etmektedir.

Kuruluş yıllarında, ortaklarından ve ayçiçeği üreticilerinden aldığı ürünleri depolayıp, uygun fiyat bulduğunda satan ve böylece, ortakların ürünlerini değerlendiren, ayrıca üreticinin tohum, gübre, zirai araç-gereç gibi ihtiyaçlarını karşılayan Trakya Birlik; 1976 yılında, Karacabey Yağı Fabrikası'nı satın alması ve 1982 yılından itibaren entegre tesislerin kademeli olarak üretime geçmesi ile birlikte, rafine yağ, margarin ve fenni yem üretimine başlamış ve yeni amaçlarını: "üretici ve tüketici aleyhine fiyat dalgalanmalarını önlemek, ürünleri mamul haline getirerek araçları azaltmak suretiyle üreticinin kazancını artırmak ve tüketiciye ekonomik hizmet vermek, piyasaya kaliteli ürün sunmak, iştiraki olan tohum şirketi aracılığıyla verimi yüksek tohum temin edip yağ oranındaki artışın sağlanması, ücretsiz hizmet veren toprak tahlil laboratuvarları yardımı ile gübre kullanılmasında denge ve tasarrufun sağlanması" olarak belirlemiştir.

Birlik, amaçlarını gerçekleştirmek için çeşitli şirketler ve işletmeler kurmuş, ürünlerini daha sınırlı bir biçimde üretmek, pazar alanını genişletmeye uğraşmıştır. Bu konuda ilk adım olarak Tekirdağ'a bağlı Çorlu İlçesinin Şerefli Çiftliği mevkinde bulunan entegre tesisleri, beşyüz bin metrekare büyüklüğündeki arsasında 1975 yılında 40 bin tonluk yağ tankı, doldurma ve boyaltma pompaları yapılmıştır. Entegre tesisleri 1982-1985 yılları arasında kademeli olarak işletmeye açılmış ve konusunda ülkenin modern tesislerinden biri olmuştur. Entegre tesislerde beş ana ve dokuz yardımcı ünite bulunmaktadır.

Bu konuyla ilgili bir başka girişim ise, Bursa'ya bağlı Karacabey ilçesinde bulunan ekstraksiyon tesisleridir. Bu tesis, özel sektöre ait bir firma tarafından kurulmuş, 1976 yılında Trakya Birlik tarafından satın alınmıştır. Günlük 100 ton ayçiçeği işleme kapasitesine sahip fabrika 1977-78 yılında üretime başlamıştır. Çeşitli ilave üniteler ile kapasitesi artırılan fabrika bünyesinde 240 ton/gün kapasiteli bir karma yem fabrikası kurulmuştur. Karacabey Yağı Fabrikası'nda ise, beş ana ve sekiz yardımcı ünite bulunmaktadır. Trakya Birlik'in ağırlıklı olarak Marmara Bölgesi'nde bulunan kooperatiflerine hizmet veren Karacabey Yağı Fabrikası 75 bin ton/yıl ayçiçek işleme; 28 bin ton/yıl rafine yağ, 72 bin ton/yıl fenni yem üretim kapasitesine sahiptir.

*Trakya Birliğin iştirakleri arasında ise; unvanı Trakya Birlik Sigorta Acenteliği Ltd. Şti.

olan, bir sigorta şirketi bulunmaktadır. Ayrıca 1984 yılında Vander Have, Trakya Birlik ve Karadeniz Birlik işbirliği ile kurulan, Advanta Tohum Islah ve Üretim San. Tic. A.Ş. çeşit geliştirme, tohumluk üretimi, tohumluk nakliyatına, tohumluk kalite kontrolüne ilişkin konularında Türkiye'de yatırım yapan ilk tohumculuk şirkettir.

Trakya Birlik'in çalışma prensibi ve hedefleri, en iyi şekilde değerlendirmek amacıyla ortaklarından temin edilen ayçiçeği ürününün, çevreye saygılı üretim koşullarında işlenerek, belirlenmiş standartlara uygun ve yüksek kalitede bir ürüne dönüştürülerek sürekliliğin sağlanması, müşteri şikayetlerinin her dönemde bir önceki döneme göre azaltılması ve personelin kalite ve kendi çalışma konularında uzmanlaşmasını sağlayacak eğitimlerin verilmesidir.

Trakya Birlik bölgesel faaliyet gösteren ve bölgenin ekonomik anlamda gelişmesine yönelik çalışmalar yapan bir birliktir. Bu girişimleri ile bölge kalkınmasına ve gelişmesine katkı sağlamakta, ayrıca üye kooperatifleri ve diğer birlikler arasında ilişki kurarak tarımsal örgütüllüğü sağlamaktadır. Trakya Birlik üretim payı açısından Türkiye'nin ayçiçek üretiminin önemli bir kısmını oluşturmaktadır.

İletişim

1. Murat Mah. Zübeyde Hanım Cad. No: 2 22030 EDİRNE

Tel: (284) 214 55 22

Faks: (284) 225 30 60

E-mail: trakyabirlık@trakyabirlık.com.tr

Web: www.trakyabirlık.com.tr

Kaynaklar

www.trakyabirlık.com.tr

Türkiye Milli Kooperatifler Birliği (Türkiye-Koop)

Union of National Turkish Cooperatives

Türkiye Milli Kooperatifler Birliği (Türkiye-Koop), ulusal birlik örgütlenmesine olanak sağlayan 1163 sayılı Kooperatifler Yasası'nın yürürlüğe girmesinden yirmi iki yıl sonra 1991 yılında kurulmuştur. Kent Kooperatifleri Merkez Birliği'nin, kuruluşunun ikinci yıldönümü olan 1990 yılında, Ankara'da düzenlediği I. Kooperatifçilik Kurultayı, Türkiye kooperatifçiliğinin üst örgütlenmesinin tamamlanması açısından bir dönüm noktası olmuştur. Çeşitli kesimlerden kooperatif birliklerinin üçyüzseksen temsilcisinin yanı sıra, bilim adamları ile politikacıların da katıldığı ve Türkiye'deki bütün kooperatiflerin üretimlerinin, sorunlarının tartışılarak ulusal bir ortaklık oluşturma havasının ege-men olduğu kurultayda, ulusal birliğin kurulması kararı oybirliği ile alınmıştır.

Bu kararla birlikte, kuruluş çalışmalarının yürütülmesi amacıyla, Türk Kooperatifçilik Kurumu'nun kurucusu ve eski başkanlarından Nusret Uzgören'in onursal başkanlığında, Kent Kooperatifleri Merkez Birliği'nin öncülüğünde bir kurul oluşturulmuştur. Bundan yaklaşık sekiz ay sonra, Dünya Kooperatifçilik Günü olan 21 Aralık 1990'da, Esnaf ve Sanatkarlar Kefalet Kooperatifleri Merkez Birliği'nde bir araya gelen yedi kurucu birlik temsilcisi, hazırladıkları ana sözleşmeyi tamamlayarak, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na başvuruda bulunmuşlardır. Böylece, dünya kooperatifçiliğinin 146. kuruluş yıldönümünde, Türkiye kooperatifçilik hareketi önemli bir atılım yaparak, en üst örgütünü oluşturmuştur. İlk genel başkanlığa Esnaf ve Sanatkarlar Kefalet Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Başkanı Kasım Önaçm getirilmiştir. Bakanlığa yapılan başvurunun ardından, hükümet konuyu uzun süre sürüncemede bırakmış; ancak 1991 seçimlerinden sonra kurulan hükümet 30 Aralık 1991 gününde ana sözleşmeyi onaylayarak resmi duyuruyu yapmıştır.

Türkiye Milli Kooperatifler Birliği'nin amacı, ortağı olan kooperatifler merkez birliklerinin ve kooperatif birliklerinin, yani ortakların, ortak yararlarını korumak, aralarında eş güdüm sağlamak, amaçlarını gerçekleştirmeleri için çalışmalar yapmak, çalışmalarını denetlemek, verimliliklerini artırmak, dış ülkelerle ilişkilerini düzenlemek, Türkiye kooperatifçiliğinin gelişmesine katkıda bulunmaktır.

Bu amaçları gerçekleştirmek üzere Türkiye Milli Kooperatifler Birliği çalışma alanına giren bazı konularda faaliyetler gerçekleştirmeyi öngörmektedir. Bunlar, Türkiye kooperatifçilik hareketinin ülke çapında yaygınlaşmasına ve gelişmesine, sorunların çözümüne katkıda bulunacak politikaları, yaklaşım biçimlerini ve ilkeleri belirleme yönünde öneriler oluşturmak, bunların uygulanmasını sağlamak, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği'ne ortak olan çeşitli türdeki kooperatiflerin karşılaştıkları özel sorunları, ilgili birliklerin temsilcilerinden oluşacak uzmanlık kurullarının yardımı ile çözmeye çalışmak, Türkiye kooperatifçilik uygulamalarından sağlanan birikim ve deneyimlerden yararlanılması amacıyla bir bilgi bankası oluşturmak, ortakların yöneticilerini ve çalışanlarını eğitmek, bu amaçla eğitim programları düzenlemek, yurtiçinden ve yurtdışından burslar sağlamaktır.

Birlik, bu faaliyetlerinin yanı sıra, kooperatifleşme bilincinin ve kooperatifleşimin gelişmesine yönelik çalışmalar ve araştırmalar yapmak, bu amaçla kooperatifleşimle ilgili araştırma ve eğitim akademisi kurmak ve bu yönde çalışan kuruluşlarla işbirliği yapmak; bir hukuk bürosu kurarak ortakların hukuki sorunlarının çözümüne yardımcı olmak; özdenetimin etkinliğini ve verimliliğini sağlamak amacıyla ortaklarının işlemlerini ve hesaplarını denetlemek, ortakların kendi bünyelerindeki denetim işlevlerini en iyi şekilde yerine getirmelerine yardımcı olmak, bu amaçla hizmet içi eğitim programları düzenlemek, bu alanda yeni kurulumları özendirmek, Birlik ortaklarının işleyişleri ile ilgili çeşitli konularda da çalışma yapmayı amaçlamaktadır.

Özellikle ortakların finansman gereksinimlerinin karşılanması için yurtiçi ve yurtdışı kaynaklardan kredi sağlamalarına yardımcı olmak, ortaklarına bankacılık hizmetlerini sunmak amacıyla banka kurmak, kurulduğunda ortak olmak, bu amaçla herhangi bir bankayı devir almak veya ortak olmak; ortaklarının çalışmalarını sırasında gereksinim duyduğu ürünleri üretmek için sınıai yatırımlara girmek, aynı amaçla kamu ve özel kuruluşlarla ortaklık kurmak; ortaklarının gereksinim duyduğu araç ve gereçlerin iç ve dış alım-satımı için çalışmalarında bulunmak, yurtiçi ve dış firmaların temsilciliğini üstlenmek, bu amaçlarla şirket kurmak, kurulmuş şirketlere ortak olmak ya da devir almak, bu konularda gerekli her türlü işlemleri yapmak; ortaklarının gereksinimlerini karşılamak üzere konut, sosyal tesis ve öteki yatırımlar için taşınmaz mallar almak, satmak, haklarını değerlendirmek için menkul mallar almak ve satmak, vakıf kurmak ve işletmek, bu konularda gerekli her türlü işlemleri yapmak.

Türkiye Milli Kooperatifler Birliği, genel amaçları doğrultusunda uluslararası düzeyde ilişkiler kurmaktadır. Bu amaçla Uluslararası Kooperatifler Birliği (International Cooperative Alliance-ICA) üyesidir.

Türkiye Milli Kooperatifler Birliği'nin kendisine bağlı merkez birlik ve birlikleri bulunmaktadır. Merkez birlikleri, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği (TESKOMB), Kent Kooperatifleri Merkez Birliği (TÜRKKENT), Tüm Tüketim Kooperatifleri Merkez Birliği (TÜKO BİRLİK), Türkiye Ormanlık Kooperatifleri Merkez Birliği (OR-KOOP), Türkiye S.S.Yapı Kooperatifleri Merkez Birliği (TÜRK KONUT), S.S. Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatifler Birliği Merkez Birliği (KÖY-KOOP BİR) ve S.S. Tüm Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifleri Merkez Birliği'dir. Birlikler ise, Pancar Üretici Kooperatifleri Birliği (PANKO BİRLİK), Tüm Eczacılar Üretim, Temin, Dağıtım Kooperatifleri Birliği, Marmara Bölgesi Küçük Sanayi Siteleri Yapı Kooperatifleri Birliği, Malatya Kayısı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (KAYISI BİRLİK) ve Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (FİSKO BİRLİK)'dir.

Birliğin, 1998 yılında başlayan ve ayda bir yayınlanan Türkiye Koop Haber Bülteni, bununla birlikte süreli olmayan kurumsal yayınları bulunmaktadır. Merkez birliğin çıkarmış olduğu yayınlardan bazıları: "Kooperatiflerin Vergilendirilmesi", "Vergi Yasalarında Yapılan Değişikliklerin Eski ve Yeni Şekli ile Karşılaştırmaları", "GAP Bölgesi Kırsal Kalkınmasında Kooperatifleşme ve Diğer Örgütlenme Modelleri" T.C. Başbakanlık GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği İşbirliği ile Azölye Çalışması-2001", "Kooperatifleşimin Teşvikine İlişkin 193 Sayılı (ILO) Uluslararası Çalışma Örgütü Tavsiyesi"dir.

Türkiye Milli Kooperatifler Birliği tarafından organize edilen bazı etkinlikleri ise, "Kooperatiflerin Güncel Sorunları ve Çözüm Önerileri" konulu panel, "Türkiye'nin Güncel Ekonomik-Sosyal Sorunları ve Kooperatifleşme" konulu panel, "21 Aralık Dünya

Kooperatifler Günü Etkinliği: Yeni Vergi Yasaları" konulu seminer , "Kooperatifler Arası Ticari İlişkilerin Geliştirilmesi" konulu seminer ve "Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri ile Orta Asya Cumhuriyetleri'nde Demokratik Kooperatifçiliğe Geçiş Dönemi; Yeniden Yapılanma ve Dönüşümdeki Temel Sorunlar ve Çözüm Arayışları" konulu paneldir.

İletişim

Paris Cad. No: 24/3 Kavaklıdere 06540 ANKARA

Tel: (312) 425 95 23 - 419 31 97

Faks: (312) 425 71 80

E-mail: tmkb@bir.net.tr

Web: www.turkiyemillikoop.org.tr

Kaynaklar

www.turkiyemillikoop.org.tr

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)

The Union of Chambers and Commodity Exchanges of Turkey

Dünyada ticaret ve sanayi odalarının ortaya çıkışı 16. yüzyılın sonlarına rastlamaktadır. Ticaret odası adını alan ilk kuruluş Marsilya Ticaret Odası olup, kuruluş yılı 1600'dür. Kuzey Amerika'da ilk ticaret odası 1768'de New York'ta kurulmuştur. Kanada'da ilk ticaret odası ise, 1804 yılında Halifax'ta açılmıştır. Günümüzde batılı ülkelerin ticaret ve sanayi odalarında ortak olan husus, devlet otoritelerine ve işletmelere yönelik olan danışmanlık fonksiyonlarıdır. Dünyadaki ticaret ve sanayi odalarının bir ortak özelliği de milli, merkezi bir üst organizasyon içinde biraraya gelmeleridir. Bunun Türkiye'deki örneği de Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)'dir.

Osmanlı'da oda fikri, batılılaşma hareketleri ile birlikte gündeme gelmiştir. Bir dizi reform ve yenilikler içeren 1856 tarihli Islahat Fermanı, tüccarların odalar kurarak örgütlenmeleri gereğini ortaya çıkarmıştır. Ferman gereği nizamnameler yayımlanıp odalar kurulmaya başlamıştır. İlk olarak 1879'da Tırsus Ticaret ve Sanayi Odası kurulmuş, bunu 1882'de İstanbul'da, 1885'de İzmir'de kurulan odalar izlemiştir. Borsalar yönünden ise, 1886 yılında her türlü mal, hisse senedi ve kambiyo muamelelerinin yapılmasını sağlayan "Umumi Borsalar Nizamnamesi"nin yayımlanmasından sonra ilk olarak 1892 tarihinde İzmir Ticaret ve Sanayi Borsası açılmış, bunu 1913'de Adana, 1920'de Antalya, 1924'de Konya, Bursa, Edirne ve 1925'de İstanbul borsalarının kuruluşu takip etmiştir.

Zaman içinde üyelerinin hak ve çıkarlarını daha iyi temsil edebilmek için tek bir çatı altında toplanma gereksinimi duyan oda ve borsalar, 8 Mart 1950 tarihinde TOBB Kuruluş Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra mevcut 32 ticaret ve sanayi odası, 8 ticaret odası, 1 sanayi odası ve 20 ticaret borsasının temsilcileri bir araya gelmek suretiyle, 7 Şubat 1952 tarihinde Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'ni kurup, faaliyete geçirmişlerdir.

Uzun adı Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsalar Birliği olan TOBB bugün, Türkiye'nin en büyük sivil ekonomik örgütü olmasının yanında, yarı kamu örgütü olma özelliğini taşımaktadır. Yönetimi üyelerce seçilmekte, atama yapılmamaktadır. TOBB'nin en yüksek organı Genel Kurul'dur. TOBB Genel Kurulu, Türkiye'nin çeşitli yerlerinde kurulmuş olan 361 oda ve borsanın temsilcilerinden oluşmaktadır. Türkiye'de tacir ve sanayiciler, bulundukları yerlerdeki oda veya borsaya kayıtlı olmak zorundadırlar. Bunlar, oda ve borsalarda mesleklerinin çeşitlerine göre "meslek gruplarına" ayrılırlar. TOBB bünyesinde faaliyet göstermekte olan, 177 ticaret ve sanayi odası, 60 ticaret odası, 112 ticaret borsası, 11 sanayi odası ile 2 deniz ticaret odası bulunmaktadır.

Odalar, üyelerinin (tüccar ve sanayici kesim) ortak gereksinimlerini karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin ülke çıkarlarına uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halka olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak, meslek disiplini, ahlaki ve dayanışmayı korumak amaçlarıyla kurulmaktadırlar. Borsalar ise, alıcı ve satıcının karşılaştığı, belirli ürünlerde fiyatların serbest rekabet koşulları içinde oluştuğu, oluşarı

fiyatlar üzerinde yapılan alım satımların tescil edilerek resmiyet kazandırıldığı piyasalar olup, hem üretici hem tüccar yönünden yararları çok fazladır. Bir taraftan tarım ürünlerinin alım satım işlemleri disipline edilirken diğer taraftan ekonominin kayıt altına alınmasında borsalar etkin rol oynamaktadırlar. Bu kapsamda oda ve borsaların görevi kısaca: üyelerine verdikleri hizmetler, raporlar, bilgiler, belgeler kapsamında ilgili mercilere iletilen sorunlar, toplantılar, seminerler, sergiler, fuarlar yoluyla yürütülen bilgilendirme, tanıtma ve kamuoyu oluşturma faaliyetleri, mesleki faaliyetlerin düzenlenmesi ve yönlendirilmesine yönelik örf adet taspirleri, uyulması zorunlu kararlar, hakemlikler gibi hizmetler olarak özetlenebilir.

TOBB'nın başlıca amacı, odalar ve borsalar arasındaki birlik ve dayanışma ile ticaret ve sanayinin genel çıkarlarına uygun olarak gelişmesini sağlamak, oda ve borsa üyelerinin mesleki çıkarlarını kolaylaştırmak, bunların birbiriyle ve halkla olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplinini ve ahlakını korumaktır. TOBB mevzuata ve ülkenin genel çıkarlarına uygun bir biçimde serbest girişimin yurtiçinde ve yurtdışında haklarını korumak, onlar adına ilgili mercilere görüş bildirmek amacıyla çeşitli görevler üstlenmiştir. Bunların başlıcaları;

- Oda ve borsaların gelişmeleri için bütün önlemleri almak, aralarında bilgi iletişimini sağlamak,
- Türkiye'nin iktisadi durumu hakkında raporlar hazırlamak, bu konudaki görüş ve tekliflerini hükümet yetkililerine ve kamuoyuna duyurmak,
- Ekonomik konularda TBMM komisyonlarına, bakanlıklara bilgi ve görüş bildirmek,
- Yabancı ülkelerin oda ve borsalarıyla, bunların üst kuruluşlarıyla ve uluslararası mesleki kuruluşlarla temas kurmak, bunlarla müşterek kuruluşlar oluşturmak, üye olmak, mesleki toplantılarına katılmak, raporlarını izlemek,
- Odalarla odalar, odalarla borsalar, borsalarla borsalar arasında çıkacak mesleki anlaşmazlıkları kesin olarak çözmek,
- Ulusal ve uluslararası sergiler, fuarlar açmak, açılanlara katılmak,
- Uluslararası Ticaret Odası'na üye olmak, Türkiye Milli Komitesi'ni kurmak ve çalışmalarını yürütmek,
- Kapasite raporlarını incelemek, onaylamak, sanayi veritabanına bilgi aktarmak ve güncellemek
- Bölgeler arası gelişmişlik farkının kalkması ve sosyal dengelerin yeniden yapılandırılmasına çalışmak,
- Türkiye ekonomisinde özel önem taşıyan konuları kapsamlı bir biçimde incelemek ve ekonomik politikalar için kurullar oluşturmak,
- Danışman fonksiyonunun doğal bir gereği olarak ekonomik ve sosyal konularda ayrıntılı çalışmalar yapmak üzere kendi alanlarında uzman ve deneyimli akademisyen ve kamu ile ilgili kurum ve kuruluşların üst düzey yöneticilerinin katılımı ile Özel İhtisas Komisyonları oluşturmak,
- Mevzuat ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından verilen diğer görevleri yapmaktır.

TOBB amaçları ve üstlendiği görevler doğrultusunda çeşitli çalışmalar yürütmektedir. Bu çalışmaların bazıları;

Odalar ve borsalarla ilgili çalışmalar: TOBB, oda ve borsaları ile üyelerinden kendilerine gelen ekonomik, sosyal, bölgesel sorunlarla oda ve borsaları doğrudan ilgilendiren konular hakkında çözüm önerileri geliştirmek suretiyle yetkili merciler nezdinde girişimlerde bulunmaktadır. Birliğin 2003-2004 faaliyet döneminde, bu başlık altında gerçekleştirdiği etkinlikler arasında, Diyarbakır, İzmir, Erzurum ve Rize'de düzenlenen bölge ekonomi zirveleri yer almaktadır. Bu

ziyelerde, oda ve borsa başkanları tarafından yerel ve ülke sorunları doğrudan Başbakan'a aktarılmış, sorunların çözümü yolunda önemli adımlar atılmıştır. Bunun yanında aynı dönem içinde *İstanbul'un Sorunları Toplantısı* (İSTİTAP) (1998) ve *İstanbul'un Sorunları* (1999) adlı çalışmalarla yönelik olarak, sektörün sorunlarının anlaşılabilmesi amacıyla çeşitli araştırma ve geliştirme faaliyetleri çerçevesinde ayrıntılı raporlar hazırlanmıştır.

Sanayi alanındaki çalışmalar: TOBB; deprem konuları, okul inşaatları, oda hizmet binası gibi inşaatlara maddi destek sağlamakta olup, bu inşaatlar için yapılacak ödemelerden önce tüm yazışmaların süreçlerini de yerine getirmektedir. Bu kapsamda 2003-2004 faaliyet döneminde yürütülen etkinlikler arasında; TOBB tarafından Bingöl'de hibe olarak yapılan 480 deprem konutu inşaatı, Selimiye Camii'nin onarılması çalışmaları, Kütahya Çavdarhisar İlçesi ve ilçedeki Alzonal antik kentinin turizme kazandırılması için fon desteği, TEMA ile işbirliği içinde başlatılan "Her Odaya Bir Köy" kampanyası çerçevesinde sürdürülen erozyonun önlenmesi; erozyona uğramış tarım alanlarının geri kazanılması çalışmaları yer almaktadır. Ayrıca, enerji sanayine yönelik olarak, Türkiye'nin çeşitli ticaret ve sanayi odalarından gelen sorunlar ve talepler doğrultusunda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, BOTAŞ ve Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu gibi mercilerin bilgilendirilmesi ve benzer şekilde gıda, ipekeçilik, tütün ve petrol sanayii gibi birçok sektörlere yönelik bilgilendirme ve çözüm arayışı çalışmaları sürdürülmüştür.

Dış ekonomik ilişkiler: İktisadi ve ticari ilişkilerin, ülkelerin siyasi ilişkilerinin gelişmesine destek sağladığından hareketle TOBB, içdünyası çıkarlarının ulusal düzeyde dile getirilmesi yanında, Türk girişimcisinin uluslararası pazarlara entegre olması yönünde birçok girişimde bulunmaktadır. Bu faaliyetleriyle TOBB, ulusal çıkarların korunmasına katkı sağlamaya çalışmaktadır. Bu amaçla yönelik olarak 2003-2004 faaliyet döneminde, çeşitli uluslararası kuruluşlar ile başta Irak olmak üzere, Türkiye ve komşuları için stratejik öneme sahip ülkelerle ilişkilerin geliştirilmesine yönelik olarak ilk anlımları yapılarak, oda ve borsalar ile işbirliği içinde ilgili Türk ve yabancı kuruluşlar nezdinde girişimler yürütülmüş ve ekonomik alanda sağlanan gelişmelerle ilgili bilgilerin zamanında ülkeye ulaştırılması yönünde çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bunun dışında dış ekonomik ilişkiler kapsamında, İslam Ticaret ve Sanayi Odası tarafından düzenlenen İslam Özel Sektör Toplantıları, Ekonomik İşbirliği Örgütü (ECO) Iş Forumu Toplantısı, Karadeniz Odalar Birliği Genel Kurul Toplantısı gibi birçok toplantılara katılım gerçekleştirilmiş ve konulara ilişkin görüş ve değerlendirmeler, ilgili hükümet kuruluşları ve bakanlıklara iletilmiştir. TOBB, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri süreci kapsamında, reformların tamamlanması konusunda Hükümet çalışmalarını takip etmek ve destek sağlamak, gerçekleştirilen reformların ve Türkiye'nin AB'ye üyeliğinin AB'ye sağlayacağı katkaların, AB karar verme mercilerine, kamuoyuna ve iç dünyasına aktarılmasına katkı sağlamak, TOBB ve oda çalışanlarının AB konusundaki eğitimlerine katkı sağlamak gibi etkinlikler gerçekleştirmiştir.

Bilgi hizmetleri alanındaki çalışmalar: TOBB'un Bilgi Hizmetleri Dairesi'nin amacı, Türkiye'nin sanayi ve ticaret alanında uluslararası rekabet gücünü artırmak ve verimlilik ile ekonomik büyümeyi hızlandırabilmek için uygun ortamın sağlanabilmesinde maddi gereksinim olan, ulusal veya uluslararası kullanılabilir her türlü bilginin erişilebilir olmasını sağlamaktır. Daireyi oluşturan müdürlüklerin 2003-2004 yılı faaliyetleri arasında, iç olanakları ve işbirliği bilgi ağıları çalışmaları, "İşbirliği Teklifleri Bülteni"nin hazırlanması, bilgilendirme toplantılarının düzenlenmesi, TOBB Kütüphanesi çalışmaları ve bilgi-işlem çalışmaları yer almaktadır.

Ekonomik araştırma ve istatistik çalışmaları: Türkiye ekonomisindeki gelişme ve değişimler TOBB tarafından yakından takip edilmekte ve elde edilen sonuçlar aylık ekonomik göstergeler, üç aylık raporlar ve yıllık raporlar şeklinde ilgililere ve kamuoyuna sunulmaktadır. 2003-2004 faaliyet döneminde, bu çalışmalar kapsamında gerçekleştirilen bazı etkinlikler şunlardır: TEMA

Vakfi İşbirliği ile Ocak 2004 tarihinde İstanbul'da "I. Uluslararası Sürdürülebilir Kalkınma Kongresi" düzenlenmiş, Küresel Ekonomik Modelleme Ağı (Global Economic Modeling Network) organizatörlüğünde 2003 tarihinde İstanbul'da yapılan "Uluslararası Ekonomi Kongresi"ne maddi katkı sağlanmış, ODTÜ Ekonomik Araştırmalar Merkezi tarafından Ankara'da gerçekleştirilen "VII. Uluslararası Ekonomi Kongresi"ne maddi katkı yapılmış, Türkiye İsrail Örneği Vakfı tarafından düzenlenen "2004 Türkiye İsrail Örneği ve Verimlilik Yılı" kampanyasına katılmış ve maddi destek sağlanmış ve birçok ulusal ve uluslararası toplantıya katılım gerçekleştirilmiştir.

Eğitim alanındaki çalışmalar: 2003-2004 faaliyet döneminde TOBB'un eğitim alanına yönelik çalışmalar dahilinde, Mesleki Eğitim Kanunu'nun özüne uygun olarak okul-işyeri işbirliği anlayışına dayalı, iş hayatının gereksinimi olan ve çağın gereklerine uygun bilgi ve becerilerle donatılmış orta kademe insan gücünün yetiştirilmesi amacıyla yapılan çalışmalar çerçevesinde; Hükümetin imzaladığı, dış finansmanı Avrupa Birliği'nin MEDA (Akdeniz) Programı kapsamındaki hibe olanaklarından karşılanan ve TOBB ile Milli Eğitim Bakanlığı, İŞKUR, TESK, TİSK, TÜRK-İŞ, DİSK, HAK-İŞ, MEKSA ve Avrupa Birliği Komisyonu'nun ortaklaşa yürüteceği "Türkiye'deki Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi" çalışmalarına devam edilmiştir. Projenin amacı, genel olarak işyerine dayalı ilköli meslek ve eğitim sisteminin kalitesinin ve etkinliğinin artırılması ve yaygınlaştırılmasıdır. Bunun dışında TOBB, aynı dönem içerisinde; Ahilik Kültürü'nün ülke düzeyinde yaygınlaştırılması ve canlı tutulması amacıyla Turizm ve Kültür Bakanlığı koordinasyonunda organize edilen toplantılara katılım sağlanmış, Türkiye-Almanya Teknik İşbirliği Anlaşması çerçevesinde finansmanı Alman Teknik İşbirliği Kurumu (GTZ) kaynaklarından sağlanmak üzere TOBB Hizmetiçi Eğitim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi hazırlanmış ve Devlet Planlama Teşkilatı'na sunulmuş, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nun (TÜBİTAK) Dünya Bankası işbirliğinde yürüttüğü "Bilgi Ekonomisi Değerlendirme Çalışması"nın bir bileşeni olması düşünülen "Yüksek Boylu Eğitim Projesi" çalışmalarına katılmıştır.

Çevre ile ilgili çalışmalar: TOBB'nın 2003-2004 faaliyet döneminde çevre ile ilgili olarak; Çevre Kanunu Tasarısı ile ilgili olarak görüşlerini TBMM Çevre Komisyonu'na iletmüş, Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği ile ilgili görüş ve değerlendirmelerini Çevre ve Orman Bakanlığı'na bildirmiş, Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nce yürütülen GFP II Biyo-çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi Projesi ile ilgili toplantılara katılmış ve görüşlerini bildirmiş, Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından düzenlenen "Türkiye için Çevre Alanında Kapasite Geliştirme Projesi" çalışmalarına katılmış, Türkiye Çevre Vakfı tarafından düzenlenen ve "2002 Johannesburg Zirvesi"nin Türkiye yönünden değerlendirildiği toplantıya katılmış, görüşlerini bildirmiştir. Bu etkinlikler dışında TOBB, çevre ile ilgili daha birçok toplantılara katılmış ve kurumlara görüşlerini bildirmiştir.

MTÖ/İCC Türkiye Milli Komitesi çalışmaları: Uluslararası ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi, bu ilişkilerde serbest rekabetin temel ilke olarak benimsenmesi ve locomacılık eğilimleriyle mücadele edilmesi amacıyla 1919'da kurulan Milletlerarası Ticaret Odası (ICC), bugün 138 ülkede 8000'ini üzerinde üyesi bulunan büyük bir işbirliği organizasyonudur. Bu özelliğiyle özel girişimi bütün sektörleriyle temsil eden tek kuruluştur. ICC'nin temel amacı, dünyada pazar ekonomisini ve uluslararası ticaret ve yatırım sistemlerinde açık ekonomiyi geliştirmektir. İş dünyasının çeşitli ülke yasa ve mevzuatına tabi olmak yerine aynı ve tek mesleki kurallar dizisi altında ticaret yapmalarına olanak sağlamaktır, böylece bu kurallar iş dünyasının tüm sınırları ve engelleri aşmasını amaçlar. ICC'nin Milli Komiteleri arasında en eskilerinden biri olan Türkiye

Milli Komitesi 1934 yılında İstanbul Ticaret Odası bünyesinde kurulmuş, 1954 yılında ise TOBB jermiyesi altına girmiştir. 1987 yılında da bugünkü otonom yönetim yapısını kazanmıştır. Uluslararası alanda iş dünyasını temsil eden kuruluşların bir araya gelmesiyle oluşturulan TOBB, küçük tüm firma ve kuruluşlar bu alandaki gelişmeleri yakından takip edebilmek amacıyla Mülterlerarası Ticaret Odası Türkiye Milli Komitesi'ne üye olmaktadır. Türkiye Milli Komitesi, ICC yayınlarının Türkiye'deki tek satıcısıdır. Ayrıca, dört ayda bir bülten yayınlamaktadır. 2003-2004 faaliyet döneminde gerçekleştirilen ICC toplantılarında ele alınan konular arasında, ICC'nin "Modern Biyoteknoloji'nin Global Yol Haritası" isimli raporun güncelleştirilmesini de kapsayan diğer biyoteknolojik ve teknolojik ürünlerin tanıtımının yapılması; genetik bilgilerin paylaşılması, ayrıca çevresel biyo-çeşitliliğe verilen hasarla ilgili yükümlülük ve hasarın telafi edilmesine ilişkin konularda ICC'nin politika oluşturma rolünün güçlendirilmesi; "Sürdürülebilir Kalkınma" konusunda yapılan 2002 Dünya Zirvesi'nde kabul edilen Johannesburg Uygulama Planı doğrultusunda Dünya İş Çevreleri'nin pozisyonlarının geliştirilmesi, sürdürülebilir tüketim ve üretim, ticaret ve çevre, iklim değişikliği gibi su, enerji, biyolojik çeşitlilik, tarım ve sektör ötesi konularda ICC Politika Bildirimleri'nin hazırlanması da yer almaktadır.

İştirakler: 2003-2004 faaliyet dönemi itibarıyla, TOBB'un iştirakleri arasında şunlar yer almaktadır; İpsala Gümrük Kapısı'nın yapı-ilet-devret modeli çerçevesinde modernizasyonunu gerçekleştirmek amacıyla TOBB öncülüğünde kurulan Umat Gümrük ve Turizm İşletmeleri A.Ş. kurulmuştur. Ayrıca, TOBB'un kurucusu olduğu Türkiye Odalar ve Borsalar Eğitim ve Kültür Vakfı tarafından Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimine ve özellikle iş dünyasının gereksinimi olan meslek gruplarının gelişimine ihtisas üniversitesi niteliği ile katkı sağlamak amacıyla kurulan TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi'nin bina yapımı ve onarım işleri başlamıştır.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) çalışmaları: DEİK, uluslararası alanda ticari ve ekonomik işbirliği olanaklarını geliştirmek, bilgi iletişimini ve koordinasyonu sağlamak, ihracat ve ortak yatırım potansiyelinin değerlendirilmesine yönelik faaliyetler icra etmek, bu suretle Türkiye ile yabancı ülkeler arasındaki ekonomik ilişkileri geliştirmek ve dışa dönük faaliyetlerde tekrarları önlemek amaçlarıyla İstanbul'da kurulmuştur. DEİK, temel gelir kaynağı üye aidatları olan ve kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. DEİK faaliyetlerinin küçük bir kısmını iki taraflı iş konseyleri aracılığı ile yürütmektedir. Bugün itibarıyla 56 İş Konseyi'nin Türk tarafı kurulmuştur. İş Konseyleri'nin görevi konsey kurulan ülke ile ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesidir. İş Konseyleri'nin temas, koordinasyon ve organizasyon faaliyetleri DEİK Direktörlüğü tarafından yürütülmektedir.

TOBB, İslam Ticaret ve Sanayi Odası, İş ve Sanayi Danışma Komitesi (BIAC), Ekonomik İşbirliği Örgütü (ECO), Balkan Odalar Birliği (ABC), Karadeniz Odalar Birliği ve dünyadaki daha birçok ticaret ve sanayi odalar birliğinin üyesidir. Ayrıca TOBB; Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu (IMF), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), Birleşmiş Milletler, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) gibi kuruluşlarla düzenli temaslarda bulunulmakta ve Türkiye'deki genel ekonomik durumu, işdnyasının sorunları, önerileri ve beklentileri hakkında karşılıklı görüşler bildirilmektedir. Oda ve borsalar giderlerini, genellikle üyelerin verdikleri aidatlar ve üyelerine yaptıkları hizmetlerden aldıkları ücretlerle karşılamaktadırlar. Yönetim ve bütçelerinde özerk kuruluşlardır.

TOBB Türkiye ekonomisindeki güçlü ve yönlendirici yapısını aynı zamanda iştirakleri kanalıyla da sürdürmektedir. Birliğin resmi iştirakleri; Milli Prodüktivite Merkezi (MPM), Türk Standartları Enstitüsü (TSE), İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi (İGEME), Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi (KOSGEB), Basın İlan Kurumu, Ordu

Yardımlaşma Kurumu (OYAK), İşleme İktisadi Enstitüsü, Türkiye Sanayi Sevk İdare Enstitüsü (TÜSSİDE), Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu (BAGKUR), Dokuz Eylül Üniversitesi - Ege Bölgesi Araştırma ve Uygulama Merkezi, Bilim ve Teknoloji Yücelik Kurulu, Kamu İhale Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu, Tüketici Konseyi, Rekabet Kurumu, Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK), Ekonomik ve Sosyal Konsey, Türk Patent Enstitüsü, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Telekomünikasyon Kurumu, Türkiye İş Kurumu, Reklam Kurulu ve Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü'nden oluşmaktadır.

TOBB'un sosyal iştirakleri; İktisadi Kalkınma Vakfı (İKV), İktisadi Araştırmalar Vakfı (İAV), Türk Tanıtma Vakfı (TUTAV), Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Destekleme Vakfı (MEKSA), Milli Eğitim Vakfı, Türk Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı (TAPEV), Türkiye Sakatları Koruma Vakfı, Türk Loydu Vakfı, Türkiye Odalar Borsalar ve Birlik Personeli Sigorta ve Emekli Sandığı Vakfı, Türkiye Odalar ve Borsalar Eğitim ve Kültür Vakfı (TOBEV), Bilimsel ve Teknik Araştırma Vakfı (BITAV), Ortadoğu ve Balkan İncelemeleri Vakfı, İstanbul Ticaret Odası Eğitim ve Sosyal Hizmetler Vakfı, Ege Bölgesi Sanayi Odası Vakfı, İstanbul Sanayi Odası Vakfı, Darülaceze Vakfı, Deri Vakfı ve Denizlerimiz-TURMEBA'dan oluşmaktadır.

Ticari iştirakleri arasında ise; Umumi Mağazalar Türk A.Ş. (UMAT), Askeri Pîl Sanayi ve Ticaret A.Ş. (ASPI.SAN), Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, İstanbul Dünya Ticaret Merkezi (İDTM), Mersin Serbest Bölge İşleticisi A.Ş. (MESBAS), Antalya Serbest Bölge İşleticisi A.Ş. (ASBAS), İzmir Pazarlık Hizmetleri Kültür ve Sanat Etkinlikleri A.Ş. (İZHAS), Kredi Garanti Fonu İşleme ve Araştırma A.Ş., KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş., TOBBTİM Uluslararası Ticaret Merkezleri A.Ş., EGS Holding, Forum Pazarlık A.Ş., Vadeli İşlemler Eğitim Danışmanlık A.Ş., Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.Ş., TOBB-NET Bilişim Ltd.Şti. ve Umar Gümrük ve Turizm İşletmeleri T.A.Ş. yer almaktadır.

TOBB Bilgi Hizmetleri Dairesi'nin sorumluluğunda çalışmalarını sürdüren TOBB Kütüphanesi, öncelikle Birlik servislerini araştırmalarına kaynak olacak kitap, dergi, CD vb. dokümanları sağlamak, bilgiyi en hızlı ve doğru biçimde araştırmacılara ulaştırmak, Oda/Borsa mensupları ile özel ve resmi sektör araştırmacılarının yararlanması amacıyla kurulmuş ekonomi ve buna bağlı sosyal bilim dallarında uzmanlaşmış bir özel araştırma kütüphanesidir. Ayrıca, kütüphane Avrupa Dokümantasyon Merkezi olarak da faaliyet göstermekte ve bu yönüyle Avrupa Birliği konusunda araştırma yapan herkesin kullanımına açık bir güncel bilgi merkezi konumundadır.

TOBB, 2003 tarihinde internet (www.ticaret Sicil.org) üzerinden de yayınlanmaya başlanan, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'ni yayınlamaktadır. Ticaret Sicili Gazetesi'nde kanun veya tüzüklerin öngördüğü ilanlar ile mahkemeler ve diğer resmi merciler tarafından ticaret işlerine ait olmak üzere verilen ilanlar ve iflas memuru tarafından hazırlanan iflas ve konkordatoya ait kararlar yer almaktadır.

TOBB Kütüphanesi'nin 2003-2004 faaliyet dönemindeki faaliyetleri dahilinde, 35'i yurtdışından sağlanan ve 21'i Türkçe olarak yayınlanan 56 süreli yayın ve 10 gazete kullanıcıların hizmetine sunulmuştur. Bu süreli yayın grubu içerisinde OECD, Birleşmiş Milletler, İME, İAO ve Dünya Bankası gibi kuruluşların istatistikli yayınları, Businessweek, The Economist gibi dergiler ile belli başlı Türkçe ekonomi dergileri ve Türkçe/İngilizce günlük gazeteler yer almaktadır. Bunun dışında, 250'ye yakın yerli ve yabancı süreli yayın da bağış yoluyla elde edilmektedir. Kütüphaneye kitaplar çoğunlukla bağış yoluyla sağlanmaktadır. 2003-2004 yıllarında 1608

yayınını kütüphaneye girişi yapılmıştır. Avrupa Birliği'ne bağlı Avrupa Dokümantasyon Merkezi statüsündeki TOBB Kütüphanesi'ne, Brüksel-Avrupa Komisyonu'ndan ücretsiz olarak 467 tirsarı ciltli yayın ücretsiz olarak teslim ve dokümantasyon yapılmıştır.

Birliğin çıkardığı ve bir bölümü İnternet üzerinden erişilebilir olan bazı yayın ve raporları şunlardır: "Çin Halk Cumhuriyeti'nin Dünya Ticaret Örgütü'ne Üyelikinin Getirdikleri (TOBB Raporu)", "Irak'ın Yeniden Yapılandırılması (TOBB Raporu)", "Cumhuriyet Dönemi Ekonomik Büyüklükler", "Annan Planı'nın Ekonomik Boyutu", "Avrupa Birliği'ne Tam Üyelik'in Türk Ekonomisine ve İş Dünyasına Etkileri", "Avrupa Birliği Nedir? (Tarihsel Gelişim, Kurumsal Yapı ve Genişleme Süreci)", "İş Güvencesi Kanunu ile ilgili Ortak Açıklama", "Avrupa Birliği Giriş Sürecinde Sivil Toplum Ortak Görüşü", "TOBB Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölge Toplantısı Sonuç Bildirgesi", "Türkiye'de Enerji Maliyetlerinin İşletmelere Yansımaları Konusunda TOBB'un Görüşleri", "Reel Sektörün Sorunlarının Çözümüne Yönelik, TOBB ile Hükümet Arasında Varılan Mutabakat Zaptı", "AB Bölgesel Politikası ve Yapısal Fonları Türkiye Açısından Değerlendirme", "Sivil İnisiyatif Başkanlar Kurulu Toplantısı Sonuç Bildirgesi", "Kriz, Yaratığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri, (Rapor)", "Savurganlık Ekonomisi Araştırması Raporu", "TOBB Oda ve Borsa Başkanları Ekonomik Durum Değerlendirme Toplantısı Sonuç Bildirgesi".

İletişim

Araştırık Bulvarı No:149 Bakanlıklar ANKARA
Tel:(312) 413 80 00
Faks: (312) 413 32 68
E-mail: info@tobb.org.tr
Web: www.tobb.org.tr

Kaynaklar

TOBB Faaliyet Raporu 2003-2004 (59. Genel Kurul), Mayıs 2004
www.tobb.org.tr
www.kayseriia.org.tr/tobb.html

Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği The Region Union of Turkish Agricultural Credit Cooperatives

Türkiye'de ilk kooperatifleşme hareketi Mithat Paşa tarafından başlatılmıştır. Tarımsal kredinin ilk kooperatifleşme hareketi sayılan bu çabalar 1863 yılında, Mithat Paşa'nın Nis Valiliği sırasında, Pirot Kasabası'nda kurduğu "Memleket Sandıkları" ile başlamıştır. Daha sonra bu yapılarına 1888 yılında Ziraat Bankası'na dönüştürülmüştür. Modern kooperatifleşme anlayışının kurumsallaşması ve temel hukuki normlara kavuşturulması Cumhuriyetin ilk yıllarında özellikle 1924 yılında çıkarılan "İtibari Ziraî Birlikler Kanunu", 1929 yılında yayınlanan 1470 sayılı "Ziraî Kredi Kooperatifleri Kanunu" ve onu takiben 1935 yılında yürürlüğe giren 2836 sayılı "Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu" ile gerçekleştirilmiştir. Bugünkü anlamda ilk tarım kredi kooperatifi ise, Giresün Bulancak'ta, bir numaralı ortağı M. Kemal Atatürk ile modernize olarak 1935 yılında çıkarılan 2836 sayılı kanunla kurulmuştur. Batı Almanya Raiffeisen Kooperatifleri örneği alınarak hazırlanan 2836 sayılı kanun, tarım kredi kooperatiflerine ortaklarının üretimlerini düzenlemek, artırmak ve kayınerlendirmek için ucuz üretim kredisi temin etmek ve tarımsal girdi, alet ve makine sağlamak suretiyle ortaklarını refectilere bağvırmaktan alıkoymak ve böylece yurtiçi ve yurtdışı rekabet gücünü değerlendirmek gibi görevler yüklenmiştir. Daha sonra bu kanun gelişen ve değışen gereksinimlere göre yerini 1972 yılında çıkarılan 1581 sayılı kanuna bırakmıştır. Bu kanunla tarım kredi kooperatiflerine yeni bir örgütlenme biçimi ve kooperatiflerin bölge birlikleri ile merkez birliği organizasyonu içinde örgütlenmesi gerçekleştirilmiştir.

Tarım kredi kooperatiflerinin giderek büyümesi, ortakların gereksinimlerinin artması ve süreşel değışiklikler kazanması ile ülkenin sosyal, yönetim ve ekonomik yapısının gelişmesi nedeniyle tarım kredi kooperatifleri temel yapısında bir takım değışiklikler yapılması gereğı ortaya çıkmıştır. Bu sınıkların açılması amacıyla, 1581 sayılı "Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu"nın bazı maddelerini değıştiren 237 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnamenin değıştirilerek kabulü hakkındaki 3223 sayılı kanun, 07.06.1985 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Yine 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu'nun bazı maddelerinde değışiklik yapılması hakkındaki 28.06.1995 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe giren 553 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname gereğince mevzuat dahilinde gerekli düzenlemeler yapılarak kurum daha demokratik bir yapıya kavuşmuştur. Bu düzenlemeler sonunda, Tarım Kredi Kooperatifleri'nin her aşamasında demokratik bir yapı ile çiftçiler, yöneticilerini kendi aralarından seçmeye başlamışlardır. Kurum, vermiş olduğu kısa ve orta vadeli kredilerle ortaklarının her türlü tarımsal girdi ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır. Bunun dışında, ortaklarının ve gerektiğinde diğer çiftçilerin üretim ve gereksinim duyduğu girdileri temin etmeyi, el sanatlarını geliştirmeyi, bankacılık ve sigortacılık faaliyetlerinde bulunmayı çalışma alanına almıştır. Bugün Türkiye'nin çeşitli yerleşimlerinde 2230 birim tarım kredi kooperatifi, on altı bölge birliği ile 1.5 milyona yakın çiftçi ortağı bulunmaktadır. Yalıdağık yüzelli yıllık bir geçmişi olan tarım kredi kooperatifleri, ülke tarımı ve ekonomisinde de oldukça önemli bir yere sahiptir. Ortaklarının gereksinimi olan girdileri temin etmek için çok sayıda fabrikaya ortak olmuş ya da kendisi fabrikalar kurmuştur.

Türkiye gübre üretiminde önemli bir yere sahip olan Gübretaş şirketinin yüzde 83.85 hissesine sahiptir. Gübretaş, Iskenderun Sarıseki ve İzmir Yarımcı fabrikalarında gübre üretimini sürdürmektedir. Kendi ürettiği gübreler dışında çiftçilerin gereksinimi olan her çeşit gübreyi de ithal ederek pazarlamaktadır. Tarım kredi kooperatiflerinin ekonomik faaliyetlerine bir örnekte Türkiye'nin ilk sigorta şirketlerinden biri olan Güven Sigorta'nın özelleştirilerek Merkez Birliği'nin iştiraki olmasıdır. Güven Sigorta, İstanbul'daki genel merkezi ve ağıntısı aşkın özel acentesiyle hizmetlerine devam etmektedir. Ayrıca, zirai mücadele ilaç dağıtımında önemli bir yere sahip olan tarım kredi kooperatifleri, ortağı veya tamamı kendisine ait yağ ve yem fabrikalarıyla da ülke sanayisine katkı sağlamaktadır. Çok sayıda iştirak ve işletmeye sahip tarım kredi kooperatiflerinin bir başka fabrikası da Antalya'daki İmcece Plastik'tir. Bu fabrikada sera örtüsü üretilmekte ve çiftçilere ucuz sera yapması sağlanmaktadır. Sermayesi tamamen tarım kredi kooperatiflerine ait olan bir başka işletme ise, Tareks A.Ş.'dir. Bu şirket, çok sayıda ürünün yurtdışından sertifikalı teminini yapmaktadır. Ayrıca damızlık gebe sür (neklerinin dağıtım) ve suni tohumlama faaliyetleri ile Tareks, hayvancılığın gelişmesine de katkıda bulunmaktadır.

Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği, otomasyon ve eğitim konularında da önemli hizmetler ve işbirliklerinde bulunmaktadır. Tüm kooperatifler bilgisayar ağına sahiptir. Ortak ve personel eğitimleri için çeşitli üniversiteler ve ilgili kuruluşlarla çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca "Türk-Koop Tarım Kredi Gazetesi" ile tarım ve kooperatiflelik alanındaki haberler ve gelişmeler personele ulaştırılmakta, bununla birlikte tarım alanındaki yeni metotlarla ilgili çalışmalarla ilgili uzmanlardan elde edilen bilgiler "Türk-Koop Ekin Gazetesi" aracılığıyla çiftçi ortaklarına ulaştırılmaktadır. Ayrıca ortaklar ve ilgililenenler, söz konusu yayımlara internet aracılığıyla ile www.tarimkredi.org.tr adresinden ulaşabilmektedir.

Tarım kredi kooperatifleri, kooperatiflerin demokratik ve özerk yapılanmaları, finans kaynağı sağlama, kooperatif bankacılığı, denetim ve müşavirlik hizmetlerinin yürütülmesine yönelik alt yapının oluşturulması gibi konularda bilgi transferi ve işbirliği olanaklarının geliştirilmesi amacıyla, uluslararası kooperatif kuruluşları ile ilişki içinde bulunmaktadır. Bu sayede ülke tarımının ve kooperatifleliğinin gelişmesine de katkı sağlamaktadır. Kuruluş, Uluslararası Raiffeisen Birliği (IRU), Uluslararası Kooperatifler Birliği (ICA), Avrupa Tarım Konfederasyonu (CEA) ve Uluslararası Kamu ve Kooperatif Ekonomisi Araştırma ve Bilgi Merkezi (CIRIBC) üyesidir.

Hetışim

Gazi Mustafa Kemal Bulvarı No:58 Maltepe 06570 ANKARA

Tel: (312) 231 81 53 - 54

Faks: (312) 231 28 59

E-mail: portal@tarimkredi.org.tr

Web: www.tarimkredi.org.tr

Kaynaklar

www.tarimkredi.org.tr

Tarım Kredi Kooperatifi Merkez Birliği tanıtım broşürü,

T.C. Devlet Teşkilat Rehberi, TODAİE, 2002

Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) The Union of Chambers of Agriculture

Ziraat odaları, ilk kez 1881 yılında çıkarılan bir tüzükle kurulmuş, 1881-1897 döneminde ziraat odaları sayısı doksan dokuzaya kadar yükselmiştir. Genellikle bir danışma kurulu niteliğinde olan ziraat odalarından beklenen hizmetler yeterli görülmemiş, 1912 yılında çıkarılan bir tüzükle ziraat odalarının ilçe düzeyinde kurulması sağlanmıştır. Ziraat odalarına yeterince mali kaynak temin edilemediğinden, odalar kendilerinden beklenen görevlerini yerine getirememiştir. Cumhuriyet döneminde, 1937 yılında yürürlüğe giren, 3203 sayılı Ziraat Vekaleti Vazife ve Teşkilatı Kanunu'nun altı ve yedinci maddelerine göre, ziraat odalarının yeniden canlandırılmasına çalışılmış ve bu amaçla 1940 yılında birçok ziraat odasının seçimleri yapılarak kurulmasına çalışılmış, ancak başarılı bir sonuç elde edilememiştir. Ziraat odalarının, çiftçileri bünyesinde toplayan aktif bir kuruluş olmaları için özel bir kanuna gereksinim olduğu anlaşıldığından, böyle bir kanunun çıkartılması yönünde çalışmalar yapılmıştır.

6964 sayılı "Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanunu" 1967 yılında yürürlüğe girmiştir. Ancak, kanuna ilişkin tüzüğün zamanında çıkartılmaması nedeni ile ziraat odalarının faaliyete geçmesi 1963 yılından itibaren başlamıştır. Aradan geçen süre içerisinde, 6964 sayılı "Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanunu"nun bazı maddeleri, 1971 yılında 1330 sayılı kanunla, 1984 yılında ise 2979 sayılı kanunla değişikliklere uğramıştır. Çiftçilik ile uğraşanların yasal kuruluşu olan ziraat odaları da, diğer meslek kuruluşları gibi hukuki dayanağını Anayasa'dan alan kamu kurumu niteliğinde mesleki kuruluşlardır. Nitekim, Anayasa'nın 135'inci maddesinden anlaşılabileceği gibi "kamu kurumu niteliğindeki mesleki kuruluşlar" ancak kanunla kurulabilmektedir. 6964 sayılı kanunun 1979 sayılı kanunla değişik ikinci maddesine göre, her ilin merkez ilçesi ile bağlı ilçeler ziraat odasının faaliyet alanı sayılmaktadır.

6964 sayılı kanuna göre, her ilin merkez ilçe ve bağlı ilçelerinde Ziraat Odasının kurulması gerekmektedir. Ülkemizde halen altıyüz ziraat odasında dörtmilyona yakın çiftçi kayıtlıdır. Ziraat Odaları'nın her köyde bir delegesi bulunmaktadır. Ülke genelinde köy delegelerinin sayısı 35.000'den fazladır. Birliğe ait tüm odalarda toplam, 15 bin yönetici ve 2500'den fazla personel bulunmaktadır. Birlik merkezinde ise, yaklaşık 70 personel bulunmaktadır. Merkezdeki idari yapılarına başta on kişiden oluşan yönetim kurulu olmak üzere bir genel sekreter, teknik ve idari olmak üzere iki genel sekreter yardımcısı ile bunlara bağlı birimlerden oluşmaktadır. Teknik Genel Sekreter Yardımcılığı'na bağlı birimler, Teknik Hizmetler Kurulu, Ticari ve Mali İşler Müdürlüğü, Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü, Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü bulunmaktadır. İdari Genel Sekreterliğe bağlı birimler arasında ise; Teftiş Kurulu Başkanlığı, Muhasebe Müdürlüğü, Odalar ve Organizasyon Müdürlüğü, Özel Kalem Müdürlüğü, Personel ve İdari İşler Müdürlüğü, Hukuk Müşavirliği yer almaktadır. Ayrıca doğrudan başkana bağlı başkanlık danışmanları bulunmaktadır. Odanın bulunduğu ilçe ve merkez ilçede her yıl eylül ayında köy muhtarlarıca köydeki üreticiler hakkında ziraat odasına beyannameler teslim edilmekte, dört yılda bir aralık ayında köy delegesi seçimleri yapılmakta, seçilen delegeler ile iki yılda bir şubat ayında ziraat odası seçimleri yapılmakta ve mart ayında da ildeki ziraat odaları aralarında genel kurul delegesi seçimi yapmakta ve yine iki yılda bir mayıs ayında da birlik genel kurulu seçilmektedir. Ayrıca il bazında ülke genelinde 81 il

koordinasyon kurulları bulunmakta, kurul ildeki ziraat odaları arasındaki koordinasyon çalışmalarını yürütmektedir. Diğer taraftan illerin bulundukları tarımsal bölgeler dikkate alınarak çalışmalar birimince destek birimler baskıncılığı bulunmaktadır.

Ziraat odalarının tanımı 6964 sayılı kanunun 2979 sayılı kanunla değişik birinci maddesinde de belirtildiği üzere "Ziraat odaları, meslek hizmetleri görmek, tarım sektörünün her alanının genel menfaatlere uygun olarak gelişmesine ve devletin tarımsal plan ve programlarının gerçekleştirilmesine yardımcı olmak, çiftçilerin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslek faaliyetlerini kolaylaştırmak, tarımda iş, mesleki disiplin ve ahlaki ile birliğini korumak, çiftçilerin birbirleri ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü, güveni sağlamak amacıyla kurulan, tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır" şeklindedir. Ziraat Odaları'nın görevleri 6964 sayılı kanunun 3'üncü maddesinde ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Ziraat odalarının bu maddede belirtilen görevleri, çiftçi kütükleri tutmak, kayıtlı üyelerine girdi temini etmek ve dağıtmak, biçer-döver kayıt ve tescil işlerini yapmak veya bu tür toplantılara katılmak ve ayrıca sosyal amaçlı çalışmalara destek olmaktır.

TZOB 6964 sayılı kanunun 24'üncü maddesinde belirtilen görevleri ile ilgili olarak tarım politikasının gerçekleştirilmesine yardımcı olmak ve uygulanan tarım politikasının sonuçlarını değerlendirmek için çiftçilerin uygulanan politikalar hakkındaki düşüncelerinden yararlanarak raporlar hazırlanmaktadır. Böylece tarım sektörünün ülke ekonomisine yaptığı katkının artırılmasına ve çiftçilerin ekonomik ve sosyal yönlerden geliştirilmesine çalışılmaktadır. Ayrıca tarım sektörü ile ilgili toplantılara iştirak edilmekte veya bu tür toplantıların düzenlenmesi konusunda çalışmalar yapılmaktadır. Tarım ile ilgili yeni kanun teklifleri hazırlanmakta ve hazırlanan kanun teklifleri ile ilgili görüş bildirilmektedir. TZOB' nin bir diğer işlevi de, hükümet yetkilileri ile görüşmeler yaparak, çiftçilerin sorunlarını ve bunların çözümüne ilişkin önerileri iletmesidir. Diğer taraftan zaman zaman yapılan bölgesel toplantılarla çiftçilerin uygulanan tarım politikaları ile ilgili görüşleri belirlenmektedir. Kuruluşun en önemli faaliyetleri arasında periyodik olarak yayınlamakta olduğu "Ziraat ve İktisadi Rapor", "Önder Çiftçi Projesi (ÖÇP)" ve "Önder Çiftçi Danışmanlık Dernekleri Projesi (ÖÇD)" dir.

Önder Çiftçi Projesi (ÖÇP) ve Önder Çiftçi Danışmanlık Dernekleri (ÖÇD): Üreticilerin karşılaştığı sorunların çözümü için sorunun kaynağına inmek ve sebeplerinden en önemli birini ortadan kaldırmak üzere devletin danışmanlık sistemi dışında çiftçilerin katılımı ve katkılarını da öngören, çiftçilerin sorumluluğunda bağımsız bir organizasyon modelinin, özel bir danışmanlık sisteminin ülkemizde kurulması ve yaygınlaştırılmasına gereksinim bulunduğu tespit edilmiştir.

Bu tespitten hareketle yalıdaşık 15 yıl önce Alman Tarım Birliği (DLG)'nin 100. kuruluş yıldönümü nedeniyle bu yönde yapılan proje teklifi Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) tarafından olumlu karşılanmıştır. 1950'li yıllardan beri Almanya'da uygulanan bu sistemin pilot bir uygulama için iki kuruluşun işbirliği ile proje yürütülmeye başlanmıştır. İki kuruluşun birlikte yaptığı çalışmalar sonucunda Türk çiftçisinin gereksinimlerine yanıt verebilecek bir proje ortaya çıkarılarak Aralık 1986 yılında pilot bölge olarak seçilen Tekirdağ il sınırları içinde uygulamaya konmuştur. Önder Çiftçi Projesi kapsamında, Çiftçi Danışmanlık Dernekleri'nin çiftçilerin kendi inisiyatifi ile kurdukları, amacı üyelerini istihdam ederek tarımsal danışmanlık hizmetleri vermektir. Önder Çiftçi Projesi'nin temel amaçları; Tarımsal işletmelerde verimliliğin artırılması, çiftçi gelirlerinin yükseltilmesi, bunun için de önder çiftçilerin kendine yardım veya karşılıklı yardım ilkeleri çerçevesinde danışmanlık grupları oluşturmalarını teşvik ederek tarım sektöründe mesleki bilgi ve görgünün yaygınlaşmasına yardımcı olmak ve tarımda teknik, ekonomik ve sosyal ilerlemenin ön koşulu olarak hazırlanmaktadır. Proje, çiftçilerin bilgi ve eğitimden kaynaklanan düşük verim ve olumsuzluğun giderilmesi için tarımsal danışmanlığın yetersizliği nedeniyle oluşturulmuştur.

Projenin gelişim esasları; ilk faaliyet yılında tarım içerikli çalışmalar yapılmış ve daha sonraki yıllarda ilgi duyan çiftçiler ile ilk danışmanlık grubu Tekirdağ merkezinde oluşturulmuştur. Grup bürosu tefris edilmiş, grupta danışmanlık yapacak uzman istihdam edilerek yurtiçinde ve yurtdışında danışmanlık eğitimini tamamlamıştır. Günümüzde kurulmuş bulunan 4'ü Tekirdağ'da üzere olmak, Şanlıurfa, Polatlı, Silivri, Bafra, Ceylanpınar, Osmaniye ve Yüreğir'de toplam on bir Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği bulunmaktadır. Bu derneklerin gelirlerinin %50'si Türkiye Ziraat Odaları Birliği aracılığı ile Tarım ve Köyleri Bakanlığı, %50'si ise üye çiftçiler tarafından karşılanmaktadır. TZOB, sadece finans için aracı bir kurum olmayıp aynı zamanda derneklerin kuruluşunda koordinatörlük görevi yapmakta, derneklere teknik yardım sağlamakta ve derneklerin kontrolünü yapmaktadır.

Önder Çiftçi Danışmanlık Dernekleri modeli yapısı; danışmanlık gruplarında tümtüyle çiftçiler söz sahibidir. Dernekler, hizmetlerin kendileri tarafından temin edildiği tamamen bağımsız; gönüllülük, kendi kendine yardım, demokratiklik ve ekonomiklik prensiplerine dayanan tarımsal danışmanlık (müsavirlik) kuruluşlarıdır. Danışmanlık grubu modeli, yapısı itibarıyla hiyerarşik bir düzene uyacak yapıda değildir.

TZOB'nin diğer faaliyetleri arasında çeşitli konularda yapmış olduğu araştırmalar bulunmaktadır. Tarım ürünleri ve ürünler hakkında detaylı araştırmalar, bu araştırmalara bağlı olarak birliğin hazırladığı ve önerdiği tarımsal politikalar bulunmaktadır. Birliğin tarımsal alanda yapmış olduğu çalışmalar ve belirlemeler uygulanacak politikalarda önemli veriler olmaktadır. Ülkenin hemen hemen her bölgesinde temsil yetkisinin bulunması ve bir çiftçi örgütü olması, Birliğin yaptığı çalışmaların yerel anlamda doğru tespitler yapılabilmesini sağlamaktadır.

Birlik, gelecekte amaçlarına yönelik faaliyetlerini sürdürmeyi ve çiftçilerin daha düzenli bir yapılanmaya kavuşarak, örgütlü ve sorunsuz üretim koşullarını sağlamayı hedeflemektedir. TZOB, bu faaliyetleriyle birlikte çiftçilerin üretimde daha verimli ve düzenli çalışmalar yapabilmesi için yeni tarımsal modellerle ilgili çalışmalar yapmayı hedeflemektedir. Bazı bölgelerde makineli tarımla ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Bu örnek çalışmalar sonunda başarı elde edilmesi durumunda, yeni tarımsal modellerin devreye girmesi için çalışmalar bu yönde hızlandırılacaktır.

Birlik, tarım sektörünün sorunlarına ve bunlara ait çözüm yollarına yer veren araştırma ve yayınların basımını desteklemektedir. Birliğe ait üç ayda bir yayınlanan "Çiftçi ve Köy Dünyası" isimli bir dergi bulunmaktadır. Ayrıca 1999-2000 yılı Ziraat ve İktisadi Rapor bir başka yayın çalışmasıdır. TZOB bu yayınlar dışında çeşitli konularda araştırma ve inceleme raporları hazırlamaktadır. Bu çalışmalardan bazıları derlenerek kitap haline getirilmiştir. Bu yayınlara ilişkin daha geniş bilgiye ulaşmak için derneğin web sayfasından yararlanılabilir.

Betigim

Gazi Mustafa Kemal Bulvarı No:25 Deniştirpe 06440 ANKARA

Tel: (312) 231 63 00

Faks: (312) 231 76 27

E-mail: ziraatodaları@tzob.org.tr

Web: www.tzob.org.tr

Kaynaklar

www.tzob.org.tr

Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı (EMME)
International Union of Local Authorities (IULA)
Eastern Mediterranean and Middle East Region (EMME)

Dünya ölçeğinde bir kuruluş niteliğini taşıyan Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği (IULA), 1913 yılından buyana dünyada yerel yönetimleri güçlendirmek ve geliştirmek, yerel topluluklar arasında işbirliğini ve bilgi akımını artırmak yönünde çaba göstermektedir. Genel merkezi Hollanda'nın Lahey kentinde bulunan IULA, günümüzde tüm kıtalara dağılmış binlerce üyesi ile, dünyanın en büyük ve güçlü yerel yönetim kuruluşlarının başında gelmektedir. Birleşmiş Milletler nezdinde birinci derecede danışman statüsü bulunan IULA, Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi ve OECD gibi uluslararası kuruluşlar nezdinde de özel bir statüye sahiptir.

IULA'nın üyeleri, yerel yönetimlerin oluşturduğu ulusal birlikler, belediyeler ve diğer yerel yönetim kuruluşlarından oluşmaktadır. IULA, benimsediği merkezi olmayan yaklaşımı doğrultusunda, yerel gereksinimleri daha etkin bir şekilde karşılayabilmek amacıyla, yakın bir geçmişte bölge teşkilatları oluşturma yoluna gitmiştir. Bölge teşkilatları, halen Avrupa'da (IULA-CEMR), Kuzey Amerika'da, Latin Amerika'da (IULA-CELCADEL), Afrika'da, Asya ve Pasifik bölgesinde (IULA-ASPAC) ve Doğu Akdeniz ve Ortadoğu bölgesinde (IULA-EMME) faaliyet göstermektedir.

IULA, üyelerine dünya ölçeğinde daha etkin ve yaygın hizmet verebilmek amacıyla, kendi genel temsilcisi altında birtakım uluslararası yerel yönetim kuruluşlarının oluşmasını teşvik etmiş ve yönlendirmiştir. Bu kuruluşlar arasında, yerel yönetimlerin kurmuş oldukları şirketlerin dünya ölçeğinde dayanışmasını hedefleyen Uluslararası Yerel Yönetim Şirketleri Ağı (IDCN), yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini desteklemek amacıyla kurulan Kentler ve Kalkınma Teşkilatı (TAD), yerel yönetimlerin dünya ölçeğindeki çevre kuruluşu niteliğini taşıyan Yerel Çevre Girişimleri Uluslararası Konseyi (ICLI) ve dünya ölçeğinde yerel demokrasiyi geliştirmeyi hedefleyen Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi (WALD) bulunmaktadır.

Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı (IULA-EMME), IULA'nın dünya ölçeğindeki yedi bölge teşkilatından biri olarak, 1987 yılında İstanbul'da kurulmuştur. IULA-EMME'nin Türkiye'de kurulması ve bölgesel ölçekte faaliyetlerini yürütmesi, 11 Eylül 1987 tarihli Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile kesinleşmiştir.

IULA-EMME, faaliyet gösterdiği bölge düzeyinde ve Türkiye'de etkin bir üyelik ağına sahiptir. Bölgedeki birçok yerel yönetimi doğrudan ya da temsil edildikleri bölgesel kuruluşlar aracılığıyla bünyesinde bulunduran IULA-EMME'nin Türkiye'deki üyelerini de, yerel yönetimleri temsil eden başlıca ulusal ve bölgesel kuruluşlar ve birlikler ile büyükşehir belediyeleri oluşturmaktadır.

IULA-EMME, birçok uluslararası kuruluşun, bölgedeki ve Türkiye'deki yerel yönetimlere ulaşmasını sağlayan bir çemiye işlevini görmektedir. Bu kapsamda IULA-EMME, benzer amaçlara sahip olan önemli sayıda uluslararası kuruluş ile çeşitli ortak programlar ve projeler gerçekleştirmektedir.

Kar amacı gütmeyen bir örgüt olan IULA-EMME'nin genel amacı, "demokratik ve etkin yerel yönetim" hedefi doğrultusunda, yerel demokrasiyi geliştirmek ve yerel yönetimlerin güçlenmesine katkıda bulunmaktır. Bu genel amaç doğrultusunda, IULA-EMME'nin amaçları, IULA'nın amaçlarına paralel olarak; demokratik ve etkin yerel yönetimi dünya ölçeğinde geliştirmek; yerel yönetimin iyileştirilmesine katkıda bulunmak; yerel yönetimlerin yapısı ve faaliyetleri ile hemşehirlilerin refahına ilişkin sorunları incelemek; hemşehirlilerin ve topluluğun yerel yönetim faaliyetlerine katılımını düşünce ve pratiğini geliştirmek; yerel yönetimler arasında işbirliğini ve dayanışmayı güçlendirmek ve çevre koruma, iyileştirme ve sürdürülebilirlik konusunda düşünce ve deneyim alışverişini özendirme başlıklarından oluşmaktadır. IULA-EMME "demokratik ve etkin yerel yönetim" amacını gerçekleştirebilmek adına ulusal ve uluslararası düzeyde çok çeşitli faaliyetler düzenlemektedir. Sempozyumlar, eğitim ve geliştirme faaliyetleri, bilgi hizmetleri ve araştırmalar düzenli etkinlikleri arasında yer almaktadır.

Sempozyumlar: IULA-EMME, düzenli olarak, yerel yönetimlerle ilgili sorun alanlarında sempozyumlar ve yuvarlak masa toplantıları düzenlemektedir. Çoğunlukla IULA-EMME'nin yakın ilişkide bulunduğu uluslararası, bölgesel ve yerel kuruluşlar ile ortaklaşa gerçekleştirilen bu toplantılar, bölgedeki yerel yöneticilerin görüş, öneri ve sorunlarını paylaşıp tartıştıkları birer forum niteliğini taşımaktadır. Yerel yönetimler açısından güncel önem taşıyan konuları ele aldığı bu toplantılar, genelde bölgesel ölçekte düzenlenmektedir.

Bölgedeki yerel yönetimler açısından güncel önem taşıyan konularda, IULA-EMME'nin kuruluşundan bu yana düzenlenen çok sayıda sempozyum ve ortak çalışma toplantılarından çeşitli örnekler; Ortadoğu Kentlerinin Ortak Sorunları ve Özellikleri Sempozyumu (İstanbul, Aralık 1989), Uluslararası Kent Yönetimleri Derneği (ICMA) ile birlikte düzenlenen Bilgi Teknolojisi ve Yerel Yönetimler Yuvarlak Masa Toplantısı (İstanbul, Nisan 1991), OECD-PUMA ile birlikte düzenlenen Yerel Yönetim Ahlakı Yuvarlak Masa Toplantısı (İstanbul, Mayıs 1992), Yerel Yönetim ve İnsan Hakları Sempozyumu (İstanbul, Şubat 1994), Çanakkale Belediyesi ile birlikte düzenlenen Sürdürülebilir Bölgesel/Kentsel Gelişme Sempozyumu (Çanakkale, Ekim 1995), UNDP ile birlikte düzenlenen Ortadoğu Kentlerinde Çevrenin İyileştirilmesine Yönelik Yerel Girişimler Yuvarlak Masa Toplantısı (İstanbul, Haziran 1996), Akdeniz Belediyeler Birliği ile birlikte düzenlenen Akdeniz'de Sürdürülebilir Kalkınma ve Turizm Sempozyumu (Antalya, Aralık 1997), Kastamonu İl Özel İdaresi ile birlikte düzenlenen Sürdürülebilir Kalkınma ve Yerel Gündem 21 Sempozyumu (Kastamonu, Şubat 1998), Zonguldak Belediyesi ile birlikte düzenlenen Karadeniz'de Kıyı Yönetiminin İyileştirilmesi Sempozyumu (Zonguldak, Mart 1999) ve Akdeniz Belediyeler Birliği ile birlikte düzenlenen 2000'li Yıllarda Belediyelerimiz ve Avrupa ile Entegrasyon Süreci Sempozyumu'dur (Antalya, Haziran 2000).

Eğitim ve Geliştirme: IULA-EMME, bölgedeki yerel yönetimlere dönük eğitim faaliyetlerinde bir katalizör görevi üstlenmektedir. Yerel yönetim kuruluşlarının kendi eğitim faaliyetlerini desteklemek üzere uygulanan eğitimcilerin eğitimi programlarının yanı sıra, üst düzey yerel yöneticilere yönelik seminerler düzenlenmektedir. Eğitim programları çağdaş

teknikler kullanılarak gerçekleştirilmekte, yöntem olarak tek yönlü bilgi akışı yerine, aynı bir ortamda bilgi ve deneyim alışverişinde bulunan küçük katılımcı gruplar oluşturulması şeklinde geliştirilmektedir. Ayrıca uluslararası düzeyde, ulusal düzeyde ve yerel düzeyde uluslararası eğitim kuruluşları ve benzeri kurumlarla işbirliği yaparak geliştirmektedir.

T.C. Hükümeti ile Avrupa Topluluğu arasında imzalanan 18 Temmuz 1989 tarihli Finansman Anlaşması kapsamında IULA-EMME'ye sağlanan hibe katkı, IULA-EMME'nin uluslararası ölçekte kendini kabul ettirmesinde ve faaliyetlerinin bugünkü düzeyine gelmesinde başlıca itici güç olmuştur. Bu Anlaşma kapsamında kuruluş desteklenen IULA-EMME Yerel Yönetim Eğitim ve Geliştirme Merkezi, yalnızca kurulmakla ve etkin bir şekilde faaliyet göstermekle kalmayarak, IULA-Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği'nin diğer bölgesel teşkilatları tarafından da örnek olarak alınmış ve dünyanın diğer bölgelerine hizmet vermek üzere, benzer eğitim ve geliştirme merkezleri kurulmuştur.

Bilgi Hizmetleri; IULA-EMME, geliştirmekte olduğu bilgisayar destekli yönetim bilgi sistemi kapsamında, veri tabanı geliştirilmesi ve yönetimi çalışmalarını sürdürmektedir. Bu çalışmalar kapsamında, üye yerel yönetimler ile kendi yönetim bilgi sistemlerini geliştirilmeleri yönünde teşvik edilmektedir. IULA-EMME, yerel yönetim ile ilgili geniş çaplı bir bilgi akışını sağlayarak, aynı zamanda güncel ve güvenilir bir veri tabanı oluşturarak, bir iletişim kanalı işlevi görmeyi hedeflemektedir. Bu amaçla IULA-EMME, İstanbul'daki merkezinde, yerel yönetimlere ve diğer ilgili kuruluşlara hizmet verecek bir bilgi ağı oluşturmaktadır.

Araştırma; IULA-EMME, bölgedeki yerel yönetimlerin yapısı, nitelikleri ve faaliyetleri ile ilgili bilgi toplamak, bölge çapında kentsel gelişmenin dinamiklerini incelemek ve yerel yönetimlerin günümüzde ve gelecekte karşı karşıya bulunduğu sorunlarla ilgili çözüm yolları üretmek amacıyla çeşitli araştırmalar yürütmektedir. Bu araştırmaların yürütülmesinde, çeşitli ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapılmaktadır. Araştırmalar, çeşitli kurumsal çalışmalarda kullanılmakta ve tamamı yayına dönüştürülmektedir.

IULA-EMME tarafından yürütülmüş bulunan bölgesel çaplı ya da Türkiye ölçeğindeki araştırmalara bazı örnekler: Ortadoğu bölgesindeki yerel yönetimlerin, tarihsel bir süreç içerisinde, yapıları, işleyişi ve kurumsal özelliklerini karşılaştırmalı olarak incelemeye yönelik bir araştırma olan "*Ortadoğu'da Kent Yönetimi Araştırması (1988-89)*"; çevre konusunda uluslararası düzeyde faaliyet gösteren kuruluşlarla ilgili temel bilgilerin toplanmasına ve derlenmesine yönelik olarak, dünya ölçeğinde yürütülmüş bir araştırma olan "*Uluslararası Çevre Kuruluşları Araştırması (1990-91)*"; Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ile ortaklaşa yürütülen ve konut politikalarının ve finansman mekanizmalarının geliştirilmesi, yönlendirilmesi ve ülke çapında uygulanmasına destek olmak amacıyla, uluslararası düzeydeki benzeri uygulamaları ele alan karşılaştırmalı bir araştırma olan "*Karşılaştırmalı Konut Politikaları ve Finansmanı Araştırması (1992-93)*"; yine Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ile ortaklaşa yürütülen ve İstanbul'un geleceğini yönlendirici politikaların ve parametrelerin oluşturulması, kısa, orta ve uzun dönemli uygulama yöntem ve stratejilerinin hazırlanması, yönetim yapısının geliştirilmesi ve halkın katılımını sağlamaya yönelik önerileri içeren bir araştırma olan "*Geleceğin İstanbul'u Araştırması (1992-93)*"; "*Türkiye'de Yerel Yönetim Sisteminin Geliştirilmesi Programı*" kapsamında, ülke düzeyinde yerel yönetim ve kamuoyu araştırmasının gerçekleştirildiği "*Yerel Yönetim ve Kamuoyu Araştırması (1994)*" ve WALD-Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi ile ortaklaşa yürütülen bir proje kapsamında, Türkiye,

Fransa ve İngiltere'deki belirli kentlerde göçmen ailelerin birinci ve sonraki kuşaklarındaki gençlerin sorunlarını ve beklentilerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiş olan "Göç ve Gençlik Araştırması (1995)"dır.

IULA-EMME, birçok ulusal ve uluslararası kuruluşun desteği ile Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölgesi'nde ve Türkiye'de çok sayıda projenin geliştirilmesini ve yönetimini üstlenmiştir. Teşkilat, Avrupa Komisyonu'nun MED-URBS Programı kapsamında, Akdeniz havzasındaki yerel yönetimlerin güçlendirilmesini ve yerel demokrasinin geliştirilmesini hedefleyen bir proje serisini uygulamayı sürdürmektedir. Dünya Bankası'nun desteği ile yürütülen *Belediye Tapsının Tanımlanması Çalışması* ve OECD Kamu Yönetimi Bölümü ile işbirliği içerisinde yürütülen *Yönetimi Geliştirme Programı* tamamlanan projeler arasındadır. Türkiye'de IULA-EMME, çeşitli bakanlıkların ve diğer kuruluşların yanısıra, Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ile, yerel yönetimlerin yeniden yapılandırılması ve reformu konusunda ortak bir çalışma gerçekleştirmiştir. Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği/Avrupa Komisyonu'nun desteğiyle yürütülmekte olan yeni projeler, "yapabilir kılma" stratejilerine ve yerel kuruluşlarla "ortaklıklar" a dayalı olarak, desantralize işbirliğinin geliştirilmesi üzerinde yoğunlaşmaktadır.

IULA-EMME'nin tamamlanmış projeleri arasında yer alan "*Açık Çöp Döküm Alanlarının Rehabilitasyonu Projesi*", ülke genelinde, farklı tüketim alışkanlıkları gösteren coğrafi özellikleri yansıtan üç pilot belediye kapsamında yürütülen çalışmalarda, "açık çöp döküm alanları"na ilişkin teknik ve ekonomik sorunların giderilmesi yoluyla etkin çözümler üretilmesini hedeflemiştir. Bu çok yönlü sorun, "sürdürülebilir arazi yönetimi" çerçevesinde ele alınmış, bu kapsamda, proje belediyelerinin oluşturacağı ilişkiler ağının genişleyerek, diğer belediyelerin de bu Proje bağlamında geliştirilecek olan yaklaşım ve uygulamalardan yararlanması amaçlanmıştır. IULA-EMME'nin temsil ettiği yerel yönetimlere yönelik olarak hazırlanmış olan projenin teknik sorumluluğu, KENTKUR A.Ş. ve Hollanda Uygulamalı Bilimsel Araştırmalar Kurumu'na (TNO) üstlenilmiştir. Bununla birlikte, projenin gerçek sahipleri, pilot uygulamaları yürütecek olan Adana Büyükşehir Belediyesi ile Çanakkale ve Van Belediyeleri olmuştur. Bunun dışında "*Türkiye'de Yerel Gündem 2'lerin Tepki ve Geliştirilmesi Projesi*", "*Türkiye'de Yerel Gündem 2'lerin Uygulanması Projesi*" ile "*Türkiye'de Göl Yönetimi ve Adıyaman'da Eko-Kent Planlaması Yaklaşımının Geliştirilmesi Projesi*" de teşkilatın tamamlanmış projeleri içinde yer almaktadır.

IULA-EMME, faaliyet gösterdiği bölge düzeyinde ve Türkiye'de etkin bir üyelik ağına sahiptir. Büyükşehir belediyelerinin birçoğu ve bölgesel belediye birlikleri, üyeler arasındadır. Bölge ölçeğinde ise IULA-EMME, çok sayıda kent ve belediyeyi, doğrudan ya da temsil edildikleri bölgesel kuruluşlar aracılığıyla, bünyesinde bulundurmaktadır.

IULA-EMME, bir üyelik teşkilatıdır. IULA-EMME üyeliği, üyelere IULA-EMME politikalarının oluşturulmasına katılım seçeneği aynı zamanda, uluslararası platformlar ve toplantılarda Dünya Teşkilatı'nın üyeleri olarak temsillerini sağlamaktadır. IULA-EMME üyeliği ana kategorileri; zorunlu birlikleri: metropoliten yönetimler/büyükşehir belediyeleri, gönüllü birlikler/dernekler: yerel yönetim birlikleri, münferit şehirler, bağlı üyeler ile özel statülü kuruluşlardır. IULA Dünya Teşkilatı'nın bölgedeki üyeleri, aynı zamanda IULA-EMME'nin de üyeleridir. Üyelik başvurusunda bulunmak için, IULA-EMME ofisinden (ya da doğrudan internet adresinden) edinilecek başvuru formunun IULA-EMME'ye ulaştırılması gerekmektedir. Başvuru formları, IULA-EMME tarafından,

IULA Dünya Teşkilatı Sekreteryası'na iletilmekte ve diğer bölge teşkilatlarından gelen başvurularla birlikte, ilk IULA Dünya Yönetim Kurulu toplantısında ele alınmaktadır.

IULA-EMME bünyesindeki kentler, Türkiye'den İstanbul (Kurucu Üye), Ankara, İzmir, Adana, Bursa, Gaziantep, Antalya, Kayseri, İzmit ve Konya Büyükşehir Belediyeleri; İran'dan Tahran ve Tebriz Belediyeleri; Mısır'dan Kahire Valiliği; Ürdün'den Amman Belediyesi; Lübnan'dan Hammana Belediyesi; Bahreyn'den Manama Belediyesi; Türkmenistan'dan Aşkabat Belediyesi ve Birleşik Arap Emirlikleri'nden Dubai Belediyesi'dir. Teşkilata bağlı birlikler ve dernekler; Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği (Kurucu Üye), Türk Belediyecilik Derneği, Ege Belediyeler Birliği, Akdeniz Belediyeler Birliği, GAP Belediyeler Birliği, Doğu Karadeniz Belediyeler Birliği, Kocaeli Belediyeler Birliği, Tunus Ulusal Kentler Federasyonu, Filistin Belediyeler Birliği ve Arap Kentler Birliği'dir. Bunun yanında; Başbakanlık Toplu Konut İdaresi, İller Bankası, İslam Başkentleri ve Kentleri Teşkilatı, Arap İdari Gelişme Teşkilatı, Arap Kentsel Gelişme Enstitüsü ile İran İçişleri Bakanlığı'na bağlı Kentsel Planlama Araştırma Merkezi de IULA-EMME bünyesinde yer alan özel statülü kuruluşlardır.

IULA-EMME, genelde yerel yönetim ve kentsel gelişme konularında ve özelde bölgedeki yerel yönetimlerle ilgili çeşitli dillerdeki yayınları içeren bir Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi'ne sahiptir. Bilgisayar destekli kataloglama sistemi, tüm bilgilere çeşitli kriterlere göre kolay ulaşma olanağı sunmaktadır. Ayrıca, Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi, yerel yönetim ve kentsel gelişme konularında daha kapsamlı bilgi sunabilmek amacıyla, bölgedeki birçok kuruluşun benzer merkezleri ve kütüphaneleri ile ilişkiler geliştirmektedir.

IULA-EMME'nin, "IULA-EMME Yerel Yönetim Kitaplığı" adı altında, halen altı diziden oluşan bir yayın serisi bulunmaktadır. Bu yayın serilerinden ilki olan Kaynak Kitaplar Dizisi, dünya ölçeğinde, yerel yönetimle ilgili kuruluşların faaliyetleri ve kurumsal yapıları üzerine rehber kitapları içermekte; Çevre Dizisi, çevrenin korunması ve yönetimi alanında yerel yönetimler arasındaki işbirliğini ve bilgi akışını güçlendirmeye yönelik kitaplar dizisi sunmakta; Yerel Yönetim Sisteminin Geliştirilmesi Dizisi, Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı'nın desteğiyle yürütülen "Yerel Yönetim Sisteminin Geliştirilmesi" programı kapsamında hazırlanan, altı rapordan ve on dört el kitabından oluşmakta; Yerel Yönetim Dünyası, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölgesi'ndeki yerel yönetimler ve genel olarak yerel ve bölgesel yönetimlerle ilgili güncel sorunlar konusunda bilgi vermeyi amaçlayan kitaplardan oluşmakta; MED-URBS Yayınları, Avrupa Komisyonu'nun desteğiyle, IULA-EMME ve uluslararası uzmanlar tarafından yürütülen araştırmalar sonucunda hazırlanan, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölgesi'nde kentsel yönetim, insan kaynakları ve demokrasi ile ilgili yayınları içermekte; Seri Yayınlar bünyesinde, IULA-EMME'nin bölgesel sempozyumlara dayanan "Bildiri ve Tartışmalar Dizisi" ile UNDP-LIFE Programı kapsamında yürütülen araştırmalara dayalı "Ortadoğu'da Yerel Çevre Kuruluşları Raporu" yayınlanmakta ve son olarak Yerel Gündem 21 Projesi Yayınları'nda ise, IULA-EMME'nin koordinatörlüğünde, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Capacity 21'in desteğiyle yürütülerek 1999 yıl sonu itibarıyla tamamlanan "*Türkiye'de Yerel Gündem 21'inin Tipik ve Geliştirilmesi Projesi*" ile bu projenin devamı niteliğindeki "*Türkiye'de Yerel Gündem 21'inin Uygulanması Projesi*" kapsamında, Yerel Gündem 21 ile çok sayıda bülten, broşür ve kitap yayınlanmaktadır.

IULA-EMME'nin yayın listesinde yer alan bazı kitap, rehber, rapor ve diğer yayınlara

örnekler ise; Çevre Terimleri Sözlüğü (İngilizce ve Türkçe, 1991), Uluslararası Çevre Kuruluşları Rehberi (1991), Yerel Yönetim Eğitim Kuruluşları Dünya Rehberi (1991), Orta Doğu Bölgesi'nde Kentsel Mali Kaynakların Yönetimi (1992), Yerel Yönetim Sisteminin Geliştirilmesi Programı Raporlar Dizisi, "Geleceğin İstanbul'u" (1993), Belediyelerde Proje Yönetimi-Yerel Yönetim Sisteminin Geliştirilmesi Programı El Kitapları Dizisi, Belediyelerde İnsan Kaynağı Yönetimi (1993), Yerel Yönetim ve Ahlak (1993), Halka Dönük Yerel Yönetim (1993), IULA Yerel Yönetimler Evrensel Bildirgesi (22 dilde), Kentsel Haklar: Karşılaştırmalı Bir Çerçeve'de Türkiye (Türkçe ve İngilizce, 1994), İnsan Hakları ve Demokratikleşme (Türkçe ve İngilizce, 1994), Kentsel Çevre Kuruluşları Envanteri (Türkçe, İngilizce ve Arapça, 1996), Yurttaşın Yönetime Karşı Korunmasında Bağımsız Bir Denetim Organı: Ombudsman (1997) ve Kent Yönetimlerinin Demokratikleşmesi Sürecince Mahalle (2000) adlı yayınlardır.

İletişim

Yerebatan Cad. No: 2 Sultanahmet 34400 İSTANBUL

Tel: (212) 511 10 10

Faks: (212) 513 44 87

E-mail: iulacmmc@attglobal.net

Web: www.iula-ennmc.org

Kaynaklar

www.iula-ennmc.org

www.ihb.gov.tr/ihbtr/148/14809/1480902/1480902index.htm

FORUMLAR ve PLATFORMLAR

FORUMLAR ve PLATFORMLAR

Arı Hareketi

Sosyal Forum Hareketi

Ari Hareketi Ari Movement

1994 yılında yedi kişi tarafından kurulan ve 10. yılını dolduran Ari Hareketi kendini, "bağımsız bir toplumsal hareket" olarak tanımlayan bir oluşumdur. Grup, siyasi bir kimlik ile yola çıkışını hazırlayan başlıca unsurları; Türkiye'de değişim ihtiyacının tespiti ile siyasetteki tıkanmaya çözüm üretmek amacı olarak belirlemiştir. Grup, kuruluş aşamasının ardından çeşitli siyasi partileri incelemiş, işlerlik yapılarını ve politikalarını tanımak üzere diyalog sürecine girmiştir. Mevcut siyasi partiler arasında Anavatan Partisi'nin (ANAP) dünya görüşü ve vizyonunu yakın bularak, bu partiyle ortak projeler ve çalışmalar gerçekleştiren bir dönem yaşamış ve Ari Grubu adını almıştır. Bununla birlikte parti içinde bir yapı olarak çalışmamış, daha sonra ANAP ile ilişkilerini tamamen bitirmiştir. Ari Grubu, 1998 yılında yaptığı toplantıda tam bağımsızlık kararı almıştır. 1999 yılı Ocak ayında düzenlediği genel kurulda bu düşünce karara bağlanmış ve grup yapısından hareket yapısına geçerek Ari Hareketi adı altında faaliyetlerine devam etmiştir. Bu geçiş ve bağımsızlık kararı, grubun kendi inisiyatifine, misyonu ve vizyonunu hayata geçirme amacına dayanmaktadır. Günümüzde de Ari Hareketi ilkeleri doğrultusunda tüm partilerle eşit mesafede diyalogunu sürdürmektedir.

Ari Hareketi, Türkiye siyasi sistemindeki tıkanıklığa çözüm üretmek üzere yola çıkan ve 1994 yılında temelleri atılan toplumsal bir harekettir. Ari Hareketi'nin temel amacı; temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye geçiş sürecinde bilgi üretmek fikrinsel değişimin sağlanması, yeni kurumsal mekanizmaların tasarlanması ve yerleşmesine Türkiye'de ve dünyada katkıda bulunmak ve toplum liderleri yetiştirmek olarak özetlemektedir. Önceleri Anavatan Partisi içerisinde siyaset yapan Ari Hareketi, daha sonra bu partiyle olan organik ilişkisini bitirmiştir ve bağımsız bir yapı olarak faaliyetlerine devam etmektedir. Kurulduğu ilk dönemlerde ağırlıklı olarak bir siyasi yapılanma görüntüsü sergileyen kuruluş, daha sonra siyaset dışındaki çalışmalara da ağırlık vermeye başlamıştır. Ari Hareketi; Türkiye'de yaşanan ekonomik, sosyal ve kültürel değişimin siyasette de gerçekleştirilmesi gereği doğrultusunda "Yeni Toplumsal Anlayış" olarak adlandırılan felsefenin yerleştirilmesi; siyasetin yalnızca siyasi partiler bünyesinde değil, sivil-siyasi oluşumlar, sivil toplum örgütleri, enstitü gibi kurumlarda da üretilmesi ve dünyanın gelişmiş ülkelerinde olduğu gibi yönetimi gücü tarafından uygulanması için çalışmaktadır.

Ari Hareketi, Yeni Toplumsal Anlayış doğrultusundaki 21. yüzyıl Türkiye'sinin, demokratik değişim sürecinin temel ilkeleri olan; hukuk devleti, saydamlık, hesap verme zorunluluğu, etik değerler, katılımcı demokrasi değerleri etrafında şekillendirilmesini amaçlamaktadır. Yaptığı tüm çalışmalarla sorumlu, katılımcı, etkin Türkiye'nin inşasına katkıda bulunmayı amaçlayan Ari Hareketi, bu değişim ve ilerleme süreci için Türkiye'nin gerekli tüm kaynaklara sahip ve hazır olduğuna inanmaktadır. İl örgütleri, yurtdışı temsilcilikleri, derneği, enstitüleri, üye ve sempatizanları ile kendi sorunlarının ülke sorunları ile paralel olduğunu bilerek bu sorunları indeleyen ve çözüm arayan bireylerin platformu olmayı amaçlamaktadır.

Ari Hareketi, Türkiye'de yeni toplumsal anlayış felsefesini yerleştirme yolunda belirlediği misyonu üç ana aşama şeklinde tanımlamaktadır; Türkiye gençliğine yeni bir gönüllülük anlayışını yerleştirmek ve katılımcı demokrasiye teşvik etmek, konu bazında cinsiyet anlayışını güçlendirmek, enstitü oluşumlarını ulusal ve yerel bazda yaygınlaştırmak, sosyal ve siyasi alanlarda zihinsel ve yapısal değişimi teşvik etmektir. Kuruluş, duyarlı bireyler, etkin ve katılımcı sivil toplumu; üreten gençlik, yarının nitelikli insan kaynağını; en önemli bu iki toplum katmanının güç birliği ile sağlıklı üretim-uygulama ve eylem platformları bulması, yeni bir birey ve siyasetçi kimliği ortaya koyacağına, gerçek katılımcı demokrasi ve sonuçta saygın siyaseti oluşturacağına inanmaktadır. Ari Hareketi, Türkiye toplumunun en geniş ve güçlü kesimleri olan gençlik ve sivil inisiyatifleri görmekte ve yeni toplumsal anlayışın, bu iki dinamiğin harekete geçirilmesi ile tabandan başlayan değişim talebinin yönlendirilmesi ve örgütlenmesi doğrultusunda, toplum hayatında katılımcı bir anlayışın hakim olacağını öngörmektedir. Ari Hareketi anlayışına göre; Türkiye'nin mevcut engelleri ve sorunlarını aşması tabandan tavana topyekün bir değişime bağlıdır. Bu değişimin ana hareket noktası birey, özet formülü ise; Birey-Duyarlılık-Katılım-Örgütlenme-Eylem-Baskı-Temsil=Değişim zincirinin işletilerek etkin olmasıdır. Ari Hareketi, yenilikçi, katılımcı ve dünya ile entegre siyasi ve toplumsal anlayışın hayata geçirilmesi yolunda, bireylerin düşünce, üretim ve eylemlerinin sivil örgütlerde bütünlenmesi, gençliğin katılım engellerinin kaldırılması ve her alanda etkin olabilmesi, yerel ve bölgesel bazda faaliyet gösteren enstitülerin kurularak yaygınlaştırılması, uluslararası ilişkilerde dünyadaki gelişmelerin takibi ve sağlıklı bilgi akışının sağlanması, Türkiye'de her alanda etik kavramının yerleşmesi başta olmak üzere siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda çalışmalarını sürdürmektedir. Faaliyetler kapsamında, uluslararası ilişkiler, gençlik ve enstitüleşme çalışmaları öncelik taşımaktadır.

Uluslararası İlişkiler; Ari Hareketi, Türkiye'nin bulunduğu coğrafyadan kaynaklanan jeopolitik ve stratejik konumundan yararlanarak; ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda kazanımlar sağlamak ve Türkiye'nin yurtdışı tanıtım amacıyla uluslararası ilişkiler alanında çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Bu doğrultuda, uluslararası düşünce kuruluşları ile yapılan ortak proje çalışmaları, konferanslar, Türkiye hakkında yabancı dilde yayımlar, eğitim ve değişim programları ile dış dünyadaki işleyiş ve politikaları yerinde tanıma gibi çalışmalar yürütülmektedir. Yapılan çalışmalardan bazıları: "*Güvenlik ve İşbirliği Konferansları*", "*ACYPL-Ari Hareketi Değişim Programları*", "*AJC-Ari Hareketi Değişim Programı*", yurtdışı seyahatleri ve basın bültenleridir.

Gençlik; Ari Hareketi, Türkiye gençliğini yarının teminatı olarak görmekte ve gençlik hareketi bünyesinde, Genç Ari oluşumu ile bu alanda çalışmalar yapmaktadır. Gençlerin gerek kendi, gerekse ülke sorunlarına duyarlı olması ve aktif katılımının sağlanması amacıyla Anadolu'nun birçok bölgesinde çalışmalar yürütmektedir.

Gençnet Projesi; "Katil ve Geleceğini Yarat" bugüne kadar yapılmış en kapsamlı gençlik projesidir. Projenin amacı; gençlerin katılımcılığını arttırmaktır. Projenin temelini ARI Hareketi, Strateji-Mori ve İRI Uluslararası Cumhuriyetçiler Enstitüsü ile ortaklaşa olarak 1999 yılında yaptıkları "*Türkiye'de Gençlik ve Siyasi Katılım*" başlıklı kamuoyu araştırması oluşturmaktadır. Bu araştırma sonunda ortaya çıkan sonuç; Türkiye'deki gençliğin katılımı olmadığı, siyaset ile ilişkisinin çok düşük bir seviyede kaldığıdır. Araştırma sonuçları doğrultusunda ortaya çıkan kararları tabloyu değiştirmek amacıyla bu proje hayata geçirilmiştir. Proje kapsamında, 40 ilde 56 toplantı yapılmıştır. Bu arama konferansları sonunda pek çok ilde gençlerin liderliğinde yerel projeler oluşturulmuştur. Ayrıca

www.gençnet.org adı altında Türkiye’deki gençlerin aralarındaki iletişimi artıracak ve herhangi bir yerde yapılmış bir projenin, atılmış önemli bir adımın tüm Türkiye gençliği tarafından paylaşılmasını sağlayacak olan web sitesi kurulmuştur. Yine proje kapsamında her yıl mayıs ayında düzenlenecek ulusal gençlik konferansları fikri hayata geçirilmiştir.

Enstitüleşme: Arı Hareketi anlayışına göre Yerel Kalkınma Enstitüleri, bireyin katılım ve girişimcilik konusunda ilerlemesini sağlayacak, bölgesel olanakları toplumsal kalkınma amacı doğrultusunda bir araya getirecek, işbirliklerini ekonomik ve sosyal anlamda kazanıma ve somut değer üretimine dönüştürerek bölgelere ekonomik kazanımlar getirecek üretim platformlarıdır. Enstitüleşme konusunda yapılan çalışmalar sonunda Anadolu’da kurulan kalkınma enstitülerinin tüm yurtda yaygınlaştırılması için çalışmalar sürmektedir.

Arı hareketi hedeflerini ve projelerini gerçekleştirmek için çeşitli kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmaktadır. TEDMER, TDV, TEMA, TEGV, UMUT VAKFI, Avrupa Komisyonu Türkiye temsilciliği, Çukurova Üniversitesi, Generation Europe Vakfı ile proje bazlı işbirlikleri bulunmaktadır. Kuruluşun çıkardığı yayınlardan bazıları, 21.Yüzyıl Turkish Policy Quarterly, Avrupa Ajandası 2004, Demokrasi Yapmak, Hesap Verebilirlik Sorumluluğu, Yerel Kalkınma İçin Yeni Bir Model: Kalkınma Enstitüleri’dir.

Arı Hareketi, bazı faaliyetlerini kendi bünyesinde bulunan kuruluşlar aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Arı Hareketi tarafından kurulan ve faaliyetlerini farklı statülerde yürüten kuruluşlar bulunmaktadır. Bunlar, *Çukurova Kalkınma Enstitüsü Derneği, Toplumsal Katılım ve Gelişim Vakfı* ile *Toplumsal Katılım ve Gelişim Derneği*’dir.

Çukurova Kalkınma Enstitüsü Derneği (ÇUKED)

Arı Hareketi’nin yerel kalkınma faaliyetleri kapsamında enstitüleşmeye yönelik olarak 2002 yılında Adana’da kurulan 21 üyeli Çukurova Kalkınma Enstitüsü Derneği (ÇUKED)’nin amaçları, ulusal kalkınmanın öncelikle yöresel ve bölgesel kalkınma ile gerçekleşebileceği düşüncesiyle, yöresel ve bölgesel kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak bölge hallerinin sosyal ve ekonomik yönden gelişmesini arttırmak, yaşam standardını yükseltmek, bölgedeki sosyal ve kültürel birikimi açığa çıkarmak, geliştirmek ve çağdaş değerlere ulaşmasını sağlamak, çağdaş, teknolojik ve bilimsel yeniliklerin uluslararası düzeyde takip edilerek bölgedeki endüstriyel ticari kuruluşlara aktarılması ve insan kaynaklarını bu doğrultuda eğitilerek donanımlarını sağlamak, bölge halkının küresel değerlere kolay ulaşabilmesini, çağdaş bilginin ve enformasyon teknolojilerinin kullanılmasını sağlamak, Avrupa Birliği’ne katılım konusunda devlet organlarına bölgesel bazda entegrasyon unsurlarını gözeterek katkı vermek, bölgedeki ticari kuruluşları ve toplumsal kuruluşları konu hakkında sürekli olarak bilgilendirmek, bölgesel üretim kaynaklarının kalitesini güçlendirmek, topları kalite uygulamalarını yerleştirmek, modern işletmecilik esaslarını gözetmek, bu konularda öncülük ederek destek olmak, bilginin, katma değerlerin, üretici performansının ve çevresel yararların, kamunun desteği ile bölge insanlarına ortak ve eşit paylaşımını sağlayıcı girişimlerde bulunmak ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapmaktır. Ayrıca, bölgedeki üniversiteler ile sanayi işbirliğini geliştirerek, endüstriyel kuruluşların gereksinim duyduğu üretim teknolojileri konusunda özel araştırma ve geliştirme projelerini saptayarak üniversitelerle ortaklaşa çalışmalar yürütmek, ulusal ve uluslararası düzeyde dernek, vakıf, enstitü vb. sosyal kuruluşlarla temasa geçerek bölge gelişmesine katkı sağlayacak değerlerin geliştirilmesi için işbirliği faaliyetlerini yürütmektir.

Bölgeden çeşitli nedenlerle büyük şehirlere göç etmek zorunda kalan genç insanları, verimsiz bevin ve emek ücülerini hedefler doğrultusunda kazanmak, güçlendirmek ve Avrupa ülkeleri ile Çukurova Bölgesi'ndeki özel girişimci ve tesisler ile bölgenin sanayi ve ticari kuruluşlar arasında olabilecek işbirliği imkanlarının araştırılarak karşılıklı yarar esasına dayalı çalışmalar planlama ve yürütmektir. Çevrenin korunması, doğal ve tarımsal değerlerin kalıcı olması için bölge insanını bilinçlendirmek, toplumsal değerlere sahip çıkılmasını sağlamak, bilim, teknoloji, kültür, sağlık ve ekonomik açıdan bölge için önemli konularda eğitim programları, kurs, seminer, konferans vb. aktiviteler düzenleyerek yöre insanının yaşam kalitesini ve bilgi düzeyini artırmak derneğin diğer amaçlarını oluşturmaktadır.

Dernek, amaçlarını gerçekleştirmek üzere seminer, konferans, sempozyum, sertifika programları, hizmet içi eğitim vb. bilimsel faaliyetler ve danışmanlık hizmetleriyle bilimsel araştırmaların basımı ve dağıtımı ile diğer faaliyetleri yürütmektedir. Çukurova Kalkınma Enstitüsü Derneği, 2001 yılında *"İlyardımı Bilgi ve Uygulama Becerisini Oluşturma Planlama, Adana İli Projesi"*ni uygulamıştır. Bu proje kapsamında, konuyla ilgili tıp doktorları, katılımcılara eğitimler vermişlerdir. Projenin beş yıl sürmesi ve şoför, öğretmen, polis, medya mensupları, öğretim üyeleri, organize sanayi bölgesi çalışanları ve diğer risk gruplarından oluşacak 500 kişiye sertifika verilmesi amaçlanmaktadır. Bu eğitimlerde ilk yılda 513 kişiye sertifika verilmiştir. Derneğin bir başka faaliyeti ise, *"Bilginayar Eğitimi Projesi"*dir. Bu proje ile, bilgisayar eğitimi gerekliliği tespit edilen bölgedeki liselere, bilgisayara giriş, ofis programları, Windows programı gibi temel konularda eğitim verilmiştir. Dernek ayrıca çeşitli konularda toplantılar, seminerler ve eğitimler de düzenlemektedir.

Toplumsal Katılım ve Gelişim Vakfı

Vakfın amacı, Türkiye'nin ekonomik, felsefi ve toplumsal gelişimine katkıda bulunmak, gençliğin bu süreçte katılımını kolaylaştırmak ve Türkiye vatandaşlarının günlük yaşamın her safhasında bilgiye ve evrensel değerlere dayalı olarak ilerlemesine önayak olmak için yurtiçi ve yurtdışında her türlü çabayı göstermek ve benzer kurumların çalışmalarına destek olmaktır. Ari Hareketi Türkiye'de katılımcı demokrasiye geçiş sürecinde zihinsel değişimin yanında yeni kurumsal mekanizmaların tasarlanması ve yerleşmesine de katkı sağlamak amacıyla Toplumsal Katılım ve Gelişim Vakfı yasal çerçeve içerisinde yeni kurumsal mekanizmaları bünyesinde kurup gelişmelerini sağlamayı planlamaktadır.

Vakıf amaçlarına yönelik olarak çeşitli faaliyetler ve projeler gerçekleştirmektedir. Bu amaçla, Toplumsal Katılım ve Gelişim Vakfı bünyesinde Ekonomi ve Dış Politika Forumu kurulmuş olup, Gençlik ve Liderlik Enstitüsü'nün kuruluş çalışmaları devam etmektedir. Vakfın gerçekleştirdiği diğer projeler;

Herkes için İnsan Hakları Projesi; projenin temel amacı, Türkiye gençliğinde insan hakları konusunda yeni bir anlayış yaratmaktır. Projenin hedef kidesi 17-26 yaş arası gençlerdir. Nisan 2002'de başlayan proje 2005 yılında tamamlanacaktır. Proje, Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği'nin desteğiyle yürütülmektedir. İnsan hakları kavramının Türkiye'deki algılamayı üzerine, saptanacak hedef kitle üzerinde kapsamlı bir araştırma yapılarak yayımlanması, insan haklarıyla ilgili temel metinleri ve akademik bilgileri içeren 5 kitabın her birinden 16 bin adet basılarak dağıtılması, 20 ilde üniversite öğrencilerinin katılımıyla forumlar düzenlenmesi, insan hakları ile ilgili bilgilerin yanısıra online tartışma forumu da içeren bir web sitesinin kurulması ve yönetilmesi (Projenin www.hihh.org adresli web-sitesinde proje kapsamındaki kitaplar, araştırma sonuçları, tartışma forumu, insan hakları-

na ilişkin temel belgeler ve ilgili linkler bulunmaktadır.), biri İstanbul'da biri de Ankara'da olmak üzere iki ulusal insan hakları konferansı için projenin ikinci yılında 400, üçüncü yılında 600 öğrencinin katılımıyla düzenlenmesi proje boyunca yapılacak faaliyetlerdir.

Avrupa Ajandası Projesi; projenin temel amacı, Türkiye'deki lise gençliğine Avrupa Birliği ile ilgili bilgiler vermektir. Daha önce Avrupa'nın sekiz farklı ülkesinde uygulanan proje kapsamında, gençlere bu amaç doğrultusunda hazırlanmış ajandalar dağıtılmaktadır. Türkiye'nin yirmi farklı ilinde yüz bin adet ajanda dağıtılması hedeflenmektedir. Proje, Toplumsal Katılım ve Gelişim Vakfı tarafından Generation Europe Vakfı'nın desteği ile yürütülmektedir.

Vakfın düzenlemiş olduğu diğer etkinlikler ise; "Herkes için İnsan Hakları Projesi-Eskişehir İl Forumu", "Genç Net Projesi", "Genç Net Konferansları", "Herkes için İnsan Hakları Projesi Muğla İl Forumu", "Ekonomi ve Dış Politika Forumu Basın Toplantısı", "Güneydoğu Avrupa'da Güvenlik ve İşbirliği Konferansı" ve "Herkes için İnsan Hakları Projesi Basın Toplantısı"dır.

Toplumsal Katılım ve Gelişim Derneği

Arı hareketi bünyesindeki diğer bir kuruluş ise, 2003 yılında kurulan Toplumsal Katılım ve Gelişim Derneği'dir. Dernek, faaliyetlerini Arı Hareketi bünyesinde yürütmektedir. Arı Hareketi-Toplumsal Katılım ve Gelişim Derneği'nin amaçları, Türkiye'nin ekonomik, felsefi ve toplumsal gelişimine katkıda bulunmak, gençliğin bu süreçte katılımını kolaylaştırmak ve Türk vatandaşlarının günlük yaşamın her safhasında bilgiye ve evrensel değerlere dayalı olarak ilerlemesine önayak olmak için yurtiçi ve yurtdışında her türlü çabayı göstermek ve benzer kurumların çalışmalarına destek olmaktır. Dernek, bu amaç doğrultusunda, üyelerin toplum içindeki çalışmalarında, mesleki, toplumsal, eğitsel ve kültürel gelişmeleri için gerekli bilim, teknik, sanat kültür konularında çalışmalar yapmak, gerekli yasal izinler ve bildirimler çerçevesinde konferans, açık oturumlar, kurslar, yurtiçi ve yurtdışı geziler düzenlemek, eğitim kurumları, müze ve kütüphane kurmak gibi faaliyetlerde bulunmaktadır.

İletişim Bilgileri

Tatırğa Çeyme Sok. Ayazaga Ticaret Merkezi No:18 Kat: 7 Ayazaga İSTANBUL
Tel: (212) 286 30 34
Faks: (212) 286 30 36
E-mail: info@ari-tr.org
Web: www.ari-tr.org

Kaynaklar

Yerel Kalkınma İçin Yeni Bir Model: Kalkınma Enstitüleri
Arı Hareketi tanıtım broşürleri
www.akssm.com.tr
www.ari-tr.org

Sosyal Forum Hareketi

Sosyal Forum Hareketi, başlangıçta neo-liberalizm karşıtı birkaç aktivistin fikri olarak gelişmiştir. Ancak bu fikrin gelişmesinin önünü açan ve bu düşüncenin olgunlaşmasını olanaklı kılan, dönemi daha önceki liberalizm karşıtı hareketten farklılaştıran, bir dizi gelişme olmuştur. 1990'lı ve onu izleyen yıllarda, sermayenin küreselleşmesine karşı birbiriyle ilişkisiz gibi görünen birçok neo-liberalizm karşıtı hareket oluşmuştur. 1990'da neo-liberalizme karşı kurulan Sao Paulo Forumu, 1994'te Zapatista isyanı, 1995'te Fransa'da kamu emekçilerinin neoliberal reformlara karşı direnişleri, 1997-98'de Endonezya, Filipinler ve Güney Kore'de yaygın eylemler, 1998'de MAI karşıtı etkinlikler ve ATTAC'ın kuruluşu, 1999'da Seattle direnişi, 2001'de Dünya Sosyal Forumu'nun örgütlenmesi ve Cenevre'da G8'lere karşı eylem bu çerçevede değerlendirilmektedir. Bundan sonra küresel eylemlerde adeta bir patlama yaşanmıştır. Küresel kapitalizmin tüm uluslararası kurumları, hareket tarafından mercek altına alınmış ve her bir toplantısı aktivistler tarafından "basılmaya" bağlanmıştır.

Çokuluslu şirketler, uluslararası finans kurumları ve devlet yöneticilerinden oluşan Dünya Ekonomik Forum katılımcıları, İsviçre'nin Davos kentinde bir araya gelerek, kapalı kapılar arkasında 6 milyar insanın kaderini doğrudan ilgilendiren konuları tartıştıkları Dünya Ekonomik Forumu (DAF) 20 yıldan fazla bir süredir düzenlenmektedir. Buna karşı bazı neo-liberalizm karşıtı aydın ve aktivistler, karşı çıkıkları düzenin alternatiflerini sunmayı ve böylece hareketin pozitif bir karakter kazanmasının gereğini tartışmaya başlamış, çeşitli tartışmaların sonunda, bir karşı-Davos zirvesiyle ekonominin kâra değil, insanlığın hizmetine tabi olacağı, "başka bir dünya mümkün" mesajının daha güçlü bir şekilde verilebileceği fikri ortaya atmıştır. Bu fikir ilk olarak Brezilyalı Oded Grajew tarafından dile getirilmiştir. 28 Şubat 2000'de Sao Paulo'da, ilk girişimi başlatmak üzere, bugün Brezilya Komitesi olarak bilinen sekiz örgütün delegeleri bir araya gelerek, Dünya Sosyal Forumu'nun (DSF) düzenlenmesi doğrultusunda anlaşmaya varmışlardır. Bu anlaşma doğrultusunda ilk DSF 25-30 Ocak 2001'de, Davos'a paralel olarak Porto Alegre'de düzenlenmiştir. Sosyal Hareketler Çağrısı Porto Alegre II'de, "Bizler farklıyız... Bu farklılıklarımızı ifade etmemiz, bizim birliğimizin ve gücümüzün temelini oluşturuyor" denilmektedir. Sosyal forum sürecine katılanlar, ortak düşman olarak gördükleri neo-liberalizme karşı olmak konusunda anlaşmalarına karşın, "nasıl bir dünya" sorusuna verilecek yanıtlarda birbirlerinden son derece farklı görüşlere sahip olabilmektedir. Bu nedenle sosyal hareketler süreci "birlik içinde çeşitlilik" olarak tanımlanmıştır.

DSF, ekonomik ve askeri neo-liberalizme karşı mücadele eden aktivistler ve sosyal hareketleri bir araya getiren açık bir alan, politik bir süreçtir. Bu sürece katılım herkese açık olmasına karşın, DSF ilkeleri "neo-liberal ekonomik politikalara ve emperyalizme karşı olma"yı bir önkoşul olarak koymaktadır. DSF'nin zaman içinde "Hareketlerin hareketi" olma özelliğini kazanması ve uluslararası düzeyde sosyal hareketlerin bir araya geldiği bir diyalog ve politika zemini olarak konumunu pekiştirmiş olması, onun en büyük başarılarından birini oluşturmuştur. Sosyal forum hareketi, neoliberal "ekonomik" küreselleşmeye karşı; aşağıdan küreselleşme hareketi olarak kitlesel bir karşı duruşun simgesi olmuştur.

Türkiye bu süreci biraz geçlikle birlikte, önceleri bireysel girişimlerle, sonraları özellik-

le III. Avrupa Hazırlık Toplantısı'yla birlikte grup olarak katılmıştır. Bu süreç sonunda Türkiye'de sosyal forum faaliyetlerine aktif katılımlar olmuş, İstanbul Sosyal Forumu (ISF) örgütlenme süreci başlamıştır.

İstanbul Sosyal Forumu

İstanbul Sosyal Forumu (ISF), daha önce "Prag 2000", "Borçlar Silinsin" ve "Cenova 2001" gibi kampanyaları düzenlemiş olan bir grup insanın inisiyatifıyla Nisan 2002'de başlanmıştır. Çalışmalar, Haziran 2002'ye kadar sürmüştü, inisiyatif çağrısının ilk toplantısı gerçekleşmiştir. Bu toplantının ardından İstanbul Sosyal Forumu'nun faaliyetleri başlamış, kuruluş toplantısına katılım düşünülenin de üzerinde olmuştur. O zamana kadar birbirleriyle asla bir araya gelemeyen çeşitli siyasi gruplar, ekolojistler, yeşiller, eşcinseller, lezbiyenler, şiddet karşıtları, feminisler gibi son derece farklı çevreden birçok aktivist, birlikte ortak faaliyet göstermeye ve bu konuda bir kültür oluşmaya başlamışlardır. ISF, Haziran 2002'den sonra her hafta; bazen haftada iki kez toplanmaya başlayarak, sürecin örgütlenmesinin yanı sıra çeşitli konuları da tartışmaya açmıştır.

Sosyal forum hareketi, 2001 yılında Porto Alegre'de toplanan Dünya Sosyal Forumu (DSF) ile başlamıştır. ISF, kendisini bu sürecin bir parçası olarak görmekte ve Dünya Sosyal Forumu'nun ilkelerini benimsemektedir. ISF'nin temelini neo-liberalizme, savaşlara ve her türlü ayrımcılığa karşı olmak oluşturmaktadır. ISF bireysel katılımın esas olduğu, katılımcı ve şeffaf bir süreç anlayışını benimsemektedir. Kendisini sınırlayacak ideolojik birlik anlayışlarından uzak durmaktadır. ISF bir örgüt, bir hareket, bir platform veya federatif bir yapı değil; kitle örgütlerini, irili ufaklı sosyal çevreleri, sosyal hareketleri ve bireysel katılımcıları, demokratik ve eşit bir anlayışla bir arada tutan ve birlikte hareket etmelerini sağlayan bir çalışma anlayışını benimsemektedir. ISF forum sürecinde çoğulculuğu ve çeşitliliği garanti altına alan, şovenizm ve merkezîyetçilikten uzak, herkesin kendi rengini ve görüşlerini özgürece ifade edebileceği şiddet içermeyen toplumsal direniş ve faaliyet tarzlarını benimsemektedir. Sosyal forum süreçlerine katılım ve karar verme süreçlerinde, katılımcıların kendi eyleminin sonuçları üzerine kendisinin karar vereceği bir çalışma anlayışını benimser. ISF doğrudan eylemi, yani politik gündeme dair hazırlık ve etkinlikleri, sürecin dinamik olmasını ve dışı dönük bir genişlemeyi önemser, sosyal forum sürecinin bir ayacağın sokakta, eylemde olması için çaba göstermektedir. ISF kendisini sadece protestolarla sınırlamaz, başka bir dünyaya dair alternatif düşüncelerin oluşması ve geliştirilmesi doğrultusunda çaba harcayarak, örgütlü yapıların dışındaki bireyleri her aşamada katılıma motive edecek tarzda, popüler, politik ve sosyal etkinliklerini ve eylemlilik tarzlarının geliştirilmesini benimsemektedir. Sosyal forum hareketi, bir birlik ve diyalog zemini, politik bir süreç olarak anlaşılmalıdır. İstanbul Sosyal Forumu'nun çalışma yapısı ve organları şöyledir:

Genel Toplantı: Tüm forum katılımcılarının ve destekleyenlerin katılabileceği, yılda en az dört kez düzenlenen toplantılardır. Bu toplantılar, koordinasyonun ve çeşitli çalışma gruplarının raporlarını sunacağı ve tartışacağı tek yetkili karar organıdır. Sosyal Forum'un genel politikası ve programı bu toplantılarda belirlenir. Pratik işler bu toplantılarda alınan kararlar doğrultusunda yürütülür. Koordinasyondan ve çalışma gruplarından en az birer kişi genel toplantılara katılır.

Kurumsal İletişim: Fikir ve deneyimlerinden yararlanan insanların (yazarlar, akademisyen-

ler, sanatçılar vb.) ve forum sürecine katılan kurum temsilcilerinin oluşturacağı bir organdır. Amacı, sürece katkı sunacak olan bir danışma organı olmak ve katılımcı kurumlarla iletişimi sağlamaktır. Forum'un alternatif arayışlarında, vizyon oluşturulmasında ve kurumların sürece daha aktif katılımı yönünde katkı sağlamaktadır. Gerekli görülen zamanlarda ve Genel Toplantı'lar öncesi toplanan ve tüm kurumların katılımına açık olan bir yapıdır. Koordinasyon, kurumsal iletişim toplantılarına en az bir temsilciyle katılır.

Çalışma Grupları: "Genişleme", "örgütlenme", "program", "bilimsel yayınlar", "Avrupa Sosyal Forumu'na (ASF) hazırlık" vb. konularda çeşitli çalışma grupları oluşturulur. Ayrıca yerel inisiyatifler ve benzeri yapılar da, çalışma grubu statüsünde çalışabilir. Çalışma gruplarının oluşturulmasına gerek görüldüğünde Genel Toplantı'da karar verilir. Çalışma gruplarına katılım bireysel düzeydedir ve tüm forum katılımcılarına açıktır. Çalışma gruplarının her biri en az bir katılımcısını "koordinasyon" çalışmasında görevlendirir.

Koordinasyon (sekreterlik): Karar alma organı değildir. Genel Toplantı'larda alınan kararlar ve Kurumsal İletişim'in önerileri yönünde günlük işlerin yürütülmesi için çalışır, çalışma grupları arasında koordinasyonu sağlar. Çalışma gruplarına ve Genel Toplantı'lara öneriler götürür. Her bir çalışma grubu Koordinasyon'a en az bir temsilciyle katılır.

İSF'nin Faaliyet Alanı Olarak Forumlar

Türkiye Sosyal Forumu: Yılda birkez düzenlenen, neo-liberalizm, militarizm ve ayrımcılık gibi konuları gündemine alan, Türkiye'deki tüm sosyal hareketlerin ve çevrelerin katılımına açık, toplantılar, konferanslar, atölye çalışmaları, gösteriler vb. içeren bir buluşmadır. Fikirlerin paylaşılmasının yanı sıra sosyal forum zemininde birlik eğilimini geliştirmeyi amaçlar. TSE, Avrupa Sosyal Forumu'nun veya Dünya Sosyal Forumu'nun ülke düzeyinde toplanması olarak görülebilir.

Tematik Forumlar: "Deprem", "Yerel Yönetimler Yasası", "İMF Programı" vb temaları konu ve yerel sorunlara bağlayan forumlar ve atölye çalışmalarından oluşur.

Dünya Sosyal Forumu, Akdeniz Sosyal Forumu ve Avrupa Sosyal Forumu: İSF, uluslararası düzeyde gerçekleştirilen sosyal forumlara Türkiye'den en geniş ve en etkili bir şekilde katılım için çaba harcar. Bu amaçla çeşitli çalışma grupları oluşturur.

İSF'nin katıldığı toplantılar, tanıtımlar ve örgütlenme süreci ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır. 2003 yılında, gerek mail listesinden duyurularla gerekse hazırladığı broşürlerle, Avrupa Sosyal Forumu (ASF) ve Dünya Sosyal Forumu (DSF) süreçleri hakkında, kamuoyunu bilgilendirmeye amaçlı çalışmalar başlatmıştır. Düzenlediği ilk açık tartışma toplantısı, o zaman DİSK Genel Başkan Danışmanı olan Tonguç Çoban'ın konuşmacı olarak katıldığı, sendikalar üzerine bir toplantıdır. Bundan sonra F-tipi uygulamalardan, öğrenci sorunlarına, kadın konularından, neo-liberalizme kadar bir dizi tartışma toplantısı düzenlenmiş ve bu toplantılara çok sayıda aktivist katılmıştır. Floransa öncesi dönemde İstanbul'daki sosyal forum sürecini etkileyen en önemli gelişme Irak'ın işgali olmuştur. Bu nedenle, İstanbul'da 2002 yılının yaz ayları boyunca, Savaşa Hayır Platformu (SaHP), Sosyal Forumla paralel bir süreçte faaliyet yürütmüştür. İSF'nin katılımcısı birçok örgüt, aynı zamanda SaHP'nin de katılımcısı ve İSF aktivistlerinin önemli bir kısmı bu iki alanda da aktif faaliyet göstermekteydi. 2002'nin Ekim ayında SaHP, kendi platformunu daha büyük yapılarla oluşturulacak bir koalisyonla olabildiğince genişletmek üzere girişimlerde

bulunmuştur. Bu sürecin sonunda, içinde Emek Platformu gibi kitle örgütleri de bulunan iki yüze yakın sivil toplum örgütünün katıldığı "Irak'ta Savaşa Hayır Koordinasyonu" oluşturulmuştur.

Türkiye'de başlatılan ve geniş katılımlarla süren İSF çalışmaları sonunda, ASF'nin 12-14 Temmuz 2002'de, Selanik'te gerçekleştirdiği 3. Avrupa Hazırlık Toplantısı'na ilk kez Türkiye'den katılım olmuştur. İSF'nin ilk büyük organizasyonu, ASF'ye katılım için kampanya yapmak olmuştur. Floransa'da gerçekleşen ASF'ye Türkiye'den İSF'nin organizasyonunda 27 kişi katılmıştır. Böylece ASF'ye katılım başlangıcından itibaren Avrupalı sosyal forum katılımcılarıyla bütünleşmeye olanak sağlamıştır. Floransa'dan döndüğünde İstanbul'da okullar, sendikalar gibi yerlerde birçok sosyal forum toplantısı düzenlenmiş, İstanbul dışında ise Ankara ve İzmir'de değerlendirme toplantıları yapılmıştır. Paris'te St. Dennis'de 7-8 Aralık 2002'de gerçekleştirilen Avrupa Hazırlık Toplantısı'na Türkiye'den, İSF adına iki kişi katılmıştır. Kış aylarında İSF'nin iki önemli toplantısı gerçekleşmiş, birincisi, 22 Şubat 2003'te yapılan toplantıda küreselleşme karşıtı hareket, Porto Alegre ve sosyal forum hareketinin Türkiye'deki durumu gibi konular tartışılmıştır. 17 Mart 2003'te Makine Mühendisleri Odası'nda, İtalya'dan gelen yaklaşık 100 kişilik bir heyetle tanışma ve tartışma toplantısı düzenlenmiştir.

Nisan ayının sonunda Almanya'nın Berlin kentinde gerçekleşen İkinci ASF hazırlık toplantısı'na, Türkiye'den geniş bir katılım gerçekleşmiştir. Berlin'deki toplantıda İSF'nin yanı sıra, Irak'ta Savaşa Hayır Koordinasyonu'ndan da katılımcılar da yer almıştır. Bu toplantıda Türkiye adına yapılan "Savaş Suçluları Mahkemesi" ve ASF'nin bir Avrupa Hazırlık Toplantısı'nın İstanbul'da düzenlenmesi önerileri geniş destek almıştır. Mayıs ayının sonunda, İSF'nin katılımcılarıyla, yeni oluşturulan Küresel Barış ve Adalet Koalisyonu (Küresel BAK) aktivistlerinin ortaklaşa düzenlediği bir kampanya başlatılmış, kampanya, Haziran'da Selanik'te gerçekleşen AB Zirvesi paralelinde düzenlenen sosyal foruma katılma olarak belirlenmiştir. Selanik'te İstanbul'dan 45 kişilik bir grupla katılım sağlanmıştır. Bu çalışmalar ve faaliyetler sonunda İSF'ye, Üçüncü Avrupa Sosyal Forumu'nda beş konuşmacı ve dört moderatör kotası ayrılmıştır.

Avrupa'nın birçok bölgesinden sosyal hareketlerin temsilcilerinin katılımıyla 6-7 Mart 2004'te Londra'da gerçekleşen Avrupa Sosyal Forumu (ASF) Genel Hazırlık Toplantısı'nda, bir sonraki toplantının 16-18 Nisan 2004 tarihleri arasında İstanbul'da, İstanbul Sosyal Forumu (İSF) tarafından düzenlenmesine karar verilmiştir. III. Avrupa Sosyal Forumu Buluşması 16-18 Nisan'da, Makine Mühendisleri Odası ve İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde gerçekleşmiştir. Toplantılara, üç gün boyunca 18 farklı ülkeden toplam 350 aktivist katılmıştır. Türkiye'den 60'ın üzerinde kurum ve çok sayıda bağımsız katılımcı da toplantıları izlemiştir. Başta Yunanistan olmak üzere, Balkanlar ve Doğu Avrupa ülkelerinden katılım olmuş, toplantılar genel olarak beklenenin ötesinde katılımıyla gerçekleşmiştir. İstanbul buluşması, Ekim 2004'te Londra'da gerçekleşecek olan III. Avrupa Sosyal Forumu süreçleri bakımından önemli bir toplantı sayılmaktadır. Londra'da vurgu yapılacak konular, forumlar ile seminer ve atölyeler arasındaki ilişki, katılımın artırılması, sürecin genişletilmesi, katılımın önündeki tikanıkların aşılması gibi bir dizi önemli başlık tartışılarak, netleştirilmiştir. Toplantı 16 Nisan'da Makine Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi toplantı salonunda açılmış, ilk gün, Program Çalışma Grubu toplantısına yaklaşık 150 kişi katılmıştır. Daha sonra Forum'un bütününde alınacak yol ve yöntem üzerine tartışmalar yapılmıştır. Bu konuda aşgari bir konsensus oluşturulmuştur. Toplantının

örgütlenmesinde sponsorluk eden kurumlar; Babels International, Birleşik Konferans Tercümanları Birliği, Birleşik Metal-İş Sendikası İstanbul Şubesi, Heinrich Böll Vakfı, Kadıköy Belediyesi, KESK, Petrol-İş İstanbul Şubesi, Sosyal Demokrasi Vakfı, Sosyal Diyalogu Geliştirme Derneği, TMMOB İstanbul 11 Koordinasyon Kurulu, 101 İş İstanbul 1 No'lu Şube'dir.

İSF'nin gelecek dönemdeki hedefleri, özellikle Akdeniz Sosyal Forumu (AkSF) ve Avrupa Sosyal Forumu (ASF) süreçlerine katılımı sürdürmektir. Bunun yanı sıra sosyal forum örgütlenmesinin İstanbul'da ve Türkiye'de yaygınlaşması yönünde çabaları da sürmektedir. Bu doğrultuda öncelikle İzmir ve çevresi ile Diyarbakır'da çeşitli toplantı ve temaslarda bulunulmuştur. İstanbul'da ise başta KESK, DİSK ve TMMOB gibi kitle örgütleri olmak üzere, büyük küçük olabildiğince çok sayıda sivil toplum örgütleriyle görüşerek, İSF'nin katılımçılığını artırmaya çaba gösterilmektedir.

Betimsim

İstiklal Caddesi Bekar Sokak No: 20 Daire: 8 Kat: 3 Beyoğlu 34435 İSTANBUL
Tel: (212) 243 37 15
Faks: (212) 243 37 14
E-mail: isf@gmx.net
Web: www.sosyalforum.com

Kaynaklar

Dünya Sosyal Forumu-Aşağıdan Küreselleşme Hareketi ve Küresel Direniş, F. Levent Şenseven, Meris Yayınları, 2003.

www.sosyalforum.com

www.geocities.com

www.bugday.org

www.kureselharivandalet.org

"Kalkınma Kuruluşları Rehberi" fikri, kalkınma sürecinde rol alan, kalkınmayı gerçekleştirmek amacıyla çeşitli program ve projeler uygulayan, planlama sürecine yön veren, kalkınmayı finanse eden ve kapasite geliştiren kuruluşların bireyler, karar vericiler ve toplum tarafından yeterince tanınmadığı düşüncesinden ve "kalkınma" sürecinde görev almak isteyen birey ve örgütlerin bu evrende başlıca rol üslenen kuruluşlara katılımını kolaylaştırma gereksiniminden hareketle ortaya çıkmıştır. Ayrıca, kalkınma alanında çalışan sivil toplum kuruluşları ile diğer kurum ve kuruluşların birbirlerini yeterli düzeyde tanımadıklarının görülmesi de bu çalışmanın çıkış noktalarından biri olarak dikkat çekmektedir.

Kalkınma gibi çok boyutlu ve yönlü bir alanda kuruluşları tanıyan bir rehberin olmaması KALKINMA ATÖLYESİ tarafından bir eksiklik olarak değerlendirilmekte ve kalkınma kapsamında çalışan birçok kurum ve kuruluşu bir araya getirecek, sistematik bir şekilde ilgili kuruluşları daha fazla görünür kılacak "Türkiye'de Kalkınma Kuruluşları Rehberi"nin hazırlanmasının anlamlı ve gerekli olduğu düşünülmektedir.